

MAK. O.

1.

4.

343901

189. m.

M. K. O.

J E L E N T É S

A MAGYAR

T U D O M Á N Y O S A K A D É M I A

M U N K Á L Ó D Á S Á R Ó L

É S P É N Z T Á R A Á L L Á S Á R Ó L

1881/82-ben.

B U D A P E S T.

A Z A T H E N A E U M R. T Á R S. K Ö N Y V N Y O M D Á J A.

1882.

MAC. TA
KONSTARA

J E L E N T É S
A M A G Y A R
T U D O M Á N Y O S A K A D É M I A
M U N K Á L Ó D Á S Á R Ó L
É S P É N Z T Á R A Á L L Á S Á R Ó L

18⁸¹/₈₂-ben.

B U D A P E S T .

A Z A T H E N A E U M R . T Á R S . K Ö N Y V N Y O M D Á J A .

1882.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

I. A Magyar Tudományos Akadémiának 1881. május 16-tól 1882. május 22-ig bezárólag: 26 osztályülése és 13 összes ülése volt, mindössze tehát 39.

1. Az I. vagyis a **Nyelv- és Széptudományi osztály** ülésein: 1881. május 23-án *Heinrich* Gusztáv l. t. olvasta föl »Kisfaludy Károly Irénije tárgyról« című értekezését és *Simonyi* Zsigmond l. t. »A *hanem* és *de*-féle ellentétes mondatokról« értekezett; u. a. *Budenz* József r. t. bemutatta a »Nyelvtudományi Közlemények« legújabb füzetét. — A szünidő után okt. 3-án: *Ballagi* Mór r. t. »Baranyi Decsi János és Kis Viczay Péter közmondásai« cz. értekezését olvasta föl, s *Ponori Thewrewk* Emil l. t. »Festus tanulmányok« cím alatt mutatta be újabb kutatásai eredményét a Festus codex szövege helyreigazítása kérdésében, számos nyelvtani fejtegetés kíséretében. — Október 24-én: *Csiky* Gergely l. t. foglalta el székét »Plautus nőalakjai« cz. értekezésével; u. a. *Heinrich* Gusztáv l. t. »Ettelburg és a magyar-hun monda« cz. értekezését olvasta fel. — November 21-én: *Simonyi* Zsigmond l. t. »A *hogy* kötőszó eredetéről« értekezett s *Budenz* József r. t. a »Nyelvtudományi Közlemények« újabb füzetét mutatta be.

Az 1882-ik évi január 2-iki ülésben: *Szász* Károly r. t. »Idősb Teleki László gróf ismeretlen költeményei« cz. értekezését olvasta föl, s *Bogysich* Mihály l. t. »Cantionale et passionale hungaricum« cz. XVII. századbéli katolikus kézirati énekgyűjteményről értekezett. — Január 23-án: *Jakab* Elek l. t. olvasta fel »Az erdélyi hírlapirodalom 1848-ig« cz. értekezését, s *Budenz* József r. t. »Bálvány és Fejfa« cz. értekezését olvasta fel, melyre *Ipolyi* Arnold r. t. s *Pulszky* Ferencz l. t. néhány felvilágosító megjegyzést tettek. — A február 20-ki ülésben: *Vámbery* Armin r. t. »Julian szerzetes utazása Nagy-Magyarországon« s *Bartalus* István l. t. »Adalékok a magyar

zene történelméhez: 1. Bakfark Bálint lantvirtuóz a XVI. századból. 2. Eszterházy Pál zeneművei a XVII. század végéről« cz. értekezéseiket olvasták fel. — Márczius 20-án: *Bánóczy* József l. t. tartotta székfoglalóját »A magyar romanticizmusról« cz. értekezésének felolvasásával. — Május 1-én: Vámbéry Ármin r. t. bemutatta *Pozder* Károly »Idegen szók a görögben és latinban« cz. értekezését, s *Bartalus* István l. t. felolvasta »Adalékok a magyar zene történelméhez« cz. értekezésének azon részét, mely a következőket tárgyalja: I. Húros hangszereink és a magyar hegedű. II. Három szólamú magyar ábránd a XVI. századból. III. Magyar lassú és friss tánczene a XVI. századból.

2. A II. azaz a **Bölcészeti, Társadalmi és Történeti tudományok osztálya** ülésein, 1881. június 13-án: *Károlyi* Árpád l. t. olvasta fel »Illésházy István felségsértési pöre« cz. székfoglaló értekezését, s *Wenzel* Gusztáv r. t. »Az európai vasúti ügy fejleményeiről, kivált a magyar magánjog szempontjából« értekezett. — A szünet után, október 10-én: *Pesty* Frigyes r. t. egy nagyobb munkájának részét képező értekezést olvasott föl »A magyar várispánságok intézményei« czímmel, s *Szilágyi* Sándor r. t. ismertette Gusztáv-Adolf és Bethlen Gábor viszonyait, kiadatlan svéd oklevelek alapján; u. a. *Akin* Károly l. t. »Két social-politikai dilemmáról« értekezett. — November 7-én: *Salamon* Ferencz r. t. olvasta fel »Budapest és környékének helynevei« cz. értekezését, s *Gyárfás* István l. t. »A paraszt vármegyéről« értekezett; u. a. *Konek* Sándor r. t. ismertette »Magyarország és egyes törvényhatóságainak népmozgalmát 1877—1879.« *Szilágyi* Sándor r. t. pedig dr. *Mika* Sándornak ily czimű értekezését: »A pápaság fölemelkedésének története és világszerte állása a XI. században.« — Deczember 5-én: *Wenzel* Gusztáv r. t. olvasta fel »A Fugger-család jelentősége a magyar történelemben« cz. értekezését, *Szilágyi* Sándor r. t. pedig részleteket olvasott föl *Szadeczky* Lajosnak Mihály oláh vajdáról írt munkájából, s végül *Akin* Károly l. t. »Két social-politikai dilemma« cz. értekezésének második részét olvasta fel. — A deczember 16-i rendkívüli ülésben *Kelöti* Károly r. t. olvasta »Magyarország nemzetiségei az 1880-ki népszámlálás alapján« cz. értekezését.

Az új évben, január 9-én: *Majláth* Béla l. t. tartotta székfoglalóját »A helynevek története« cz. értekezésével, s dr. *Vécsey* Tamás l. t. »Az árpádkori jogtudományból egy fejezet: Az árpádkori jogtanításról« értekezve szintén székfoglalt; u. a. *Zsilinszky* Mihály l. t. »Az 1609. országgyűlés története« cz. értekezését olvasta föl. — Február 6-án: *B. Radvánszky* Béla l. t. olvasta föl »A régi magyar ékszerek« cz. székfoglalóját, s *Hoffmann* Pál l. t. »M. T. Cicero védbeszédének pro Quinto Roscio Comoedo jogtani méltatása« cz. értekezését. — Márczius 6-án: *Gyárfás* István l. t. »A jászkúnokról«, *Szentkláray* Jenő mint vendég »Telepítések Délmagyarországon II. József alatt« cz. értekezéseiket olvasták föl, és *Szlamka* Elek m. v. »Haladásunk és az emberi boldogság« cz. munkáját, rövid kivonatban ismertette. — Ápril 3-án: *Majláth* Béla l. t. olvasta fel »Gróf Forgách Ádám és Báthory Zsófia ékszereinek története« cz. értekezését s *Havas* Rezső (m. v.) ismertette Ritter Károly összehasonlító földrajzát, tekintettel ellenfeleire. — Május 8-án: *Kozma* Ferencz l. t. olvasta fel székfoglaló értekezését »Mythologiai elemek a székely népköltészet- és életben« és *Gyárfás* István l. t. értekezett a »Kúnok nyelvéről és nemzetiségéről.«

3. A III. vagy **Mathematikai és Természettudományi osztály** ülésain: 1881. június 20-án dr. *Horváth* Géza l. t. »A rovarok ditromphismusa« és *Kápolnai Pauer* István l. t. »A hadtudomány viszonya egyéb tudományokhoz« cz. székfoglaló értekezéseiket olvasták fel; *Schuller* Alajos l. t. »A víz képződési melegéről« értekezett, mely előadásra *Than* Károly r. t. megjegyzéseket tett, melyek az osztály beleegyezésével *Schuller* úr értekezéséhez fognak csatoltatni; u. a. *Jendrássik* Jenő r. t. »Közleményeket« olvasott föl »az egyetemi physiologiai intézetből« és *Schuller* Alajos l. t. mutatta be *Hermann* Emil részéről »A de Saint Venant-féle föladat teljes megoldásáról« cz. értekezést. — A szünidő után október 17-én: *Péck* Antal l. t. »A tudomány haladásának befolyása a selmecz-vidéki bányamívelésre« cz. székfoglaló értekezését ismertette *Szabó* József r. t. — *Than* Károly r. t. »Vegyeréltani vizsgálatok III.« cz. értekezését olvasta föl, s dr. *Posvay* Lajos és dr. *Liebermann* Leo részéről »Közlemé-

nyek az egyetemi vegytani intézetéből« és dr. *Liebermann* Leo részéről »Közlemény az állatorvostani intézet vegytani laboratoriumából« cz. értekezéseket mutatta be; *Hunyady* Jenő l. t. »Egy negyedrendű felületről« értekezett; Plosz Pál l. t. *Ossikovszky* József értekezését »A heveny májsorvadásról« olvasta föl, s végül *Kápolnay Pauer* István l. t. »A nemzetközi jognak szárazföldi háborúban követendő szabályai« cz. francia munkát saját fordításában ismertette. — Nov. 14-én: *Hunyady* Jenő l. t. *Hermité* Károly, a párisi Institut tagja, mint k. t. beküldött értekezését »Egy határozott integrálról« ismertette; *König* Gyula l. t. »Az algebrai egyenletek általános elméletéhez«; *Szabó* József r. t. »Tokaj Hegyalja geológiai viszonyainak újabb alakulása« cz. értekezéseiket olvasták föl; u. a. *Jendrássik* Jenő r. t. »a) A myomechanika köréből. l. »A rugalmasság határáról a nyújtás alatt, mint a myomechanikába bevezető előtanulmány.« b) Helyreigazító észrevételek *Thanhoffer* úrnak »Adatok a haránt csikú izmok szerkezete és idegvégződéséhez« cz. értekezéséhez« cz. dolgozatait olvasta föl. — Decz. 12-én: *Konkoly* Miklós l. t. »Astrophysikai megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálóban 1881.« cz. értekezését olvasta föl, s dr. *Lakics* Ferencz részéről »Az ó-gyallai csillagvizsgáló sarkmagassága« cz. értekezést mutatta be; dr. *Krenner* József l. t. a) »Az Arksut-fiordi (Grönland) kriolith-ásványok« b) *Schmiedt* Sándor részéről »A Telekesi (Borsodm.) Baryt és Cerussit« c) *Franzenau* Á. részéről »Az arany hegy (Erdély) Amphibolja« cz. értekezéseket olvasta fel s végül *Schuller* Alajos l. t. a) »A hydrogen superoxid képződése égés közben« b) »Válasz a víz képződési melegének ügyében« cz. értekezéseit olvasta.

1882. január 16-án *Fröhlich* Izor l. t. »Az elhajlott fény intenzitásának vizsgálata« cz. értekezését olvasta fel; *Konkoly* Miklós l. t. a) Napfoltok megfigyelése Ó-Gyallán.« b) »Jupiter és Mars megfigyelése Ó-Gyallán« c) Hulló csillagok megfigyelése 1881-ben u. o.« d) Csillagászati megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón« cz. saját értekezéseit olvasta fel és e) *Gothard* Jenő és *Gothard* Sándor részéről »A herényi astrophysikai observatorium és benne tett megfigyelések« cz. értekezést mutatta be; *Hantken* Miksa r. t. »A claru-

lina Szabói rétegek az Euganéakban és a tengeri Alpokban Nizza mellett« cz. értekezését olvasta; *Borbás Vincze* m. v. »Az Aquilegiák rendszeréről és geographiai elterjedéséről« értekezett; s végül *Loyka Hugo* m. v. »Dr. H. Rehm *Ascomycetes in Hungaria et Transsylvania collecti*« czímen tartott felolvasást. — Február 13-án: *König Gyula* l. t. »A Ludolf-féle számról, *Hunyady Jenő* l. t. »A geometria linearis rokonságairól« értekeztek; *Konkoly Miklós* l. t. a) »Hulló csillagok radiatio pontjai.« b) »Az üstökösök vegyalkatrészei általában« cz. értekezéseit olvasta föl; *Klein Gyula* m. v. »A vampyrella és a protista országról« értekezett; s Szabó József r. t. *Téglás Gábornak* »Egy új csontbarlang a bedellői határban« cz. értekezését mutatta be. — Márczius 13-án: Br. *Eötvös Lóránd* l. t. »Kutatások a capillaritás terén« cz. értekezését olvasta fel; *Liebermann Leo* részéről »A petroleum lobbanási pontja meghatározásának egy új módszere« czímen olvasott fel Than Károly r. t. s *Kövesligethy Rudolf* értekezését »Hullócsillagok pályaelemei« czímmel, *Konkoly Miklós* l. t. olvasta fel, s végül *Szabó József* r. t. »A mócsi meteorkőhullást Erdélyben« dr. Koch Antal l. t. jelentése alapján ismertette. — Ápril 17-én: B. *Eötvös Lóránd* l. t. »Egy új capilláris mozgatóról« értekezett; *Than Károly* r. t. »Vegyteni közlemények« czímen saját maga, valamint dr. *Steiner A.* és dr. *Ulbricht R.* részéről olvasott fel; u. a. *Loyka Hugo* m. v. bemutatta »*Lichenes Regni Hungariae exsiccati fasc. I. II.*« — Május 15-én: Than Károly r. t. »Közlemények a m. k. egyetemi vegyteni intézetből: A szénkövények égése chlorgázban« cz. értekezést olvas fel *Kis Károlytól*; *Wartha Vincze* l. t. *Pillitz Vilmos* értekezését »Tanulmányok az ezüstoxydul felett« terjeszti elő, s *Jurányi Lajos* l. t. *Diétz Sándor* értekezését »Adatok az Euphorbia-félék tejnedvének ismeretéhez« mutatja be; végül *Thanhoffer Lajos* l. t. olvassa: »Helyreigazító észrevételeit« Jendrássik úr »Helyreigazító észrevételeire.«

II. Az állandó bizottságok működését a következőkbe foglaljuk össze.

1. A *Nyelvtudományi bizottság* gondjainak első rendű tárgyát olyan vállalatok teszik, a melyek a magyar nyelv kutatására szolgáló anyag összeszerzését és közhasználatra

bocsátását czélozzák: a) *Régi magyar nyelvemlékek* gyűjteményes kiadása, a *Nyelvemléktár*-ban, a melynek immár a XI. kötete van sajtó alatt; — b) Az *élő népnyelv* adatainak gyűjtése: hangalaki hűséggel följegyzett tájnyelvi szövegek (jelesen népmesék és dalok), szólások, jelentés vagy alak szerint a közszokástól eltérő szók gyűjtését és közzétételét ez évben is folytatta a bizottság az arra rendelt kiadásában, a *Magyar Nyelvőr*-ben; — szintígy c) folytatta a tervezett új *Tájszótár*-hoz való anyag összeszerzését (Simonyi b. tag gondozása alatt). — Ezen anyaggyűjtő munkálatokhoz csatlakoznak a *földdolgozók*: a) A régi nyelvre vonatkozólag a *Nyelvtörténeti Szótár*, melynek szerkesztése szakadatlanul előre halad (eddig bemutatott az *a, o, ó, ö, ő, e* kezdőbetűs szók bevezetett kézírata, meg a *p, cs, cz, s* kezdetű szók előkészítő dolgozatban; a szerkesztés teljes egyöntetőségének biztosítására a bizottság a technikai apróságokra is kiterjedő *Utasítást* állapított meg, s egy háromtagu fölügyelő bizottságot rendelt, mely a haladó dolgot időről időre megvizsgálja); — b) *Nyelvtani monographiák*, melyeket eddig is kivált pályakérdések kitűzésével, az osztály útján, irányzott a bizottság; ezek sorát a mult évben gazdagította Simonyi Zs. a »Mellékrendelő kötőszók« cz. pályamunkája, s ugyanő megbízást nyert az »alárendelő kötőszók« kidolgozására.

Nagy föladata van a bizottságnak a *rokon nyelvek* tanulmányára nézve is, melyet ugyan már meghonosúltnak lehet nyilvánítani, de a melyet új anyagszerzéssel táplálni és egyes részeivel kiváló tüzetességgel foglalkozó munkaerők keltésével fejleszteni kell. A bizottság e részben szükségét látta egyik kiváló rokonunk, a finn nyelv tanulmányának előmozdítására egy *finn-magyar szótár*-nak, a melynek szerkesztésével az arra ajánlkozó dr. Szinnyei Józsefet bizta meg. — Egyes anyagközlés és tanulmányféle adalékokat tett közzé a *Nyelvtudományi Közlemények*-ben, jelesen: *Moksa-mordvin Máté evangéliuma*, Tyumenyev fordításából; Szorokin *vojgul* szójegyzéke; dr. Halász Ignácztól orosz-*lapp* nyelvtani vázlat; dr. Szinnyei J.-től egy finn dialectus, a *vepsz* nyelv ismertetése.

A bizottság kiadásaiiban megjelent nyelvészeti fejtegetések tartalmát tekintve, ki lehet emelni, hogy kiváló figyelem

fordult a *kölcsönszók* kérdése felé, mely több oldalról tárgyalatott; a Nyelvörben: *visszahódított magyar szók* (dr. Halász Ign.), *Török kölcsönszók* (Munkácsi B.), Miklosich »*Die slavischen Elemente im Magyarischen*« magyar közlése, a melyhez birálat fog csatlakozni; a Nyelvtud. Közleményekben: *Magyar elemek a déli szláv nyelvekben*, Munkácsi B.-tól; — továbbá meg lehet jegyezni, hogy a Philologiai Közönyben egyéb, főleg görög-latin philologiabeli dolgozatok mellett a magyar tárgyak is észrevehetőleg kiválnak (pl. Fröhlich: »*A pannonok földje és népe*»; Barbarics: »*Péczeli mint meseiró*»; Vizoly: »*Erdélyi helységnevek*«).

2. Irodalomtörténeti bizottság.

A bizottság kiadásai közül megjelent:

Dr. Ábel Jenőtől Egyetemeink a középkorban.

Sajtó alatt van s legközelebb meg fog jelenni a *Bécsi egyetem magyar hallgatóinak névsora*. Továbbá a *Régi magyar költők tárának* IV. kötete, mely magába foglalja Nagy Bánkai Mátyás, Siklósi Mihály, Végkecskeméti Mihály, Battyáni Orbán, Tolnai György, Ilosvai Péter és három névtelen énekszerző műveit. Ugyanez év folytán még az V. kötet is kikerül sajtó alól, melyet legnagyobb részben Dézsi András és Sztárai Mihály munkái fognak betölteni.

Elhatározta a bizottság, hogy a régi magyar irodalom nyomtatott műveit, a legelsőkön kezdve, betűhíven fogja kiadni. Hasonmásszerű kiadást nem rendez, de az új lenyomás a leg-tökéletesebb hűséggel fogja a régi szöveget előtűntetni. Egyszermind minden egyes munka irodalomtörténeti bevezetéssel, szerzők és patronusok életrajzával lesz közzéteendő. Első kiadandó munkául *Komjáti Benedek*-nek 1533-ban Krakkóban nyomtatott *Szent Pál levelei* van kijelölve, melynek nyomtatása még ez évben megkezdetik. A bizottság ezen kiadásai által a régi magyar könyvirodalomnak többnyire kevés példányban fennmaradt darabjait akarja hozzáférhetőbbé tenni.

Ezeken kívül folyamatban van az *Irodalomtörténeti Adattár*-hoz szükséges anyag gyűjtése.

3. Történelmi bizottság.

Azon munkák közül, melyek kiadását a bizottság 1881. évi működési szakában czélba vette, a nevezett évfolyamban valóban meg is jelentek:

Fraknói Vilmostól, a Magyar országgyűlési emlékek VII. kötete.

Szilágyi Sándortól, az Erdélyi országgyűlési emlékek VII. kötete.

Marczali Henriktől, Magyarország II. József korában. I. kötet.

Molnár Aladártól, A közoktatás története Magyarországon a XVIII. században. I. kötet.

Pesty Frigyesztől, A magyarországi várispánságok története.

A magyar történelmi évkönyvek és naplók a XVI. és XVIII. századból, mely gyűjteményhez *Szabó* Károly, Gyulafi Lestár följegyzéseivel; *Nagy* Imre, Mártonfalvai Imre deák emlékiratával és a pálóczi Horváth család naplójával járult. E gyűjtemény teszi a »Magyar Történelmi Emlékek« második osztályának (Irók) XXXI. kötetét.

Deák Farkastól, gróf Tökoly Imre levelei.

B. *Nyáry* Albert Czímertana és az Anjoukori Okmánytár III. k. sajtó alá adatott. »A XVI. század közgazdasága,« melynek ismertetésére *Nagy* Gyula és *Thallóczy* Lajos vállalkoztak, a munka készítése közben felmerült nehézségeknél fogva, a bizottság programjáról letétetett.

Jóval az 1881. évi költségvetés megállapítása és helybenhagyása után ajánlotta fel *Ortvay* Tivadar lexicális szerkesztű »Magyarország régi vizrajza a XIII. század végéig« című munkáját, melyet — ennek becsét méltányolván és saját pénzügyi helyzetét tekintvén — a bizottság oly módon kívánt a közönség kezébe juttatni, hogy a költségvetésbe felvett munkák kiállítása után netalán fennmaradó összeget az *Ortvay*-féle munka kiadására fordítani rendelte. Eddigél az említett munkának már 34-ik ive ki van nyomtatva, és miután az egész mű két kötetre fog terjedni, a bizottság feladata lesz, az 1883. évre szóló költségvetés megállapításakor a még hiányzó költség fedezéséről gondoskodni.

Az irodalmi működés sorába tartozik még a Történelmi Tár segélyezése; a velencei követjelentések és svédországi oklevelek másoltatása; a Szinnyei-féle Repertorium folytatása stb. A követjelentések és a Repertorium annak idején sajtó alá fognak adatni.

A leirt év folyamában ajánlotta a bizottság *Barabás Samu* tanárjelöltnek ösztöndíjjal való kiküldetését a bécsi Seminariumba (»Sem. für österr. Geschichtsforschung«;) — kinevezett egy albizottságot a városi krónikák és régi számadások kiadásának előkészítésére; másoltatta a svédországi levéltárakban őrzött, II. Rákóczy Ferencz korát tárgyazó okleveleket, — szóval buzdított, hatott, gyűjtött legjobb tehetsége szerint.

Az 1882-re szóló költségvetés tételei nagy részben a már megkezdett munkák folytatására vonatkoznak. Ilyenek: a magyar és erdélyi Országgyűlési Emlékek, az Anjoukori Okmánytár, a Magyar Czímerészet, Marczali munkája II. József koráról és a Szinnyei-féle Repertorium, Bercsényi naplója és Nádasdy Tamás levelei fognak sajtó alól kikerülni, és a Wenzel Gusztáv által kiadott Árpádkori Uj Okmánytár Indexe befejezéséhez közeledni; végre az első királyaink által hozott törvényeink teljes hitelű szövege fog megállapíttatni és több elsőrendű történelmi forrással együtt kiadásra előkészíttetni.

A bizottság figyelme egyúttal felhivatott a következő ügyekre:

Gr. Teleki József monumentális munkája »A Hunyadiak kora« még ma is hézagosan s befejezetlenül fekszik előttünk, minden történetbarát nagy bánatára. A bizottság, mint az 1881. február havi ülésben hozott határozata bizonyítja, elismerte annak szükségét, hogy e nagy mű kiegészítését felkarolja és lehetővé tegye. Indítványoztatott, hogy a bizottság gondoskodjék arról, hogy Teleki munkájának még hiányzó részei, hátramaradt kéziratának felhasználásával, egy vagy több hivatott író által kidolgoztassanak.

Molnár Aladár, korán elhunyt tagtársunk munkája: »A közoktatás története Magyarországon a XVIII. században« általános érdekeltséget keltett; de fájdalom! ebből csak

az első részt birjuk; a bizottság, mely e munka megjelenését előidézte és támogatta, van hivatta folytatásáról is gondoskodni.

4. Az *Archaeologiai bizottság* mult évben kiadta »Monumentái« alakjában báró Nyáry Jenőnek »*Az aggteleki barlang mint őskori temető*« cz. munkáját (179 l., nagy 4-rét, V tábla és 335 fametszet); és kiadta

a régibb kiadásoknál sokkal díszesebb alakban és számos táblával és fametszettel ellátott »*Archeologiai Értesítőjét*.«

Az Akadémia megbízásából, a Történelmi Bizottsággal karöltve, előkészíti a magyar koronáról tervezett nagy publikációt, a melyhez a színnyomatu képek előállítására végett a legjelentékenyebb párisi műintézethez fordult.

5. A *Nemzetgazdasági és statisztikai bizottság* tevékenységének sikeresebb szervezésére az 1881. évi deczember hó 13-án tartott ülésében előkészítő bizottságot választott, mely a következő tagokból alakult: az elnökön kívül Kautz Gyula, Keleti Károly, Matlekovits Sándor, Lukács Béla és Földes Béla. Az előkészítő bizottság beható tárgyalás alá vette a bizottság működésének előmozdítását, és szükségesnek találta, hogy magának oly végrehajtó közeget adjon, mely a bizottság összes teendőinek ellátására vállalkozik. A bizottság az eziránt tett javaslatot helyeselvén, jegyzőjéül Földes Bélát választotta, ki a bizottság ügyeinek előkészítésével, különösen a »Buda-pesti Szemlé«-ben közléteendő dolgozatok és a bizottság egyéb munkálatainak szerkesztésével megbízott.

A bizottság üléseket tartott: deczember 13-án, január 19-én, márczius 6-án, márczius 23-án, április 15-én, április 27-én. Az Akadémia külön megbízásából behatóan foglalkozott az Akadémia által kiadandó kereskedelmi szótár ügyével és a kiadás módozataira nézve javaslatát megtette, mely az Akadémia által elfogadtatott. Ugy szintén az Akadémia megbízásából foglalkozott az I. magyar biztosító intézeti és az Ullmann-féle pályakérdések ügyével, melyekre vonatkozólag javaslatát szintén beterjesztette.

Nyilvános szaktudományi értekezletek tartattak:

Január 19-én: *Hegedüs Sándor*, a párisi valuta konferenciáról.

- Február 23-án: *Földes Béla*, az államvasuti rendszerről, tekintettel az olasz vasuti enquete munkálataira.
- Márczius 23-án: *Konek Sándor*, bányászatunk jelen állapotáról és teendőinkről annak sikeresh kifejtésére.
- Április 27-én: *Keleti Károly*, áruforgalmunk Ausztriával és a külfölddel.
- Május 4-én: *Galgóczy Károly*, a gazdasági magtár-egyletek rendszeréről és azok feladatáról a magán- és közgazdaság körül és
Konek Sándor, Magyarország fekvő birtokáról, annak évi forgalma és megterhelhetése szempontjából.
- Május 17-én: *Körösi József*, a főváros nemzetiségi viszonyairól és magyarosodásáról és
Dobránszky Péter, Magyarország ásványvizei és gyógyforrásairól.

A szaktudományi értekezleteken a tárgyalt kérdések fölött mindannyiszor érdekes viták folytak, melyekben a tagok élénk részt vettek.

Az irodalmi tevékenység tekintetében a bizottság különösen tervbe vette egy nemzetgazdasági és statisztikai Évkönyv kiadását.

A »Budapesti Szemlé«-ben a bizottság dotatiójából megjelent egyes dolgozatokat a bizottság külön lenyomatokban is kiadja és egy-egy évfolyamban összefoglalva, Nemzetgazdasági és statisztikai Értekezések címe alatt közzéteszi. Egyúttal megbizta a bizottság jegyzőjét avval, hogy a nemzetgazdaság és statisztika terén előforduló újabb irodalmi és egyéb jelentésekről a »Budapesti Szemlé«-ben havonként egy-egy nemzetgazdasági és statisztikai szemlét fölváltva közöljön, mely azóta rendszeren meg is jelent. Keleti Károly bizott. tag pedig ugyane folyóiratban: »Petár földünk búzája és lisztje« című könyvről írt ismertetést és Kautz tanulmányt a városok keletkezéséről.

6. A *Mathematikai és természettudományi bizottság* az 1881—2-diki akadémiai évben kiadta a »Mathematikai és Természettudományi Közlemények« XVII-ik kötetét. E kötetbe felvételtek a bizottság segélyezésével létesült olyan dolgozatok, melyek különösen hazánk természettudományi viszonyait tárgyalják. Ilyenek: Mocsáry Sándor dolgozata »A magyar fauna másnejű darázsairól,« dr. Hidegh Kálmánnak

magyar ásványok chemiai alkatára vonatkozó vizsgálatai és dr. Fodor József »Egészségtani kutatásai.«

Dr. Fröhlich Izor dolgozata »Az elhajlított fény intenzitásáról,« a mely ugyancsak a bizottság költségén készült, mint nem hazai jellegű tudományos értekezés az osztályhoz tétetett át az Értekezésekben való kiadás végett.

A bizottság feladatához híven a mult évben is erejéhez mérten törekedett hazánk természettudományi átkutatását anyagi támogatás által előmozdítani. Segélyezésével a mult évben Tömösváry Ödön, Madarász Gyula, Parádi Kálmán, Lovassy Sándor és Mocsáry Sándor állattani; Dietz Sándor, Schaarschmiedt Gyula, Staub Mór, Borbás Vincze és Fialowsky Lajos növénytani; Schafarzik Ferencz, Halavács Gyula, Róth Samu, Szontagh Tamás, Schmiedt Sándor, Téglás Gábor, Primics György ásvány- és földtani; Heinrich Alajos földrajzi viszonyaink kutatása czéljából hazánk egyes területeit utazták be.

Ezenkívül a bizottság támogatásával Hógyes Endre physiologiai, Antolik Károly és Simon Ferencz physikai, Hankó Vilmos és Hidegh Kálmán, vegytani kérdések megoldásával foglalkoztak.

Az utazások és vizsgálatok eredményeiről szóló jelentések nagyrészt beadattak, s megbirálás után a Közleményekben fognak közzététetni.

7. A könyvkiadó bizottság ez év folytán a könyvkiadó vállalat most folyó három éves cyclusának megújításánál az évi könyvilletményül 1881. év novemberében következő köteteket hocsátott közre, melyeknek ívszáma nemcsak megfelel a kitűzött mennyiségnek, hanem jelentékenyen túl is haladja azt:

Az első vagy történelmi sorozatból: Goldziher Ignácztól *Az iszlám*, egy kötet; Symondstól *A renaissance Olaszországban*, ford. Pulszky Károly, első kötet; Thierrytől *A római birodalom képe*, ford. Csiky Kálmán, egy köt. — A második vagy irodalmi sorozatból: Alexander Bernáttól *Kant*, első köt.; Szász Károlytól *A világirodalom épószai*, első köt.; Tainetől *Az angol irodalom története*, ford. Csiky Gergely, első köt. — A harmadik vagy jog- és államtudományi sorozatból: Tainetől *A jelenkori Franciaország eredete*, ford. Toldy

László, első köt.; Mayrtól *A társadalmi élet törvényszerűsége*, ford. Körösi József, egy köt. és Laveleytől *Kormányformák az újkori társadalmakban*, ford. Tóth Lőrincz.

A folyó, 1882. év őszén pedig meg fognak jelenni és szétküldetnek a következő munkák:

Az első sorozatból: Symondstól *A renaissance Olaszországban*, ford. Pulszky Károly, második kötet; Ranketől *A pápaság a XVI. és XVII. században*, ford. Lehr Albert, első kötet. — A második sorozatból: Szász Károlytól *A világtörténelem építészete*, második köt.; Tainetől *Az angol irodalom története*, ford. Csiky Gergely, második köt. — A harmadik sorozatból: Tainetől *A jelenkori Franciaország eredete*, ford. Toldy László, második köt.; *Angol közgazdasági értekezések*, ford. Földes Béla, egy kötet.

Ezek mellett, ugyancsak a bizottság kiadásában, de a könyvkiadó vállalat keretén kívül, még a jelen év folytán meg fog jelenni Beöthy Leo akad. levelező tagnak két kötetes társadalomtani munkája, s a vállalat szánárára készül Concha Győző kolozsvári egyetemi tanár műve az újkori művelt államok alkotmányairól.

III. Az összes akadémiai ülésekben emlékbeszédeket tartottak: 1881. máj. 30-án; *Duka Tivadar* l. t. *Atkinson* W. S. külső tag fölött; 1882. január 30-án, *Kápolnai Pauer* István l. t. *Korponay* János l. t. fölött; február 27-én, *Konek* Sándor r. t. *Suhajda* János l. t. fölött; márczius 27-én, *Galgóczy* Károly l. t. *Morócz* István l. t. fölött; ápril 24-én *Bal-lagi* Mór r. t. *Révész* Imre l. t. fölött; május 22-én *Lenhossék* József r. t. *Broca* Pál külső tag felett.

Az 1881. okt. 31-iki összes ülésen *Hunfalvy* Pál r. t. jelentést olvasott föl az orientálisták berlini kongresszusáról, melyen az Akadémiát képviselte. A december 19-iki ülésben *Zichy* Antal l. t. jelentést tett gróf *Széchenyi* István irómányairól, melyeket gróf *Széchenyi* Béla t. t. az Akadémiának ajándékozott.

Az 1882. márcz. 20. tartott összes ülésen *Győry* Vilmos l. t. mint a gr. Teleki-féle pályázat bíráló bizottságának előadója jelentést olvasott fel az idej pályázatról, melynek eredménye az volt, hogy a jutalom az Ügyrend 129. §-ának alkalmazásá-

val a *Theodora* cz. darabnak íteltetett oda. A szerző a jutalom kiadását kérvén, s jeligés levele a márcz. 27-iki összes ülésen felhontatván, *Csiky* Gergely neve tünt elő.

Ugyanez utóbbi ülésen Beóthy Zsolt l. t. mint a gróf Karátsonyi-féle pályázat bíráló bizottságának előadója olvasta fel jelentését, mely szerint általános becsűnek egyik pályamű sem találtatván, a jutalom ki adása határoztatott.

Az összes üléseken hozott határozatok közül kiemeljük a következőket:

November 28-án az I. osztály előterjesztésére elfogadtatott id. Szinnyey József egyetemi könyvtárőr terve a »Magyar írók névtára« kiadására; a munka tervrajzának végleges megállapítása és a felügyelet gyakorlása végett a három osztály küldötteiből bizottság alakítottatott.

Január 30-án az akadémiai ügyrend revideáltatott és több pontjában módosítottatott. Ugyanakkor elfogadtatott a gróf Széchenyi István irodalmi hagyatéka tárgyában kiküldött bizottság javaslata, megállapítottatott ezen hagyatékok közrebozsításának módja és a szerkesztés vezetésével *Zichy* Antal t. t. bizatott meg.

Ápril 24-én, a magyar kereskedelmi csarnok indítványára, elhatároztatott, hogy az Akadémia egy magyar-német és német-magyar kereskedelmi műszótár szerkesztését és kiadását magára vállalja.

Május 22-én elyben elfogadtatván Kápolnai Pauer István l. tagnak egy külön hadtudományi bizottság felállítása iránt benyújtott indítványa, ennek tárgyalására bizottság küldetett ki.

Az Akadémia összes ülése és az Igazgató Tanács által kiküldött vegyes bizottság javaslatot dolgozott ki az alapszabályok azon hiányának pótlása iránt, mely szerint azok az alapszabályok változtatásának módját nem határozzák meg.

Egy másik vegyes bizottság az Akadémia nagy tereme falfestményekkel való díszítésének régóta függőben levő ügyét újra tárgyalás alá vette, a követendő eljárás iránt megállapításra jutott és nagynevű hazánkfiától *Munkácsy Mihálytól* ígéretet nyert, hogy »Mátyás királyt tudósai és művészei körében« ábrázoló festményt fog a nagy terem számára készíteni.

1881. június 13-án rendkívüli elegyes ülés tartatott mely gróf *Károlyi István* t. t. temetésén az Akadémia képviseltetése és emléke megünneplése iránt intézkedett.

A könyvtári bizottság előterjesztésére az Akadémia kiadványainak megküldését a következő intézetek részére határozta el:

Nagyszombati főgymnasium,
Trencséni főgymnasium,
Pozsonyszentgyörgyi gymnasium,
Zentai gymnasium és

Hunyadmegyei régészeti és történelmi egyesület.

E mellett több intézetnek egyszer-mindenkorra ajánlotta fel kiadványai azon részét, mely az illető intézetek céljainak leginkább megfelel.

IV. Az Akadémia által kiadott munkák, folyóiratok és időszaki nyomtatványok sora (ide nem számítva a csupán segélyezettettek) következő :

1. M. T. Akadémiai *Almanach*. 1882-re.
2. A M. T. Akadémia *Évkönyve*. XVI. kötet. 7. darab.
3. A M. T. Akadémia *Értesítője*. Szerkeszti a főtítkár.
1881. 4., 5., 6., 7., 8. 1882. 1., 2., 3. szám.
- *4. *Barna Ferdinánd*: Ósvallásunk főistenei.
- *5. *Dr. Ruzsicska Kálmán*: Schopenhauer aesthetikája.
- *6. *Barna Ferdinánd*: Ós vallásunk kisebbisteni lényei és áldozati szertartásai.
- *7. *Dr. Kont Ignác*: Lessing mint philologus.
- *8. *Bogisich Mihály*: Magyar egyházi népénekek a XVIII. századból.
- *9. *Simonyi Zsigmond*: Az analogia hatásáról főleg a szóképzésben.
- *10. *Simonyi Zsigmond*: A jelentéstan alapvonalai. Az alakokban kifejezett jelentések.
- *11. *Heinrich Gusztáv*: Etzelburg és a magyar hunmonda.
- *12. *Hunfalvy Pál*: A M. T. Akadémia és aszómi irodalmi társaság.

A *-gal jelölt munkák : Értekezések.

- *13. *Joannovics György*: Értsük meg egymást. (A neologia és orthologia ügyében.)
- *14. *Ballaqi Mór*: B. Decsi János és Kis-Viczay Péter közmondásai.
- *15. *Dr. Pecz Vilmos*: Euripides tropusai.
- *16. *Szász Károly*: Id. gróf Teleki László ismeretlen versei.
- *17. *Bogisich Mihály*: Cationale et passionale hungaricum soc. Jesu, res. Turocensis. XVII. századbeli kathol. énekgyűjtemény.
- *18. *Jakab Elek*: Az erdélyi hirlapirodalom története 1848-ig.
- *19. *Tóth Lőrincz*: Emlékezés Zlinszky Imre I. tagra.
- *20. *Hajnik Imre*: A perdöntő eskü és az előzetes tanúbizonyítás a középkori magyar perjogban.
- *21. *Dr. Medveczky Frigyes*: A nemzetközi jog elmélete Kant philosophiája szerint.
- *22. *Keleti Károly*: A nemzetiségi viszonyok Magyarországhban az 1880. évi népszámlálás alapján.
- *23. *Konek Sándor*: Magyarország és egyes törvényhatóságainak népmozgalma 1877—1879.
- *24. *Szilágyi Sándor*: Nápolyi Péter. Egy diplomata a XVII. század elejéről.
- *25. *Myskovszky Viktor*: A renaissance kezdete és fejlődése, különös tekintettel hazánk építészeti műemlékeire.
- *26. *Beliczay Jónás*: Marsigli élete és munkái.
- *27. *Wenzel Gusztáv*: Az európai vasuti ügy fejleményei és eredményei a magyar magánjog szempontjából.
- *28. *Gyárfás István*: A paraszt vármegye.
- *29. *Majláth Béla*: Adatok a helynevek történetéhez.
- *30. *Szilágyi Sándor*: Bethlen Gábor és a svéd diplomácia.
- *31. *Zsilinszky Mihály*: Az 1609. pozsonyi országgyűlés történetéhez.
- *32. *Böhm Károly*: A lényeg formaisága.
- *33. *Konkoly Miklós*: Adatok Jupiter physikájához 1880. évből.

- *34. *Dr. Farkas Gyula*: A Bólyai-féle algoritmus.
- *35. *Konkoly Miklós*: Napfoltok megfigyelése 1880-ban.
- *36. » » Hulló csillagok megfigyelése 1880-ban. V. rész.
- *37. *Konkoly Miklós*: Csillagászati megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón.
- *38. *Konkoly Miklós*: 102 hulló csillag kisugárzó pont, levezetve 518 megfigyelésből, melyek a magyar korona területén 1879. és 1880-ban tétettek.
- *39. *Konkoly Miklós*: Új villamzáró vagy nyitó készülék normal-órán és a Jürgens-féle óraszerkezet. «
- *40. *Dr. Kobold Ármin*: Adatok Jupiter forgási elemeihez.
- *41. *König Gyula*: A Hamilton-féle rendszerek és az elsőrendű parciális differenciál-egyenletek általános elmélete.
- *42. *Kápolnai Pauer István*: A hadtudomány viszonya a többi tudományokhoz.
- *43. *Hunyady Jenő*: Egy negyedrendű felületről.
- *44. *Dr. Solymosi Lajos*: A homorodi vasas savanyú-vízforrások chemiai elemzése.
- *45. *Dr. Hankó Vilmos*: A solymosi hideg savanyú ásványvíz chemiai elemzése.
- *46. *Schuller Alajos*: Önműködő higanylégszivattyú.
- *47. *Böckh János*: Adatok a Mecsekhegység és dombvidéke júrakorbeli lerakódásainak ismeretéhez. II. Palaeontologiai rész.
- *48. *Szabó Ferencz*: A carludovica és a canna gummi-járatairól.
- *49. *Balló Máttyás*: Budapest főváros ivóvízei egészségi szempontból és néhány ásványvíz elemzése.
- *50. *Dr. Duka Tivadar*: Emlékbeszéd William Stephen Atkinson külső tag felett.¹
- *51. *Thanhoff'er Lajos*: Adatok a harántesikű izmok szerkezete és idegvégződéséhez. (Székfoglaló).
- *52. *Dr. Lengyel Béla*: A mohai (Fehérmegye) Ágnesforrás vegyelemzése.

- *53. *Dr. Lengyel Béla* : Egy újabb szerkezetű, vízszivattyúval combinált higany-lég szivattyúról. «
- *54. *Borbás Vincze* : Az elzöldült szarkaláb mint morphologiai útmutató.
- *55. *Schuller Alajos* : A víznek képződési melegéről.
- *56. *Dr. Borbás Vincze* : Békésvármegye flórája.
- *57. *Hazslínszky Frigyes* : Rendhagyó köggombák.
- *58. *Jendrássik Jenő* : Dolgozatok a m. k. tud. egyetem élettani intézetéből. I. Adatok a szűrődés tanához. Regéczi Nagy Imrétől. II. A gyomor hámszejtjeiről. Ballagi Jánostól. III. Adatok a zsírfelszívódáshoz a gyomorban. Mátrai Gábortól. IV. A zsírok átszívárgásáról, nevezetesen az epe befolyása alatt. Hutyra Ferencztől.
- *59. *Galgóczy Károly* : Emlékbeszéd Kenessey Albert felett.
- *60. *Péchy Antal* : A tudományok haladásának befolyása a selmecvidéki bányamívelésre.
- *61. *Than Károly* : Vegyeréltani vizsgálatok. A calorimetrikus mérések adatainak összehasonlításáról.
- *62. *Than Károly* : Közlemények a m. kir. egyetem vegytani laboratoriumából. I. A borkósav száraz lepárlási terméyeiről, Liebermann Leótól. II. Adatok a carbonyl-sulfid physikai sajátságaihoz s tiszta carbonyl-sulfid előállítása, 2-ik közlemény. Plosvay Lajostól.
- *63. *Liebermann Leó* : Közlemények az állatorvosi tanintézet vegytani laboratoriumából. I. A kénssav kimutatása a borban és más folyadékban. II. Egy készülék könnyen olvadó fémek és ötvények olvadási pontjának meghatározására.
- *64. *Schuller Alajos* : I. A hydrogen hyperoxyd képződése égés közben. II. Válasz a víz képződési melegének ügyében.
- *65. *Schmidt Sándor* : Baryt és cerussit Telekesről. Borsodmegyében.
- *66. *Franzenau Ágoston* : Kristálytani és optikai vizsgálatok az Aranyi hegyi amphibolon.

- *67. *Jendrássik Jenő*: Értekezések a Myo-mechanika köréből.
- *68. *Jendrássik Jenő*: Helyreigazító észrevételek Thanoffer Lajos úrnak e című székfoglaló értekezéséhez: »Adatok a harántcsikú izmok szerkezete és idegvégződéséhez.«
69. *Nyelvtudományi Közlemények*. Szerkeszti *Budenz József*, bizottsági előadó. XVI. kötet. 2. 3. füzet.
70. *Mathematikai és Természettudományi Közlemények*. Szerkeszti *b. Eötvös Loránd*. XVI. és XVII. kötet. Teljes.
71. *B. Nyáry Jenő*: Az aggteleki barlang mint őskori tenetű.
72. *Budenz József*: Magyar-ugor összehasonlító szótár. V. (befejező) füzet.
73. *Országgyűlési Emlékek* (Erdélyi). Szerkeszti *Szilágyi Sándor*. VII. kötet.
74. *Dr. Ábel Jenő*: Egyetemeink a középkorban.
75. *Archaeologiai Értesítő*. Szerkeszti *dr. Pulszky Károly*. Új folyam. I. kötet 1., 2. füzet.
76. *Simonyi Zsigmond*: A magyar kötőszók, egyúttal az összetett mondat elmélete. A mellérendelő kötőszók.
77. *Jendrássik Jenő*: A magától sorakoztató esőmyographium és alkalmazásának vázlata.
78. *Lenhossék József*: A szeged-öthalmi ásatásokról, különösen az ott fölfedezett ősmagyar, órómai és kelta sírokban talált csontvázakról.
79. *Marczali Henrik*: Magyarország II. József korában. I. kötet.
80. Gróf *Tökölyi Imre* levelei (1668—1687.) Sajtó alá rendezte *Deák Farkas*.
81. *Vécsey Tamás*: Lucius Ulpius Marcellus.
82. *Magyar Történelmi Emlékek*. II. osztály. Írók. 31. kötet. Magyar Történelmi évkönyvek és naplók a XVI—XVII. századokból. Közli *Szabó Károly* és *Sz. Nagy Imre*.

83. *Emlékbeszéd*, (a M. T. Akadémia elhunyt tagjai fölött tartott).

1882. 1. szám. *K. Pauer István* : Emlékbeszéd Korponay János l. t. fölött.

2. szám. *Dr. Konek Sándor* : Emlékbeszéd dr. Suhayda János l. t. fölött.

84. *Ugor füzetek*. IV. szám. Máté evangelioma moksamordvin nyelven. Ford. *Bulenz József*.

85. *Pesty Frigyes* : A magyarországi várispánságok története, különösen a XIII. században.

V. Az **Igazgató Tanács** hat ülést tartott.

November 28-án kidolgozta ügyrendjét, mely az Akadémia jogi-, építészeti- és pénz-ügyei kezelésének szabályait tartalmazza.

Ugyanazon napon gróf *Károlyi Sándor* és *Tisza Kálmán* igazgató tagokká választattak.

Ugyanakkor *Hinka József* akadémiai ügyész lemondása — kiváló érdemeinek hálás elismerése mellett — elfogadtatott és helyébe *Szemenyei János* választatott meg; továbbá *Ring Adorján* akad. irnok, teljes fizetésével nyugdíjaztatott.

Január 26-kán megállapítottatott az 1882-dik évi költségvetés.

Márczius 19-én tárgyalatott az ügyész jelentése az akadémiai alapítványok és jogi ügyek állásáról; a melyek tekintetében több határozat hozatott.

Az Igazgató Tanács üléseiben bejelentettek a következő alapítványok és hagyományok :

1. *Molnár János* szécsenyi lakos 10,000 forintnyi végrendeleti alapítványa, nemzetgazdasági célokra.

2. *Farkas István* pécsi lakos 2000 frtnyi végrendeleti alapítványa, hazafias költemény jutalmazására.

3. *Gorove István* t. tag 10,278 frtnyi végrendeleti alapítványa az eddigi Gorove-jutalom-alapítvány gyarapítására.

4. *Lukács Móricz* t. tag 20,000 frtnyi végrendeleti alapítványa jutalmak kitűzésére.

5. *Bük László* biharmegyei földbirtokos 320 holdnyi erdőbirtok adománya, a melynek elárusításából befolyó összeg kamatai magyar történeti monográfiák készíttetésére fordítandók,

6. *Udvardy Cherna* János lev. tag 200 firt jubilaris alapítványa, melynek felgyült kamatai minden 25-ik évben valamely tudományos czélra fordítandók.

7. *Jakabffy* István pestmegyei birtokos 2000 forint adománya.

8. *Bujanovics* Jánosné 1000 firt hagyománya.

9. *Zákány* József szatmári lakos 500 firt hagyománya.

10. *Nemeshegyi* Julia budapesti lakos 500 firt hagyománya.

11. *Herzfelder* Izidorné 300 firt adománya.

12. *Körösi* József l. t. 280 firt adománya.

13. *Szegedi* Sándor debreczeni tanár 100 firt hagyománya.

14. A következő, halasztó feltételhez kötött hagyományok :

a) *Pacséri Szucsics* Lajos, neje halála után összes vagyonát, —

b) *Kollarik* Ede német-lipcsei lakos, ha gyermekei kiskorúságban halnának el, 5000 firtot, —

c) *Lipsey* Imre tiszafüredi lakos, ha gyermekei kiskorúságban halnának el, vagyonának felét az Akadémiának hagyományozta.

VI. A M. T. Akadémia könyvtárának rendezett tudományos szakjai 45-re szaporodtak, s összesen 30,829 munkát tartalmaznak, következő kimutatás szerint.

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
I. Történelem	Octavo	2981
	Quarto	686
	Folio	443
	Összesen : 4,110	
II. Magyar történet. .	Octavo	1300
	Quarto	514
	Folio	113
	Összesen : 1,927	
III. Életírás	Octavo	1205
	Quarto	229
	Összesen : 1,434	

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
IV. Politika	Octavo	1665
	Quarto	118
	Folio	4
	Összesen :	1,887
V. Magyar politika . . .	Octavo	934
	Quarto	15
	Folio	1
	Összesen :	950
VI. Jogtudomány	Octavo	510
	Quarto	103
	Összesen :	613
VII. Magyar jogtudom. .	Octavo	673
	Quarto	89
	Folio	102
	Összesen :	864
VIII. Magyar országgy. .	Folio	84
	Összesen :	84
IX. Földrajz	Octavo	487
	Quarto	86
	Folio	1
	Összesen :	574
X. Magyar földrajz . . .	Octavo	222
	Quarto	28
	Összesen :	250
XI. Térkép	Oct. és } 508	
	Quart. }	
	Folio	3
	Összesen :	511
XII. Utazás	Octavo	729
	Quarto	113
	Folio	7
	Összesen :	849

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XIII. Statisztika	Octavo	317
	Quarto	166
	Folio	15
	Összesen :	498
XIV. Anthropologia	Octavo	100
	Quarto	14
	Összesen :	114
XV. Természettudomány	Octavo	71
	Quarto	5
	Folio	4
	Összesen :	80
XVI. Physika	Octavo	378
	Quarto	154
	Összesen :	532
XVII. Vegytan	Octavo	227
	Quarto	13
	Összesen :	250
XVIII. Mathematika	Octavo	443
	Quarto	166
	Összesen :	609
XIX. Természetrjz	Octavo	59
	Quarto	6
	Folio	5
	Összesen :	70
XX. Állattan	Octavo	144
	Quarto	66
	Összesen :	210
XXI. Növénytan	Octavo	150
	Quarto	37
	Folio	39
	Összesen :	226

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XXII. Ásványtan	Octavo	308
	Quarto	48
	Folio	7
	Összesen :	363
XXIII. Orvostudomány . . .	Octavo	1883
	Quarto	200
	Folio	61
	Összesen :	2144
XXIV. Haditudomány	Octavo	359
	Quarto	57
	Összesen :	416
XXV. Bölcsészet	Octavo	852
	Quarto	77
	Összesen :	939
XXVI. Paedagogia	Octavo	351
	Quarto	30
	Összesen :	381
XXVII. Széptudomány	Octavo	204
	Quarto	12
	Összesen :	216
XXVIII. Nyelvtudomány . . .	Octavo	900
	Quarto	173
	Folio	41
	Összesen :	1114
XXIX. Magyar nyelvtan . .	Octavo	278
	Quarto	10
	Összesen :	288
XXX. Régi magy. irodalom	Octavo	218
	Quarto	248
	Folio	25
	Összesen :	491
XXXI. Magyar irodalom .	Octavo	1352
	Quarto	42
	Összesen :	1,394

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XXXII. Külföldi folyóirat..	Octavo	126
	Quarto	43
	Folio	13
	Összesen:	182
XXXIII. Magyar folyóirat ..	Octavo	79
	Quarto	93
	Folio	138
	Összesen:	310
XXXIV. Görög irodalom ...	Octavo	437
	Quarto	51
	Folio	50
	Összesen:	538
XXXV. Latin irodalom	Octavo	582
	Quarto	83
	Folio	36
	Összesen:	701
XXXVI. Classica Philologia.	Octavo	299
	Quarto	64
	Folio	2
	Összesen:	365
XXXVII. Új latin irodalom..	Octavo	416
	Quarto	133
	Folio	5
	Összesen:	554
XXXVIII. Régészet	Octavo	344
	Quarto	275
	Folio	180
	Összesen:	799
XXXIX. Érmészet	Octavo	72
	Quarto	65
	Folio	16
	Összesen:	153
XL. Keleti irodalom ...	Octavo	510
	Quarto	110
	Folio	25
	Összesen:	645

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XLI. Olasz irodalom	Octavo	168
	Quarto	27
	Folio	2
	Összesen :	197
XLII. Francia irodalom .	Octavo	555
	Quarto	4
	Folio	2
	Összesen	561
XLIII. Germán irodalom . .	Octavo	844
	Quarto	10
	Összesen :	854
XLIV. Szláv irodalom	Octavo	374
	Quarto	28
	Folio	4
	Összesen :	406
XLV. Magy. Akad. kiadványai	Octavo	163
	Quarto	23
	Összesen :	186
Az összes szám		30,829
munka.		

Tehát, 1882. máj. 1-ig 30,829 munka van rendezve, azaz ennyiről készült czédula-katalogus és inventárium. Az előbbi katalogusoknak száma 68 kötet.

A könyvtár gyarapodását a járulék napló tünteti fel, mely szerint a könyvtár szaporodott :

	művel	kötetben és	fűzet.
114 tudós társulattal, akadémiákkal, és testületekkel folytatott csere útján	350	348	103
Magánosok ajándékából	154	89	97
37 nyomda által beküldött köteles példány	535	261	340
Saját kiadványaiból	72	64	154
Vásárlás útján	428	703	94
Az összes gyarapodás tesz tehát	1539	1465	788
és 25 kötet kéziratot.			

E számba nincs fölvéve a különféle hazai és külföldi folyóirat. A könyvtárt az elmúlt 1881. évben 9915 egyén látogatta, kik 13,639 munkát használtak. Házon kívül 203 olvasó 1224 munkát használt.

A mi a **kézirattárt** illeti:

A magyar tudósok *eredeti levelezéseiből álló szak* gyarapodott a 209-től 244 számig, 36 4-drét kötetten, ívrétben 2 kötetten.

A *könyvészeti bibliographiai szak* 4-drétben 5 kötetten, 8-drétben 2 kötetten.

Magyar Nyelvészet 4-drétben, 41-től 51-ig, 11 kötetten.

Magyar irodalom: »*Régi és újabb írók kézírati művei*« ezimű szak ívrétben, 1-től 7-ig, 7 kötetten.

Magyar irodalom: »*Régi és újabb írók kézírati művei*« ezimű szak 4-drétben, 52-től 95-ig, 43 kötetten.

Magyar irodalom: »*Régi és újabb írók kézírati művei*« ezimű szak 8-drétben, 4-től 33-ig, 29 kötetten.

Magyar kéziratok (codexek) szaka 143-től 152-ig, 10 kötetten.

Latin kéziratok (codexek) szaka 28-től 35-ig, 7 kötetten.

Történelmi szak ívrétben, gyarapodott 80-től 100-ig, 21 kötetten.

» » 4-drétben, » 142-től 190-ig, 48 kötetten.

» » 8-drétben, » 4 kötetten.

A *Történelmi szak* naplói 4 darabbal.

A *Vegegy tárggyának szaka*, ívrétben, 11-től 32-ig, 21 kötetten.

» » » » 4-drétben, 20 kötetten.

» » » » 8-drétben, 1 kötetten.

A kézirattár ezen kijelölt kilencz szakának rendezés következtében való összes gyarapodása tesz 271 kötetet.

A *Toldy-gyűjtemény rendezése* az idén befejeztetett.

Az idei rendezés egy nagybecsű része a *Bacsányi-hagyaték*, a mi sok eredetivel gazdagította a kézirattárt.

Igen fontos iratok érkeztek be a főtitkári hivataltól *Kazinczy Gábor* életiratát illetőleg, a mi szintén becses gyarapodás.

A rendezés lassú folyamát s felületes itélet mellett nem nagy külterjü előhaladását igazolja és menti azon körülmény, hogy e harmadfél százat meghaladó gyűjteményes kötet, csak igen kevés kivétellel, magokban álló, szétszórt, ezernyi ezer darab papirból, levélből, jegyzetből és kisebb-nagyobb fogásokból van a kijelölt kilencz szakba csoportosítva és beosztva.

VII. Halál által az Akadémia 1881. május havában *Davis* Bernát k. tagját; május 31. *Gorove* István t. t.; jún. 12. gróf *Károlyi* István ig. t.; jún. 26. *Benfey* Tivadar k. t.; júl. 24. *Sainte-Claire-Deville* k. t.; aug. 14. *Baintner* János l. t.; aug. 18. *Molnár* Aladár l. t.; aug. 20. *Szemere* Miklós l. t.; szept. 18. *Suhayda* János l. t.; okt. 10. *Morócz* István l. t.; nov. 5. *Lukács* Móríc ig. és t. t.; nov. 21. *Boué* Ami k. t.; 1882. évben *Darwin* Károly külső tagját ápr. 20., s *Asbóth* Lajos l. tagját máj. 6-án vesztette el.

PÉNZTÁRI KIMUTATÁS

A Magyar Tudományos Akadémia

Emléksz.	Actívum	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Értékpapírok :				
	a) 515,500 frt záloglevél (212,500 frt 5 $\frac{1}{2}$ % p. ért. 293,400 frt 5% p. ért., 9600 frt 5% érc értékű) alpari és kamatok 1881. december 31-kéig	521,492	92		
	b) 16,850 frt földtehermentesítési kötvény alpari és kamatok 1881. december 31-ig	17,005	20		
	c) 20,000 frt 6% magyar aranyjárdék alpari és kamatok 1881. december 31-ig	20,705	47		
	d) 13,300 frt osztrák államkötvény p. é. alpari és kamatok 1881. december 31-ig.	13,433	—		
	e) sorsjegyek értéke	1,697	75	574,334	34
2	Az Akadémia-épület értéke			1,000,000	—
3	Kívül fekvő alapítványok :				
	a) 6%-os alapítványok	113,351	—		
	b) 5%-os »	165,095	—		
	c) 4%-os »	84	—		
	d) kamat nélküli alapítványok	20,235	—	298,765	—
4	Hátralékos kamatok a fennebbi alapítványok után			7,855	66
5	Kazinczy-alapítvány			850	—
6	Követelések			6,588	89
7	Előre kifizetett, 1882. évre eső illetmények			1,099	95
8	Künn levő előlegek			1,116	24
9	Házbér-hátralék			949	—
				1,891,559	08

Budapest, 1881.

vagyon-mérlege 1881. december 31-én.

Folyó eszt.	P a s s i v u m	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Külön alapok az Akadémia kezelése alatt:				
	a) Székely kivándorlási alap	5,542	69		
	b) Herczeg Czartoriszky-alapítvány	1,827	—		
	c) Az Akadémia nagyterme kifestésére képzett alap	14,637	54		
	d) Alap a magyar mérnöki irodalom előmozdítására	806	25		
	e) Kazinczy-alap	850	—		
	f) Reguly-alap	1,168	51	24,831	99
2	Az Akadémia tartozásai:				
	a) Magyar földhitelintézetnél	3,192	99		
	b) Különféle tartozások	13,226	86	16,419	85
3	Előre fizetett házbér, mely az 1882. évet illeti			1,439	62
4	Vagyonmérleg:				
	Vagyon 1881. jan. 1-én	1,823,808	29		
	1881. évi tiszta eredmény	25,059	33	1,848,867	62
				1,891,559	08

december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,

mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitsch.

A Magyar Tudományos Akadémia veszteség- és

Folyósz.	K i a d á s	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	a) Rendes tagok fizetése	3,570	—		
	b) Főbb tisztviselők fizetése	6,210	—		
	c) Többi tisztviselők fizetése	10,499	68		
	d) Szolgák fizetése és ruházata	4,322	25	24,601	93
2	Évkönyv és Értesítők kiadása			1,583	30
3	Az I. osztály és bizottságai részére.			13,800	—
4	A II. osztály részére :				
	a) Osztályi kiadásokra	5,484	83		
	b) Történelmi bizottság	12,288	48		
	c) Archaeologiai bizottság	5,000	—		
	d) Nemzetgazdasági bizottság	1,800	—	24,573	31
	A III. osztály« részére :				
5	a) Osztályi kiadásokra	6,488	75		
	b) Természettudományi bizottság	5,000	—	11,488	75
	Könyvkiadó bizottság			4,000	—
6	Jutalmakra			2,910	95
7	»Budapesti szemle« segélyezésére			2,200	—
8	Előfizetés az »Ung. Revue«-re			1,500	—
9	» a »Revue Hongroise«-ra			600	—
10	A könyvtár és kéziratára			5,025	42
11	Az Akadémia épületeire : fentartás,				
12	javítás, fűtés és csatornázásért			7,647	78
	Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra			2,921	14
13	Adó			3,625	33
14	Kamatok : és pedig alapítványok				
15	utáni kamatok			2,170	08
	A »Nemzetgazdasági szemle« szer-				
16	kesztőjének kielégítésére			1,000	—
	Alapítványi tőke és kamat leírás.			1,775	—
17				111,422	99
18	Tiszta eredmény, mely az akadémiai				
	vagyont szaporítja			25,059	33
				136,482	32

Budapest, 1881.

nyeremény-számlája 1881. december 31-én.

Folyósz.	B e v é t e l	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Bevételezett kamatok :				
	a) Alapítványok kamatai	16,290	83		
	b) »Magyar Földhitel Intézet«-nél folyó számadás után	1,265	60		
	c) Késedelmi kamatok	22	93		
		17,579	36		
2	Értékpapírok után	25,638	37		
3	Házbér	34,956	89		
4	Könyvek eladásából	5,801	29	83,975	91
5	Országos dotatió :				
	a) Történeti és irodalomtörténeti czélokra	15,000	—		
	b) Műemlékek kiadására	5,000	—		
	c) Természettudományi kutatásokra d) Könyvtára	5,000	—	30,000	—
6	Hagyományok			10,379	26
7	Adományok			3,500	—
8	Alapítványok áttétele az Akadémia vagyonához			8,627	15
				136,482	32

december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,
mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebtsch.

A Magyar Tudományos Akadémia részére tett adományok
és hagyományok 1881. évben.

Folyósz.		Osztrák értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Hagyományok számlája határozott rendeltetés nélkül :				
	n. Hofrichter hagyománya után kamat	2	26		
	Eörsi Nagy Leander tőke frt 50 kamat frt 49.	99	—	101	26
2	Hagyományok határozott rendeltetéssel :				
	n. Gorove István			10,278	
3	Adományok határozott rendeltetés nélkül :				
	Hajós József	200			
	Kruesz Krizosztom pannonhalmi főapát	1,000			
	Herczfelder Emma n. Herczfelder Izidor emlékére oszt. p. ér. állam kötvényekben	300		1,500	
4	Új alapítványok.				
	Jakabffy István			2,000	

Budapesten, 1881 decz. 31-én.

A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,
mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitch.

**A Magyar Tudományos Akadémia bevételezéseinek állása, 1881.
december 31-én.**

Költségvetés száma		Mérleg szám	Bevétele- zések 1881-ben	Költség- vetés 1881 évre
I.	Alapítványok kamatai	1 a.	16,290	83
	Kamatok a Magyar föld- hitel intézetnél . . .	1 b.	1,265	60
	Késedelmi kamatok . . .	1 c.	22	93
II.	Értékpapírok után . .	2	25,638	37
III.	Házbér	3	34,956	89
IV.	Könyvek eladásából . .	4	5,801	29
V.	Országos dotáció . . .	5 abcd.	30,000	—
	Az 1881. évre készített költségvetésnek fő- összege		113,975	91
	Különféle hagyomá- nyok	6	10,379	26
	Különféle adományok .	7	1,500	—
	Új alapítvány	8	2,000	—
	Alapítványok áttétele az Akadémia vagyó- nához :			
	Szítányi Ullmann ala- pítvány . f. 5000.—			
	Dóra alapítv. f. 3627-15	9	8,627	15
	Bevételezések 1881. év- ben, illetőleg a »Vesz- teség és Nyeremény számlának« fősszege :		136,482	32
	Több vétetett be : . . .			22,364 32
			136,482	32
			136,482	32

Budapesten, 1881. december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,

mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyónának kezelője.

Lukács.

Trebtsch.

**A Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó vállalatának állása
1881. december 31-én.**

	oszt. értékben	
	frt	kr.
Egyenleg 1881. január 1-én azaz 1880. évből fennmaradt	1,666	62
A könyvkiadó bizottság vállalatából befolyt 1881. évben	15,376	23
	17,042	85
A könyvkiadó bizottság igénybe vett	19,264	84
A vállalat tartozik tehát a jövő évi bevételeiből fedezni	2,221	99

Budapesten, 1881. december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,
mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyónának kezelője.

Lukács.

Trebitsch.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1882-ki június hó 4-kén

délelőtti 10 órakor

saját diszfermében tartandó

XLII. KÖZÜLÉSÉNEK

ELŐRAJZA.

1. Elnöki megnyitó beszéd. Gróf LÓNYAY Menyhérttől.
2. Jelentés a M. Tud. Akadémia munkásságáról az 1881 $\frac{1}{2}$ esztendőben. FRAKNÓI Vilmos főtitkártól.
3. Emlékbeszéd Lukács Móricz t. t. fölött. TREFORT Ágoston t. tagtól.
4. Gróf SZÉCHENYI Béla t. tag előadása kelet-ázsiai tudományos útvjáról és tudományos eredményeiről.

Kelt Buda-Pesten, az Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos

főtitkár.

JELENTÉSEK

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

1882. MÁJUS 31-ki

(XLII-DIK)

NAGYGYŰLÉSÉN

ELDÖNTÖTT

JUTALMAZÁSOKRÓL

S TÖRTÉNT

ÚJ VÁLASZTÁSOKRÓL.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRS. KÖNYVNYOMDÁJA.

1882.

JELENTÉS

AZ AKADÉMIAI NAGYJUTALOMRÓL
ÉS A MARCZIBÁNYI MELLÉKJUTA-
LOMRÓL.

Az 1875—1881. évkörben a természettudományok terén megjelent munkák között legjelesebbnek és a nagyjutalomra legérdemesebbnek találtatott Mihalkovics Géza akadémiai levelező tag munkája »Az agy fejlődéséről« (Budapest 1877. Akadémia kiadása), mint a mely teljesen önálló és exakt vizsgálatokon alapszik; az ember és a magasabb gerincesek agyának morphologiai és fejlődéstani viszonyaira vonatkozó eddigi ismereteket számos új és nagybecsű ténynyel gazdagítja, részben kibővíti és helyreigazítja; és a külföld szaktudományi irodalmában is jelentékeny állást foglal el.

A Marczibányi-mellékjutalom Kerpely Antal akadémiai levelező tag »Magyarország vasköveiről és vasterményeiről« szóló munkájának íteltetett; mely hazánk vasgyár-kerületeinek vaskő-vonalait nyers vas-termékeit pontos és fáradságos chemiai elemzés útján vizsgálja; az aczéltermékek szilárdságát, hegeszthetőségét meghatározza; a miáltal úgy gyakorlati mint elméleti tekintetben hasznos szolgálásokat tesz.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,

főttkár.

II.

JELENTÉS

A NÁDASDI-JUTALOMRÓL.

A néhai gróf Nádasdy Tamás nevére gróf Nádasdy Ferencz által alapított jutalomért (100 arany) 1881—2-ben tíz pályamű versenyzett. Közülök hét minden kritikán alúl van. A többi három pályamű sem mondható jelesnek. Az I. számú *Ételka* is csak verselésbeli ügyességeért érdemel említést; nincs érdekes, tartalmas meséje; teli van keresettséggel a stílusban, izetlenséggel, szemérmertlenséggel kifejezéseiben, és az egésznek előadásán valami indokolatlan, szeretetlen, sivár hang, vonúl keresztül. A más kettőnek is: a III. sz. *Két bimbó* s a IX. sz. *Sámson vára* címűeknek is, csak verselési külső érdemök van; amaz minden tekintetben előbb való emennél, de azért tartalmilag nem egyéb üres, érzelgős ábrándozásnál. *Sámson vára* valami cseh rabló-történet Mátyás király idejéből, gyarló cselekvénnyel és feldolgozással, majd minden jellemző vonás vagy színezet nélkül.

Mindezeknél fogva a jutalom ki nem adása határozottatott, és a jelíges levelek felbontatlan elégettettek.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

III.

JELENTÉS

A MARCZIBÁNYI NYELVTUDOMÁNYI PÁLYÁZATRÓL.

A Marczibányi nyelvtudományi pályakérdésre: (»Kivántatik Kazinczy németből fordított műveinek nyelvészeti bírálata sat.«) egyetlenegy pályamű érkezett, mely részben becses ugyan, de egészben véve nem sikerült. Az első részben világosan, élénken és tartalmasan fejtegeti Kazinczy fordításainak indító okát, elveit és példáit; azonban a fordítás nehéz kérdése nincs rendszeresen tárgyalva s nem ment az ellenmondásoktól. Továbbá, hogyan idomította Kazinczy fordításaiban egyes nemekhez, német és francia szépprózához, elbeszélő és társalkodásbeli stílushoz, epikai, drámai, cicerói és salustiusi nyelvhez a magyart; mi hiányai voltak a magyar nyelvnek a régi klasszikai s újabb külföldi nyelvekhez képest; mit áldozott fel a magyar nyelv népiesességéből, terjengőségéből, sajátosságaiból; hogy szedte fel és alkalmazta a régibb magyar írókból és idegen beszédből a tetszőbb szólásokat és alakokat: mindezt nem eléggé nyomosan tárgyalja. Még fontosabb hiányai vannak a második résznek. Kazinczy igen sokféle, talán legfontosabb újításait és tévedéseit mellőzi, s nem egy kifejezését bélyegzi idegenszerűnek, a mi egészen kifogástalan. Mindezeknél fogva a mű nem jutalmazható.

A jelzés levél felbontatlan elhamvasztatott.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

IV.

JELENTÉS

A SÁMUEL-DIJRÓL.

Az 1881-ik évre szóló Sámuel-díj az ugyanazon évben megjelent szorosan nyelvészeti értekezések közül, az I. osztály ajánlatára, dr. Halász Ignác »Orosz-lapp nyelv-tani vázlat« című értekezésének (Nyelvtudományi Közlemények. XVII. kötet 1881), ítéltetett oda, mint oly műnek, melyben a szerző a Genetz-féle orosz-lapp szövegek alapján, e lapp dialektusnak alakítani leírását fejtette meg s nagy gonddal és szakismerettel készült dolgozatával összehasonlító nyelvészetünknek jelentékeny szolgálatot tett. A dolgozat e belső érdemét emeli az a sok külső nehézség is, melyekkel az ily grammatikai földolgozások járnak. S ez aunyival inkább tekintetbe vétetett, mert ez évben más hasonló jeles nyelvészeti értekezések is jelentek meg, melyek ezúttal csak a dicséret jutalmában részesülhetnek. Ugymint: 1. Simonyi Zsigmond: A jelentéstan alapvonalai mint kritikai adalék a nyelv-tani rendszer kifejtéséhez. 2. Munkácsi Bernát: Magyar elemek a délszláv nyelvekben, mely a szókölesönzés bizonyításához szolgálható kritériumokat helyesen fejtegeti és alkalmazza. 3. Szilasi Mór: Járulék-mássalhangzó-k a magyarban, mely a hangalak bővülésének feltűnő eseteit magyarázván, a hangphysiologia tételeinek és az analogia hatásának kellő számbavételére utal.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

JELENTÉS

A SZTROKAY-JUTALOMRÓL.

Az 1880. évi nagygyűlés másodsor tűzött ki, a Sztrókay-alapítványból száz arany jutalmat a következő kérdésre: »Fejtsék ki az államszolgálat jogi természete; adassanak elő a rendszeres államszolgálati pragmatikának elvei.«

A beérkezett négy pályamunka közül az I. számú (»Accipe dignum« jeligével) inkább felirat, mint tudományos mű jellegével bír, és a nagyterjedelmű anyagot nem dolgozza fel kellően. A IV. számú munka, mely »A jónál is van jobb« jeligét visel, érdekes fejtegetésekben jeleskedik, azonban nincs kellő rendszerbe öntve és eszméiben hiányzik a praecisio. A III. számú pályamű, melynek jeligéje »Mindent a hazáért, a tudományt és dicsőséget«, némi méltánylást érdemel; a szolgálati pragmatika számos kérdését fejtegeti, ismerteti, és a külföldi szabályokkal összehasonlitja. A bírálók ezt becses és hasznos munkának vallják, melyben azonban a logikai elrendezés hiányzik, és mely helyenkint tévtanokat is hirdet. Ellenben a II. számú pályamunka, melynek jeligéje: a »Justitia est regnorum fundamentum« az irodalom mai színvonalán áll; ismerteti a külföld idevonatkozó irodalmát és az államszolgálat elméletét állambölcsészeti alapon fejtegeti, a gyakorlati élet kívánalmainak is megfelel.

Ennélfogva a jutalom a II. számú pályamunkának íteltetett oda.

A jeligés levél felbontatván, e név tünt ki:

DR. KELETI FERENCZ.

ügyvéd.

A többi három pályamunka jeligés levelei felbontatlan tűznek adattak át.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

JELENTÉS

A LÉVAY-TÖRTÉNETI PÁLYÁZATRÓL.

A M. T. Akadémia, a múlt évi nagygyűlésen másodszor tűzte ki a L é v a y - d i j t egy, eredeti kútforrások alapján kidolgozott essay-szerű monographiára. A beérkezett három pályamű közül kettő kiválólag vette igénybe a bírálók figyelmét, azonban a megjutalmazandó munka iránt megállapodásra nem juthattak; minthogy az egyik bíráló az I. számot (Dósa György és forradalma), a másik a II. számot (Egy magyar főúr életrajza a XVII. században) ítélte a jutalomra érdemesnek; a harmadik bíráló pedig a jutalom megosztását javasolta.

Az Akadémia ennél fogva, a II. osztály ajánlatára, a három tagból álló bíráló-bizottságnak két taggal kiegészítését határozta el, és a pályázat sorsának eldöntésére az összes ülést, melyen a jelentés bemutatni fog, hatalmazta föl.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

JELENTÉS

AZ ELSŐ MAGYAR BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG JUTALMÁRÓL.

Az első magyar általános biztosító társaság alapítványából az Akadémia 500 forint díjt tűzött ki oly munka utólagos megjutalmazására, mely 1881. évben, vagy 1882. márczius 31-ig megjelent és az ország nemzetgazdasági érdekeinek szempontjából gyakorlatilag fontos kérdést old meg. A pályázat ideje alatt azonban ily nemű munka nem jelent meg, minélfogva a jutalom ki nem adatott.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

VIII.

JELENTÉS

A LÉVAY MEZŐGAZDASÁGI
PÁLYÁZATRÓL.

Az Akadémia 1880-ik évi nagygyűlésén nyílt pályázatot hirdetett a mezőgazdaság köréből vett bármely korszerű tudományos feladat megoldására.

Egy munkatervezet küldetett be, a melynek szerzője az ajánlott gazdasági kalauz kidolgozására felhivatott.

Azonban a munka, a III. osztály véleménye szerint, bár szerzőjének jóakarató buzgalmáról tanuskodik, a kitézött föltételeknek meg nem felel; sok fontos tárgyat, mely mezőgazdasági könyvből nem hiányozhatik, mellőz.

Ennélfogva a jutalom ki nem adása és a jeligés levél felbontatlan elégetése határozottatott.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

JELENTÉS

A MAGYAR KERESKEDELMI-CSARNOK
SZÉCHENYI-JUTALMÁRÓL.

A magyar kereskedelmi csarnok Széchenyi adományából ezer frank jutalom hirdettetett a következő feladat megoldására: »Tekintettel a monarchia kereskedelmi viszonyaira a jelenleg fennálló forintrendszer megtartása, avagy a frank-vagy márka-rendszerre való áttérés mutatkozik-e szükségesnek?«

A beérkezett pályamunkák közül az I. számú a kérdést egyáltalán meg nem oldja. Ellenben a II. számú (Those events... Macaulay) és a III. számú (Ce que l'on voit... Bastiat) figyelemre méltó tudományos dolgozatok, melyek e kérdést alaposan fejtegetik és megoldásának előkészítésére alkalmasak.

Ennélfogva a jutalomnak a II. és III. számú pályamunka között megosztása határozottatott. A jeligés levelek felbontatván, kitünt. hogy a II. számú pályamunka szerzője:

SCHWARZ BÓDOG

a magyar általános hitelbank tisztviselője,

a III. számú pályamunka szerzője:

DR. FÖLDES BÉLA.

Az I. számú pályamunka jeligés levele felbontatlan elhamvasztatott.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
titkár.

JELENTÉS

A VITÉZ-PÁLYÁZATRÓL.

A Vitéz-alapítványból negyven arany volt kitűzve a magyarországi fauna valamelyik nagyobb családjának monographiájára.

Négy pályamunka versenyzett a jutalomért. A IV. számú (A magyarországi ragadozó madarak) figyelembe nem vehető. Ellenben a többi három becses dolgozat. Az I. számú (A szabadon élő evező lábuak) gondosan van kidolgozva, szabatosan írva; de hiánya, hogy főleg csak az erdélyi részek faunáját ismerteti. A II. számú (Az álskorpiók) oly állatrendet ismertet, mely eddig hazánkban csak boncztanilag van feldolgozva; hézagot pótol szakirodalmunkban; alapos tanulmányozásra vall; szabatos magyar leírásait jó rajzokkal kíséri; azonban a hazánk faunájára vonatkozó adatokat nem meríti ki, és latin szövege is hibás. A III. számú (A magyar fauna fém-darázsai) érdekes nagyobb rovarcsalád feldolgozását foglalja magában, az ismertetéséhez szükséges minden kelléssel, s a boncztant kivéve, fel van szerelve; több évi gondos megfigyelés alapján készült; az eddig ismert adatokat helyreigazítja és újakkal gazdagítja.

A jutalom emélfogva a III. számú pályamunkának íteltetett oda, melynek jeligés levele felbontatván

MOCSÁRY SÁNDOR
nemzeti muzeumi-segédőr

neve tünt elő.

Az I. és II. számú pályamunkákat, a III. osztály véleménye alapján, a nagygyűlés dicséretre érdemeseknek és közrebocsátásukat a tudomány érdekében kívánatosnak jelentette. Jeligés leveleik, a szerzők kívánatára, fel fognak bontatni.

A IV. számú pályamunka jeligés levele felbontatlan elégettetett.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. máj. 31. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

JELENTÉS

AZ AKADÉMIA VÁLASZTÁSAIRÓL.

A jelen nagygyűlésen megválasztottak:

Az I. osztályba.

Levelező tagoknak:

Dr. Ábel Jenő, budapesti főgymnasiumi tanár.

Lehr Albert, budapesti főgymnasiumi tanár.

Szigeti József, a nemzeti színház tagja.

Külső tagoknak:

De Goeje M. leydeni tanár, orientalista.

A II. osztályba.

Levelező tagoknak:

Szentkláray Jenő, törökbecsei lelkész.

A III. osztályba.

Tiszteletli tagoknak:

Semsey Andor, a magyar kir. természettudományi társulat tiszt. tagja.

Rendes tagoknak:

Jurányi Lajos, l. t.

Levelező tagoknak:

Dr. Högyes Endre, kolozsvári egyetemi tanár.

Külső tagoknak:

Berthelot Marcellin, a párizsi egyetemen a vegyészet tanára.

Topinard Pál, a párizsi egyetemen az anthropologia tanára.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1882. jun. 1. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

JUTALOMTÉTELEI,

Az I. osztályból:

1.

A gróf Teleki József-féle drámai jutalomért 1882-re szomorújátékok pályáznak. Csak valódi tragédiák fogadtatnak el, a középfajok kizárásával. Az e jutalomért pályázó szomorújátékoknak verses formában, még pedig lehető gonddal és szigorral kell írva lenniök.

Jutalma száz arany.

Határnap 1882. decz. 31-ike. A jutalom 1883. márcz. 19-én adatik ki.

A jutalmazott mű, előadásra, a nemzeti színház sajátja leszen, kiadásra a szerzőé marad.

2.

A gróf Karátsonyi jutalomért 1883-ra komoly drámai művek versenyeznek, hova nemcsak szomorújátékok, hanem másnemű, történeti, regényes, polgári szín.

Jegyzet: A folyó betűkkel szedettek már előbb is hirdetett, de még függőben levő jutalomtételek.

művek, drámai erkölcsrajzok stb. is értetnek. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitüntetésre méltónak találtatik.

Jutalma két száz arany.

Határnap 1883. decz. 31.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban a sajtóviszonyok oly változtával, hogy az írói tulajdon a színházak ellenében védve lenne, szerző három hónap alatt ki nem nyomtatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

3.

Péczely drámai jutalom.

A Péczely-pályadíjra tisztán a magyar történelemből vett színművek pályázhatnak, úgy tragoediák, mint közép-fajú drámák és vigjátékok, akár kötött nyelven, akár prózában írva, a melyek az 1882—1883. években megjelentek nyomtatásban, vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, valamely színpadon előadattak s kéziratban az Akadémiához 1884. évi márczius hó utolsó napjáig beküldettek.

A már pályadíjat nyert színművek is pályaműveknek tekintetnek, kivéve a Karátsonyi-pályadíjjal, mint legnagyobb drámai pályadíjjal jutalmazott színműveket.

A pályadíj csak úgy adatik ki, ha a bíráló bizottság a pályaművek között jutalomra méltó színművet talál.

Ha a jutalmat nyert mű még nyomtatásban meg nem jelent, a szerző tartozik azt három hónap alatt kinyomtatni, mit ha tenni elmulasztana, az Akadémia adhatja ki, mint bármely más munkáját, még pedig külön díj nélkül, és írójogi birtokában marad tiz évig.

A jutalom ezer forint aranyban.

4.

Kívántatik elbeszélő költemény, melynek tárgya lehet történeti, mondai vagy a jelen életből vett. Szükséges azonban, hogy a mű lelemény, jellemrajz, compositió, költői tárgyalás, nyelv és versbeli technika tekintetében költészetünk díszére szolgáljon. Ha ily önálló becsű mű nem találtatnék a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdetetik.

Jutalma az ifj. gr. Nádasdy Ferencz által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz arany.

Határnap 1883. decz. 31-ike.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad, ki tartozik azt egy esztendő alatt nyomtatásban kiadni.

5.

A Farkas-Raskó alapítványból száz forint jutalom hirdettetik hazafias költeményre, mely lehet hymnus, óda, elégia, dal, ballada, beszélyke, tanköltemény vagy satira.

Határnap 1882. december 31.

A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki. A jutalmazott mű a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt tartozik kiadni; ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

A modern realismus a szépirodalomban.

Jutalma a Gorove-alapítványból száz darab arany.

Határnap 1883. december 31.

A jutalom csak önálló tudományos becses bíró munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

Kölcsey élete és munkái.

Jutalma a Lévy-alapítványból 500 forint.

Határnap 1883. december 31.

A jutalom csak önálló tudományos beccsel bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

8.

Másodszor.

Kivántatik a magyar hírlapirodalom története, kezdettől (1780.) fogva 1867-ig, tekintettel a politikai eszmék és pártok fejlődésére.

Jutalma az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvény-társulat adományából száz arany.

Határnap 1882. decz. 31.

A jutalom csak öndíló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

9.

Kifejtendő a magyar nyelv egész életében (a régi és új irodalomban és a nép nyelvében) hogyan szerepelnek a mondat határozó részei. Tekintetbe veendők egyéb nyelvek analóg szerkezetei, s különös figyelem fordítandó e részben a rokon nyelvekre s azon nyelvekre is, melyek a miénknek fejlődésére befolytak.

Jutalma a Lukács Móricz által Lukács Krisztina nevére tett alapítványból ezer forint.

Határnap 1884. december 31.

A jutalmazott munka szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

10.

Másodszor.

Régibb és újabb irodalmunk remek s kiváló nyelv tekintetében kifogástalan termékeinek, továbbá hiteles népnyelvi adatok alapján részletesen kifejtendő, s az eddigi e nemű munkálatok kritikai tekintetbe vételével megállapítandó: a magyar szórend elmélete. E megállapítás körébe beleértendő: 1) a nép- és műköltés szórendi eltéréseinek tárgyalása; 2) tájékoztató és gyakorlati példákkal megvilágított szabályok felállítása.

Jutalma a Marczibányi-alapítványból nyolczvan arany.

Határnap 1882. decz. 31.

A jutalmat nyerő mű az Akadémia tulajdona marad.

11.

A Sámuel Alajos által tett alapítványból évenkiint 15 arany jutalom adatik ki oly nyelvészeti értekezésnek, melyet az 1882. évben, akár külön, akár gyűjteményben, megjelent nyelvészeti értekezések között az I. osztály legjobbnak itél.

12.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztérium keze alá bocsátott Fekés házy alapítványból 500 forintnyi jutalomra, a nem magyarok számára, a hazában divatozó bármely nyelven (a magyaron kívül) írt, a magyar nyelv és irodalom megismertetésére rendelt, és az 1881—1884. évkörben nyomtatásban megjelent tan-, kézi- vagy olvasó-könyvek pályáznak.

A nyomtatásban megjelent munka egy példánya 1884. december 31-ig az Akadémiához beküldendő.

A II. osztályból :

1.

Kivántatik forrástanulmányok alapján azon politikai és kulturai befolyás megismertetése és jellemzése, melyet a magyar és lengyel nemzet egymásra gyakorolt.

Jutalma, herczeg Czartoriszky László adományából 1000 frt.

Határnap 1882. december 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

2.

Másodszor.

Kivántatik a magyarországi Pálos-rend története, a mohácsi vészig.

Jutalma az Ottványi alapítványból 550 frt.

Határnap 1882. december 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Kivántatik a XI. században alapított magyarországi egyházmegyék egyikének története, az egyházmegye alapításától Nagy Lajos haláláig.

Jutalma Fraknói Vilmos r. t. adományából 100 arany.

Határnap 1882. december 31.

A jutalom csak abszolút becsü munkának adatik ki.

A jutalmazott mű szerző tulajdona marad; de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll,

4.

Adassék elő Bosznia története a magyar főnhatóság alatt, a XII. század közepétől Jajczu elestéig.

Jutalma a Péczely József-féle alapítványból 1000 frt aranyban.

Határnap 1882. decz. 31.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad, a ki köteles azt egy év alatt kiadni; ha ezt nem teszi, az Akadémia fel van jogosítva a munkát külön tiszteletdíj nélkül közrebocsátani.

5.

Adassék elő, a hazai és külföldi források lehetőleg teljes felhasználásával: a magyarországi könyvtárak története a XI. századtól a Corvina létrejöttéig. Kivántatik a hazai könyvtárakban — az oklevelek tanúsága szerint — előfordult egyes könyvek irodalmi ismertetése.

Jutalma a V i t é z-alapítványból 40 arany.

Határnap 1882. decz. 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

Adassék elő az adóügy fejlődése a XVIII. század kezdetétől a jelenkorig, és annak alakulása Európa jelentékenyebb államaiban, utalással nemzetgazdasági és pénzügytani hatására; vonassék le azon tanulság, mely adórendszer életbeléptetése lenne Magyarország érdekében kívánatos, különös tekintettel hazánk ipar- és mezőgazdasági viszonyaira.

Jutalma a F á y A n d r á s nevére tett alapítványból, a hazai első takarékpénztár részéről, 3000 o. é. frt.

Határnap 1882. decz. 31-ke.

A jutalmazásra már kijelölt munka, a szerző által, legalább 500 példányban kinyomatandó; különben a jutalom nem adatik ki.

A munka a szerző tulajdona marad, ki abból három példányt a takarékpénztárnak átadni köteles.

7.

Fejtsék ki, úgy jogi mint közgazdasági szempontból a pénztartozások iránti kérdés, figyelemmel a tudomány és a törvényhozás jelen állására és feladataira.

Jutalma a Sztrokay-alapítványból száz darab arany.

Határnap 1883. december 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

8.

Fejtsék ki a hűnkisérlet és a bevégzett bűncselekvény, a tettesség és a részesség tana, a fennálló nevezetesebb törvénykönyvek erre vonatkozó szabályaival, s a büntető gyakorlatból vett példákkal és esetekkel megvilágítva.

Jutalma a Sztrokay-alapítványból száz darab arany.

Határnap 1883. december 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

9.

Az első magyar általános biztosító társaság alapítványából 500 forint jutalom adatik ki azon munkának, mely 1882-ben vagy 1883. márczius 31-ig megjelent, és az ország nemzetgazdasági érdekeinek szempontjából gyakorlatilag fontos kérdést alaposan tárgyal és megoldását előkészíti.

A munkák beküldésének határnapja 1883. április 15.

A III. osztályból:

1.

Az 1882-iki akadémiai nagyjuttalom (200 arany) és Marczibányi mellékjuttalom (50 arany) az 1876—1882. évkörben megjelent, a matematikai tudományok körébe tartozó munkák legjobbjainak levén odaitéleendő: figyelmeztetnek az ily munkák szerzői, hogy műveiket 1883. január végeig a főtítkárhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban a figyelmeztetésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldetett volna: hivatkozás történetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázni kíván.

2.

A másodrendű és két független változót tartalmazó partialis differential-egyenletek körében eddig csak néhány kevés, különösen Monge és Ampère által vizsgált, alak integrációja ismeretes. Az eddig elért eredményekhez csatlakozva, tárgyalassék valamely új, ide tartozó egyenlet-osztály, oly módon, hogy az integráció vagy teljesen eszközöltetik, vagy legalább is néhány lényeges pontban egyszerűsítettik.

Jutalma a B é z s á n-alapítványból 1200 frt. aranyban.

Határnap 1883. decz. 31.

A jutalom csak öndálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat ngerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Kivántatik a csekély esésű folyók szabályozásánál követendő elveket önállóan tárgyaló munka, az ily esetekben érvényesíthető szabályozási módok kimerítő és okadatolt leírásával.

Jutalma egy névtelen mérnök adományából 1000 frt.

Határnap 1883. decz. 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Kivántatik egy népszerű munka, mely a régi legelős marhatenyésztés helyett a szarvasmarha istállózást, az a végett szükséges takarmány-termelést, takarmányozást és a szarvasmarhatartás különböző hasznosítását, a kisbirtokos, illetőleg a népgazdák körülményei szerint tárgyalja, és a szarvasmarhatenyésztés emelésére gyakorlatilag hasson.

Jutalma a Lévay-alapítványból 500 frt.

A kik ezen nyílt pályázatban résztvenni kívánnak, a munka tervrajzát és a kidolgozására vonatkozó ajánlatot 1883. december 31-ig tartoznak beküldeni.

Pályázási szabályok.

1. Minden rendü pályairat, a fõnn kitett *határnapokig*, az Akadémia fõtitkári hivatalához küldendõ; azokon túl semminemü ily munka el nem fogadtatván.

2. A pályamü *idegen kézzel, tisztán írva, lapszámozva kötve* legyen.

3. A szerzõ *nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétetes levelen ugyanazon jelíge álljon, mely a pályamü homlokán. A pecsétetes levélben netalán följegyzett kikötések, föltételek vagy a versenyügy körül régtõl fogva bevett szokásos eljárástól netán kivánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Álnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jelígés levél felbontása után kitetszenék, hogy a munka saját kezeírása a szerzõnek, müve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályairatok kéziratai* az Akadémia levéltárában maradnak.

7. A gr. Teleki-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb műnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az absolut becs határoz.

8. Mindezen föladatokra, minden rendü akadémiiai tagok is pályázhatnak.

Egyébiránt *bármely*, ha csak *formai szabálynak is elhanyagolása*, elejti a szerzõt a jutalomtól.

Kelt Budapesten, 1882. máj. 31.

FRAKNÓI VILMOS,
fõtitkár.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Budapest, 1887. Az Atlanti című társ. könyvnyomdája.

J E L E N T É S

A MAGYAR

TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

MUNKÁLÓDÁSÁRÓL

ES PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL

1882/83-ban.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRS. KÖNYVNYOMDÁJA.

1883.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

I. A Magyar Tudományos Akadémiának 1882. május 22-től, 1883. május 7-ig bezárólag 25 osztályülése és 11 összes ülése volt, mindössze tehát 36.

1. Az I. vagyis a **Nyelv- és Széptudományi osztály** ülésein: 1882. június 5-én *Télfy* Iván l. t. olvasta föl »Új-görög irodalmi termékek« című értekezését s Gyulai Pál r. t. mutatta be *Szabó* István l. t. értekezését »A titánok s gigászokról« s ugyanaz *Kont* Ignácznak »Seneca tragédiái« című értekezését olvasta fel. — A szünet után, október 2-án: *Vámbéry* Ármín r. t. »Baskir szerelmi dalok« című értekezését olvasta fel s *Pulszky* Ferencz t. t. bemutatta *Székely* Józsefnek »Közigazgatási és jogi műszavainkról a jelen század elején« című értekezését. — Október 30-án: *Télfy* Iván l. t. olvasta föl »Középkori görög verses regények« című értekezését s *Szilády* Áron r. t. értekezett »A Toldi-mondáról.« — November 20-án: *Budenz* József r. t. olvasta föl »Nyelvészeti észrevételek *Vámbéry* Ármínnek »A magyarok eredetéről«-ról írt munkájára« című értekezését, s *Bánóczy* József l. t. értekezett »Kisfaludy Károly utolsó éveiről s haláláról«.

Az 1883-ik évi január 8-ki ülésben: *Hunfalvy* Pál r. t. olvasta föl »Ugor vagy török-tatár eredetű-e a magyar nemzet?« című értekezését s *Zichy* Antal t. t. »Gr. Széchenyi István naplóiból« cím alatt ismertette gr. Széchenyi István naplóinak azon részeit, melyek vallásosságára és melancholiájára vonatkoznak. — Febr. 5-én *Thewrewk* Emil l. t. olvasta föl *Szarvas* Gábor l. t. »Szómagyarázatok« cz. értekezését s *Szász* Károly r. t. »Szent Dávid összes zsoltárait« az eredeti héberből fordítva *Kálmán* Károlytól, számos mutatványban mutatta be. — Márczius 5-én: *Vámbéry* Ármín r. t. »A csuvasokról« értekezett s *Goldziher* Ignác l. t. bemutatta *Szabó*

István l. t. »Hermes és a hermakapidák« cz. értekezését. — Apr. 9-én: *Budenz* József r. t. ismét Vámbéry Árminnak »A magyarok eredete cz. munkájára írt »Nyelvészeti észrevételeit« olvasta föl folytatólagosan, s Gyulai Pál r. t. olvasta föl *Duka* Tivadar l. t. két levelét, melyek Kőrösi Csoma Sándorra vonatkoznak. — Május 7-én: *Barna* Ferdinánd l. t. »Vámbéry Ármín »A magyarok eredete« cz. munkája főbb állításainak bírálata« cz. értekezését olvasta föl; Wolf György l. t. bemutatta dr. *Kiss* Ignácznak »Káldy nyelve« cz. értekezését. U. a. előterjesztetett az április 14-kén tartott osztályértekezletnek a *classica philologia* művelése érdekében kidolgozott javaslata s azon indítványa, hogy e javaslat elfogadása esetében: a *classica philologia* művelésére állandó bizottság alakíttassék.

2. A II. azaz a **Bölcseleti, Társadalmi és Történeti tudományok osztálya** ülésein, 1882. június 12-én: *Tóth* Lőrincz r. t. »A felsőház reformjáról« olvasott föl; *Wenzel* Gusztáv r. t. »A vasúti jogról« értekezett s *Majláth* Béla l. t. bemutatta »Kibékítési kísérlet a hajdúkkal Ináncson az 1607. évben« cz. értekezését. — A szünet után, október 9-én *Vaisz* Ignác rajzokkal és festményekkel illusztrált előadást tartott *Mazolino* olasz festő képeiről, a melyre *Ipolyi* Árnold t. t. és *Henszlmann* Imre r. t. kiegészítő és magyarázó megjegyzéseket tettek; u. a. *Pesty* Frigyes r. t. bemutatta *Knauz* Nándor l. t. »*Monumenta ecclesiae Strigoniensis*« cz. munkájának II. kötetét, ennek becsét fejtegetve; *Torma* Károly r. t. *Finály* Henrik l. t. értekezését »Az ókori súlyokról és mértékekről« olvasta föl. — November 6-án: *Gyárfás* István l. t. olvasta föl »A Petrarca-codex kún nyelve« cz. értekezését, s *Deák* Farkas l. t. »Csáky István családja körében« cz. értekezését olvasta föl. Deczember 4-én: *Henszlmann* Imre r. t. jelentését a székesfehérvári ásatásokról, *Torma* Károly r. t. terjesztette elő; *Schwarcz* Gyula l. t. »A miniszteri felelősség eredete az európai alkotmánytörténelemben« cz. értekezését olvasta föl; u. a. *Fraknói* Vilmos r. t. felolvasta jelentését *Posthumus* István hercegnek, III. Endre király atyjának, Mirese János által Velenczében fölfedezett végrendeletéről.

Az új évben, január 15-én: *Wenzel* Gusztáv r. t. olvasta föl »A vasúti ügy s a posta- és távírdauigy közti összeköttetés

Magyarországban, a vasúti jog szempontjából« cz. értekezését *Szilágyi Sándor* r. t. »I. Rákóczy György és Strassburg Pál követségéről« értekezett. — Február 12-én: *Gyárfás István* l. t. olvasta föl »A jászkúnok állapota, a német vitézi rend uralma alatt, a XVIII. században« cz. értekezését s *Wertheimer Ede* »I. Napoleon viszonyáról Magyarországhoz« olvasott föl; u. a. a *Történelmi bizottság* jelentést tett a milleniumra vonatkozó miniszteri leirat tárgyában. — Márczius 12-én: *Kautz Gyula* r. t. olvasta föl »Az államgazdaság eszméje és a szocialisztikus fináncia kezdetei cz. értekezését, s *György Endre* l. t. »A csángók és az Akadémia« cz. értekezését olvasta föl. — Április 16-án: *Torma Károly* r. t. tartotta székfoglalóját »Dácia hadútjai és táborállomásai« cz. értekezésével, s *Zsilinszky Mihály* l. t. »Az 1681-ik évi országgyűlés története« cz. értekezését olvasta föl.

3. A III. vagy **Mathematikai és Természettudományi osztály** ülésein: 1882. június 19-én *Lenygel Béla* l. t. bemutatta következő értekezéseit: »a) A sósavas hydroxylamin előállítás. b) »A mohai Stefánia-forrás vegyelemzése«; egyszerűsmind dr. *Hankó V.* részéről »Glaubersó-kivirágzás a szászváros-gyógyi útvonal mentében« és »A ponor-ohábi mágnézia mészmárga vegyi elemzése« című értekezéseket; *Szabó József* r. t. »Helvit Kapnikról, egy új ásvány Magyarországra nézve« cz. értekezését olvasta föl. — A szünet után október 16-án: *Jurányi Lajos* r. t. olvasta föl »a) Újabb adatok a Cycadeák s Coniferák virágporának ismeretéhez. b) »Előzetes jelentés karyokinetikus tanulmányaimról« című értekezéseit; *Töttösy Béla* részéről »Egy negyedrendű torzfelület« cz. értekezést mutatott be *König Gyula* l. t. *Péck Antal* l. t. »Alsó-Magyarország bányamívelésének története a XVI. század végeig. I. k.« cz. munkáját ismertette *Krenmer József* l. t. *Braun Károly* részéről »A kalocsai érseki csillagvizsgáló földrajzi helyzete« cz. értekezést előterjesztette *Kruspér István* r. t. és u. a. *Roboz Istvánnak*, a heidelbergi egyetemről beküldött »Adatok a Cestodák ismeretéhez stb.« cz. értekezésére *Margó Tivadartól* való ismertotést felolvasta *Szabó József* r. t. — November 13-án: *Schuller Alajos* l. t. »Párolgások légüres térben« cz. értekezését olvasta föl, s *König Gyula* l. t. »Mathe-

matikai közleményeket« mutatott be; Than Károly r. t. pedig »Közlemények az egyetemi vegytani intézetből« czímen a következő értekezéseket terjesztette elő: »a) A sósavgáz sűrűségének meghatározása. *Halász* Ágosttól. *b)* Elektrolytes oxigénfejlesztés. *Hoffer* Józseftől. *c)* Egy rodnai Sphalerit mennyiségi elemzése. *Loczka* Józseftől.« — Deczember 11-én: *B. Főtös* Lóránd l. t. »Tanulmányok a folyadékhártyák feszültségéről« cz. értekezését olvasta föl; *König* Gyula l. t. ismertette *Balló* Mátyás l. t. értekezését »A szénsavhidrátról« s *Borbás* Vincze bemutatta »Floristikai közleményeit: *a)* Monarchiánk néhány új növénye. *b)* Berkenyeinkről. *c)* Exiguitas florae Bosniacae addenda.«

Az új évben, 1883. január 22-én: *Fröhlich* Izor l. t. mutatta be »Új módszer az elektromos absolut ellenállás-egység meghatározására« cz. értekezését; *Horváth* Géza l. t. »Az Eremocoris fajok magánrajza« cz. értekezését, s *Tömösváry* Odön részéről »A chilopodák légzőkészülékéről« cz. értekezést terjesztette elő; *Schenzl* Guidó r. t. bemutatta *Braun* Károly részéről »Új contact-készülék az ingaóráknál«, melyre *Kruspér* I. r. t. és *Konkoly* M. l. t. mondták el észrevételeiket; u. a. *Konkoly* Miklós l. t. terjesztette elő a köv. értekezését: *a)* Astrophisikai megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón 1882. *b)* Napfoltok megfigyelése az ó-gyallai csillagvizsgálón 1882. — Február 19-én: *Kriesch* János l. t. tartotta székfoglalóját »A modern zoologia szempontja és célja« cz. értekezésével; *Fodor* József l. t. szintén »A lakásviszonyok befolyásáról a typhus- és cholera« című székfoglaló értekezéseit olvasta föl; *Szabó* József r. t. bemutatta *Koch* Antal l. t. »A gr. Széchenyi Béla kelet-ázsiai expedíciójában *Lóczy* L. által gyűjtött kőzetek ismertetése« cz. értekezését; *Hanko* Vilmos részéről »A carbonalsulphid és mercaptan képződése az aethylsulphoszénsavak száraz lepárlásánál« cz. értekezést, *Than* Károly r. t. mutatta be; *Konkoly* Miklós l. t. köv. értekezéseit terjesztette elő: »*a)* Hullócsillag-megfigyelések 1882-ben. *b)* Egy új reversio spectroscop, annak szerkezete s alkalmazása; u. a. még három rendbeli értekezés jelentetett be az *Értesítő* számára: *a)* *Krenner* József r. t. »A kriolith-csoport grönlandi ásványai.« *b)* *Hunyady* Jenő l. t. »A kúpszelet-serég közép-

pontjainak geometriai helye.« c) *König Gyula* l. t. »Az alternáló csoport invariants tulajdonsága.« — Április 2-án: *Martin Lajos* l. t. olvasta föl »A complex-mennyiségekről« írt értekezését; *Than Károly* r. t. »Közlemények a m. k. egyetemi vegytani intézetből« czímen tartott felolvasást; *Nendtvich Károly* r. t. *Scherfel Aurélnak* »A sibrai fürdő ásványvizének vegyelemzése« cz. értekezését mutatta be; *Szabó József* r. t. pedig *Téglás Gábor* részéről mutatta be »Bányászszebok a római hódoltságból« cz. értekezést; u. a. *Krenner József* l. t. az Osztály-Értesítő számára nyújtotta be »A mangano-calcit fölött című közleményét. — Április 23-án: *Nendtvich Károly* r. t. »A budai János-keserűvíz vegyelemzését« terjeszté elő; *Lengyel Béla* l. t. »A parádi timsós-vizek és a Clarisse-forrás vegyelemzése« cz. értekezését olvasta föl; *Krenner Sándor* l. t. »A gr. Széchenyi Béla kelet-ázsiai expedíciójának nephritjei« cz. értekezését mutatta be; *Konkoly Miklós* l. t. következő értekezéseit terjesztette elő: »a) Egy új alakú Spectroscop nagy szórási tehetséggel; b) Egy pár szó az üstökösök vegytani constitúciójához; c) Az ó-gyallai csillagvizsgálón eszközölt csillagászati megfigyelések eredménye 1882-ben. *Gothard Sándor* részéről u. a. *Konkoly Miklós* l. t. bemutatta »a) Spectroscopos megfigyelések a herényi csillagvizsgálón 1882-ben; b) Adatok Jupiter és Mars physikájához« című értekezéseket. — Végül *Martin Lajos* l. t. értekezését »A complex függvényekről« mutatta be *Szabó József* r. t.

II. Az állandó bizottságok működését a következő jelentések tüntetik elő.

1. *A Nyelvtudományi bizottságnak* folyamatban levő munkálatai és kiadásai közt, fontosságánál fogva első helyen említendő: a *Nyelvtörténeti szótár* szerkesztése, a melynek a lefolyt évközben, egyes pótló anyaggyűjtés mellett is, tapasztalt haladása, az egész nagyterjedelmű munkálatnak teljes befejezését, már az 1885. év végével engedi elvárunk; ez év alatt ugyanis elkészült az *é, u, ü, á, cs, cz, z, zs, n, ny, b* kezdőbetűs szók meg a *pa* kezdetű szók kézírata; a háromtagú főlügyelő bizottság a haladó dolgot időről-időre megvizsgálta. Rendszeresen haladt a *Régi magyar nyelvemlékek* gyűjteményes kiadása a *Nyelvemléktár*-ban, melynek XI. kötetében kinyomatott a

Debreczeni és Gömörly codex, s a XII. kötete (Döbrentei codex) sajtó alatt van. — A *Nyelvtudományi Közleményekből* elkészült a XVII. kötetnek II. és III. füzeté (ugor és török nyelvek ismeretére, magyar nyelvemlékek tanulmányára és a magyar-török nyelvrokonság kérdésére vonatkozó közlésekkel). — A *Magyar Nyelvőr*, az élő népnyelv ismeretére szolgáló anyagközlésen, valamint nyelvújítási adatokon kívül becses értekezésekkel és fejtegetésekkel is mozdította elő a szorosabb magyar nyelvészetet. (Egyebek közt tárgyaltattak: népetymologia, Kúnostól; élő és elavult képzők: Körösitől; mássalhangzók dissimiliációja, Kúnostól; szófejtések, Szarvastól; hasonlító nyelvészetünk története, Munkácsitól). — Szintúgy nyújtott a *Philologiai közlöny*, görög-latin philologiai dolgozatok mellett, a magyar irodalom ismeretéhez, sőt a magyar nyelvészethez is érdekes adalékokat (pl. A XVI. század lyrája: Kardos H-től; a magyar nyelv eredete: dr. Szinnyei J-től). — Sajtó alatt van: Dr. Szinnyei J. »*Finn-magyar szótára*«, meg: Simonyi Zs. »*A magyar kötőszók*« III. része.

Tüzetes munkálatai közé felvette a bizottság még a *magyar mesterműszók* gyűjtését, egy *magyar mesterműszótár* szerkesztése végett, a melyre a magyar iparoktatásnak is nagy szüksége van. Hogy mindenekelőtt a tényleg használt műszókat összeszerezze, a bizottság országszerte a magyar ipartársulatokhoz kérdő-íveket küldött szét, a melyeknek most az eredményét várja.

2. Irodalomtörténeti bizottság.

A bizottság kiadásából ez év folytán megjelent:

A Régi Magyar Költők tárának IV. kötete.

Az V. és VI. kötet sajtó alatt van.

Rövid időn meg fog jelenni:

1. Az Zenth Paal leveley magyar nyelven, Komjáthy Benedektől, — hasonmászerű kiadásban.

2. A Bécsben és Jénában tanult magyarok névsora.

Legközelebb sajtó alá adatik az Irodalomtörténeti Adattár I. kötete; — s a Szenczi Molnár Albertről készülő monografia.

3. Történelmi bizottság.

Azon nagyobb történelmi vállalatokból, melyek a bizottság vezetése alatt folyamatban vannak, elkészültek :

A Magyar Országgyűlési Emlékek VIII. kötete.	
Az Erdélyi Országgyűlési Emlékek VIII.	»
Az Archivum Rákócianum (Belügy) IX.	»
Az Anjoukori Oklevéltár	III. »

Ortvay Tivadartól : Magyarország Vizrajza a XIII. század végéig. Két kötet.

Nádasdy Tamás levelei.

Legközelebb napvilágot fog látni :

B. Nyáry Alberttől : A magyar czímerészet.

Készülőben van Marczali Henriktől II. József és kora. II. kötet.

A Történelmi bizottság gondoskodott továbbá a Szinnyei-féle Repertorium és az Új Árpádkori Okmánytár indexének folytatásáról ; a Történelmi Tárt újolag is segélyezte és a régi városi számadások kiadását előkészíti ; lépéseket tett arra nézve is, hogy első királyaink törvényeinek hiteles szövege megszereztessek, e föladdal Károlyi Árpád akad. lev. tagot bízta meg. Ugyan ő folytatja a velencei követségi jelentések feldolgozását.

Ez év folyamában fordult a bizottság a hazai szakírókhoz két befejezetlen maradt becses munka kiegészítése érdekében. Az egyik Molnár Aladár munkája : A közoktatás története Magyarországon a XVIII. században, melyből csak az I. kötet jelent meg ; — a másik Teleki József híres munkája : A Hunyadiak kora, melyben az V. és X. kötet közötti hézagot kellene betölteni.

A bizottság ez ügy érdekében történt felhívásának csak az előbbi munkára nézve volt sikere, a melynek folytatására dr. Sebestyén Gyula budapesti tanár jelentkezett. A Hunyadiak korának folytatását a Tört. bizottság ezentúl sem fogja szem elől téveszteni.

4. Archaeologiai bizottság.

A bizottság, Henszlmann Imre r. tag igazgatása alatt,

Székesfehérvárott a negyedik rendszeres ásatást eszközölte, mely három hét tartama alatt feltakarta sz. István basilikájának harmadik tornyát, constatálta granit-oszlopainak átmérőjét és számát, a királyi sírok helyét és elnevezését, jelesen fölfedezte Nagy Lajos sírkápolnáját és az abban álló sarkophag és emléktábla helyét. A bizottság kiadta ezen ásatások eredményét: a Nagy Lajos sírkápolnája- és emléktáblájának, az előadó által tervezett és meglevő darabjai értelmében rajzolt restaurációját, melyet Doby Jenő kitünően metszett. Szintén a »Monumenta« sorozatán jelent meg a nagy-szebeni főtemplom leírása a Reizenberger Lajostól, 1445-ben festett frescoképnek Doby Jenő által rézbe metszett másával.

Megjelent végre a bizottság által kiadott »*Archaeologiai Értesítőnek*« az 1882—3. akadémiai évre szóló folyama, három füzetben, sok illusztrációval, mely a hivatalos jelentéseken (6³/₄ sűrűen nyomtatott ív) kívül hús nagy 8-ad rétű íven, sok kisebb-nagyobb cikkben a régészet és renaissance majdnem minden osztályát felkarolja.

5. Nemzetgazdasági és statisztikai bizottság.

A Nemzetgazdasági és statisztikai bizottság a múlt évben megindított nagyobb tevékenységét, az eddiginél is szélesebb alagra fektette, a mennyiben különösen két fontos irodalmi vállalattal gazdagította közigazdasági irodalmunkat. Az »Értekezések a nemzetgazdaságtan és statisztika köréből,« a hazánk gazdasági érdekeit érintő gyakorlati kérdéseket szakszerűen tárgyalják. Ez értekezések sorában eddig megjelent:

1. szám. Adalékok a papírpénz történetéhez és statisztikájához, írta Földes Béla.

2. szám. Bányászatunk jelen állapota s teendőink annak sikeresb kifejtésére, írta Konek Sándor.

3. szám. Népünk hivatása és foglalkozása az 1880-ban végrehajtott számlálás szerint, írta Jekelfalussy József.

4. szám. Az adóáthárítás elmélete, írta Tisza István.

5. szám. Hazánk bñnügyi statisztikája 1873—80, különös tekintettel a büntett miatt elítéltek személyi és társadalmi viszonyaira, írta Jekelfalussy József.

6. szám. A munkásbiztosítás kérdése, írta Ecseri Lajos.

7. Minimum és homestead, írta Láng Lajos.

A másik vállalat, a Nemzetgazdasági és Statisztikai Évkönyv hivatva van különösen a közgazdasági életnek legfontosabb mozzanatait karolni föl és a legújabb statisztikai adatok alapján mutatni be.

Ezeken kívül megjelentek a bizottság és a Budapesti Szemle közt fennálló viszony alapján, e folyóiratban is nagyobb nemzetgazdasági és statisztikai dolgozatok, úgyszintén »Nemzetgazdasági és Statisztikai Szemlék,« melyek az irodalom és közgazdasági politika fontosabb mozzanatait figyelemmel kísérik.

Azon fontosabb kérdések közül, melyekkel a bizottság a lefolyt évben behatóbban foglalkozott, a kereskedelmi műszótár ügye említendő. Ezen, a hazafias közvélemény és különösen a kereskedelmi osztály által sürgetett vállalat létesítését, az Akadémia a magyar kereskedelmi csarnok indítványára magáévá tette, annál is inkább, mivel ez által közvetlen és sürgős szükségnek vél megfelelni, egyúttal a magyar kereskedelmi nyelv megteremtésével föladatának felel meg. A bizottság a kereskedelmi műszótár szerkesztésére külön albizottságot küldött ki, mely a Nemzetgazdasági bizottságból kiküldött tagokon kívül, az Akadémia részéről kiküldött két nyelvtudósból és két jogtudósból áll. A bizottság több ülésben behatóan foglalkozott a vállalat keresztülvitelére vonatkozó főbb elvek és módok megállapításával, és ezek alapján részletes tervezetet dolgoztatott ki, mely a bizottság által, beható vita után, főnökséiben helyeseltetvén, a munka alaptervezetékül elfogadtattott. A munka fogantatás előtt azonban első teendőnek látszott, annak pénzügyi föltételeit biztosítani, és minthogy az Akadémia az, e vállalattal járó, összes költségeket nem viselheti, körlevél intéztetett hazánk nagyobb kereskedelmi testületeihez, társulataihoz és vállalataihoz azon felszólítással, hogy adományaikkal e fontos vállalatnak anyagi föltételeit megteremteni segítsenek. Az ekkorig bejelentett ajánlatok kétségtelenné teszik, hogy a nagyjelentőségű vállalat létesülését biztosítottnak lehet tekinteni.

A bizottság több nyilvános szaktudományi értekezletet tartott. Tárgyaik:

Október 31-én, Kautz Gyula: Az európai államok pénzügyi statisztikája összehasonlító átnézetben, és

Fenyvessy Adolf: Budapest községi háztartása.

November 30-án, Jekelfalussy József: Hazánk bűnügyi statisztikája és Keleti Károly: A testi és szellemi fogyatkozásokban szenvedők az 1880. népszámlálás szerint.

1883. január 25-én, Kőváry László: Az állami biztosítás rendszere.

A szaktudományi értekezleteken a tárgyalt kérdések fölött mindannyiszor érdekes viták folytak, melyekben a tagok élénk részt vettek.

6. *A Matematikai és természettudományi bizottság* a lefolyt 1882—3-ik akadémiai évben, a hazánk tudományos megismerésére irányított buvárlatokat, erejéhez mérten anyagilag támogatta.

Segélyezésével kutatásokat tettek a következők:

1. Lovassy Sándor, Gömör megye madárfaunájának leírása végett, madártani kirándulásokat tett.

2. Mocsáry Sándor a *Dasygastrae* csoport méhféléit tanulmányozta a Székelyföldön.

3. Teschler György, egy a Királyhegy területén fekvő sziklabarlangot vizsgált meg őslénytani szempontból.

4. Hazslinszky Frigyes a magyar tengerpartvidék mohvirányát kutatta.

5. Dietz Sándor Ungmegye edénves virágtalanu és mohflóráját tanulmányozta.

6. Dr. Staub Móricz Szatmár megyében fossil növényeket gyűjtött.

7. Halavács Gyula egy, Fehértemplom közelében fekvő kékes agyag kövületeit gyűjtötte össze és gyűjtése eredményét a M. kir. földtani intézetnek adta át.

8. Dr. Szerényi Hugó a Banatitokat tanulmányozta a helyszínén.

9. Dr. Miháلكovics Géza a nemiszervek fejlődésére és azok összehasonlító boncztanára vonatkozólag tesz beható tanulmányokat.

Ezekon kívül a bizottság támogatásával megalakult a Magyar földtani társulat földrengési bizottsága, és tevékenységét a földrengések észlelésére vonatkozó utasítások és kérdőívek kiadása és szétküldése által már tényleg meg is kezdette.

A bizottság a Matematikai és természettudományi Közlemények XVIII-ik kötetében kiadta a következő dolgozatokat:

1. Dr. Staub Móricz »Magyarország phytophänologiai térképe.«

2. Dr. Staub Móricz »Az állandó melegösszegekről.«

3. Téglás Gábor »Egy új csontbarlang leírása.«

4. Dr. Chyzer Kornél »Zemplénmegye ásványvizeiről.«

5. Parádi Kálmán »Az erdélyi vizek örvényférgeiről.«

6. Dr. Tömösváry Ödön »Adatok hazánk Thysaura faunájához.«

7. Dr. Tömösváry Ödön »A magyar fauna álskorpiói.«

8. Dr. Schaarschmidt Gyula »Jelentés a Desmideaceákra vonatkozó tanulmányokról.«

9. Dr. Róth Samu »Jelentés az eperjes-tokaji hegylánc északi részében tett utazásról.«

10. Lovassy Sándor »Adatok Gömörmegye madárfaunájához.«

11. Dr. Primics György »A Kis-Szamos forrásvidéki hegység kristályos palaközetei.«

12. Dr. Tömösváry Ödön »Magyarországi Heterognáthák.«

7. A Könyvkiadó bizottság ez évben közrebocsátotta a könyvkiadó vállalat harmadik cyclusának (1881—1883) második évére járó könyvilletményeket, és sajtó alá rendezte a harmadik éveket. Lehetőleg ovakodván attól, hogy terjedelmesebb munkák a cyclus végén esetleg félbeszakítottassanak vagy az új cyclusba vitessenek át, Ranke művének: a Pápaság történetének a programmba iktatott kiadását, mely a folyó év

végeig semmiképen nem lett volna befejezhető, későbbre halasztotta. Helyette a második sorozatba, a közkívánságnak is megfelelően, Vámbéry Armin könyvének, a Magyarok Eredetének népszerű kiadását s Fustel de Coulanges világhírű monographiájának, az Ókori Községnek fordítását iktatta. Közrebocsátott olyan eredeti munkákat is, melyek nem tartoznak ugyan szorosán a vállalat keretébe s nem is ebben jelentek meg; de ennek feladatával, értéköknél és irányuknál fogva, mégis bizonyos rokonságban állanak.

Kiadattak e szerint a múlt év folytán, a könyvkiadó vállalat harmadik cyclusának második évi könyvilletménye gyanánt: Az első sorozatból: Symonds Renaissanceának (ford. Pulszky Károly) második kötete s Vámbéry Magyarok Eredetének második, a nagy közönség igényeihez alkalmazott kiadása. A második sorozatból: Taine Angol irodalomtörténetének (ford. Csiky Gergely) második s Szász Károlytól a Világirodalom Époszainak szintén második és befejező kötete. A harmadik sorozatból: Taine Franciaországának második kötete (ford. Toldy László) s Angol közgazdasági és pénzügyi értekezések gyűjteménye (ford. Földes Béla). — A vállalat keretén kívül megjelentek Trefort Ágoston kisebb dolgozatainak újabb gyűjteménye s Beöthy Leo sociologiai két kötetes munkája: A társadalmi fejlődés kezdete.

A cyclus harmadik, befejező évének illetménye gyanánt sajtó alá adattak: Symonds Renaissanceának (ford. Pulszky Károly) harmadik és utolsó kötete, Fustel de Coulanges Ókori Községe (ford. Bartal Antal), Taine Angol Irodalomtörténetének (ford. Csiky Gergely) és Franciaországának (ford. Toldy László) harmadik kötetei. A harmadik sorozat előfizetői részére könyvilletményül kijelöltettek még: Trefort Kisebb dolgozatai vagy Beöthy Leótól a Társadalmi Fejlődés.

III. Az összes akadémiai ülésekben emlékbeszédeket tartottak: 1882. november 27-én: *György* Endre l. t. *Gorove* István t. t. fölött. — 1883. február 26-án: *Kápolnai Pauer* István l. t. *Ásbóth* Lajos l. t. fölött; ápr. 30-kán *Kozma* Ferencz l. t. *Fabritius* Károly l. t. fölött. Az 1883. január 29-ki összes ülésen, mint a halhatatlan emlékü b. Eötvös József akadémiai

elnök halála évforduló napjához legközelebb eső ülésen, *Trefort* Ágoston t. t. olvasta föl a következő című értekezését :

»B. Eötvös József »A XIX. század uralkodó eszméinek befolyása az álladalomra« című munkájáról.«

A június 26-án tartott összes ülésen, az I. osztály javaslatára elhatározottat, hogy a Karátsonyi-alapítványból, két pályázat eredménytelensége következtében, rendelkezésre álló 400 arany jutalom Csiky Gergely I. tagnak Plautus vígjátékai lefordításáért fog följánlatni.

Az október 2-ikán tartott összes ülésen Gyulai Pál r. t. jelentést olvasott föl az 1880°/₁-iki Péczely József-pályázatról. Minthogy az említett esztendőben egyetlen magyar történeti dráma sem jelent meg nyomtatásban, és kéziratban sem küldetett be; az 1000 arany forint, az Ügyrend értelmében, a Nemzeti színház pénzalapja részére fizettetett ki.

Az október 30-iki összes ülésen, a II. osztály tett jelentést a Léway Henrik-pályázatról. A jutalmat Deák Farkas »Csáky István élete« című történeti monographiájával nyerte el, míg a »Dózsa György és forradalma« című pályamunka, (szerzője dr. Márki József) jutalomra és kinyomatásra érdemesnek ítéltetett.

Az 1883. márczius 19-ikén tartott összes ülésen *Csiky Gergely* I. t. olvasott föl jelentést a Teleki-pályázatról, melynek eredménye az volt, hogy a jutalom az Ügyrend 132. §-ának alkalmazásával a »Késő ébredés« című szomorújátéknak ítéltetett oda. A szerző a jutalom kiadását kérvén, a jelíges levél az április 30-iki összes ülésen felbontatván, *Fenyévi Mór* neve tűnt elő.

Az október 2-iki ülésen bemutatott a vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter levele, melyben az Akadémia figyelmét fölhívja a Magyarországon megjelent nem-magyar nyelvű régi nyomtatványok bibliographiájának elkészíttetésére, és az országos könyvészeti kiállítás rendezése alkalmával összegyűjtött anyagot az Akadémiának följánlja.

Az Irodalomtörténeti bizottság véleményadásra szólítottván föl, jelentése alapján, a november 27-iki ülésen ily biblio-

graphia kiadása elhatározottat és szerkesztése Szabó Károly r. tagra bízott.

Az október 30-iki összes ülésen állandó *Hadtudományi bizottság* fölállítása, és annak a jövő nagygyűlésen szabályszerű megalakítása határozottat el.

Ugyanakkor felolvastatott a vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter levele, a melyben az Akadémiát a magyarok bejövelele és államalapítása időpontjának meghatározására kéri föl. A II. osztály utján a Történelmi bizottság indokolt jelentés előterjesztésére hivatott föl. Ezen jelentés, mely a február 26-iki összes ülésen olvastatott föl, azt az eredményt constatálja, hogy a honfoglalás és államalapítás időpontja pontosan, teljes biztossággal nem határozható meg, de ezen két eseménynek 888 és 900 között kellett történni. Az összes ülés ezen jelentést nem találta teljesen kielégítőnek, és azon kérdés megoldására hívta föl az osztályt, hogy »úgy a bejövetele, mint az ország elfoglalása, melyik évben ünnepelhető legtöbb valószínűséggel?« Az osztály az április 30-iki összes ülésen a 994-ik esztendő ajánlotta a millenarium megünnepelesére; míg Salamon Ferencz r. t. különvéleményben a 996-ik esztendőt javasolta. A beható tanácskozás végén az ülés szavazatképes nem lévén, az eldöntés a jövő ülésre halasztatott.

A december 18-iki összes ülésen, az osztályok és bizottságok jövő évi munkatervei és költségvetései mutattak be. Ez alkalommal, a III. osztály javaslatára, elhatározottat segítyezése egy oly folyóiratnak, mely hivatva lesz a Magyarországon megjelenő mathem. és természettud. dolgozatokat, valamint az e téren más módon kifejtett munkásságot a külfölddel megismertetni.

A január 29-iki ülésen, a három osztály egybehangzó megállapodása értelmében, kimondatott, hogy az osztálytitkárok és a főkönyvtárnok az Igazgató-Tanács tagjaivá, valamint a főkönyvtárnok osztályelnökké megválaszthatók; oly esetben, mikor a főkönyvtárnok osztályelnökké választatik, az osztály a könyvtári bizottságba egy tagot választ.

Ugyanezen ülésen felolvastatott az Első hazai takarékpénztár egyesület levele, melyben az Akadémiát értesíti, hogy a legközelebbi 3000 forintos Fáy-jutalmat oly mű megírására

ohajtja kitűzetni, a mely a polgári törvénykönyvben a földbirtokok megóvása érdekében fölveendő rendelkezéseket tárgyalja. A márczius 19-iki összes ülés ily pályakérdés kitűzését helyeselte, s annak formulázása iránt intézkedett.

Az április 30-ikán tartott összes ülés a III. osztály előterjesztésére elhatározta, hogy az osztály kebelében alakult elektromos bizottság munkásságának támogatására a m. kir. kormánytól pénzsegélyt fog kérni.

1882. október 23-án rendkívüli összes ülés tartatott, mely *Arany János* tiszt. főtitkár, ig. és rendes tag elhúnyta alkalmából az Akadémia fájdmát tolmácsolta, és a nagy halott emléke megünnepelese iránt intézkedett.

Az október 30-iki ülésen, az Arany János emlékére felállítandó szobor letésítésének ügyét az Akadémia magáévá tette, az ügy megindítására és vezetésére vegyes bizottság alakítását határozta el. A bizottság megalakulván, munkásságát az aláírási iverk szétküldésével kezdte meg. A fölhívás a nemzet minden osztályában kegyeletes rokonszenvvel fogadtatott, miről a jelentékeny eredmény tanuskodik. Május 12-ig 53,545 ft. 42 kr. gyűlt be.

1883. márczius 30-án elegyes értekezlet tartatott, Majláth György ig. és tiszt. tag elhúnyta alkalmából.

A Könyvtári bizottság előterjesztésére, azon intézetek sorába, melyeknek az Akadémia kiadványait küldi, fölvétettek:

- A székelly nemzeti Múzeum;
- Székelyudvarhelyi állami főreáltanoda;
- Budapesti állami középipartanoda;
- Szabadkai községi főgymnásium.

IV. Az Akadémia által kiadott munkák, folyóiratok és időszakai nyomtatványok sora (ide nem számítva a csupán segélyezettettek) a következő:

1. M. T. Akadémiai *Almanach* 1883-ra.
2. A M. T. Akadémia *Évkönyve* XVI. kötet, 7. darab.
3. A M. T. Akadémia *Értesítője*. Szerkeszti a főtitkár. 1882. 4. 5. 6. 1883. 1. 2. 3. szám.
4. *Emlékbeszéd*ek (a M. T. Akadémia elhúnyt tagjai felett.)

1882. 3. szám. *Galgóczy Károly*: Emlékbeszéd
Morócz István l. t. felett.
- » 4. szám. *Ballagi Mór*: Emlékbeszéd Ré-
vész Imre l. t. felett.
- » 5. szám. *Lenhossék József*: Emlékbeszéd
Broca Pál k. t. felett.
- » 6. szám. *Kápolnai Pauer István*: Emlék-
beszéd Asbóth Lajos l. t. felett.

I. Osztály.

5. *Nyelvtudományi Közlemények*. Szerkeszti *Budenz József* bizottsági előadó. XVII. k. 1. 2. füzet.
6. *Régi magyar költők tára*. IV. k. Nagybankai Mátyás. Siklósi Mihály. Végkecskeméti Mihály. Battyáni Orbán. Tolnai György. Három névtelen. Ilosvai Selymes Péter. 1540—1575. Közzéteszi *Szilády Áron*.
- *7. *Bánóczi József*: A magyar romanticismus. (Székf.)
- *8. *Bartalus István*: Adalékok a magyar zene történetéhez. Bakfark Bálint lantvirtuóz és zeneköltő s Eszterházy Pál egyházi zenekölteményei.
- *9. *Bartalus István*: Újabb adalékok a magyar zene történetéhez.
- *10. *Hunfalvy Pál*: Ugor vagy török eredetű-e a magyar nemzet?
- *11. *Simonyi Zsigmond*: A magyar kötőszók, egyúttal az összetett mondat elmélete. II. k. Az alárendelő kötőszók első fele.
- *12. *Télfy Iván*: Új-görög irodalmi termékek.
- *13. *Télfy Iván*: Középkori görög verses regények.
14. *Vámbéry Ármin*: A magyarok eredete. Ethnologiai tanulmány. Első kiadás.

II. Osztály.

15. *Archaeologiai Értesítő*. Szerkeszti dr. *Pulszky Károly*. Új folyam. II. k. 1—3. füzet.
16. *Magyar történelmi emlékek*. I. osztály. Okmánytár. XXVI. k. Okirattár, Strassburg Pál 1631—33-ki kö-

Λ *-gal jelölt munkák: értekezések.

- vetsége és I. Rákóczi György első diplomáciai összeköttetései történetéhez. — Szerkeszti *Szilágyi Sándor*.
17. *Országgyűlési emlékek*. (Magyar.) Szerkeszti *Fraknói Vilmos*. VIII. k.
  18. *Országgyűlési emlékek*. (Erdélyi.) Szerkeszti *Szilágyi Sándor*. VIII. k.
  19. *II. Rákóczy Ferencz levéltára*. I. osztály. Had- és belügy. Szerkeszti *Thaly Kálmán*. VIII. k.
  20. *Nádasdy Tamás nádor családi levelezése*. Szerkeszti dr. *Károlyi Árpád* s dr. *Szalay József*.
  - *21. *Ecseri Lajos*: A munkás-biztosítás kérdése.
  - *22. *Földes Béla*: Adalékok a papírpénz történetéhez és statisztikájához.
  - *23. *Gyárfás István*: A jászkúnok nyelve és nemzetisége.
  - *24. *Gyárfás István*: A Petrarka-codex kúnnyelve.
  - *25. *Jekelfalussy József*: Népünk hivatása és foglalkozása az 1880-ban végrehajtott számlálás szerint.
  - *26. *Jekelfalussy József*: Hazánk bűnügyi statisztikája 1873—1880. különös tekintettel a büntett miatt elítéltek személyi és társadalmi viszonyaira.
  - *27. *Konek Sándor*: Bányászatunk jelen állapota s teendőink annak sikeresebb kifejtésére.
  - *28. *Kozma Ferencz*: Mythologiai elemek a székely népköltészet- és népéletben. (Székf.)
  29. *Kőrösi József*: Budapest nemzetiségi állapota és magyarosodása az 1881-ki népszámlálás eredménye szerint.
  - *30. *Láng Lajos*: Minimum és homestead.
  - *31. *Majláth Béla*: Forgách Ádám és Báthory Zsófia ékszereinek történetéből.
  - *32. *Majláth Béla*: A hajdúk kibékítési kísérlete Inánchon, 1604-ben.
  33. *Ortvay Tivadar*: Magyarország régi vízrajza a XIII. század végeig. I. és II. kötet.
  - *34. *Schvarcz Gyula*: A miniszteri felelősség eredete az európai alkotmánytörténelemben.
  - *35. *Szilágyi Sándor*: I. Rákóczi György első összeköttetései a svédekkel.

- *36. *Tisza István*: Az adóáthárítás elmélete.
- *37. *Tóth Lőrincz*: A magyar felsőház reformja.
- *38. *Trefort Ágoston*: B. Eötvös József »A XIX. század uralkodó eszméinek befolyása az álladalomra« cz. munkájáról.
- *39. *Vaisz Ignác*: Masolino olasz képművei.
- *40. *Wenzel Gusztáv*: A Fuggerek jelentősége Magyarország történetében.
- *41. *Wertheimer Ede*: Franciaország magatartása II. József császárnak II. Frigyes porosz királylyal történt találkozásával szemben.
- *42. *Zsilinszky Mihály*: Az 1609-iki pozsonyi országgyűlés történetéhez.

III. Osztály.

- 43. *Mathematikai és Természettudományi Közlemények*. Szerkeszti b. Eötvös Loránd. XVIII. k. 1—7. sz.
- 44. *Mathematikai és Természettudományi Értesítő*. Szerkeszti Köniq Gyula. I. k. 1—5. füzet.
- *45. *Borbás Vincze*: Az aquilegiák rendszere és földrajzi elterjedése.
- *46. *Dietz Sándor*: Adatok a növények, különösen az Euphorbiceák tejnedvének ismeretéhez.
- *47. *Fröhlich Izor*: Az elhajlott fény intenzitásának elmélete.
- *48. *Gothard Jenő*: A herényi astrophysikai observatorium leírása, és az abban tett megfigyelések 1881-ben.
- *49. *Hantken Miksa*: A Clavulina Szabói-rétegek, az Euganeák s a tengeri alpok területén, és a krétakori »Scaglia« az Euganeákban.
- *50. *Horváth Géza*: Az eremocoris fajok magáurajza.
- *51. *Hunyadi Jenő*: Nehány determinans egyenletről.
- *52. *P. Kiss Károly*: A szénkönyek égése chlorgázban.
- *53. *Klein Gyula*: A vampyrella fejlődése és rendszertani állása.
- *54. *Klug Lipót*: Perspectiv helyzetű alakzatokról.
- *55. *Konkoly Miklós*: Napfoltok és a nap felületének megfigyelése 1881-ben.

- *56. *Konkoly Miklós* : Csillagászati megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón 1882-ben.
- *57. *Konkoly Miklós* : Astrophysikai megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón. 1. 1881. b) üstökös és annak spectruma. 2. 1881. c) üstökös és annak spectruma. 3. 1881. α Ursae majoris színváltozásáról. 4. 1881. b) üstökös colorimetricus megfigyelése.
- *58. *Konkoly Miklós* : Hüllócsillagok megfigyelése 1881-ben.
- *59. *Konkoly Miklós* : Adatok Jupiter és Mars fizikájához az 1881. évi megfigyelésekből. III. rész.
- *60. *Konkoly Miklós* : Az üstökösök vegytani alkotása.
- *61. *Kövesligethy Radó* : 1871—1880. években Magyarországon megfigyelt hüllócsillagok pályaelemei.
- *62. *König Gyula* : Az algebrai egyenletek elméletéhez.
- *63. *Lakits Ferencz* : Az ó-gyallai csillagvizsgáló földrajzi szélessége.
64. *Mocsáry Sándor* : A magyar fauna fémdarázsai.
65. *Roboz Zoltán* : Adatok a Cestodák ismeretéhez, a solenophorus megaloccephaluson megejtett vizsgálatok alapján.
66. *Thanhoffer Lajos* : Helyreigazító észrevételek Jendrassik Jenő úr »Helyreigazító észrevételeire.«

A könyvkiadó vállalat kiadványai :

67. I. sorozat. *Symonds* : A renaissance Olaszországban, ford. *Pulszky Károly* II. köt.
68. » *Vámbéry Ármin* : A magyarok eredete. II. kiadás.
69. II. sorozat. *Szász Károly* : A világirodalom époszai. II. kötet. Befejezés.
70. » *Taine* : Az angol irodalom története, ford. *Csiky Gergely*. II. kötet.
71. III. sorozat. *Taine* : A jelenkori Franciaország, ford. *Toldy László*. II. kötet.
72. » *Értekezések az angol és francia nemzetgazdaságtan köréből*, ford. *Földes Béla*.

73. *Beöthy Leó*: A társadalmi fejlődés kezdete. 2. kötet.

74. *Trefort Ágoston*: Kisebb dolgozatok az irodalom, közgazdaság és politika köréből.

V. Az **Igazgató Tanács** öt ülést tartott.

Október 8-án előterjesztetett a széphalmi Kazinczy-mausoleum és emlékkert megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése, a melynek alapján elhatároztatott a mausoleumban Kazinczy mellszobrának föllállítása és ereklyéinek elhelyezése, a sírnak díszes rácsozattal ellátása, valamint az alap megtakarított pénzkészletéből Kazinczy életrajzának megiratása. Mint-hogy az I. osztály mindenekelőtt Kazinczy levelezésének és kiadatlan munkáinak közrebocsátását ajánlotta, és az összes ülés ezt elfogadta, az Igazgató Tanács január 28-án tartott ülésében ehhez hozzájárult; márczius 11-én pedig a Kazinczy-alap jövedelmeinek hovafordítása iránt szabályzatot alkotott. Ugyancsak október 8-án az Amizoni-féle alapítvány iránt az Akadémia és a vallás- s közoktatásügyi minisztérium között folyt tárgyalások eredményre vezetvén, az alapító levél bemutatott.

Az október 23-iki ülésben az Igazgató Tanács Arany János szobrára 1000 forintot szavazott meg, és az elhunyt által az akad. palotában elfoglalt lakást az özvegynek élethossziglan följajánlotta.

Deczember 31-én több akadémiai alapítvány ügyében intézkedett.

Január 28-án megállapította az 1883-ik évi költségvetést. A vallás- és közoktatásügyi miniszter megkeresésére, a Benzur Gyula vezetése alatt létesítendő festészeti mester-iskola czéljaira ideiglenesen helyiségeket ajánlott föl az Akadémia palotájában.

Márczius 11-én tárgyalatott az akad. ügyész jelentése az akad. alapítványok és jogi ügyek állásáról.

Az Igazgató Tanács üléseiben a következő új alapítványok és hagyományok jelentettek be:

Wagner Ignác budapesti lakos 100 frt hagyománya.

Kontz Ferencz budapesti lakos 10 frt hagyománya.

Arany János budapesti lakos 1000 frt hagyománya.

Hupka Ferencz győri kanonok 50 frt hagyománya.

Sebastiani József budapesti háztulajdonos 2000 frt hagyománya.

Hamernyik János váci lakos hagyománya 15 Első hazai takarékpénztári részvény.

Görgey Gusztáv szepesmegyei birtokos 1500 frt hagyománya.

VI. A M. T. Akadémia könyvtárának rendezett tudományos szakjai 46-ra szaporodtak, s összesen 31,847 munkát tartalmaznak, a következő kimutatás szerint:

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
I. Történelem	Octavo	3060
	Quarto	698
	Folio	456
	Osszesen :	4,214
II. Magyar történet . .	Octavo	1376
	Quarto	514
	Folio	113
	Osszesen :	2,003
III. Életírás	Octavo	1286
	Quarto	312
	Osszesen :	1,598
IV. Politika	Octavo	1681
	Quarto	118
	Folio	4
	Osszesen :	1,803
V. Magyar politika . .	Octavo	934
	Quarto	15
	Folio	1
	Osszesen :	950
VI. Jogtudomány	Octavo	566
	Quarto	140
	Folio	53
	Osszesen :	759
VII. Magyar jogtud. . . .	Octavo	673
	Quarto	90
	Folio	109
	Osszesen :	872

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
VIII. Magyar országgy..	Folio 84	
	Összesen :	84
IX. Földrajz	Octavo 487	
	Quarto 86	
	Folio 75	
	Összesen :	658
X. Magyar földrajz ..	Octavo 222	
	Quarto 28	
	Folio 6	
	Összesen :	256
XI. Térképek	Oct. és {	508
	Quarto }	
	Folio 3	
	Összesen :	511
XII. Utazás	Octavo 759	
	Quarto 113	
	Folio 7	
	Összesen :	879
XIII. Statisztika	Octavo 317	
	Quarto 66	
	Folio 15	
	Összesen :	498
XIV. Anthropologia ...	Octavo 110	
	Quarto 14	
	Összesen :	124
XV. Természettudomány	Octavo 71	
	Quarto 5	
	Folio 4	
	Összesen :	80
XVI. Physika	Octavo 378	
	Quarto 154	
	Összesen :	532
XVII. Vegytan	Octavo 247	
	Quarto 19	
	Folio 5	
	Összesen :	271

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XVIII. Matematika	Octavo	443
	Quarto	166
	Összesen :	609
XIX. Természetráajz ...	Octavo	59
	Quarto	6
	Folio	5
	Összesen :	70
XX. Állattan	Octavo	144
	Quarto	66
	Összesen :	210
XXI. Növénytan	Octavo	150
	Quarto	37
	Folio	39
	Összesen :	226
XXII. Ásványtan	Octavo	308
	Quarto	48
	Folio	7
	Összesen :	363
XXIII. Orvostudomány ..	Octavo	1883
	Quarto	200
	Folio	61
	Összesen	2144
XXIV. Haditudomány ...	Octavo	359
	Quarto	57
	Összesen :	416
XXV. Bölcsélet.....	Octavo	852
	Quarto	77
	Összesen :	929
XXVI. Paedagogia.....	Octavo	351
	Quarto	30
	Összesen :	381
XXVII. Széptudomány ...	Octavo	265
	Quarto	35
	Folio	2
	Összesen :	302

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XXVIII. Nyelvtudomány . .	Octavo	900
	Quarto	173
	Folio	41
	Összesen :	1114
XXIX. Magyar nyelvtan .	Octavo	278
	Quarto	10
	Osszesen :	288
XXX. Régi Magy. Irod..	Octavo	225
	Quarto	248
	Folio	25
	Összesen :	498
XXXI. Magyar irodalom .	Octavo	1352
	Quarto	42
	Összesen :	1394
XXXII. Külföldi folyóirat.	Octavo	126
	Quarto	43
	Folio	13
	Összesen :	182
XXXIII. Magyar folyóirat .	Octavo	79
	Quarto	93
	Folio	138
	Osszesen :	310
XXXIV. Görög irod.	Octavo	447
	Quarto	51
	Folio	56
	Osszesen :	548
XXXV. Latin irod.	Octavo	582
	Quarto	83
	Folio	36
	Osszesen :	701
XXXVI. Classica Philologia	Octavo	331
	Quarto	64
	Folio	2
	Osszesen :	397

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XXXVII. Új latin Irodalom.	Octavo	416
	Quarto	133
	Folio	5
	Összesen:	554
XXXVIII. Régészet	Octavo	406
	Quarto	271
	Folio	180
	Összesen:	857
XXXIX. Érmészet	Octavo	72
	Quarto	65
	Folio	16
	Összesen:	153
XL. Keleti irod.	Octavo	510
	Quarto	113
	Folio	34
	Összesen:	657
XLI. Olasz irodalom ..	Octavo	168
	Quarto	27
	Folio	2
	Összesen:	197
XLII. Francia irodalom	Octavo	555
	Quarto	4
	Folio	2
	Összesen:	561
XLIII. Germán irodalom.	Octavo	862
	Quarto	10
	Összesen:	872
	XLIV. Szláv irodalom...	Octavo
Quarto		28
Folio		4
Összesen:		406
XLV. Külf. Akad. és Társ.	Octavo	131
	Quarto	95
	Folio	4
	Összesen:	230

<i>Szak.</i>	<i>Formatum.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XLVI. M. Akad. kiadványai	Octavo	163
	Folio	23
	Összesen:	186
Az összes szám		31,847

Tehát 1883. máj. 1-ig 31,847 munka van rendezve, azaz ennyiről készült czédula-katalogus és inventárium. A katalogusok száma 71 kötet.

A könyvtár gyarapodását a járulék-napló tünteti fel, mely szerint a könyvtár szaporodott:

	művel	kötet és	füzet.
140 külf. Akadémiával, külf. és hazai Tudom. társulattal folytatott csere útján	429	320	180
Magánosok ajándékából	128	84	62
36 nyomda által beküldött köteles példány	572	244	430
Saját kiadásaiból	62	57	26
Vásárlás útján	351	390	92
Az összes gyarapodás tesz tehát	1542	1095	790

és 17 térképet.

E számba nincsenek fölvéve a különféle hazai és külföldi folyóiratok. A könyvtárt, az elmúlt 1882. évben 10,204 egyén látogatta, kik 14,805 munkát használtak. Házon kívül 206 olvasó 1256 munkát használt.

A kéziratár rendezése ez évben nagyot haladt a bevezetés felé. A Toldy-gyűjtemény immár teljesen be van a szakokba osztva s katalogusba véve. E gyűjteményből főleg az irodalomtörténeti rész gyarapodott. Ezen rész gazdagsága tekintetében versenyez Kazinczy Ferencz hagyatékával. Toldy és Kazinczy kimagaslanak nemzeti irodalmunk összes munkásai közül, mint gyűjtők is.

Jelenleg néhány szak új felállításával van a rendező elfoglalva, ezek: a *Nyelvészet*, *Könyvészet*, *magyar és latin Codexek*, a *Levelezések*, *Történelem*, *Régi és újabb írók eredeti kéziratai* és a *Vegyesek szaka*.

VII. Halál által az Akadémia 1882. június 29. *Vész* János Ármin r. tagját; augusztus 1. *Konek* Sándor r. t.; aug. 25. *Kreutzwald* Frigyes k. t.; szept. 2. *Kallós* Lajos l. t.; szept. 23. *Wöhler* Frigyes k. t.; október 22. *Arany* János ig. és r. t.; decz. 13. *Greguss* Ágost ig. és r. t. — 1883. febr. 12. gr. *Festetich* György ig. t.; márcz. 29. *Mailáth* György ig. és t. tagját vesztette el.

PÉNZTÁRI KIMUTATÁS.

A magyar tudományos Akadémia

Folyósz.	Actívum	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Értékpapírok:				
	a) Magyar földhitelint. záloglevelek (181,500 frt 5 $\frac{1}{2}$ %-os, 383,400 frt 5%-os, 9,600 frt 5%-os érczértékű) alpari és kamatok 1882. deczem- ber 31-ig	579,518	75		
	b) 16,850 frt földtehermentesítési kötvény alpari és kamatok 1882. december 31-ig	17,005	20		
	c) 20,000 frt 6%-os magyar arany- járadék alpari és kamatok 1882. december 31-ig	20,705	47		
	d) 13,000 frt p. é. osztrák államköt- vény alpari és kamatok 1882. de- cember 31-ig	13,133	—		
	e) 2,000 frt szőlőváltási kötvény alpari és kamatok 1882. deczem- ber 31-ig	2,050	—		
	f) sorsjegyek értéke	1,200	—	633,612	42
2	Az Akadémia épület értéke	—	—	1,000,000	—
3	Kívül fekvő alapítványok:				
	a) 6%-os alapítványok	110,501	—		
	b) 5%-os >	164,595	—		
	c) 4%-os >	84	—		
	d) kamatnélküli alapítványok	20,235	—	295,415	—
4	Hátralékos kamatok a fennebbi ala- pítványok után	—	—	5,534	46
5	Követelések:				
	a) Magyar földhitelintézet	2,114	30		
	b) többi követelések	10,601	96	12,716	26
6	Előre kifizetett 1883. évre eső illet- mények	—	—	1,243	28
7	Künn levő előlegek	—	—	970	26
8	Házbérhátralék	—	—	1,393	45
				1,950,885	13

Budapest, 1882.

vagyonmérlege 1882. december 31-én.

Folyósz.	Passivum	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Külön alapok az Akadémia kezelése alatt:				
	a) Székely kivándorlási alap	5,835	31		
	b) Herczeg Czartoriszky-alapítvány	1,919	49		
	c) az Akadémia nagy terme kifésztésére képzett alap	15,378	55		
	d) Alap a magyar mérnöki irodalom előmozdítására	847	06		
	e) Reguly-alap	1,259	16		
	f) Kazinczy-alap készpénz-számlája	5,650	91	30,890	48
2	Az Akadémia tartozásai:				
	a) Arany János emlékszobor-alap: gyűjtött összeg 19,300.91 kamat 66.99	19,367	90		
	b) Különféle tartozások.. .. .	12,369	74	31,737	64
3	Előre fizetett házbér, mely az 1883. évet illeti			1,459	87
4	Vagyonmérleg:				
	Vagyon 1882. január 1-én.	1,848,867	62		
	1882. évi tiszta eredmény.. .. .	37,929	52	1,886,797	14
				1,950,885	13

december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,
mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitsch.

A Magyar Tudományos Akadémia veszteség- és

Folyó sz.	K i a d á s	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	a) Rendes tagok fizetése	3,570	—		
	b) Főbb tisztviselők fizetése	6210	—		
	c) Többi tisztviselők fizetése	10,358	07		
	d) Szolgák fizetése és ruházata	4,000	80		
	e) Nyugdíjak	1,279	92	25,418	79
2	Évkönyv és Értesítők kiadása	—	—	1,916	26
3	Az I. Osztály és bizottságai részére..	—	—	14,604	76
4	A II. Osztály részére :				
	a) Osztályi kiadásokra.. .. .	4,789	75		
	b) Történelmi bizottság	12,911	16		
	c) Archaeologiai bizottság	5,000	—		
	d) Nemzetgazdasági bizottság	2,499	51	25,200	42
5	A III. Osztály részére :				
	a) Osztályi kiadásokra.. .. .	5,310	40		
	b) Természettudományi bizottság..	4,434	65	9,744	45
6	Könyvkiadó bizottság	—	—	4,000	—
7	Jutalmakra	—	—	4,049	15
8	»Budapesti szemle« segélyezésére ..	—	—	2,200	—
9	Előfizetés az »Ungarische Revue«-re	—	—	1,500	—
10	» — — »Revue Hongroise«-ra	—	—	600	—
11	A könyvtár és kéziratára	—	—	5,009	53
12	Az Akadémia épületeire : fentartás, javítás, fűtés stb.	—	—	6,939	58
13	Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra	—	—	4,308	65
14	Adó	—	—	3,566	07
15	Kamatok, és pedig alapítványok utáni kamatok	—	—	2,228	63
16	Alapítványi tőke és kamat-leírás ..	—	—	3,990	—
				115,276	29
17	Tiszta eredmény, mely az akadémiai vagyont szaporítja	—	—	37,929	52
				153,205	81

Budapest, 1882.

nyeremény számlája 1882. december 31-én.

Egyed. sz.	Bevétel	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Bevételezett kamatok :				
	a) Alapítványok kamatai	16,568	22		
	b) Magyar Földhitelintézetől	218	59		
	c) Különféle kamatok	40	01		
		16,826	82		
2	Értékpapírok után	30,065	18		
3	Házbér	35,399	79		
4	Könyvek eladásából	5,028	65	87,320	44
5	Országos dotatió :				
	a) Történelmi és irodalomtörténeti czélokra	15,000	—		
	b) Műemlékek kiadására	5,000	—		
	c) Természettudományi kutatásokra	5,000	—		
	d) Könyvtára	5,000	—	30,000	—
6	Hagyományok	—	—	24,875	37
7	Adományok	—	—	1,680	—
8	Új alapítvány	—	—	9,330	—
				153,205	81

december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,
mint a Magyar Tudományos Akadémia.
vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitsch.

**Magyar Tudományos Akadémia 1882. december 31.
Adományok, hagyományok és új alapítványok.**

Folyósz.		Osztrák értékben			
		forint	kr	forint	kr
I.	Hagyományok határozott rendelkezéssel:				
	1. néh. Lukács Mórícz m. f. h. i. záloglevelekben	—	—	20,000	—
II.	Hagyományok határozott rendelkezés nélkül:				
	1. néh. Vörösmarty Ferencz	—	50	—	—
	2. néh. Farkas István	—	2,000	—	—
	3. Omischl Mátyás	—	5	—	—
	4. néh. Podhorányi József tőke 500 kamat 220.37.. .. .	—	720	37	—
	5. néh. Wagner Ignác	—	100	—	—
	6. néh. Remetei Sebastjani József szőlőváltásági kötvényekben	—	2,000	—	4,875 37
III.	Adományok határozott rendelkezéssel:				
	1. Körösi József	—	—	280	—
IV.	Adományok határozott rendelkezés nélkül:				
	1. Bohus László 1881. évre	—	200	—	—
	2. Pannonhalmi főapáttól 5-ik részlet 5000 ftrra	—	1,000	—	—
	3. Bohus László 1882. évre	—	200	—	1,400
V.	Új alapítvány.				
	1. Szécsényi Molnár János	—	—	9,330	—
					35,885 37

Budapest, 1882. december 31-én.

*A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,
mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyonának kezelője.*

Lukács.

Trebitsch.

A Magyar Tudományos Akadémia bevételezéseinek állása, 1882.
december 31-én.

Költségvetés száma		Mérleg szám	Bevétele- zések 1882-ben	Költség- vetés 1882. évre
I.	Alapítványok kamatai	1 a.	16,568 22	15,000
IV.	Kamatok a Magyar Föld- hitelintézetnél.	1 b.	218 59	1,500
	Különféle kamatok ..	1 c.	40 01	
			16,826 82	16,500
II.	Értékpapírok után	2	30,065 18	29,500
III.	Házbér	3	35,399 79	35,200
V.	Könyvek eladásából ..	4	5,028 65	5,300
			87,320 44	86,500
VI.	Országos dotatió	5	30,000 —	30,000
	Az 1882. évre készített költségvetésnek főöss- zege			116,500 —
	Különféle hagyományok	6	117,320 44	
	Különféle adományok	7	24,875 37	
	Új alapítvány	8	1,680 —	
	Bevételezések 1882. év- ben, illetőleg a Veszteség- és nyeremény-számlának főösszege		9,330 —	
	több vétetett be		153,205 81	36,700 81
			153,205 81	153,205 81

Budapest, 1882. december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,

mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyónának kezelője.

Lukács.

Trebtsch.

**A Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó vállalatának
állása 1882. december 31-én.**

	Osztr.értékben	
	frt	kr
Egyenleg 1882. január 1-én azaz 1881. évből fedezet- lenül maradt összeg	2,221	99
A könyvkiadó bizottság igénybe vett 1882. évben ..	14,109	16
	16,331	15
A könyvkiadó bizottság vállalatából befolyt 1882. évben	11,249	26
A vállalat tartozik tehát a jövő évi bevételeiből fedezni	5,081	89

Budapest, 1882. december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,

mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitsch.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1883. május hó 20-kán

délelőtti 10 órakor

SAJÁT DISZTERMÉBEN TARTANDÓ

XLIII. KÖZÜLÉSÉNEK

ELŐRAJZA.

---

1. Elnöki megnyitó beszéd. Gróf LÓNYAY Menyhérttől.
2. *Jelentés a M. Tud. Akadémia munkásságáról az 188²/₃ esztendőben.* FRAKNÓI Vilmos főtitkártól.
3. Emlékbeszéd gróf Károlyi István ig. tag fölött. IPOLYI Arnold r. tagtól.
4. KÁLLAY Béni lev. tag előadása: „Magyarország a kelet s a nyugot határán.“

Kelt Buda-Pesten, az Akadémia 1883 máj. 16. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos

főtitkár.

JELENTÉSEK

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1883. MÁJUS 16—19-ki

(XLIII-DIK)

NAGYGYÜLÉSÉN

ELDÖNTÖTT

JUTALMAZÁSOKRÓL

S TÖRTÉNT

ÚJ VÁLASZTÁSOKRÓL.

BUDAPEST.

1883.

JELENTÉSEK

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1883. MÁJUS 16—19-ki

(XLIII-DIK)

NAGYGYÜLÉSÉN

ELDÖNTÖTT

JUTALMAZÁSOKRÓL

S TÖRTÉNT

ÚJ VÁLASZTÁSOKRÓL.

BUDAPEST.

1883.

RECHENKUNST

UND LEHRBÜCHER DER ARITHMETIK

VON JOHANN HECKER

LEHRBÜCHER DER ARITHMETIK

I.

JELENTÉS

AZ AKADÉMIAI NAGYJUTALOMRÓL ÉS A MARCZIBÁNYI MELLÉKJUTALOMRÓL.

Az 1876—1882-ik évkörben megjelent matematikai munkák közül legkitünőbbnek és a nagyjutalomra legérdemesebbnek találtatott H u n y a d y J e n ő lev. tag ily című munkája:

A kúpszeleten fekvő hat pont feltételi egyenletének különböző alakjairól. (Két értekezés, megjelent az Akadémia Értekezései során 1876, 1877.)

Ezen munka az elemző geometria mai tárgyalási módorának legjelentékenyebb terméke az egész matematikai irodalomban. Valódi virtuozitással van benne a determinansok geometriai alkalmazásának módszere felhasználva. Az összes külföldi szakkörökben élénk figyelmet keltett, s a nyomain haladó értekezések egész sorozatát vonta maga után.

A Marczibányi-mellékjutalom Fröhlich Izor lev. tag »Az elhajlított fény intenzitásának vizsgálata« című, 1882-ben megjelent dolgozatának íteltetett, mely a kísérletek eredményeit az eddig elfogadott elmélettel összevetve, feltűnő ellentéteket mutat ki, a fény elméletéhez tartozó fogalmak tisztázását lényegesen előmozdítja, és a külföldi szakférfiak kiváló elismerésében részesült.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1883. május 16-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

II.

JELENTÉS

A MARCZIBÁNYI NYELVTUDOMÁNYI PÁLYÁZATRÓL.

A Marczibányi-alapítványból a következő nyelvtudományi pályakérdésre volt jutalom kifizetve: »Régibb és újabb irodalmunk remek s kivált nyelv tekintetében kifogástalan termékeinek, továbbá hiteles népnyelvi adatok alapján részletesen kifejtendő, s az eddigi e nemű munkálatok kritikai tekintetbe vételével megállapítandó: a magyar szórend elmélete.«

Az egyetlen beérkezett (Quod enim minus — jellegjü) pályamunka, nem hogy bírálva méltatná az ide vágó munkálatokat, de teljes tájékozatlanságot tanusít mind a szórendi irodalom, mind a szórendi kérdések terén. Csak azzal az egyetlen kérdéssel foglalkozik, mely a magyar szórendben teljesen jelentéktelen, hogy az alany és állítmány közül melyik előzi meg a másikat. A régi írók közül csak egyből idéz bizonyító adatokat, az újabbakból s a népnyelvből úgy szólva semmit. Nyelvészeti módszere semmi. Mindezeknél fogva a pályamű nem jutalmazható.

A jeligés levél felbontatlan elégettetett.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1883. május 16-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

III.

JELENTÉS

A FARKAS-RASKÓ-PÁLYÁZATRÓL.

A Farkas-Raskó-alapítványból, a legjobb hazafias költeményre kitűzött jutalomért tizenhat pályamű versenyzett, részint ódák, részint költői beszélykék. Azonban köztök egy sincs oly műbecsessel bíró, hogy a pályadíjat ki lehetne adni. A lyrai költemények legtöbbje szónokias versgyakorlat, mélyebb érzés, költői felfogás és alakítás nélkül. A költői beszélykék mind kezdetleges kísérletek. Az egész pályázaton csak három költemény emelkedik ki, melyek figyelmet érdemelnek: **A T á r o g a t ó** (II. sz.), **P u s z t a o l t á r e l ő t t** (VIII. sz.) és **N y a l á b r o m j á n** (XIV. sz.), de ezeket is inkább csak némi verselési jártasság tünteti ki, mint a tartalom költőisége. A XIV. számuban még leginkább volna eszme, de az részint igen egyoldalú, részint pedig nincs elég költői erővel kifejezve.

Ennek következtében a jutalom ki nem adatván, a jelígés levelek felbontatlan elhamvasztattak.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1883. május 16-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

JELENTÉS

A S Á M U E L - D I J R Ó L.

Az 1882-ik évre szóló Sámuel-díjt, az ugyanazon évben megjelent szorosan nyelvészeti értekezések közül, az I. osztály ajánlatára, az Akadémia Munkácsi Bernát: *Török kölcsönszók* (Nyelvőr XI. 1882.) című értekezésének ítélte oda, mint a mely néhány magyar szó-
nak eddig nem sejtett török eredetét mutatja ki, — és pedig úgy, hogy az illető szóegyezésekben nyilvánuló hangalakji fejlődést alaposan fejtegeti. Ez értekezés, a módszeres nyomozás sikerült példájának tekinthető. Ugyancsak Munkácsi Bernát, hosszabb cikksorozatban az *Ugor összehasonlító nyelvészeti történetét* is rajzolta, (Nyelvőr XI. 1882.) tanulságosan adván elő, hogy az mikép fejlődött az első alkalmi észlelésekből (a XVI—XVIII. században) mindenféle gyarlóságokon és tévedéseken át, az újabb korban biztos módszert követő tudományyá.

Ezek mellett dicsérettel kiemelendő a következő két értekezés: 1. Szilassi Mórtól: *A szótövek elmélete a magyarban* (Nyelvőr XI. 1882.), mint a mely bizonyos alaktani változásokban a törvényszerűség megállapítására törekszik. 2. Kúnos Ignácztól: *A mássalhangzók dissimilatiója a magyarban* (Nyelvőr XI. 1882.), mely ugyanily czélból némely hangtani jelenségeket alaposan fejteget.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1883. május 16-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos
főtitkár.

JELENTÉS

A CZARTORISZKY-PÁLYÁZATRÓL.

A herczeg Czartoriszky László adományából kitűzött pályakérdésre (Kivántatik azon politikai és kulturai befolyás ismertetése és jellemzése, melyet a magyar és lengyel nemzet egymásra gyakorolt) egy pályamunka érkezett be. Szerző a kérdést nem fogta fel helyesen, habár a két nemzet külső érintkezéseinek némely mozzanatait szorgalmas kútfő-tanulmány alapján érdekesen tárgyalja, de a két nemzet politikai és kulturai kölcsönös befolyását nem mutatta ki, s azon nemzetközi jelenségeket, melyek a XVI. század kezdetétől fogva figyelemreméltók, teljesen mellőzte.

Ennek következtében a II. osztály véleménye szerint a jutalom ki nem adása és a jeligés levél felbontatlan elégetése határozottatott.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1883. május 16-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

VI.

JELENTÉS

AZ OLTVÁNYI-PÁLYÁZATRÓL.

Az Oltványi-alapítványból kihirdetett feladatra (A Pálosrend története) egy pályamunka érkezett be, melynek forrástanulmányokon és levéltári kutatáson alapuló becses részletei vannak; mivel azonban szerző a munkának csak töredékét nyújtotta be, a II. osztály a kitűzött feladatot nem tekinthette megoldottnak.

Ennélfogva a jutalom ki nem adása határozottatott, és a jeligés levél felbontatlanul elégettetett.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1883. május 16-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

VII.

JELENTÉS

A PÉCZELY-PÁLYÁZATRÓL.

Péczely József alapítványából a következő jutalomkérdés volt kihirdetve: »Adassék elő Bosznia története a magyar fenhatóság alatt.« A beérkezett két pályamunka a bírálók egyhangú véleménye szerint, a régibb történeti irodalom forrásmunkáinak felhasználására szorítkozik, az újabb történeti forrásokat, különösen a délszláv történeti irodalom eredményeit teljesen ignorálja.

Ennélfogva a II. osztály javaslatára a jutalom ki nem adása határoztatott s a két jeligés levél felbontatlanul elhamvasztatott.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1883. május 16-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

VIII.

JELENTÉS

A MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG JUTALMÁRÓL.

A magyar általános biztosító-társaság alapítványából 500 forint jutalom hirdettetett azon munkának, mely az 1882. évben vagy 1883. márczius 31-ig nyomtatásban közrebocsátva, az ország nemzetgazdasági érdekeinek szempontjából gyakorlatilag fontos kérdést a legalaposabban tárgyalja. Habár a versenyző munkák között egy sem bír kimagasló jelentőséggel, a II. osztály a föltételeknek leginkább megfelelő két munka között ajánlotta a jutalmat megosztatni. Úgy mint:

Érkövy Adolftól: A telepítési kérdésről, tekintettel a kivándorlásra. Budapest, 1883.

Heltai Ferencztől: Az ipartörvény revisiója. Budapest, 1883.

Ennélfogva az Akadémia a jutalomnak a két munka között való megosztását határozta.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1883. május 16-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

JELENTÉS

A FÁY - PÁLYÁZATROL.

A hazai első takarékpénztár Fáy-alapítványából 3000 forint jutalomdíj volt kifizetve a következő kérdés megoldására: »Adassék elő az adóügy történeti fejlődése hazánkban, a XVII. századtól a jelen korig.« A beérkezett egy pályamunkának becses részletei vannak, melyek alapos tanulmányról tesznek tanúságot; mindamellett a feladatnak több fontos része, így az adórendszerek és adóintézmények összefüggése a közgazdasági, állami és socialis viszonyokkal; valamint az azokból a termelő és forgalmi életre származó hatás vagy egyáltalában nincs, vagy nincs elég behatóan tárgyalva, s az európai viszonyokból levonható tanulságok saját adórendszerünkre nincsenek kellően alkalmazva.

Az Akadémia ennél fogva a pályamunkának a jutalmat nem ítélhette oda; de tekintetbe véve becses részeit és az azok kidolgozásában tanúsított szorgalmat, azt tiszteletdíjra érdemesnek ítéli és a mennyiben szerzője hat hónap lefolyása alatt jelentkezik s a tiszteletdíj elfogadására hajlandónak nyilatkozik, hivatkozással az Ügyrend 99. §-ára, 1200 forintnyi tiszteletdíj utalványozását fogja a hazai első takarékpénztárnak ajánlani.

A pályamunka szerzője a nagygyűlés második napján jelentkezvén, a jelítés levél fölbontatott és abból

DR. WACHTEL AURÉL
pénzügyminiszteri titkár

neve tüntetvén elő.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1883. május 17-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

JELENTÉS

AZ AKADÉMIA VÁLASZTÁSAIRÓL.

A jelen nagygyűlésen megválasztottak:

Elnöknek:

Gróf Lónyay Menyhért.

Másodelnöknek:

Pauler Tivadar.

Igazgató tagoknak:

Gróf Széchenyi Béla t. t.

Hunfalvy Pál r. t.

Gyulai Pál r. t.

Zichy Antal t. t.

Szily Kálmán r. t.

Az I. osztályba.

Tiszteleti tagoknak:

Jókai Mór r. t.

Gr. Kuun Géza l. t.

Rendes tagnak:

Lévay József l. t.

Levelező tagnak:

Szász Béla, kolozsvári egyetemi tanár, költő, műfordító és széptani író.

A II. osztályba.

Levelező tagoknak:

Csontos János, a N. Múzeum könyvtárának segéd-
őre, a magyar bibliographia művelője.

Kővári László, számos történeti munka szerzője.

Dr. Thallóczy Lajos, orsz. levéltári fogalmazó, tör-
ténetiró.

Br. Nyáry Jenő, a régészeti társulat másodelnöke,
az őstörténeti régiségtudomány művelője.

Dr. Lang Lajos, budapesti egyetemi tanár, nem-
zetgazdasági író.

Dr. Pulszky Károly, az orsz. képtár őre, a műtör-
ténét és régiségtudomány művelője.

A III. osztályba.

Rendes tagoknak:

B. Eötvös Loránd l. t.

Fodor József l. t.

Hunyady Jenő l. t.

Levelező tagoknak:

Dr. Entz Géza, kolozsvári egyetemi tanár, az állat-
tan művelője.

Klein Gyula, budapesti műegyetemi tanár, a növény-
tan művelője.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1883. május
17-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

Az Igazgató Tanács május 19-én tartott ülésében
igazgató tagnak megválasztatott:

Gróf Desseffy Aurél.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

JUTALOMTÉTELEI.

Az I. osztályból:

1.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1883-ra vigjátékok pályáznak. Csupán tiszta vigjátékok versenyezhetnek, a bohózatok mellőzésével. A verses forma a mű előnyéül tekintetik, hason- vagy közel hasonbecsü tárgyak fölött.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1883. december 31. A jutalom 1884. márczius 19-én ítéltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti színház sajátja leszen, kiadásra a szerzőé marad.

2.

A gróf Karátszonyi jutalomért 1883-ra komoly drámai művek versenyeznek, hova nemcsak szomorújátékok, hanem másnemű, történeti, regényes, polgári színművek, drámai erkölcsrajzok stb. is értetnek. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitüntetésre méltónak találtatik.

Jutalma két száz arany.

Határnap 1883. decz. 31.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban a sajtóviszonyok oly változtával, hogy az írói tulajdon a színházak ellenében védve lenne, szerző három hónap alatt ki nem nyomtatná művét: a kiadás joga tíz évre az Akadémiéé.

3.

Péczeley drámai jutalom.

A Péczeley-pályadíjra tisztán a magyar történelemből vett színművek pályázhatnak, úgy tragoediák, mint közép-fajú drámák és vígjátékok, akár kötött nyelven, akár prózában írva, a melyek az 1882—1883. években megjelentek nyomtatásban, vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, valamely színpadon előadottak s kéziratban az Akadémiához, 1884. évi márczius hó utolsó napjáig beküldettek.

A már pályadíjat nyert színművek is pályaműveknek tekintetnek, kivéve a Karátsonyi-pályadíjjal, mint legnagyobb drámai pályadíjjal jutalmazott színműveket.

A pályadíj csak úgy adatik ki, ha a bíráló bizottság a pályaművek között jutalomra méltó színművet talál.

Ha a jutalmat nyert mű még nyomtatásban meg nem jelent, a szerző tartozik azt három hónap alatt kinyomtatni, mit ha tenni elmulasztana, az Akadémia adhatja ki, mint bármely más munkáját, még pedig külön díj nélkül, és írójogi birtokában marad tíz évig.

A jutalom ezer forint aranyban.

4.

Kívántatik elbeszélő költemény, melynek tárgya lehet történeti, mondai vagy a jelen életből vett. Szükséges azonban, hogy a mű lelemény, jellemrajz, compositió, költői tár-

gyalás, nyelv és versbeli technika tekintetében költészetünk diszére szolgáljon. Ha ily önálló becsü mü nem találatnék a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdetetik.

Jutalma az ifj. gr. Nádasdy Ferencz által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz arany.

Határnap 1883. decz. 31-ike.

A jutalmat nyerő mü a szerző tulajdona marad, ki tartozik azt egy esztendő alatt nyomtatásban kiadni.

5.

A Farkas-Raskó-alapítványból száz forint jutalom hirdetetik hazafias költeményre, mely lehet hymnus, óda, elégia, dal, ballada, beszélyke, tanköltemény, vagy satira.

Határnap 1883. december 31.

A jutalom csak önálló becsü műnek adatik ki. A jutalmazott mü a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt tartozik kiadni; ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

A modern realismus a szépirodalomban.

Jutalma a Gorove-alapítványból száz darab arany.

Határnap 1883. december 31.

A jutalom csak önálló tudományos becsüel bíró munkának ítélletik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

Kivántatik a magyar hirlapirodalom története, kezdettől (1780.) fogva 1867-ig, tekintettel a politikai eszmék és pártok fejlődésére.

Jutalma az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársaság adományából *száz arany*.

Ezen föladat megoldására az Akadémia *nyílt* pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát, a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, ha lehetséges, némi mutatvánnyal 1883. december 31-ig küldjék be.

8.

Kazinczy Ferencz élete és munkái.

Jutalma a Lukács-alapítványból 1000 forint.

Ezen föladat megoldására az Akadémia *nyílt* pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát, a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, s ha lehetséges, némi mutatvánnyal 1884. márczius 31-ig küldjék be.

9.

Kölcsey élete és munkái.

Jutalma a Léva-alapítványból 500 forint.

Határnap 1883. december 31.

A jutalom csak öndálló tudományos becszel bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

10.

Kifejtendő a magyar nyelv egész életében (a régi és új irodalomban és a nép nyelvében) hogyan szerepelnek a mondat határozó részei. Tekintetbe veendők egyéb nyelvek analóg szerkezetei, s különös figyelem fordítandó e részben a rokon nyelvekre s azon nyelvekre is, melyek a miénknek fejlődésére befolytak.

Jutalma a Lukács Móríc által Lukács Krisztina nevére tett alapítványból ezer forint.

Határnap 1884. december 31.

A jutalmazott munka szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

11.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztérium kezelése alá bocsátott Fekésházy alapítványból 500 forintnyi jutalomra, a nem magyarok számára, a hazában divatozó bármely nyelven (a magyaron kívül) írt, a magyar nyelv és irodalom megismertetésére rendelt, és az 1881—1884. évkörben nyomtatásban megjelent tan-, kézi- vagy olvasó-könyvek pályáznak.

A nyomtatásban megjelent munka egy példánya 1884. december 31-ig az Akadémiához beküldendő.

A II. osztályból:

1.

Az 1883-iki akadémiai nagyjutalom (200 arany) és Marczibányi mellékjutalom (50 arany) az 1877 — 1883. évkörben megjelent, a bölcséleti tudományok körébe tartozó munkák legjobbjainak levén odaitélandók: figyelemztetnek az ily munkák szerzői, hogy műveiket 1884. január végeig a főtítkárhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban a figyelemztetésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldetett volna: hivatkozás történetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázni kíván.

2.

Adassék elő a magyarországi iskolák története és a magyarországi ifjak külföldi iskolázása a XVII. században.

Jutalma a Gorove alapítványból 100 arany.

Határnap 1884. december 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Harmadszor.

Kivántatik a magyarországi Pálos-rend története, a mohácsi vészig.

Jutalma az *Oltványi*-alapítványból 600 forint.

Határnap 1884. december 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Kivántatik egy magyarországi kath. főpaprak, a ki hazánk politikai eseményeire is jelentékenyebb befolyást gyakorolt, önálló forrástanulmányok alapján írt életrajza.

Jutalma *Fraknói Vilmos* r. t. adományából 100 arany.

Határnap 1884. december 31.

A jutalom csak absolut becsű munkának adatik ki.

A jutalmazott mű szerző tulajdona marad; de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

Fejtsék ki, úgy jogi mint közgazdasági szempontból, a pénztartozások iránti kérdés, figyelemmel a tudomány és a törvényhozás jelen állására és feladataira.

Jutalma a Sztrokay-alapítványból száz darab arany.

Határnap 1883. december 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának ítéltek oda.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

Fejtsék ki a bünkisérlet és a bevégzett büncselekvény, a tettesség, és a részesség tana, a fennálló nevezetesebb törvénykönyvek erre vonatkozó szabályaival, s a büntető gyakorlatból vett példákkal és esetekkel megvilágítva.

Jutalma a Sztrokay-alapítványból száz darab arany.

Határnap 1883. december 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának ítéltek oda.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

Mily intézkedések volnának fölcendők az alkotandó polgári törvénykönyvbe és ezzel kapcsolatos törvényekbe az államiságunk szempontjából fentartandó földbirtokos osztály és anyagi jólétének érdekében?

Adassék ezek közt különösen elő:

1. Helyes volna-e a földbirtok túlságos földarabolását gátolni, s ha igen, mily korlátok között?

2. Helyes volna-e a földbirtok és tartozékainak egy bizonyos mértéköt a végrehajtás alól kivenni, s ha igen, mily módon?

3. Az örökjog szabályozásánál a fent megjelölt szempontból a földbirtokot illetőleg mily irány volna követendő.

Jutalma a Fáy András nevére tett alapítványból a hazai első takarékpénztár részéről 3000 forint.

Határnap 1884. december 31.

Az Akadémia által jutalomra érdemesített munkát a szerző köteles 500 példányban kinyomatni: különben a jutalom ki nem adatik. A munka a szerző tulajdona marad, a ki három nyomtatott példányt az első hazai takarékpénztárnak köteles átadni.

8.

A nemzetgazdaság tudománya az utolsó évtized alatt minő haladást tett, különös tekintettel annak gyakorlati feladatára?

Jutalma Lévay Henrik alapítványából 500 frt.

Határnap 1884. december 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad, de ha egy esztendő alatt ki nem nyomtatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

9.

Az első magyar általános biztosító társaság alapítványából 500 forint jutalom adatik ki azon munkának, mely 1883-ban vagy 1884. márczius 31-ig megjelent, és az ország nemzetgazdasági érdekeinek szempontjából gyakorlatilag fontos kérdést alaposan tárgyal és megoldását előkészíti.

A munka beküldésének határnapja 1884. ápril 15.

A III. osztályból:

1.

A másodrendű és két független változót tartalmazó partiális differential-egyenletek körében eddig csak néhány kevés, különösen Monge és Ampère által vizsgált, alak

integrációja ismeretes. Az eddig elért eredményekhez csatlakozva, tárgyalassék valamely új, ide tartozó egyenlet-osztály, oly módon, hogy az integráció vagy teljesen eszközöltetik, vagy legalább is néhány lényeges pontban egyszerűsítettik.

Jutalma a B é z s á n-alapítványból 1200 frt. aranyban.

Határnap 1883. december 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

2.

Kívántatik a csekély esésű folyók szabályozásánál követendő elveket önállóan tárgyaló munka, az ily esetekben érvényesíthető szabályozási módok kimerítő és okadatolt leírásával.

Jutalma egy névtelen mérnök adományából 1000 frt.

Határnap 1883. decz. 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Kívántatik egy népszerű munka, mely a régi legelő marhatenyésztés helyett a szarvasmarha-istállóaszt, az a végett szükséges takarmány-termelést, takarmányozást és a szarvasmarhatartás különböző hasznosítását, a kisbirtokos, illetőleg a népgazdák körülményei szerint tárgyalja, és a szarvasmarhatenyésztés emelésére gyakorlatilag hasson.

Jutalma a Léway-alapítványból 500 frt.

A kik ezen nyílt pályázatban résztvenni kívánnak, a munka tervrajzát és a kidolgozására vonatkozó ajánlatot 1883. december 31-ig tartoznak beküldeni.

Pályázási szabályok.

1. Minden rendű pályairat, a fön kitett *határnapokig*, az Akadémia főtitkári hivatalához küldendő; azokon túl semminemű ily munka el nem fogadtatván.

2. A pályamű *idegen kézzel, tisztán írva, lapszámozva kötve* legyen.

3. A szerző *nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétetes levelen ugyanazon jelige álljon, mely a pályamű homlokán. A pecsétetes levélben netalán följegyzett kikötések, föltételek vagy a versenyügy körül régtől fogva bevett szokásos eljárástól netán kívánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Álnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jeligés levél felbontása után kitetszenék, hogy a munka saját kezeirása a szerzőnek, műve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályairatok kéziratai* az Akadémia levéltárában maradnak.

7. A gr. Teleki-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb műnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az absolut becs határoz.

8. Mindezen föladatokra, minden rendű akadémiái tagok is pályázhatnak.

Egyébiránt *bármely*, ha csak *formai szabálynak is elhanyagolása*, elejti a szerzőt a jutalomtól.

Kelt, B u d a p e s t e n, 1883. máj. 16.

FRANKÓI VILMOS,
főtitkár.

JELENTÉS

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

MUNKÁLÓDÁSÁRÓL

ÉS

PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL

18⁸³/₈₄-ben.

BUDAPEST

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1884.

JELENTÉS
A
MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA
MUNKÁLÓDÁSÁRÓL
ÉS
PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL

18⁸³/₈₄-ben.

BUDAPEST
HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA.
1884.

I. A Magyar Tudományos Akadémiának 1883. május 21-től, 1884. május 26-ig bezárólag 28 osztályülése és 13 összesülése volt, tehát összesen 41.

1. Az I. vagyis a **Nyelv- és Széptudományi osztály** ülésein: 1883. június 11-én *Bartalus* István l. t. „A zene-költészet elemei és műformái“ című értekezését olvasta föl. — A szünet után, október 1-én: *Simonyi* Zsigmond l. t. „Az önállósított határozók“ s *Heinrich* Gusztáv l. t. „A germán nyelvek elágazása“ című értekezéseiket olvasták föl. — Okt. 22-én: *Szász* Károly r. t. bemutatta Dante „Poklá“-nak fordítását, felolvassván a hozzá írt bevezetést s a fordítás néhány részletét; *Majláth* Béla l. t. felolvasta „Telegdi Miklós mester magyar katechismusa 1562-ből“ cz. értekezését, és *Simonyi* Zsigmond l. t. röviden ismertetve bemutatta *Kunos* Ignácz és *Munkácsi* Bernát részéről „A ban, -ben, -ből ragok használatáról“ című munkát. November 19-én: *Hunfalvy* Pál r. t. olvasott föl „A különböző számlálási módokról“ s *Lehr* Albert l. t. *Szarvas* Gábor l. t. értekezését „A nyelvhibákról és teendőinkről“ olvasta föl. Ugyanakkor *Volf* György l. t. bemutatta *Eggert* bevezetését az összehasonlító philológiához *Bartal* Antal l. t. átdolgozásában.

Az 1884-ik évi január 7-ki ülésen: *Geldziher* Ignácz l. t. olvasta föl „A mohamedán jog eredete“ című értekezését. — Február 4-én: *Barna* Ferdinánd l. t. olvasta „Egy régi nyelvész“ című értekezését, és *Simonyi* Zsigmond jelentést tett a „Nyelvtörténeti szótárról.“ — Márczius 3-án: *Vámbery* Ármin r. t. olvasta föl „A magyarok eredete és a finn-ugor-nyelvészet“ cz. értekezését, s *Bogisich* Mihály l. t. „Huszár Gál énekes könyve a XVI. századból“ című értekezését mutatta be. Márcz. 31-én *Asbóth*

Oszkár „A szlávok és a magyar keresztény terminologia“ című értekezését olvasta föl. — Május 5-én: *Ballagi* Mór r. t. „A nyelvfejlődés történelmi folytonossága és a Nyelvőr“ cz. értekezését olvasta föl, s P. *Theurek* Emil l. t. „Anakreon költészetéről“ értekezett.

2. A II. azaz a **Böleseleti, Társadalmi és Történelmi tudományok osztálya** ülésén, 1883. május 21-én: *Fraknoi* Vilmos r. t. olvasta föl „Váradi Péter fogsága“ című értekezését, s *Lipp* Vilmos „A keszthelyi avarkori temető felásatásáról“ értekezett, bemutatva a kiásott régiségeket is. — Június 18-án: *Gyárfás* István l. t. „Jerney János emlékezete“ című értekezését olvasta föl, s *Kápolnai* P. István „Meskó hadosztályának hadművelete az 1809. évi győri csata után“ című hadtörténelmi cikket mutatta be. — A szünet után, október 8-án: Szilágyi Sándor r. t. *Károlyi* Árpád l. tagtól olvasott föl ily című értekezést „Ampringen Gáspár kormányzósága (a magyar alkotmány felfüggesztése 1673-ban), s *Thaly* Kálmán „Az 1683. évi táborozás történetéhez“ című értekezést. — November 5-én: *Torma* Károly r. t. olvasott föl „Dacia nyugati batártöltéseiről (Limes Pannonico-Dacicus)“ s b. *Nyári* Albert l. t. „A tornajátékok heraldikai vonatkozásáról.“ — Deczember 3-án: *Majláth* Béla l. t. olvasta föl „A magyarországi oláh nyomtatványokról a XVI. és XVII. században“ című értekezését, s *Vaisz* Ignác „Magyar műtörténelmi tanulmányok olasz levéltárakban“ című értekezését.

Az új évben, január 14-én: *Wenzel* Gusztáv r. t. olvasta föl „Kritikai tanulmányok a Frangepán család történetéhez“ című értekezését, s dr. *Ortvay* Tivadar l. t. „Egy állítólagos mediterrán-út Pannóniában“ című értekezését. — Február 11-én: *Salamon* Ferencz r. t. értekezett „A pesti aranybulla történetéről“ s Pesty Frigyes r. t. olvasta föl *Kandra* Kabosnak ily című értekezését „Szabolcs vármegye alakulása.“ — Márczius 10-én: *Szilágyi* Sándor r. t. olvasta föl „Bethlen Gábor gyulafehérvári emléke és alapítványai“ című értekezését, s dr. *Vécsy* Tamás l. t. értekezett „Aemilianus Papinianus római jogtudósról.“ — Április 7-én Vámbéry Ármin bemutatta s magyaráza-

tokkal kísérte *Sólyom-Fekete* Zsigmond ily című értekezését „A húnok és avarok nyomai Ausztriában“ a mely értekezés és magyarázat némely tételei ellen *Hunfalvy* Pál r. t. és *Torma* Károly r. t. kifogásoló megjegyzéseiket adták elő. U. a. *Fraknoi* Vilmos r. t. „A magyarországi pápai követek a mohácsi vész előtt“ című értekezését olvasta föl. — Május 12-én *Henszlmann* Imre r. t. mutatta be *Myskovszky* Viktor l. t. értekezését „A sáros-pataki vár építéséről“ a hozzávaló tervrajzokkal együtt; s *Marczali* Henrik olvasta föl „Gr. Pálffy Miklós emlékiratai Magyarország kormányzásáról“ című értekezését.

3. A III. vagy **Mathematikai és Természettudományi osztály** ülésén: 1883. június 4-én, *Margó* Tivadar l. t. olvasta föl „Az állatország rendszeres osztályozása, különös tekintettel az újabb állattani rendszerekre“ című székfoglaló értekezését, s *Daday* Jenőnek „Új adatok a kerekesek férgek ismeretéhez“ című értekezését mutatta be; *Nendtvich* Károly r. t. *Scherffel* Auréltól mutatott be egy értekezést „A czemétei ásványvíz chemiai elemzése“ címmel, s *Téglás* Gábor részéről *Szabó* József r. t. „A Buhuj (Bagolyvár) nevű esontbarlang Stájerlak-Anina határában“ címűt; *Jendrássik* Jenő r. t. *Regéczi Nagy* Imrétől „Dolgozatok a m. kir. tudományegyetem élettani intézetéből: a) A folyadékok áramlása hajszálesővekben. b) Adatok a fehérnye-oldatok átszivárgásához“ című értekezéseket terjesztette elő. — Június 25-én: *König* Gyula l. t. *Raussnitz* (Gusztáv részéről a) „A felsőbb fokú congruentiák elméletéhez“ és *Vályi* (Gyula részéről b) „A partialis differential-egyenletek elméletéhez“ című értekezéseket mutatta be; *Kruspér* István r. t. dr. *Braun* J. „Egy trigonometria“ című értekezését, s *Margó* Tivadar r. t. dr. *Roboz* Zoltánnak „Rhisopoda-tanulmányok. I. *Calcitaba polymorpha* nov. gen. nov. sp.“ című munkáját mutatták be; *Szabó* József r. t. ismerette inént megjelent „Geológiá“-ját, s *Borbás* Vincez előterjesztette „A Lapdanák ismeretéhez“ című értekezését. — A szünet után, október 15-én: *Fröhlich* Izor l. t. értekezett „A magy. korona területén megfigyelt elektromos földáramokról“; *Leungyel* Béla l. t. előterjeszté *Hankó* Vilmos „Hunyadme-

gye ásványvizei“ című értekezését, s Frivaldszky János r. t. *Mocsáry* Sándor részéről „Új európai és külföldi hártya-röpietek“ című értekezést mutatta be. — November 12-én: *Konkoly* Miklós l. t. olvasta föl „Astrophysikai megfigyeléseit az ó-gyallai csillagvizsgálón 1883-ban. I. rész“ és *Gothard* Jenő részéről „Egy új spectroscopot“ mutatott be, s *Kövesligethy* Radótól „Mathematikai spectrál analysis, mint az astrophysika alapja“ című értekezést; *König* Gyula l. t. következő értekezéseit terjeszté elő: „a) Több változó egész függvényeinek tényezőkre bontásáról. — b) Taylor sorának érvényességi föltételeiről“, s *Töttösy* Béla részéről „A harmadrendű téralakzatok egy specialis collineációjáról“ című értekezést mutatta be. — Deczember 10-én: *Horváth* Géza l. t. „A pirregő tüesök fejlődési viszonyairól“ értekezett, s köv. értekezéseket mutatta be: a) *Tömösváry* Ödön részéről „A Geophilus-félék fonómirigyeinek szerkezete“. — b) *Daday* Jenőtől „Adatok a cilioflagelláták ismeretéhez“. — c) *Paszlavszyk* Józseftől „Cynips superfetationis Girand, adalék a gubacs-darázsok ismeretéhez“; — *Balló* Mátvás l. t. felolvasta „Vegyteni előleges közlemény: phytochemiai adatok“ cz. értekezését, s végül *Krenner* József l. t. mutatta be saját közleményét a „Szabóit ásványról.“

Az új évben, január 21-én: *Mihalkovics* Géza l. t. olvasta föl „Vizsgálatok a gerinezes állatok húgy- és ivarszerveinek fejlődéséről. I. rész. A magasabb gerinezesek elemi része“ című székfoglaló értekezését, — s *Erdős* János részéről „Az allantoin-üreg keletkezéséről a gyíkféléknél“ cz. értekezést mutatta be; *Martin* Lajos l. t. „A complex-függvények partialis differentialis egyenleteiről“ cz. értekezését terjeszté elő; *Török* Aurél „Az emberi koponya legjellemzőbb szögeiről s a meghatározásukra szolgáló új készülékekről“ cz. értekezését olvasta föl; s végül *Szabó* József r. t. mutatta be *Tömösváry* Ödön ily című értekezését „Egy tömegesen tenyésző légyfaj az alsó Duna mellékéről (*Thalassomya congregata*).“ — Február 18-án: *Högyes* Endre l. t. „Adatok a hypnotismus tünetnyeinek ismeretéhez“ című értekezését olvasta föl: *Konkoly* Miklós l. t. bemutatta köv. értekezéseit: „a) Napfoltok meg-

figyelése 1883. — b) Hulló csillagok megfigyelése 1883. — c) Astrophysikai megfigyelések 1883. II. rész. — d) 2500 állócsillag spectroscopos átvizsgálása,“ s *Gothard* Jenő részéről előterjesztette „Astrophysikai megfigyelések a herényi csillagdán“ cz. értekezést; Szily Kálmán r. t. *Beke* Manó értekezését „A legkisebb működés elve a Gauss-féle görbület-elmélet alapján“ ismertette; *Emich* Gusztáv részéről „A esajkó (*Lethrus Cephalopotes*) átalakulásának története“ cz. értekezést mutatta be *Kriesch* János r. t. — *Ónodi* Adolf értekezését „A esigolya közötti dúczok és ideggyökerek fejlődéséről“ előterjeszté *Mihalkovics* Géza l. t.; *Vályi* Gyulától „Többbszörösen collinear háromszögek kúpszeleteknél“ cz. közleményt terjesztett elő *König* Gyula l. tag. — Márczius 17-én: *Balló* Mátyás l. t. mutatta be köv. értekezéseit: „a) A glicerythrit. — b) A levegő szénsavtartalmának meghatározása. — c) A borhegyi ásványvíz elemzése“, s *Auer* Henrik részéről „Az aethylphenol“ cz. értekezést ismertette; *Schenzl* Guido r. t. „A Krakatao vulkán kitörésének hatása a budapesti légnomásra“ czimű értekezését olvasta föl, s *Braun* Károly részéről „A kaloesai csillagda geographiai hosszúsága“ cz. értekezést mutatta be; U. a. *Szabó* József r. t. két értekezést terjesztett elő: a) *Téglás* Gábor részéről „A karácsonfalvi barlang őstörténelmi leletei Hunyadmegyében“. — b) *Primics* György részéről „A keleti Kárpátok geologiai viszonyai“. — Április 21-én: *Török* Aurél olvasott föl a „Kiváló férfiak koponya-alakjairól“; *Konkoly* Miklós l. t. „Csillagászati megfigyelések az Ó-gyallai csillagvizsgálón 1883-ban“ czimű értekezését olvasta föl, s egyúttal bemutatta *Gothard* Jenő köv. értekezését: „A Pons Brooks üstökös spectroscopos megfigyelésének eredménye“. — U. a. *Fröhlich* Izor l. t. felolvasta „Az elhajlitott fény polározásának elméletéhez“ czimű értekezését. — Május 19-én: *Hantken* Miksa l. t. olvasta föl „Új adatok a buda-kovácsi hegység és az esztergomi vidék geologiai és palaeologiai ismeretéhez“ czimű értekezését; *Mihalkovics* Géza l. t. „A Müllerféle és az ivarmirigyek fejlődése magasabb rangú gerinezeseknél II. közlemény: A gerinezes állatok kiválasztó s ivarszerveiről“

cz. értekezését mutatta be; *Konkoly* Miklós l. t. „Előleges kísérletek a szénhydrogei. gázok spectromaival“ cz. értekezését olvasta föl; *Than* Károly r. t. a) „Közlemények a budapesti egyetemi chemiai intézetből, saját maga, nemkülönben *Muraközy* és *Molnár* urak részéről. — b) *Hankó* Vilmos részéről: 1. A carbonil-sulphid és mercaptan képződéséről az aethyl-disulpho szénsavsók száraz lepárlásánál. 2. A propyl-butyl-amyl-disulpho szénsavas caliumról“ czimű dolgozatokat mutatott be; *Fodor* József r. t. *Erős* G. részéről (Párisból): „A külső hőmérsék befolyása a csecesemő szervezetére“ cz. értekezést ismertette; s végül *Krenner* József l. t. az Osztályértesítő számára „A freibergeri bányász-akadémia gyűjteményének manganoceleitja“ czimű közleményt terjesztette elő.

II. Az állandó bizottságok működését a következő jelentések tüntetik elő:

1. *A Nyelvtudományi bizottságnak* ez idő szerint legfontosabb vállalata, a magyar *Nyelvtörténeti szótár* szerkesztése, a lefolyt években annyira előhaladt, hogy teljes befejezése a kilátásba vett határidőig (1885. év végével) bizton remélhető. Elkészült ugyanis a múlt évi kimutatás óta az *i, j, k, ha, pe—pü, v, l, ly, ta—ti, ra—re* kezdetű szócikkék kézírata, s e mellett még egy tetemesb anyagpótlás is fordult elő. — Szintígy haladt a régi nyelvemlékek kiadása a *Nyelvemléktárban*, melynek XII. kötetében a *Döbrentei codex* meg a *Teleki codex* lát napvilágot. Az egész gyűjtemény szintén közel van befejezéséhez: a kiadatlan magyar codex-irodalom hátra levő részére még csak egy kötet kell. — A *Nyelvtudományi közleményekből* kiadott a XVIII. köt. I. füzete, melynek főtartalma egy rokonyelvi tanulmány („A votják nyelv idegen elemei“ *Munkási B.*-tól); kevés híján elkészült a II. füzete is („Az ugor nyelvek összehasonlító alakтана“ első fejezetével: Igeképzés), s sajtó alatt van a III. füzete (*Asbóth* Oszkár „Szlávság a magyar keresztény terminológiában“ cz. dolgozatával). — A *Magyar Nyelvőrben* az élő népnyelv-ismeret anyagát egyre gyarapító közlésein kívül megjelentek jó számmal, becses értekező és fejtegető cikkek is (pl. *Kömye*

N.-tól „Névrágok és névutók használata“; Vass B. „A Zrínyiász mondattana“; Halász Ign. „Kazinczy mint fordító“; Joannovics Gy. „Szórend“; Szarvas G. „Szómagyarázatok“). — Végre a *Philologiai Közlöny* főképen görög-római és magyar irodalom-történeti dolgozatokkal felelt meg rendeltetésének (pl. Kont Ign. a görög tragédia Euripides után; Fináczy: Pindaros; Krausz: Alexandrinismus a római költészetben; Radó: A magyar műfordítás története; Váli: Vas Gereben; Nagy S.: Sztáray Mihály élete); ezenkívül szól Túry J. „Az ugor-magyar theoriá“-ról.

Immár a kidolgozás stadiumába lépett a magyar *Mesterműszótár*, még pedig I. része: az egyes mesterségek leírása, mely folyó előadásban az egybetartozó műszavaknak értelmezését adja.

2. Az *Irodalomtörténeti bizottság* kiadásaiból ez év folytán megjelent:

Az Zenth Paal leveley magyar nyelven, Komjáthy Benedektől, — hasonmásszerű kiadásban.

Rövid időn meg fog jelenni:

1. Telegdy Miklós katechizmusa, hasonmásszerű kiadásban.

2. A Régi magyar költők tárának V. VI. kötete.

3. A Bécsben és Jénában tanult magyarok névsora.

Közelebb sajtó alá adatik az irodalomtörténeti Adattár I. kötete; a Szenczi Molnár Albertről készülő monographia; és a magyarországi könyvmásolók és betűfestők-ről írt munka (1038—1526).

Tervbe van véve: Kazinczy Ferencz összes műveinek kiadása.

3. A *Classica philologiai bizottság*, melynek feladata az Akadémia munkakörét annyiban kiegészíteni, a mennyiben az eddigelé csak alkalmilag támogatott classica philológiát az Akadémia tudományszakai közé rendszeresen beilleszti, még csak a múlt évben alakult meg, s ezt az első évét az előmunkálatoknak szentelte.

A bizottságnak első gondja: a görög és római classicusok magyarra fordítása. Ezekből egész rendszeres gyűjteményt bocsát közre. Ebbe csak olyan fordításokat vesz föl,

melyek mind a tudományos mind a műirodalmi követeléseknek lehetőleg megfelelnék. Az egyes műveket előszó előzi meg, melyben a fordító a maga eljárásáról számot ad: milyen szöveget s milyen más fordításokat használt, milyen conjecturákra szorult stb. Az előszót bevezetés követi, mely az illető írónak életét és irodalmi méltatását foglalja magában, egyszersmind az előző magyar fordításokat pontosan felsorolja és bírálja. A fordítás szövegét jegyzetek kísérik, a melyek a magyarázatra szoruló dolgok megértéséhez szükségesek. Minden fordítás két nyelvű kiadásban jelen meg. A vallás és közokt. miniszter ezen vállalatot évi segélylyel támogatja.

A vállalat ez évben indul meg. A gyűjtemény első munkául P. Thewrewk Emil Anakreonja és Barna Ignác Aeneise van elfogadva. Mind a két fordítás jelenleg bírálat alatt van.

4. *A Történelmi bizottság* munkásságának eredményei a következőkben foglalhatók össze:

a) Megjelentek kiadásában:

Erdélyi Országgyűlési Emlékek. IX. kötet. (1629—1637)

Deák Farkas: A bujdosók levéltára.

Szilágyi Sándor: I. Rákóczi György keleti összekötései történetéhez (1631—1648).

b) Sajtó alatt vannak:

Szilágyi Sándortól: Erdélyi Országgyűlési Emlékek. X. kötet.

Nagy Imrétől: Anjoukori Oklevéltár. IV. kötet.

B. Nyári Alberttől: A magyar ezímerészet.

Ipolyi Arnoldtól: Rimay János levelezései.

Marczali Henriktől: II. József és kora. II. kötet.

Szinnyei Józseftől: Történelmi Repertorium. II. kötete.

Fejérpataky Lászlótól: A sz. k. városok legrégebbi számadási könyvei.

c) Megbizta:

Wenzel Gusztáv r. tagot a magyarországi gazdasági állapotok történetének megírásával.

Óvári Lipótot a velencei állami levéltárban levő Bethlen Gábort illető diplomatiái iratok sajtó alá rendezésével.

d) Segélyezi:

A Történelmi Tár kiadását.

Mátyás Flóriánt az árpádkori történeti források kiadásában.

Csontos Jánost a külföldi könyvtárakban őrzött hungaricák lajstroma kiadásában.

Nilles insbruecki tanárt a magyarországi oláhok és ruthének uniójára vonatkozó okirattár kiadásában.

e) Elhatározta magyar életrajzi monographiák sorozatának közreboesátását.

5. Az *Archaeologiai bizottság* kiadta Pulszky Ferencnek „A rézkor Magyarországon“ című monographiáját.

Közreboesátotta dr. Pulszky Károly szerkesztése alatt az *Archaeologiai Értesítő* új folyamának III. kötetét, mely, — a hivatalos jelentéseken kívül, — 25 íven tárgyalja főképen a hazánkban ujabban fölfedezett praehistoricus és római koru tárgyakat. Dr. Ballagi Aladár, az *Értesítő* 2-dik füzetében közli Keeskeméti Péternek a XVII. századból származó nagy érdekű Ötvöskönyvét, és ennek tartalmát s technikus kitételeit számos jegyzetekben és külön szótárban magyarázza.

6. A *Nemzetgazdasági és statisztikai bizottság* folytatta a múlt évben megindított irodalmi tevékenységét, melyel hazánk zsenge közgazdasági és statisztikai irodalmát előmozdítani iparkodik. Az e célra szolgáló „Értekezések a nemzetgazdaságtan és statisztika köréből“ című vállalat múlt évi sorozatában megjelent dolgozatok e következők:

I. kötet	8. szám.	Az államgazdaság eszméje és a socialisticus finanszia kezdetei; írta <i>Kautz Gyula</i> .
" "	9. "	Az első magyar vasút története; írta <i>Fenyvessy Adolf</i> .
" "	10. "	A községi pénzügy főbb eredményei; írta <i>Jekelfalussy József</i> .
II. "	1. "	Minimum és majoratus; írta <i>Láng Lajos</i> .
" "	2. "	Tengerészetünk és Fiume jövője; írta <i>Keleti Károly</i> .

- II. kötet 3. szám. Városaink és a városi lakosság életviszonyai; írta *Földes Béla*.
- „ „ 4. „ Hazánk értelmi és anyagi fejlődése 1870—80; írta *Láng Lajos*.
- „ „ 5. „ A magyar vasipar jövője; írta *Kerpely Antal*.

Ugyancsak a múlt évben megjelent a „Nemzetgazdasági és statisztikai Évkönyv“ első évfolyama is, mely hivatva van államtudományi irodalmunknak egy érezhető hézagát kitölteni, és nélkülözhetlen útmutató fog lenni mindazok számára, kik a közügyek körül számszerű tájékozást keresnek.

Ezen kívül megjelentek a *Budapesti Szemlében*, a bizottság és e folyóirat közt fennálló viszony alapján, nagyobb nemzetgazdasági és statisztikai dolgozatok, úgyszintén *Nemzetgazdasági és statisztikai Szemlék*, melyek az irodalom és közgazdasági politika fontosabb mozzanatait figyelemmel kísérik.

Folytonosan igénybe vette a múlt évben a bizottság tevékenységét a *Kereskedelmi műszótár* ügye is, melynek kiadását véglegesen biztosította, mi a kereskedelmi érintkezést és a magyar nyelvnek terjesztését hathatósan elő fogja mozdítani. A Kereskedelmi műszótár szerkesztése Ballagi Mór, akad. r. tag kezébe van letéve, mellette működik mint segédszerkesztő György Aladár. A Kereskedelmi műszótár bizottsága véglegesen következőkép alakult meg: Kautz Gyula, Lukács Antal, Lukács Béla, Gerlóczy Gyula, Földes Béla, mint a nemzetgazdasági bizottság kiküldöttjei; Joannovics György és Thewrewk Emil, mint az I. osztály kiküldöttjei, Tóth Lőrincz (együttal a bizottság elnöke) és Apáthy István mint a II. osztály kiküldöttjei. A vállalat tervezete részletesen megállapított, és ennek megfelelően a szótár mintegy 60.000 szót fog magában foglalni; a feladatnak megfelelően a német-magyar rész terjedelmesebben, a magyar-német rész rövidebben lesz kidolgozva. A kézirat elkészítésének határideje 1886. decz. 31. E nagyfontosságú vállalat megindítását több hazai vállalat adományaival támogatta, és bizton számíthatni arra,

hogy a többi, még eddig nem nyilatkozott intézetek is ezen, a kereskedelemre nézve oly fontos vállalat létrejöttét anyagilag előmozdítani nem fognak késni. A kereskedelmi műszótár-bizottság a múlt évben nyolcz ülést tartott — és pedig 1884. jan. 31-én, február 7-én és 28-án, márczius 13-án és 29-én, április 26-án, május 10-én és 20-án — melyeken mindannyiszor a szótár-anyag jelentékeny része beható viták tárgyává tétetett.

A Nemzetgazdasági bizottság több nyilvános szaktudományi értekezletet tartott. Tárgyaik voltak:

1883. nov. 29-én, Lukács Béla: Franciaország államháztartási és adózási viszonyairól.

1884. február 12-én, Földes Béla: Az ipartörvény revíziójáról; Heltai Ferencz (mint vendég) ugyanarról.

1884. márczius 27-én, Kerpely Antal: A magyar vasipar jövőjéről.

1884. április 24-én, Weisz Bernát Ferencz (mint vendég): Az iskolai takarékpénztár az Akadémia előtt.

A szaktudományi értekezleteken a tárgyak fölött érdekes viták folytak, melyekben a tagok élénk részt vettek.

Végre a bizottság, a hatásköréhez tartozó pályázati ügyekben is, többször jelentéseket terjesztett be az Akadémiához.

7. *A Matematikai és Természettudományi állandó bizottság* a lefolyt akadémiai évben, a hazánk természettudományi megismerésére irányított önálló buvárlatokat támogatta. Segélyezésével kutatásokat tettek a következők:

1. Dr. Örley László m. nemz. múzeumi őrségéd a magyarországi Olygochaeták faunáját tanulmányozta.

2. Téglás Gábor Körösbánya mellett fekvő néhány barlangot kutatott fel.

3. Hazay Gyula Magyarország szárazföldi és édesvízi molluskáit tanulmányozta.

4. Dr. Ónodi F. Adolf a fejidegek összehasonlító hangtanában tett vizsgálatokat.

5. Dr. Lovassy Sándor Gömörmegyét ornithologiai szempontból tanulmányozta.

6. Lunásek József kövületeket ásott.

7. Parádi Kálmán az örvényférgeket tanulmányozta a mezőségi tószoroszatban, a Maros völgyén és a Retyezáton.

8. Dr. Borbás Vincze Horvátország és a Határörvidék flóráját vizsgálta.

9. Dr. Tömösváry Ödön hazánk Thysanura faunáját vizsgálta.

10. Hazay Gyula a mollusca fauna szempontjából a keleti Kárpátokat, Máramaros és Biharmegyét és az alföldi állóvizeket kutatja.

11. Dr. Ónody Adolf a fejidegek összehasonlító boncztanában tesz folytatólagos vizsgálatokat.

12. Dr. Horváth Géza akad. I. tag a felemás szárnyú rovarok biológiai viszonyai és földrajzi elterjedésével hazánkban, foglalkozik.

13. Szigethy Károly a folyami rák és a karesu ollós rák magyarországi alakjainak egymásból való fejlődését vizsgálja.

14. Kiss István a esont szövetének kezdetlől való felépülését és növekedését tanulmányozza.

15. Dr. Tömösváry Ödön a Thysanurák és Myriapodák tüzetes tanulmányozása czéljából a Kárpátokat kutatja fel.

16. Mocsáry Sándor a magas Tátra gerinceztelen állatainak faunáját tanulmányozza.

17. Dr. Daday Jenő hazánk Héjjas-faunáját vizsgálja.

18. Dr. Borbás Vincze a magyar flóra érdekében, a magyar tengerpartot és a horvát-dalmát hegyláncot kutatja.

19. Dr. Staub Móriéz és dr. Herbieh Ferencz a freki interglaciál palaszén növénymaradványait ásatják ki.

20. Dr. Schaarschmidt Gyula a királyhágón-túli tőzegképleteket vizsgálja, fikológiai szempontból.

21. Dr. Primies György Erdély kristályos palaközeteit tanulmányozza, különösen a radnai havasokban.

22. Halavács Gyula a Nikolniez és Csukies községek határában fölfedezett pontusi kővületeket ásatja ki.

23. Téglás Gábor a Puj és Petrozsény között kikutatott 8 új barlangot vizsgálja.

24. Dr. Roth Samu a magas Tátra déli oldalán levő jégárnyomokat tanulmányozza.

25. Balló Mátyás phytochemiai vizsgálatokat tesz.

26. Kont Gyula a magán- és mássalhangzokat jellemző phonogrammoktat tanulmányozza.

27. A m. földtani társulat földrengési bizottsága, a földrengések rendszeres észleléséhez szükséges eszközök beszerzésére újabb segélyben részesült.

Ezekén kívül dotatiója egy részét a M. T. Akadémia III-ik osztálya kebelében az electromos mértékegységek megállapítására alakult bizottság segélyezésére fordította.

A bizottság a Matematikai és természettudományi Közleményekben kiadta a segélyezésével létesült következő dolgozatokat :

1. Dr. Daday Jenő „Magyarországi evezőslábnak.“

2. Téglás Gábor „A Buhuj nevű csontbarlang“.

3. Dr. Daday Jenő „Új adatok a kerekesférgek ismeretéhez.“

4. Dr. Tömösváry Ödön „Újabb adatok hazánk Thy-sanura faunájához“.

5. Hazslinszky Frigyes „Előmunkálatok Magyarhon gombavirányaéhoz“.

6. Hazay Gyula „Az északi Kárpátok és vidékének Mollusca faunája, különös tekintettel a magas Tátra tenyészetére“.

7. Mocsáry Sándor „Jellemző adatok Erdély hártya-röpü rovarainak faunájához.“

A bizottság segélyezésével létesültek azonkívül a következő dolgozatok is, melyek az Akadémia matematikai és természettudományi Értesítőjében jelentek meg :

1. Dr. Miháلكovics Géza „Vizsgálatok a gerinezes állatok húgy- és ivarszerveinek fejlődéséről. I. rész : A magasabb rangú gerinezesek elemi része.“

2. Dr. Högyes Endre „Adatok a hypnotismus tüne-ményeinek ismeretéhez“.

3. Dr. Ónodi Adolf „A esigolya közötti dúczok és ideggyökerek fejlődéséről.“

8. *A Hadtudományi bizottság* ez évben kezdte meg működését. Megbízásából Kápolnai Pauer István lev. tag megírta az 1809-ik évi magyar felkelő seregnek történetét, mely mű máris befejezéséhez közel levén, a folyó év július havában megindítandó „Magyar Hadtörténelmi Füzetek“-ben fog megjelenni.

Gondosan összeállíttatja továbbá a bizottság a haderők és a hadtudomány jelen állapotáról tájékozást nyújtó adatokat, melyek az ez évi december havában megjelenendő „Általános Katonai Évkönyv“-ben akkép lesznek csoportosítva, hogy az idej — első — Évkönyv lehetőleg a mostani hadművészetről és hadirodalomról teljesen megbízható tájékozást nyújtson, úgy, hogy a jövő években kiadandó évkönyvekben már csakis a továbbfejlődés mozzanatait lesz szükséges kritikailag ismertetni.

Az összes hadművészet és hadtudományi irodalom jelenlegi állapotának egyetemes leírása és lehetőleg alapos jellegzése, a hadtudományokkal foglalkozóknak oly előnyös kézikönyvvül fog szolgálni, hogy a Hadtudományi bizottság jobbnak vélte annak szerkesztésére és kiadására ez évben azon összeget is szánni, mely idegen nyelvű katonai remek írók műveinek magyar nyelven való kiadására lett volna fordítandó, bár feladatának e részét sem hanyagolta el teljesen, a mennyiben Clauzevitz-nek „A háborúról“ írt remekművét már magyarra fordíttatja — annak kiadását azonban a jövő évre halasztja el.

Végre a Hadtudományi bizottság most gyűjteni már az anyagot egy később kiadandó „Hadtudományi Ismerettár“ és a valószínűleg 1885-ben vagy 1886-ban kiadandó „Hunyady Mátyás király hadjáratai“ című mű megírására.

9. *A Könyvkiadó bizottság* ez év folytán fejezte be a Könyvkiadó Vállalat harmadik cyclesát (1881—83) s készítette elő a negyediket (1884—86). E munkálkodása közben ügyviteli szabályait is némileg átalakította. Az új rendszabások által különösen arra a célra törekedett, hogy a Vállalatban megjelenő fordítások minél kifogástalanabbak legyenek; a pártolókkal minél sűrűbb érintkezés tartassék fenn; s az egyes kötetek szétküldése minél pontosabban

eszközöltessék. Ugyan e rendszabások értelmében a Vállalatban megjelent munkák, az egyes cyclusok befejezése után, könyvárusi forgalomba fognak boesáttatni, az előfizetési áraknál drágábban.

Örömmel jelentheti a bizottság, hogy a harmadik cyclusra jelentkezett pártolókat még a múlt év végén teljesen kielégítette, sőt a megígért ívszámmal mindegyik sorozatban többet adott. 1883-ban közreboesátotta a következő munkákat: Boissier Gaston Archaeologiai Sétáit (ford. Molnár Antal), Fustel de Coulanges Ókori Községét (ford. Bartal Antal), Taine Angol Irodalomtörténetének és Franciaországának (ford. Csiky Gergely és Toldy László) harmadik kötetét. Ezeken kívül szétküldte a második sorozat előfizetőinek, Trefort Ágost Kisebb Dolgozatait és Beöthy Leótól a Társadalmi Fejlődés kezdeteit.

Az új (1884—86) cyclus programjának összeállításánál tekintettel volt arra, hogy az eddig kiadott művekhez az újak, tárgyokra nézve, folytatva vagy kiegészítve csatlakozzanak, a megkezdett nagyobb munkák pedig szakadatlanul folytattatván, mielőbb befejeztessenek. A jog- és államtudományi sorozat megállapításánál figyelembe vette a gyakorlati élet némely igényeit is. Így a Vállalat ez évsorban be fogja fejezni Alexander Kantjút, Symonds Renaissanceát és Taine Angol Irodalomtörténetét. Új munkákul hozza: Mac Carthy Korunk Történetét, Thierry Amadé Római Történetét az ötödik században, Dante Poklának fordítását Szász Károlytól, Gide Páltól a Nők Jogát, Lavergnetől az Angol Mezőgazdaságot és Krafft-Ebling Törvényszéki Lélektanát; megkezdí Ranketól a Pápaság Történetét. Ezeken kívül eredeti munkákat is ad: Beöthy Zsolttól a Magyar széppróza fejlődését, Concha Győzöttől az Újkori alkotmányok ismertetését és Heinrich Gusztávtól a Német irodalom történetét.

III. Az összes akadémiai ülésekben emlékbeszédeket tartottak: 1883. május 28-án Szabó József r. t. *Ami Boué* kültag fölött; október 29-én: *Nendtvich* Károly r. t. *Wöhler* Frigyes kültag fölött; november 26-án: *Domanowszky* Endre l. t. *Mihályi* Károly l. t. fölött. — 1884. január 28-án:

Tanárky Gedeon l. t. *Molnár* Aladár fölött; február 25-én: *Galgóczy* Károly l. t. *Benkő* Dániel l. t. fölött; márczius 24-én: *Margó* Tivadar r. t. *Darwin* Károly kültag fölött; április 28-án: *Galgóczy* Károly Árkosi *Benkő* Dániel l. t. fölött; május 26-ikán: gróf *Szécsen* Antal t. tag *Mailáth* György t. tag fölött.

A május 28. és június 23-ikán tartott összes üléseken az állandó bizottságok megalakulásáról, az elnökök, előadók és segédtagok megválasztásáról szóló jelentések mutatattak be. Hunfalvy Pál r. t. megbízott, hogy az orientalisták leydeni congressusán az Akadémiát képviselje. A puszta-kovácsi Bessenyei-ünnepélyre Szász Károly és Rómer Flóris r. tagok küldettek ki.

Október 1-én bejelentetett, hogy ő cs. és ap. kir. Felsége az Alapszabályok 43. §-ának módosítását helybenhagyta; továbbá, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az electromos bizottság munkálataira, két éven át 750—750 forint segélyt utalványozott; végre, hogy gróf Kuun Géza az Akadémia által kinyomatott Codex Cumanicus-hoz pótfüzetet nyomtatott, és abból 100 példányt boesát az Akadémia rendelkezésére. Az Akadémia, Szeged sz. k. város által a színház és a Somogyi-könyvtár megnyitására meghívattván, Haynald Lajos t. t. vezetése alatt, hét tagból álló küldöttséget nevezett ki.

Október 29-ikén az összes ülés Csiky Gergely l. t. részére, Plautus tíz vígjátéka magyar fordításaért, az I. osztály ajánlata alapján, a Karátsonyi-alapból 200 arany kifizetését elrendelte. Nagy János, Kovács Pál és Zsivora György tagok részére, akadémiai tagságuk félszázados jubilaenma alkalmából, üdvözlő irat küldése határozottatott.

A november 26-iki összes ülés elhatározta, hogy a Fáy-alapítványból rendelkezésre álló 1800 forint, a jövő nagygyűlésen, 1877—1883 megjelent természettudományi munkák legjelesbikének fog odaítéltetni.

A december 17-iki összes ülésén bemutattattak az osztályok és bizottságok 1884-ik évi munkatervei és költségvetései. Előadatott és elfogadtatott az Archaeologiai bizottság véleménye, melyet a m. k. belügyminiszter megkeresés-

sére, Bosznia és Hercegovina új czimere tárgyában kidolgozott.

Az 1884. január 7-ikén tartott összes ülésen bemutatottak az 1883. december 31-ig érkezett pályamunkák.

A január 28-iki ülésen előadatott az Igazgató Tanács által 1884-re megállapított akadémiai költségvetés. Indítvány tétetett az akadémiai pályázatoknál a bírálók díjazása és a pályamunkák beküldése határidejének megváltoztatása iránt. Bejelentetett, hogy Gaal Ernő budapesti ügyvéd, Csokonai Vitéz Mihály hátrahagyott kézíratait és leveleit az Akadémiának ajándékozta.

Február 25-ikén a II. osztály előterjesztette azon történettudományi okokat, melyek arra indították, hogy a 894-ik esztendő a magyarok bejövetele legvalóbszínűen föltehető időpontja gyanánt fogadja el. Az összes ülés az osztály jelentésének a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez fölterjesztését határozta el. — Zichy Antal t. t. gróf Széchenyi István munkái sorozatában, a beszédeket tartalmazó második kötet szerkesztésével megbízott. — Az edinburghi egyetem ötszázados főnállása emlékünnepeére Szabó József r. t. küldetett, mint az Akadémia képviselője.

Márczius 19-ikén Csiky Gergely l. t. fölolvasta jelentését a gróf Teleki József-féle drámai pályázatról. A jutalom az „Első szerelem“ című pályamunkának ítéltetett. Szerzője Somló Sándor.

Márczius 24-ikén Szász Károly r. t. fölolvasta jelentését a Farkas-Raskó költői pályázatról. A jutalom a „Magyar ember dala“ című pályamunkának ítéltetett. Szerzője: Vargha Gyula. — Székesfehérvár sz. k. város meghívására, Horvát István születése évszázados ünnepére, Pulszky Ferencz t. t. vezetése alatt küldöttség neveztetett ki.

Márczius 31-ikén Heinrich Gusztáv l. t. fölolvasta jelentését a gróf Karátsonyi drámai pályázatról. A jutalom ki nem adatott.

Április 28-ikán bemutatottak az akadémiai tagajánlások és az Első magyar biztosító társaság jutalmáért versenyző pályamunkák. Tárgyaltatott és elfogadtatott a Történelmi

bizottság jelentése a magyar államezímer tárgyában, fölterjesztése a m. k. belügyminiszterhez határozottván.

IV. Az Akadémia által kiadott munkák, folyóiratok és időszakai nyomtatványok sora (ide nem számítva a esupán segélyezetteket) a következő:

1. M. T. Akadémiai *Almanach* 1884-re.
2. A M. T. Akadémia *Évkönyve* XVI. kötet, 8. darab. XVII. k. 1. d.
3. A M. T. Akadémia *Értesítője*. Szerkeszti a főtitkár. 1883. 4. 5. 6. 7. 1884. 1. 2. 3. 4. sz.
4. *Emlékbeszédek* (a M. T. Akad. elhunyt tagjai felett).
  1883. 7. szám. *Szabó József*: Emlékbeszéd Ami Boué k. t. felett.
  - „ 8. „ *Kozma Ferencz*: Emlékbeszéd Fabritius Károly l. t. felett.
  - „ 9. „ *Gyárfás István*: Jerney János emlékezete.
  - „ 10. „ *Dománovszky Endre*: Emlékbeszéd Mihályi Károly l. t. felett.
  1884. 1. „ *Tanárky Gedeon*: Emlékbeszéd Molnár Aladár l. t. felett.
  - „ 2. „ *Galgóczy Károly*: Emlékbeszéd Árkosi Benkő Dániel l. t. felett.

I. Osztály.

5. *Nyelvtudományi Közlemények*. Szerkeszti *Budenz József* bizottsági előadó. XVII. k. 3. füzet. XVIII. k. 1. f.
- *6. *Barna Ferdinánd*: Vámbéry Armin „A magyarok eredete“ című műve néhány főbb állításának bírálata.
7. *Budenz József*: Nyelvészeti észrevételek Vámbéry Armin „A magyarok eredete“ című munkájára. (Külön lenyomat a Nyelvtud. Közleményekből.)

A *-gal jelölt munkák: Értekezések.

8. *Budenz József és Halász Ignác*: Zürjén nyelvmutatványok. (Külön lenyomat a Nyelvtud. Közleményekből.)
- *9. *Goldziher Ignác*: A mohamedán jogtudomány eredetéről.
- *10. *Hunfalvy Pál*: A számlálás módjai és az év hónapjai.
- *11. *Kiss Ignác*: Káldi György nyelve.
12. *Komjáthy G.*: Az zenth Pál leueley magyar nyelven. Krakó 1553.
- *13. *Pozder Károly*: Idegen szók a görögben és latinban.
14. *Simonyi Zsigmond*: A magyar kötőszók. III. k.
15. *Szinnyei József* ifj.: Finn-magyar szótár.
- *16. *Vámbéry Ármin*: A esuvasokról.

II. Osztály.

17. *Archaeologiai Értesítő*. Szerkeszti dr. *Pulszky Károly*. Új folyam. III. k. 1. rész.
18. *Anjoukori okmánytár*. Szerkeszti *Nagy Imre*. III. köt.
19. *Országgyűlési emlékek*. (Erdélyi.) Szerkeszti *Szilágyi Sándor*. IX. k.
20. *II. Rákóczy Ferencz levéltára*. I. osztály. Had- és belügy. Szerkeszti *Thaly Kálmán*. IX. k.
21. *Nemzetgazdasági és statisztikai Évkönyve*. Szerkeszti *Földes Béla*. I. évfolyam.
22. *Deák Parkas*: A bujdosók levéltára. A gr. Teleki család maros-vásárhelyi levéltárából.
- *23. *Fenyvessy Adolf*: Az első magyar vasút története.
- *24. *Finály Henrik*: Az ó-kori súlyokról és mértékekről.
- *25. *Földes Béla*: Városaink és a városi lakosság életviszonyai az utolsó népszámlálás alapján.
26. *Ipolyi Arnold*: Gr. Károlyi István emlékezete.

- *27. *Jekelfalussy József*: A községi pénzügy főbb eredményei hazánkban, az 1881. évi jóváhagyott költségvetések alapján.
- *28. *Kautz Gyula*: Az államgazdaság eszméje és a socialisticus financia kezdetei.
29. *Kállay Béni*: Magyarország a kelet és a nyugot határán. (Külön lenyomat az Évkönyvekből.)
- *30. *Károlyi Árpád*: Illésházy István hűtlenségi pöre.
- *31. *Károlyi Árpád*: A magyar alkotmány felfüggesztése.
- *32. *Keleti Károly*: Tengerészetiünk és Fiume jövője.
- *33. *Kerpely Antal*: A magyar vasipar jövője (a legközelebbi tíz évben.)
- *34. *Láng Lajos*: Hazánk értelmi és anyagi fejlődése.
- *35. *Láng Lajos*: Minimum és majoratus. (Függelékül: Két levél a parasztgazdaság állásáról Somogyban, *Andorka Gyulától*; és Egy levél a mezőgazdasági birtokviszonyokról a Székelyföldön, *Cseh Károlytól*.)
- *36. *Majláth Béla*: Telegdi Miklós mester magyar katekizmusa 1562. évből.
37. *Pulszky Ferencz*: A rézkor Magyarországon.
38. *Reissenberger* és *Henselmann*: A nagyszebeni és a székesfehérvári régi templom.
- *39. *Szilágyi Sándor*: Bethlen Gábor fehérvári síremléke és alapítványai.
- *40. *Szilágyi Sándor*: I. Rákóczy György keleti összeköttetései történetéhez. (Levelek és okiratok).
- *41. *Thaly Kálmán*: Az 1683-iki táborozás történetéhez.
- *42. *Wenzel Gusztáv*: Kritikai tanulmányok a Fransepán család történetéhez.
- *43. *Wenzel Gusztáv*: A Fuggerek jelentősége Magyarország történetében. (Okmánytárral bővített kiadás).
- *44. *Wenzel Gusztáv*: A vasúti ügy s a posta- és távirdaügy közti összeköttetés Magyarországon;

a közlekedési és névszerint a vasúti jog szempontjából.

- *45. *Zsilinszky Mihály*: Az 1681-iki soproni országgyűlés történetéhez.

III. Osztály.

46. *Mathematikai és Természettudományi közlemények*. Szerkeszti báró *Eötvös Lóránd*. XVIII. kötet 8—12. szám.
47. *Math. és Természettudományi Értesítő*. Szerkeszti *König Gyula*. I. k. 6—9. f. II. k. 1—6. f.
- *48. *Daday Jenő*: Adatok a cilioflagelláták ismeretéhez. (Véglénytani tanulmány.)
- *49. *Gothárd Jenő*: Astrophysikai megfigyelések a herényi observatoriumon, az 1882-ik évben.
- *50. *Gothárd Jenő*: Egy új spectroscop.
- *51. *Gothárd Sándor*: Adatok Jupiter és Mars bolygók physikájához.
- *52. *Hankó Vilmos*: Huuyadmegye ásványvizei.
- *53. *Horváth Géza*: A rovarok dimorphismusáról.
- *54. *Jendrassik Jenő*: Dolgozatok a k. m. tud. egyetem élettani intézetéből. III. f. 1. A folyadékok áramlása hajszálesővekben. 2. Adatok a fehérynyeoldatok átszivárgásához. Dr. *Regézy Nagy Imrétől*.
- *55. *Kalchbrenner Károly*: Új vagy kevesebbé ismert hasgombák. (Gasteromyeetes novi vel minus cogniti.)
56. *Konkoly Miklós*: Astrophysikai megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón 1882-ben. a) A Wells üstökös színeképe. — b) A szeptemberi nagy üstökös színeképe. — c) Kilencz meteor színeképe. — d) Száztizenöt állócsillag spectruma. — e) Colorimetricus megfigyelések.
- *57. *Konkoly Miklós*: Egy új szerkezetű spectroscop.
- *58. *Konkoly Miklós*: Néhány szó az üstökösök vegytani alkotásáról, összehasonlítva a meteoritekkal.
- *59. *Konkoly Miklós*: Az ó-gyallai csillagvizsgálón eszközölt csillagászati megfigyelések.

- *60. *Konkoly Miklós*: Egy új reversio spectroscopis annak használata.
- *61. *Konkoly Miklós*: Hullócsillagok megfigyelése a magyar korona területén.
- *62. *Konkoly Miklós*: A nap felületének megfigyelése az ó-gyallai csillagvizsgálón.
- *63. *Konkoly Miklós*: Astrophysikai megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón 1883. évben.
- *64. *Kriesch János*: A modern zoologia szempontjai s ezéjlei.
- *65. *Lengyel Béla*: A parádi timsós, ilonavölgyi timsós, és a Clarisse-forrás vizének vegyelemzése.
- *66. *Margó Tivadár*: Az állatország rendszeres osztályozása, különös tekintettel az újabb állattani rendszerekre.
- *67. *Mocsáry Sándor*: Európai és másföldi új hártyaröpiék.
- *68. *Scherfel Aurél*: A sibrai (sivobradai) fürdő ásványvizének vegyelemzése.
- *69. *Scherfel Aurél*: A czemétei ásványviz vegytani elemzése.
- *70. *Steiner Antal*: Vizsgálatok a löcei m. k. főreáliskola vegytani intézetéből.
- *71. *Tömöscsáry Ödön*: Egy tömegesen tenyésző légyfaj az alsó-Duna mellékéről.

V. A könyvkiadó vállalat kiadványai:

72. I. sorozat. *Boissier*: Archaecologiai séták. Ford. *Molnár Antal*.
73. *Fustel de Coulange*: Az ó-kori község.
74. II. sorozat. *Taine*: Az angol irodalom története. Ford. *Csiky Gergely*. III. k.
75. III. sorozat. *Taine*: A jelenkori Franciaország. Ford. *Toldy László*. III. k.

VI. A M. T. Akadémia könyvtárának rendezett tudományos szakjai 48-ra szaporodtak, s összesen 34,220 munkát tartalmaznak, a következő kimutatás szerint:

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
I. Történelem	Octavo	3116
	Quarto	727
	Folio	457
	Összesen :	4300
II. Magy. Történelem	Octavo	1417
	Quarto	514
	Folio	113
	Összesen :	2044
III. Életírás	Octavo	1294
	Quarto	332
	Folio	62
	Összesen :	1688
IV. Politika	Octavo	1681
	Quarto	118
	Folio	4
	Összesen :	1803
V. Magyar Politika . .	Octavo	934
	Quarto	15
	Folio	1
	Összesen :	950
VI. Jogtudomány	Octavo	572
	Quarto	140
	Folio	53
	Összesen :	765
VII. Magy. jogtud. . . .	Octavo	678
	Quarto	90
	Folio	109
	Összesen :	872
VIII. Magyar országgy.	Folio	84
	Összesen :	84

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
IX. Földrajz	Octavo	626
	Quarto	140
	Folio	84
	Összesen :	850
X. Magy. Földrajz . .	Octavo	311
	Quarto	33
	Folio	11
	Összesen :	355
XI. Térképek	Octavo	} 508
	Quarto	
	Folio	3
	Összesen :	511
XII. Utazás	Octavo	759
	Quarto	113
	Folio	7
	Összesen :	879
XIII. Statisztika	Octavo	317
	Quarto	166
	Folio	15
	Összesen :	498
XIV. Anthropologia . . .	Octavo	110
	Quarto	14
	Összesen :	124
XV. Természettudomány	Octavo	71
	Quarto	5
	Folio	4
	Összesen :	80
XVI. Physika	Octavo	378
	Quarto	154
	Összesen :	532
XVII. Vegytan	Octavo	247
	Quarto	19
	Folio	5
	Összesen :	271

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XVIII. Matematika	Octavo	570
	Quarto	168
	Összesen :	738
XIX. Természetrájk	Octavo	59
	Quarto	6
	Folio	5
	Összesen :	70
XX. Állattan	Octavo	144
	Quarto	66
	Folio	19
	Összesen :	229
XXI. Növénytan	Octavo	150
	Quarto	37
	Folio	39
	Összesen :	226
XXII. Ásványtan	Octavo	308
	Quarto	48
	Folio	8
	Összesen :	364
XXIII. Orvostudomány	Octavo	1883
	Quarto	200
	Folio	61
	Összesen :	2144
XXIV. Hadtudomány	Octavo	359
	Quarto	57
	Összesen :	416
XXV. Philosophia	Octavo	906
	Quarto	78
	Összesen :	984
XXVI. Paedagogia	Octavo	351
	Quarto	30
	Összesen :	381
XXVII. Széptudomány	Octavo	295
	Quarto	49
	Folio	2
	Összesen :	346

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XXVIII. Nyelvtudomány . .	Octavo	966
	Quarto	182
	Folio	41
	Összesen :	1189
XXIX. Magyar nyelvtud.	Octavo	290
	Quarto	10
	Összesen :	300
XXX. Régi magy. irod.	Octavo	225
	Quarto	248
	Folio	25
	Összesen :	498
XXXI. Magyar irodalom.	Octavo	1352
	Quarto	42
	Összesen :	1394
XXXII. Külföldi folyóirat	Octavo	126
	Quarto	43
	Folio	13
	Összesen :	182
XXXIII. Magyar folyóirat.	Octavo	79
	Quarto	93
	Folio	138
	Összesen :	310
XXXIV. Görög irodalom . .	Octavo	447
	Quarto	51
	Folio	56
	Összesen :	548
XXXV. Latin irodalom . . .	Octavo	582
	Quarto	83
	Folio	36
	Összesen :	701
XXXVI. Classica philologia	Octavo	337
	Quarto	64
	Folio	2
	Összesen :	403

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XXXVII. Új latin irodalom	Octavo	416
	Quarto	133
	Folio	5
	Összesen :	554
XXXVIII. Régészet	Octavo	446
	Quarto	307
	Folio	217
	Összesen :	970
XXXIX. Éremtudomány . .	Octavo	72
	Quarto	73
	Folio	18
	Összesen :	163
XL. Keleti irodalom . .	Octavo	560
	Quarto	119
	Folio	34
	Összesen :	713
XLI. Olasz irodalom . . .	Octavo	168
	Quarto	27
	Folio	2
	Összesen :	197
XLII. Francia irodalom	Octavo	562
	Quarto	4
	Folio	2
	Összesen :	568
XLIII. Germán irodalmak	Octavo	862
	Quarto	10
	Összesen :	872
XLIV. Szláv irodalmak . .	Octavo	374
	Quarto	28
	Folio	4
	Összesen :	406
XLV. Külf. Akad. és Társ.	Octavo	131
	Quarto	96
	Folio	5
	Összesen :	232

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
XLVI. Magy. Akad. kiadv.	Octavo	163
	Folio	23
	Összesen :	186
XLVII. Gazdászat	Octavo	223
	Quarto	221
	Folio	86
	Összesen :	530
XLVIII. Theologia	Octavo	800
	Összesen :	800

Az 1884. június 1-ig rendezett munkák összes száma : 34,220.

A czédula-katalogusok kötetszáma 73.

A könyvtár gyarapodása a járulék-napló kimutatása szerint :

	munka	kötet	füzet
136 külf. akadémiával, külföldi és hazai tudom. társulattal folytatott csere utján	275	318	170
Magánosok ajándékából	139	75	83
38 nyomda köteles-példányaiból	479	249	366
Az Akadémia saját kiadásaiból	54	50	98
Vásárlás utján	357	543	60

Az 1883. évi összes szaporodás tehát: 1304 1235 777 és 4 térkép, mely számba azonban a 110 külföldi és hazai folyóirat nines fölvéve.

A könyvtár olvasótermében 1883. évben 9852 egyén 14,805 munkát használt; házonkívül 163 egyén 1129 könyvet kölcsönzött ki. Összesen tehát 10,981 egyén 14,545 könyvet használt.

A kéziratár rendezése az 1883--1884. évben a következő eredményt mutatja :

Korábbi rendezések alkalmával nem lévén megkülönböztetve a kötetek, iv-, 4-drét, 8-drét sat. alakja nagyság szerint : ez évben módosítottak :

a) a magyar, b) a latin *Codexek és kéziratok*, c) a történelmi gyűjtemény.

Ez utóbbiban van 164 kötet ívrétben, 161 4-drétben, 15 8-drétben.

Rendeztetett a *történelem segédtudományi* része, és pedig :

a) a *Diplomatikából* 47 ívrétű kötet, 37 4-drét kötet.

b) a *Naplókból* ívrétben 15 kötet, 4-drétben 26, 8-drétben 17 kötet.

c) *Éremtan-ból* 10 ívrétű, 7 4-drétű, 5 8-drétű kötet.

d) *Régészet-ből* 2 ívrétű, 14 4-drétű kötet.

e) *Pecséttan-ból* (Sphragistika) 6 ívrétű füzet egy kötetben, 4-drétben 1 kötet.

f) *Czímertan-ból* (Heraldika) 3 kötet ívrétben; 1 kötet 16-odrétben.

g) *Genealogiá-ból* 3 kötet 4-drétű, 1 kötet 8-drét. Ez évi rendezési munka nagyobb része a történelmi szakra volt fordítva, s a tudósok és írók nagy könnyebbségére, az eredeti adatok ismerésére, feldolgozására s a tudomány látható gyarapodására szolgáló szakból eddigelé katalogusba foglalva nem volt sok becses adat és forrás közhasznúvá téve.

Ajándékuul kapott az Akadémia *Nagel Adolf*, *Karvassy Ágost* és *Grául Ernő* uraktól becses kéziratokat, ez utóbbítól eredeti Csokonai-kéziratokat, melyekből 12 kötet rendeztetett.

Gyulai Pál úr is küldött be az I. osztálytól igen értékes Batsányi-féle emlékeket, mik Kuncz Zsigmond úrtól Linzből jöttek az osztályhoz.

Vásárlás útján gyarapodott a kéziratár 20 kötettel és kisebb füzetel, s Schedius Lajos leveleivel 1 kötetben.

Ezenkívül a kéziratár eddig rendezett 9 szaka fel is van állítva, diszesen s izléssel. Az év folytán minden szakba az érkezett gyarapodás katalogusba véve nagyság szerint beosztatott.

A kéziratárt használta az év folyamában külön írásbeli engedélyvel 22 ifjú tudós és író, engedély nélkül, a rendes szabályok keretén belül százat meghaladó számú író.

VII. Az Igazgató Tanács *négy* ülést tartott.

Június 25-ikén a könyvkiadóhivatal megszüntetése kimondatván, az akadémiai kiadványok könyvtári értékesítése Knoll Károly könyvkereskedésére, 50 % mellett bízott, és a könyvraktár külön kezelés alá vétele határozottatott. A vallás- és közoktatásügyi miniszternek, a középtanodák könyvtárai részére, az akad. kiadványok nagy gyűjteményéből 100 példány, egyenkint 50 forint kedvezményi áron (400 frt. helyett) ajánlatotott föl.

Dezember 2-ikán a kövesligeti Román Ferencz alapítványának ügye rendeztetett, és az ingatlanok eladása határozottatott. A széphalmi Kazimezy-mausoleum biztosítására, javítására és díszítésére, az építész jelentése alapján, intézkedések történtek.

Január 27-én bemutattattak az Akadémia vagyona állásáról, 1883-ik évi bevételeiről és kiadásairól szóló jelentések. Megállapítottatott az 1884-ik évi költségvetés. A Román-alapítvány és a Kazimezy-mausoleum tárgyában intézkedések tétettek. A nagy-terem díszítése ügyében kiküldött bizottság jelentése, hogy fölkérésére Benczur Gyula az első történeti festmény elkészítésére vállalkozott, örvendetes tudomásul vétetett.

Márczius 30-ikán bemutattatott az akadémiai ügyész jelentése az akadémiai alapítványok biztosításáról, a függőben levő jogi ügyekről, és különösen a százezerforintos Zsivora-alapítványról. — Az akadémiai Olvasó kör feloszlása következtében, elhatározottatott, hogy az az által eddig elfoglalt helyiség bérbe adatik, és a nagyterem melletti helyiségben olvasóterem rendeztetik, a mely kizárólag akadémiai tagok számára fog díj fizetése nélkül szolgálni.

Az Igazgató Tanács üléseiben a következő új alapítványok és hagyományok jelentettek be:

Kaan Ágoston hagyománya 40 es. k. arany.

Zsivora György l. t. hagyománya 100.000 forint, oly föltétellel, hogy az Akadémia az alapító testvérének 4000 forint életjáradékot fizessen.

Érkövy Adolf l. t. hagyománya 225 frt.

Bulyorszký Gyula hagyománya 2000 frt.

Szalay József hagyománya 25 frt.

Tarvornoki Stummer Ágost alapítványa 10.000 frt.

* * *

VIII. Halál által az Akadémia 1883-ban *Lord Overstone* kültagját; május 25. *Laboulaye* Eduárd kültagját; június 13. *Hegedüs Candil Lajos* l. t.; július 16. *Gyárfás István* l. t.; augusztus 28. *Petzvall Ottó* r. t.; szeptember 27. *Heer Ozsvát* k. t.; november 19. *Benkő Dániel* l. t.; november 30. *Zsivora György* l. t.; deczember 13. *Érkövy Adolf* l. t. — 1884. február 9. gróf *Cziráký János* ig. t.; február 28. *Hegedüs László* l. t.; márczius 7. *Lugossy József* r. t.; márczius 19. *Lönrott Illés* k. t.; márczius 24. *Mignet Ferencz* k. t. és április 11. *Dumas János* kültagját vesztette el.

A magyar tudományos Akadémia

Egyes.	Actívum	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Értékpapírok:				
	a) Magyar földhitelit. záloglevelek (149,500 frt 5 ¹ / ₂ %-os, 501,400 frt 5%-os, 9,600 frt érértékű) alpari és kamatok 1883. december 31-ig	666,208	74		
	b) 16,650 frt földtehermentesítési kötvény alpari és kamatok 1883. december 31-ig	16,803	39		
	e) 20,000 frt 6%-os magyar arany- járdék alpari és kamatok 1883. december 31-ig	20,705	47		
	d) 13,000 frt p. é. osztrák állam kötvény alpari és kamatok 1883. december 31-ig	13,133	—		
	e) 2000 frt szőlőváltási kötvény alpari és kamatok 1883. decem- ber 31-ig	2,050	—		
	f) 15 darab Első hazai takarékpénz- tár részvény à 4000 frt	60,000	—	780,100	60
	g) Sorsjegyek értéke	1,200	—		
2	Az Akadémia épületei, könyvtára, könyvkészlete és egyéb felszere- lési értéke			1,000,000	—
3	Kívül fekvő alapítványok:				
	a) 6%-os alapítványok	110,501	—		
	b) 5%-os	161,695	—		
	c) 4%-os	84	—		
	d) kamatnélküli alapítv. 68,422.33				
	e) Ingatlanok:				
	aa) Kazinczy alapítvány szép- halmi és felső-regmeczi ingat- lanai			24,000.	—
	bb) Román Ferenc alapítványa, munkácsi és beregmezei in- gatlanai			20,000.	—
	cc) Bük László által adományoz- ott tóti erdőbirtok	6,000.	—		
		118,422	33	390,702	33
4	Hátralékos kamatok a fellebbi ala- pítványok után			6,261	61
5	Követelések			10,836	58
6	Előre kifizetett 1884. évre eső illet- mények			1,109	95
7	Künn lévő előlegek			840	26
8	Házbér-hátralék			1,951	86
				2,191,803	19

Budapesten, 1883. december 31-én.

vagyommérlege 1883. december 31-én.

Egyéb	Passivum	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Külön alapok az Akadémia kezelése alatt				
	a) Székely kivándorlási alap	6,123	94		
	b) Herczeg Czartoriszky alap	2,006	82		
	c) Az akadémiái nagy terem kifestésére képezett alap	16,564	42		
	d) Alap a magyar mérnöki irodalom előmozdítására		989		
	e) Reguly alap	1,366	45		
	f) Udvardy Cherna János alapítvány		214		
	g) Kereskedelmi műszótár-alap	2,658			
	h) Kazinczy alap				
	aa) ingatlanokban frt. 24.000.—				
	bb) készpénzben „ 5,232.33	29,232	33	59,156	35
2	Az Akadémia tartozásai:				
	a) Magyar földhitelintézet	11,079	48		
	b) Arany János emlékszóbor-alapra gyűjtött összeg	frt 69,114.03			
	kamat	„ 2,145.35			
		frt 71,259.38			
	lejár költség	„ 1,081.50	70,177	88	
	c) különféle tartozások	10,600	12	91,857	48
3	Előre fizetett házbér, mely az 1884. évet illeti			1,559	89
4	Vagyommérleg:				
	Vagyon 1883. január 1-én	1,886,797	14		
	1883. évi tiszta eredmény	152,432	33	2,039,229	47
				2,191,803	19

A Magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,
mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyommérlője.

Lukács.

Trebitsch.

A Magyar Tudományos Akadémia veszteség- és

Kiadás	Osztr. értékben			
	frt	kr	frt	kr
1 a) Rendes tagok fizetése	3,255	—		
b) főbb tisztviselők fizetése	6,210	—		
c) többi tisztviselők fizetése	10,599	72		
d) szolgák fizetése és ruházata	3,893	81		
e) nyugdíjak	1,279	92	25,238	45
2 Évkönyv és Értesítők kiadása			2,002	20
3 Az I. osztály és bizottságai részére			17,059	60
4 A II. osztály részére :				
a) osztályi kiadásokra	4,312	24		
b) Történelmi bizottság	12,936	06		
c) Archaeológiai bizottság	4,700	—		
d) Nemzetgazdasági bizottság	4,066	05	26,014	35
5 A III. osztály részére :				
a) osztályi kiadásokra	5,171	22		
b) Természettudományi bizottság	5,500	—		
c) Hadtudományi bizottság	400	—	11,071	22
6 Könyvkiadó bizottság			4,000	—
7 Gróf Széchenyi István művei kiadására			926	—
8 Jutalmakra			3,718	90
9 Budapesti Szemle segélyezésére			2,200	—
10 Előfizetés az „Ungarische Revue“ példányaira			1,500	—
11 Előfizetés a „Revue hongroise“ példányaira			800	—
12 Előfizetés az idegen nyelven megindítandó természettudományi folyóirat példányaira			1,200	—
13 A könyv- és kézirtására			5,110	90
14 Az Akadémia épületeire: fentartás, javítás, fűtés s. a t.			6,616	74
15 Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra			3,130	46
16 Adó			3,454	69
17 Kamatok és pedig alapítványok és alapok után			3,726	03
18 Leírások (Vay 1,450.—, Tasner 50.—, Szécsi Mohár János 200.—)			1,700	—
19 Tiszta eredmény, mely az akadémiai vagyont szaporítja			119,769	54
			152,432	33
			272,201	87

Budapest, 1883. december 31-én.

ny eredmény-számlája 1883. december 31-én.

Törzsszám	Bevétel	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Bevételezett kamatok:				
	a) Alapítványok kamatai	15,073	17		
	b) Magyar Földhitelintézet	1,809	48		
		16,882	65		
2	Értékpapírok után	32,251	44		
3	Házbér	35,482	49		
4	Könyvek eladásából	6,568	03	91,184	61
5	Országos dotatió:				
	a) Történelmi és irodalomtörténeti czélokra	15,000	—		
	b) Műemlékek kiadására	5,000	—		
	c) Természettudományi kutatásokra	5,000	—		
	d) Könyvtára	5,000	—		
	e) Villanytűni bizottság	1,500	—	31,500	—
6	Hagyományok			63,679	93
7	Adományok			6,000	—
8	Alapítványok			78,187	33
9	Holczér és Eddl-féle kamatoknak leírása			1,650	—
				272,201	87

A magyar Földhitelintézet pénzügyi osztálya,
mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebtsch.

Magyar Tudományos Akadémia 1883. december 31-én.

Adományok, hagyományok és új alapítványok.

Folyó sz.	Osztr. értékben			
	frt.	kr.	frt.	kr.
I.	Hagyományok határozott rendelkezés nélkül:			
	1. Nemeshegyi Julia	500		
	2. Zákány József	486	87	
	3. Dr. Hupka Ferencz	50		
	4. Dessewffy Jób tőke frt. 1000 — kamat " 17.10	1017	10	
	5. Zákány József	50		
	6. Boronkay Rudolf	250		
	7. Arany János	1000		
	8. Szegedi Sándor	100		
	9. Hamernyik János, 15 darab Első hazai takarékpénztár - részvény, felvett érték	60000		
	10. Kaau Ágoston, 40 darab arany	225	96	63.679 93
II.	Új alapítványok:			
	1. Tavarnoki Stummer Ágoston ..	10000		
	2. Burgmann Károly	87	33	
	3. Hubay Miksa	3000		
	4. Kajdaesi István	20000		
	5. Kazinczy András	1000		
	6. Korneli Sándor	50		
	7. Mamschön Ferencz	1000		
	8. Szöllősi Albertina	1000		
	9. Udvarnok Gyula	2000		
	10. Fejes Károly	50		
	11. Kralovánszky György	20.000		
	12. Román Ferencz alapítvány, fel- vett érték	20.000		78.187 33
III	Adományok határozott rendelkezés nélkül:			
	1. Bük László, tótii erdőbirtok ...	—	—	6000

Budapest, 1883. december 31-én.

A Magyar Földhitelezet pénzügyi osztálya,
mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitch.

Bevételezések állása 1883. december 31-én.

Költségvetés száma		Mérleg szám	Bevételezések 1883-ben	Költségvetés 1883. évre
I.	Alapítványok kamatai	1 a.	15,073 17	15,000 —
IV.	Folyó számla kamatai . .	1 b.	1,809 48	1,500 —
			16,882 65	16,500 —
II.	Értékpapírok jövedelme	2	32,251 44	32,500 —
III.	Házbér	3	35,482 49	35,300 —
V.	Könyvek eladásából . . .	4	6,568 03	5,700 —
			91,184 61	90,000 —
VI.	Országos dotatió	5	31,500 —	30,000 —
	Az 1883. évre készített költségvetésnek főösszege			120,000 —
	Különféle hagyományok	6	122,684 61	
	Adományok	7	63,679 93	
	Új alapítványok	8	6,000 —	
	Holczer és Édl-féle kamatoknak leírása	9	78,187 33	
			1,650 —	
	Bevételezések 1883. évben,			
	illetőleg a veszteség- és nyeremény-számlának főösszege		272,201 87	152,201 87
	több vétetett be			
			272,201 87	272,201 87

Budapest, 1883. december 31-én.

*A magyar Földhitelezet pénzügyi osztálya,
mint a Magyar Tudományos Akadémia
vagyonának kezelője.*

Lukács.

Trebtsch.

A
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1884-İK ÉVI JÚNIUS HÓ 8-AN

DÉLELŐTT 10 ÓRAKOR

SAJÁT DÍSZTERMÉBEN TARTANDÓ

XLIV-DIK KÖZÜLÉSÉNEK

ELŐRAJZA.

---

1. Elnöki megnyitó beszéd. Gróf Sönyay Menyhért elnöktől.

2. Jelentés az Akadémia munkásságáról az 188 $\frac{3}{4}$ esztendőben. Fraknói Vilmos
főtitkártól.

3. Emlékbeszéd Arany János igazg. és rend. tag fölött. Szász Károly r. tagtól.

4. Magyarország a világ forgalmában. Skeleti Károly r. tagtól.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos

főtitkár.

J E L E N T É S E K
A
M A G Y A R T U D O M Á N Y O S A K A D É M I A

1884. JUNIUS 3—8-iki

X L I V - i k N A G Y G Y Ü L É S É N

E L D Ö N T Ö T T

J U T A L M A Z Á S O K R Ó L

S T Ö R T É N T

Ú J V Á L A S Z T Á S O K R Ó L.

B U D A P E S T
H O R N V Á N S Z K Y V I K T O R S A J T Ó J A
1884.

I.

Jelentés az akadémiai nagyjutalomról és a Marczibányi mellékjutalomról.

Az 1877—1883-ik évkörben, a philosophiai tudományok terén megjelent munkák között legkiválóbbnak, és a nagyjutalomra érdemesnek *Felméri Lajos*: „*Az iskolázás jelene Angolországban*“ című munkája találtatott. Pontos megfigyelés és nagy tanulmány alapján, az angol nevelési és oktatási módszernek teljes ismertetését, egyszersmind a hazai oktatási rendszerrel összehasonlítását adja. Számos kérdést fejteget, felderít, és adatai alaposágával meggyőző hatást gyakorol az olvasóra.

A Marczibányi-mellékjutalom *Dr. Alexander Bernát Kant-ról* írt munkája I. kötetének (Budapest, 1881. Akadémia kiadása) íteltetett. E munka ugyanis Kant bölcseleti rendszerét, különösen legjelentékenyebb, de egyszersmind legnehezebb munkáját „A tiszta ész bírálatát“ ép oly alaposan mint világosan tárgyalja. A munka érdemét emeli legtisztább nyelve és vonzó előadása, mely alkalmas a bölcseleti tanulmányok iránt szélesebb körökben is érdeket kelteni.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

Jelentés a Nádasdy-pályázatról.

A gróf Nádasdy Tamás nevére, gróf Nádasdy Ferencz által alapított jutalomért (100 arany) húsz pályamunka (elbeszélő költemény) pályázott. Közülök csak három figyelemre méltó. A XV. sz. *Két árva* egyszerű történetet beszél el a nép életből. Rajzai itt-ott elevenek, nyelve és verselése bár nem egészen ment a keresettségétől, nem egy helyt méltánylatot érdemel. De költői leleményben igen szegény, a kifejlés a különben sem érdekes bonyodalmat még érdektelenebbé teszi. A XX. sz. *Alisz* egészen modern történet. Szerzője ismeri az életet, de inkább csak photograph, mint költő. Előszeretettel fordul az élet sivár oldalaihoz. Hangja gunyoros, olykor találó, de nem emelkedik a humorig. A mű egyes részletei elismerésre méltók, de az egész hatása vigasztalan, sőt visszataszító. Személyei nagyrészt üres ábrándozók vagy erkölcsileg súlyedt emberek. A cselekvény is inkább jelenetek tarka sorozata, mint szerves egész. Legérdemesebb mű a II. sz. *Ellák*, a mely magyar hún mondákat dolgoz föl, s Attila fiainak viszályát, a hún birodalom összeomlását tárgyazza. Nyelve erőteljes, verselése hangzatos, bár kierzik belőle Arany epikai stíljének utánzása. Némely rajza biztos kézzel vázolt és jól színezett. Azonban kevésbé vagy épen nem dicsérhetni benne mindazt, a mi legfőbb: a mondák felfogását, földolgozását s a szenvedélyek rajzait. A szerző összevegyíti a mondát és történelmet, de nem úgy, hogy egymást táplálják, s a költői leleményt gazdagítsák. Maga a bonyadalom is inkább külső, mint belső. Nem érezzük a szenvedélyek természetes fejlődését és tragikus erejét. A nagy tragédia mintegy ki van vetköztetve a hősiség és szenvedélyek erős küzdelmeiből, és kicsinyes eselszövénynyé törpül.

Mindezeknél fogva a díj ki nem adása határozottatott, és a jeligés levelek fölbontatlanúl elhamvasztattak.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

III.

Jelentés a Gorove-jutalomról.

A Gorove-jutalom következő pályakérdésre volt kitűzve: „A modern realizmus a szépirodalomban“. Összesen két mű pályázott. A II. számú elég jó tervvel és helyes elvekkel ismereteti tárgyát, de fejtegetéseit tisztább műfelfogás és gyökeresebb magyarázat nem teszi egyszersmind tanulságosokká; izlése tévedező, széptani műveltsége, olvasottsága fogyatékos, nézetei általánosságokban maradnak. Elméleti és történeti fejtegetései egyaránt hiányosak, vázlatosak és felületesek. Olvasottság tekintetében messze maga mögött hagyja versenytársa, az I. sz. pályamunka szerzője. Ez azonban távol marad a kérdés lényegétől; alig foglalkozik azzal, a mire az Akadémia az írók figyelmét irányozni akarta: a realizmusnak, mint műelvnek lényegével. Jogosságának mértékével s napjainkban oly fontos határkérdéseinek tisztázásával. Nem vizsgálja a kérdésnek sem világirodalmi, sem minden költői műfajra, általában a szépirodalomra kiterjedő jelentőségét. Csakis a francia naturalizmusra s ennek néhány regényíró képviselőire szorítkozik, néhány angol és orosz elbeszélőt is csupán mellékesen, mintegy függelékül tárgyal. Irodalmi arcképeket ad, vagy jobban mondva hosszú idézéseket és szemelvényeket híres francia és német kritikusoknak az illető írókra vonatkozó tanulmányaiból. Kiinduló pontja is tisztán történeti, s még hozzá olyan, melynek helyességéhez igen sok szó fér. Nem a realizmus műelvéből indul ki, s nem is emelkedik hozzá. A kitűzött kérdést tehát nem oldotta meg. Mindezek alapján az első osztály a jutalom ki nem adását ajánlotta. Minthogy azonban az I. számú behatóan s jó források alapján ismertet oly írókat, kikkel, jóllehet napjaink irodalmára jelentékeny befolyásuk van, a mi kritikánk eddig keveset fog-

lalkozott, minthogy továbbá az általa közölt nézetekben s ismertetett bírálati módszerekben sok a tanulságos és megfigyelésre méltó; az osztály óhajtandónak tartja, hogy szerzője dolgozatának általa is ígért kiegészítése után, újból nyujtsa be munkáját az Akadémiához bírálat, illetőleg kiadás végett. E munka nem lesz ugyan semmiképen az, a mit az Akadémia a pályahirdetésben kívánt: a modern költészet realizmusának fejtegetése, s nem is viselheti ezt a címet, de mint egy iskola nevezetesebb íróiról sok tanulmánynyal készült arczképek gyűjteménye, megérdemelheti a kiadást.

Az I. osztály javaslata elfogadtatván, a jutalom ki nem adása és a jelíges levelek fölbontatlan elégetése határozottatott.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

IV.

Jelentés a Lévay-jutalomról.

A pályakérdésre: „Kölcsey élete és munkái“ egyetlen pályamű érkezett. Szerzője elég bő anyagot gyűjtött össze, de a feldolgozás nem sikerült. Hősének ép oly kevésbé tudja megértetni egyéni, mint írói vagy költői fejlődését. Kölcsey részvétét a nyelvújításban nem nyomozza, s az egész mozgalom méltatására nincs kellő ismerete, és helyes mértéke. A kritikust és költőt, a bölcsészt és aesthetikust inkább műveiből vett kivonatokkal, mint fejtegetéssel mutatja be; szónoki jelentőségét alig említi; a politikust aránytalanul bőven tárgyalja, s előadása itt is inkább kronologiai, mint pragmatikai. Az okok iránt általában kevés az érzéke, a beható kutatásokat mellőzi. Elbeszélni tud, de stílusa sok helyütt pongyola és ismétlésekbe veszt.

Mindezeknél fogva a jutalom ki nem adása és a jelíges levél elégetése határozottatott.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

V.

Jelentés a Sámuel-díjról.

Az 1883-ik évre szóló Sámuel-díjt az ugyanazon évben megjelent szorosan nyelvészeti értekezések közül az I. osztály ajánlatára, az Akadémia *Munkácsi Bernát: Votják tanulmányok I.* (Nyelvtudományi Közlemények XVIII. köt. I-ső füzet 1883.) című értekezésének ítélte oda, mint a mely a törökségnek egyik ugor nyelvre, a votjákra, gyakorolt hatását mutatja ki. Nemesak nagy számu adatok gondos és jól csoportosított összeállításában áll érdeme; módszeres kutatással, a jól megfigyelt hangváltozások számbavételével, tárgyának sok homályos részletét is földeríti; mi által összehasonlító nyelvtudományunknak lényeges szolgálatot tett. E mellett főlemlítendő, hogy ugyancsak Munkácsi Bernát még hét értekezést tett közzé a *Magyar Nyelvőrben* az ugor összehasonlító nyelvészetről, a melyek érdekes és önálló adalékot nyújtanak az ugor nyelvek hangtanához.

A jutalomra ajánlott értekezés mellett még dicsérettel kiemelendők a következő értekezések: I. *Kőrösi Sándortól: Élő meg clavult képzők* (Nyelvőr 1883.), a mely a magyar szóképzésnek megállapodott és haladó voltát kutatja, a mint az a népnyelvben nyilatkozik. II. *Kunoss Ignácztól: Népetymologia a u természet országában* (Nyelvőr 1883); *Népetymologia a tulajdonnevekben* (Philologiai Közöny 1883), érdekes tanulmányok a magyar nyelvben is jó számmal található népetymologiai jelenségekről. III. *Halász Ignácztól: A visszahódított magyar szók* (Nyelvőr 1883), adalék a szláv eredetű magyar szók kérdéséhez.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

VI.

Jelentés a Szilágyi István-féle jutalomról.

Szilágyi István pesti polgár végrendeletében 2000 forintot hagyományozott a M. T. Akadémiának oly föltétellel, hogy a tőke tiz éven át fölgyült kamata, a tiz év alatt „Magyarországról írt legjobb történeti munka“ jutalmazására forlíttassék. Az akadémiai Ügyrend 127. §-a megállapítja, hogy ezen jutalomra csak oly munkák versenyezhetnek, melyek Magyarország teljes történetét vagy egy korszak történetét tárgyalják; hogy továbbá ezen jutalom a viszonylag legjobbjik munkának minden esetre kiadandó, és meg nem osztható.

Ezek alapján az Akadémia második osztálya az 1874—1884 évkörben megjelent azon munkák közül, melyek a jutalomért versenyezhetnek, a *Dr. Szalay József* „*A magyar nemzet története*“ című munkájának II.—IV. köteteit ajánlotta jutalmazásra. Ezen munka ugyanis, mely a művelt nagy közönség számára készült, bár jegyzetek és forrásidézetekben szűkölködik, a nyomtatott és kézirati források lelkiismeretes fölhasználásával iratott; nem ment ugyan a tévedésektől, de önálló fölfogás bélyegét viseli magán. Az osztály az alapító szándékának legjobban vélt megfelelni, oly munka jutalmazásával, mely Magyarország egész történelmét, kellő alaposág mellett, legterjedelmesebben foglalja magában.

Az Akadémia a II. osztály javaslatát elfogadván, a Szilágyi-jutalmat *Dr. Szalay Józsefnek* ítélte.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

VII.

Jelentés az Első Magyar Biztosító-Társaság jutalmáról.

Az Első Magyar Biztosító Társaság alapítványából 500 forintnyi díjjal jutalmazandó az a munka, mely 1883. évben vagy 1884. márczius 31-ig megjelent, és az ország nemzetgazdasági érdekeinek szempontjából gyakorlatilag fontos kérdést alaposan tárgyal és megoldását előkészíti.

A nemzetgazdasági bizottság véleménye szerint a pályázat föltételeinek csak *Ecsery Lajos* „*A munkássegélyezés Magyarországnban*“ és *Dr. Jekelfalussy József* „*A községi pénzügy főbb eredményei hazánkban*“ felelnek meg. Fontos, általános érdekű tárggyal foglalkoztak, s a statistikai anyagot kritikailag megros-tálták, és gyakorlati téren hasznos útmutatásokat adnak.

A bizottság javaslatára, az Akadémia mindkét munka jutalmazását, illetőleg a jutalomnak, egyenlő részekben, a két szerző között felosztását határozta el.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

VIII.

Jelentés a Sztrokay-jutalomról.

A Sztrokay-alapból száz arany jutalom volt kítüzve a következő föladatra:

„*Fejtsék ki a bünkisérlet és a bevégzett büncselekvény, a tettesség és a részesség tana*“.

A kérdésre 3 pályamunka érkezett be, melyek mind-egyikéről a bírálók nagy elismeréssel nyilatkoznak, sőt akár-melyikét is jutalomra méltónak ítélik. Még is, miután a II. számú munka a feladatnak csak első részével, t. i. a bünkisérlet tanával foglalkozik, és így bármily gazdag legyen, főleg történelmi részében, a pályázatnak nem egészen felel meg; a III. számú pályamű pedig, noha a bünkisérleti, a tettesség és részességi tan összes vitás kérdéseit tárgyalja, és mindenütt párhuzamokat von büntető törvényünk és a külföldi codexek közt, és különösen számos példákat idéz a magyar újabb judicaturából, még is egészben véve sem a kérdések jogtörténeti és jogirodalmi kifejtésére, sem az ítéletek bő és tiszta elemzésére nézve nem állja ki a versenyt az I. számú pályaművel, melynek jeligéje Baconból: *in rebus quibuscunque etc.* E munka nemcsak terjedelmére nézve a legnagyobb, hanem mind tartalmára, mind kidolgozására nézve legértékesebb. Szerzője rendkívüli szorgalommal gyűjti össze a tudományos anyagot, felmutatja a kérdés történetét, kifejlését, az arra vonatkozó régi és újabb irodalmat, törvényhozást és bírói gyakorlatot, kellő határt tart az objectivismus és subjectivismus túlzásai közt, és általában a legnehezebb és legkényesebb kérdésekre terjed ki. Mindezeknél fogva az Akadémia az I. számú pályamunkának ítélte a jutalmat; egyúttal elfogadta a II. osztály azon indítványát, hogy ha az ismeretlen szerzők ez iránt megengedőleg nyilatkoznak, a II. és III. számú pályamunkák is jutalmat nyerjenek.

munkák tudós szerzői nyilvánosan a megérdemlett dicsérettel említettessenek, és műveik kiadhatásában, melyek a magyar jogirodalomnak díszére fognak válni, ezen elismerés által támogattassanak.

Az I. számú pályamunka jeligés levele fölbontatván,
Dr. *Wlassics Gyula* neve tűnt ki.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

IX.

Jelentés a második Sztrokay-jutalomról.

A Sztrokay-alapból száz arany jutalom volt kitűzve a következő föladatra: „Fejtsék ki ugy jogi, mint közgazdasági szempontból a pénztartozások iránti kérdés, figyelemmel a tudomány és törvényhozás jelen állására és feladataira.“

A beérkezett 3 pályamunka közt a III. számú, melynek jeligéje: „*Ércz valuta*“ leginkább figyelemre méltó. Szerzője kellően emeli ki azt a functiót, a melyre a pénz a jogi életben hivatva van. A pénztartozások jogi természetét elég alaposággal fejtegeti, és ebbeli nézeteit a tudomány és a törvényhozás legujabb álláspontjából világítja meg, ugy, hogy e munka irodalmunk nyereségeül tekinthető. A II. osztály javaslatára ezen pályamunkának íteltetett oda a jutalom azon *feltétel* alatt, hogy szerzője pótlólag még az értékpapírok természetére, és a törvényhozás ebbeli feladataira vonatkozó nézeteit is fejtsse ki és vegye föl.

A III. számú pályamunka jeligés levele fölbontatván:
Dr. Katona Mór, győri jogakadémiai tanár neve tűnt ki.

A másik két jeligés levél fölbontatlan elhamvasztatott.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

X.

Jelentés a Fáy-jutalomról.

A pesti első hazai takarékpénztár által Fáy András emlékére tett alapítványból rendelkezésre álló 1800 frt jutalomra az Akadémia 1883 nov. 26-án hozott határozata értelmében a természet-tudományok körében 1877—1883-ig megjelent munkák versenyzésén, a III. osztály az Akadémia figyelmét két munkára irányozta, mint a melyek a jutalomra érdemesek. Egyik *Prudniki Hantken Miksáé* „*A magyar korona országainak széntelepei és szénbányászata*“; a földművelési-, ipar- és kereskedelmi ministerium megbízásából készült munka 1878; a másik *dr. Balogh Kálmáné* „*A magyar gyógyszerkönyv kommentárja*“ 2 kötet. 1879. Mivel azonban az utóbbi munka úgy terjedelme mint tartalmára nézve szélesebb alapon mozog, és a tényleges haszon, mely abból a hazai tudományosságra és az egészségügyre háramlík, egyetemesebb értékű, mi által az akadémiái Ügyrend 95. és 99. §. szerint az alapítvány intenióinak inkább megfelel; ezért *dr. Balogh Kálmán* munkáját ajánlotta a jutalomra.

Az Akadémia az osztály javaslatát elfogadván, a Fáy-alapítványból rendelkezésre álló 1800 frt jutalmat *Balogh Kálmán* „*A magyar gyógyszerkönyv kommentárja*“ című munkájának ítélte oda.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

XI.

Jelentés a Bézsán-jutalomról.

A Bézsán-alapítványból 1200 frt (aranyban) volt kitűzve ezen föladatra: „A másodrendű és két független változót tartalmazó partiális differentiál-egyenletek körében eddig csak néhány kevés, különösen Monge és Ampère által vizsgált alak integrációjára ismeretes. Az eddig elért eredményekhez csatlakozva, tárgyalassék valamely új, ide tartozó egyenlet-osztály oly módon, hogy az integráció vagy teljesen eszközöltetik, vagy legalább is néhány lényeges pontban egyszerűsítettik.“

A beérkezett két pályamunka közül a II. számú („*Tentamen*“ jeligével) a pályázat feltételeinek egyik pontját sem teljesíti. Ellenben az I. számú („*J'ai posé*“ sat. jeligével) a pályakérdés követelményeinek megfelelően, valóban egy új egyenlet-osztálynak az integrációját vitte keresztül; egyuttal az általa tárgyalt egyenlet-osztály integrációjára nézve egy maradandó becslést tett, s remélhető, hogy szerző megkezdett dolgozatait folytatva, még több nevezetes eredményre fog jutni.

Ezért a III. osztály javaslatára, a jutalom az I. számú pályamunkának ítéltetett oda.

A jeligés levél fölbontatván, *Dr. König Gyula* műegyetemi tanár neve tűnt ki.

A II. számú pályamunka jeligés levele elégettetett.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

XII.

Jelentés a névtelen mérnök jutalmáról.

Egy névtelen mérnök adományából 1000 frt volt kitűzve a következő kérdésre: „Kivántatik a csekély esésű folyók szabályozásánál követendő elveket önállóan tárgyaló munka, az ily esetekben érvényesíthető szabályozási módok kimerítő és okadaltolt leírásával.“

A beérkezett három pályamunka mindegyikének közös hiánya, hogy a csekély esésű folyók szabályozásával vagy éppen nem vagy csak elégtelenül foglalkozik, s így a pályázat fő kiválmának eleget nem tesz.

Az Akadémia ennél fogva a III. osztály véleménye alapján a jutalom ki nem adását, a kérdés újra kitűzését és a jelígés levelek elégetését határozta.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 4-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

XIII.

Jelentés az Akadémia választásairól.

A jelen nagygyűlésen megválasztottak :

Az I. osztályba :

Rendes tagoknak :

Beöthy Zsolt l. t.

Szarvas Gábor l. t.

Ponori Theurewk Emil l. t.

Levelező tagoknak :

Baksay Sándor, a Kisfaludy-Társaság tagja.

Pálffy Albert, a Kisfaludy-Társaság tagja.

Ifj. dr. Szinnye József, a M. N. Múzeum könyvtárának segédőre.

Külső tagnak :

Genetz Árvid, lyceumi tanár Finnországban.

A II. osztályba :

Rendes tagnak :

Apáthy István l. t.

Levelező tagoknak :

Dr. Ballagi Aladár, a budapesti egyetemen rk. tanár.

Bunyitay Vincze, püspöki könyvtárnok Nagyváradon.

Dr. Fejérvataky László, a M. N. Múzeum könyvtárában levéltárnok.

Dr. Hampel József, a budapesti egyetemen rk. tanár.
Dr. Horvát Árpád, a budapesti egyetemen r. tanár.
Kováts Gyula, a budapesti kir. ítélő táblánál pótbíró.
Dr. Plósz Sándor, a budapesti egyetemen r. tanár.

Külső tagoknak :

Capasso Bertalan, a nápolyi állami levéltár igazgatója.
Guasti Caesar, a florenzi állami levéltár igazgatója.

A III. osztályba :

Tiszteleti tagnak :

Konkoly Thege Miklós l. t.

Rendes tagnak :

Mihalkovics Géza l. t.

Levelező tagoknak :

Kherndl Antal, műegyetemi r. tanár.
Dr. Korányi Frigyes, a budapesti egyetemen r. tanár.
Mocsáry Sándor, a M. N. Múzeum állattani osztályában
 segédőr.

Kültagnak :

Dr. Henle Jakab, a göttingai egyetemen r. tanár.

Az Igazgató Tanács **igazgató taggá** egyhangulag megválasztotta :

Szlávy József koronaórt.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1884. június 3—8. tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
 főtitkár.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

JUTALOMTÉTELEI.

(A *cursiv* betűkkel nyomtatott jutalomtételek már ki voltak hirdetve.)

Az I. osztályból :

1.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1884-re vigjátékok pályáznak. Csupán tiszta vigjátékok versenyezhetnek, a bohózatok mellőzésével. A verses forma a mű előnyéül tekintetik, hason- vagy közel hasonbeesű tárgyak fölött.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1884. december 31. A jutalom 1885. márczius 19-én ítéltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti színház sajátja leszen, kiadásra a szerzőé marad.

2.

A gróf Karátszonyi jutalomért 1885-re vigjátékok (ide értve a vigjátékok minden faját) versenyeznek. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitéüntetésre méltónak találattik

Jutalma négy száz arany.

Határnap 1885. szept. 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban a sajtóviszonyok oly változtával, hogy az írói tulajdon a színházak ellenében védve lenne, szerző három hónap alatt ki nem nyomtatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

3.

Péczeley drámai jutalom.

A Péczeley-pályadíjra tisztán a magyar történelemből vett színművek pályázhatnak, úgy tragoediák, mint középfajú drámák és vígjátékok, akár kötött nyelven, akár prózában írva, a melyek az 1884—1885. években megjelentek nyomtatásban, vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, valamely színpadon előadattak s kéziratban az Akadémiához, 1886. évi márczius hó utolsó napjáig beküldettek.

A már pályadíjat nyert színművek is pályaműveknek tekintetnek, kivéve a Karátsonyi-pályadíjjal, mint legnagyobb drámai pályadíjjal jutalmazott színműveket.

A pályadíj csak úgy adatik ki, ha a bíráló bizottság a pályaművek között jutalomra méltó színművet talál.

Ha a jutalmat nyert mű még nyomtatásban meg nem jelent, a szerző tartozik azt három hónap alatt kinyomtatni, mit ha tenni elmulasztana, az Akadémia adhatja ki, mint bármely más munkáját, még pedig külön díj nélkül, és irójogi birtokában marad tiz évig.

A jutalom e z e r forint aranyban.

4.

Kivántatik elbeszélő költemény, melynek tárgya lehet történeti, mondai vagy a jelen életből vett. Szükséges azonban, hogy a mű lelemény, jellemrajz, compositió, költői tárgyalás, nyelv és versbeli technika tekintetében

költészetünk diszére szolgáljon. Ha ily önálló beesü mű nem található a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdetetik.

Jutalma az ifj. gr. Nádasdy Ferencz által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz arany.

Határnap 1885. szept. 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad, ki tartozik azt egy esztendő alatt nyomtatásban kiadni.

5.

A Farkas-Raskó-alapítványból száz forint jutalom hirdetetik hazafias költeményre, mely lehet himnusz, óda, elégia, dal, ballada, beszélyke, tanköltemény, vagy satíra.

Határnap 1884. december 31.

A jutalom csak önálló beesü műnek adatik ki. A jutalmazott mű a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt tartozik kiadni; ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

Kivántatik Faludi Ferencz munkáiból, különösen a *Nemes ember*, *Nemes asszony*, *Nemes urfi* címűekből a nevezetesebb mondat- és jelentéstani mozzanatoknak rendszeres tárgyalása. Tíztesen s a mai irodalmi használat kritikai egybevetésével tárgyalandók: 1. A szó és mondat szerkezetek (Levelét leghivebb szolgájával, szolgájától vagy szolgája által küldötte el? Az ellenség kiűzését vagy kiűztetését a lovassággal vagy lovasság által hajtatta végre? A tanácstól vagy tanács által megsabott vagy megsabotott vagy a tanács megsabta föltételek? Gondolkodik rajta, róla vagy fölötte? Ez ünnepi napon minden rokonát jelen lenni óhajtotta, vagy óhaj-

totta, *hogy, mikép, miszerint* ez tinnepen minden rokona jelen *legyen* vagy jelen *lenne*?) 2. A szokatlanabb képes kifejezések, nevezetesen mennyiben használta föl a meglevő analógiákat új fordulatok alkotására? 3. A segéd és módosító igék (*van, lesz, fog, kell, akar, tud, bír, talál* stb.) helyzete a mondatban. 4. Fedezhetők-e föl e sajátságok alkalmazásában valamely idegen példakép hatásának nyomai?

Jutalma a Marczibányi alapítványból 40 arany.

Határnap 1885. szept. 30.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad, de ha ez egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

Kivántatik a magyar hirlapirodalom története, kezdetől (1780.) fogva 1867-ig, tekintettel a politikai eszmék és pártok fejlődésére.

Jutalma az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársaság adományából *száz arany*.

Ezen föladat megoldására az Akadémia *nyílt* pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhívatnak, hogy a munka tervrajzát és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, 1885. szept. 30-ig küldjék be.

Tervrajz alatt az Akadémia nemesak a megírandó mű történelmének vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézetének, munkája föbb szempontja s irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

A pályázók a tervrajzhoz készülő munkájukból okvetetlen mutatványt csatoljanak.

8.

Kazinezy Ferencz élete és munkái.

Jutalma a Lukács-alapítványból 1000 forint.

Ezen föladat megoldására az Akadémia *nyílt* pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhívatnak, hogy a munka tervrajzát,

és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, 1885. szept. 30-ig küldjék be.

Tervrajz alatt az Akadémia nemcsak a megírandó mű történelmének vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteknek, munkája főbb szempontja s irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

A pályázók a tervrajzhoz készülő munkájokból okvetetlen mutatványt esatoljanak.

9.

Kölesey élete és munkái.

Jutalma a Lévy-alapítványból 1000 forint.

Határnap 1886. szept. 30.

A jutalom csak önálló tudományos becsesel bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

10.

Kifejtendő a magyar nyelv egész életében (a régi és új irodalomban és a nép nyelvében) hogyan szerepelnek a mondat határozó részei. Tekintetbe veendők egyéb nyelvek analóg szerkezetei, s különös figyelem fordítandó e részben a rokon nyelvekre s azon nyelvekre is, melyek a miénknek fejlődésére befolytak.

Jutalma a Lukács Móricz által Lukács Krisztina nevére tett alapítványból ezer forint.

Határnap 1884. december 31.

A jutalmazott munka szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

11.

*A vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztérium keze-
lése alá bocsátott Fekésház alapítványból 500 forint-*

nyi jutalomra, a nem magyarok számára, a hazában divatozó bármely nyelven (a magyaron kívül) írt, a magyar nyelv és irodalom megismertetésére rendelt, és az 1881—1884. évkörben nyomtatásban megjelent tan-, kézi- vagy olvasókönyvek pályáznak.

A nyomtatásban megjelent munka egy példánya 1884. december 31-ig az Akadémiához beküldendő.

A II. osztályból:

1.

Az 1884-iki akadémiai nagyjutalom (200 arany) és Marezbányi mellékjutalom (50 arany) az 1878—1884. évkörben megjelent, a társadalmi tudományok körébe tartozó munkák legjobbjainak levén odaitélelendők: figyelmeztetnek az ily munkák szerzői, hogy műveiket 1885. január végeig a főtítkárhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban e figyelmeztetésnek koránt sines az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldetett volna: hivatkozás történhetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázni kíván.

2.

Adassék elő a magyarországi iskolák története és a magyarországi ifjak külföldi iskolázása a XVII. században.

Jutalma a Gorove-alapítványból 100 arany.

Határnap 1884. december 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Harmadszor.

Kivántatik a magyarországi Pálos-rend története, a mohácsi vészig.

Jutalma az Oltványi-alapítványból 600 forint.

Határnap 1884. december 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Kivántatik egy magyarországi kath. főpapnak, a ki hazánk politikai eseményeire is jelentékenyebb befolyást gyakorolt, önálló forrástanulmányok alapján írt életrajza.

Jutalma Fraknoi Vilmos r. t. adományából 100 arany.

Határnap 1884. december 31.

A jutalom csak abszolút becsű munkának adatik ki.

A jutalmazott mű szerző tulajdona marad; de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

Mily intézkedések volnának fölvendők az alkotandó polgári törvénykönyvbe és ezzel kapcsolatos törvényekbe, az államiságunk szempontjából fentartandó földbirtokos osztály és anyagi jólétének érdekében?

Adassék ezek közt különösen elő :

1. Helyes volna-e a földbirtok túlságos földarabolását gátolni, s ha igen, mily korlátok között?

2. Helyes volna-e a földbirtok és tartozékainak egy

bizonyos mértékét a végrehajtás alól kivenni, s ha igen, mily módon?

3. Az örökjog szabályozásánál, a fent megjelölt szempontból, a földbirtokot illetőleg mily irány volna köveendő?

Jutalma a Fáy András nevére tett alapítványból a Pesti első hazai takarékpénztár részéről 3000 forint.

Határnap 1884. december 31.

Az Akadémia által jutalomra érdemesített munkát a szerző köteles 500 példányban kinyomatni: különben a jutalom ki nem adatik. A munka a szerző tulajdona marad, a ki három nyomtatott példányt a Pesti első hazai takarékpénztárnak köteles átadni.

6.

A nemzetgazdaság tudománya az utolsó évtized alatt minő haladást tett, különös tekintettel annak gyakorlati feladatára?

Jutalma Lévy Henrik alapítványából 500 frt.

Határnap 1884. december 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad, de ha egy esztendő alatt ki nem nyomtatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

Adassék elő a honfoglalás története.

Jutalma a Vitéz-alapítványból 40 arany.

Határnap 1885. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

8.

Adassék Magyarország egyes területei megszerzésének, elvesztésének és visszakapcsolásának története.

Jutalma a Lukács Mór-éremlyéből 1000 frt.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

9.

Kivántatik az Anjoukor és a vegyesházi korszak magyar történeti forrásainak bírálata és ismertetése.

Jutalma a Lévay-éremlyéből 500 frt.

Határnap 1885. szeptember 30.

A jutalom csak önálló tudományos becsesel bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

10.

Adassék elő a lengyel és magyar közjog fejlődése összehasonlítva és kölesönhatásában Nagy-Lajostól a XVII. század végéig.

Jutalma Czartoryszky herceg adományából 1000 frt.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

11.

Kivántatik az ethikai determinismus elmélete, tudományos jogosultságának és alkalmazásának a philosophiai erkölestanban kifejtésével.

Jutalma a Gorove-alapból 100 arany.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

12.

Adassanak elő kereskedőink teendői az alduiai piacok megtartása és kiterjesztése érdekében.

Jutalma a Dora-alapítványból 50 arany.

Határidő 1885. szeptember 30.

A jutalom csak önálló tudományos beesessel bíró munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munkát szerzője tartozik kiadni, ha ezt egy év alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

A III. osztályból :

1.

Az electrodinamometer mechanikája mindeddig nincsen szigoruan megállapítva, minek oka az, hogy a lineár vezetőkben indukált electromos áramnak szimultán differentiál egyenletei eddigelé csak néhány egyszerű esetben nyertek megoldást.

Kivántatik ezen egyenletek oly általánosabb alakjainak integrálása, melyek a dinamometer szigorú elméletét adják.

Az elméleti eredmények igazolására szolgáló netáni kísérleti összehasonlítások és mérések kívánatosak ugyan, de a díj tisztán elméleti pályamunkáknak is oda ítéhető.

Határidő a beküldésre 1886. deczember 31.

Jutalma a Bézsán-alapítványból 1200 forint aranyban.

A jutalom csak önálló beesí munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

Másodszor.

Kivántatik a csekély esésű folyók szabályozásánál követendő elveket önállóan tárgyaló munka, az ily esetekben érvényesíthető szabályozási módok kimerítő és okadatolt leírásával.

Jutalma egy névtelen mérnök adományából 1000 frt.

Határnap 1886. december 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

Pályázási szabályok.

1. Minden rendű pályáirat, a fõm kitett *határnapokig*, az Akadémia fõtitkári hivatalához küldendõ; azokon túl semminemû ily munka el nem fogadtatván.

2. A pályamû *idegen kézzel, tisztán írva, lapszámozva, kötve* legyen.

3. A szerzõ *nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétes levelen ugyanazon jellege álljon, mely a pályamû homlokán. A pecsétes levélben netalán följegyzett kikötések, föltételek vagy a versenyügy körül régtõl fogva bevett szokásos eljárástól netán kivánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Álnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jeligés levél felbontása után kitetszenék, hogy a munka saját kezeirása a szerzõnek, mûve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályáiratok kéziratai* az Akadémia levéltárában maradnak.

7. A gr. Teleki-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb mûnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az abszolút bees határoz.

8. Mindezen föladatokra, minden rendű akadémiái tagok is pályázhatnak.

Egyébiránt *bármely*, ha csak *formai szabálynak is elhanyagolása*, elejti a szerzõt a jutalomtól.

Kelt, B u d a p e s t e n, 1884. jún. 4.

FRAKNÓI VILMOS,
fõtitkár.

JELENTÉS
A
MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA
MUNKÁLÓDÁSÁRÓL
ÉS
PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL

18⁸⁴/₈₅-ben.

BUDAPEST
HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1885.

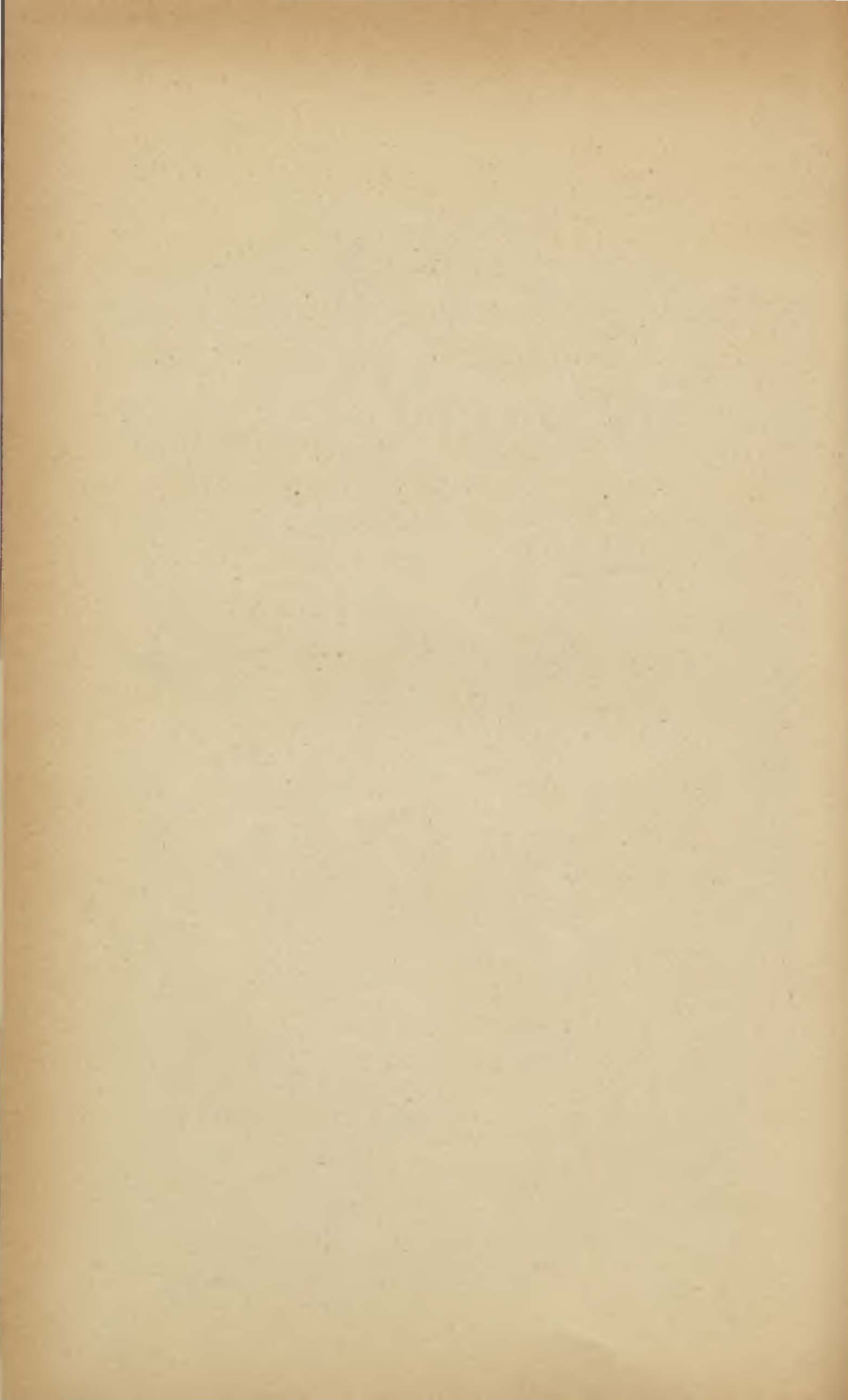

JELENTÉS
A
MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA
MUNKALÓDÁSÁRÓL
ÉS
PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL

18⁸⁴/₈₅-ben.

BUDAPEST
HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA
1885.

JELENTÉS

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

MUNKÁLÓDÁSÁRÓL

ÉS

PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL

18⁸⁴/₈₅-ben.

BUDAPEST

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1885.

I. A Magyar Tudományos Akadémiának 1884. május 26-tól, 1885. május 18-ig bezárólag 27 osztályülése és 11 összesülése volt, tehát összesen 38.

1. Az I. vagyis a **Nyelv- és Széptudományi osztály** ülésein: 1884. június 9-én, *Beöthy Zsolt* r. t. tartotta székfoglalóját „Természeti törvény a tragieumban“ című értekezését olvasván fel; u. a. *Gyulai Pál* r. t. olvasott föl *Nagy Sándortól* „Szombatos-codexek“ című értekezést. — A szünet után, október 6-án *Szász Béla* l. t. olvasta föl „Reflexio és vallásos elem a költészetben“ című székfoglaló értekezését, s *Budenz József* r. t. mutatta be s ismertette a „Nyelvtudományi Közlemények“ XVIII. kötetét. — November 3-án *Vámbéry Ármin* r. t. olvasta föl „A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet (II).“ című értekezését; *Simonyi Zsigmond* l. t. „Nyelvészeti közlések“ cím alatt a Nyelvtörténeti szótárról tett újabb jelentést s több régi magyar szóról értekezett, s *Volf György* l. t. a „Nyelvemléktár“ XI—XII. kötetét mutatta be. Nov. 26-án: *Szigeti József* l. t. székfoglalóul felolvasta „Kolostorból“ című egy felvonásos vígjátékát, s dr. *Halász Ignác*, nyelvészeti ezéltől a svéd lappok közt tett utazásáról, olvasta föl jelentését.

Az 1885-ik évi január 5-ki ülésen: *Szarvas Gábor* r. t. „A czápa családja és származása“ című nyelvészeti értekezését *Szinycsei József* l. t. olvasta föl, s *Volf György* l. t. „Kiktől tanult a magyar írni és olvasni?“ cím alatt a régi magyar orthographia kulcsáról értekezett. Febr. 3-án: *Simonyi Zsigmond* l. t. olvasta föl a „Magyar szótökről“ írt értekezését, s *Heinrich Gusztáv* l. t. „A Kudrun-mondáról“ értekezett. Márcz. 2-án: *Hunfalvy Pál* r. t. osztályelnök jelenté, hogy az osztály nevében, Helsingforsba a

finn irodalmi társasághoz, a Kalevala első kiadásának ötven éves fordulója ünnepére telegrammot küldött, egy üdvözlő epigrammal P. *Thewrewk* Emil r. tagtól, a melyet felolvastott; u. a. *Barna* Ferdinánd l. t. „A votjâkokról“ értekezett. Márcz. 30-án: *Télfy* Iván l. t. olvasta föl „Nyelvészeti mozgalmak a mai görögöknél“ című értekezését, s Vámbéry Ármín r. t. bemutatta *Thury* Józsefnek „A kasztamunii török nyelvjárás“ című értekezését. Május 4-én *Ábel* Jenő l. t. olvasta föl „Isotta Nogarolla“ című székfoglaló értekezését s Szinnyei József l. t. mutatta be *Brassai* Sámuel r. tagnak „A mondat dualismusa“ című értekezését.

2. A II. azaz a **Böleseleti, Társadalmi és Történelmi tudományok osztálya** ülésein: 1884. június 16-án, *Knauz* Nándor r. t. tartotta székfoglalóját „Drégely vár története“ című értekezésével; u. a. *Szentkláray* Jenő l. t. „A királynaszádások Magyarországbán, tekintettel a dunai hajóhadak régibb multjára“ című értekezését szintén székfoglalóul olvasta föl. — A szünet után, október 13-án: *Hampel* József l. t. „Adalék Pannónia történetéhez Antoninus Pius korában“ című székfoglaló értekezését olvasta föl s *Jakab* Elek l. t. „Erdély katonai véderejéről a XVIII. században“ értekezett. Nov. 10-én: *Majláth* Béla l. t. „A szőnyi békekötés“ című nagyobb munkájából olvasott föl egyes részleteket, s *Kuncz* Ignácztól „A democratia eszméje és szervezete“ című értekezést olvasott föl *Szentkláray* Jenő l. t. Decz. 9-én: *Schwarcz* Gyula l. t. olvasta föl „Sallustios államformái és a görögök politikai irodalma“ című értekezését; s b. *Nyáry* Albert l. t. „Magyarország ezimertánáról“ irt munkáját mutatta be.

1885. január 12-én: *Horváth* Árpád l. t. tartotta székfoglalóját „Mabillon János, a diplomatika megalapítója“ című értekezésével; s *Fraknoi* Vilmos r. t. olvasta föl „II. Ulászló király választása és trónralépte“ című értekezését. Febr. 9-én: *Bunyitay* Vincze l. t. olvasta föl „A mai Nagyvárad alapítói“ című székfoglaló értekezését; *Thallóczy* Lajos l. t. szintén székfoglalóul olvasta föl „Bakits Pál“ című értekezését; *Zsilinszky* Mihály l. t. „Az 1637–38. évi pozsonyi országgyűlés történetéhez“

czimű értekezését olvasta föl. Márcz. 9-én: b. *Nyáry* Jenő l. t. tartotta székfoglalóját „A bronzcultura Magyarországon“ czimű értekezésével; *Kovács* Gyula l. t. „Sylvanus (Szilágyi) Márton tanítása az eljegyzésről 1690.“ czimű székfoglaló értekezését olvasta föl, s *Ortvay* Tivadar l. t. „A praehistoricus kőipar hazánkban, különös tekintettel az éjszakeurópai országok praehistoricus kőiparára“ czimű értekezését mutatta be. — Április 13-án *Dankó* József l. t. „Franciaia könyvdísz a renaissance korban“ czimű székfoglaló értekezését olvasta föl; s *Ballagi* Aladár szintén székfoglalóul olvasta föl „Colbert mint államférfiú“ czimű értekezését. — Május 11-én *Csontosy* János l. t. „A Corvina felkutatót maradványai“ czimű értekezésével foglalt székot; ugyanakkor *Fejérpataky* László l. t. „A királyi cancellária az Árpádok korában“ s *Pulszky* Károly l. t. „Az országos képtár nomenclaturája“ czimű székfoglaló értekezéseiket olvasták föl.

3. A III. azaz **Mathematikai és Természettudományi osztály** ülésain: 1884. június 23-án: *Hantken* Miksa r. t. olvasta föl „Magyarországi mész- és szarukövek microscopi alkata“ czimű értekezését; s *Perényi* Sándortól „Az electromos vezetők hőkibocsátó képességéről“ czimű értekezést mutatta be Fröhlich Izor l. t. *Téglás* Gábortól pedig u. a. „Ujabb barlangi medve-leletek hazánkban“ czimű értekezést ismertetett Szabó József r. t. — A szünet után, október 20-án: *Szily* Kálmán „Adatok Bolyai Farkas életrajzához“ ezímen olvasott föl, s *Mihálkovics* Géza r. t. tartotta székfoglalóját „Az ivarmirigyek alaki és bonczi értelmezése“ czimű értekezésével; *Hantken* Miksa r. t. „A budakeszi márga microscopi faunájáról“ értekezett; Margó Tivadar r. t. következő dolgozatokat mutatta be a kir. magyar tud. egyetem állattani intézetéből: a) *Szigethy* Józseftől „A folyami rák zöld mirigyének boncyszövet- és élettana.“ b) Ifj. *Apáthy* Istvántól „Tanulmány a Najadeák szövettanáról“; végül *Krenner* J. Sándor terjeszté elő „Adalék az Allactit optikai viszonyainak ismeretéhez“ czimű közleményét. Nov. 17-én: *Högyes* Endre l. t. tartotta székfoglalóját „Az associált szemmozgások

idegmechanismusáról. Harmadik közlemény. III. Rész. A szemmozgás-associáló idegmechanismus részletes berendezéséről“ című művével; *Fialovszky* Lajostól „*Melius* Péter Herbariuma. Kútfőtanulmány a magyar fűvészet történetéhez“ című munkát mutatott be b. *Eötvös* Lóránd r. t. s *Téglás* Gábortól „Az erdőfalvi barlangok, és a szomszédos sziklák ősembertani leletei“ című értekezést *Szabó* József r. t. Decz. 15-én: *Thanhoffer* Lajos l. t. „Dolgozatok az állatorvosi élettani intézetből. 1. Adat a központi idegrendszer vizsgálati módszeréhez“ című értekezését olvasta föl; *Réthy* Mórtól „Megjegyzések *Fröhlich* Izor l. t. véleményéhez. Kritikai megjegyzések az elhajlott fény polarizáló elméletéhez“, című értekezést mutatta be *Fröhlich* Izor l. t. *Hankó* Vilmostól „Az Allyldisulphoszénsavas kaliumról“ című értekezést terjeszté elő *Than* Károly r. t.; *Gothárd* Jenő értekezését „A herényi astrophysikai observatorium sarkmagasságának meghatározása“ *Konkoly* Miklós t. t.; s *Rados* Ignácztól „A függvénytan egy alaptételéről“ *König* Gyula l. t. mutatta be.

Az új évben, január 19-én: b. *Eötvös* Lóránd r. t. olvasta föl „A folyadékok fölületi feszültségének összefüggéséről a kritikus hőmérséklettel“ című székfoglaló értekezését; *Schuller* Alajos l. t. „a) Higanycontact. b) Az indukált electromos áram kémiai hatásáról“, ezimeken értekezett; *Högyes* Endre l. t. „Ujabb adatok a látó s halló idegre flexcek élet- és kórtanához“ című értekezését olvasta föl; *Konkoly* Miklós t. t. „a) Astrophysikai megfigyelések 1883. és b) Napfoltok megfigyelése“ ezimeken ismertette az ó-gyallai csillagdán tett észleleteit, — s ugyan ő *Hünig*er Adolf részéről „Napfoltok megfigyelése a kalocsai csillagdán“ című dolgozatot terjesztett be. Febr. 16-án: *Szabó* József r. t. „Göd s Dunakeszi forrásvízeinek geológiai viszonyairól“ értekezett; *Krenner* József l. t. „A Zyaditról“, *Gothárd* Jenő „Astrophysikai megfigyelések a herényi csillagdán“; *Konkoly* Miklós t. t. „a) A déli ég spectroscopos átkutatása. b) Hulló csillagok megfigyelése 1884.“ című értekezéseiket olvasták föl; *Loczka* Józseftől „Asványelemzési közlemények“ című értekezést mutatott be *Krenner*

József I. t.; *Klapáthy* Jenőtől „A folyadékok közötti válaszfelületek feszültségéről“ című értekezést b. *Eötvös* Lóránd r. t.; s *Koch* Antal I. t. részéről „Válasz Krenner József úr közleményére a Szabóitra nevezve“ című dolgozatot Schuller Alajos I. t. mutatta be. Márcz. 16-án: *Kánitz* Agost I. t. székfoglaló értekezését, „Gr. Széchenyi Béla középázsiai expeditiójának növénytani eredményei“ Szabó József r. t. olvasta föl; *König* Gyula I. t. „A partialis differentialegyenletek integrációjának általános elmélete“ című; s *Lojka* Hugó „Adatok Magyarország zuzmóvirányához. III.“ című értekezéseiket olvasták föl; *Antalik* Károly „Gyűrűesöves higany-légszivattyú“ című értekezését Schuller Alajos I. t. ismertette; végül *Téglás* Gábortól „A boiczai barlangok, s azok történeti jelentősége“ című értekezést terjesztett be, Szabó József r. t. — Április 20-án: *Szabó* József r. t. olvasta föl „Selmecz geologiai viszonyainak előleges vázlata“ című értekezését; *Jendrássik* Jenő r. t. „Polydromo-motor, mint különféle forgatható jelzőkészülékek számára szolgáló hajtó-gép“ ezimen ismertette a nevezett hajtógépet; *Nendtvich* Károly r. t. „Magyarország ásványvizeiről“ értekezett; *Konkoly* Miklós t. t. „a) A napfoltok gyakoriassága 1872—1884. és b) Adatok Jupiter physikájához az 1884-ki megfigyelésekből“ című értekezéseit olvasta föl; s *Gothárd* Jenő „Tanulmányok a csillagászati photographia terén“ című értekezését mutatta be; *Daday* Jenő részéről „Adatok a Balaton-tó faunájának ismeretéhez“ című munkálatot mutatott be Szabó József r. t.; s végül *Fröhlich* Izor I. t. „Weszeloyszky Károly értekezését „Árva megye éghajlati viszonyairól“ terjesztette be. — Május 18-án: *Fodor* József r. t. olvasta föl székfoglalóul „Bacteriumok az egészséges állat vérében“ cz. értekezését; *Schulhof* Lipót I. t. részéről „Az 1873. VII. sz. Coggia üstökös pályaszámítása“ cz. székf. értekezést mutatta be *Kondor* Gusztáv I. t.; *Than* Károly r. t. „A Szilácsi gyógyvizek vegyelemzése“ ezimen értekezets bemutatva *Ossikovszky* J. „A bártfai ásványvizek elemzése“ cz. dolgozatát; *Nendtvich* Károly r. t. „A vámfalusi és turbékonyi ásványvizek vegyelemzése“ cz. értekezését olvasta föl.

II. Az állandó Bizottságok működését a következő jelentések tüntetik elő:

1. A *Nyelvtudományi bizottságnak* ez idő szerint fővállalatából, a magyar *Nyelvtörténeti szótár*-ból a múlt évi jelentés óta befejeződtek a *h, r, t* betűk; azonfölül elkészültek a *g, gy* betűkkel kezdődő szók, s jelenleg az *m, s* betűk vannak munkában. Ezeknek befejezése után még csak az *f, sz* kezdetű czikkek lesznek hátra, továbbá az elkészült betűkhöz meglehetősen fölszaporodott pótlándók. A jövő évben sajtó alá kerülhet a szótár. — A csak taval munkába vett magyar *Mestermű szótár* kidolgozása anynyira haladt, hogy az I. résznek, vagyis az egyes mesterségek leírásának, mely folyó előadásban az egybetartozó műszavaknak értelmezését adja, mintegy fele készült el. — A *Nyelvemléktár*-ból ki van nyomtatva s nem sokára ki fog adatni a XIII. kötet, melyben a Festetics, Pótzsonyi, Keszthelyi codex, meg a Miskolczi töredék foglalatik. Sajtó alá készül még a XIV. kötet, melyben a Batthyányi-, Lobkovitz- és Székely-udvarhelyi codex fog megjelenni. Ezzel az eddig ismeretes kiadatlan magyar codex-irodalom kiadása be is lesz fejezve. — A *Nyelvtudományi Közleményekből* kiadatott a XVIII. kötet III. füzetete (melynek főtartalma Ásbóth Oszkárnak „Szlávság a magyar keresztény terminológiában“ cz. dolgozata), meg a XIX. köt. I. füzetete, két magyar nyelvtörténeti tanulmányal s egy mordvin szöveg-közléssel; sajtó alatt van a II. füzetete, melyben dr. Halász Ignác a svédországi lapok közt gyűjtötte becses nyelvanyag közlését elkezdi. — A bizottság megbízásából és segélyezésével megjelenő közlönnyök, a *Magyar Nyelvőr* és a *Philologiai Közlemény* ismét számos anyagközléssel és becses értekező és fejtegető czikkekkal feleltek meg rendeltetésöknek.

Idejénvalónak látta a bizottság, hogy az eddig nagy számmal közzétett népnyelvi közlések alapján egy új magyar *Tájszótár* dolgoztassék ki, melynek nemesak tisztán nyelvészeti szempontból, hanem az irodalmi nyelvmívelésre nézve is nagy fontossága van. E munkálat keresztülvitelével dr. Szinyei J. akad. tag bízott meg.

Végre összehasonlító nyelvészetünk érdekében újra fölkarolta a bizottság a rokon nyelvek helyszínén való tanulmányoztatását, s jelesen a múlt évben segélyezte dr. Halász Ignác nyelvészeti tanulmányújtját a svédországi lappokhoz, s nem rég a votják és a esuvas nyelvnek ily tanulmányozására küldte ki dr. Munkácsi Bernátot Oroszországba.

2. *Az irodalomtörténeti bizottság* kiadásai a következők:

1. Telegdi Miklós magyar katekizmusa 1562-ből.
2. Ábel Jenőtől, a bártfai Szt.-Egyed temploma könyvtárának története.
3. Szabó Károlytól, a régi magyar könyvtár 2-dik kötete.

Sajtó alatt vannak:

1. A Bécsben és Jénában tanult magyarok névsora.
2. Pesti Gábortól az evangelisták fordításai.
3. A régi magyar költők tára V. VI. VII. kötete.
4. Irodalomtörténeti Emlékek. I. kötete.
5. Hellebrandt Árpádtól az Akadémia könyvtára ösnyomtatványainak bibliographiai ismertetése.

Előkészítés alatt:

1. Kazinczy Ferencz összes műveinek kiadása.
2. Horváth István levelezésének kiadása.
3. *A classica-philologiai bizottság*, mely 1883. jún. 4. szervezkedett, s fennállása első hónapjait előmunkálatokkal töltötte, rendes működését csak az elmúlt évben kezdhetette meg.

Főfeladata levén a görög- és római classicusok magyarra fordítása, görög és latin remekírók czím alatt rendszeres gyűjteményt szerkeszt, melybe csak oly fordításokat vesz föl, melyek mind a tudományos mind az irodalmi követeléseknek lehetőleg megfelelnek.

E gyűjtemény kétféle kiadásban jelenik meg: két nyelvű úgynevezett bilingvis kiadásban, a hol az eredeti szöveg s a magyar fordítás egymással szemben áll, és pusztán magyar kiadásban annak az olvasó közönségnek számára, mely a görög s latin nyelvben teljesen járatlan, s ennél fogva az eredeti szöveg iránt nem érdeklődhetik.

A bilingvis kiadást a nagymélt. m. kir. vallás- és közoktatástügyi miniszter úr tette lehetővé az által, hogy a bizottság fordítási vállalatát, egyenesen ebből a célból, 1000 frt évi subventióval támogatja.

Mind a két nyelvű, mind az egy nyelvű kiadásból eddigelé két kötet jelent meg.

Az I. kötet: Anakreon. Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Ponori Thewrewk Emil.

A bevezetés ismerteti Anakreou életét és műveit, az Anakreoni kérdést, az Anakreoni költészetnek a régi és új-kori irodalmakra, valamint a művészetekre való hatását, s különösen a magyar irodalomban való szerepét.

A görög szöveg nem egyszerű reproducálása valamelyik külföldi edíciónak, hanem itt-ott emendálva is van.

A mi a fordítást illeti, az összes kül- és belföldi fordítások közül ez a legteljesebb. Anakreon összes töredékeit s az összes „Anakreoni dalok“-at magában foglalja.

A jegyzetek a szükséges magyarázatokon kívül a magyar költészet analog helyeit is közlik.

A II. kötet: Cicero. A kötelességekről. Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Csengeri János.

E művet először Kovásznai Sándor fordította 1795., másodsor Szalay László 1857-ben. A jelen 3-ik fordítás szerzője arra törekedett, hogy oly mértékben sikerüljön fordításával korunk követelményeinek megfelelnie, a mint Szalay az övével, kora követelményeinek megfelelt.

A mi a gyűjtemény folytatását illeti, III. számnak Thukydides, IV-nek Gaius van tervezve. Amazt Zsoldos Benő sárospataki gymnasiumi tanár, emezt dr. Bozóky Alajos nagyváradai jogakadémiai igazgató fordította.

Ugyanez évben jelenik meg Abel Jenőtől Pindaros byzantin commentatorainak a kiadása.

Az egyéb készen vagy készülöben levő munkák közül megemlítjük a következő classicusok fordításait:

Vergilius Aeneise,
Cicero beszédei, stb.
Justinianus Digestái,
Marcus Aurelius,

Herodotos,
Demosthenes,
Isokrates,
Pindaros.

4. *A történelmi bizottság* munkásságának eredményei a következőkben foglalhatók össze.

a) Kiadásában megjelentek :

1. Anjoukori Okmánytár. IV. kötet.
2. Magy. országgyűlési emlékek. IX. köt. (1597—1601).
3. Erdélyi országgyűlési emlékek X. köt. (1637—1648).
4. Marczali Henriktől, II. József és kora. II. kötet.

b) Sajtó alatt vannak :

1. Anjoukori okmánytár. V. kötet.
2. Erdélyi országgyűlési emlékek. XI. kötet.
3. A sz. k. városok legrégebb számadási könyvei.
4. Bethlen Gábor velencei diplomáciai összeköttetései-
nek okmánytára.

5. Rimai János levelezése.

6. A szőnyi békekötés okmánytára.

7. A linczi békekötés okmánytára.

8. B. Nyáry Alberttől: A magyar ezímerészet.

9. Thaly Kálmántól: A Beresényi család története.

I. kötet.

c) A bizottság megbizta :

1. Kammerer Ernőt és Velics Antalt a török lefterek földolgozásával.

2. Gelich Józsefet a ragusai levéltárban őrzött magyar történeti okiratok összegyűjtésével.

d) A bizottság segélyben részesíti

1. A Történelmi Társulatot a Történelmi Tár kiadásában.

2. Mátyás Flóriánt a magyar történet régi forrásainak kiadásában.

3. Nilles insbrueki tanárt az oláhok vallási uniójára vonatkozó okmánytár kiadásában.

e) A bizottság a milánói állami levéltárban és a Lobkovitz hercegek raudnitzi levéltárában másoltatásokat eszközölt.

5. Az *archaeologiai bizottság* folytatván a „*Monumenták*“ publicatióját kiadta dr. Lipp Vilmos ásatásainak eredményét. Lipp Vilmos Keszthely környékén, és magában a városban, a műemlékek országos bizottságának és a Nemzeti Múzeumnak segedelmével több mint 2000, részint praehistoricus, részint népvándorlási és későbbi sírokat takart fel. Az igen nevezetes eredményt magyarázza 52 lapon (nagy 4-rét) és illusztrálja XVIII tábla s 563 ábra segítségével. A talált fölötté érdekes tárgyak roppant számmal a Nemz. Múzeumban láthatók.

Az 1884-ben esedékes „*Archaeologiai Értesítő*“ megjelent. 1885 óta szerkesztését átvette dr. Hampel József, ki is eddig, a határozott napon kiadta az első füzetet febr. 15-kén, és a másodikat április 15-kén dús és érdekes tartalommal. Ugyanesak dr. Hampel publicálta a folyóirat 1884-ki utolsó füzetében az általa behatólag tanulmányozott szentmiklósi leletet (166 l. és 80 ábra.)

6. A *nemzetgazdasági és statisztikai bizottság* tevékenységéről és fontosabb vállalatairól a következőket jelentjük:

A bizottság kiadványai közül megjelent a „Nemzetgazdasági és Statisztikai Évkönyv. II. évfolyam“, és az Értekezések között: „Adósságok konverziója. Fenyvessy Adolftól.“ Azonkívül közzé tétettek különböző értekezések a „Budapesti Szemlében.“

A bizottság nyilvános szaktudományi értekezletein következő előadások tartattak:

1884. október 23-án: Adósságok konverziója, olv. Fenyvessy Adolf;

1885. május 19-én: A mezőgazdasági válság és a gabonavámok, olv. Heltai Ferencz;

1885. május 16-án: A gazdahitel és a hitel szövetségek, olv. Dobránszky Péter.

A kereskedelmi műszótár ügye az utolsó év alatt kedvezően haladt; a bizottság elé terjesztett szók alaposan megvitattattak, és az anyaggyűjtés jóformán befejeztetvén, a munka ez év második felében biztosan sajtó alá kerül.

Az utolsó év legfontosabb mozzanataihoz tartozik, a bizottság egy új vállalatának a nemzetgazdasági remekírók

fordításának megindítása, mely vállalat hivatva van egy régen érzett hiányon segíteni és lehetővé tenni, hogy a nemzetgazdaságtannal foglalkozók e tudomány forrásműveit magyar nyelven olvashassák.

A bizottság továbbá újból támogatásban részesítette a „Nemzetgazdasági Szemlét.“ Ezentúl a bizottság szakszerű dolgozatait, e folyóiratban fogja közzé tenni, míg a nagyobb közönségnek szánt dolgozatok tovább is a Budapesti Szemlében fognak napvilágot látni.

Az itt körvonalozott tevékenységen kívül a bizottság a pályakérdésekről és kiadandó dolgozatokról is adott be véleményes jelentéseket.

7. *A matematikai és természettudományi bizottság* feladatának megfelelőleg a múlt évben is iparkodott a hazánk természettudományi megismerését célzó buvárlatokat előmozdítani.

E végből segélyezte :

1. *Loczka József* múzeumi vegyész urat 10 magyarországi ásvány elemzésében.

2. *Dr. Duday Jenő* egyetemi magántanárt Kolozsvárt, a magyarországi ágas tapogatóju rákok gyűjtésében és tanulmányozásában.

3. *Dr. Horváth Géza* akad. levelező tagot a felemás szárnyú rovarokra vonatkozó kutatásaiban.

4. *Szigethy Károlyt*, a magyarországi rákok fejlődés tanának kidolgozásában.

5. *Hazay Gyulát* a Biharhegység molluska-faunájának tanulmányozásában.

6. *Mocsáry Sándor* levelező tagot rovar-tani gyűjtéseiben.

7. *Dr. Mihálkoviés Géza* rendes tagot az alsóbb rangú gerincesek kiválasztó és ivarszerveinek vizsgálatában.

8. *Dr. Ónodi A. D.* egyetemi tanársegédet a Nápolyban az együttérző ideg-rendszer fejlődésére vonatkozólag gyűjtött anyagnak feldolgozásában.

9. *Dr. Borbás Vinczét* Krassó- és Szörény megyék floristikai beutazásában.

10. *Loyka Hugó*t lichenológiai kutatásaiban.

11. *Dr. Staub Móricz* és *dr. Szontagh Tamás*t a fossil növények néhány magyarországi lelhelyének kiaknázásában.

12. *Dr. Róth Samu* löcsei tanárt a Kárpátok őskori jégárainak fölkeresésében.

13. *Téglás Gábor* reáliskolai igazgatót Déván, barlangtani kirándulásaiban.

A bizottság segélyezésével létesült munkálatok közül elkészültek, s még az 1885. év folyamában megjelennek :

1. *Dr. Fialovszky Lajos* terjedelmes munkája *Melius Péter*ről és *Herbáriumáról*, és

2. *Teschler György*től *Ablepharus pannonicus* monografiája,

ezen kívül rövid jelentések a bizottság segélyezésével eszközölt kutatásokról.

8. *A hadtudományi bizottság* ez évben adja ki a Kápolnai *Pauer István* lev. tag által írt „A magyar felkelő sereg 1809-ben“ című hadtörténelmi művet és a „Hadtudományi magyarázó szótár“ első kötetét, mely két mű őszig meg fog jelenni.

Az „Általános Katonai Évkönyv“ a szerkesztő megbetegedése következtében, ez év elején nem jelenhetvén meg, az csakis ez év december havában jelen meg.

Clausevitznek „A háborúról“ írt művének fordítása is még ez évben be lesz fejezve, úgy, hogy jövő évben a hadtudományi remekmű is irodalmunkba átváltható lesz.

9. *A könyvkiadó bizottság* a múlt 1884. évben indította meg a könyvkiadó vállalat negyedik cyclusát. E nagy s egész nemzeti műveltségünkre oly fontos vállalattal s a bizottság egész működésével az Akadémia arra a célra törekszik, hogy részint a külföldi tudományos irodalmak jelesebb termékeinek lefordíttatása, részint a tudományokat mai színvonalukon előadó magyar művek készíttetése által a tudományos műveltség terjesztése érdekében működjék. De az ismeretek terjesztésén kívül igyekezete a tudományos előadás művészi és népszerű formájának kiképzésére is irányul. Ez általános szempontok vezették a bizottságot

az új cyclus programjának összeállításánál. Tekintettel volt azonban arra is, hogy az eddig kiadott művekhez az újak, tárgyukra nézve, folytatva vagy kiegészítve csatlakoztattak. A jog- és államtudományi sorozat összeállításánál pedig figyelembe vette a gyakorlati élet némely igényeit is, igyekeztvén ezeket a tudomány szempontjából elégíteni ki.

Ez elvek folytonos szemmeltartása mellett kiválasztott munkák közül a múlt év folytán következők készültek el és boesáttattak közre:

1. *A nyugoti birodalom végső napjai*. Első darabja Thierry Amadé nevezetes történelmi cyclusának, melynek fő czíme: Elbeszélések a római történetből az V. században. Fordította dr. Öreg János. E rendkívül érdekes tárgyú és művészi előadású munkával, melyet a bizottság folytatni szándékszik, a könyvkiadó vállalat történelmi könyvtára, mely az ó-kor történetére vonatkozólag a nevezetes alapvető munkáknak egész sorát adta már, átmegegy mintegy a középkor történetére, még pedig amazokhoz teljesen méltó folytatással. A változatosság szempontjából óhajtván azonban a bizottság, hogy az új cyclus a jelenkori állami élettel szorosabban összefüggő munkát is nyújtson, közreboesátotta:

2. Mae Carthy *Anglia története korunkban* című nagy művének első kötetét Szász Béla fordításában. E mű, mely Viktória királyné trónra léptétől kezdi tárgyát, korának egész politikai, gazdasági, sőt irodalmi fejlődését is tanulságosan ismerteti, s alapos tájékozást nyújt számos oly kérdés keletkezéséről és alakulásáról, melyek napjainkban sem tartoznak az elintézettek közé.

E nagyobb történelmi munkákon kívül sajtó alatt vannak: Ranke *Pápák történetének* első s Symonds *Olasz renaissance-ának* befejező kötetei. Sajtó alatt van továbbá s ugyanezek a történelmi sorozatban fog megjelenni Vámbéry Arminnak egy nagyobb ethnografiai műve *A török fajról*.

Az irodalmi sorozatból megjelent:

3. Taine *Angol irodalomtörténetének* negyedik kötete, Csiky Gergely fordításában. E kötet a múlt század máso-

dik felét s a jelennek elejét tárgyalja, fényes képekben s a pozitív módszer teljes erejével ismertetvén Anna királyné korának regény- és versiróit, azután az újabb angol romantikát Scott Valterrel s végül legterjedelmesebben Lord Byron.

A munka végéhez közeledik s befejező kötete sajtó alatt van. Ezzel a bizottság át fog menni a német irodalom egy nagyobb, négy kötetben tervezett történetének kiadására, melyet főleg a mi irodalmunk szükségének figyelembevételével s a ránk nézve tanulságosabb mozzanatok behatóbb és részletesebb fejtegetésével Heinrich Gusztáv ír. E munka első kötete is, egyidejűleg Taine befejező részével, még az idén szét fog küldetni. Vele együtt bocsátatik közre Dante Poklának magyarázatokkal és jegyzetekkel lakisért fordítása, melylyel irodalmunkat Szász Károly gazdagította. E nagy költői mű, az eredeti alakhoz teljesen hű fordításban, az egész magyar Dante első köteteül, már egközelebb kikerül sajtó alól.

A jog- és államtudományi sorozatból megjelentek :

4. Concha Győzőtől az *Ujkori alkotmányok* ismertetésének első kötete, mely a belga és északamerikai állam- és kormányformával önálló buvárlat alapján és eredeti feldolgozással foglalkozik.

5. Lavergne Leoncetól *Az angol mezőgazdaság*, fordította Beksics Gusztáv, ki a munkát az újabb adatokat ismertető bevezetéssel is ellátta. Alig szükséges mondani, hogy a világ legfejlettebb mezőgazdaságának ez alapos és kitűnő ismertetése mily fontos és tanulságos a mi gazdasági viszonyaink között.

Ugyan-e sorozatból sajtó alatt vannak : B. Krafft-Ebingnek *Törvényszéki lélektana* dr. Schwarczer Ottó fordításában, egyike a legkitűnőbb orvos-jogtani munkáknak ; továbbá Gide Pál műve *A nők jogáról*, melyet Tóth Lőrincz fordít s egészít ki a magyar jognak a nőkre vonatkozó intézkedései ismertetésével.

Mind e kiadások iránt a bizottság összesen négy ülésben intézkedett. A tervek közül, melyek e tanácskozások folyamán fölmerültek, csak egyet említünk meg. A bizott-

ság tervbe vette ugyanis egy oly munka megiratását és kiadását, mely az osztrák-magyar monarchia lajtántuli országainak és tartományainak történetét adja elő. E munka, nézete szerint, rég érzett hiányt fog pótolni, melynek betöltése ép úgy történeti, mint közjogi irodalmunknak érdekében áll.

III. Az összes akadémiái ülésekben emlékbeszédeket tartottak: 1884. október 27-én *Haynald* Lajos t. t. *Fenzl* Ede kültag fölött; november 24-én: *Tóth* Lőrincz r. t. *Zsivora* György l. t. fölött; december 22-én: *Than* Károly r. t. *Claire* Deville kültag fölött. — 1885. január 26-án: *Trefort* Ágoston t. t. *Mignet* Ferencz kültag fölött; február 23-án: *Szily* Kálmán r. t. *Török* József r. t. fölött; márczius 23-án: *Trefort* Ágoston t. t. *Thiers* L. Adolf kültag s április 27-én: *Hunfalvy* Pál r. t. *Lönnrot* Illés k. t. fölött.

Az 1884. június 30-iki ülésben a Holczer-féle ösztöndíj Kerekes Béla műegyetemi hallgatónak, és az Edl-féle ösztöndíj Muraközy Kálmán orvosnövendéknek adományoztatott.

A vallás- és közoktatástügyi miniszter kezelése alatt álló Fekesházy alapítvány tárgyában azon javaslat terjesztett a minisztériumhoz, hogy az eddigi utólagos jutalmazás helyett, az alap jövedelmeiből, nyílt pályázat vagy megbízás útján készíttessenek valamely hazai (nem-magyar) nyelven a magyar nyelv és irodalom ismertetésére szolgáló könyvek, melyek az alap jövedelmeiből kiadatván, ingyen vagy olcsón terjesztessenek.

A Bulyovszky jutalom (két évenként 200 frt egy ódai költeményre) szabályzata megállapított.

Intézkedés történt az Akadémia képviselote iránt a vallás- és közoktatástügyi miniszter által a hirlapkönyvtár tárgyában összehívott értekezleten, valamint a sár-szentlőrinczi Petőfi ünnepélyen.

Október 6-kán Gyulai Pál r. t. olvasta az 1882/3-ik évi Péczely drámai pályázatról szóló jelentését. A jutalom ki nem adatott.

Bejelentetett, hogy a szünet alatt tartott irodalmi ünnepélyeken: a sár-szentlőrinczi és maros-vásárhelyi

Petőfi-ünnepélyeken, a bajai Tóth Kálmán és a marosvásárhelyi Bolyai-Farkas emlékünnepeken az Akadémia képviselve volt.

Október 27-kén a Magyar Iskola Egyesületnek az Akadémiához intézett kérvényére elhatározott, hogy a mennyiben az Egyesület népies könyvek terjesztésére bizottságot alakít, az Akadémia abban magát képviseltetni és működését támogatni fogja.

A Budapest történelmi emlékü helyei megjelölésére a főváros által alakított bizottságba Wenzel Gusztáv és Salamon Ferencz rr. tt. küldettek ki.

Több egyesület részére az Akadémia kiadványai megküldése határozottatott.

Horváth Cyrill t. taghoz, félszázados akadémiai jubileuma alkalmából üdvözlő irat intézése határozottatott.

November 4-kén gróf Lónyay Menyhért akadémiai elnöknek elhunytá alkalmából rendkívüli ülés tartatott, melyen Pauler Tivadar másod-elnök a gyászos eseményt bejelentvén, az Akadémia fájdalmanak és kegyeletének kifejezésére több rendbeli intézkedések történtek.

November 24-kén Zsivora György emlékének (az Akadémia vagyonának legnagyobb alapítvánnyal gyarapításáért) megörökítése tárgyában határozatok hozattak.

Elfogadtatott a Fáy-alapítvány szabályainak az Akadémia és a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület által kiküldött egyes bizottság javaslata; továbbá a könyvtári bizottságnak az akadémiai kiadványok ajándék-példányai szétküldésében követett eddigi eljárás megváltoztatása tárgyában kidolgozott tervezete. Az országos magyar dalár-egyesület megkeresésére az Akadémia elvállalta a királyhymnus szövegére a pályázat kihirdetését és a jutalom odaítélését.

Deczember 22-kén bemutattattak az osztályok és bizottságok 1885-ik évi munkatervei és költségvetései.

A Pulszky Ferencz t. t. ötven éves írói jubileuma alkalmából tervezett emlékünnepre üdvözlő küldöttség választatott.

1885. január 5-kén bemutattattak az akadémiai pályázatokra beérkezett pályamunkák.

Január 26-kán bemutattatott az 1885-ik évi költségvetés.

Zichy Antal t. t. indítványt terjesztett elő a régi rendi országgyűlések irományainak, különösen a kerületi ülések naplóinak összegyűjtése tárgyában.

Február 23-kán bemutattatott a miniszteri leirat, mely a Fekésházy-alapítvány tárgyában az Akadémia javaslatát elfogadja.

Az igazságügyminiszter által az írói tulajdonjogra nézve kötendő nemzetközi szerződés tárgyában tartandó értekezletre három tag küldetett ki.

Csiky Gergely t. t. tagnak, Plantus fordításának második feléért, a Karátsonyi-alapból 200 arany utalványoztatott.

Márczius 19-kén fölolvastatott Csiky Gergely I. t. jelentése a Teleki-drámai pályázat tárgyában. A jutalom Somló Sándornak adatott ki.

Márczius 23-kán Beöthy Zsolt I. t. fölolvasta jelentését a Farkas-Raskó pályázat tárgyában. A jutalom ki nem adása határozatott.

Április 27-kén bemutattattak a nagygyűlésre beérkezett tagajánlások.

Tárgyaltatott az akadémiai nagyobb alapítók emlékének megörökítésére vonatkozó javaslat.

A Bük László-féle alapítvány (történeti monografiák megíratása) életbeléptetése iránt intézkedés történt.

IV. Az Akadémia által kiadott munkák, folyóiratok és időszakai nyomtatványok sora (ide nem számítva a csupán segélyzetteket) a következő;

M. T. Akadémiai Almanach 1885-re.

A M. T. Akadémia Évkönyve. XVII. köt. 2. darab.

A M. T. Akadémia Értesítője. 1884. 5. 6. 7. 1885.

1. 2. 3. sz.

Emlékbeszédek (a M. T. Akad. elhunyt tagjai felett).

1884. 3. szám. *Széchen Antal gróf. Mailáth György emlékezete.*

1884. 4. szám. *Margó Tivadar*. Emlékbeszéd
Ch. R. Darwin k. t. felett.
- „ 5. „ *Nendtvich Károly*. Emlékbeszéd
Wöhler Frigyes k. t. felett.
- „ 6. „ *Galgóczy Károly*. Emlékbeszéd
Érkövy Adolf l. t. felett.
- „ 7. „ *Tóth Lőrincz*. Emlékbeszéd Zsi-
vora György l. t. felett.
- „ 8. „ *Haynald Lajos dr.* Emlékbeszéd
Dr. Fenzl Ede k. t. felett.
- „ 9. „ *Than Károly dr.* Emlékbeszéd
Sainte-Claire Deville H. k. t. felett.
- „ 10. „ *Trefort Ágoston*. Emlékbeszéd
Mignet Ferencz k. t. felett.
1885. 1. „ *Török József*. Emlékbeszéd
Tarczy Lajos r. t. felett.
- „ 2. „ *Trefort Ágoston*. Emlékbeszéd
Thiers Lajos Adolf k. t. felett.

I. Osztály.

Nyelvtudományi Közlemények. Szerkeszti *Budenz József*
bizottsági előadó. XVIII. köt. 2. és 3. füz. XIX.
köt. 1. füz.

Nyelvemléktár. XI. XII. köt. (közzé teszi Volf György.)
Ábel Jenő dr. A bártfai szt. Egyed temploma könyv-
tárának története.

*Ballagi Mór. A nyelvfejlődés történelmi folytonossága
és a Nyelvőr.

Budenz József. Az ugor nyelvek összehasonlító alak-
tana. 1. füz. Igeképzés. (Külön lenyomat a Nyelvt.
Közl. VIII. kötetéből).

*Kont Ignác. Seneca tragédiái.

**Kunos I. és Munkácsi B.* A belviszonyragok hasz-
nálata a magyarban.

*Majláth Béla. Telegdi Miklós mester magyar kate-
chismusa 1562-ik évből.

**Nagy Sándor dr.* Szombatos codexek.

A *-gal jelölt munkák : Értekezések.

Szabó Károly. Régi magyar könyvtár. II. köt.

*Szász Béla. A reflexiv- és valláserkölesi elem a költészetben s Longfellow. (Székfoglaló).

Szinnyei József dr. Finn-magyar szótár.

Telegdi Miklós. Az Keresztyenysegnek fundamentomirol való rövid keönywehke.

Ugor füzetek. 5. sz. Votják nyelvmutatványok magyar fordítással és szójegyzékkel. Irta Dr. Munkácsi Bernát.

*Vámbery Armin. A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet. I. Válaszom Hunfalvy Pál bírálati megjegyzéseire.

*Vámbery Armin. A magyarok eredete és a finnugor nyelvészet. II. Válasz Budenz József bírálati megjegyzéseire.

II. Osztály.

Archaeologiai Értesítő. Új folyam. Szerkeszti dr. *Pulszky Károly*. III. köt. 2. rész. IV. köt. V. köt. 1. 2. sz.

Anjoukori Okmánytár. Szerkeszti *Nagy Imre*. IV. köt.

Magyarországi jogtörténeti Emlékek. A magyar törvényhatóságok jogszabályainak gyűjteménye. Össze-
gyűjtötték dr. *Kolozsvári S.* és dr. *Óvári K. I.* köt.
Az erdélyi törvényhatóságok jogszabályai.

Országgyűlési Emlékek (Erdélyi). Szerkeszti Szilágyi Sándor X. köt.

Nemzetgazdasági és Statisztikai Évkönyv. II. évfolyam.

*Fenyvessy Adolf. Adósságok conversiója, különös tekintettel a magyar aranyjáradék conversiójára.

*Hampel József. Adalék Pannónia történetéhez Antoninus Pius korában.

*Horváth Árpád. Mabillon János a diplomatika megalapítója. (Székfoglaló).

*Jakab Elek. Erdély katonai véderejének átalakulása a XVIII. században.

*Kandra Kabos. Szabolcs vármegye alakulása.

*Kuncz Ignác dr. A demokratia eszméje és szervezete.

Lipp Vilmos dr. A keszthelyi sirnevezők.

*Lipp Vilmos dr. A keszthely-dobogói sirnevező.

Marczali Henrik dr. Magyarország II. József korában. II. kötet.

*Marczali Henrik dr. Gróf Pálffy Miklós főkancelár emlékiratai Magyarország kormányzásáról. — Adalék Mária Terézia korának történetéhez.

*Ortway Tivadar dr. Egy állítólagos római mediterrán út Pannoniában.

Pécs Antal. Alsó-Magyarország bányamivelésének története. I. kötet.

*Schwarcz Gyula. Sallustios államformái és a görögök politikai irodalma.

Id. *Szinnyei József*. Tudományos Repertorium. I. Osztály II. kötet.

Vécsey Tamás. Aemilius Papinianus pályája és művei.

III. Osztály.

Mathematikai és Természettudományi közlemények. Szerkeszti báró *Eötvös Lóránd*. XIX. kötet. 1—7. szám.

Mathem. és Természettudományi Értesítő. Szerkeszti *König Gyula*. II. köt. 7—9. füz. III. köt. 1—5. füz.

*ifj. *Apáthy István*. Tanulmány a Najadeák szövettanáról.

*Eröss Gyula dr. A külső hőmérsék befolyása a csecsemők szervezetére.

*Fodor József dr. A lakásviszonyok befolyása a cholera és typhus elterjedésére.

*Gothárd Jenő. Megfigyelések a herényi astrophysikai observatoriumon 1883. évben.

*Gothárd Jenő. A Pons-Brooks üstökös spectroscopicus megfigyelése a herényi astrophysikai observatoriumon.

*Hantken Miksa. Új adatok a buda-nagykovácsii hegység és az esztergomi vidék föld és őslénytani ismeretéhez.

*Konkoly Miklós. Előleges vizsgálatok néhány szénhydrogen-gáz spectrumán spectroscoppal és spectralphotometerrel.

*Konkoly Miklós. Csillagászati megfigyelések az ógyalai csillagdán 1883-ban.

- * *Konkoly Miklós*. 615 állócsillag spectruma. A déli öv átkutatásának I-ső része. 0°-tól—15°-ig. (Hora 12. 2).
- * *Konkoly Miklós*. Hulló-csillagok megfigyelése a magyar korona területén 1883-ban és azok 47 kisu-gárzó pontjainak levezetése.
- * *Konkoly Miklós*. A nap felületének megfigyelése 1883-ban az ó-gyallai csillagdán.
- * *Konkoly Miklós*. Astrophysikai megfigyelések 1883-ban az ó-gyallai csillagdán. II. rész.
- * *König Gyula*. A másodrendű és két független változót tartalmazó partiális differentiál egyenletek elmélete.
- Kruspér István*. Légtüneti észleletek. II. köt.
- * *Liebermann Leo*. A petroleum lobbanási pontja meghatározásának egy új módszere.
- * *Ónodi A. D.* A csigolya közötti dúczok és ideggyökerek fejlődéséről.
- * *Primics György*. A keleti kárpátok geologiai viszonyai.
- * *Szigethy Károly*. A folyami rák zöldmirigyének bonczövet- és élettana.
- * *Szily Kálmán*. Adatok Bolyai Farkas életrajzához.

V. A Könyvkiadó vállalat kiadványai.

I. sorozat. *Thierry Amadé*. Elbeszélések a római történetből az V. században. A nyugoti birodalom végső napjai. Fordította dr. *Öreg János*.

M. Carthy: Anglia története korunkban. I. köt. Fordította *Szász Béla*.

II. sorozat. *Taine Hippolit Adolf*. Az angol irodalom története. IV. kötet. Fordította *Csiky Gergely*.

III. sorozat. *Concha Győző*. Ujkori alkotmányok. I. köt. (Eredeti.)

Lavergne Leonce. Az angol mezőgazdaság. Fordította *Belsics Gusztáv*.

VI. Sajtó alatt vannak:

* *Gothárd Jenő*. A herényi astrophysikai-observatorium sarkmagasságának meghatározása.

- * *Gotthárd J.* Az 1884. évi megfigyelések.
- * *Högyes Endre.* Az associált szemmozgások idegmechanismusa. III. R.
- Hunfalvy Pál.* Emlékbeszéd Lönnrot Illés felett.
- Ipolyi Arnold.* A magyar szent korona.
- * *Kanitz Ágost.* Gróf Széchenyi Béla középázsiai expedíciójának növényteni eredményei.
- * *Konkoly Miklós.* Napfoltok megfigyelése 1884-ben.
- * *Konkoly M.* Astrophysikai megfigyelések 1884-ben.
- * *Konkoly M.* Hulló csillagok megfigyelése 1884-ben.
- * *Loczka József.* Ásványelemzési közlemények.
- * *Majláth Béla.* Az 1642. évi szőnyi békekötés története.
- * *Szigethy Károly.* Az *astacus fluviatilis*.
- Szilágyi Sándor.* A linzi békekötés.
- Szilágyi Sándor.* Bethlen Gábor és a velencei köztársaság.
- * *Télfy Iván.* Nyelvészeti mozgalmak a mai görögöknél.
- Thaly Kálmán.* A székesi gróf Beresényi család.
- * *Thury József.* A kasztamunii török nyelvjárás.
- * *Volf György.* Kiktől tanult a magyar olvasni, írni.
- Wlassics Gyula.* A bűnkisérlet és a bevégzett bűncselekmény.
- Könyvkiadó bizottságtól:*
- Ranke.* A pápaság története. Fordítja *Lehr Albert.*
- Szász Károly.* Dante isteni színjátéka.

VII. A M. T. Akadémia könyvtárának rendezett tudományos szakjai 50-re szaporodtak, s összesen 36,327 munkát tartalmaznak, a következő kimutatás szerint:

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
I. Történelem	Octavo 3333	
	Quarto 807	
	Folio 491	
	Összesen :	4631

<i>Szak</i>	<i>Alak</i>	<i>Munkák száma</i>
II. Magy. Történelem	Octavo	1417
	Quarto	566
	Folio	113
	Összesen :	2096
III. Életírás	Octavo	1294
	Quarto	332
	Folio	62
	Összesen :	1688
IV. Politika	Octavo	1682
	Quarto	118
	Folio	4
	Összesen :	1804
V. Magyar Politika . . .	Octavo	934
	Quarto	15
	Folio	1
	Összesen :	950
VI. Jogtudomány	Octavo	572
	Quarto	140
	Folio	53
	Összesen :	765
VII. Magyar Jogtud . . .	Octavo	673
	Quarto	90
	Folio	109
	Összesen :	872
VIII. Magyar Országgy . .	Folio	95
	Összesen :	95
IX. Földrajz	Octavo	626
	Quarto	140
	Folio	84
	Összesen :	850
X. Magy. Földrajz	Octavo	311
	Quarto	33
	Folio	11
	Összesen :	355

<i>Szak</i>	<i>Alak</i>	<i>Munkák száma</i>
XI. Térképek	Octavo	508
	Quarto	187
	Folio	3
	Összesen :	698
XII. Utazás	Octavo	759
	Quarto	113
	Folio	7
	Összesen :	879
XIII. Statisztika	Octavo	317
	Quarto	107
	Folio	15
	Összesen :	499
XIV. Anthropologia	Octavo	110
	Quarto	14
	Összesen :	124
XV. Természettudomány.	Octavo	71
	Quarto	5
	Folio	4
	Összesen :	80
XVI. Physika	Octavo	378
	Quarto	154
	Összesen :	532
XVII. Vegytan	Octavo	247
	Quarto	19
	Folio	5
	Összesen :	271
XVIII. Matematika	Octavo	612
	Quarto	236
	Folio	19
	Összesen :	867
XIX. Természetrjz	Octavo	60
	Quarto	6
	Folio	5
	Összesen :	71

<i>Szak</i>	<i>Alak</i>	<i>Munkák száma</i>
XX. Állattan.....	Octavo	271
	Quarto	101
	Folio	28
	Összesen:	400
XXI. Növénytan.....	Octavo	150
	Quarto	37
	Folio	39
	Összesen:	226
XXII. Asványtan.....	Octavo	308
	Quarto	48
	Folio	8
	Összesen:	364
XXIII. Orvostudomány.....	Octavo	1903
	Quarto	200
	Folio	61
	Összesen:	2164
XXIV. Haditudomány.....	Octavo	359
	Quarto	57
	Összesen:	416
XXV. Philosophia.....	Octavo	963
	Quarto	78
	Folio	6
	Összesen:	997
XXVI. Paedagogia.....	Octavo	351
	Quarto	30
	Összesen:	381
XXVII. Széptudomány.....	Octavo	299
	Quarto	39
	Folio	5
	Összesen:	343
XXVIII. Nyelvtudomány.....	Octavo	967
	Quarto	186
	Folio	41
	Összesen:	1194

<i>Szak</i>	<i>Alak</i>	<i>Munkák száma</i>
XXIX. Magy. Nyelvtud. . . .	Octavo 290	
	Quarto 10	
	Összesen :	300
XXX. Régi magy. Irod. . . .	Octavo 225	
	Quarto 248	
	Folio 25	
Összesen :	498	
XXXI. Magyar Irodalom. . .	Octavo 1352	
	Quarto 42	
	Összesen :	1394
XXXII. Külföldi folyóirat. . .	Octavo 126	
	Quarto 43	
	Folio 14	
Összesen :	183	
XXXIII. Magyar folyóirat. . .	Octavo 79	
	Quarto 93	
	Folio 138	
Összesen :	310	
XXXIV. Görög irodalom. . . .	Octavo 447	
	Quarto 51	
	Folio 56	
Összesen :	554	
XXXV. Latin irodalom.	Octavo 582	
	Quarto 83	
	Folio 36	
Összesen :	701	
XXXVI. Classica philologia. . .	Octavo 337	
	Quarto 64	
	Folio 2	
Összesen :	403	
XXXVII. Uj latin irodalom. . .	Octavo 416	
	Quarto 133	
	Folio 5	
Összesen :	554	

<i>Szak</i>	<i>Alak</i>	<i>Munkák száma</i>
XXXVIII. Régészet.....	Octavo	446
	Quarto	307
	Folio	217
	Összesen :	970
XXXIX. Éremtudomány.....	Octavo	84
	Quarto	73
	Folio	18
	Összesen :	175
XL. Keleti irodalom....	Octavo	560
	Quarto	119
	Folio	34
	Összesen :	713
XLI. Olasz irodalom.....	Octavo	168
	Quarto	27
	Folio	2
	Összesen :	197
XLII. Francia irodalom..	Octavo	603
	Quarto	7
	Folio	2
	Összesen :	612
XLIII. Germán irodalmak..	Octavo	895
	Quarto	16
	Összesen :	911
XLIV. Szláv irodalmak....	Octavo	374
	Quarto	28
	Folio	4
	Összesen :	406
XLV. Külf. Akad. és Társ.	Octavo	131
	Quarto	96
	Folio	5
	Összesen :	232
XLVI. Magy. Akad. kiadv.	Octavo	163
	Quarto	23
	Összesen :	186

<i>Szak</i>	<i>Alak</i>	<i>Munkák száma</i>
XLVII. Gazdászat	Octavo	1001
	Quarto	240
	Folio	89
	Összesen :	1330
XLVIII. Theologia	Octavo	892
	Összesen :	892
XLIX. Encyclopaedia	Octavo	50
	Quarto	75
	Folio	14
	Összesen :	139
L. Incunabulum	Quarto	85
	Folio	270
	Összesen :	355

Az 1885. máj. 1-ig rendezett munkák összes száma :
36,327.

A czédula-katalogusok száma 75.

A könyvtár gyarapodása a járulék-napló kimutatása szerint :

	munka	kötet	füzet
A külföldi akadémiákkal, külföldi és hazai tud. társulatokkal folytatott csere útján	448	467	279 és 6 térkép.
Magánosok ajándékából	174	98	95 és 1 „

	munka	kötet	füzet
34 nyomda kötelespéldányaiból	322	151	251
Az Akadémia saját kiadásából	30	46	40
Vásárlás útján	357	565	107

Az 1884-ik évi összes gyarapodás tehát 1301 munka, 1327 köt. 772 füzetben és 7 térkép, mely számba azonban a 110 külföldi és hazai folyóirat nincs fölvéve.

A könyvtár olvasó-termében 1884. évben 9731 egyén

12,944 munkát használt; házon kívül 168 egyén 580 művet kölcsönzött ki. Összesen tehát 9,899 egyén 13,524 könyvet használt.

A kéziratár rendezése az 1884—1885. évben a következő eredményt mutatja :

A kéziratár rendezése s használása növekedő arányban folyt. Vége felé közeledvén az első: megkönnyül az utolsó, s mind többen és nagyobb könnyűséggel, nagyobb kedvvel kívánják a beces anyagot használni. Számban fejezni ki: hányan? s mennyi kéziratot használnak? nem lehet; mert nem marad mindennek írásos nyoma. Sokan bent az Akadémia helyiségeiben nézik át s jegyzik ki a mire szükségök van, s azonnal visszaadják. De mind a kutatás, mind a munkálkodás gyakoribb s nagyobb mérvű. A kutatók száma tehető 200-ra, a használt kéziratoké kétannyira.

A kéziratár gyarapodott *Zsoldos Ignác*nak az 1825/26-ki pozsonyi országgyűlésről irt Naplójegyzeteivel, *Horváth József Elek* munkáival, Királyi Pál ajándékából, *Angelo Gubernatis* gróf egy XVII-ik századi emlékirat-adományával, *Petőfi Sándor* szülői, születése helye, ideje s más körülményei felől Pestmegye által az Akadémiához beküldött s ujabban kéziratárba helyezett 10 darab beces írománynyal; végre báró *Wesselényi Miklós* 1834. nov. 29. a Szathmár megyei közgyűlésen a jobbágyok felszabadítása ügyében mondott beszédével.

I. Szak. *Magyar Nyelvtudomány*, gyarapodott 12 kötettel iv- 4-rét és 8-drétben.

II. Szak. *Magyar Irodalom*. (Szinművészet, Népköltészet), gyarapodott 6 kötetten 4-d és 8-drétben.

III. Szak. *Magyar Irodalom*. (Levelezések), gyarapodott 8 kötetten iv- 4-d és 8-drétben.

IV. Szak. *Magyar Irodalom*. (Régi és újabb írók művei eredeti kéziratokban), gyarapodott 7 kötetten 4-d és 8-drétben.

V. Szak. *Történelem* ivrétben, gyarapodott 20 kötetten, 4-drétben 12-vel, 8-drétben kettővel.

Történelem segéltudományai: (Oklevéltan, Régészet,

és Éremtan, Pecséttan, Czimertan, Genealogia, Naplók) gyarapodott 35 rendezett kötettel ív és 4-drétben.

VI. Szak. *Magyar Irodalom*. Könyvészet (Bibliographia) gyarapodott 2 kötetten.

VII. Szak. *Vegyés*, gyarapodott 8 kötetten ívrét- és 4-drétben.

A többi szakokban, minők: *Codexek, jogtan, politika, theologia* sat. nem volt rendezési gyarapodás.

A bizonyos gyűjtők nevét viselő gyűjtemények közül teljesen rendezettek az idén a *Schwandtner — és Rath Károly-félék*, az *első 20, utóbbi 28* ívrétű kötetben.

VIII. Az **Igazgató Tanács** hét ülést tartott. A jelen-
tekenyebb határozatok a következők:

A június 7-iki ülésben elfogadta Zsivora Józsefnek, mint b. e. Zsivora György végrendeleti általános örökösének ajánlatát, mely szerint általános örökösi jogait az Akadémiára ruhazza, oly föltétellel, hogy 4000 forintnyi életjáradékát az Akadémia azonnal és levonás nélkül folyóvá tegye.

A Román-alaphoz tartozó kis-dobronyi birtokrészt 2000 forinton eladta.

Az akadémiai könyvtár olvasóteremének átalakítása iránt intézkedett, olyképen, hogy az 40 olvasó helyett legalább 60-at legyen képes befogadni.

Ring Adorján nyugdíjazott akadémiai irnok elhúnyta után, özvegyének évi 300 forint kegydíjat határozott.

A gróf Cziráky János halála által az Igazgató Tanácsban megüresedett helyre Szlávay József koronaórt választotta meg.

Szeptember 28-kán a magy. kir. miniszterelnök megkeresésére az Akadémia helyiségeit az osztrák delegáció ülési számára átengedte, miután a miniszterelnök leiratából azon megnyugtatót merítette, hogy jövőben e célra a helyiségek nem fognak igénybe vétetni.

A Zsivora-hagyaték tárgyában elhatározta, hogy mivel a hagyaték a végrendeleti hagyományok egész összegét távolról sem fedezi, a hagyományosoknak egyezségi ajánlat fog tétetni, mely szerint az Akadémia a ha-

gyomány 70%-át azonnal készpénzben lefizeti, a mennyiben a hagyományosok minden további követelésökről lemondanak.

November 4-kén kijelentvén, hogy a gróf Lónyay Menyhért akadémiai elnök ellhúnya alkalmából az Akadémia által tett intézkedésekhez csatlakozik, elhatározta, hogy a gyászünnepély ezéjára az Akadémia palotájának esarnoka az Akadémia költségén fel fog diszittetni.

Deczember 7-kén bejelentetvén, hogy a Zsivora-hagyaték, u. m. a Földhitelintézetnél letett 165,210 forint értékű értékpapírok, valamint a hagyatékhoz tartozó követelések az Akadémia részére átvétettek, a hagyatéki-ügy tárgyában több határozat hozatott.

Az alapítványok biztosítása tárgyában több intézkedés történt.

A Román-alaphoz tartozó munkácsi ház 8000 forinton eladatott.

A Kazinczy-alaphoz tartozó összes ingatlanok (a Mauzoleum és parkja kivételével) 24000 forinton eladattak.

Az akadémiai irodatisztviselők hatáskörei, kötelességei és illetményei szabályoztattak.

1885. január 25-kén bemutattattak az Akadémia vagyona állásáról, 1884-ik évi bevételeiről és kiadásairól szóló jelentések. Megállapított az 1885-ik évi költségvetés. (Lásd alább.)

Reimprecht József akadémiai házgondnok, tekintettel hosszas betegeskedésére, nyugdíjaztatott.

Intézkedés történt az akadémiai palota és bérház teljes jókarba helyezése iránt.

Február 22-kén az Osterhuber-hagyaték tárgyában az örökösökkel kötött egyesség helybenhagyatott.

Márczius 29-kén a Bük László által adományozott tóti-erdőbirtoknak 7500 forint áron eladása határozatott.

A palota és bérház épületében eszközlendő munkálatok tárgyában intézkedések tétettek.

Az akadémiai nagyobb alapítók emlékének megörökítése tárgyában, a kiküldött bizottság javaslatai elfogadattak.

Az Igazgató Tanács ezen üléseiben a következő új hagyományok jelentettek be:

Bujanovics Jánosné szül. *Koppy* Máriaé 10,000 frt.

Osterhuber zalamegyei földbirtokosé 6500 frt.

Özvegy *Arany* Jánosné 500 frt.

Nagy Sándor aradi törvényszéki elnöké 500 frt.

Kerekes Lászlóné szül. *Márton* Polyxenáé 500 frt.

Mihalovich József torontáli földbirtokosé 200 frt.

Kántor Sámuel kir. tanácsosé 100 frt.

IX. Halál által az Akadémia 1884-ben júl. 3. *Franckenburg* Adolf l. t.; szept. 14. *Vandrák* András l. t. szept. 28. *Pompéry* János l. t.; okt. 4. *Lichner* Pál l. t.; nov. 3. Gróf *Lónyay* Menyhért elnökét és t. t.; nov. 5. *Horváth* Cyrill t. t.; 1885. jan. 6. *Botka* Tivadar t. t.; jan. 10. *Kruesz* Krizosztom t. t.; márcz. 11. *Say* Móricz l. t.; ápr. 14. *Győry* Vilmos l. t. ápr. 21. *Nagy* János t. t., és máj. 20. *Rózsay* József l. tagját vesztette el.

PÉNZTÁRI KIMUTATÁS

1884-RŐL ÉS AZ 1885. ÉVI

KÖLTSÉGVETÉS.

A magyar tudományos Akadémia

Pályó sz.	Actívum	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Értékpapírok :				
	a) Magy. földhitelintézeti záloglev. (148.500 frt 5 $\frac{1}{2}$ %-os, 637.300 frt 5%-os, 8,400 frt ércértékű al pari és kamatok 1884. december 31-ig	801,012	09		
	b) 16.550 frt földtelhermentesítési kötvény al pari és kamatok 1884. december 31-ig	16,702	58		
	c) 20.000 frt 6%-os magyar arany- jüradék al pari és kamatok 1884. december 31-én	20,705	47		
	d) 13.000 frt p. é. osztr. államkötv. alpari és kamatok 1884. dec. 31-én	13,133	—		
	e) 900 frt szállóváltási kötvény al pari és kamatok 1884. decz. 31-ig	920	92		
	f) 10 drb pesti első hazai takaré- pénztári részvény á 4.000 frt.	40,000	—		
	g) 5 drb Pannónia v. bizt. részvény á 800 frt.	4,000	—		
	h) kisorsolt pestvárosi kölesönkötv.	1,000	—		
	i) sorsjegyek értéke	1,200	—	898,674	06
2	Az Akadémia épületei, könyvtára, könyvkészlete és egyéb felszere- lései értéke			1,000,000	—
3	Kívülfekvő alapítványok :				
	a) 6%-os alapítványok	100,001	—		
	b) 5%-os alapítványok	155,045	—		
	c) 4%-os alapítványok	84	—		
	d) kamatonélküli alapítványok : frt 68,422.33				
	e) Ingatlanok :				
	aa) Kazinczy-alapítvány szép- halmi és felsőregmeczi ingat- lanai	24,000.	—		
	bb) Román Ferencz alapítványa munkási és beregmezei in- gatlanai	18,000.	—		
	cc) Bük László által adományo- zott tótii erdőbirtok	6,000.	—		
		116,422	33	371,552	33
4	Hátralékos kamatok a fennebbi ala- pítványok után			5,730	78
5	Követelések :				
	a) Magyar földhitelintézet	14,059	97		
	b) többi követelések	26,301	01	40,360	98
6	Előre kifizetett 1885-re eső illetmények			1,225	80
7	Künlévő előlegek			614	41
8	Házbér-hátralék			1,471	95
				2,319,630	31

Budapestben, 1884. december 31-én.

vagyonmérlege 1884. december 31-én.

Folyó sz.	Passivum	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Külön alapok az Akadémia kezelése alatt		41		
	a) Székely kivándorlási alap	6,500	87		
	b) Herczeg Czartorisky-alapítvány	2,087			
	c) Az akadémiai nagyterem kifestésére képzett alap	17,233	61		
	d) Alap a magyar mérnöki irodalom előmozdítására	1,029	60		
	e) Reguly-alap	1,421	64		
	f) Udvardy Cherna János jubiláris alapítványa	223	41		
	g) Kereskedelmi műszótár alapítványa	1,059	82		
	h) Kazinczy-alap:				
	aa) ingatlanokban frt 24.000.—				
	bb) készpénzben „ 5.191.87	29,191	87	58,748	23
2	Az Akadémia tartozásai:				
	a) Arany János emlékszobor-alap:				
	gyűjtött összeg .. frt 71,523.40				
	kamat .. „ 4,942.49				
	„ 76,465.89				
	lejár költség .. „ 1,084.29	75,381	60		
	b) n. Zsivora György hagyatéki tömeg-számla	106,812	51		
	c) Különféle tartozások	18,725	66	200,919	77
3	Előrefizetett házbér, mely az 1885. évet illeti			1,745	82
4	Vagyonmérleg:				
	Vagyon 1884. január 1-én	2,039,229	47		
	1884. évi tiszta eredmény	18,987	02	2,058,216	49
				2,319,630	31

A Magyar Földhitelezet,
mint a M. T. Akadémia vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitch.

A Magyar Tudományos Akadémia veszteség- és

Polgár	Kiadás	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	a) Rendes tagok fizetése.....	2,940	—		
	b) Főbb tisztviselők fizetése.....	6,800	—		
	c) Többi tisztviselők fizetése.....	9,748	09		
	d) Szolgák fizetése és ruházata..	4,155	25		
	e) Nyugdíjak.....	655	—	24,298	34
2	Évkönyv és Értesítő kiadása.....			1,852	77
3	Az I. osztály és bizottságai részére:				
	a) Osztályi kiadások.....	8,024	82		
	b) Nyelvtudományi Bizottság....	5,311	18		
	c) Irodalomtörténelmi Bizottság..	3,077	59		
	d) Philologiai Bizottság.....	2,000	—	18,413	59
4	A II. osztály részére:				
	a) Osztályi kiadásokra.....	7,061	46		
	b) Történelmi Bizottság.....	10,930	10		
	c) Archaeologiai Bizottság.....	5,300	—		
	d) Nemzetgazdasági Bizottság...	3,500	—	26,791	56
5	A III. osztály részére:				
	a) Osztályi kiadásokra.....	7,835	46		
	b) Természettudom. és Elektromos Bizottságok.....	8,000	—		
	c) Hadtudományi Bizottság.....	1,000	—	16,835	46
6	Könyvkiadó Bizottság.....			4,000	—
7	Gróf Széchenyi István műveinek ki- adására.....			220	—
8	Jutalmakra.....			7,201	23
9	Budapesti Szemle segélyezésére....			2,200	—
10	Előfizetés az Ungarische Revue pél- dányaira.....			1,500	—
11	Előfizetés a Revue Hongroise pél- dányaira.....			618	07
12	Előfizetés az idegen nyelven megün- ditandó természettudományi folyó- irat példányaira.....			1,200	—
13	A könyv- és kéziratára.....			5,106	91
14	Az akadémia épületeire; fentartás, javítás, fűtés stb-re.....			8,758	52
15	Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra			3,327	88
16	Adó.....			4,465	94
17	Kamatok, és pedig alapítványok és alapot után.....			5,201	67
18	Kiadások síremlékek és arczképekre			1,490	69
				133,482	63
19	Tiszta eredmény, mely az akadémiai vagyonat szaporítja.....			18,987	02
				152,469	65

Budapestben, 1884. december 31-én.

nyeremény-számlája 1884. december 31 én.

Folyószáma	Bevétel	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Bevételezett kamatok:				
	a) Alapítványok kamatai	14,928	17		
	b) Magyar Földhitelintézet	1,125	38		
		16,053	55		
2	Értékpapírok után	44,646	65		
3	Házbér	37,041	18		
4	Könyvek eladásából	8,497	35	106,238	73
5	Országos dotatió:				
	a) Történelmi és irodalomtörté- neti czélokra	15,000	—		
	b) Műemlékek kiadására	5,000	—		
	c) Természettudom. kutatásokra ..	5,000	—		
	d) Könyvtára	5,000	—		
	e) Elektromos Bizottság	1,500	—		
	f) Philologiai Bizottság	1,200	—	32,700	—
6	Hagyományok			11,314	80
7	Alapítványok			2,200	—
8	Akadémiai körtől			16	12
				152,469	65

A Magyar Földhitelintézet,
mint a M. T. Akadémia vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitsch.

Kimutatás

a Magyar Tudományos Akadémia javára 1884-ben tett új
alapítványok és hagyományokról.

Új alapítványok:

Bulyovszky Gyula emlékalap	2000.—
Szalazár Károly	200.—
	<u>2200.—</u>
O. é. frt	2200.—

Hagyományok h. r. n.:

1. N. Pompéry János	300.—
2. N. Mihalovits István	200.—
3. N. Bujanovits Jánosné sz. Koppay Mária:	
tőke	10000.—
kamat	814.80
	<u>10814.80</u>
O. é. frt	11314.80

Budapest, 1884. december hó 31-én.

A Magyar Földhitelintézet,
mint a M. T. Akadémia vagyonának kezelője

Lukács.

Trebitsch.

Kimutatás

a bevételek állásáról 1884. december 31-én.

Költségvetés száma		Mértékszám	Bevételek 1884. évben	Költség- vetés 1884-re
I.	Alapítványok kamatai . . .	1 a)	14,928 17	15,000 —
VII.	Magyar földhitelintézet . . .	1 b)	1,125 38	1,500 —
			16,053 55	16,500 —
II.	Értékpapírok jövedelme . . .	2	44,646 65	36,700 —
III.	Házbér	3	37,041 18	37,000 —
IV.	Egyéb ingatlanok jöve- delme			—
V.	Könyvek eladásából	4	8,497 35	2,000 —
			106,238 73	99,200 —
VI.	Országos dotatió	5	32,700 —	32,500 —
	Az 1884. évre készített költségvetés főösszege			131,700 —
	Különféle hagyományok	6	138,938 73	
	Új alapítványok	7	11,314 80	
	Akadémiai körtől	8	2,200 —	
			16 12	
	Bevételek 1884. évben illetőleg a veszteség- és nyereményszámla fő- összege		152,469 65	
	Több vetetett be			20,769 65
			152,469 65	152,469 65

Budapest, 1884. december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet,
mint a M. T. Akadémia vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitsch.

Az 1885. évi költségvetés.

A M. T. Akadémia Igazgató Tanácsa 1885. január 25-én tartott ülésében az Akadémia 1885-ik évi költségvetését következőképen állapította meg:

Folyó sz.	Bevételek	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Alapítványok kamatai	14,000	—		
2	Értékpapírok jövedelme	47,500	—		
3	Házbér	39,000	—		
4	Egyéb ingatlanok jövedelme	1,000	—		
5	Könyvek eladásából	8,500	—	110,000	—
6	Országos dotatió:				
	a) Történelmi és irodalomtörténeti czélokra	15,000	—		
	b) Műemlékek ismertetésére	5,000	—		
	c) Természettudományi kutatásokra	5,000	—		
	d) Könyvtár gyarapítására	5,000	—		
	e) Classica-philologiai Bizottság számára	1,000	—	31,000	—
7	Időközi kamatokból			1,500	—
	Összeg			142,500	—

Folyó sz.	Kiadások	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Személyes járandóságok :				
	a) Rendes tagok fizetése	4,340	—		
	b) Főbb tisztviselők fizetése	6,800	—		
	c) Többi tisztviselők fizetése	9,790	—		
	d) Szolgák fizetése	3,180	—		
	e) Szolgák ruházata	900	—		
	f) Nyugdíjak	700	—		
	g) Drágasági pótlék	670	—	25,480	—
2	Évkönyv, Értesítő, Almanach kiadására			2,000	
3	Az I. osztály részére :				
	a) Az osztály munkálataira	8,000	—		
	b) A Nyelvtud. Bizottság munkálataira	6,200	—		
	c) Az Irodalomtörténeti Bizottság munkálataira	3,500	—		
	d) A Classica-philologiai Bizottság munkálataira	2,300	—	20,000	—
4	A II. osztály részére :				
	a) Az osztály munkálataira	8,500	—		
	b) A Történelmi Bizottság munkálataira	12,000	—		
	c) Az Archaeologiai Bizottság munkálataira	5,000	—		
	d) A Nemzetgazdasági Bizottság munkálataira	4,000	—	29,500	—
5	A III. osztály részére :				
	a) Az osztály munkálataira	10,700	—		
	b) A Természettudom. Bizottság munkálataira	5,000	—		
	c) A Hadtudományi Bizottság munkálataira	2,500	—	18,200	—
6	A Könyvkiadó Bizottság részére			4,000	
7	Gróf Széchenyi István művei kiadására			500	
8	Jutalmakra			5,000	
9	Budapesti Szemle segélyezésére			2,200	
10	Előfizetés az Ungarische Revue példányaira			1,500	
11	Előfizetés a Revue Hongroise példányaira			1,000	
12	Előfizetés egy idegen nyelven megindítandó természettudományi folyóirat példányaira			1,500	
13	A Könyvtárra			5,000	
14	Az Akadémia palotája és bérháza költségeire			7,000	
15	Adóra			5,500	

Folyó sz.	Kiadások	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
16	Kamatok az Akadémia által kezelt külön alapok után			7,220	—
17	Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra			3,500	—
18	Siremlékek- és arczképekre			1,000	—
19	Országos kiállítás			600	—
	Összeg			140,700	—
	Az I. osztály részére Kazinczy Ferencz munkái kiadásának megindítására 1000 frt; — a Nemzetgazdasági Bizottság részére a kereskedelmi műszótár szerkesztésének költségei (2100 frt), úgyszintén a jutalmak sorában a mérnöki és Lévy-féle jutalmak külön kezelt alapokban találják fedezetöket. A Nemzetgazdasági Bizottság az Ügyrend 94. §. értelmében rendelkezik az Első biztosító társaság alapítványának 500 frt kamatjával, mely a jutalmak összegébe van fölvéve.				
	Jegyzet: A fennmaradó 1800 frt. mint az Akadémia tiszta jövedelmének 2%-a az alaptőke gyarapítására fordították. Az 1882. esztendőben kiadásul elő volt iranyozva 115.000 frt, 1883-ra 118.400 frt, 1884-re 130.000 frt. Szorosan tudományos ezélokra előirányoztatott:				
	1882-ben	69009	frt		
	1883-ban	73300	"		
	1884-ben	81810	"		
	1885-ben	85100	"		

A
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1885-İK ÉVI MÁJUS HÓ 31-ÉN

DÉLELŐTT 10 ÓRAKOR

SAJÁT DÍSZTERMÉBEN TARTANDÓ

XLV-DIK KÖZÜLÉSÉNEK

ELŐRAJZA.

- 1. Elnöki megnyitó beszéd. Pulszky Ferencz tiszt. tagtól.*
- 2. Jelentés az Akadémia munkásságáról az 188 $\frac{4}{5}$ esztendőben. Fraknói Vilmos főtitkártól.*
- 3. Emlékbeszéd gróf Lónyay Menyhért akadémiai elnök fölött. Tresort Ágoston tiszt. tagtól.*
- 4. Fodor József rendes tag előadása: „A hosszú élet föltételeiről.“*

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1885. május 27-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos
főtitkár.

JELENTÉSEK
A
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1885. MÁJUS 26—28-iki

XLV-ik NAGYGYÜLÉSÉN

ELDÖNTÖTT

JUTALMAZÁSOKRÓL

S TÖRTÉNT

ÚJ VÁLASZTÁSOKRÓL.

BUDAPEST
HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA
1885.

I.

Jelentés az akadémiai nagyjutalomról és a Marczibányi mellékjutalomról.

Az akadémiai nagyjutalomra és a Marczibányi-jutalomra a jelen évi nagygyűlésen a társadalmi tudományok köréhez tartozó, az 1878—1884. évkörben megjelent munkák versenyeztek.

Az Akadémia örömmel vette tudomásul, hogy ezen munkák sorozatában több figyelemre méltó és önálló becsű találatok. Mivel azonban egyik sem emelkedik ki a többi fölött annyira, hogy egyedül jutalmazandó volna, a nagyjutalomnak két munka között megosztását határozta el.

Az egyik *Lukács Béla* „Állambáztartás és adózás“ Angliában és Franciaországban ezimű munkája (Két kötet, 1884.) mely irodalmunknak e nemben első terjedelmes és összefoglaló termékét képezi; a maga elé tűzött, úgy elméleti mint gyakorlati szempontból nagyfonságú föladatot tudományos szellemben és sikeresen oldja meg; a kútforrások fölhasználásában, valamint tárgyának kifejtésében önálló és beható tanulmányokról tesz tanúságot.

A másik *Schnierer Aladár* „A büntettek és vétségekről“ szóló magyar büntetőtörvény-magyarázata (1878.), mely a hazai jog ezen nagyfonságú ágának eddig legkimerítőbb commentárját nyújtja; a büntetőjogi irodalmat teljesen és lelkiismeretesen fölhasználja; oly büntetőjogi kérdéseket is kimerítően és sikerrel tárgyal, melyek sem a hazai, sem a külföldi irodalomban nem részesültek még méltatásban, és így a jogtudomány ezen terén egészen új eredményeket is mutat föl.

Ezen munkákhoz értékre legközelebb állónak és így a Marczibányi-mellékjutalommal jutalmazandónak találatot

Beöthy Leo lev. tag „A társadalmi fejlődés kezdetei“ (1882. két kötet) című munkája, mely a napjainkban mindinkább érvényre emelkedő sociológiának egyik fontos részét, a társadalmi psychológiát és ezzel kapcsolatban az államszervezet keletkezésének és primitív alakzatainak elméletét behatóan, sok tekintetben új alapokon fejtegeti; a történelem, anthropologia és ethnologia legújabb vívmányait értékesíti, és így oly munkával gazdagítja irodalmunkat, mely az angol és német e nemű legjelesebb dolgozatok mellé méltán sorakozik.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1885. május 27-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtírkár.

II.

Jelentés a Lukács Krisztina-féle nyelvtudományi pályázatról.

A magyar határozókról szóló pályakérdésre a kitűzött határnapig csak egyetlenegy pályamű érkezett „Törvényes szabadság“ jeligével. E pályamű nagy grammatikai képzettségről, mind az ismertebb, mind pedig a rokon nyelvek elég tág körű ismeretéről, az összes magyar, de kivált a régi irodalomban teljes tájékozottságról tanúskodik. Az eljárás, melyet a mű szerzője a kitűzött kérdés megfejtésében követett, helyes: először fejlődésök szerint összeállítja a tényeket; azután az egyes jelenségek okait vizsgálja s lélektanilag iparkodik megmagyarázni; végül fejlődésök utolsó fokai szerint állapítja meg használatukat, mindenkor rámutatva s külön választva, egyrészt a csak multban élő, de ma teljesen feledésbe ment, másrészt az idegen hatás nyomán keletkezett használatot. Vannak ugyan a műben némi hézagok, a mennyiben néhány határozói exponenst csak vázlatosan tárgyal a szerző, de kellő kiegészítéseket igéri; — továbbá apróbb ellenmondásokat találhatni benne, s egypár jelentéktlenebb kifogást is emelhetni ellene, de egészben véve jeles mű s jutalomra érdemes.

Az Akadémia ezért a Lukács-jutalmat (1000 frt) a pályamunkának odaítélte. A jeligés levél fölbontatván, *Simonyi Zsigmond* akad. lev. tag neve tünt ki.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1885. május 27-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

III.

Jelentés a Fekésházy-jutalomról.

A Fekésházy-jutalomra (500 forint) minden ötödik évben, a hazában divatozó, bármely nyelven (a magyaron kívül) írt oly munkák pályáznak, melyek a magyar nyelv és irodalom megismertetését előmozdítják. Az 1881—1884. évkörben megjelent munkák közül Putnoky Miklósnak *Abcdár maghiar-román* és *Legendár maghiar-román*, pentru scoalele poporule, (két füzet) — *Manuducere* (Utmutatás) szintén két füzet kíséretében (Szeben, 1884.) megjelent munkája íteltetett jutalomra legérdemesebbnek, mint a mely a magyar nyelv tanítását jeles módszerességével előmozdítja. Jutalomra érdemesíti e könyvet az a körülmény is, hogy azt igen számos román népiskola használja, úgy, hogy az egyik részből öt kiadásban már 31,500 példány, a másiktól két kiadásban 9000 példány kelt el; továbbá, hogy ezzel a román ifjúságnak szóló magyar nyelvtanító-könyv először részesül Fekésházy-jutalomban.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1885. május 27-én tartott nagygyűléséből.

Fraknoi Vilmos.
főtítkár.

IV.

Jelentés a Sámuel-díjról.

Az 1884-ik évre szóló Sámuel-díjra (15 arany) az ugyanazon évben megjelent, szorosan nyelvészeti értekezések közül Tömlő Gyulának *Bennünket, benneteket* (Budenz-Album 1884. 234—314. l.) című értekezése íteltetett jutalomra legérdemesebbnek. Nem nagy terjedelmű dolgozat ugyan, de a fölvetett kérdést, az eddig rejtélyes és sokszor eredmény nélkül feszegetett névmási accusativus alakok eredetét szerencsés nyelvészeti tapintattal és öntudatos módszerrel fejtegeti. Kimutatván a szóba jöhető előbbi magyarázatoknak gyöngye pontjait, némelyikökben egyszersmind a helyes megfejtés csiráit is fölfedezi, s ezeket a figyelmen kívül hagyott mozzanatok tárgyalásával kiegészítvén, oly magyarázatot állapít meg, mely főleg annál fogva, hogy a magyar nyelvtörténetre, mint biztos alapra helyezkedik, a kérdés sikerült megoldásának tekinthető. Fejtegetése minden terjengés nélkül szorosan a tárgyhoz alkalmazkodik, s ennek megfelel az előadás szabatossága és világossága. Egy szóval, a nyelvészeti módszeres értekezésnek úgy tartalmi, mint alaki tekintetben jeles példánya.

E mellett dicsérettel kiemelendők még: 1. Balassa József: *A szóvégző önhangzók* című értekezése, melyben hangphysiologiai tüzetes tanulmánya alkalmazásával a magyar nyelv hangtörténetének egy részletét tanulságosan fejtegeti; 2. Kardos Albert: *Göcseji nyelvjárás* című értekezése, mely mind tartalom, mind tárgyalás tekintetében jeles nyelvjárás-tanulmány; 3. Körösi Sándor: *Olasz köl-*

csönszók című czikksorozata, a mely becses adatokká járul a magyar szókinés idegen elemeinek pontos kimutatásához; 4. Patrubány Lukács *Örmény tanulmányok* című értekezése, a mely egy idegen nyelvészetet először ismeret meg szakirodalmunkban.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1885. május 27-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

V.

Jelentés a Gorove-pályázatról.

A *Gorove-pályázatra*, mely a XVII. századbeli hazai és külföldi iskolázás történetét kívánja, csak egy pályamunka érkezett be.

A pályázó szorgalommal dolgozta föl a tárgyára vonatkozó nyomtatott irodalmat, és munkája becses részleteket tartalmaz. Azonban sem az iskolai nyomtatványokat (dissertatiók, disputatiók, diariumok, évkönyvek) nem használja föl, sem levéltári kutatásokat nem tett.

A földolgozás módjára nézve kifogás alá esik az, hogy az iskolák szervezetére és tanrendjére nem fektet elég súlyt.

A munka jelen alakjában e szerint közre nem bocsátható; de szerzője képesnek mutatkozik a hiányok pótlására.

A II. osztály javaslata ezért oda irányult, hogy a jutalom (100 arany) a szerzőnek oly kötelezettség mellett ítéltesék oda, hogy a kijelölt hiányokat pótolni tartozzék; a jutalomdíj fele része azonnal, a díjnak második fele pedig a munka átdolgozása után adassék ki.

A II. osztály javaslata elfogadtatván, a jeligés levél fölbontatott és *Hellebrant Árpád* akadémiai könyvtár-tiszt neve tűnt ki.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1885. május 27-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtthár.

VI.

Jelentés az Oltványi-pályázatról.

Az Oltványi-pályázatra, mely a Pálosok történetét a mohácsi vész előtti időkben kívánja, csak egy pályamunka érkezett be, — ugyanaz, mely már egy ízben eredménytelenül pályázott.

Szerzője a bírálók utasításait követni igyekezett, azonban súlyos betegségbe esvén, nem volt elég ideje, hogy azt befejezze. Habár az elkészült részek buzgó, tudományos buvárlat eredményei, és kétségtelen tudományos hecesel birnak, szerző még sem oldhatta meg a kitűzött feladatot; munkája esonka maradt.

Mindazáltal a II. osztály. tekintettel arra, hogy a fentebbi pályakérdés már három ízben volt kihirdetve, és hogy egy újabb kihirdetés aligha kedvezőbb eredményre vezetne, azt ajánlotta, hogy a jutalom (600 frt) feltételesen a jelen, egyetlen munka szerzőjének ítéltessek oda, felerésze azonnal, másik fele pedig akkor fizetessék ki, ha a munkát kiegészítvén, azt az osztály elfogadhatónak találja.

A II. osztály javaslata elfogadtatván, a jeligés levél fölbontatott és dr. *Kossuthányi Ignác* pécsi jogakadémiai tanár neve tűnt ki.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1885. május 27-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtírkár.

VII.

Jelentés a pesti hazai első takarékpénztár Fáy-alapítványából kitűzött pályázatról.

A Fáy-jutalom (3000 frt) a következő pályafőladat megoldására volt kitűzve: „Mely intézkedések volnának fölveendőek az alkotandó polgári törvénykönyvbe, a földbirtokos osztály és anyagi jóléte érdekében?”

Elismerésre méltó, hogy hazai iróink az említett feladat iránt oly nagy érdeklődést tanusítottak, mely szerint nem kevesebb, mint *kilencz* pályaművel kísérelték meg a nagyfontosságú kérdés megoldását; azonban ez egyiknek sem sikerült. Némi figyelmet érdemelnek a következő pályamunkák:

A III. számú nem helytelenül tünteti fel gazdasági állapotaink némely visszasságait és különösen a földhitelügy rendezését sürgeti.

A IV. számú műben a jogi oldal képezi a kérdés magvát. Az otthont mentesítő (homstead-féle) intézmények behozatalától, valamint egyáltalában a törvénykönyvbe külön felveendő speciális agrarjogi határozmányoktól keveset vár; a válság okozóinak a vámközösséget, a hadszervezethez származó megterhelést, a földhitel szervezetlenségét tartja.

Az V. számú pályamű a viszonyok javulását két föltételtől várja: a birtok-minimum behozatalától és a földbirtokosok hitelviszonyainak rendezésétől. Világosan lát, helyesen okoskodik; a nagy hangú, olesó, vádaskodó kifakadások helyett, melyek némely pályamunkában hemzsegnek, elfogulatlanul ítél és következtet. De az ajánlott restrictiók, korunk szabad irányával, az egyéni felelősségből folyó rendelkezési joggal meg nem férnek.

A VI. számú pályamű az agrar viszonyok tárgyalását már a legrégebb korban kezdi és minden fontosabb államban kutatja. Az adóalapokat nem helyesen ítéli meg. Az egyéni felelősség alól a kisbirtokost egészen feloldozza. De önállóan gondolkodik, saját szemével nemcsak néz, hanem lát is, sok érdekes és közhasznú észrevételt, tapasztalatot közöl; azért műve, ha belőle a nemzetgazdasági szabad rendelkezés elleni phrasisok kimaradnának, továbbá a váltóképeség és egyéb restrictiók iránti indítványai mellőzhetnének, tanulságos olvasmányt képezne, de az Akadémia aegise alatt nem jelenhetne meg.

A VII. számú pályamű szerzője inkább az irodalomból, mint az életből beszél. Eredeti adatgyűjtésnek nála nincs nyoma. Különbözik nagy olvasottsága van, kivált a német szakirodalomban. Modora inkább descriptiv, mint constitutiv. Szól a tulajdonról, a nagy és a kis birtokról. Tanulságosan ismerteti Nagybritannia és Franciaország birtokállapotát. Előadja a hazai birtok és örökösödési jogot. Lándzsát tör a birtokszabadság mellett. Bemutatja a törvényes örökösödést, örökösödési osztályt, védi a köteles részt a korlátlan végrendeleti szabadság ellen. A földbirtok összehalmozását egyesek kezében ellenzi. — Műve nem a pályakérdés által vont körben mozog, s közvetlenül nem a kérdésekre adja a válaszokat. Nagy mű, melyet pályaművé csak az alkalom tett. Vannak benne részletek, melyeknek velős kivonata hasznos olvasmány volna az érdekelt körökben, és megérdemelné a közlést.

A VIII. számú pályamű a feldarabolást tiltó intézkedéseket veszi bírálat alá, és a válság elleni mentő eszközül a belterjesebb gazdálkodást látja. Az otthont mentesítő intézményeket bővebben tárgyalja; a földbirtok és tautozékainak egy részét a végrehajtás alól kivonni nem tartja helyesnek. A köteles részt szükségesnek és czélszerűnek tartja. A figyelemre méltó pályaművek sorába tartozik, de megvitatandó javaslatokat nem terjeszt elő.

A IX. számú, legkisebb terjedelmű műről csak annyit

mondhatni, hogy szűk látkörű, localis felfogásu mű, de telekkönyveink készítéséről meglepő adatokat közöl.

Ezek után, a II. osztály ítélete szerint, a pályaművek egyike sem títi meg azon mértéket, mely e nemű pályamunkáknál az Akadémia által alkalmaztatott. Egy sincs közöttük olyan, mely a többiek fölött határozott becsbeli túlsúlyyal bírna. Egy sem eszközölt újabb adatok gyűjtését hazai viszonyainkról, egy sem használta fel az egész irodalmat és enquéte munkálatokat, egy sem nyújtott elfogadható, akár csak a főpontokban is öszhangzatos megoldást.

A II. osztály véleménye alapján a jutalom ki nem adása határoztatott, és a jeligés levelek fölbontatlan elhamvasztattak.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1885. május 27-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

VIII.

Jelentés a Lévy-pályázatról.

A kitűzött kérdésre (Minő haladást tett a nemzetgazdaság tudománya az utolsó 10 év alatt, különös tekintettel annak gyakorlati feladataira?) csak egy pályamű érkezett be, mely egészben véve egyenetlen dolgozat. Kelleténél hosszasabban időz a feladat keretén kívül álló fejtegetéseknél, míg a gyakorlati problémák közül egyetmást egészen mellőz, és a feldolgozott kérdéseknél ismét jóval hosszasabban időz oly problémáknál, melyek mint az úgynevezett társadalmi kérdések minket kevesebbé érdekelnek, míg rövidebben tárgyalja vagy éppen mellőzi azokat, melyek minket közelebből érintenek. Az is kétségtelen, hogy egyszer-másszor szerző egyoldalúan a német irodalom befolyása alatt áll, s habár egészben a gazdasági szabadság híve, némi ingatagságot árul el, a mennyiben a szabadság határozott apologiája mellett Bismarck gazdasági terveit lelkesedik. Végre irálja olykor-olykor felöltő kezdetlegességet és pongyolaságot tüntet föl.

De ezekkel szemben sok elismerést érdemel szerző, nem csak egészben véve helyes irányáért, hanem sok részletnél mutatkozó széles olvasottságáért, mely nem egy kérdés tekintetében szép készütségről és alapos jártasságról tanuskodik.

Méltánylást elismerő önismerettel maga szerző is azon nézetének ad kifejezést, hogy műve átdolgozást, illetőleg kiegészítést követel.

A II. osztály ennélfogva a pályadíj (500 frt) kiadását azon föltételhez köti, hogy a munka szerzője a maga által is érzett és felismert hiányokat javítsa és pótolja; a

jutalom felerészben azonnal, felerészben, a munka átdolgozása után adatván ki.

Az Akadémia a II. osztály javaslatát elfogadván, a jelíges levél fölbontatott, és dr. *Pisztory Mór* pozsonyi jogakadémiai tanár neve tünt ki.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1885. május 27-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

IX.

Jelentés az akadémiai választásokról.

A jelen nagygyűlésen megválasztottak :

Az I. osztályba :

Külső tagnak :

Taine Hippolyt, a francia akadémia tagja Párisban.

A II. osztályba :

Tiszteleti tagnak :

Pauler Tivadar rendes tag.

Rendes tagnak :

Dcák Farkas lev. tag.

Levelező tagnak :

Hegedüs Sándor országgyűlési képviselő.

Külső tagnak :

Vitkovits Gábor főiskolai tanár Belgrádban.

A III. osztályba :

Rendes tagnak :

Krenner József Sándor lev. tag.

Külső tagnak :

Oppolczer Tivadar egyetemi tanár Bécsben.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1885. május
28-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA JUTALOMTÉTELEI.

(A cursiv betűkkel nyomtatott jutalomtételek már ki voltak
hirdetve.)

Az I. osztályból:

1.

Az 1885-ik évi akadémiai nagyjutalom (200 arany) és Marezibányi mellékjutalom (50 arany) az 1879—1885. évkörben megjelent, a nyelvtudomány körébe tartozó munkák legjobbjainak levén odaitérendők: figyelmeztetnek az ily munkák szerzői, hogy műveiket 1886. január végeig a főtitkárhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban e figyelmeztetésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldetett volna: hivatkozás történhetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázni kíván.

2.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1886-ban szomorújátékok versenyeznek. A verses forma okvetetlenül megkivántatik.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1885. szeptember 30. A jutalom 1886. márczius 19-én ítéltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti Színház sajátja lesz, s kiadásra a szerzőé marad.

3.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1887-ben szomorújátékok versenyeznek. A verses forma okvetetlenül megkivántatik.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1886. szeptember 30. A jutalom 1887. márczius 19-én ítéltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti Színház sajátja lesz, s kiadásra a szerzőé marad.

4.

Kivántatik az aesthetika története az ó- és középkorban.

Jutalma a Gorove-alapítványból száz arany.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalom csak önálló beesí műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

A Farkas-Raskó-alapítványból száz forint jutalom hirdettetik hazafias költeményre, mely lehet hymnus, óda, elégia, dal, ballada, beszélyke, tanköltemény vagy satira.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki. A jutalmazott mű a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt tartozik kiadni; ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

Kivántatik ódai költemény, melynek tárgya minden megszorítás nélkül szabadon választható.

Jutalma a Bulyovszky alaptól 200 frt.

Határnap 1886. szeptember 30.

7.

A gróf Karátszonyi jutalomért 1885-re vígjátékok (ide értve a vígjátékok minden fajtát) versenyeznek. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitüntetésre méltónak találtatik.

Jutalma négy száz arany.

Határnap 1885. szept. 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban a sajtóviszonyok oly változtával, hogy az írói tulajdon a színházak ellenében rédre lenne, szerző három hónap alatt ki nem nyomtatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

8.

Péczely drámai jutalom.

A Péczely-pályadíjra tisztán a magyar történelemből vett színművek pályázhatnak, úgy tragoediák, mint középfajú drámák és vígjátékok, akár kötött nyelven, akár prózában írva, a melyek az 1884—1885. években megjelentek nyomtatásban, vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, valamely színpadon előadattak, s kéziratban

az Akadémiához, 1886. évi márczius hó utolsó napjáig beküldettek.

A már pályadíjat nyert színművek is pályaműveknek tekintetnek, kivéve a Karátsonyi-pályadíjjal, mint legnagyobb drámai pályadíjjal jutalmazott színműveket.

A pályadíj csak úgy adatik ki, ha a bíráló bizottság a pályaművek között jutalomra méltó színművet talál.

Ha a jutalmat nyert mű még nyomtatásban meg nem jelent, a szerző tartozik azt három hónap alatt ki nyomtatni, mit ha tenni elmulasztana, az Akadémia adhatja ki, mint bármely más munkáját, még pedig külön díj nélkül, és írójogi birtokában marad tíz évig.

A jutalom 1000 forint aranyban.

9

Kivántatik elbeszélő költemény, melynek tárgya lehet történeti, mondai vagy a jelen életből vett. Szükséges azonban, hogy a mű lelemény, jellemrajz, compositió, költői tárgyalás, nyelvi és versbeli technika tekintetében költészetünk díszére szolgáljon. Ha ily önálló becsü mű nem található a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdettetik.

Jutalma az ifj. gr. Nádasdy Ferencz által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz arany.

Határnap 1885. szept. 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad, ki tartozik azt egy esztendő alatt nyomtatásban kiadni.

10.

Kivántatik Faludi Ferencz munkáiból, különösen a Nemes ember, Nemes-asszony, Nemes urfi címűekből a

nevezetesebb mondat- és jelentéstani mozzanatoknak rendszeres tárgyalása. Tüzetesen s a mai irodalmi használat kritikai egybevetésével tárgyalandók: 1. A szó és mondattani szerkezetek (Lexelét leghivebb szolgájával, szolgájától vagy szolgája által küldötte el? Az ellenség kiüzését vagy kiűzetését a lovassággal vagy lovasság által hajtotta végre? A tanácstól vagy tanács által megszabott vagy megszabotott vagy a tanács megszabta föltételek? Gondolkodik rajta, róla vagy fölötte? Ez ünnepi napon minden rokonát jelen lenni óhajtotta, vagy óhajtotta, hogy mikép. miszerint ez ünnepen minden rokona jelen legyen vagy jelen lenne?) 2. A szokatlanabb képes kifejezések. Nevezetesen mennyiben használta föl a meglevő analógiákat új fordulatok alkotására? 3. A segéd és módosító igék (van, lesz, fog, kell, akar, tud, bír, talál stb.) helyzete a mondatban. 4. Fedezhetők-e föl e sajtóságek alkalmazásában valamely idegen példakép hatásának nyomai?

Jutalma a Marczibányi alapítványból negyven arany.

Határnap 1885. szept. 30.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad; de ha ez egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

11.

Kivántatik a magyar hírlapirodalom története, kezdettől (1780.) fogva 1867-ig, tekintettel a politikai eszmék és pártok fejlődésére.

Jutalma az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénnytársaság adományából száz arany.

Ezen föladat megoldására az Akadémia nyílt pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhívatnak, hogy a munka terrerajzát és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, 1885. szept. 30-ig küldjék be.

Terrrajz alatt az Akadémia nemcsak a megírandó mű tar-

talmának vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek, munkája főbb szempontja s irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

A pályázók a terrarajzhoz készülő munkájukból okretetlen mutatrányt csatoljanak.

12.

Kazinczy Ferencz élete és munkái.

Jutalma a Lukács-alapítványból 1000 forint.

Ezen föladat megoldására az Akadémia nyílt pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka terrarajzát, és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, 1885. szept. 30-ig küldjék be.

Terrarajz alatt az Akadémia nemcsak a megírandó mű talmának vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek, munkája főbb szempontja s irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

A pályázók a terrarajzhoz készülő munkájukból okretetlen mutatrányt csatoljanak.

13.

Kölcsey élete és munkái.

Jutalma a Lévcay-alapítványból 1000 forint.

Határnap 1886. szept. 30.

A jutalom csak önálló, tudományos beccsel bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

A II. osztályból:

1.

Az állami vállalkozás méltatása, szemben a magán-, de különösen a részvénytársulati vállalkozással. A munka ne szoritkozzék kizárólag a pénzügyi eredmé-

nyekre, hanem méltassa a különböző vállalkozási módok közgazdasági, forgalmi és humanitárius előnyeit is, a hazai tapasztalatok mellett a külföldieket is felkarolván.

Jutalma a Lukács Krisztina-alapból 1000 forint.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad; ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

2.

Adassék elő az italmérési jog megváltásának jogi, gazdasági és pénzügyi szempontból legegyszerűbb módja.

Jutalma az Ullmann-alapítványból 360 frt aranyban.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad; ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Adassék elő a honfoglalás története.

Jutalma a Vitéz-alapítványból negyven arany.

Határnap 1885. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Adassék Magyarország egyes területei megszerzésének, elvesztésének és visszakapcsolásának története.

Jutalma a Lukács Móricz-alapítványból 1000 frt.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

Kivántatik az Anjoukor és a vegyesházi korszak magyar történeti forrásainak bírálata és ismertetése.

Jutalma a Lécaj-alapítványból 500 frt.

Határnap 1885. szeptember 30.

A jutalom csak önálló tudományos becsesl bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

Adassék elő a lengyel és magyar közjog fejlődése összehasonlítva és kölcsönhatásában Nagy-Lajostól a XVII. század végéig.

Jutalma Czartoryszky herceg adományából 1000 frt.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

Kivántatik az ethikai determinismus elmélete, tudományos jogosultságának és alkalmazásának a philosophiai erkölestanban kifejtésével.

Jutalma a Gorove-alapból száz arany.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

8.

Adassanak elő kereskedőink teendői az aldujai piacok megtartása és kiterjesztése érdekében.

Jutalma a Dora-alapítványból ötven arany.

Határidő 1885. szeptember 30.

A jutalom csak önálló tudományos becses biró munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munkát szerzője tartozik kiadni, ha ezt egy év alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

9.

Fejtsék ki a bérleti és haszonbérleti szerződés jogi és közgazdasági szempontból, tekintettel a hazai törvényhozás feladatára.

Jutalma a Sztrokay-alapítványból száz arany.

Határnap 1885. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsü munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad, de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

A III. osztályból :

I.

Tárgyaltassék a szarvasmarha istállózás kérdése, mező- és nemzetgazdasági tekintetben.

Részletesen körülírva e mű a következő 3 részre osztandó :

I. Bevezetés.

Statisztikai alapon röviden elmondandó, hogy szarvasmarha-tenyésztésünk a közelebbi időkben mennyire esőkkent, és hogy mily hátrányos ez nem csak közvagyonossági, hanem magán mezőgazdasági tekintetben is, a mennyiben különösen a kiviteli baromkereskedés hasznától nagy mértékben elestünk, belföldön pedig úgy a hús (állati termék), mint az igásmarha nagyon megdrágult. Megvitafandók az állattenyésztés esökkenésének leglényege-

sebb és legközvetlenebb okai, kapcsolatban a tagosítással, legelő-felosztással és a szemtermelés túlhajtásával; kimutató, hogy a tagosításnak és legelőfelosztásnak nem szükséges következménye az állattenyésztés csökkenése, hogy mily nagy a szemtermelés túlhajtásának veszedelme, sok egyéb, demár csak a földterő-kimerülés és a trágyahiány szempontjából is, és hogy mily hasznos az állattenyésztés összefüggése a földműveléssel még a szemtermelés tekintetében is; végre kifejtendő az istállózás előnye a legeltetés felett, valamint általánosságban, azonkép az egyenlő földterületen tartható állatmennyiségre és jobb hasznosításra nézve.

II. Az istálló szarvasmarha-tenyésztés.

1. A szarvasmarha-tenyésztés különböző célja: hús-, tejelő- igásmarhanevelés; — a tenyésztendő állatok szükséges megválasztása a cél különfélesége szerint, s az istállózásnak a különböző célú tenyészmarha részére való berendezése.

2. A tejelő marha istállózása, a tejgazdaság berendezése és kezelése.

3. Iga alá szánt fiatal marha istállózása s az ehhez célszerű gazdasági berendezés.

4. Az igásmarha istállózása.

Minden tételnél kifejtendő, hogy melyik tenyésztés és használat milyen helyen, micsoda gazdasági viszonyok között ajánlatos, melyikhez milyen épület, eszköz, berendezés, takarmánytermelés vagy beszerzés kívánatik; — kifejtendő a különféle célhoz képest a téli s nyári takarmányozás rendszere, — a különféle eledel és takarmány értéke, — az eledel különféle elkészítése, —

az ehhez szükséges gépezetköz s előkészület ismertetése, — magának a takarmányozásnak tetteges vezetése, — végre a különféle tenyésztés hasznosítása s annak eredménye.

III. A szarvasmarha-istállózáshoz szükséges takarmány termelése, beszerzése s eltartásmódja.

1. A természetes kaszálók gondozása, javítása és készítése.

2. Az istállózáshoz leggyakrabban használni szokott szálas takarmányfélék termesztése: a) Luczerna. b) Veres lóhere. c) Takarmány-kukoricza. d) Bükköny. e) Baltaczim. f) Muhar. g) Takarmányrozs. h) Különféle kevert termelés, eltartás.

3. Gyök- és gumós takarmány-növény: a) Burgonya. b) Burgundi répa. c) Murok- vagy Sárgarépa. d) Csicsóka-termelés, eltartás.

4. Vásárolható takarmányhulladék: a) Sörmaláta. b) Pálinkamoslék. c) Olajpogácsa. d) Korpa.

5. A különféle szalmafélék beese az istállózás körül, használás.

6. A szemes eledel takarmányozási használhatósága.

7. Egész és félistállózási vetésforgás buzatermő agyagos földön, azután könnyebb középtalajon, végre ritkás homokon.

Jutalma Lévy Henrik alapítványából 1000 frt.

Határnap 1887. szept. 30.

A jutalom csak önálló becsí munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad; ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

2.

Az electrodinamometer mechanikája mindeddig nincsen szigoruan megállapítva. minek oka az, hogy a lineáris vezetőkben indukált electromos áramnak szimultán differenciál egyenletei eddigelé csak néhány egyszerű esetben nyertek megoldást.

Kivántatik ezen egyenletek oly általánosabb alakjának integrálása, melyek a dinamometer szigorú elméletét adják.

Az elméleti eredmények igazolására szolgáló netán kísérleti összehasonlítások és mérések kívánatosak ugyan, de a díj tisztán elméleti pályamunkáknak is oda ítélhető.

Határnap 1886. december 31.

Jutalma a Bézsán-alapítványból 1200 forint aranyban.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Másodszor.

Kivántatik a csekély esésű folyók szabályozásánál követendő elveket önállóan tárgyáló munka, az ily esetekben érvényesíthető szabályozási módok kimerítő és okadaltolt leírásával.

Jutalma egy nértelen mérnök adományából 1000 frt.

Határnap 1886. december 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

Pályázási szabályok.

1. Minden rendű pályairat, a fõnn kitett *határnapokig*, az Akadémia **fõtitkári hivatalához** (és így nem a fõtitkár neve alatt) küldendõ; azokon túl semminemû ily munka el nem fogadtatván.

2. A pályamû *idegen kézzel, tisztán írva, lapszámozva, kötve* legyen.

3. *A szerzõ nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétetes levelen ugyanazon jelige álljon, mely a pályamû homlokán. A pecsétetes levélben netalán följegyzett kikötések, föltételek vagy a versenyügy körül régtõl fogva bevett szokásos eljárástól netán kívánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Alnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jeligés levél felbontása után kitetszenék, hogy a munka saját kezeirása a szerzõnek, mûve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályairatok kéziratai* az Akadémia levéltárában maradnak.

7. A gróf Teleki-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb mûnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az abszolút bees határoz.

8. Mindezen föladatokra, minden rendű akadémiai tagok is pályázhatnak.

Egyébiránt *bármely*, ha csak *formai szabálynak is elhanyagolása*, elejti a szerzõt a jutalomtól.

Kelt Budapesten, 1885. máj. 27.

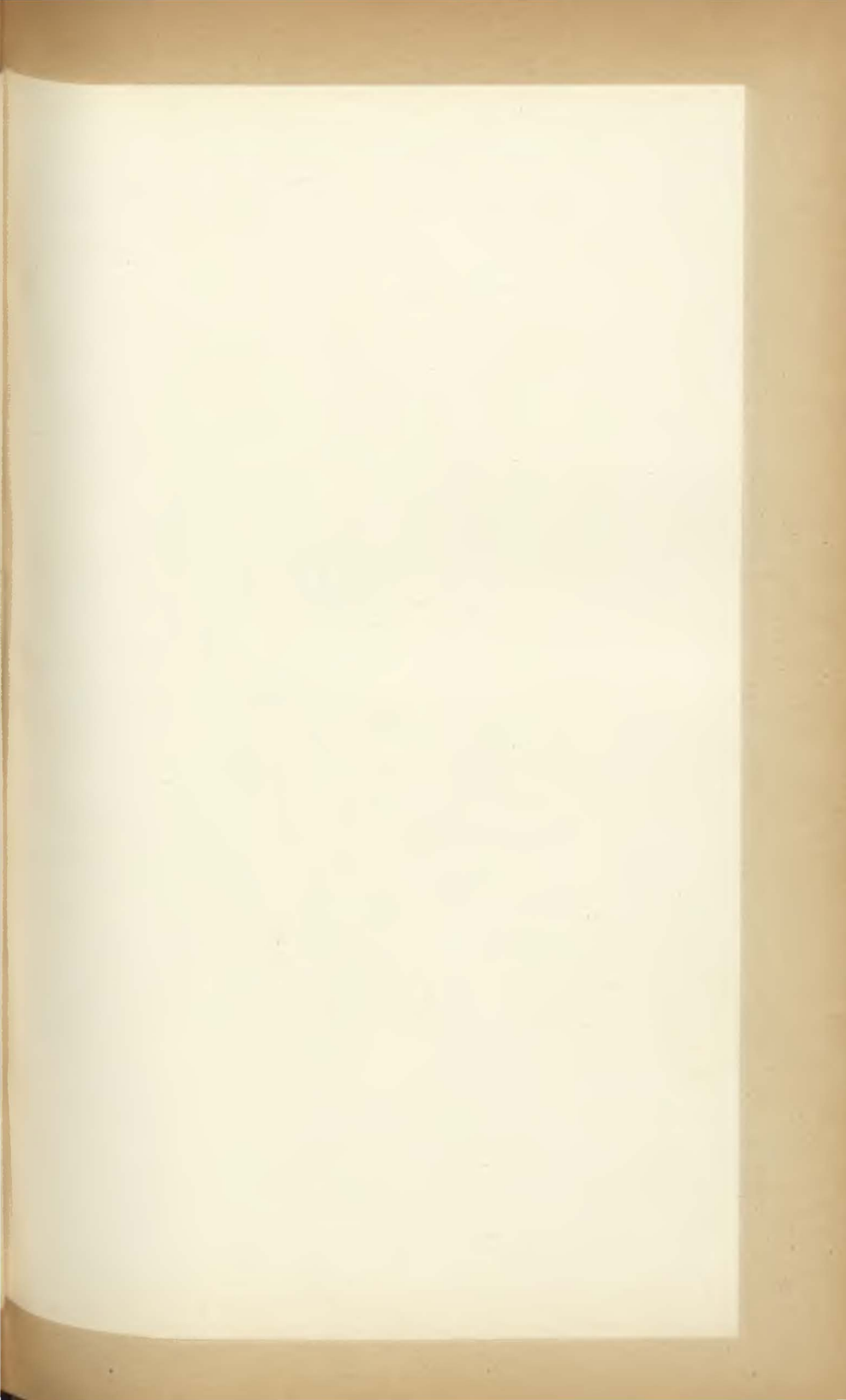
FRAKNÓI VILMOS,
fõtitkár.

UNIVERSITY OF CHICAGO

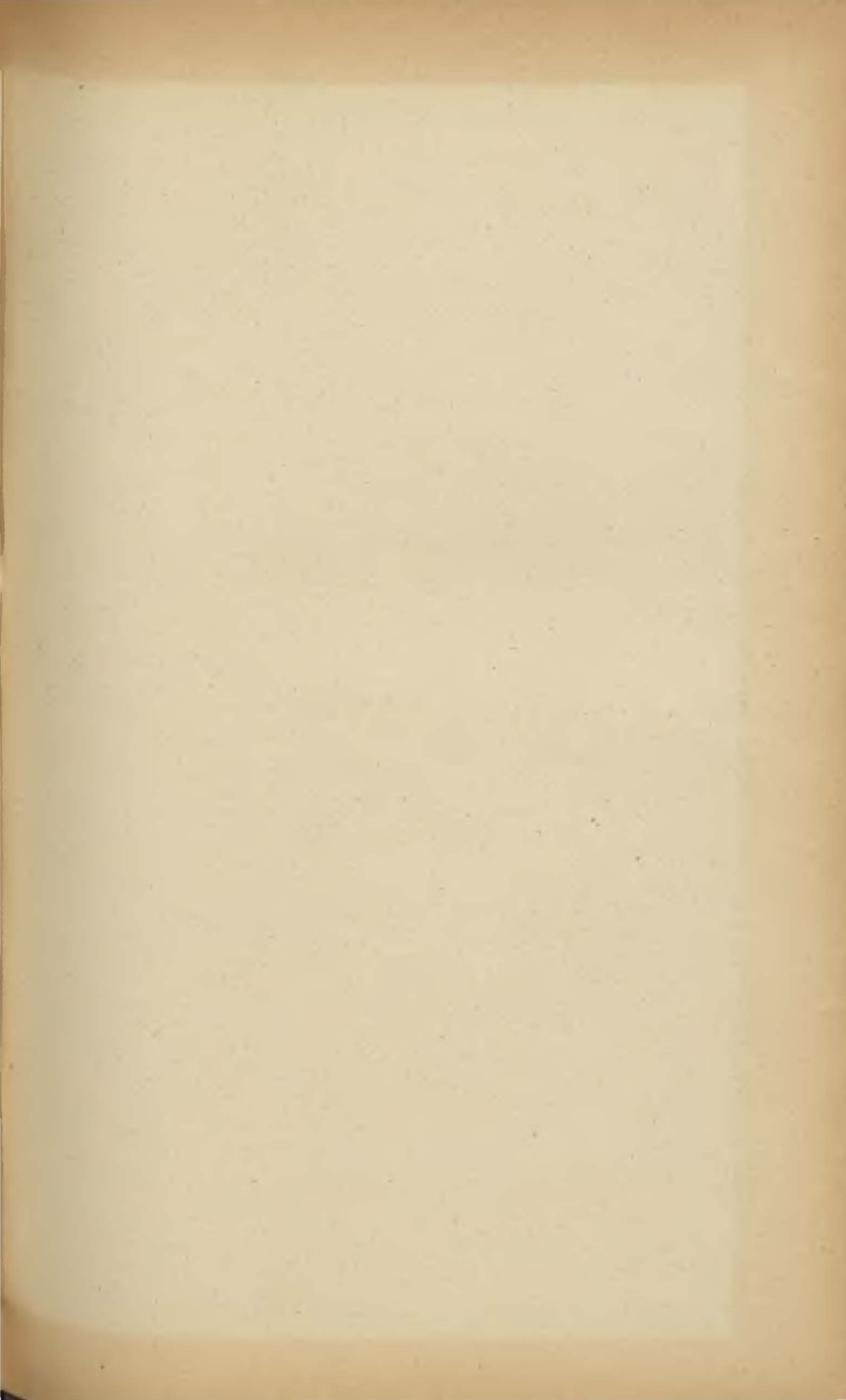
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5408 SOUTH ELLIS AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700
WWW.CHEM.UCHICAGO.EDU

MEMBER OF THE NATIONAL RESEARCH COUNCIL ON SCIENCE AND ENGINEERING

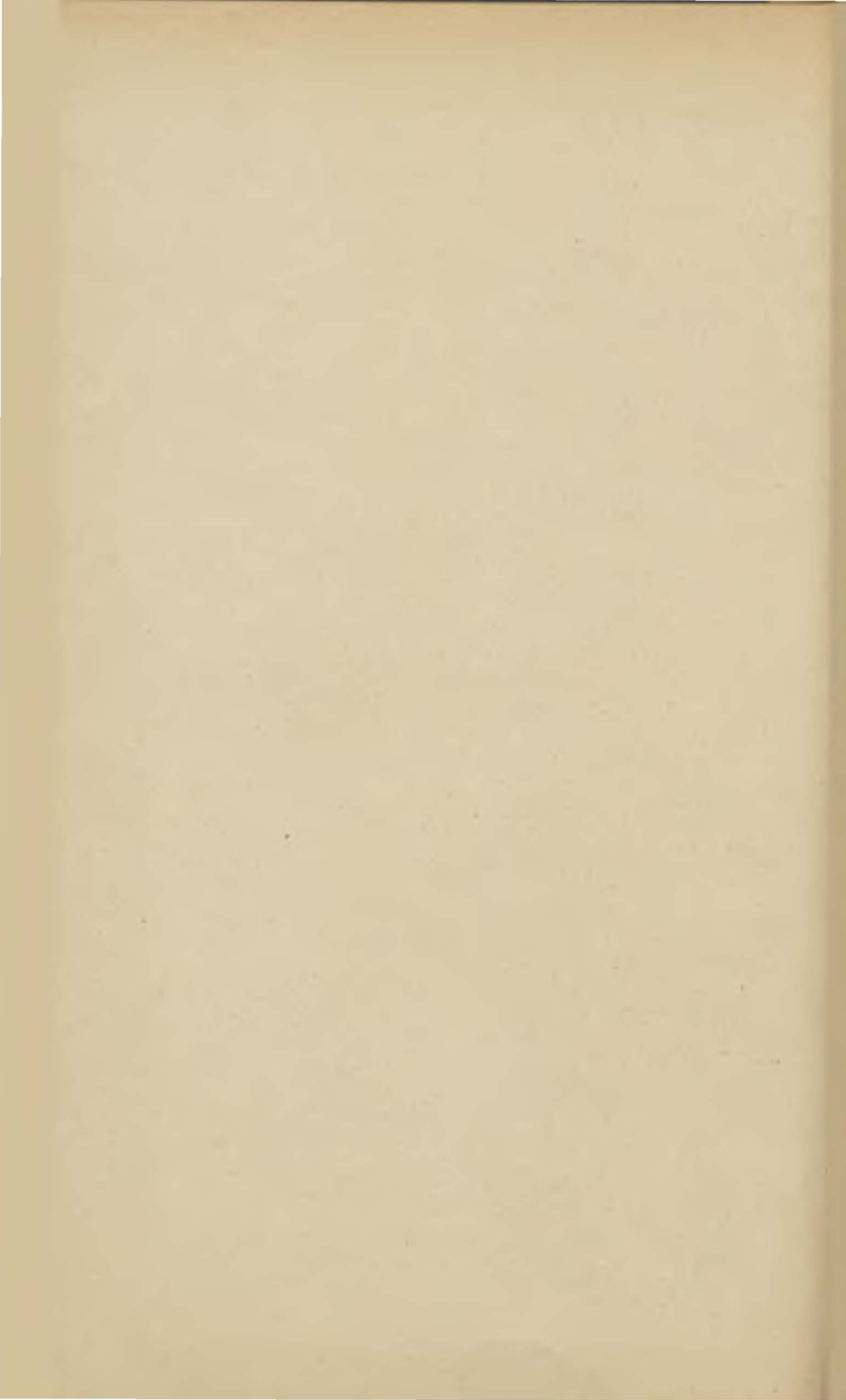
1998

JELENTÉS

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

MUNKÁLÓDÁSÁRÓL

ÉS

PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL

1885/86-ban.

BUDAPEST

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1886.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

JELENTÉS

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

MUNKALÓDÁSARÓL

ÉS

PÉNZTÁRA ÁLLÁSARÓL

.1885/86-ban.

BUDAPEST

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1886.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

I. A Magyar Tudományos Akadémiának 1885. június 1-től 1886. május 3-ig bezárólag 25 osztályülése és 11 összes ülése volt, összesen : 36.

1. Az I-ső, vagyis a **Nyelv- és Széptudományi Osztály** ülésein: 1885. június 1-én, Szilády Áron r. t. fölvasta gróf KUUN GÉZA t. t. „A kunok nyelvéről és nemzetiségéről“ című értekezését; BARNA FERDINÁND l. t. pedig „A votjakok vallásáról“ értekezett; ugyanezen ülésen nevezettek ki bírálók az országos daláregyesület jutalmáért versenyző királyhymnus pályázathoz. — A szünet után, október 5-én, HUNFALVY PÁL r. t. ismertette a) Jireček József művét a magyar huszitákról, b) Densusian Miklós újabb munkáit, és c) Maniu V. történelmi, kritikai és ethnographiai tanulmányait a rumun történelmi nyomozásokról s Budenz József r. t. fölvasta dr. MUNKÁCSI BERNÁT jelentését oroszországi útjáról és dr. KÜNOS IGNÁ CZ jelentését törökországi tanulmányairól. November 3-án GOLDZIER IGNÁ CZ l. t. olvasta föl ily című értekezését: „Palestina ismeretének haladása az utolsó három évtizedben,“ ÁBEL JENŐ l. t. pedig a homeroszi Demeter-hymnusról értekezett; továbbá ugyanezen ülésen intézkedés történt a SZILÁGYI ISTVÁN l. t. tanárkodásának negyven éves jubileumán való képviseltetés iránt. November 30-án BUDENZ JÓZSEF r. t. fölvasta „Egy kis visszhang Vámbéry úr válaszára“ című értekezését; azután SZARVAS GÁBOR r. t. tett jelentést a Nyelvtörténeti Szótárról és BOGÁCSICH MIHÁLY l. t. értekezett „Szege di Lénárt énekes könyvéről (1674).“

Az 1886-ik évi január 4-ki ülésen : JOANNOVIC S GYÖRGY t. t. megköszönvén t. taggá választatását, fölvasta „A magyar szórendről“ című értekezését; ugyanezen ülésen az

osztálytitkár két vendégnek értekezését mutatta be, u. m. dr. PECZ VILMOS-ét: „A kisebb görög tragikusok tropusai“, és a dr. NAGY SÁNDOR-ét: „Gyöngyösi István műfordításairól.“ Február 1-én BEÖTHY ZSOLT r. t. fölolvasta „Báróczy Sándor pályája“ című értekezését, VOLF GYÖRGY I. t. pedig bemutatta a Nyelveléktár XIII. és XIV. kötetét; ugyanezen ülésen olvastatott föl PESTY FRIGYES r. tagnak közleménye a „Bánca“ helynévről. A márczius 1-én tartott ülésen SZILÁDY ÁRON r. t. „Sztáray Mihály“ című értekezését terjesztette elő s JOANNOVICZS GYÖRGY t. t. értekezett folytatólag „A magyar szörendről.“ Ugyanez az irányú tanulmányai közlését folytatta a márczius 22-ki ülésen is, melyen még TÉLFI IVÁN I. t. ismertette szóval Rankavis Kleonnak nyelvészeti jegyzetekkel ellátott hellén drámáját: „Heracliust.“ Végre május 3-án SZILY KÁLMÁN r. t. „Ki volt Calepinus magyar tolmácsa?“ című értekezését SZINNYEI JÓZSEF I. t. olvasta föl; HEINRICH GUSZTÁV I. t. pedig „A szent grálról“ értekezett.

2. A II., azaz a **Böleület-, Társadalom- és Történettudományi Osztály** ülésein: 1885. június 8-án TÓTI LŐRINCZ r. t. „Az illavai fegyházról“ értekezett és SCHVARCZ GYULA I. t. olvasta föl ily című értekezését: „Montesquieu elmélete a monarchiai államformáról és az európai alkotmányfejlődés.“ — A szünet után, október 12-ikén ORTVAY TIVADAR I. t. olvasott ily ezimmel: „A praehistoricus köipar hazánkban, különös tekintettel az éjszakeurópai országok praehistoricus köiparára“ és KOVÁTS GYULA I. t. „Egy XIV. századbéli magyar házassági pert“ ismertetett. November 9-én APÁTHY ISTVÁN r. t. tartotta székfoglalóját ily ezimmel: „A szerzői jogról szóló törvény (1884. XVI. t.-cz.) méltatása jogi és gazdasági szempontból“, és SCHVARCZ GYULA I. t. olvasta föl ily című értekezését: „További adalékok a görögök politikai irodalmának kritikai történelméhez, és államtudományi megjegyzések Susemihl aristotelesi kritikájára.“ A deczember 7-ki ülésen HAJNIK IMRE r. t. olvasta föl „Az okmánybizonyítás a középkori magyar perjogban“ című értekezését és ZSILINSZKY MIHÁLY I. t. értekezett „A tokaji tanácskozmányról 1646-ban.“

1886. január 11-én: Fejérvataky László l. t. olvasta föl SZENTKLÁRAY JENŐ l. t. értekezését „A becskerekai várról“ és SCHVARCZ GYULA l. t. tartott ily czímmel felolvasást: „Melyik görög állam közelítette meg legjobban a képviseleti rendszer alapgondolatát?“ Február 8-án LANG LAJOS l. t. tartotta székfoglalóját „Magyarország közoktatási ügye 1868—1884-ben“ czimű értekezésével, továbbá ZSILINSZKY MIHÁLY l. t. olvasott „Lónyay Zsigmondról és a nagyszombati tanácskozmányról.“ Márczius 8-án DEÁK FARKAS r. t. foglalt székelt „A kolozsvári ötvös legények strike-ja 1576-ban“ czimű értekezésével, TÓTH LŐRINCZ r. t. pedig „A római börtönügyi congressusról“ tett jelentést. Április 5-én HEGEDŰS SÁNDOR l. t. olvasta föl „A latin államok pénzsövetsége 1865—1885“ czimű székfoglalóját, s SCHVARCZ GYULA l. t. „Az antik tömeguralom és a gondolat szabadság“ czímen értekezett.

3. A III., azaz a **Mathematikai és Természettudományi Osztály** ülésén 1885. június 15-én: BEDŐ ALBERT l. t. „Magyarország erdőségei“ czimű értekezésével foglalt székelt; LENHOSSÉK JÓZSEF r. t. „A progen koponyákról“ értekezett, THAN KÁROLY r. t. „A gazometrikus módszerek kibővítése“ czimű dolgozatát olvasta fel, BALLÓ MÁTYÁS l. t. „A hygrothermanst, egy új, a borok hevítésére szolgáló készüléket“, s „Egy új ruhamosási eljárás“ ismertetését mutatta be. Ugyanezen ülésen JENDRÁSSIK JENŐ r. t. terjesztett elő ily czimű értekezés-sorozatot: „Dolgozatok az egyetemi physiologiai intézetből,“ és pedig: a) REGÉCZI NAGY IMRE egyet. rendk. tanártól: „Észrevételek az osmosis elméletéhez;“ b) ROTHMANN ÁRMIN egyet. tanársegéd-től: „Az izommagvokról;“ c) ifj. APÁTHY ISTVÁN orvostanhallgatótól: „A síma izomzat gyarapodása és pót-lódása;“ d) LENHOSSÉK MIHÁLY orvostanhallgatótól: „Adatok a gerinczagi dúczok ismeretéhez, a békán tett vizsgálatok alapján.“ Ugyanezen ülésen MIHÁLKOVICS GÉZA r. t. is mutatott be „Dolgozatokat“ a vezetése alatt álló intézetből; u. m. a) KORÁNYI SÁNDOR-tól: „a szemlencse fejlődéséről a gerinczeseknél“ és b) ONODI ADOLF-tól: „Az együtt-érző idegrendszer fejlődése“ czímmel. Végre ugyanezen ezen az ülésen mutatta be osztálytitkár ERŐSS GYULA „Vizsgá-

latok az újszülöttek rendes hőmérséki viszonyaira vonatkozó“ értekezését. — A szünet után, október 19-én Szabó József mutatta be PRIMICS GYÖRGY-nek „A rodnai havasok geologiai viszonyai, különös tekintettel a kristályos palákra“ czimű értekezését. FRIVALDSZKY JÁNOS r. t. ÖRLEY LÁSZLÓ részéről terjesztett elő értekezést: „A palearktikus övben élő terricolák revisiója és földrajzi elterjedése“ czimmal. THAN KÁROLY r. t. LIEBERMANN LEÓ részéről „Előleges chemiai közleményt“ mutatott be, KÖNIG GYULA l. t. pedig VÁLYI GYULA, kolozsvári egyetemi tanár részéről: „A többszörös collineár tetraédereket“ ismertette. Ugyanezen ülésen értekezett KONKOLY MIKLÓS „A napfoltok megfigyelése 1885. I. rész“ czímen és mutatta be KÖVESLIGETHY RADÓ-nak „Eleméletét a folytonos spectrumokról.“ — A november 16-án tartott ülésen Than Károly r. t. mutatta be ÁSBÓTH SÁNDOR-nak „A Kjeldahl-féle légeny meghatározási módszer tágabb körű alkalmazásáról“ szóló értekezését és KRUSPÉR ISTVÁN r. t. ismertette „A műegyetem óráit.“ — Deczember 14-én báró EÖTVÖS LÓRÁND r. t. „A folyadékok feszültsége és vegyalkata közötti összefüggésről“, LENGYEL BÉLA l. t. „Néhány ásványvíz chemiai elemzése“, THAN KÁROLY r. t. „A felső alapi ásványvíz chemiai elemzése“ és SCHENZL GUIDÓ r. t. „Magyarország csapadékviszonyai“ czimű értekezéseiket olvasták föl.

Az új évben, január 18-án: HORVÁTH GÉZA l. t. „A magyarországi psyllidákról“ értekezett; ugyan ő bemutatta KARPELLES LAJOS „Egy érdekes új atkafaj“ czimű dolgozatát. Szabó József r. t. TEGLÁS GÁBOR dévői reáliskolai igazgató részéről „Egy új esontbarlang a hunyadmegyei Petrosz falu határán“ czimű tanulmányát terjesztette elő. KONKOLY MIKLÓS t. t. „Astrophysikai megfigyeléseit és vizsgálatait 1885. évből“ ismertette. GRUBER LAJOS kir. meteorolog mint vendég: „A földnehézség meghatározása Budapesten a revisionál-inga segítségével“ czimű értekezését olvasta föl s egyszersmind bemutatta az ezen czélra szolgáló műszert. Végre báró Eötvös Loránd nyujtotta be SZILÁGYI ETE ily czimű közleményét: „Szentükörre alkalmazható mikrometrikus készülék“ az osztályértéscső számára.

— Február 15-én: HORVÁTH GÉZA l. t. előterjesztette LIEBERMANN LEÓ-nak, az orsz. vegykísérleti állomás igazgatójának következő embryo-chemiai vizsgálatait: a) „A tyúktojás néhány kevesbbé ismert alkatrésze;“ b) „A csirpaizs chemiai vizsgálata.“ SZABÓ JÓZSEF r. t. „Közlemények az egyetemi ásványtani intézetből“ czímmel bemutatta SZÁDECZKY GYULA tanársegéd következő dolgozatát: „A magyarországi obsidiánok geologiai és petrographiai ismertetése, különös tekintettel a riolitok keletkezésére.“ Horváth Géza l. t. PUNGUR GYULA tanár részéről „Adatok egy kevesbbé ismert szöcske-faj természetrajzához;“ továbbá Wartha Vincze l. t. GRITTNER ALBERT és SZILASI JAKAB részéről „A gyanta meghatározásáról“ és Szily Kálmán r. t. FUCHS KÁROLY tanár részéről: „Adalékok a hajcsővesség elméletéhez“ című dolgozatokat mutattak be. — Márczius 15-én BALLÓ MÁTYÁS l. t. vetette föl „Budapest főváros ivóvíz kérdését,“ melyhez geologiai szempontból SZABÓ JÓZSEF r. t. és egészségügyi tekintetben FODOR JÓZSEF r. t. szólottak hozzá. Ugyanezen ülésen HÖGYES ENDRE l. t. „A budapesti egyetem általános kór- és gyógytani intézetéből közleményeket“ terjesztett elő ily czímek alatt: a) „Adatok a veszettség fertőző anyagának ismeretéhez.“ b) „Egy újabban észlelt acusticus reflex-tünetéről.“ KONKOLY MIKLÓS t. t. számot adott a „Hulló csillagok megfigyeléséről a magyar korona területén 1885.“ Bárány Eötvös Loránd bemutatta BARTONIEK GÉZA „Egy új módszerét a hangterjedés sebességének meghatározására“; Kriesch János l. t. LENDEL ADOLF tanársegéd részéről: „A pókok végtagjainak értelmezése bonez- és fejlődéstani tanulmányok alapján“ és Than Károly r. t. DONÁTH GYULA részéről: „A morphin sorsa a szervezetben“ című értekezéseket terjesztettek elő. — Az április 12-én tartott ülésen KRENNER JÓZSEF mint rendes tag „Ásvány-optikai tanulmányok“ és PLÓSZ PÁL mint l. t. „Az uromelanin származása“ című értekezésekkel foglaltak székelt. Plósz Pál l. t. egyszersmind a budapesti egyetemi élet- és körvegytani intézetből a következő közleményeket mutatta be: a) „A vesében és váladékában előforduló hengerszerű képletek chemiai tulajdonságai“ GEYER JÓZSEF

intézeti gyakornoktól. b) „A hengerek származása s képződésük módja POLLÁK SZIGFRID és TÖRÖK LAJOS orvostanhallgatóktól. THANHOFFER LAJOS I. t. „Közlemények az állatorvosi élettani intézetből. II. Eszközök és vizsgálatok“ című értekezését olvasta föl; MIHÁLKOVICS GÉZA r. t. a budapesti egyetemi II. boncztani és fejlődéstani intézetből ÓNODI ADOLF közleményét terjesztette elő: „A bolygó-idegcsoport alakai jelentősége“ czímmel. KÖNIG GYULA I. t. RADOS GUSZTÁV részéről: „A szétbontható alakok elméletéhez“ és KRUSPER ISTVÁN r. t. LAKICS FERENCZ tanársegéd részéről: „A kir. Józsefműegyetem geodetikai observatoriumának geographiai szélessége“ című dolgozatokat mutattak be.

II. Az **Állandó Bizottságok** működését a következő jelentések tüntetik elő.

1. A *Nyelvtudományi Bizottságnak* A) folyamatban levő munkálatai:

a) A magyar *Nyelvtörténeti szótár*, melynek szerkesztése nem sokára be lesz fejezve. A múlt évben még hátralevő *m, s, f, sz* betűkből még csak az *f* és *s* kezdőbetűs czikkeknek egy része várja a kidolgozást, s e közben a szerkesztők már a pótlandók beiktatásával foglalkoznak. A még megkivántató revisió után a szótár a f. év végével, vagy a jövő év elején sajtó alá kerülhet.

b) Az új *Magyar Tájszótár*. A múlt évben elkezdett adatgyűjtés eddig a M. Nyelvőrnek 12 kötetére terjed; egyéb népnyelvi gyűjtemények feldolgozásával a szerkesztendő anyag jóformán a jövő évig össze lesz szerevezve.

c) A magyar *Mesterműszótár*-nak kevés híján elkészült az I. része (az egyes mesterségek leírása az egybetartozó műszavak értelmezésével).

B) A Bizottság kiadásai:

a) A *Nyelvtudományi Közleményekből* megjelent a XIX. kötetnek II. III. füzete, melynek főtartalmát a dr. Halász Ignác gyűjtötte svéd-lapp nyelvszövegek I. része teszi (Lule- és Pite-lappmarki nyelvmutatványok és szótár). — Továbbá elkészült a XX. köt. I. füzete (dr. Kúnos Ignác „Karagöz“ című török népnyelvi közleményével s dr. Halász Ignác svéd-lapp szövegeinek folytatásával).

b) A *Nyelvemléktárból* kiadatott a XIII. kötet (Festetics, Pozsonyi, Keszthelyi codex és Miskolczi töredék): kinyomattatott a XIV. köt. is (Czech, Batthyányi, Lobkovitz cod.) s sajtó alatt van a gyűjteményt befejező XV. kötet (első darabja a Székelyudvarhelyi codex).

c) Külön kötetben adja ki a Bizottság dr. *Munkácsi Bernátnak* tavali tanulmányútjáról hozott *voják eredeti szövegeit*, a melyek nagyrészt tartalmilag is (mint népköltési termékek, népmesék, dalok; és pogánykori hagyományok: imádságok, szertartások leírása, rólvasó igék) nagy fontossággal bírnak.

2. Az *Irodalomtörténeti bizottság* kiadásában A) megjelentek:

a) Az Irodalomtörténeti Emlékek I-ső kötete.

b) A régi m. költők tára V-dik kötete.

c) Hellebrant Árpád bibliographiai munkája az akadémiai könyvtár ősnymtatványairól.

B) Sajtó alatt van:

a) A külföldön tanult magyarok névsorából két füzet.

b) Pesti Gábor Evangyélisták fordításának új kiadása.

c) A régi m. költők tárának VI. VII. kötete.

C) Előkészítették:

1. Kazinczy Ferencz összes műveinek,

2. Horvát István levelezésének,

3. Az Irodalomtörténeti Emlékek II-dik köt.,

4. Szabó Károly bibliographiai művének III. köt.,

5. Gyöngyösi István kéziratban maradt műveinek kiadása.

3. A *Classica-philologiai bizottság* közrebocsátotta Anacreont és Cicero de officiis ezimű munkáját, amazt Ponori Thewrewk Emiltől, emezt dr. Csengeri Jánostól fordítva.

Sajtó alatt van: a Zsoldos Benő fordította Thukydides és a Bozóky Alajos fordította Gaius egy-egy kötete.

Még az év folyamában megjelenik a Pindarscholionok Abel Jenő-féle kiadása is. A fordítási gyűjtemény számára elkészült vagy készüléfélben levő művek közül fölemlítjük:

a Görög Anthológiát, Ponori Thewrewk Emiltől,

Platót, dr. Simon Józseftől,

Herodotust, dr. Geréb Józseftől,
 Demosthenest, dr. Gyomlay Gyulától,
 Propertiust, dr. Csengeri Jánostól fordítva.

4. *A Történelmi bizottság munkásságának eredményei*
 a következőkben foglalhatók össze :

Kiadásában megjelentek :

Szilágyi Sándortól : A linzi békekötés.

Majláth Bélától : A szőnyi béke okmánytára.

Fejérpataky Lászlótól : Városok legrégibb számadás-
 könyvei.

Thaly Kálmántól : A Bercsényi család története I. kötete.

Mátyás Flóriántól : Fontes domestici IV-ik kötete.

Szentkláray Jenőtől : A dunai hajóhad története.

B. Nyáry Alberttől : A Heraldika vezérfonala.

Sajtó alatt van :

Szilágyi Sándor és Óváry Lipót : Bethlen Gábor dip-
 lomatiai összeköttetése Velenczével.

Dr. Szádeczky Lajostól : Báthory Istvánnak lengyel
 királylyá választatása.

Nagy Imrétől : Anjoukori okmánytár V. kötet.

Ugyanattól : Index az Árpádkori új okmánytárhoz.

Geleich Józseftől : Ragusai oklevéltár.

A bizottság segélyezéssel járult :

A Történelmi Társulat kiadásában megjelenő Törté-
 nelmi Tár és

Niles Miklós : Symbolae ad illustrandam ecclesiae
 orientalis in terris Coronae S. Stephani (A vallásunióra
 vonatkozó forrásmunka) című okmánytára kiadásának
 költségeihez.

Másolásokat rendelt :

Milano, Velenceze, Raudnitz (herczeg Lobkovitz) Ber-
 lin levéltáraiban és Gyulafehérvárott.

5. Az *Archaeologiai bizottság* két munkát adott ki,
 az „Értesítő“ folyóiratot és a „Közlemények“-et, az utób-
 biakat a „Monumenták“ helyett, melyek ezen évben nem
 jelentek meg.

Az „Értesítő“ igen bő tartalommal és számos illusztrá-
 tióval, — melyeket a zinkographia folytonos tökéletesítése

lehetővé tettek, — igen pontosan, a kitűzött napon megjelent. Szövege 1885-ben $25\frac{1}{2}$ ivre terjedt, mihez a hivatalos résznek $2\frac{1}{2}$ ive járult. Czikkei az egész régészet mezejét átkarolják, különösen figyelemmel a hazánkban eszközlött ásatások és leletekre. 1886-ban febr. 15-én és ápril 15-én újra egy-egy füzet jelent meg. Miután a bizottság az „Értesítő“ mindinkábbi kiterjedését elhatározta, ezen két füzet már is 12 ivnyi szövegre terjedt.

Az 188^{5/6}-ra szóló „Arch. Közlemények“ XIV. (új évfolyam XI.) kötetének szövege 23 ivre terjed, 35 tábláján több százra menő ábrák vannak zinkographirozva és fényképekből nyomtatva. Két cikke az igen érdekes lengyeli és fenéki ásatás alkalmával lelt praehistorikus, római és népvándorlási tárgyakat írja le; más cikk adja a selmeczi bányagrófok érmeit, a negyedik megnyitja a dák régi bányászat és bányák ismertetését, mely eddig régészeti irodalmunkban nem volt képviselve.

6. A *Nemzetgazdasági és statisztikai bizottság* két új vállalata a valósítás stadiumába lépett. Az egyik a kereskedelmi szótár ügye. A mult évben az anyag összegyűjtése annyira haladván, hogy a munka sajtó alá rendeztethetett, eziránt a Franklin irodalmi társulattal szerződés kötöttetett. Az említett társulat a munka kinyomatásával, kiadásával stb. járó összes költségeket a teljes tulajdonjog átengedése fejében elvállalta. Őszkor meg is indult a munka kinyomatása. Ezzel párhuzamosan a szótár-bizottság az egy éven át felfüggesztett tevékenységét fölvette és 1886-ban minden hónapban kétszer ülést tartott az anyagnak átvizsgálására. A munka kisérdése az F) betűig haladt. A bizottság másik vállalata, „a külföldi nemzetgazdasági remekírók tára“ is előrehaladt és az első két füzet, mely Hume értekezéseit és Turgot főmunkáját tartalmazza, el is készült. Ezen vállalat iránt is egyik jó hitelű irodalmi czéggel a Pallas-részevnytársasággal szerződés kötöttetett, mely szerint a társaság a fordítási tiszteletdíjon kívül a munkák kinyomatásával stb. járó költségeket a tulajdonjog átengedése fejében magára vállalta. Ugyanezen társulat átvette a „Nemzetgazdasági és Statisztikai Évkönyv“ legközelebbi évfolyamának

kiadását. Az Évkönyv már a legközelebbi hetekben fog megjelenni.

A bizottság nyilvános értekezletein „a talajjavítási bank“ (olv. Pólya Jakab, mint vendég) és „köz egészségügyi viszonyaink jelenlegi állapota“ (olv. Dr. Weszelovszky Károly, mint vendég) képezték a vita tárgyát.

A bizottság azonkívül jelentéseket tett a hatásköréhez tartozó pályakérdésekben és egyéb ügyekben.

7. A *Mathematikai és természettudományi bizottság* munkássága ez akadémiai évben a következő volt:

a) Az általa szerkesztett „Math. és természettudományi Közlemények“-ben megjelentek:

1. Szigethy Károlytól: „Az *Astacus fluviaticus* és *leptodactylus* átmeneti alakjai“ 6 táblával.

2. Mocsáry Sándortól: „Adatok Magyarhon fűrkésző darázsainak ismeretéhez“ 1 színes táblával.

3. Dr. Daday Jenő: „Jelentés az 1884-ik év nyarán tett kutatásaimról.“

4. Dr. Sipőcz Lajostól: „Néhány magyarhoni ritkább ásványfaj vegyi összetételéről.“

5. Teschler Györgytől: „Az *abiepharus pannonicus*“ 11 táblával.

6. Dr. Örley László: „A *Rhabditisek* magánrajza“ 6 táblával.

b) Sajtó alatt vannak:

1. Dr. Primics György: „A rodnai havasok“ 2 táblával.

2. Hazslinszky Frigyes: „Magyarhon és társországainak köggombái.“ 16 táblával.

c) A bizottság részéről tudományos búvárlataik kivételére segélyt nyertek:

1. Dr. Daday Jenő, a nápolyi öböl *Rotatora* faunájának tanulmányozására.

2. Dr. Örley László hazánk helminthologiai faunájának kutatására s különösen az *Enthosoák* fejlődési viszonyainak kiderítésére.

3. Szigethy Károly a balatonvidéki örvényférgek vizsgálataira.

4. Vángel Jenő a *Pieris rapi* vr. *rapaeae*, ab. *Bryo-*

niae és Rapae, valamint Erebia Aethiops, Ligea és Euryale közt levő átmeneti alakok összegyűjtésére és megismertetésére.

5. Hazay Gyula az Erdélylyel határos délkeleti vidéken a molluskák kutatására.

6. Dr. Onodi Adolf a szemidegek összehasonlító boncztanának vizsgálatára.

7. Mocsáry Sándor a magas Tátra állatvilágának tanulmányozására.

8. Lovassy Sándor az ecsedi láp madárvilágának megismertetésére.

9. Roboz Zoltán a Gregarinák tudományos feldolgozására.

10. Dr. Simonkai Lajos Erdély flórájának kutatására, növénygeographiai szempontból.

11. Loyka Hugó Anina-Steierdorf vidékén teendő lichenologiai vizsgálatokra.

12. Dr. Borbás Vincze a Fruska-Góra hegység növényzeti viszonyainak tanulmányozására.

13. Dr. Demeter Károly a Székelyföld moh-flórájának kutatására.

14. Linhart György „Magyarország gombái“ című munkájának kiadására és azok további tanulmányozására.

15. Dr. Primics György az erdélyi kristályos palaközetekre vonatkozó tanulmányai folytatására.

16. Dr. Staub Móricz az általa eddig gyűjtött kővületeknek a bécsi geologiai intézet példányaival való összehasonlítására és Odorin vidékén fossil növények gyűjtésére.

17. Téglás Gábor a petroszi barlang továbbátatására és a Sztrigy és Magyar-Zsil vízválasztójában lappangó barlangok kutatására.

18. Dr. Róth Samu a magas Tátra jégárainak további nyomozására.

19. Dr. Hankó Vilmos a propyl-, sutyl-, anyl-, és alylvegyületek száraz lepárlása által mercaptanok és sulfidok előállítására.

20. Dr. Hőgyes Endre a veszettség fertőző anyagának tanulmányozására.

A Könyvkiadó bizottság három ülésben intézte el a Könyvkiadó Vállalat folyó ügyeit. Foglalkozott az 1884-ben megindult negyedik cyclus folytatásával, befejezésével s az 1887-ben megindulandó ötödiknek előkészítésével.

Az első vagy történelmi sorozatból ez év folytán közrebocsátotta a következő munkákat:

1. Thierry Amadénak elbeszélései közül az V. századbeli római birodalom történetéből a második kötetét *Alarik* czímmel, dr. Öreg János fordításában.

2. Ranke Lipót nagy művének: *A római pápák az utolsó négy században* első kötetét Lehr Albert fordításában.

3. Vámbéry Ármin nagy ethnografiai munkáját: *A török fajt*.

Sajtó alatt vannak: Mac Carthy *Anglia történetének* második kötete, ford. Szász Béla, és Symonds Addington János *olaszországi renaissanceának* harmadik kötete, Wohl Janka fordításában.

A második sorozatból megjelentek:

4. Dante isteni színjátékának első része, a *Pokol*; fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Szász Károly.

5. Taine *Angol irodalomtörténetének* befejező ötödik kötete, Csiky Gergely fordításában.

Sajtó alatt vannak e sorozatból: *A német irodalom történetének* első kötete, Heinrich Gusztávtól; *Prózai költészet a régi magyar irodalomban*, Beöthy Zsolttól; és *A naturalista regény Franciaországban* Haraszi Gyulától.

A harmadik sorozatból megjelent:

6. B. Krafft-Ebing *Törvényszéki lélektana*; fordította dr. Schwarezer Ottó.

Sajtó alatt van: Gide Pál művének, *A nők jogának* két kötete, Tóth Lőrincz fordításában.

A sajtó alól az ősz folytán kikerülő munkákkal a Könyvkiadó Vállalatnegyedik cyclusa befejeztetiks a jövő évvel megindul az ötödik, melybe a bizottság eddig Ranke, Mac Carthy és Heinrich munkáinak folytatásán, illetőleg befejezésén kívül eddig Ausztria történetét, Sainte-Beuve irodalmi tanulmányainak egy gyűjteményét, Villemain *Pindar-ját* s Ratzel Frigyesnek *A föld és az ember* című munkáját jelölte ki.

III. Az összes akadémiái ülésekben emlékbeszédeket tartottak: 1885. június 22-ikén *Apáthy István* r. t. *Baintner János* l. t. fölött; október 26-ikán *Trefort Ágoston* t. t. *Guizot Ferencz* k. t. fölött; november 23-ikán *Pauer Imre* l. t. *Horváth Cyrill* t. t. és *Lenhossék József* r. t. *Davis Bernát* k. t. fölött; deczember 21-ikén *Vécsey Tamás* l. t. *Vandrák András* l. t. fölött; 1886. január 25-ikén *Kautz Gyula* r. t. *Konek Sándor* r. t. és *Hollósy Jusztinián* l. t. *Kruesz Krizosztom* t. t. fölött; február 22-ikén *Joannovics György* t. t. *Pompéri János* l. t. és *Brassai Sámuel* r. t. *Bolyai Farkas* l. t. fölött; márczius 29-ikén *Tóth Lőrincz* r. t. *Zsoldos Imre* r. t. fölött.

1885. június 1-én bemutattatott az országos dalár-egyesület jutalmáért versenyző 115 pályamunka.

1885. június 22-ikén ezen pályázatról olvastatott föl a jelentés, melynek alapján a jutalom ki nem adása határoztatott.

Az archaeologiai bizottság javaslatára, az Akadémia, az „Ötvösség remekei Magyarországon“ czimű párisi illusztrált kiadvány segélyezésére, négy éven át, évenként ezer forintot ajánlott meg.

A Bük László-alapítvány eddigi tőkéje (7000 frt) elegendőnek találtatván arra, hogy abból három évenként magyar történeti monográfiára ezer forintos pályadíj tűzessék ki, a pályázatnak a jövő nagygyűlésen kihirdetése határoztatott.

Október 5-ikén *Trefort Ágoston*, akadémiái elnökké megválasztatása után, elnöki székét első ízben foglalván el, az ülést beszéddel nyitotta meg, melyben az Akadémia hivatását fejtegette.

Bemutattattak a szeptember 30-ig érkezett pályamunkák.

Fölterjesztés intéztetett Zemplénmegye közönségéhez azon indítványgyal, hogy *Bányacska* helység — melynek területén van a *Kazinezy-mauzoleum* — nevét *Széphalomra* változtassa, mely nevet *Kazinezy* adott e lakhelyének.

Deczember 21-ikén bemutattattak az osztályok és bizottságok 1886-ik évi munkatervei és költségvetési előirányzatai.

1886. január 26-ikán bemutattatott az akadémiái költségvetés.

Megállapított a Bük László-féle jutalmi alapítvány szabályzata.

Határozott, hogy a Lukács-alapítványból kitűzött ezer forintos pályadíj, melyre pályamunka nem érkezett, a következő évi jutalomhoz esatoltassék.

Február 22-ikén határozott, hogy az Akadémia történeti kiadványai a Történelmi Társulat tagjainak kedvezményi áron bocsáttassanak áruba.

Több külföldi tudományos intézettel a csereviszonyba lépés iránt történt intézkedés.

Márczius 19-ikén Beöthy Zsolt r. t. olvasta jelentését a Teleki drámai pályázatról. A jutalom Csiky Gergely l. tagnak íteltetett oda.

Márczius 29-ikén Vadnai Károly l. t. olvasta jelentését a Karátsonyi drámai pályázatról, egyszersmind kegyeletesen emlékezett meg a jutalom alapítója, a néhány hó előtt elhunyt gróf Karátsonyi Guidó felől. A jutalom ki nem adatott. Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat adományából hirdetett nyílt pályázat, mely a magyar hírlapirodalom történetét kívánta, az I-ső osztály javaslatára, eldöntetett. A jutalomnak dr. Ferenczy József részére való kiadása határozottatott.

April 19-ikén bemutattattak a tag-ajánlások.

Az Igazgató Tanácshoz fölterjesztés intéztetett gróf Teleki József végrendeleti határozata ügyében, mely szerint a „Hunyadiak kora“ jövedelme ezen munka befejezésére fordítandó.

Május 1-én Pauler Tivadar akadémiai másodelnök elhunyt alkalmából rendkívüli összes ülés tartott, melyen Trefort Ágoston elnök a gyászos eseményt bejelentvén, az Akadémia fájdalmanak és kegyeletének kifejezésére több rendbeli intézkedések történtek.

IV. Az Akadémia által kiadott munkák, folyóiratok és időszakos nyomtatványok sora (ide nem számítva a csupán segélyezetteket) a következő:

M. T. Akadémiai Almanach 1886-ra.

A M. T. Akadémia Évkönyve. XVII. 3. drb.

A M. T. Akadémia Értesítője. 1885., 4., 5., 6., sz.
1886. 1. 2. sz.

Emlékbeszédek (a M. T. Akad. elhunyt tagjai felett.)

- III. köt. 3. szám. *Hunfalvy Pál*. Emlékbeszéd
Lönnrot Illés k. t. felett.
- „ 4. „ *Apáthy István*. Emlékbeszéd
Baintner János l. t. felett.
- „ 5. szám *Trefort Ágoston*. Emlékbeszéd
Guizot Ferencz k. t. felett.
- „ 6. „ *Dr. Pauer Imre*. Emlékbeszéd
Horváth Cyrill t. t. felett.
- „ 7. „ *Lenhossék József*. Emlékbeszéd
Davis József Bernát k. t. felett.
- „ 8. „ *Vécsey Tamás*. Emlékbeszéd
Vandrák András l. t. felett.
- „ 9. „ *Kautz Gyula*. Emlékbeszéd Ko-
nek Sándor r. t. felett.
- „ 10. „ *Dr. Hollósy Jusztinián*. Emlék-
beszéd dr. Kruesz Károly Kri-
zosztom t. t. felett.
- IV. „ 1. „ *Tóth Lőrincz*. Emlékbeszéd Zsol-
dos Ignác r. t. felett.

I. Osztály.

1. Irodalomtörténeti Emlékek. I köt.

Dr. Ábel Jenő. Isota nogarola. (Székfoglaló). (Nyelvt. Ért.
XII. 12.)

Barna Ferdinánd. A votják nép multja és jelene. (Nyelvt.
Ért. XIII. 2.)

Barna Ferdinánd. A votjákok pogány vallásáról. (Nyelvt.
Ért. XIII. 5.)

Brassai Sámuel. A mondat dualismusa. (Nyelvt. Ért. XII. 10.)

Dr. Duka Tivadár. Kőrösi Csoma Sándor dolgozatai.

Heinrich Gusztáv. Kudrun a monda és eposz. (Nyelvt. Ért.
XIII. 1.)

Helebrant Árpád. A Magyar Tudományos Akadémia könyv-
tárában levő ösnyomtatványok jegyzéke.

Kálmány Lajos. Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya.
(Nyelvt. Ért. XII. 9.)

- Gr. Kun Géza.* A kúnok nyelvéről és nemzetiségéről.
(Nyelvt. Ért. XII. 11.)
- Nyelvemléktár. XIII. köt. (közzé teszi *Volf György.*)
- Nyelvtudományi közlemények. Szerkeszti *Budenz József*
bizottsági előadó. XIX. köt. 2. 3. füz.
- Télfy Iván.* Nyelvészeti mozgalmak a mai görögöknél.
(Ny. ért. XII. 8.)
- Thury József.* A kasztamunii török nyelvjárás. (Nyelv. Ért.
XII. 7.)
- Ugor füzetek.* 7. sz. Svéd-lapp nyelv. I. Dr. Halász Ignácztól.
(Kül. lenyom. a Nyelvtud. Közlemények XIX. kötetéből.)
- Volf György.* Kiktől tanult a magyar írni és olvasni? (A
régí magyar orthographia kulcsa). (Nyelvt. Ért. XII. 6.)

II. Osztály.

- Archaeologiai Értesítő.* Új folyam. Szerkeszti Hampel József.
V. köt. 3. 4. 5. szám. VI. köt. 1. 2. szám.
- Archaeolog. Közlemények.* XIV. köt.
- Historiae Hungaricae Fontes Domestici.* Vol. IV. Chronica
minora. Recensuit M. Florianus.
- Magyar Országgyűlési Emlékek.* Szerkesztik Dr. Fraknói
Vilmos és Dr. Károlyi Árpád. IX. köt.
- Apáthy István.* A szerzői jogról szóló törvény (1884. XVI.
t. cz.) méltatása jogi és gazdasági szempontból. Szék-
foglaló. (Társ. Érték. VIII. 3.)
- Bunyitay Vincze.* A mai Nagyvárad megalapítása. Szék-
foglaló. (Tört. Ért. XII. 6.)
- Dankó József.* A francia könyvdísz.
- Deák Farkas.* A kolozsvári ötves legények strikeja 1573. és
1576-ban. Székfoglaló. (Tört. Érték. XIII. 3.)
- Fejérpataky László.* A királyi kancellária az Arpádok korában.
- Fejérpataky László.* Magyarországi városok régi számadás-
könyvei.
- Hajnik Imre.* Okirati bizonyítás a középkori magyar per-
jogban. (Társ. Ért. VIII. 5.)
- Horváth Árpád.* Mabillon János a diplomatika megalapítója.
Székfoglaló. (Tört. Ért. XII. 4.)
- Kováts Gyula.* Szilágyi Márton tanítása az eljegyzésről
1690-ben. Székfoglaló. (Társ. Érték. VII. 10.)

Majláth Béla. Az 1642-iki szőnyi békekötés története. (Tört. Ért. XII. 5.)

Majláth Béla. A szőnyi béke okmánytára.

Báró Nyáry Albert. A heraldika vezérfonala.

Ortvay Tivadar. Összehasonlító vizsgálatok a hazai és éjszakeurópai (dán, svéd, norvég) praehistorikus kőeszközök eredete és régisége körül. Első fele: A kőeszközök eredete. (Tört. Ért. XII. 7.)

Ortvay Tivadar. Összehasonlító vizsgálatok a hazai és éjszakeurópai (dán, svéd, norvég) praehistorikus kőeszközök eredete és régisége körül. Második fele: A kőeszközök régisége. (Tört. Ért. XII. 8.)

Schvarcz Gyula. Melyik görög állam közelítette meg leginkább a képviselői rendszer alap gondolatát? (Társ. Ért. VIII. 6.)

Schvarcz Gyula. További adalék a görögök politikai irodalmának kritikai történetéhez. (Társ. Érték. VIII. 4.)

Schvarcz Gyula. Montesquieu elmélete a monarchiai államformáról a „L'esprit des lois“ első tíz könyvében és az európai alkotmányfejlődés. (Társ. Érték. VIII. 1.)

Szentkláray Jenő. A dunai hajóhadak története.

Szentkláray Jenő. A becskereki vár. (Tört. Ért. XII. 10.)

Szilágyi Sándor. A linzi béke okirattára.

Thaly Kálmán. A székesi gróf Beresényi család. 1525—1835.

Tóth Lőrincz. Fegyházi tanulmányok. Az illavai fegyház. (Társ. Érték. VIII. 2.)

Dr. Wlassics Gyula. A bűnkisérlet és bevégzett bűncselekmény. A tettesség és részesség tana. I. köt.

Zsilinszky Mihály. Az 1637^{1/8}-iki pozsonyi országgyűlés történetéhez. (Tört. Ért. XII. 3.)

Zsilinszky Mihály. Az 1646-iki tokaji tanácskozmány. (Tört. Ért. XII. 9.)

Zsilinszky Mihály. Lónyay Zsigmond és a nagyszombati béketanácskozmány 1644—1645-ben. (Tört. Ért. XIII. 1.)

III. Osztály.

Mathematikai és Természettudományi Értesítő. Szerkeszti

König Gyula III. kötet. 6—9. sz. IV. kötet. 1—6. sz.

Mathematikai és Természettudományi Közlemények. Szer-

- keszti báró *Eötvös Loránd*. XX. köt. 1—5. szám. — XXI. köt. 1. sz.
- Bedő Albert*. Magyarország erdősegei. Székfoglaló. (Term. Érték. XV. 17.)
- Dr. Eröss Gyula*. Vizsgálatok újszülött gyermekek rendes hőmérséki viszonyaira vonatkozólag. (Termtud. Ért. XV. 12.)
- Dr. Fodor József*. Bacteriumok az élő állat vérében. Székfoglaló (Termtud. Ért. XV. 10.)
- Gothárd Jenő*. A herényi astrophysikai observatorium sarkmagasságának meghatározása. (Math. Érték. XI. 10. sz.)
- Gothárd Jenő*. Az 1884. évi megfigyelések a herényi astrophysikai observatoriumon. (Math. Érték. XII. 5.)
- Gothárd Jenő*. Tanulmányok az égi testek photographálása terén. I. rész. (Math. Ért. XII. 8.)
- Dr. Högyes Endre*. Az associált szemmozgások idegmechanismusáról. Harmadik közlemény. (Termtud. Ért. XIV. 9.)
- Hünninger Adolf*. A Haynald-observatoriumban 1880—1884. megfigyelt napfoltok. (Math. Ért. XII. 9.)
- Jendrássik Jenő*. Dolgozatok a k. m. tud. Egyetem élettani intézetéből. I. Észrevételek az osmosis elméletéhez. Nagy Imrétől. — II. Az izommagvagról. Rothman Ármintól. (Termtud. Érték. XV. 14.)
- Jendrássik Jenő*. Dolgozatok a k. m. tud. Egyetem élettani intézetéből. I. A sima izomzat gyarapodása és pótlódása. Ifj. Apáthy Istvántól. — II. Adatok a gerinczagi düczok ismeretéhez a békán tett vizsgálatok alapján. Irta Lenhossék Mihály. (Termtud. Ért. XV. 15.)
- Kánitz Ágost*. Gróf Széchenyi Béla közép-ázsiai expedíciójának növénytani eredményeiről. Székfoglaló. (Termt. Ért. XV. 2.)
- Konkoly Miklós*. A napfoltok és a nap felületének megfigyelése az ó-gyallai csillagvizsgálón 1884-ben. (Math. Érték. XII. 1.)
- Konkoly Miklós*. Astrophysikai megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón 1884-ben. (Math. Érték. XII. 2.)

- Konkoly Miklós.* 615 álló csillag spectruma. A déli öv átkutatásának II. része 0°-tól—15°-ig. (Hora III—XI.) (Math. Ért. XII. 3.)
- Konkoly Miklós.* Hulló csillagok megfigyelése a magyar korona területén 1884-ben. 26 radiatio ponttal. (Math. Ért. XII. 4.)
- Konkoly Miklós.* A napfoltok gyakoriassága 1872-től 1884. végéig. (Math. Ért. XII. 6.)
- Konkoly Miklós.* Adatok Jupiter physikájához. (Az 1883-iki, 1884-iki oppositióból.) (Math. Ért. XII. 7.)
- Korányi Sándor.* A szemlencse fejlődésének első mozzanatairól a gerincezeseknél. (Termt. Ért. XV. 13.)
- Dr. Kövesligethy Radó.* A folytonos spectrumok elmélete. (Math. Ért. XII. 11.)
- Dr. Lenhossék József.* Progén koponyák. (Termt. Ért. XV. 16.)
- Loczka József.* Ásvány-elemzési közlemények. (Termtud. Érték. XV. 1.)
- Dr. Mihalkovics Géza.* A gerincezes állatok kiválasztó és ivarszerveinek fejlődése. L. és r. tagi székfoglaló értekezések.
- Dr. Nendtvich Károly.* A Bereg megyében levő bilasoviczi Irma-forrás ásványvizének vegyelemzése. (Term. tud. Érték. XV. 6.)
- Dr. Nendtvich Károly.* A vámfalusi és turvékonyi ásványvizek vegyelemzése. (Termtud. Érték. XV. 9.)
- Dr. Nendtvich Károly.* Magyarország ásványvizei. (Termtud. Ért. XV. 11.)
- Dr. Örley László.* A palaearktikus övben élő terrikoláknak revisiója és elterjedése. (Termt. Ért. XV. 18.)
- Dr. Ossikovszky József.* A bártfai fürdő ásványvizeinek chemiai elemzése. (Term. Érték. XV. 8.)
- Scherfel V. Aurél.* A koronahegyi fürdő (Smerdzonka) kénesvizének vegyelemzése. (Termtud. Érték. XV. 5.)
- Scherfel V. Aurél.* A tátrafüredi Hygiea-forrás vegyelemzése. (Termtud. Érték. XV. 4.)
- Schulhof Lipót.* Az 1873. VII. sz. Coggia-Winnecke-féle üstökös pályaszámítása. (Székfoglaló.) (Math. Ért. XII. 10.)
- Dr. Szabó József.* Selmeez geologiai viszonyainak előzetes ismertetése. (Termtud. Érték. XV. 3.)

Than Károly. A szliácsi források chemiai elemzése. (Term.-tud. Érték. XV. 7.)

V. A könyvkiadó vállalat kiadványai.

I. sorozat. *Runke Lipót.* A római pápák az utolsó négy században. I. kötet. Fordította *Lehr Albert.*

Vámbéry Ármin. A török faj ethnologiai és ethnographiai tekintetben.

Thierry Amadé. Elbeszélések a római történetből az V. században. Alarik a birodalom haldoklása. Fordította *Dr. Öreg János.*

II. sorozat. *Taine Hippolit Adolf.* Az angol irodalom története. V. kötet. Fordította *Csiky Gergely.*

Dante Alighieri isteni színjátéka. I. rész. A pokol. Fordította, bevezette s jegyzetekkel kísérte *Szász Károly.*

III. sorozat. *Br. Krafft-Ebing Rikárd.* A törvényszéki elmekórtan tankönyve. Fordította és előszóval ellátta *Babarczi Schwarczler Ottó tr.*

VI. Sajtó alatt vannak (a bizottságok jelentéseiben már megnevezettek kivül:)

*Palaestina ismeretének haladása. *Goldzieher* Ignácztól.

*A homérosi Demeter-hymnusról. *Ábel* Jenőtől.

*A régi magyar nyelv szótára. *Szarvas* Gábortól.

*Egy kis viszhang. *Budenz* Józseftől.

A tettesség és részesség tana. II. k. *Wlassics* Gyulától.

*A népoktatás hazánkban. *Lány* Lajostól.

*Nemzetközi büntöltügyi congressus. *Tóth* Lőrincztől.

*Az együttérző idegrendszer fejlődése. *Ónodi* A.-tól.

*A praehisztórikus köeszközök régiségi jellege. *Ortway* Ti-vadartól.

(A *-gal jelöltek Értekezések.)

VII. A M. T. Akadémia könyvtárának rendezett tudományos szakjai 50-re szaporodtak, s összesen 36,689 munkát tartalmaznak, a következő kimutatás szerint:

<i>Szuk.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
1. Történelem	Octavo	3432
	Quarto	838
	Folio	491
	Összesen:	4761

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
2. Magyar tört.....	Octavo	1501
	Quarto	611
	Folio	132
	Összesen:	2244
3. Életírás	Octavo	1294
	Quarto	332
	Folio	62
	Összesen:	1688
4. Politika	Octavo	1682
	Quarto	118
	Folio	4
	Összesen:	1804
5 Magyar Polit.....	Octavo	937
	Quarto	15
	Folio	1
	Összesen:	953
6. Jogtudomány	Octavo	572
	Quarto	140
	Folio	53
	Összesen:	765
7. Magyar Jogtud.....	Octavo	684
	Quarto	90
	Folio	109
	Összesen:	883
8. Magyar Országgyül.....	Folio	95
	Összesen:	95
9. Földrajz	Octavo	626
	Quarto	140
	Folio	84
	Összesen:	850
10. Magy. Földr.....	Octavo	311
	Quarto	33
	Folio	11
	Összesen:	355

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
11. Térképek	Octavo	} 696
	Quarto	
	Folio	140
	Összesen:	836
12. Utazás	Octavo	759
	Quarto	113
	Folio	7
	Összesen:	879
13. Statisztika	Octavo	317
	Quarto	107
	Folio	15
	Összesen:	499
14. Anthropologia	Octavo	110
	Quarto	14
	Összesen:	124
15. Természettudom.	Octavo	98
	Quarto	15
	Folio	5
	Összesen:	118
16. Physika	Octavo	378
	Quarto	154
	Összesen:	532
17. Vegytan	Octavo	247
	Quarto	19
	Folio	5
	Összesen:	271
18. Matematika	Octavo	612
	Quarto	236
	Folio	19
	Összesen:	867
19. Természetrájk	Octavo	60
	Quarto	6
	Folio	5
	Összesen:	71

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
20. Állattan	Octavo	271
	Quarto	101
	Folio	28
	Összesen:	400
21. Növénytan	Octavo	238
	Quarto	60
	Folio	57
	Összesen:	355
22. Ásványtan	Octavo	308
	Quarto	48
	Folio	8
	Összesen:	364
23. Orvostudomány	Octavo	1903
	Quarto	200
	Folio	61
	Összesen:	2164
24. Haditudomány	Octavo	359
	Quarto	81
	Folio	45
	Összesen:	582
25. Philosophia	Octavo	916
	Quarto	78
	Folio	6
	Összesen:	1000
26. Paedagogia	Octavo	773
	Quarto	30
	Összesen:	803
	27. Széptudomány	Octavo
Quarto		39
Folio		5
Összesen:		343
28. Nyelvtudomány	Octavo	969
	Quarto	186
	Folio	41
	Összesen:	1196

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
29. Magyar Nyelvtud.	Octavo	290
	Quarto	10
	Összesen:	300
30. Régi Magyar Irod.	Octavo	225
	Quarto	248
	Folio	25
Összesen:	498	
31. Magyar Irod.	Octavo	1352
	Quarto	42
	Összesen:	1394
32. Külföldi folyóirat	Octavo	126
	Quarto	43
	Folio	14
Összesen:	183	
33. Magyar folyóirat	Octavo	79
	Quarto	93
	Folio	138
Összesen:	310	
34. Görög irodalom	Octavo	447
	Quarto	51
	Folio	56
Összesen:	554	
35. Latin irodalom	Octavo	582
	Quarto	83
	Folio	36
Összesen:	701	
36. Classica philol.	Octavo	395
	Quarto	64
	Folio	2
Összesen:	461	
37. Uj latin irod.	Octavo	416
	Quarto	133
	Folio	5
Összesen:	554	

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
38. Régészet	Octavo	446
	Quarto	307
	Folio	217
	<u>Összesen:</u>	970
39. Éremtudomány	Octavo	84
	Quarto	73
	Folio	18
	<u>Összesen:</u>	175
40. Keleti irodalom	Octavo	564
	Quarto	119
	Folio	34
	<u>Összesen:</u>	717
41. Olasz irod.	Octavo	168
	Quarto	27
	Folio	2
	<u>Összesen:</u>	197
42. Francia irod.	Octavo	603
	Quarto	7
	Folio	2
	<u>Összesen:</u>	612
43. Germán irodalmak	Octavo	895
	Quarto	16
	<u>Összesen:</u>	911
	44. Szláv irodalmak	Octavo
Quarto		28
Folio		4
<u>Összesen:</u>		406
45. Külf. Akad. és Társ. kiadv.	Octavo	136
	Quarto	99
	Folio	7
	<u>Összesen:</u>	242
46. Magy. Tud. Akad. kiadv.	Octavo	163
	Quarto	23
	<u>Összesen:</u>	186

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
47. Gazdászat	Octavo	1001
	Quarto	240
	Folio	89
	<u>Összesen:</u>	1330
48. Theologia	Octavo	892
	<u>Összesen:</u>	892
49. Encyclopaedia	Octavo	50
	Quarto	75
	Folio	14
	<u>Összesen:</u>	139
50. Incunabulum	Quarto	85
	Folio	270
	<u>Összesen:</u>	355

Az 1886. április 15-ig rendezett munkák összes száma: 36,689.

A czédula-katalogusok köteteinek száma 77.

A könyvtár gyarapodása a járulék-napló kimutatása szerint:

	munka	kötet	füzet	
A külföldi akadémiák- kal, külföldi és hazai tud. társulatokkal folytatott cse- re útján	408	407	203	14 térkép.
Magánosok ajándékából .	162	83	897	3 köt. kézirat.
Az Akadémia saját ki- adásaiából	64	61	43	
38 nyomda köteles-pél- dányaiból	632	244	499	
Vétel útján	374	489	70	

Az 1885-iki összes gyarapodás: 1640 munka, 1284 kötet, 904 füzetben, 7 térkép és 3 kötet kézirat. Ehhez járul 76 darab iskolai értesítő. E számba azonban a 118 külföldi és hazai folyóirat nincs fölvéve.

A könyvtár olvasó-termében 1885. évben 6995 egyén 9508 munkát használt, házon kívül 139 egyén 800 munkát

kölesönzött ki. Összesen tehát 7134 egyén 10308 könyvet használt.

A kéziratárban Ráth Károly kéziratgyűjteménye jött rendezés alá.

I. Történelmi szakban: ivrét 186—208. számig összesen 38 kötet, 4-rét 163—165. számig, összesen 3 kötet.

II. Történelem (oklevéltan): ivrét 42—45. számig. Továbbá 46-ik és 47-ik szám Árpád-koriak másolatban.

48-ik szám. XIV-ik századi eredetiek.

49-ik szám. XVII-ik századi eredeti és másolat. 4 köt.

Történelem (oklevéltan): 4-rét. 1 köt.

III. Vegyesek szakában. Ivrét 46—50. összesen 7 köt.

A kéziratár ajándékozás útján 5 darab kézirattal gyarapodott, és pedig:

Gróf Gubernatis adott 3 darab kéziratot.

Freund János, br. Wesselényi Miklós 1834. nov. 9-ki megyegyűlési beszédét a jobbágyok felszabadítása ügyében.

Zsigmondi Jenő, Zsigmondi János pozsonyi tanár történelmi művét: *Res gestae Hungarorum sub regibus Stirpis Austriacae.*

A kéziratárt az év folyamán 150-en használták.

VIII. Az **Igazgató tanács** 4 ülést tartott. A jelentékenyebb határozatok a következők:

1885. *május 30-án* a Zsivora-hagyaték, a Román-alapítvány és a Kazinczy-mauzoleum tárgyában intézkedések történtek. A b. e. Arany János által birt főtitkári lakás festő-iskola céljaira bérbe adatott.

Október 25-ikén b. e. Zsivora György főörökösével egyesség kötött. Zsivora György sírja fölé megrendelt emlékre 2000 forint utalványoztatott.

B. Rudics József végrendelete tárgyában intézkedés történt.

Gyulai Pál ig. tag jelentést tett a Kazinczy-mauzoleum állapotáról.

Knoll Károly akad. könyvkereskedő halála után Hornyánszky Viktorra ruháztatott az akad. könyvkereskedés.

1886. *január 24-ikén* bemutattattak az Akadémia vagyona állásáról, 1885-ik évi bevételeiről és kiadásairól szóló jelentések. (L. alább.)

Megállapított az 1886-ik évi költségvetés. (L. alább.)
Intézkedések történtek az Akadémiai palota- és bérház csatorna-rendszerének átalakítása, valamint a palota pinczéjének bérbeadása iránt.

A palotában üléseket tartó tudományos társulatok a fűtési és világítási díjak fizetésétől fölmentettek.

A Zsivora-alaphoz tartozó nógrádi birtoknak bérbeadása iránt intézkedés történt.

Márczius 21-ikén a földhitelintézetnek a megvizsgált 1885-iki számadásokra a fölmentvény megadatott.

Az $5\frac{1}{2}$ %-os magyar földhitelintézeti zálogleveleknek $4\frac{1}{2}$ %-osokra convertálása határozottatott.

Szilágyi Dániel, Konstantinápolyban elhunyt hazánkfia keleti kéziratái és nyomtatványai megvásárlásának ügye tárgyalatott. Az örökösöknek előleg adatott.

Az Igazgató Tanács ezen üléseiben a következő új hagyományok jelentettek be:

B. Rudics József részéről, almási birtoka tiszta jövedelmének fele.

Sinkay János nagybecskereki lakos részéről 200 frt, özvegyének halála után kifizetendő.

Heidrich Antalné budapesti lakos részéről 50 frt.

Opitzky János egri lakos részéről tíz sorsjegy értékének harmadrésze, és halasztó föltétellel egy budapesti gőzmalmi társasági részvény.

IX. Halál által az Akadémia 1885. aug. 3. *Reichardt* H. W. k. t., aug. 12. *Curtius* György k. t., aug. 15. *Worsaac* A. I. k. t. — *Milne* Edwards k. t., szept. 24. *Zsoldos* Ignác r. t., szept. 27. *Boissier* Edmund k. t., okt. 8. *Hornyik* János l. t., decz. végén *Gachard* Prosper; — 1886. januar elején *Süphy* bey k. t., jan. 1. Bárány *Nyáry* Albert l. t., jan. 5. *Beöthy* Leó l. t., febr. 4. *Ladányi* Gedeon l. t. febr. 16. *Tárkányi* Béla t. t., ápril 3. *Peregrinyi* Elek l. t. és ápr. 30. *Pauler* Tivadar másodelnökét vesztette el.

PÉNZTÁRI KIMUTATÁS

1885-RŐL ÉS AZ 1886. ÉVI

KÖLTSÉGVETÉS.

Az 1886. évi akadémiai költségvetés.

I.

Az Akadémia bevételei 1886-ban.

I. Alapítványok kamatai	13,800	
II. Értékpapírok jövedelme.....	49,500	
III. Házbér	40,000	
IV. Egyéb ingatlanok jövedelme.....	1,000	
V. Könyvek eladásából	7,000	
VI. Időközi kamatokból	1,500	112,800
VII. Országos dotáció :		
a) Történelmi és irodalmi czélokra	15,000	
b) Műemlékek ismertetésére.....	5,000	
c) Természettud. kutatásokra	5,000	
d) Könyvtár gyarapítására	5,000	
e) Classica-philologiai bizottság czéljaira	1,200	31,200
		144,000 frt.

Az Akadémia saját tiszta jövedelmének 2%-a az alaptőke gyarapítására fordítatik. Ez a tiszta jövedelem 1885-re 90,000 forintban volt fölvéve. A 2% tehát 1800 forintot tesz. Ezt az előirányzott bevételből levonva, marad 142,200 frt rendelkezésre.

II.

Az Akadémia kiadásai 1886-ban.

I. Személyes járandóságok		
a) Rendes tagok fizetése	2,500	
b) Főbb tisztviselők fizetése	6,800	
c) Többi " "	9,270	
d) Szolgák fizetése.....	3,880	
e) Szolgák ruházata	600	
f) Nyugdíjak és kegydíjak	1,716	24,766
II. Évkönyv, Értesítő, Almanach kiadására.....		2,000
III. Az I. Osztály és Bizottságai részére		20,750
IV. A II. " " " "		31,452
V. A III. " " " "		15,632

VI. Az Akadémiai, Természettudományi és Orvosi könyv-kiadó vállalatok segélye	5,000
VII. Gróf Széchenyi I. beszédei kiadására	500
VIII. Jutalmakra	5,000
IX. Budapesti Szemle segélye	2,800
X. Előfizetés az Ungarische Revue példányaira	1,500
XI. Előfizetés a Naturwissenschaftliche Berichte példányaira	1,500
XII. Előfizetés a Bulletin de l'Académie Hongroise példányaira	1,000
XIII. Könyvtárra	5,000
XIV. Az akadémiai palota és bérház költségére	6,000
XV. Adóra	8,300
XVI. Kamatok az Akadémia által kezelt alapok után	7,500
XVII. Ügyvédi, irodai és vegyes kiadások	3,500
	<u>142,200</u>

A Magyar Tudományos Akadémia

Folyó sz.	A c t i v u m	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Értékpapírok :				
	a) Magy. földhitelintézeti záloglev. a 135,500 frt 5 ¹ / ₂ %-os, 679,300 frt 5%-os, 30,000 frt 4 ¹ / ₂ %, 3600 frt (érezértékű) al pari és kamatok 1885. december 31-ig	855,700	41		
	b) 1050 frt földterhermentesítési kötvény al pari és kamatok 1885. december 31-ig	1,050	—		
	c) 75,000 frt 4%-os magyar aranyjárdék al pari és kamatok 1885. december 31-én	76,889	50		
	d) 25,000 frt 5% p. é. magyar járadék al pari és kamatok 1885. december 31-én	25,104	16		
	e) 3 darab első hazai takarékpénztári részvény a 4,000 frt.	12,000	—		
	f) 5 drb Pannonia v. bizt. részv. a 700 frt	3,500	—		
	g) Sorsjegyek értéke	1,200	—	975,411	07
2	Az Akadémia épületei, könyvtára, könyvkészlete és egyéb felszerelések értéke			1,000,000	—
3	Kivülfekvő alapítványok :				
	a) 6%-os alapítványok	99,001	—		
	b) 5%-os alapítványok	154,545	—		
	c) 4%-os alapítványok	84	—		
	d) kamatonlküli alapítványok : frt 68,422.33				
	e) Ingatlanok :				
	aa) Kazinczy-alapítvány széphalmi és felsőregmeczi ingatlanai	frt 24,000.	—		
	bb) Román Ferencz alapítványa, munkácsi- és beregmegyei ingatlanai frt 7,462.95				
	cc) Pacséri birtok frt 38,000. —	137,885	28	391,515	28
4	Hátralékos kamatok a fennebbi alapítványok után			6,750	59
5	Követelések			37,316	74
6	Előre kifizetett 1886. évre eső illetmények			1,124	13
7	Künnlevő előlegek			702	—
8	Házbér-hátralék			1,766	95
				2,414,619	76

Budapesten 1885.

Lukács.

vagyommérlege 1885. december 31-én.

Folyó száma	P a s s i v u m	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Külön alapok az Akadémia keze- lése alatt:				
	a) Székely kivándorlási alap	6,793	54		
	b) Herczeg Czartoryski-alapítvány	1,968	21		
	c) Az akadémiai nagyterem ki- festésére képzett alap	17,929	84		
	d) Alap a magyar mérnöki iro- dalom előmozdítására	1,071	19		
	e) Reguly-alap	1,529	17		
	f) Udvardy Cherna János jubi- láris alapítványa	232	42		
	g) Kazinczy-alap:				
	aa) ingatlanokban frt 24,000.—				
	bb) készpénzben	5,145	61	58,669	98
2	Az Akadémia tartozásai:				
	a) Magyar Földhitelintézet	103,818	92		
	b) Arany János emlékszóbor-alap: gyűjtött összeg . . . . . frt 71,819.94 kamat . . . . . " 7,764.— " 79,583.94				
	lejár költség . . . . . " 1,084.29	78,499	65		
	c) n. Zsivora György hagyatéki tömeg számla	33,461	77		
	d) Különféle tartozások	16,570	07	232,350	41
3	Előrefizetett házbér, mely az 1886. évet illeti			1,927	80
4	Vagyommérleg:				
	Vagyom 1885. január 1-én	2,058,216	49		
	1885. évi tiszta eredmény	63,455	08	2,121,671	57
				2,414,619	76

december 31-én.

Trebitsch.

A Magyar Tudományos Akadémia veszteség- és

Folyó szá.	K i a d á s	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	a) Rendes tagok fizetése.....	2,898	75		
	b) Főbb tisztviselők fizetése.....	6,800	01		
	c) Többi tisztviselők fizetése.....	9,916	65		
	d) Szolgák fizetése és ruházata..	4,694	25		
	e) Nyugdíjak.....	800	—		
	f) Segélyezések.....	310	—		
	g) Házigondnoki teendőkért.....	500	—	25,914	66
2	Évkönyv és Értesítő kiadása.....			1,875	81
3	Az I. osztály és bizottságai részére :				
	a) Osztályi kiadások.....	6,381	38		
	b) Nyelvtudományi Bizottság.....	7,463	50		
	c) Irodalomtörténeti Bizottság.....	4,641	98		
	d) Philologiai Bizottság.....	1,513	14	20,000	—
4	A II. osztály részére :				
	a) Osztályi kiadásokra.....	9,386	56		
	b) Történelmi Bizottság.....	12,059	80		
	c) Archaeologiai Bizottság.....	5,000	51		
	d) Nemzetgazdasági Bizottság.....	3,052	13	29,500	—
5	A III. osztály részére :				
	a) Osztályi kiadásokra.....	12,549	90		
	b) Természettudományi Bizottság.....	4,650	10		
	c) Hadtudományi Bizottság.....	1,000	—	18,200	—
6	Könyvkiadó Bizottság.....			4,000	—
7	Jutalmakra.....			5,186	05
8	Budapesti Szemle segélyezésére.....			2,200	—
9	Előfizetés az Ungarische Revue példányaira.....			1,500	—
10	Előfizetés a Bulletin de l'Acad. Hongroise példányaira.....			773	09
11	Előfizetés a Naturwissenschaftliche Berichte példányaira.....			1,500	—
12	A könyv- és kéziratára.....			5,096	87
13	Az Akadémia épületeire; fentartás, javítás, fűtés stb.-re.....			7,248	33
14	Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra.....			3,898	68
15	Adó.....			8,325	09
16	Kamatok és pedig alapítványok és alapok után.....			8,816	48
17	Kiadások síremlékek és arcképekre.....			548	—
18	Országos kiállítás.....			594	60
19	Leírásra.....			205	41
				145,383	07
20	Tiszta eredmény, mely az akadémiai vagyont szaporítja.....			63,455	08
				208,838	15

Budapest, 1886.

Lukács.

nyereményszámlája 1885. december 31-én.

Folyó sz.	Bevétel	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Bevételezett kamatok:				
	a) Alapítványok kamatai	13,907	47		
	b) Magyar Földhitelintézet	772	57		
	c) Különféle kamat	50	—		
		14,730	04		
2	Értékpapírok után	67,787	05		
3	Házbér	39,053	58		
4	Könyvek eladásából	6,138	80	127,709	47
5	Országos dotatio				
	a) Történelmi és irodalomtörténeti célokra	15,000	—		
	b) Műemlékek kiadására	5,000	—		
	c) Természettudom. kutatásokra	5,000	—		
	d) Könyvtára	5,000	—		
	e) Philologiai bizottság	1,200	—	31,200	—
6	Hagyományok			48,907	37
7	Adományok			64	—
8	Bük-féle totii birtok eladásából			957	31
				208,838	15

december 31-én.

Trebitch.

Kimutatás

a Magyar Tudományos Akadémia javára 1885-ben tett adományok és hagyományokról.

I. Adományok határozott rendeltetés nélkül:

Kandra Kabos egri segédlelkész..... 64.—

II. Hagományok határozott rendeltetés nélkül:

1. Dombrádi Nagy Sándor	500.—
2. Özvegy Arany Jánosné	500.—
3. Ege Miklós	484.77
4. Nagy János apát-kanonok	500.—
5. Görgey Gusztáv	1500.—
6. Kún József	1022.60
7. Szucsics Lajos pacséri birtoka becsára ...	38000.—
8. Oszterhuber Ágostonné	6400.—
	O. é. frt 48907.37

Budapest, 1885. deczember 31-én.

A Magyar Földhitelintézet,

mint a M. T. Akadémia vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitsch.

Kimutatás

a bevételek állásáról 1885. december 31-én.

Költségvetés száma	Megnevezés	Méltégtétele számai	Bevételek 1885. évben	Költségvetés 1885. évre
I.	Alapítványi kamatok . .	1 a	13,907 47	14,000 —
II.	Ertékpapírok jövedelme .	2	67,787 05	47,500 —
III.	Házbér	3	39,053 58	39,000 —
IV.	Egyéb ingatlanok jövedelme	8	957 31	1,000 —
V.	Könyvek eladásából	4	6,138 80	8,500 —
			127,844 21	110,000 —
VI.	Országos dotatió	5	31,200 —	31,000 —
VII.	Időközi kamatok	1 b és c	822 57	1,500 —
	Az 1885. évre készített költségvetés főösszege			142,500 —
	Különféle hagyományok	6	159,866 78	
	Adományok	7	48,907 37	
			64 —	
	Bevételek 1885. évben illetőleg a veszteség- és nyereményszámlának főösszege		208,838 15	
	több vétetett be			66,338 15
			208,838 15	208,838 15

Budapest, 1885. december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet,
mint a M. T. Akadémia vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitsch.

A M. TUD. AKADÉMIA

1886-İK ÉVI MÁJUS HÓ 9-ÉN, VASÁRNAP DÉLELŐTT 10 ÓRAKOR

SAJAT DÍSZTERMÉBEN TARTANDÓ

XLVI-İK KÖZÜLÉSÉNEK

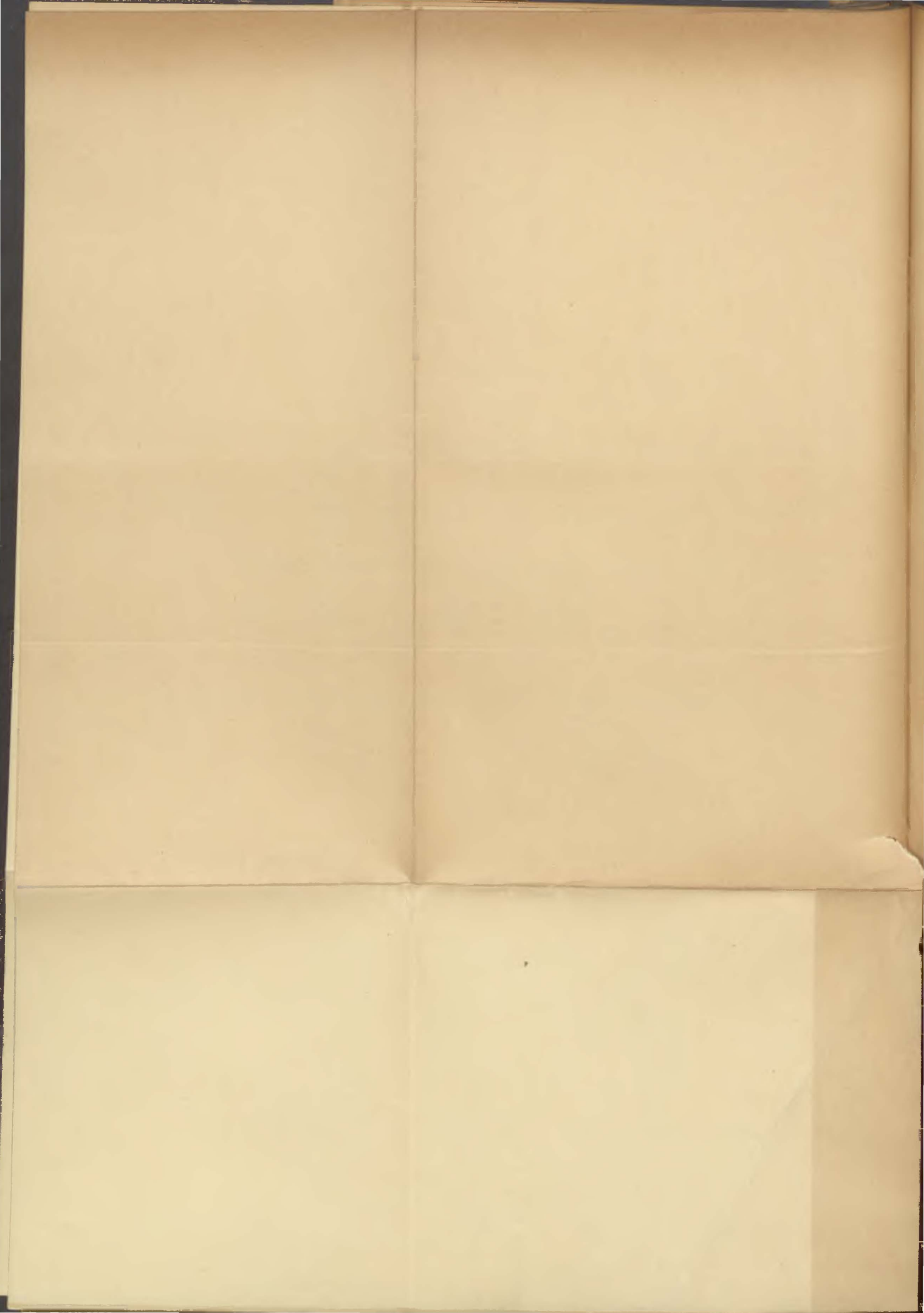
ELŐRAJZA.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

1. *Elnöki megnyitó beszéd.* TREFORT ÁGOSTON akadémiai elnöktől.
2. *Jelentés az Akadémia munkásságáról az 1885/6. esztendőben.* FRAKNÓI VILMOS főtitkártól.
3. VÁMBÉRY ÁRMIN rendes tag előadása: *A honfoglaló magyarok jellemzése.*
4. BEDŐ ALBERT levelező tag előadása: *Az erdőművelés jelentősége hazánkban.*

Kelt 'Budapesten, a M. T. Akadémia 1886. május 5-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos
főtitkár.

JELENTÉSEK

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1886. MÁJUS 5—6-iki

XLVI-ik NAGYGYÜLÉSÉN

ELDÖNTÖTT

JUTALMAZÁSOKRÓL

S TÖRTÉNT

ÚJ VÁLASZTÁSOKRÓL.

BUDAPEST

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1886.

mány s melyek az összehasonlító nyelvtudománynak hasznos segítséget nyújtanak.

A Marczibányi-mellékjuttalom Szinnyei József I. tagnak *Finn-magyar szótár* (Budapest 1884.) című munkájának ítéltetett, a mely első finn szótár magyar nyelven s már tárgyánál fogva becses, mert a nyelvünkre nézve nagy fontosságú finn irodalmat és népnyelvet tárgyalja s így közvetve a rokon nyelvek tanulmányát is előmozdítja. Megjegyzendő, hogy szerző nemcsak az eddig megjelent finn-latin és finn-svéd szótárakat használta, hanem a hely színén végzett munkálatait is értékesítette. Méltánylandók azon nehézségek is, a melyekkel két nyelv első szótárírójának mindig meg kell küzdenie, midőn a két nyelvnek szókincsét egymással összeméri.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1886. május 5-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

II.

Jelentés a Nádasdy-pályázatról.

A gróf Nádasdy Tamás nevét viselő alapítványból kitűzött jutalomra hűsz elbeszélő költemény érkezett, eléggé változatos tartalommal. Merítettek tárgyat történelemből, mondákból, a jelen életből, sőt bemutatták versbe szedve a görög hitregék ismertebb alakjait, valamint Gvadányi Rontó Pálját és Görgei Albert Argirus királyfiát is. Azonban a bírálók egyező véleménye szerint egy sincs közöttök jutalmazható, sőt az aránylag jobbak is inkább csak verselés és nyelv tekintetében érdemelnek némi figyelmet, mint a költői alakítás szempontjából. Ennélfogva a jutalom ki nem adása s a most benn maradt száz aranynak a ki-tűzendő pályadíjhoz csatolása határozottatott.

A jeligés levelek fölbontatlanul elhamvasztattak.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1886. május 5-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

III.

Jelentés a Marczibányi-jutalomról.

A Marczibányi-jutalom kitűzött nyelvtudományi kérdésére (Faludi Ferencz nyelvének és stílusának jellemzése) négy pályamunka érkezett. Az I. és II. számú pályamunkák nem egyebek, mint hanyagul összeböngészett és a főbb nyelvtani kategóriák szerint rendezett példagyűjtemények. A III. számú pályamunka alapos nyelvészeti képzettségről tesz ugyan tanúságot, de még sem több becses anyaggyűjteménynél; a chablonszerű feldolgozás annyira elaprózza a tárgyat, hogy az olvasó nem nyerhet tiszta képet Faludi nyelvéről, továbbá Faludit mint stilistát tüzetesen nem is tárgyalja, megelégszik néhány többé-kevésbbé jellemző idézettel, melyeket irodalomtörténeti munkákból szedegedett ki, s így jutalomra nem érdemes. A IV. számú pályamunka érett gondolkozású, alapos képzettségű és nagy szorgalmú nyelvész munkája. Német nyelvészeti (különösen jelentéstani) és philosophiai munkák hatása látszik rajta, de a mit olvasott, meg is emésztette s önálló gondolkozásra mutató módon használta föl. Helyesen mondja, hogy csak a psychologia lehet egyetlen és valódi alapja az igazi jelentéstannak. Ennélfogva nemcsak a formákat keresi a nyelvben, hanem a lelket is. Nem elégszik meg a tények összeállításával, a példáknak grammatikai fiókokba rakosgatásával, hanem minden lépten-nyomon megállapodik egy-egy nevezetesebb jelenségnél és tanulságos fejtegetésekbe bocsátkozik; stílusa is tömött, mégis mindenütt szabatos és világos. Sajnos azonban, hogy a munka nincs befejezve s csak mutatványul nyújtatott be; e mutatvány, bár meglehetősen terjedelmes, mégis aránylag csak kis részét oldja meg a pályakérdésnek s így jutalomra nem ajánlhatatik. De,

minthogy a szerző képesnek látszik a feladat megoldására, kívánatos, hogy munkáját folytassa és bevégezze. Az így elkészült munka újra bírálat alá volna veendő s ha a bírálók az egészet is oly jelesnek találnák, mint a mutatványt, az Akadémia tiszteletdíj mellett készséggel fölvenné kiadványai sorába.

A jutalom ki nem adatván, a jeligés levelek fölbonthatlanul elhamvasztattak.

Kelt Budapesten, A. M. T. Akadémia 1886. május 5-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

IV.

Jelentés a Sámuel-díjról.

Az 1885-ik évre szóló Sámuel-díjra (15 arany) az ugyanazon évben megjelent szorosan nyelvészeti értekezések közül dr. Kardos Albertnek *A göcseji nyelvjárás* (*Nyelvőr* XIII., XIV. k. 1885.) című értekezése íteltetett jutalomra legérdemesebbnek. Szerző azon képhez, melyet e nyelvjárásról rajzol, az eddigi közlések gondos felhasználásán kívül saját közvetlen megfigyeléséből is merítette az adatokat. Rajzának alapvonásait, mint előzőinek is, a hang- és alaktani sajátságok teszik ugyan, de kiemeli a jelentés- és mondattani mozzanatok tüzetesebb számbavételét is, a mit eddig kevésbé méltattak figyelemre. Tárgyalásában kritikai szellem és óvatos módszer nyilatkozik, minthogy a sajátos jelenségek magyarázatában a pusztá föltevéseket kizárván, első sorban a nyelvjárásnak a magyar köznyelvvél való kapcsolatát és nyelvtörténeti alapját veszi számba. Egészben véve a göcseji nyelvjárásról sokkal világosabb és tökéletesebb képet nyújt, mint előzői, s így az élő magyar népnyelv ismertetése e dolgozatban haladást jelző becses adalékot nyert.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1886. május 5-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

V.

Jelentés a Dóra-féle pályázatról.

A Dóra-alapítványból ötven arany a következő pályakérdésre volt kitűzve: „Adassanak elő kereskedőink teendői az aldunai piacok megtartása és kiterjesztése érdekében.“ Ezen pályázatra egy munka érkezett. A Balkán-félszigeti országok közül csak Romániát, Szerbiát és Bulgáriát ismereti. Ezen ismertetés sem karolja föl eléggé a legujabban megjelent magyar irodalmi forrásokat. Mindazáltal a munkának kiváló része az, mely kereskedőinkről, hibáikról és teendőikről szól. Szerző élesen ugyan, de elég tárgyilagosan és a mi legfőbb, helyesen ítél és számos jó tanácsot oszt, melyet ha kereskedőink követnének, a hazai kereskedelem keleten okvetlenül nagy baladást tenne. Alaposnak s a tárgyat eléggé kimerítőnek állíthatni a munka azon részét is, mely a kereskedelmi, társadalmi és részben állami teendőket fejtegeti. A bírálók számos statisztikai, számi és irányi tévedést jelölnek ki, melyek azonban könnyen kiigazíthatók. Minthogy a pályamunka hiányai mellett is elég tájékozottságot tanusít, helyes nézeteket vall, és megoldja a feladatát: a pályadíj kiadatni határozottatott.

A jeligés levél felbontatván, dr. Jezerniczei Jezerniczky János, a külügyminiszteriumban fogalmazó, tünt elő.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1886. május 5-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

VI.

Jelentés a Sztrokay-féle pályázatról.

A Sztrokay-alapítványból száz arany a következő pályakérdésre volt kitűzve: „Fejtsék ki a bérleti és haszonbérleti szerződés jogi és közgazdasági szempontból, tekintettel a hazai törvényhozás feladatára.“

A beérkezett egyetlen pályamunka nem felelt meg a feladatnak úgy, hogy a Sztrokay-díjjal kitüntetni lehetett volna. A munka gazdasági részében össze van zavarva a dolgok természeti egymásutánja, a minnek tulajdonítható, hogy szerző a fogalmak szabatos meghatározását nem adta. Azt a természetes fejlődést, mely a bérlet és haszonbérlet gazdasági nagy jelentőségét eredményezte, szerző nem tudta úgy érvényre emelni és áttekinthetővé tenni, hogy fejtegetései a jogos igényeket kielégíthetnék. Az okok és a körülmények, melyek az egyes gazdasági intézmények fokozatos fejlődését lehetővé tették, hatásaikban sokkal természetesebb és közvetlenebb deductiókban lettek volna feltüntetendők, mint a hogy ezt szerző megkísérelte. A pályamunkában továbbá nincs kellően szétválasztva a feladat gazdasági és jogi része. Nem szerencsésebb a pályamunka azon része sem, melyben a bérleti és haszonbérleti szerződést jogi szempontból kellett volna méltatni. Továbbá tudományos szempontból ama jogviszonyokat kellett volna feltüntetni, melyek a szerződésekből erednek. E helyett szerző túlnyomóan az európai törvények és törvénytervezetek egyszerű reprodukálását adta, nem használva fel az irodalmat úgy, a mint azt minden tudományos jellegű munkának tennie kell. Új alig van valami a pályamunká-

ban, a mi van, tudományos értéket nélkülöz. Mindezeknél fogva a benyújtott munka nem volt jutalmazható.

A jeligés levél fölbontatlanul elégettetett.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1886. május 5-én tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

VII.

Jelentés az akadémiai választásokról.

A jelen nagygyűlésen megválasztottak :

Az Akadémia másod-elnökének :

Sztoczek József igazg. és rend. tag.

Az I. osztályba.

Osztályelnöknek :

Hunfalvy Pál igazg. és rend. tag.

Tiszteleti tagoknak :

Szász Károly igazg. és rend. tag.

Szvorényi József lev. tag.

Külső tagnak :

Jireček József a csehországi tudom. Akadémia elnöke.

Jones W. Henrik angol író.

A II. osztályba :

Osztályelnöknek :

Pulszky Ferencz igazg. és tiszt. tag.

Tiszteleti tagnak :

Br. Kemény Gábor lev. tag.

Rendes tagnak :

Nagy Imre lev. tag.

Levelező tagoknak :

Dr. Concha Győző kolozsvári egyetemi tanár.

Csaplár Benedek kegyesrendi áldozár Budapesten.

Dr. Wlassics Gyula kir. ügyész Budapesten.

A III. osztályba :

Osztályelnöknek :

Sztoczek József igazg. és rend. tag.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1886. május 6-án tartott elegyes és nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,

főtjtár.

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

JUTALOMTÉTELEI.

(A cursiv betűkkel nyomtatott jutalomtételek már ki voltak
hirdetve.)

BUDAPEST.

NYOMATTA HORNYÁNSZKY VIKTOR.

1886.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA JUTALOMTÉTELEI.

(A cursiv betűkkel nyomtatott jutalomtételek már ki voltak
hirdetve.)

Az I. osztályból:

1.

Az 1886-ik évi akadémiai nagyjutalom (200 arany) és Marczibányi mellékjutalom (50 arany) az 1880—1886. évkörben megjelent, a széptudomány körébe tartozó munkák legjobbjainak levén odaitéleendő: figyelmeztetnek az ily munkák szerzői, hogy műveiket 1887. január végeig a főtitkári hivatalhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban e figyelmeztetésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldetett volna: hivatkozás történhetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázni kíván.

2.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1887-ben szomorújátékok versenyeznek. A verses forma okvetlenül megkívántatik.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1886. szeptember 30. A jutalom 1887. márczius 19-én ítéltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti Színház sajátja leszen, s kiadásra a szerzőé marad.

3.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1888-ban szomorújátékok versenyeznek. A verses forma okvetetlenül megkivántatik.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1887. szeptember 30. A jutalom 1888. márczius 19-én íteltetik oda.

A jutalmazott mfi előadásra a Nemzeti Színház sajátja leszen s kiadásra a szerzőé marad.

4.

Kivántatik az aesthetika története az ó- és középkorban.

Jutalma a Gorove-alapítványból száz arany.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsü műnek íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

A Farkas-Raskó-alapítványból száz forint jutalom hirdettetik hazafias költeményre, mely lehet hymnus, óda, elégia, dal, ballada, beszélyke, tanköltemény vagy satira.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsü műnek adatik ki. A jutalmazott mű a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt tartozik kiadni; ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

A Farkas-Raskó-alapítványból száz forint jutalom hirdettetik hazafias költeményre, mely lehet hymnus, óda, elégia, dal, ballada, beszélyke, tanköltemény vagy satira.

Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsü műnek adatik ki. A jutalmazott mfi a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt tartozik kiadni: ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

Kivántatik ódai költemény, melynek tárgya lehetőleg a magyar nemzet hazafias küzdelmeinek érzelem- és eszme-köréből vétessék.

Jutalma a Bulyovszky-alapból 200 frt.

Határnap 1886. szeptember 30.

A gróf Karátsonyi-jutalomért 1887-re komoly drámai művek versenyeznek. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitüntetésre méltónak találhatik.

Jutalma két száz arany.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban a sajtóviszonyok oly változtával, hogy az írói tulajdon a színházak ellenében védve lenne, szerző három hónap alatt ki nem nyomtatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

Péczely drámai jutalom.

A Péczely-pályadíjra tisztán a magyar történelemből vett színművek pályázhatnak, úgy tragoediák, mint középfajú drámák és vígjátékok, akár kötött nyelven, akár prózában írva, a melyek az 1886—1887. években megjelentek nyomtatásban, vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, valamely színpadon előadattak, s kéziratban az Akadémiához, 1888. évi márczius hó utolsó napjáig beküldettek.

A már pályadíjat nyert színművek is pályaműveknek tekintetnek, kivéve a Karátsonyi-pályadíjjal, mint legnagyobb drámai pályadíjjal jutalmazott színműveket.

A pályadíj csak úgy adatik ki, ha a bíráló bizottság a pályaművek között jutalomra méltó színművet talál.

Ha a jutalmat nyert mű még nyomtatásban meg nem jelent, a szerző tartozik azt három hónap alatt kinyo-

matni, mit ha tenni elmulasztana, az Akadémia adhatja ki, mint bármely más munkáját, még pedig külön díj nélkül, és irójogi birtokában marad tíz évig.

A jutalom 1000 forint aranyban.

10.

Kivántatik elbeszélő költemény, melynek tárgya lehet történeti, mondai vagy a jelen életből vett. Szükséges azonban, hogy a mű lelemény, jellemrajz, compositió, költői tárgyalás, nyelv és versbeli technika tekintetében költészetünk díszére szolgáljon. Ha ily önálló becsű mű nem található a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdettetik.

Jutalma az ifj. gróf Nádasdy Ferencz által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból kétszáz arany.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad, a ki tartozik azt egy esztendő alatt nyomtatásban kiadni.

11.

Kölcsey élete és munkái.

Jutalma a Lévay-alapítványból 1000 forint.

Határnap 1886. szept. 30.

A jutalom csak önálló, tudományos becsű biró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

12.

Fáy András életrajza s munkáinak kritikai méltatása.

Határnap 1887. szept. 30.

Jutalma Lévay Henrik alapítványából 500 ft.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

13.

A Jordánszky- és Érdy-codex jellemző nyelvi sajátosságai. Nevezetesen mutatkozik-e köztök és miben és mily fokú rokonság? Akadhatni-e oly határozott vonásokra, a melyekből következtést vonhatni leírójokra, keletkezésök helyére s talán idejére nézve is?

Határnap 1887. szept. 30.

Jutalma a Marczibányi-alapítványból 40 arany.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

14.

Kazinezy Ferencz élete és munkái.

Jutalma a Lukács-alapítványból 2000 forint.

Ezen föladat megoldására az Akadémia nyílt pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhívatnak, hogy a munka tervrajzát, és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, 1886. szept. 30-ig küldjék be.

Tervrajz alatt az Akadémia nemcsak a megírandó mű tartalmának vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek, munkája főbb szempontja s irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

A pályázók a tervrajzhoz készülő munkájokból okvetetlen mutatóványt csatoljanak.

A II. osztályból:

1.

Az állami vállalkozás méltatása, szemben a magán-, de különösen a részvénytársulati vállalkozással. A munka ne szorítkozzék kizárólag a pénzügyi eredményekre, hanem méltassa a különböző vállalkozási módok közgazdasági, forgalmi és humanitárius előnyeit is, a hazai tapasztalatok mellett a külföldieket is felkarolván.

Jutalma a Lukács Krisztina-alapból 1000 forint.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad; de ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

2.

Adassék elő az italmérési jog megváltásának jogi, gazdasági és pénzügyi szempontból legcélszerűbb módja.

Jutalma az Ullmann-alapítványból 360 frt aranyban.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad; de ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Adassék elő Magyarország egyes területei megszerzésének, elvesztésének és visszakapcsolásának története.

Jutalma a Lukács Móricz-alapítványból 1000 frt.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Adassék elő a lengyel és magyar közjog fejlődése összehasonlítva és kölcsönhatásában, Nagy-Lajostól a XVII. század végéig.

Jutalma Czartoryszky herceg adományából 1000 frt.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

Kivántatik az ethikai determinismus elmélete, tudományos jogosultságának és alkalmazásának a philosophiai erkölcesstanban kifejtésével.

Jutalma a Gorove-alapból száz arany.

Határnap 1886. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

Kivántatik a közgazdaság keretébe illesztett és ennek tanaival megvilágított gyakorlati mezőgazdasági kézikönyv, mely felölelje a földművelést, s ennek minden ágát, ide-

értve az erdészetet és állattenyésztést is. E czélból a szerkesztendő műnek a hazában létező különféle gazdasági rendszerek kritikai ismertetéséből kell kiindulni és összehasonlítva azokat egyrészt a külföldön divó rendszerekkel, másrészt az ország különböző vidékeinek éghajlati, talaj- és népességi viszonyaival, nemkülönben kimutatnia, mely viszonyok között van helye kis-, közép- és nagy-birtokokon az intenzívebb gazdálkodásnak, a földjavításoknak, a gazdaabb fölszerelésnek stb. s mennyire vehető igénybe e czélból s mily mérvig a hitel?

Ezek után kimutatandó, hogy a hazai földművelés mily helyet foglal el saját és a világ közgazdaságában; mennyire hatnak reá vissza az utóbbinak termelési viszonyai és kereskedelmi versenye, s mikép kell fejlődni összes földművelésünknek, hogy egyeseknek s az országnak a lehető legnagyobb hasznot biztosítsa s egyidejűleg fejlődésképe s állandó értéktermelése a jövőre is biztosítva legyen.

Határnap 1888. szeptember 30.

Jutalma a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület Fáy-alapítványából 3000 forint.

A jutalom csak oly munkának adatik ki, mely a tudomány európai színvonalát emeli vagy legalább föléri, és a hazai tudományosságunknak szolgálatot tesz.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad, köteles azonban azt egy év alatt legalább 300 példányban kinyomatni s három nyomtatott példányát a pesti hazai első takarékpénztár-egyesületnek díjitalanul átadni. A jutalom csak ezen feltételek teljesítése után fizettetik ki.

7.

Az Akadémia nyílt pályázatot hirdet a mezőgazdaság köréből szabadon választandó tudományos feladat megoldására.

Jutalma a pesti első hazai takarékpénztár Fáy-alapítványából 2000 forint.

A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát, körülbelül egy nyomtatott ívnyi mutatványnyal 1886. december 31-ig küldjék be.

8.

Az Akadémia nyílt pályázatot hirdet a nagy ipar fejlesztését tárgyaló, szabadon választandó tudományos föladat megoldására.

Jutalma a pesti hazai első takarékpénztár Fáy-alapítványából 1000 forint.

A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát, körülbelül egy nyomtatott ívre terjedő mutatvánnyal 1886. december 31-ig küldjék be.

9.

A magyar műtörténelem az ó-keresztény, román, csúcs-ives és renaissance korban, képző-művészeti tekintetben. Határnap 1888. szeptember 30.

Jutalma a Péczely-alapból ezer forint aranyban.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

10.

Kivántatik a nevezetesebb lélektani elméletek történelmi kifejlődésének kritikai ismertetése.

Határnap 1888. szeptember 30.

Jutalma a Lukács Krisztina-alapból 1000 forint.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

11.

Fejtessek ki, statisztikai adatokkal bizonyítva, a szeszes italokkal való visszaélésnek befolyása a büntettek szaporodó számára. Adassanak elő e társadalmi kórállapot megszüntetésének, vagy legalább enyhítésének legcélszerűbb módjai, törvényhozás útján és azon kívül.

Határnap 1887. szeptember 30.

Jutalma a *Sztrókay-alapból* 100 arany.

12.

Magyarország története II. Ulászló és II. Lajos korában.

Jutalma Bük László alapítványából 1000 forint.

Ezen föladat megoldására az Akadémia nyílt pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát, mutatvánnyal, és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot 1886. december 31-ig küldjék be.

13.

A karthauri rend története Magyarországon.

Határnap 1887. szeptember 30.

Jutalma az *Oltványi-alapból* 500 ft.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

14.

A nyomdászat története Magyarországon 1711-ig.

Határnap 1887. szeptember 30.

Jutalma a *Gorove-alapból* 100 darab arany.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

A III. osztályból:

1.

Tárgyaltassék a szarvasmarha-istállózás kérdése, mező-és nemzetgazdasági tekintetben.

Részletesen körülírva e mű a következő 3 részre osztandó:

I. Bevezetés.

Statisztikai alapon röviden elmőndandó, hogy szarvasmarha-tenyésztésünk a közelebbi időkben mennyire csökkent, és hogy mily hátrányos ez nem csak közvagyonosági, hanem magán mezőgazdasági tekintetben is, a mennyiben különösen a kiviteli baromkereskedés hasznától nagy mértékben elestünk, belföldön pedig úgy a hús (állati termék), mint az igásmarha nagyon megdrágult. Megvitatandók az állattenyésztés csökkenésének leglényegesebb és legközvetlenebb okai, kapcsolatban a tagosítással, legelőfelosztással és a szemtermelés túlhajtásával; kimutatandó, hogy a tagosításnak és legelőfelosztásnak nem szükséges következménye az állattenyésztés csökkenése, hogy mily nagy a szemtermelés túlhajtásának veszedelme, sok egyéb, de már csak a földterő-kimerülés és a trágyahiány szem-

pontjából is, és hogy mily hasznos az állattenyésztés összefüggése a földmiveléssel még a szemtermelés tekintetében is; végre kifejtendő az istállózás előnye a legeltetés fölött, valamint általánosságban, azonkép az egyenlő földterületen tartható állatmenyiségre és jobb hasznosításra nézve.

II. Az istállós szarvasmarha-tenyésztés.

1. A szarvasmarha-tenyésztés különböző czélja: hús-, tejelő- és igásmarhanevelés; — a tenyésztendő állatok szükséges megválasztása a czél különfélesége szerint, s az istállózásnak a különböző czélú tenyészmarha részére való berendezése.

2. A tejelő marha istállózása, a tejgazdaság berendezése és kezelése.

3. Iga alá szánt fiatal marha istállózása s az ehhez czélszerű gazdasági berendezés.

4. Az igásmarha istállózása.

Minden tételnél kifejtendő, hogy melyik tenyésztés és használat milyen helyen, micsoda gazdasági viszonyok között ajánlatosb, melyikhez milyen épület, eszköz, berendezés, takarmánytermelés vagy beszerzés kívántatik; — kifejtendő a különféle czélhoz képest a téli s nyári takarmányozás rendszere, — a különféle eledel és takarmány értéke, — az eledel különféle elkészítése, — az ehhez szükséges gép-eszköz s előkészület ismertetése, — magának a takarmányozásnak tetteleges vezetése, — végre a különféle tenyésztés hasznosítása s annak eredménye.

III. A szarvasmarha-istállózáshoz szükséges takarmány termelése, beszerzése s eltartásmódja.

1. A természetes kaszálók gondozása, javítása és készítése.

2. Az istállózáshoz leggyakrabban használni szokott széles takarmányfélék termesztése: a) Luczerna. b) Veres lóhere. c) Takarmány-kukoricza. d) Bükköny. e) Balta-

ezim. f) Muhar. g) Takarmányrozs. h) Különféle kevert termelés, eltartás.

3. Gyök- és gumós takarmány-növény: a) Burgonya. b) Burgundi répa. c) Murok- vagy Sárgarépa. d) Csicsóka-termelés, eltartás.

4. Vásárolható takarmányhulladék: a) Sörmaláta. b) Pálinkamoslék. c) Olajpogácsa. d) Korpa.

5. A különféle szalmafélek becse az istállózás körül; használás.

6. A szemes eledel takarmányozási használhatósága.

7. Egész és félistállózási vetésforgás buzatermő agyagos földön, azután könnyebb középtalajon, végre ritkás homokon.

Jutalma a Lévay Henrik alapítványából 1000 frt.

Határnap 1887. szept. 30.

A jutalom csak önálló becsü műnek ítéltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad; de ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

2.

Az electrodinamometer mechanikája mind eddig nincsen szigorúan megállapítva, minek oka az, hogy a lineár vezetőkben indukált electromos áramnak szimultán differentiál egyenletei eddigelé csak néhány egyszerű esetben nyertek megoldást.

Kivántatik ezen egyenletek oly általánosabb alakjainak integrálása, melyek a dinamometer szigorú elméletét adják.

Az elméleti eredmények igazolására szolgáló netáni kísérleti összehasonlítások és mérések kívánatosak ugyan, de a díj tisztán elméleti pályamunkáknak is oda ítélhető.

Határnap 1886. december 31.

Jutalma a Bézsán-alapítványból 1200 forint aranyban.

A jutalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Kivántatik a csekély esésű folyók szabályozásánál követendő elveket önállóan tárgyaló munka, az ily esetekben érvényesíthető szabályozási módok kimerítő és okadatolt leírásával.

Jutalma egy névtelen mérnök adományából 1000 frt.

Határnap 1886. december 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

Pályázási szabályok.

1. Minden rendű pályairat, a fönnt kitett *határnapokig*, az Akadémia **főttkári hivatalához** (és így nem a főttkár neve alatt) küldendő; azokon túl semminemű ily munka el nem fogadtatván.

2. A pályamű *idegen kézzel, tisztán írva, lapszámozva, kötve* legyen.

3. A szerző *nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétetes levelen ugyanazon jelige álljon, mely a pályamű homlokán. A pecsétetes levélben netalán följegyzett kikötések, föltételek vagy a versenyügy körül régtől fogva bevett szokásos eljárástól netán kívánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Álnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jelígés levél felbontása után kitétszenék, hogy a munka saját kezeírása a szerzőnek, műve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályairatok kézíratai* az Akadémia levéltárában maradnak.

7. A gróf Teleki-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb műnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az absolut becs határoz.

8. Mindezen föladatokra, minden rendű akadémiái tagok is pályázhatnak.

Egyébiránt *bármely*, ha csak *formai szabálynak is elhanyagolása*, elejti a szerzót a jutalomtól.

Kelt Budapesten, 1886. máj. 5.

Fraknói Vilmos.

főttkár.

JELENTÉS

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

MUNKALÓDÁSARÓL

ÉS

PÉNZTÁRA ALLÁSARÓL

1886/87-ben.

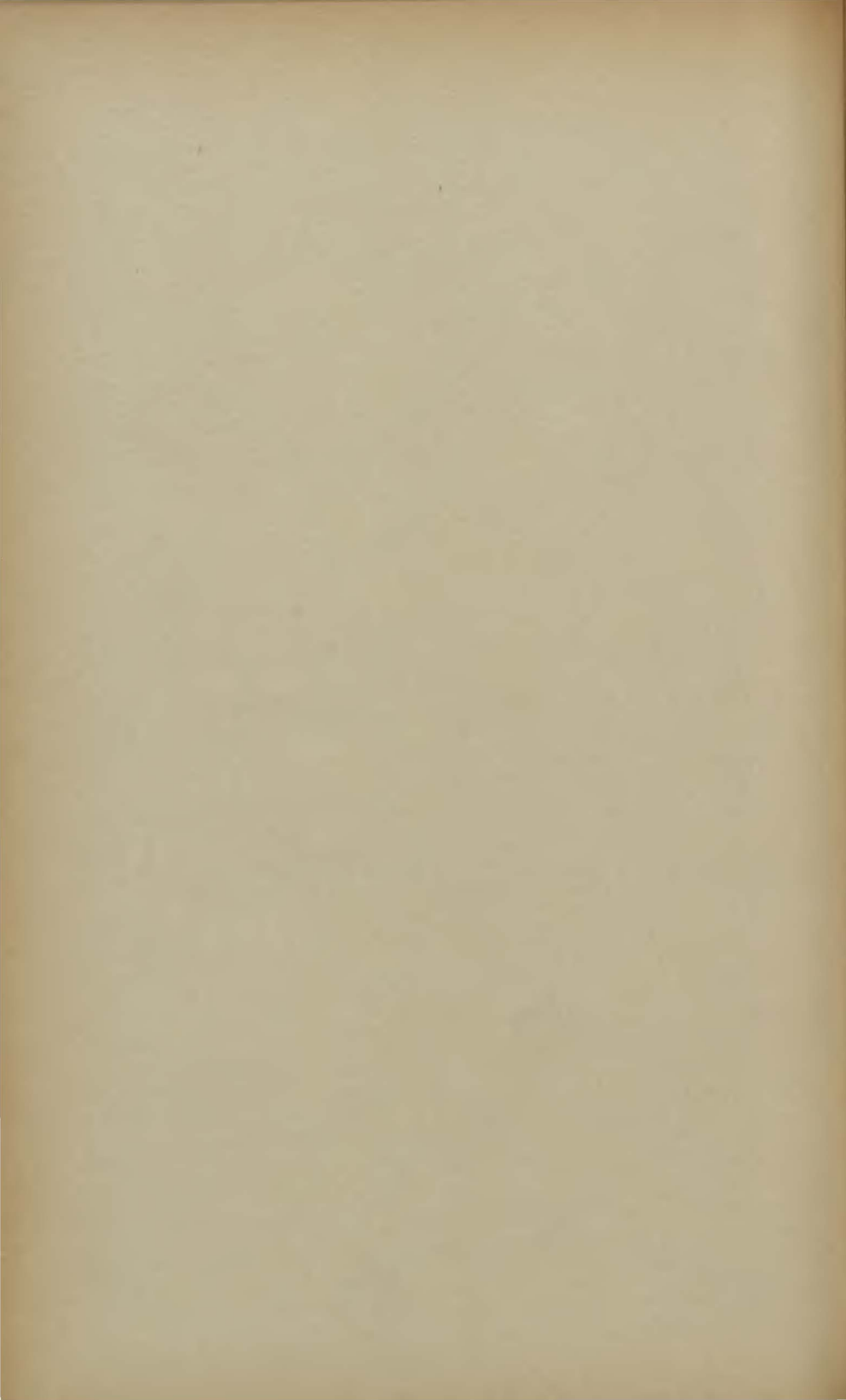
BUDAPEST.

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1887.

JELENTÉS

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

MUNKÁLÓDÁSÁRÓL

ÉS

PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL

1886/87-ben.

BUDAPEST.

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1887.

I. A Magyar Tudományos Akadémiának 1886. május 10-ikétől 1887. május 9-ikéig bezárólag 28 osztályülése és 13 összes ülése volt, összesen: 41.

1. Az I-ső vagyis **Nyelv- és Széptudományi Osztály** ülésein: 1886. május 24-ikén HUNFALVY PÁL r. t. fölolvasta észrevételeit VÁMBÉRY ÁRMIN r. tagnak «A honfoglaló magyarok jellemzéséről» szóló értekezésére: azután pedig BARTALUS ISTVÁN l. t. «A lyra és közelebbi rokonairól» értekezett, mutatványul «A hangszerek történelme» nagyobb munkájából. Június 21-én ZICHY ANTAL t. t. előrebocsátván, hogy az akadémiai Széchenyi-bizottság megbízásából összegyűjtötte Széchenyi beszédeit, melyekhez bevezetéseket s jegyzeteket írt, különösen ismertette azon országgyűléseket, melyekben Széchenyi szerepelt. E bevezetésekből fölolvasta azt a részt, mely az 1825-iki országgyűlésről szól. Utána SZINNYEY JÓZSEF l. t. olvasta föl BEÖTHY ZSOLT r. tagnak «Kónyi János» cz. értekezését. Szünet után, október hó 18-án az osztályelnök üdvözölte az osztály tagjait s munkásságra hívta föl. Az osztálytitkár jelentette, hogy VÁMBÉRY ÁRMIN r. t. bejelentett értekezését csak a novemberi ülésen tarthatja meg. Ezután BEÖTHY ZSOLT r. t. olvasta föl «Rosnyai Dávid és a Horologium turcicum» című értekezését. November 22-én VÁMBÉRY ÁRMIN fölolvasta «Óstörténet és nemzeti hiúság» című értekezését, majd P. THEWREWK EMIL r. t. értekezett «A helynevekből képzett tulajdonnevek- és melléknevekről».

Az 1887-ik évi január 3-iki ülésen: SZARVAS GÁBOR r. t. megköszönvén rendes taggá választatását, fölkerlte VOLF GYÖRGY l. tagot, hogy «Az ősi dicsőség» című értekezését olvassa föl. Ugyanekkor BARTALUS ISTVÁN l. t. «A magyar palotás zene keletkezése és fejlődéséről» értekezett. Január 24-én

HALÁSZ IGNÁCZ, mint vendég előadta «Jelentését második lappöldi útjáról» s ugyanezen ülésen SIMONYI ZSIGMOND I. t. «A szótők változásairól» értekezett. Február 21-én ÁBEL JENŐ I. t. «Az ó- és középkori Terentius-biographiákról» tartott fölolvasást; ALEXI GYÖRGYNEK, mint vendégnek «Magyar elemek az oláh nyelvben» című értekezését SIMONYI ZSIGMOND I. t. mutatta be. Márczius 21-én JOANNOVICS GYÖRGY t. t. fölvasta «A magyar szórendről» írt értekezésének harmadik és befejező részét; SIMONYI ZSIGMOND I. t. pedig «Az ikes igékről» értekezett. Május 2-ikán BARNÁ FERDINÁND I. t. «A mordvák lakadalmi szokásai» című értekezését LEITER ALBERT I. t. olvasta föl, s KÁLMÁN JÓZSEFNEK, mint vendégnek «Mithologiai nyomok a magyar nép nyelvében és szokásaiban» című értekezését HUNFALVY PÁL r. t. ismertette.

2. A II-ik, azaz **Böleselet-, Társadalom- és Történettudományi Osztály** ülésein: 1886. május 10-én ZSILINSZKY MIHÁLY I. t. olvasta föl «Törös János szerepe a linzi békekötésben» című értekezését; utána VÉCSEY TAMÁS I. t. mutatta be RENTMEISTER ANTAL vendég «Lex Falcidia» című munkáját; június 7-én PULSZKY FERENCZ t. t. «A magyarországi őskori leletek» című értekezését mutatta be s azután DEÁK FARKAS r. t. olvasta föl «Kemény János önéletrajzának jellemzését». Szünet után, október hó 4-én SCHVARCZ GYULA I. t. olvasta föl «Kritikai megjegyzések az államformatan irodalmának néhány újabb termékére» című értekezését, TORMA KÁROLY r. t. értekezése az idő előhaladottsága miatt a novemberi ülésre halasztatván. November 8-án TORMA KÁROLY r. t. értekezett «Dácia fölirattani irodalmáról»; utána BUNYITAY VINCZE I. t. olvasta föl «Szilágy megye műemlékei» (rajzok bemutatásával) című értekezését. Deczember 6-án Dr. SZÁDECZKY LAJOS, mint vendég fölolvasta «Báthory István lengyel királylyá választása» című értekezését; utána SZILÁGYI SÁNDOR r. t. a báró Skrbenszky Fülöp-féle levéltárnak I. Rákóczy Györgyre vonatkozó iratait mutatta be. Végül az osztályelnök indítványozta, hogy kéressék föl az Akadémia elnöksége, hogy a folyó hó 17-én Krakkóban, Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem halálának háromszázados évfordulója alkalmából, rendezendő Báthory- emlékünnepem

Akadémiánk részvétét a fejedelem sirjára, kíséző levél mellett, küldendő koszorú által kifejezni szíveskedjék.

1887. január 10-ikén SCHVARCZ GYULA l. t. olvasta föl értekezését a következő czímmel: «Az európai monarchiák rendszeres alaptörvényeinek jellegzetességéről», TORMA KÁROLY r. t. pedig «Dácia fölrattani irodalma»-t ismertette. Február 7-ikén BALLAGI ALADÁR l. t. «A XIV. Lajos korabeli írók» czímű értekezését terjesztette elő. dr. BÉKÉSY KÁROLY pedig «A választási reformról» értekezett. Márczius 7-én THALY KÁLMÁN r. t. olvasta föl «Bercsényi Miklós és XIV. Lajos diplomatiája 1701—1703» czímű értekezését; azután ZSILINSZKY MIHÁLY l. t. ismertette «Az eperjesi tanácskozmányt 1648»; végre ugyanezen ülésen BALLAGI ALADÁR l. t. «Colbert egyéniségéről» értekezett. Április 4-én SCHVARCZ GYULA l. t. «Az athenaei állam és társadalom jelentősége az emberi haladásra nézve Kleisthenestől Ephialtesig» czímen olvasott: JÁNG LAJOS l. t. «A középiskolai oktatás 1867—1885.» czímű értekezését terjesztette elő: végre ugyanezen az ülésen ACSÁDI IGNÁCZ, mint vendég. Magyarország pénzügyi történetéről értekezett I. Ferdinánd alatt 1526—1564. Május 9-ikén WENZEL GUSZTÁV r. t. «Rosztiszláv galicziai herczeg, IV. Béla király veje» czímű értekezést olvasott fel. HEGEDÜS SÁNDOR l. t. pedig «A cukoradóról» értekezett.

3. A III., azaz a **Mathematikai és Természettudományi Osztály** ülésein 1886. május 17-én: LENHOSSÉK JÓZSEF r. t. előterjesztette LENHOSSÉK MIHÁLY vendég «Ritkább bonczani rendellenességek» czímű dolgozatát; MIHALKOVICS GÉZA r. t. bemutatta PERÉNYI JÓZSEF következő dolgozatát: «Adatok a gerinczhúr és a gerinczhúr körül fekvő képződmények fejlődéséhez a torpedónál»; végre dr. ROBOZ ZOLTÁN «A Gregarinákról» szóló értekezését MARGÓ TIVADAR r. t. mutatta be. Június 15-én FODOR JÓZSEF r. t. «Ujabb kísérletek baktériumok vérbe fecskendezésével» czímű értekezését olvasta föl; DIETZ SÁNDOR részéről «A Typha és a Sparganium virága és termése fejlődéséről» bemutatta JURÁNYI LAJOS r. t.; RADÓS GUSZTÁV részéről «A determinansok elmélete» czímű közleményt KÖNIG GYULA l. t. mutatta be; BORBÁS VINCZE részéről «Hazánk belföldi és mediterrán vidéki tölgyeinek ismer-

tetése» című dolgozatot bemutatta az osztálytitkár. Ugyanezen ülésen felolvastatott SZTOCZEK JÓZSEF r. t. levele, melyben kijelenti, hogy akadémiai másodelnökké megválasztatván s e választás Ő Felsége által helybenhagyatván, az osztályelnökségről lemond. Végre bejelentetett, hogy a Matematikai és Természettudományi Bizottság elnökévé HAYNALD LAJOS t. t., alelnökévé SZABÓ JÓZSEF r. t. előadójává pedig báró EÖTVÖS LORÁND r. t. választatott meg. A szünet után október 11-ikén KONKOLY MIKLÓS t. t. «901 állócsillag spectroscopos megfigyelése»-t adta elő; (GOTHÁRD JENŐ pedig, mint vendég ismertette «Tanulmányait az égitestek photographálása terén». Ugyanezen ülésen MIHALKOVICS GÉZA r. t. Dolgozatokat mutatott be az egyetemi II. honcztoni intézetből; u. m. *a*) ÓNODI ADOLFTól: «Újabb adatok a bolygó idegcsoport ismeretéhez». *b*) PERÉNYI JÓZSEFTől «A blastoporus állandó megmaradása a békaféléknél». Hasonlóképp Dolgozatokat mutatott be HANKÓ VILMOS tanár részéről LENGYEL BÉLA l. t. ily rendben: *a*) A szénsulfid behatása a káliumbenzilátra és a fenolkaliumra. *b*) Egy új készülék a nitrogén absolut meghatározására. *c*) A csonthegyű sósforrások chemiai elemzése. November 15-én THAN KÁROLY r. t. ideiglenesen megválasztott osztályelnök, megköszönvén a megtiszteltetést, biztosította az osztályt, hogy a benne helyezett bizalmat kiérdemelni lesz törekvése. Majd HÖGYES ENDRE l. t. tett jelentést a veszettségre vonatkozó tanulmányok állásáról s fölkérte az Akadémiát, hogy a kísérletekhez külön bizottságot küldjön ki. Azután THAN KÁROLY r. t. terjesztette elő MURAKÖZI KÁROLY részéről a következő értekezéseket: *a*) «A légenyéleg és ammoniak eldurranásánál keletkező terményekről». *b*) «A légenyéleg és ammoniak hatása egymásra, közönséges hőmérsékletnél». Deczember 13-ikán KRUSPÉR ISTVÁN r. t. mutatta be «A vacuum-mérleget»; HORVÁTH GÉZA l. t. megismertette DADAY JENŐ «Új adatok Erdély denevér faunájának ismeretéhez» című értekezését. Ugyanekkor bejelentetett GOTHÁRD levele, melyben tudatja, hogy a herényi observatoriumban lephotographálta a Barnard-Hartwig-féle üstököst. Végre WARTHA VINCZE l. t. bemutatta ASBÓTH pozsonyi tanárnak «A keményítő mennyileges meghatározásának új módszerét».

1887. január 17-ikén GOTHÁRD JENŐ, mint vendég, fölolvasta «Csillagfényképészeti tanulmányait»; HÖGYES ENDRE l. t. fölolvasta «A párisi és pesti fix veszettségi vírus összehasonlítása» című értekezését; majd bemutatta SZIGETHY KÁROLY és KORÁNYI SÁNDOR munkálatait ily czímen: «Kisebb közlemények a szemtekerezésre vonatkozólag». THAN KÁROLY r. t. bemutatta KOCH FERENCZ «A zsirsorozatbeli diazovegyületekről» című értekezését. Azután HORVÁTH GÉZA l. t. ismertette ÖRLEY LÁSZLÓNAK «A magyarországi Hirundineák faunája» című értekezését. Végre KRIESCH JÁNOS l. t. LENDL ADOLF műegyetemi tanársegéd részéről a következő értekezést terjesztette elő: «A magyarországi tetragonatha- (pók) felékről». Február 14-dikén a következő értekezések voltak napirenden: KONKOLY MIKLÓS t. t.: «Hullócsillagok megfigyelése a magyar korona területén 1886.»; HORVÁTH GÉZA l. t.: «A gubacs-képző levéltetvek mézgás váladékáról»; KOCH ANTAL l. t.: «A brassói hegység földtani szerkezete», bemutatta SZABÓ JÓZSEF r. t.; KRENNER JÓZSEF r. t.: «Akanthit ásványokról»; THAN KÁROLY r. t.: «A tata-tóvárosi főforrás chemiai vizsgálata». E kérdéshez hozzászóltak Fodor József és Szabó József r. tagok. Végre KÖNIG GYULA l. t. KÜRSCHÁK JÓZSEF részéről: «A körbe és a kör körül irt sokszögek elméletéhez» című értekezést terjesztett elő. Márczius 14-ikén HANTKEN MIKSA r. t. «Tinnyea Vásárhelyii, egy új csiganem és faj a kongéria-rétegekből» című értekezését olvasta; WARTHA VINCZE l. t.: «Az ivóvíz kérdéséhez» szólt hozzá értekezésében; SZTOCZEK JÓZSEF r. t. «A meleg forrásvizek lehülése földalatti csatornáknak» című értekezését olvasta föl; THANHOFFER LAJOS l. t. bemutatta a következő értekezéseket: a) «Eszközök». b) «Adatok a központi idegrendszer szerkezetéhez»; THAN KÁROLY r. t. bemutatta LIEBERMANN LEÓ értekezését: «Az állati dextránról». SZILY KÁLMÁN r. t. értekezését az idő előhaladottsága miatt a jövő ülésre halasztotta. Ugyanezen ülésen az Értesítő számára KRENNER JÓZSEF r. t. FRANCENAU ÁGOSTON közleményét jelentette be: «Vizsgálatok a Seissi havas Datolith szögértékének állandósága fölött». TÉGLÁS GÁBOR «Ujabb adatokat» küldött «az Erdély-részi Érczhegység DK övéből». Ugyancsak ez ülésen intézkedés történt a Bécs-

ben 1887. szeptember havában tartandó közegészségügyi és demographiai nemzetközi congressuson leendő részvétel tárgyában. Április 18-ikán LÉNGYEL BÉLA I. t. «Ásványvíz-elemzéseket» mutatott be úgy a maga, mint SCHERFEL AURÉL felkai gyógyszerész részéről. Ugyan ő HANKÓ VILMOS részéről is terjesztett elő «A carbolsav megvörösödéséről» czímű dolgozatot. HUNFALVY JÁNOS r. t. bemutatta THIRRING GUSZTÁV értekezését: «Adalékok a khinai birodalom égalji viszonyainak ismeretéhez». KÖNIG GYULA I. t. «A dynamika alapegyenleteinek jelentéséről» értekezett. SZILY KÁLMÁN r. t. fölolvasta Bolyai Jánosnak egy az Appendix tárgyára vonatkozó levelét 1823-ból. WARTHA VINCZE I. t. bemutatta a) SZILASI JAKAB dolgozatát: «A Balaton vizének elemzése» és b) ASBÓTH K. «A keményítőnek meghatározása» czímű értekezését. Dr. VEITH SÁNDOR és BISSET SÁNDOR elsőbbségi irata «A világos-sárga egész víztiszta ásványolajok előállításának módja» felől fölolvastattott. Végre ugyanez ülésen FRÖHLICH IZIDOR előterjesztette HEGYFOKI KÁBOS tardosi lelkésznek «A környezet hatása a hőmérőre» czímű értekezését.

II. Az **Állandó Bizottságok** működését a következő jelentések tüntetik elő:

1. A *Nyelvtudományi Bizottságnak* A) folyamatban levő munkálatai:

a) A magyar *Nyelvtörténeti Szótár* szerkesztése nagyjában be van fejezve. A szerkesztők elkezdtek az egész munka revisióját, melynek az a célja, hogy egyrészt a föl szaporodott pótlékokat a magok helyére igtassák, másrészt az egészet lehetőleg egyöntetívé tegyék. A bizottság még ez év folytán hozzáfog a szótár kinyomatásához, az első füzet kiadásával.

b) Az új *Magyar Tájszótár* számára tovább folyt az adatgyűjtés, mely eddig a nyomtatásban megjelent (jelesen a Magyar Nyelvőr, a Nyelvt. Közlemények, Magyar Nyelvészet és a népköltési gyűjteményekbeli) népnyelvi anyag földolgozására terjed ki, úgy hogy a folyó évre még csak néhány kézirati gyűjtemény földolgozása van hátra s a jövő évben a tulajdonképi szerkesztés elkezdhető.

c) A magyar *Mesterműszótár*-ból az I. rész (az egyes

mesterségek leírása) elkészültével a II. rész vagyis a tulajdonképi szótár kidolgozása foly, s a munka remélhetőleg ez év végéig el fog készülni.

B) A Bizottság kiadásai:

a) A *Nyelvtudományi Közlemények*-ből megjelent a XX. kötet II. füzeté, melynek főtartalma a dr. Halász Ignác gyűjtötte svéd-lapp nyelvszövegek II. része (Jemtlandi nyelv) és Budenz J. Ugor alakjának a deverbalis névszóképzést tárgyaló fejezete.

b) Mint külön kötet jelentek meg dr. *Munkácsi* Bernátnak votják eredeti szövegei, e címmel: *Votják népköltészeti hagyományok*; XV. és 336. l. 8-ad r.

c) Szintén külön adja ki a Bizottság dr. *Kunos Ignác* *Oszmán-török népköltési gyűjteményét*, a melynek I. részéből (*oszmán-török népmesék: török szöveg*) eddig 16 ív van kinyomatva (59 mesével).

d) A *Nyelvemléktár*-ból még sajtó alatt van a befejező XV. kötet (első darabja a Székelyudvarhelyi codex).

2. Az *Irodalomtörténeti Bizottság* kiadásában:

A) Közelebről meg fognak jelenni:

a) A külföldön tanult magyarok névsorából két füzet.

b) A régi magyar költők tárának VI. kötete,

c) Pesti Gábor Evangyélisták fordításának, és

d) Dévai B. Mátyás magyar nyelven írt hittudományi munkájának új kiadásai.

B) Sajtó alatt van:

a) A régi magyar költők tárának VII. kötete,

b) Az Irodalomtörténeti Emlékek II. kötete,

c) Bayer Józsefnek «A magyar játékszín története» című pályadíjat nyert műve.

C) Előkészítették:

a) Kazinczy Ferencz összes műveinek,

b) Szabó Károly bibliographiai műve III. kötetének kiadása.

3. A *Classica-Philologiai Bizottság* közrebocsátotta:

Gaii institutionum iuris civilis commentarii quattuor magyar és latin-magyar kiadását:

megindította a teljes Thukydidesnek ugyancsak kétféle kiadását (elkészült az első négy könyv magyar kiadása. sajtó alatt van ugyan e résznek bilingvis editiója).

Ez év folyamán megjelenik még Thukydides utolsó négy könyve, és a

Görög Anthologia (ez is, az is az említett kétféle kiadásban),

s a Pindarscholionok Abel-recenseálta szövege.

4. A *Történelmi Bizottság* kiadásában megjelentek a következő munkák:

Ipolyi Arnold: Rimai János államiratai és levelezése.

Nagy Imre: Anjoukori Okmánytár V. kötet.

Szádeczky Lajos: Báthory Istvánnak lengyel királylyá választatása.

Szilágyi Sándor: Erdélyi országgyűlési Emlékek, XI-ik kötet.

Thaly Kálmán: A Bercsényi család története, II. kötet.

Szilágyi és Öváry: Bethlen Gábor diplomatai összekötetése Velenczével.

Sajtó alatt vannak:

Wenzel Gusztáv: A magyar mezőgazdaság története. A defterek II. kötete.

Gelcsich József: Ragusai Oklevéltár.

Beke János: II. Rákóczy György portai levelezése, II. kötet.

Gergelyi: Alvinczy Okmánytára, III. kötet.

Nagy Imre: Hazai Okmánytár, VIII. kötet.

Nagy Imre: Index, a Wenzel által kiadott Árpádkori Uj Okmánytárhoz.

Sajtó alá kész:

Pesty Frigyes műve: Magyarország helynevei földrajzi, történelmi és nyelvészeti tekintetben.

Másolatokat szerzett:

Az orosz állami levéltárakban Thallóczy Lajos által. Herczeg Lobkovitz raudnitzi levéltárában.

Seyélyezésekben részesült:

A Történelmi Tár 1886. évre.

Schmidt: A szereti püspökség című munkájáért.

Vételek:

A bizottság megvette Kazinczy Gábor hátrahagyott kéziratainak gyűjteményét.

Végre jelentheti a bizottság, hogy gróf Teleki József: «A Hunyadiak kora» című munkájának folytatásáról is gondoskodott, a mennyiben Csánki Dezső ezen nagybecsű munka folytatására és befejezésére vállalkozott, ki mindenek előtt a befejezetlen VI. kötet megírásához hozzáfogott.

5. Az *Archaeologiai Bizottság* 1886-ban kiadta:

Az *Archaeologiai Értesítő* XIX. (új folyam VI.) kötetét; 28 ív, számos illusztrációval és a régészet minden ágából vett értekezéssel.

Kiadta egyszersmind:

Király Pál értekezését a «*Sarmizegetusai Mithraeum*» az *Archaeologiai Közlemények* XV. kötetében (új folyam XII. kötet). XXIII. photocinkographiai tábla 16 ív, kisfolio.

6. A *Nemzetgazdasági és Statisztikai Bizottság* 1886. decz. 7-kén alakulván, tulajdonképen csakis öt hónapon át működhetett.

Elnökül TREFORT ÁGOSTON, alelnökül KAUTZ GYULA, előadóul KÖRÖSI JÓZSEF választatott.

Működése a következő három csoportba foglalható össze:

I. Irodalmi tevékenység.

A) *Nemzetgazdasági írók tára.* Költségvetésünknek nagyobbmérvű leszállítása következtében kénytelenek valánk a külföldi remekírók fordítása körül való működésünket némileg megszorítani. Smith Ádám «A nemzetek jóléte» című munkája (ford. Heltai Ferencz) első kötetének fele lefordítatván, sajtó alá készítettett. Ricardo (Láng Lajos) és Malthus (György Endre) művének fordítása folyamatban van.

B) *Kereskedelmi műszótár.* E munka szerkesztése Ballagi Mór rendes tagra és György Aladár úrra, mint segéd-szerkesztőre van bízva. Az Akadémia 1883. évben külön szerkesztő bizottságot is küldött ki, melynek vezetése alatt az I. (német-magyar) rész egészen az F. betűig haladt volt. Bizottságunk előterjesztésére az Akadémia czélszerűbbnek

tartotta, e bizottságot fölosztatni és a munka további szerkesztését egészen a főszerkesztőre bízni, gondoskodván egyúttal arról, hogy az a felölelendő különféle szakokhoz képest egyes szakférfiak segítségét is igénybe vehesse. E rendszerváltozás úgy a munka gyorsabb haladása, mint költség tekintetében is előnyösnek bizonyult, a mennyiben ugyanis azóta az első 23 ivre terjedő kötet egészen elkészült és ki is nyomtatott, a második kötetnek tetemes része pedig kiszedetett, úgy hogy a munka befejezése ez év folyamára biztosan várható. Költség tekintetében pedig a munka az eredetileg fölvelt 9600 frt helyett tényleg 6322 frtból lesz kiállítható. E vállalat költségei első sorban az e czélra külön begyűlt adakozásokból fődöztetnek; az Akadémia elnöksége ez érdemben f. év január havában újabb fölhívást intézett azon tehetősb részvénytársulatokhoz, melyektől ezen, a kereskedelem magyarsítására annyira fontos vállalat segélyezése várható.

E czélra eddigelé 4778 frt 60 kr. folyt be. Kedves kötelességünknek tartjuk különös köszönetünket kifejezni a következő intézetek iránt, melyek e szótár keletkezését kiváló áldozatkészséggel támogatták, u. m. a pesti első hazai takarékpénztár 1000 frttal, az első magyar általános biztosító társaság 1000 frttal, a magyar általános hitelbank 500 frttal és a pesti kereskedelmi csarnok 649 frt 27 krral, a pesti nagykereskedők testülete 200 frttal.

C) *A Nemzetgazdasági és Statisztikai Évkönyvnek* harmadik, 32 ivre terjedő évfolyama FÖLDES BÉLA szerkesztésében megjelent. Költségkimélés szempontjából kívánatosnak látszott, hogy ezen vállalat esetleg az orsz. statisztikai hivatal által szerkesztessék. Hála azon előzékenységgnek, melylyel az eszme illetékes helyen fogadtatott, azon kellemes helyzetbe jutottunk, hogy az évkönyv kiadása bizottságunk költségvetését ezentúl csakis 300 frttal (szerkesztési és javítnoki általány fejében) fogja terhelni. KELETI KÁROLY rendes tag, mint az orsz. statisztikai hivatal igazgatója, szives lévén ez évkönyv szerkesztéséről olyképen intézkedni, hogy az dr. JEKELFALUSSY JÓZSEF min. osztálytanácsos és dr. VARGHA GYULA min. títkárszerkesztése alatt az orsz. statisztikai hivatal költségén fog megjelenni, és hogy az ezentúl, a számadatok mellett, magya-

rázó szöveget is fog tartalmazni Keleti Károly úrnak az ez irányban kifejtett sikeres fáradozásáért a bizottság köszönetet szavazott.

D) *Nemzetgazdasági Szemle.* GyÖRGY ENDRE lev. tag kénytelen lévén a Szemle szerkesztésétől visszalépni, a bizottság ezen egyetlen magyar szakfolyóirat föntartásáról oly módon gondoskodott, hogy annak számára költségvetésében 2000 frtot, illetve az előirányzat leszállítása után, 1800 frtot föntartott, minek következtében a szerkesztőség azon helyzetben van, hogy a munkatársakat ívenként 30 frttal díjazhatja. A Szemle szerkesztése dr. HELTAI FERENCZ úrra bízott, azon kikötéssel, hogy e folyóirat havonként legalább öt ívnyi terjedelemben megjelenjen és hogy az ne kövesse kizárólagosan egy bizonyos nemzetgazdasági iskola irányát, hanem hogy minden jogosult tudományos iránynak egyaránt engedjen tért. György Endre lev. tagnak, ki a Szemlét tíz éven át szerkesztette és föntartotta, a bizottság köszönetet szavazott.

E) *A Budapesti Szemle segélyezése.* Azon czélra, hogy ezen nagytekintélyű folyóiratban nemzetgazdasági és statisztikai tanulmányok legalább húsz ívnyi terjedelemben megjelenhessenek, a bizottság, úgy ezen, mint a múlt évben, 1200 frtnyi segélyt szavazott meg a Budapesti Szemlének. Ezen segély következtében lehetővé vált, hogy a Szemle két-havonkénti folyóiratból egyhavonkéntira átváltozzék; a bizottság költségvetésének megbírálásánál e szerint figyelembe veendő azon körülmény, hogy ezen, a hazai irodalomban oly kiváló helyet elfoglaló szemle nagyobbitása tulajdonképen csakis a a mi bizottságunk költségvetésének megterhelhetésével vált lehetővé.

F) *Nemzetgazdasági vezérfonal* a középiskolák számára. TREFORT elnök úr indítványa folytán tárgyalás alá vétett azon kérdés, mily mértékben kellene a nemzetgazdaságtannak legalább legfőbb elveit a közép-, esetleg talán az elemi iskolákba is bevezetni. Ezen eszme kifejtése, valamint esetleg egy megfelelő vezérfonal szerkesztésének kérdése jelenleg tanulmányozás tárgyát képezi.

II. Fölolvasások.

A bizottság már egy évtized óta, és pedig elnökének, gr. Lónyay Menyhért indítványa folytán, nyilvános, eszmecserével egybekapcsolt fölolvasásokat is rendezvén, bekövetkezett annak szüksége, hogy ezen előadásoknak, az Akadémia II. osztálya és annak nemzetgazdasági és statisztikai bizottsága közt való megosztása érdemében határozott elvi megállapodás keletkezzék. E tekintetben a bizottság azon megállapodásra jutott, hogy magának a teljes akadémiai osztálynak színe elé különösen oly előadásokat kellene hozni, melyek tartalmilag inkább elvont és theoretikai értékűek, holott a nemzetgazdasági politikának és a statisztikának gyakorlati érdekű kérdéseit, úgyszintén azokat, melyek szakszerű tartalmuknál fogva csak szűkebb kört érdekelnek, czélszerűbb volna a bizottság számára föntartani; figyelemmel voltunk egyúttal azon körülményre, hogy ily kérdéseknek a bizottságban való tárgyalása, az akadémiai fölolvasásoknál nem szokásos eszmecseré által különös érdeket nyerne. Egyúttal elhatároztatott, hogy az előadások kiválasztása oly rendszer szerint történjék, hogy a nemzetgazdasági és statisztikai kérdések különféle szakmai lehetőleg határozott egymásutánban következzenek. Minthogy pedig a nemzetgazdasági fejlődés folyamában fölmerülő kérdések a legkülönbélebbek és így megtörténhetnek, hogy egyes kérdések számára a bizottság szűk körében azokkal tüzetesebben foglalkozó szakférfi nem akadna, a bizottság, melynek kebelében vendégek már régebben is tarthattak fölolvasást, elvileg megengedhetőnek nyilvánította azon eljárást, hogy oly kérdések tárgyalására, melyekkel a bizottság egyik tagja sem foglalkozik tüzetesen, nem-tagok is megbízathassanak, valamint hogy az előadásokra a bizottság körén kívül álló szakférfiak is véleményadásra (de szavazati jog nélkül) meghívathassanak. A fölolvasások előkészítése és a személyi kérdések lehető legóvatosabb előkészítésére külön állandó bizottság küldetett ki, melynek tagjai KAUTZ GYULA, KELETI KÁROLY, KÖRÖSI JÓZSEF és HELTAI FERENCZ.

Azon czélből, hogy az ország különféle részeinek anyagi és művelődési állapota az Akadémia és az ország előtt ismer-

tettessék. KÖRÖSI JÓZSEF lev. tag azon indítványt tette, hogy az ország különféle vidékein lakó és vidékőknek földművelési, iparos, kereskedelmi, népesedési, nemzetiségi és művelődési állapotait alaposan ismerő szakférfiak az illető országrész ismertetésére fölhívassanak. Ezen indítvány elfogadtatván, azóta tényleg már életbe is léptetett, a mennyiben már a folyó munkaidényben két honismertető előadás (Zólyom megyéről és Pozsony városáról) tartatott; az őszi idényre pedig már is készül Liptó, Árva, Hont, Trencsén, Szepes és Sáros megyék ismertetése. Ezen honismertető előadások mind a Nemzetgazdasági Szemlé-ben fognak megjelenni: azonkívül történt gondoskodás az iránt is, hogy azok időről-időre külön kötetbe összegyűjtve megjelenjenek.

A bizottság az előadásokkal szemben teljes munkaprogrammot állított fel magának: kiszemelte azon nemzetgazdasági kérdéseket, melyeknek tárgyalása időszerűség szempontjából első sorban kívánatos; megállapította a legközelebbi évek folyamában tárgyalandó szakkérdések sorát, valamint azon egyéneket, a kik ezen kérdéseket tárgyalnák. A honismertető előadások szintén rendszeres egymásutánban fognak következni: e tekintetben elhatároztatott, hogy azok első sorban a Felvidékkel vegyék kezdetüket.

Az 1887. jan. 31-kén TREFORT ÁGOSTON elnök úr megnyitó beszédével megkezdett felolvasások száma 6-ra rúg: ime ezeknek jegyzéke:

Jan. 31-kén. GYÖRGY ENDRE lev. tag: «A pénzügyi és közgazdasági elv érvényesítése a közlekedési eszközök kezelésénél».

Febr. 15-kén. FENYVESSI ADOLF biz. tag: «Az államszövetségek pénzügye».

Márcz. 1-jén. KORNFELD ZSIGMOND, a magyar általános hitelbank igazgatója, mint vendég: «A sóbányajegyekről».

Márcz. 22-kén. GRÜNWALD BÉLA orsz. képviselő, mint vendég: «Zólyom megye gazdasági és művelődési állapotáról».

Márcz. 29-kén. DR. MATLEKOVICS SÁNDOR: «Az ipartörvény hatásairól».

Ápr. 5-kén. DR. PISZTÓRY MÓR, pozsonyi jogakadémiai tanár

mint vendég: «Pozsony város gazdasági és művelődési állapotáról».

Kornfeld, Grünwald és Piszatory uraknak a bizottság köszönetet szavazott.

III. Folyó ügyek.

A bizottságnak nagyobbodó költségvetése és szaporodó teendői kívánatosá tették, hogy ügyeinek vezetésében bizonyos hivatalszerű rend hozassék be. Ennek következtében a bizottságnak 1860-ban történt alapítása óta keletkezett jegyzőkönyveket, valamint a hozzá beérkezett összes iratokat és jelentéseket leltározattuk és iktattattuk. Elrendeltetett, hogy a bizottság ujjaszervezésétől fogva minden kiadvány egy kiadó-könyvbe lajstromoztassék (1886. decz. 7-kétől a mai napig lajstromozott kiadványok száma 88), minden kiadott iratról pedig másolat tartassék vissza, az iratok levéltárilag őriztessenek, és e levéltárban minden a bizottság által kiadott vagy segélyezett munkának egy példánya is gyűjtessék, hogy továbbá a bizottságnak és a főtitkári hivatal régebbi határozatának megfelelőleg minden jegyzőkönyv úgy a főtitkári hivatalnak, mint a II. osztálynak másolatban megküldessék, valamint a czélből, hogy a tagok a bizottság működéséről mindig kellőleg tájékozva maradjanak, minden jegyzőkönyv azoknak másolatban megküldessék. Helyeslöleg tudomásúl vétetett az előadónak azon jelentése, hogy hetenként kétszer (hétfőn és pénteken d. u. 4—6 óráig) a főtitkárság által rendelkezésre bocsátott irodai helyiségben rendszeren található lesz.

A bizottság azonkívül eljárt a II. osztály által reábizott teendőkben, különösen pedig a pályakérdések kitzítésében tette meg a megkívánt javaslatokat, melyek az osztály által el is fogadtattak.

A kereskedelmi műszótárra befolyt adakozások:

1883.

Márcz. 22-én Szatmári takarékpénztár	50	frt
„ 30-án Pécsi „	100	„
„ 30-án Miskolczi hitelintézet	10	„
Április 11-én Soproni takarékpénztár	20	„

Április	7-én	Miskolczi takarékpénztár	10	frt
„	19-én	Debreczeni „	50	„
Május	2-án	Miskolczi „	15	„
„	4-én	Szegszárdi „	50	„
„	5-én	Mátészalkai „	10	„
„	7-én	Pesti polgári keresk. társulata . . .	100	„
„	7-én	Rimamurány-salgótarjáni vasmű-társ.	50	„
„	8-án	István gőzmalom	25	„
„	10-én	Erzsébet gőzmalom Budapest . . .	25	„
„	12-én	Temesvári I. takarékpénztár . . .	20	„
„	21-én	Ó- és Török-kanizsai takarékpénztár	20	„
„	23-án	Kis-czelli takarékpénztár	10	„
Június	1-én	Besztercebányai „	10	„
„	2-án	Tordai „	10	„
„	2-án	Nagybányai városi takarékpénztár .	5	„
„	23-án	I. budapesti gőzmalom részv. társ.	25	„
Július	9-én	Veszprémi takarékpénztár	10	„
Novem.	23-án	Beregszászi hitelintézet	10	„
„	24-én	Magyar ált. biztosító társulat . . .	200	„
„	24-én	Magyar ált. hitelbank	500	„
„	26-án	Pesti magyar kereskedők bankja . .	100	„
Decz.	3-án	Pesti I. hazai takarékpénztár . . .	1000	„
„	29-én	Pesti nagykereskedők testülete . .	200	„
			2635	frt
„	31-én	4 ⁰ / ₀ kamat	23	„
			2658	frt

1884.

Január	16-án	I. magyar sertéshizlaló részv. társ. 50 frc.	23	frt 92	kr.
Febr.	6-án	I. magyar által. biztosító társ.	200	„	—
„	14-én	Pesti kereskedők testülete . .	100	„	—
„	14-én	Szabolcsmegyei takarékpénztár	10	„	—
Június	30-án	4 ⁰ / ₀ kamat	46	„	10
Decz.	31-én	4 ⁰ / ₀ kamat	28	„	80
			408	frt 82	kr

1885.

Jan.	24-én	Első magy. ált. biztosító társaság	200	frt	—	kr.
Márcz.	6-án	Bácskai takarékpénztár . . .	5	„	—	„

Decz. 31-én A magy. kereskedelmi csarnok Széchenyi-díj számlájának egyen- lege	238 frt 64 kr.
Decz. 31-én 4% kamat	27 „ 54 „
	471 frt 18 kr.

1886.

Febr. 17-én Franklin-társaság	100 frt — kr.
„ „ Luiza gőzmalom	50 „ — „
Április 1-én Budapesti közuti. vasp. társaság	50 „ — „
Decz. 20-án Első magy. ált. biztosító társaság	200 „ — „
„ 31-én Magyar kereskedelmi csarnok Széchenyi alapítványából	410 „ 60 „
	810 frt 60 kr.

1887.

Febr. 5-én Kézdivásárhelyi takarékpénztár	5 frt — kr.
„ 14-én Mohácsi által. takarékpénztár	5 „ — „
„ 22-én Első magy. ált. biztosító társaság	200 „ — „
Márcz. 10-én Mohácsi takarékpénztár . .	25 „ — „
„ 21-én Aradmegyei takarékpénztár .	25 „ — „
„ 21-én Biharmegyei keresk., ipar- és terményhitel bank	50 „ — „
„ 26-án Nagysárosi műmalom	25 „ — „
„ 29-én Zentai által. takarékpénztár .	10 „ — „
Április 4-én Zalaegerszegi takarékpénztár részv. társaság	10 „ — „
„ 4-én Nagykanizsai takarékpénztár	50 „ — „
„ 16-án Szombathelyi által. takarék- pénztár	5 „ — „
„ 25-én Háromszéki takarékpénztár Szt.-Györgyön	20 „ — „
	430 frt — kr.

Összesen: 4778 frt 60 kr.

7. *A Matematikai és Természettudományi Bizottság* munkássága az 1886—87-ik akadémiai évben a következő volt:

a) A Matematikai és Természettudományi Közleményekben kiadta a következő segélyezésével létesült munkákat:

1. Dr. Primics György «A rodnai havasok geológiai viszonyai».

2. Dr. Horváth Géza «A magyarországi psyllidákról».

3. Hazslinszky Frigyes «Magyarhon és társországainak szabályos discomycetjei».

4. Loyka Hugo «Adatok Magyarország zúzmóflórájához».

b) Megbírálta és kiadásra elfogadta továbbá a következő értekezéseket :

1. Dr. Roth Samu «A hajdankori jégárak nyomai a magas Tátrában».

2. Dr. Örley László «A magyarországi pióczák».

3. Lendl Adolf «A magyarországi Tetragnathafélékről».

4. Téglás Gábor «Újabb barlangok az erdélyi Ércz-hegység övéből».

c) A bizottság segélyezésével létesültek ezen kívül azon nagyérdékű munkálatok, melyeket Högyes Endre lev. tag a veszettség fertőző anyagára nézve tett s melyeknek eredményei a III. osztály kiadványaiban jelentek meg.

8. A *Hadtudományi Bizottság* a főnforgott akadályok és nehézségek folytán csak az 1886. év december hó 7-én alakult újra meg s az 1886. évre semminemű dotatióval sem rendelkezett.

A bizottság mindezek daczára folyton tevékeny volt s munkásságának eredménye a következő :

1. A bizottság kiadta az 1886. évre szóló «*Magyar katonai Évkönyvet*», mely a hadi tudományok és általában a hadügy időnkénti állapotának és fejlődésének feltüntetésére törekvő vállalat első kötete s egyszersmind a hadtudományi bizottság első kiadványa.

A kötet 1887. február 27-én jelent meg s 17 $\frac{1}{2}$ ívnyi terjedelemben ismerteti a hadsereg szervezetét, a magyar honvédség multját, fejlődését és a hadi tudományok jelen állapotát.

A bizottság e vállalat folytatására a kellő lépéseket már megtette, úgy hogy az 1887. év végével a második kötet is meg fog jelenni.

2. A bizottság előmunkálatokat tett egy «*Hadtudományi magyarázó szótár*» létesítésére, biztosította az e vál-

lalathoz szükséges munkaerőket, s megszerezte az ez irányban már meglevő gyűjtött anyagot;

csak a költségek kérdése gátolja e munka megindítását, s a magyar katonai irodalom érdekében felette kívánatos volna, hogy az Akadémia elnöksége és a honvédelmi minisztérium között függőben levő tárgyalások mielőbb befejezést nyernének.

3. A bizottság kezdeményező lépéseket tett egy magyar *hadttörténelmi folyóirat* megindítására, melynek első füzeté, — föltéve, hogy a tett lépések, különösen a költségek fedezésére nézve, sikerre vezetnek — az 1888. év január hó 1-én jelenne meg.

4. A bizottság *hadttörténelmi kutatásokat* tett, melyek egy része gróf Nádasdy Ferencz tábornagy hadjáratait tárgyaló hadttörténelmi munka megírására, másrésze a jeles Kovachich Márton György «Codex militaris»-ának kiadására vonatkozik.

Mint a fentebbiekből kitűnik, a hadtudományi bizottság a magyar hadtudomány és különösen a hadi irodalom fejlesztésére nézve nagy fontosságú vállalatokba fogott, melyek nagyobb részének befejezése teljesen az anyagi segélyezéstől függ, melyet a bizottság az Akadémia bőkezűségétől remél;

ha a bizottság e reményében nem csalatkozik s a tekintetes Akadémia által a jövő 1887. évre nagyobb dotatióval láttatik el, mint az a folyó évre történt, úgy a bizottság vállalatai útján a magyar hadi irodalom fölvirágzását biztosan reméli.

9. A *Könyvkiadó Bizottság* négy ülésben intézte el a Könyvkiadó Vállalat folyó ügyeit. Foglalkozott az 1884. évvel megindult negyedik cyclus befejezésével s a folyó év őszén megkezdendő ötödiknek előkészítésével, tervrajzának összeállításával és kibocsátásával.

Az első vagy történelmi sorozatból ez év folytán közrebocsátotta a következő munkákat:

1. Mac Carthy *Anglia történetének* második kötetét, Szász Béla fordításában.

2. Symonds Addington János *Olasz renaissanceának* harmadik kötetét Wohl Janka fordításában.

Ugyane sorozatból, az új cyclus első évi illetményeül, sajtó alatt vannak: Mac Carthy művének harmadik kötete (ford. Szász Béla); Ratzel Fridriktől *Az ember és a föld* (ford. Simonyi Jenő); Thierry Amadé római elbeszéléseiből pedig *Szent Jeromos* (ford. Öreg János).

A második vagy irodalmi sorozatból megjelentek:

3. Beöthy Zsolt ily című munkájának: *A szépprózai elbeszélés a régi magyar irodalomban*, az első kötete.

4. Heinrich Gusztáv *Német irodalomtörténetéből* szintén az első kötet.

5. Haraszi Gyulától *A naturalista regény Franciaországban*, egy kötetben.

Sajtó alatt vannak: Beöthy művének második kötete s Villemain *Pindarja* (az ó- és középkori lyrai költészet története, ford. Csiky Gergely).

A harmadik vagy jog- és államtudományi sorozatból megjelentek:

6. 7. Güde Páltól *A nők jogából* (ford. és kiegészítette Tóth Lőrincz), két kötet.

8. Bernáth Istvántól *Észak-Amerika*, közgazdasági és társadalmi vázlatok, egy kötetben.

Sajtó alatt vannak: Berryer *Válogatott törvényszéki beszédei* (ford. és bevezette Tóth Lőrincz); Leroy-Beaulieutól a socialis elméletek jelen állása a *Collectivismus* címmel (ford. Sasvári Ármin). Mindkettő egy-egy kötetben.

A sajtó alá adott s még ez év folytán megjelenendő műveken kívül az ötödik cyclus programjába fel vannak még véve: Heinrich Gusztáv *Német irodalomtörténetének*, Concha Győző *Újkori alkotmányok* című munkájának, továbbá Ranke *Pápaságának*, Thierry *Elbeszéléseinek* és Taine *Jelenkori Franciaországának* folytatása, Sebestyén Gyulától *Ausztria története*, Soreltól *Európa és a forradalom* (ford. Szathmáry György), Simonyi Zsigmondtól *A magyar nyelv eredete, története és jelen állása*, Sainte-Beuvetól *Irodalmi és történeti arcképek* (ford. Wohl Janka), végül Medveczky Frigyesztől *Társadalmi elméletek és eszmények*.

III. Az összes akadémiai ülésekben emlékbeszédeket tartottak: 1886. október 25-én KANITZ AGOSTON l. t. REICH-

HARDT HENRIK VILMOS k. t. fölött; november 29-én VADNAI KÁROLY l. t. FRANKENBURG ADOLF l. t. fölött; december 20-án SZVORÉNYI JÓZSEF t. t. TÁRKÁNYI BÉLA t. t. fölött; 1887. január 31-én MIHÁLKOVICS GÉZA p. t. HENLE JAKAB k. t. fölött; február 28-án GYÖRGY ENDRE l. t. BEÓTHY LEÓ l. t. fölött; márczius 28-án SZILÁGYI SÁNDOR p. t. GYÁRFÁS ISTVÁN l. t. fölött s végezetül április 25-én VADNAI KÁROLY l. t. KOVÁCS PÁL l. t. fölött.

1886. május 31-én bemutattattak az osztályok jelentései az állandó bizottságok tagjainak a következő három év (1887—89.) tartamára történt megválasztásáról.

Bemutattatott Zemplénmegye közgyűlésének Kis-Bányácska község, Kazinczy Ferencz lakóhelye, elnevezésének Széphalomra való átváltoztatása tárgyában hozott határozata; valamint ugyanezen megye alispánjának meghívó levele Fáy András Kollányban levő születési házának emléktáblával megjelölése alkalmából, a nagynevű író születésének századik évfordulóján tartandó emlékünnepeyre. Az Akadémiát ez ünnepélyen Zichy Antal t. t., Heinrich Gusztáv és Vadnai Károly l. t. képviselték.

Gróf Teleki József «A Hunyadiak kora» című munkájának elárusításából 1858-ig befolyt 9025 frt, az azóta járó és ezentúl hozzászámítandó kamatokkal, a végrendeletben kijelölt célra, a nevezett munka befejezésére, a Történelmi Bizottságnak rendelkezése alá bocsátatott.

Június 28-án az orientalistáknak Bécsben tartandó hetedik congressusára az Akadémia képviselőiül kiküldettek Hunfalvy Pál r., Vámbéry Armin r. és Goldziher Ignác l. tagok.

Pártololag terjesztette föl az Akadémia, a Történelmi Bizottság ajánlatára, Schönherr Gyula joghallgató folyamodását a vallás- és közoktatási m. kir. minisztériumhoz, melyben a bécsi egyetem mellett fönálló «Institut für österreichische Geschichtsforschung» című intézet tanfolyamának látogatása végett állami ösztöndíj adományozását kérte.

A Holczer Miklós-féle műegyetemi ösztöndíj Chatel Vilmosnak adományoztatott.

Az elnökség fölkérte, hogy a szünet alatt, szeptember 10-én, Tóth Lőrincz r. t. és Barabás Miklós l. t. előtt aka-

démiai taggá választásuk ötvenedik évfordulójának ünnepén az Akadémia szerencse-kívánatait tolmácsolja.

Október 4-én fölolvastatott az 1884—85-diki Péczely drámai pályázatról szóló jelentés, melynek alapján a jutalom ki nem adatott, s az Ügyrend értelmében a Nemzeti Színház alapja javára leendő kifizetése határozottatott.

Bemutattattak a szeptember 30-ikáig beérkezett pályamunkák.

Bejelentetett, hogy a szünet alatt az Akadémia képviselve volt a Budavár visszafoglalásának 200 éves jubilaumán, az orvosok és természetvizsgálók temesvári vándorgyűlésén, az erdélyi közművelődési egyesület kolozsvári gyűlésén és az orientalisták bécsi nemzetközi congressusán.

Október 25-én Vámbéry Armin r. tag jelentést tett néhai Szilágyi Dániel, Konstantinápolyban elhunyt hazánkfiának keleti kéziratok és nyomtatványokból álló gyűjteményéről. A gyűjtemény megvásárlása elhatározottatott s lajstromának elkészítésére és közzétételére a jelentéstevő rendes tag kéretett föl.

Hunfalvy Pál r. t. fölolvasta jelentését az orientalisták Bécsben tartott nemzetközi congressusának munkásságáról.

A III. osztály a Sztoczek József másodelnök lemondása következtében üresedésbe jött osztályelnöki tisztet betöltvén, arra szavazattöbbséggel, ideiglenes minőségben, Than Károly r. tagot választotta meg. A választás helybenhagyott.

Temes megye fölkérvén az Akadémiát történeti monographiájának megírására és közzétételére, az Akadémia e föladatra oly föltétel alatt vállalkozik, hogy a monographia költségeit kétharmad részben a megye födözze.

A Hadtudományi Bizottság a III. osztályba kebelezetett vissza s egyszersemind újból való megalakulásra fölhívatott.

Bemutattatott «A magyar szent korona és koronázási jelvények történeti és műtörténeti leírása» czimű akadémiai kiadvány ivréti és negyedréti példánya.

A Rómában 1885. november havában megtartott börtönügyi nemzetközi congressuson az Akadémiát Tóth Lőrincz r. t. képviselte.

November 29-én jelentés tétetett a Hadtudományi Bizottság tagjainak megválasztásáról.

A Magyar Írók Névtárának kiadása ügyében kiküldött bizottság javaslata bemutatott és elfogadott.

Deczember 6-án Ipolyi Arnold igazgató és rendes tag elhúnyta alkalmából rendkívüli összes ülés tartatott, melyen Trefort Ágoston elnök a gyászos eseményt bejelentvén, az Akadémia fájdalomának és kegyeletének kifejezésére több rendbeli intézkedések történtek.

Deczember 20-án Sztoczek József másodelnök jelentette, hogy az Akadémia küldöttsége az ő vezetése alatt résztvett Nagy-Váradon Ipolyi Arnold temetésén.

József főherczeg «Czigány Nyelvtan» című munkának, az I-ső osztály javaslatára, az Akadémia neve alatt leendő közrebocsátására, a fenséges szerző fölkéretni határozott.

Bemutattak az osztályok és bizottságok 1887-ik évi munkatervei és költségvetési előirányzatai.

Zárt ülésen határozat hozott a pályamunkák bírálójának díjazására vonatkozólag.

1887. január 3-dikán tartott rendkívüli összes ülésen bemutatottak a deczember 31-ikéig beérkezett pályamunkák.

Január 31-én bemutatott az akadémiai költségvetés.

Az I-ső osztályhoz tettek át azon széptudományi munkák, melyek a nagyjuttalom és Marczibányi-mellékjuttalom díjaira beküldettek.

A Deák Ferencz-síremlék sarkophagjának oldalain vésendő fölirat szövegezésére az Akadémia fölkéretett.

Február 28-án Hunfalvy János r. t. fölolvasta jelentését a zágrábi Délszláv Akadémia által Boskovics Rogér halálának százados évfordulója alkalmából rendezett ünnepélyről, melyen az Akadémiát képviselte.

Márczius 19-én Trefort Ágoston elnök bejelentette, hogy «A magyar szent korona és koronázási jelvények» című kiadvány egy diszpéldányát Ő cs. és apost. kir. Fölségének, mint az Akadémia ajándékát, szerencsés volt átnyújtani.

Fölolvastatott a gróf Teleki drámai pályázatról szóló jelentés. A jutalom Csiky Gergely l. tagnak íteltetett oda.

Április 25-én felolvastatott az 1886-ik évi Farkas-Raskó-pályázatról szóló jelentés. A jutalom ki nem adatott. Bemutattak a tagajánlások.

Az I. osztály javaslatára elhatározott, hogy az 1873-ról benmaradt gróf Karátsonyi-jutalom fejében Petz Vilmos megbizatik a görög tragoedia történetének megírásával; az 1882—85. évkörből maradt 400 arany megosztatik Csiky Gergely «Proletárok» című színműve és Beöthy Zsolt «A tragikum»-ról irt munkája között.

A florenczi Santa Maria del Fiore templom megújított épületének fölavatási ünnepére, valamint az ezzel egybekötött Donatello-ünnepélyre, az Akadémiát képviselendő, Keleti Gusztáv l. t. kéretett föl.

A Bécsben megtartandó közegészségi és demographiai nemzetközi congressuson az Akadémiát képviselő bizottság tagjai bejelentettek.

IV. Az Akadémia által kiadott munkák, folyóiratok és időszaki nyomtatványok sora (ide nem számítva a csupán segélyzettek) a következő:

M. T. Akadémiai Almanach 1887-re.

A M. T. Akadémia Évkönyve. XVII. 4. drb.

A M. T. Akadémia Értesítője. XX. évf. (1886.) 3., 4., 5., 6., 7. XXI. évf. (1887.) 1., 2., 3. sz.

Emlékbeszédek (a M. T. Akadémia elhunyt tagjai fölött.)

IV. köt. 2. sz. BUDENZ JÓZSEF. Emlékbeszéd Benfey Tivadar k. t. fölött.

— > 3. > VADNAI KÁROLY. Emlékbeszéd Frankenburg Adolf l. t. fölött.

— > 4. > SZVORÉNYI JÓZSEF. Emlékbeszéd Tárkányi Béla József t. t. fölött, (arczképpel).

— > 5. > DR. MIHALKOVICS GÉZA. Emlékbeszéd Dr. Henle Jakab k. t. fölött.

I. Osztály.

DR. ÁBEL JENŐ. A homérosi Demeter-hymnusról. (Nyelvt. Ért. XIII. 4. sz.)

BALASSA JÓZSEF. A phonetika elemei különös tekintettel a magyar nyelvre.

BOGISICH MIHÁLY. Szegedi Ferencz Lénárt egri püspök Énekeskönyve 1674. év. (Nyelvtud. Ért. XIII. 9. sz.)

- BUDENZ JÓZSEF. Egy kis visszhang Vámbéry Armin úr válaszára, vagyis «A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet» című II. értekezése. (Nyelvt. Ért. XIII. 7. sz.)
- GOLDZIHNER IGNÁCZ. Palesztina ismeretének haladása az utolsó három évtizedben. (Nyelvtud. Érték. XIII. 3. sz.)
- JOANNOVICS GYÖRGY. Szórendi tanulmányok. I. rész. (Nyelvtud. Ért. XIII. 10. sz.)
- DR. MUNKÁCSI BERNÁT. Votják népköltészeti hagyományok. (Nyelvtud. Bizotts.)
- Nyelvtudományi Közlemények. XX. 1., 2. füz. Szerkeszti BUDENZ JÓZSEF. (Nyelvt. Bizotts.)
- DR. PECZ VILMOS. A kisebb görög tragicusok tropusai műveltség-történeti és költészeti szempontból. (Adalék a költészet összehasonlító tropikájához.) (Nyelvt. Ért. XIII. 11. sz.)
- Régi magyar költők tára. V. köt. RADÁN BALÁZS. DÉZSI ANDRÁS. SZTÁRAI MIHÁLY. 154?—1560. Szerkeszti SZILÁDY ÁRON.
- SZARVAS GÁBOR. A régi magyar nyelv szótára. (Nyelvt. Ért. XIII. 6. sz.)
- SZILY KÁLMÁN. Ki volt Calepinus magyar tolmácsa. (Nyelvt. Ért. XIII. 8. sz.)
- DR. TÉLFI IVÁN. Heraclius. Rankavis Kleon drámája. Nyelvészeti jegyzetekkel. (Nyelvtud. Ért. XIII. 12. sz.)

II. Osztály.

- Anjoukori Okmánytár. V. köt. Szerkeszti NAGY IMRE. (Tört. Biz.)
- Archaeologiai Értesítő. Új folyam. VI. köt. 3., 4., 5. sz.; VII. köt. 1., 2. sz. Szerkeszti HAMPEL JÓZSEF. (Archaeol. Bizotts.)
- Archaeologiai Közlemények. XV. köt. Szerk. HENSZLMANN K. (Archaeol. Bizotts.)
- DEÁK FARKAS. Rövid észrevételek Kemény János önéletírásáról s az erdélyi történetirodalom egy-két kútforrásáról. (Történettud. Értekez. XIII. 5.)
- Erdélyi országgyűlési Emlékek. XI. köt. Szerkeszti SZILÁGYI SÁNDOR. (Tört. Bizotts.)
- IPOLYI ARNOLD. Alsó-sztrégovai és rimai Rimay János államiratai és levelezése. (Tört. Bizotts.)
- IPOLYI ARNOLD. A magyar szent korona és a koronázási jelvények története és műleírása. (Díszkiadás, nagy ívrét.)

- Ugyanaz. Negyedréti kiadás, külön atlaszszal.
- LÁNG LAJOS. A népoktatás hazánkban 1869—1884-ben. (Társad. Ért. VIII. 7.)
- Magyarországi török kincstári Defterek. Fordította Dr. Iászlófalvi VELICS ANTAL. Bevezetéssel ellátta KAMMERER ERNŐ. I. köt. (Tört. Bizotts.)
- Dr. ORTVAY TIVADAR. A praehistorikus kőeszközök jellegeiről. (Tört. Ért. XIII. 2.)
- ÓVÁRI LIPÓT. Oklevéltár Bethlen Gábor diplomáciai összeköttetései történetéhez a velencei levéltárban Mircse János által eszközölt másolatokból. (Tört. Bizotts.)
- SCHVARCZ GYULA. Gondolatszabadság és ódon tömeguralom. (Társ. Ért. VIII. 9.)
- SCHVARCZ GY. A két utóbbi évtized államformatani irodalmának kritikai méltatásához. (Társ. Ért. VIII. 10.)
- SCHVARCZ GY. Az európai monarchiák rendszeres alaptörvényeiről, tekintettel ezek alkotmánytörténelmi előzményeire. (Társ. Ért. IX. 1.)
- Dr. SZÁDECZKY LAJOS. Báthory István lengyel királylva választása. (Tört. Bizotts.)
- THALY KÁLMÁN. A székesi gróf Bercsényi család. II. köt. (Tört. Bizotts.)
- TÓTH LŐRINCZ. Emlékezések a nemzetközi börtönügyi congressusra Rómában. (Társ. Ért. VIII. 8.)
- Dr. WLASSICS GYULA. A bűnkísérlet és bevégzett bűncselekmény. II. köt. A bűnkísérlet és bevégzett bűncselekmény tana.
- ZSILINSZKY MIHÁLY. Törös János szerepe a linzi békekötésben. (Tört. Ért. XIII. 4. sz.)

III. Osztály.

- Dr. FODOR JÓZSEF. Ujabb kísérletek erekbe fecskendezett bacteriumokkal. (Fermészettud. Ért. XVI. 3. sz.)
- Dr. GRUBER LAJOS. A földnehézség meghatározása Budapesten 1885-ben. (Mathem. Ért. XIII. 1. sz.)
- HAZSLINSZKY FRIGYES. Magyarhon és társországainak szabályos discomycetjei. (Mathem. és természettud. közl. XXI. 3. sz.)
- HORVÁTH GÉZA. A magyarországi psyllidákról. (Math. és termtud. közlem. XXI. 4. sz.)

- KONKOLY MIKLÓS. Hullócsillagok megfigyelése a magyar korona területén 1885-ben. (Math. Ért. XIII. 2.)
- LENDL ADOLF. Adatok a pókok boncz- és fejlődéstanához, különös tekintettel a végtagokra. (Természettud. Ért. XVI. 1.)
- LOYKA HUGÓ. Adatok Magyarország zuzmóflórájához. (Mathem. és természettud. közl. XXI. 5.)
- LENHOSSÉK MIHÁLY. Ritkább boncztani rendellenességek. (Természettud. Ért. XVI. 5.)
- Magyar katonai Évkönyvek. I. évf. (Hadtud. Bizotts.)
 Matematikai és természettudományi Értesítő. IV. 7. $\frac{8}{9}$. V. $\frac{1}{2}$. $\frac{3}{4}$ 5.
- Dr. ÓNODI A. D. Az együttérző idegrendszer fejlődése. (Termt. Ért. XV. 19.)
- Dr. PRIMICS GYÖRGY. A rodnai havasok geológiai viszonyai különös tekintettel a kristályos palákra. (Mathem. és természettud. közl. XXI. 2. sz.)
- Dr. ROBOZ ZOLTÁN. Adatok a gregarinák ismeretéhez. (Termt. Ért. XVI. 4.)
- Dr. SZABÓ JÓZSEF. Göd környéke forrásainak geológiai s hidrográfiai viszonyai. (Termt. Ért. XVII. 1.)
- SZÁDECZKY GYULA. A magyarországi obsidiánok különös tekintettel geológiai viszonyaira. (Termtud. Ért. XVI. 6.)
- Dr. THANHOFFER LAJOS. Közlemények az állatorvosi élettani intézetből. II. Eszközök és vizsgálatok. (Termt. Ért. XVI. 2.)

V. A könyvkiadó-vállalat kiadványai.

- Beöthy Zsolt. A szépprózai elbeszélés a régi magyar irodalomban. I. köt.
- Bernát István. Észak-Amerika. Közgazdasági és társadalmi vázlatok.
- Gide Pál. A nők joga. I. II. köt. Ford. Tóth Lőrincz.
- Haraszi Gyula. A naturalista regényről.
- Heinrich Gusztáv. A német irodalom története. I. köt.
- Mac-Carthy. Anglia története korunkban. II. Ford. Szász Béla.
- Symonds. Renaissance Olaszországban. III. Fordította Wohl Janka.

VI. Sajtó alatt vannak (a bizottságok jelentéseiben megnevezetteken kívül :

Terentius biographiája. Ábel Jenőtől. (Nyelvt. Érték. XIV. 1. sz.)

Emlékbeszéd Gyárfás István fölött. Szilágyi Sándortól.

Szilágy megye középkori műemlékei. Bunyitay Vinczétől. (Tört. Ért. XIII. 6.)

Uj adatok Erdély denevér-faunájához. Dada y Jenőtől. (Termt. Ért. XVI. 7.)

A hajdani jégárok nyomai a magas Tátra déli oldalán. Róth Samutól. (Mathem. és termtud. közl. XXII. 1.)

A magyarországi piócák faunája. Örley Lászlótól. (Math. és termtud. közl. XXII. 2.)

A magyarországi tetragnatha-félék. Lendl Adolftól. (Math. és termtud. közl. XXII. 3.)

Berryer életrajza. Tóth Lőrincztől. (Vállalat.)

Szépprózai elbeszélés a régi magyar irodalomban. II. kötet. Beöthy Zsolttól. (Vállalat.)

Mac-Carthy. Anglia története korunkban. III. kötet. Ford. Szász Béla. (Vállalat.)

Willemain. Pindar szelleme. Ford. Csiky Gergely.

Thierry. Elbeszélések a római történetből. III. kötet. Ford. Öreg János. (Vállalat.)

Ratzel. A föld és az ember. Ford. Simonyi Jenő. (Vállalat.)

VII. A M. T. Akadémia könyvtárának rendezett tudományos szakjai 51-re szaporodtak, s összesen 39,907 munkát tartalmaznak, a következő kimutatás szerint:

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
1. Történelem	Octavo	3438
	Quarto	840
	Folio	491
	Összesen:	4,769
2. Magy. történelem	Octavo	1501
	Quarto	611
	Folio	132
	Összesen:	2,244

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
3. Eletírás	Octavo	1441
	Quarto	364
	Folio	71
	Összesen:	1,876
4. Politika	Octavo	1852
	Quarto	142
	Folio	8
	Összesen:	2,002
5. Magy. Politika	Octavo	937
	Quarto	15
	Folio	1
	Összesen:	953
6. Jogtudomány	Octavo	572
	Quarto	140
	Folio	53
	Összesen:	765
7. Magy. Jogtud.	Octavo	872
	Quarto	138
	Folio	146
	Összesen:	1,156
8. Magy. Országgyűlés	Folio	95
	Összesen:	95
9. Földrajz	Octavo	626
	Quarto	140
	Folio	84
	Összesen:	850
10. Magy. Földrajz	Octavo	311
	Quarto	33
	Folio	11
	Összesen:	355
11. Térképek	Octavo	746
	Quarto	
	Folio	150
	Összesen:	896

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
12. Utazás	Octavo	759
	Quarto	113
	Folio	7
	Összesen:	879
13. Statisztika	Octavo	318
	Quarto	166
	Folio	15
	Összesen:	499
14. Anthropologia	Octavo	110
	Quarto	14
	Összesen:	124
15. Természettudom.	Octavo	98
	Quarto	15
	Folio	5
	Összesen:	118
16. Physika	Octavo	378
	Quarto	154
	Összesen:	532
17. Vegytan	Octavo	247
	Quarto	19
	Folio	5
	Összesen:	271
18. Matematika	Octavo	612
	Quarto	238
	Folio	19
	Összesen:	869
19. Természetrájk	Octavo	77
	Quarto	11
	Folio	6
	Összesen:	94
20. Állattan	Octavo	271
	Quarto	101
	Folio	28
	Összesen:	400

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
21. Növénytan.	Octavo	238
	Quarto	60
	Folio	57
	Összesen:	355
22. Ásványtan	Octavo	308
	Quarto	48
	Folio	8
	Összesen:	364
23. Orvostudomány	Octavo	1903
	Quarto	200
	Folio	61
	Összesen:	2,164
24. Haditudomány	Octavo	456
	Quarto	81
	Folio	45
	Összesen:	582
25. Philosophia	Octavo	916
	Quarto	78
	Folio	6
	Összesen:	1,000
26. Paedagogia	Octavo	938
	Quarto	81
	Folio	5
	Összesen:	1,024
27. Széptudomány	Octavo	343
	Quarto	43
	Folio	7
	Összesen:	393
28. Nyelvtudomány	Octavo	970
	Quarto	186
	Folio	41
	Összesen:	1,197
29. Magy. Nyelvtud.	Octavo	291
	Quarto	11
	Összesen:	302

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
30. Régi Magy. irod.	Octavo	226
	Quarto	248
	Folio	25
	Összesen:	499
31. Magyar irod.	Octavo	1744
	Quarto	42
	Összesen:	1,786
32. Külföldi folyóirat	Octavo	126
	Quarto	43
	Folio	14
	Összesen:	183
33. Magyar folyóirat	Octavo	79
	Quarto	93
	Folio	139
	Összesen:	311
34. Görög irodalom	Octavo	512
	Quarto	64
	Folio	58
	Összesen:	634
35. Latin irodalom	Octavo	644
	Quarto	88
	Folio	39
	Összesen:	771
36. Class. philol	Octavo	395
	Quarto	64
	Folio	2
	Összesen:	461
37. Uj latin irod.	Octavo	416
	Quarto	133
	Folio	5
	Összesen:	554
38. Régészet.	Octavo	446
	Quarto	307
	Folio	219
	Összesen:	972

<i>Szak.</i>	<i>Álak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
39. Eremtudomány	Octavo	84
	Quarto	73
	Folio	18
	Összesen:	175
40. Keleti irodalom	Octavo	565
	Quarto	119
	Folio	34
	Összesen:	717
41. Olasz irod.	Octavo	168
	Quarto	27
	Folio	2
	Összesen:	197
42. Francia irod.	Octavo	603
	Quarto	7
	Folio	2
	Összesen:	612
43. Germán irod.	Octavo	914
	Quarto	16
	Összesen:	930
44. Szláv irodalmak	Octavo	374
	Quarto	28
	Folio	4
	Összesen:	406
45. Külf. Akad. és Társ. kiadv.	Octavo	138
	Quarto	102
	Folio	7
	Összesen:	247
46. M. T. Akadémia kiadv. . .	Octavo	163
	Quarto	23
	Összesen:	186
47. Gazdászati	Octavo	1001
	Quarto	240
	Folio	89
	Összesen:	1,330

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
48. Theologia	Octavo	892
	Összesen:	892
49. Encyclopaedia.	Octavo	50
	Quarto	75
	Folio	14
	Összesen:	139
50. Incunabulum	Quarto	85
	Folio	270
	Összesen:	355
51. Bibliographia.	Octavo	322
	Összesen:	322

Az 1886. április 15-ig rendezett munkák összes száma: 39,907.

A czédula-katalogusok köteteinek száma 84.

A könyvtár gyarapodása a járulék-napló kimutatása szerint:

	munka	kötet	füzet
144 külföldi Akadémiák- kal, külföldi és hazai tud. társulatokkal folytatott ese- re utján.	551	407	297
Magánosok ajándékából	270	146	144 és 1 térkép.
37 nyomda köteles-pél- dányaiból.	818	275	563
Az Akadémia saját kiad- ványaiból	46	64	55
Vásárlás utján	384	599	73

Az 1886-iki összes gyarapodás: 2069 munka 1491 kötet, és 1132 füzetben; továbbá egy térkép. Ehhez járul 82 darab iskolai értesítő, 121 külföldi és hazai folyóirat.

A könyvtár olvasótermében 1886. évben 7449 egyén 9981 munkát használt. Házon kívül való használatra 145 egyén 921 munkát kölcsönzött ki. Összesen tehát 7594 egyén 10902 könyvet használt.

A *kézirattár* rendezése által a különböző szakok e szerint gyarapodtak:

Történelmi szak. Ivrétben 30 kötetel, 4-rétben 18 kötetel.

Levelezések szaka, ivrétben 2 kötetel, 4-rétben 6 kötetel.

Könyvészet (Bibliographia) a néhai Mike Sándor történelmi, földrajzi, genealogiai, birtoki és adminisztratív gyűjteménye betűrendben, 25 kötet.

Zsoldos Ignác büntetőügyi gyűjteménye rendeztetett; alakult belőle több ivrétű és öt 4-rétű kötet.

A *Bossányi-levéltár* rendezése folytatott, vált ki belőle több kisebb-nagyobb brochure, egy pár nyomtatott könyv, a mi a könyvtárba tétetett át, érdekes 1848—49-ki proklamációk, szomorújelentések, egy kötet eredeti levelezés az 1787—92-iki francia forradalom idejéből, melynek azonban közbülső füzeté — fájdalom! nem találtatott meg.

A *jogtani szak* a Bossányi-levéltárból 9 ivrétű kötetel szaporodott. E gyűjtemény teljes rendezése a következő évben be lesz végezve.

Vegyések szaka gyarapodott 8 ivrétű kötetel.

Ajándékul jött a kéziratárba gróf Hadik András könyveinek jegyzéke 1787-ből. Névtelentől: régi római családi pénzek betűrendes jegyzéke. A Punjábí «*Anjuman-i Punjáb*» című tudományos intézet által a magyar tudományos Akadémiához intézett s *Leitner Gusztáv* hazánkfia érdemeinek elismerését tárgyazó pergamen oklevele angol nyelven.

A kéziratárt az évben 230-an látogatták s több-kevesebb kötet, füzet, vagy egyes darabból álló kéziratot használtak.

VIII. **Az Igazgató Tanács** négy ülést tartott. Jelenlékenyebb határozatai a következők:

1886. október 24-dikén bejelentetett, hogy a széphalmi Kazinczy-sír díszes vasrácsozata felállítatott, valamint a mausoleumban több rendbeli javítási munkálatok eszközöltettek. Elhatároztatott, hogy a sírra gránittábla helyezendő, melybe Kazinczy Ferencz neve, születésének és halálának éve s napja fog bevésni. A mausoleumban Kazinczy arcképei, a Kazinczy és Kisfaludy találkozását ábrázoló festmény és a falszekrények elhelyeztettek. Az üvegszekrényekben Kazinczy Ferencz munkái és kéziratai helyeztetnek el.

A sátoralja-újhelyi gymnasium és a sárospataki collegium részére 10—10 aranyból álló s a széphalmi mausoleumban átadandó Kazinczy-jutalomdíj engedélyeztetett a Kazinczy-alaphól.

A Rudolf-rakpartról, az Akadémia palotája mellől a városligethe vezetendő gőzmozdonyú vasút állomáshelyére nézve, az elnökség részéről tett intézkedésekért köszönet szavaztatván, a történt megállapodás helybenhagyatott.

Deczember 19-én bejelentetett Ipolyi Arnold igazgató tag halála.

Az akadémiai palota nagy termének történelmi festményekkel való díszítése elhatározatott. Lotz Károly két fallfestmény elkészítésével megbízott. Az egyik kép a középkor alakjait szent István körül, a másik a renaissance és reformatió korának képviselőit Mátyás király körül csoportosítva fogja feltüntetni.

Szilágyi Dániel keleti kéziratokból és nyomtatványokból álló gyűjteményének az Akadémia könyvtára részére 4500 forint aron való megvásárlása elhatározatott.

1887. január 30-dikán bemutattattak az Akadémia vagyona állásáról, 1886-ik évi bevételeiről és kiadásairól szóló jelentések (l. alább).

Megállapított az 1887-ik évi költségvetés (l. alább).

Jónás Károly az Akadémia házigondnokává megválasztott s közvetlenül a másodelnöknek rendeltetett alá.

Tárgyaltatt az Alapszabályok 16. §-a megváltoztatásának ügye. Szavazattöbbséggel elhatározatott a levelező tagok számának megállapítása.

Április 3-dikán a M. Földhitelintézetnek a megvizsgált 1886-ki számadásokra nézve a fölmentvény megadatott.

Az osztályok véglegesen megállapított költségvetései helybenhagyattak.

Tasner Gézának a Széchenyi-iratokat illető követelése ügyében határozat hozatott.

A sátoralja-újhelyi és sárospataki iskolai Kazinczy-jutalomak föltételei szabályoztattak.

A Szilágyi-féle gyűjtemény megvásárlásáról jelentés tétetett s rendezésére vonatkozólag határozat hozatott.

Tárgyaltattak a Zmeskál-, Szendeffy- és báró Rudics-féle hagyatéki ügyek.

Az Igazgató Tanács ezen ülésein a következő új hagyományok jelentettek be:

Báró Apor Károly hagyománya	10000 frt.
Kiszely Imrée mintegy	4000 frt.
Soltész Nagy Jánosé	2000 frt.
Kanizsai Károly tiszta-őrsi apátplébánosé	1400 frt.
Bogáthy Ferencz ungmegyei birtokosé	400 frt.
Korizmic László t. tagé	300 frt.
Hanzély Ignác és nejeé	100 frt.

IX. **Halál által** az Akadémia 1886. május 23-dikán *Ranke* Ferencz Lipót k. t., május 25-ikén *Waitz* György k. t., június 5-ikén *Kalchbrenner* Károly r. t., augusztus 13-ikán *Kovács* Pál l. t., október 5-ikén *Korizmic* László t. t., november 11-ikén *Zlamál* Vilmos l. t., deczember 2-ikén *Ipolyi* Arnold ig. és r. t., deczember 4-ikén *Grote* Artur k. t., deczember 26-ikén *Oppolzer* Tivadar k. t.; — 1887. április 14-ikén *De Linas* Károly Lajos András kültagját vesztette el.

PÉNZTÁRI KIMUTATÁS

1886-RÓL ÉS AZ 1887. ÉVI

KÖLTSÉGVETÉS.

Az 1887. évi akadémiai költségvetés.

Bevétel.

1. Alapítványok kamatai	10,000	
2. Értékpapírok után.....	46,000	
3. Házbér	40,000	
4. Könyvek eladásából.....	4,000	
5. Ingatlanokból	700	
6. Időközi kamatok.....	500	101,200
7. Országos dotatio:		
a) Történelmi és irodalomtörténeti czélokra ..	15,000	
b) Műemlékek kiadására.....	5,000	
c) Természettudományi kutatásokra	5,000	
d) Könyvtarra	5,000	
e) Philologiai bizottság.....	1,500	31,500
		<u>132,700</u>

Kiadás.

1. Személyi járandóságok:		
a) Rendes tagok fizetése	2,500	
b) Főbb tisztviselők fizetése.....	6,800	
c) Többi tisztviselők fizetése.....	9,550	
d) Szolgák fizetése és ruházata.....	4,460	
e) Nyugdíjak és segélyezések	1,690	25,000
2. Évkönyv és Értesítő kiadása		2,000
3. Az I. osztály és bizottságai részére.....		13,500*
4. A II. osztály részére:		
a) Osztályi kiadásokra	6,200	
b) Történelmi bizottság.....	11,000	
c) Archaeologiai bizottság	6,000	
d) Nemzetgazdasági bizottság	3,000	26,200**
5. A III. osztály részére:		
a) Osztályi kiadásokra	6,800	
b) Természettudományi bizottság	5,000	
c) Hadtudományi bizottság.....	1,200	13,000

* Ezen kívül külön kezelt alapokból az Irodalom-történeti Bizottság részére 1750 frt.

** Ezen kívül külön kezelt alapokból a Történelmi Bizottság munkálataira 450 frt, a Nemzetgazdasági Bizottság munkálataira 1350 frt, a Kereskedelmi Műszótár czéljaira 1150 frt.

6. Könyvkiadó bizottság, az akadémiai természet- tudományi és orvosi könyvkiadó vállalatok segélyezése.....	5,000
7. Gf. Széchenyi István beszédei kiadására.....	500
8. Jutalmakra.....	5,000
9. «Budapesti Szemle» segélyezésére.....	2,800
10. Előfizetés az «Ungarische Revue» példányaira	1,500
11. Előfizetés francia nyelven közrebocsátandó magy. irod. történetre.....	200
12. Előfizetés a «Naturwissenschaftl. Berichte» pél- dányaira.....	1,500
13. A könyv- és kéziratárakra.....	8,000
14. Akadémia épületeire; fentartás, javítás, fű- tés, stb.-re.....	6,000
15. Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra.....	3,500
16. Adó.....	10,500
17. Kamatok az Akad. által kezelt alapok után..	7,000
	131,200

A Magyar Tudományos Akadémia

Folyó sz.	A c t i v u m	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Értékpapírok:				
	a) Magy. földhitelintézeti záloglev. 635,300 frt 5%-os, 185,500 frt 4 $\frac{1}{2}$ %-os, 3600 frt ércértékű al pari és kamatok 1886. december 31-ig	831,841	03		
	b) 75,000 frt 4%-os magyar aranyjárdék al pari és kamatok 1886. december 31-én	76,889	50		
	c) 25,000 frt 5%-os p. é. magyar járadék al pari és kamatok 1886. december 31-én	25,104	16		
	d) 1 darab első hazai takarékpénztári részvény á 4000 frt	4,000	—		
	e) 5 db Pannonia v. bizt. részv. á 700 frt.	3,500	—		
	f) Sorsjegyek értéke	700	—	942,034	69
2	Az Akadémia épületei, könyvtára, könyvkészlete és egyéb felszereléseinek értéke			1,000,000	—
3	Kívülfekvő alapítványok:				
	a) 6%-os alapítványok	91,651	—		
	b) 5%-os alapítványok	111,440	—		
	c) 4%-os alapítványok	84	—		
	d) kamatnélküli alapítványok: frt 48,422:33				
	e) Ingatlanok:				
	aa) Kazinczy-alapítvány szépművelési és felsőregmeczi ingatlanai . . . . . frt 24,000—				
	bb) Román Ferencz alapítványa, munkácsi- és beregmezei ingatlanai . . . . . frt 6,207:67				
	cc) Pacséri birtok frt 38,000—	116,630	—	319,805	—
4	Hátralékos kamatok a fennebbi alapítványok után			6,540	—
5	Követelések			65,420	—
6	Előre kifizetett 1887. évre eső illetmények			1,135	47
7	Kүнlevő előlegek			745	—
8	Házbér-hátralék			3,721	43
				2,339,401	59

Budapesten, 1886.

Lukács.

A Magyar Tudományos Akadémia vesztesség- és

Polg. sz.	K i a d á s	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	a) Rendes tagok fizetése.....	2,500	—		
	b) Főbb tisztviselők fizetése.....	6,800	—		
	c) Többi tisztviselők fizetése.....	8,848	26		
	d) Szolgák fizetése és ruházata..	4,554	90		
	e) Nyugdíjak	1,216	—		
	f) Segélyezések	1,065	40		
	g) Házigondnoki teendőkért	500	—	25,484	56
2	Évkönyv és Értesítő kiadása			1,994	72
3	Az I. osztály és bizottságai részére :				
	a) Osztályi kiadások	7,116	35		
	b) Nyelvtudományi Bizottság	7,686	55		
	c) Irodalomtörténeti Bizottság ..	3,111	10		
	d) Philologiai Bizottság.....	2,836	—	20,750	—
4	A II. osztály részére :				
	a) Osztályi kiadásokra	9,207	53		
	b) Történelmi Bizottság.....	12,754	11		
	c) Archaeologiai Bizottság	6,042	86		
	d) Nemzetgazdasági Bizottság ...	3,447	50	31,452	—
5	A III. osztály részére :				
	a) Osztályi kiadásokra	10,689	79		
	b) Természettudományi Bizottság	5,349	90	16,039	69
6	Könyvkiadó Bizottság, az akadémiai, természetudom. és orvosi könyvkiadó vállalatok segélye			5,000	—
7	Jutalmakra			3,997	35
8	«Budapesti Szemle» segélyezésére..			2,800	—
9	Előfizetés az «Ungarische Revue» példányaira			1,500	—
10	Előfizetés a «Bulletin de l'Acad. Hongroise» példányaira.....			950	—
11	Előfizetés a «Naturwissenschaftliche Berichte» példányaira			40	—
12	A könyv- és kéziratára			5,069	36
13	Az Akadémia épületeire; fentartás, javítás, fűtés stb.-re			6,451	18
14	Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra			3,751	98
15	Adó			10,522	62
16	Kamatok, és pedig alapítványok és alapok után			6,493	27
17	Leírásra			1,510	71
				143,807	44
18	Tiszta eredmény, mely az akadémiai vagyont szaporítja			1,976	34
				145,783	78

Budapesten, 1886.

Lukács.

nyereményszámlája 1886. december 31-én.

Esztr. értékben	B e v é t e l	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Bevételezett kamatok :				
	a) Alapítványok kamatai	12,064	64		
	b) Különféle kamat	50	—		
		12,114	64		
2	Értékpapírok után	57,114	33		
3	Házbér	40,206	70		
4	Könyvek eladásából	3,729	36	113,165	03
5	Országos dotáció :				
	a) Történelmi és irodalomtörténeti czélokra	15,000	—		
	b) Műemlékek kiadására	5,000	—		
	c) Természettudom. kutatásokra .	5,000	—		
	d) Könyvtára	5,000	—		
	e) Philologiai bizottság	600	—	30,600	—
6	Hagyományok			718	75
7	Új alapítvány			300	—
8	Ki nem adott jutalom			1,000	—
				145,783	78

december 31-én.

Trebitsch.

Kimutatás

a Magyar Tudományos Akadémia javára 1886-ban tett adományok és hagyományokról.

Hagyományok határozott rendeltetés nélkül:

1. n. Nagy József Veszprém	100.—
2. Özv. Kerekes Lászlóné	500.—
3. Sósfy József és neje, tőke és kamat	118.75
	718.75

Uj alapítvány:

1. n. Korizmics László	300.—

Budapesten, 1886. december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet,
mint a M. T. Akadémia vagyonának kezelője.

Lukács.

Trebitsch.

Kimutatás

a bevételek állásáról 1886. december 31-én.

Költségvetés száma	M e g n e v e z é s	Mérleg tételszáma	Bevételezések 1886. évben	Költségvetés 1886. évre
I.	Alapítványi kamatok	1 a	12,064 64	13,800 —
II.	Értékpapírok jövedelme . .	2	57,114 33	49,500 —
III.	Házbér	3	40,206 70	40,000 —
IV.	Egyéb ingatlanok jöve- delme	—		1000 —
V.	Könyvek eladásából	4	3,729 36	7000 —
VI.	Időközi kamatokból	1 b	50	1500 —
			113,165 03	112,800 —
VII.	Országos dotatió	5	30.600 —	31.200 —
	Az 1886. évre készített költségvetésnek főösszege		143,765 03	144,000 —
	Hagyományok	6	718 75	
	Új alapítvány	7	300 —	
	Ki nem adott jutalom . . .	8	1000 —	
	Bevételezések 1886. évben illetőleg a veszteség- és nyereményszámlának fő- összege		145,783 78	
	több vétetett be			1,783 78
			145,783 78	145,783 78

Budapesten, 1886. december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet,

mint a Magyar Tudományos Akadémia vagyongazdálkodója.

Lukács.

Trebitsch.

A M. TUD. AKADÉMIA

1887-İK ÉVI MÁJUS HÓ 15-ÉN VASÁRNAP DÉLELŐTT 10 ÓRAKOR

SAJÁT DÍSZTERMÉBEN TARTANDÓ

XLVII-İK KÖZÜLÉSÉNEK

ELŐRAJZA.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

ALLEN ...

...

...

...

...

...

...

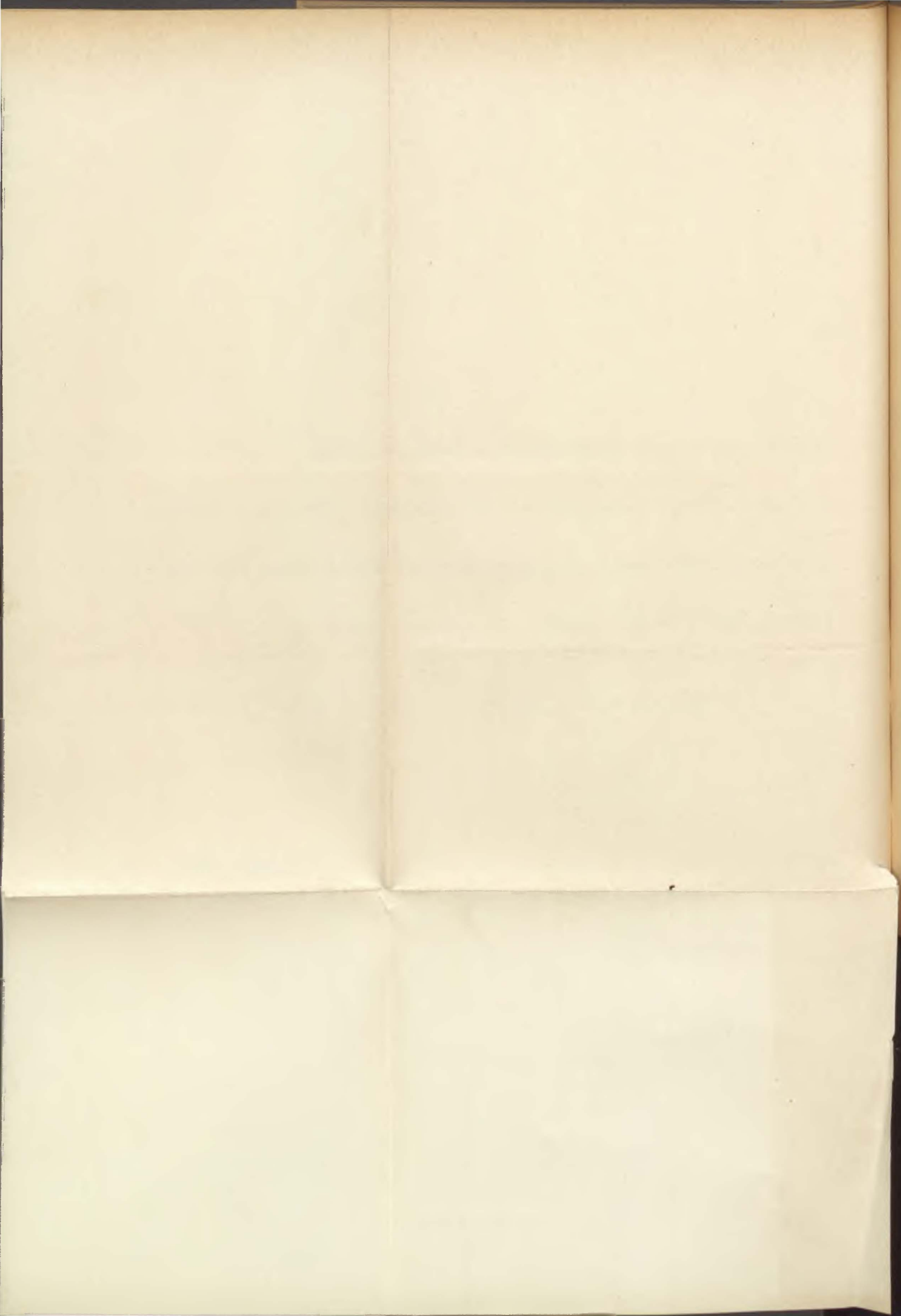
...

...

1. *Elnöki megnyitó beszéd.* TREFORT ÁGOSTON akadémiai elnöktől.
2. *Jelentés az Akadémia munkásságáról az 1886/7. esztendőben.* GYULAI PÁL h. főtitkártól.
3. *Emlékbeszéd Pauler Tivadar tiszt. tag s másodelnök fölött.* KAUTZ GYULA rendes tagtól.
4. KELETI KÁROLY rendes tag előadása: *Magyarország élelmezése.*

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál
h. főtitkár.

JELENTÉSEK

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1887. MÁJUS 12—13-iki

XLVII-ik NAGYGYÜLÉSÉN

ELDÖNTÖTT

JUTALMAZÁSOKRÓL

S TÖRTÉNT

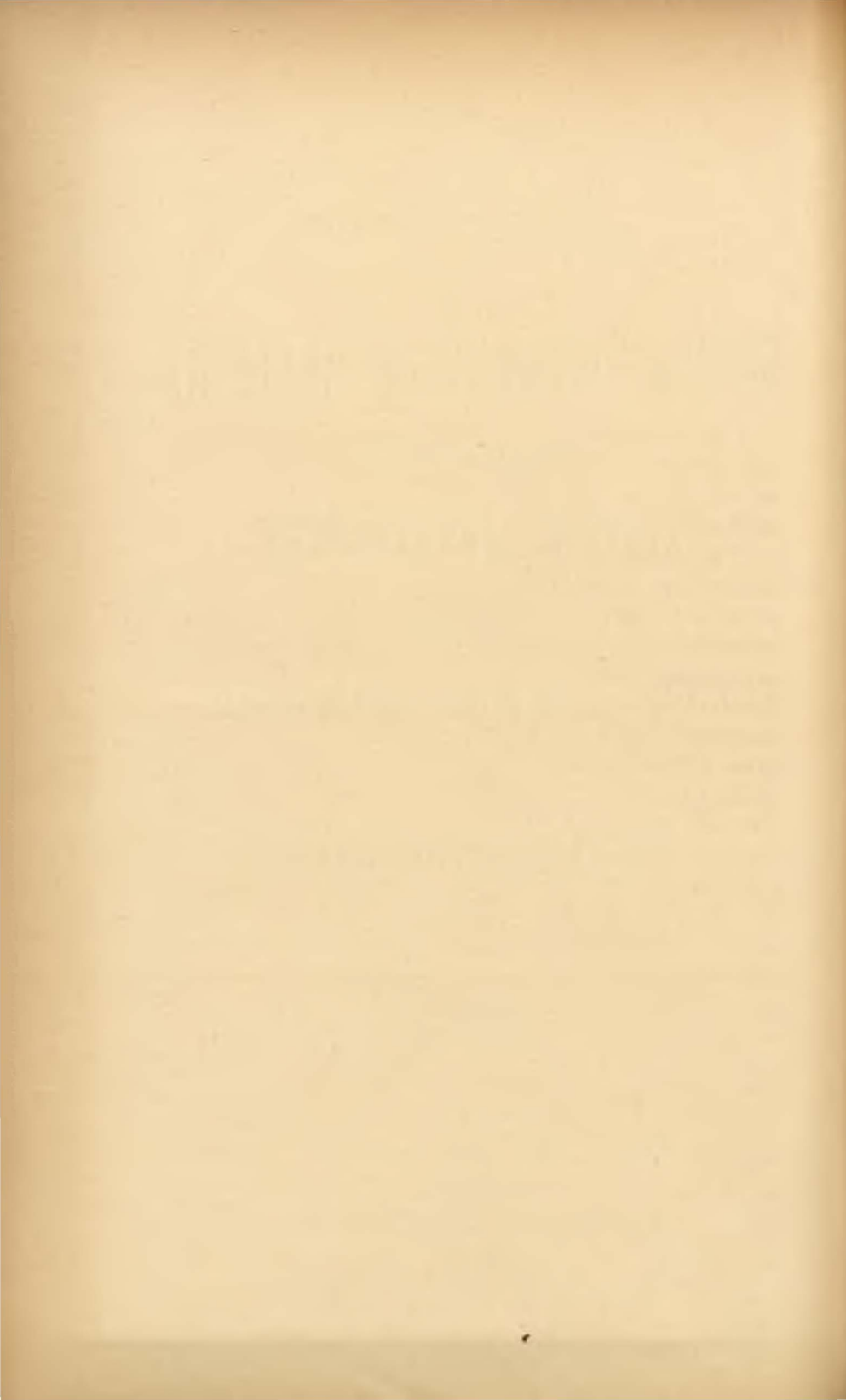
ÚJ VÁLASZTÁSOKRÓL

BUDAPEST

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1887.

I.

Jelentés az akadémiai nagyjutalomról és a Marczibányi-mellékjutalomról.

Az akadémiai nagyjutalomra és a Marczibányi-mellékjutalomra a jelen évi nagygyűlésen, a széptudományok körébe tartozó, s az 1880—1886. évkörben megjelent munkák pályáztak.

Az Akadémia örömmel vévén tudomásul több jeles és önálló becsü munkát, a nagyjutalom megosztását határozta el Szász Károly és Lévay József r. tt. között, kiknek költeményeiből az újabb kiadások az 1880—1886. évkörben, nevezetesen Lévay József *Összes költeményei* 1881., Szász Károly *Kisebb költeményei* 1883-ban jelentek meg; egyszersmind ugyanezen évkörbe esnek műfordításaik is: Szász Károly Dante-fordítása, Lévaytól pedig Burns dalaiból egy sorozat. Szász Károly eredeti dolgozatait a benyomásokra fogékony költői kedély, a conceptió elevensége s az érzelmek változatos gazdagsága jellemzik, műfordításait pedig az átérzés és elsajátítás ritka élénksége s a formai nehézségek legyőzésében virtuóz könnyűség. Lévay József lyrai alkotásai a belső szerkezetnek a külső alakkal szerencsés összeolvasztása által válnak ki; a nemes érzelmek, a szenvelgést kerülő őszinteség és egyszerűség, mely lyráján általában uralkodik, nála rendszeren megtalálják a megfelelő formát, mely annyira természetesen foly, hogy még fordított dalai is a könnyed, eredeti alkotások közvetlenségével hatnak. Midőn az Akadémia e két gyűjteménynek nyújtja nagyjutalmát, egyszersmind a két költő egész pályáját koszorúzza meg, a kik negyven év óta folyvást számos eredeti művel és műfordítással gazdagították irodalmunkat.

A Marczibányi-mellékjuttalommal irodalomtörténetünk egyik legbecesebb vállalata, a *Régi Magyar Költők Tára* nagyérdemű szerkesztőjének, Szilády Áronnak fáradhatatlan buzgóságát óhajtja az Akadémia kitüntető elismerésében részesíteni. Ő e kiadványok által nemcsak irodalomtörténetünknek, hanem általában hazánk XVI. és XVII. századbeli általános s közművelődési fejlődése történetének nyomozása tekintetében is kiváló szolgálatot tett. Azon részletes tanulmányok, melyeket ő szerényen jegyzeteknek nevez ugyan, melyek némelyike azonban egész monographiává kerekedik, nem egy kérdést segítenek földeríteni és sok homályos helyre vetnek új világot. Ilyen különösen a IV. kötet (1883), melyben Ilosvai Selymes Péter műveihez írt tanulmánya felöleli a Toldi-monda egész irodalmát s az eddig elterjedt többé-kevésbé problematikus föltevések között a történeti kritika határozottságával jelöli ki a nevezetes monda származásának és elágazásának körülményeit, minélfogva a Marczibányi mellékjuttalom a gyűjtemény e kötetének íteltetett.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,

h. főtitkár.

II.

Jelentés a Sámuel-díjról.

Az 1886-ik évre szóló Sámuel-díj (15 arany) az ugyanazon évben megjelent szorosan nyelvészeti értekezések közül Négyesy László *A szegedi nyelvjárás* című értekezésének (*Nyelvőr* 1886.) íteltetett oda, mint jutalomra legérdemesebbnek. Szerző a szegedi nyelvsajátság területi határait körvonalozva s a fővonásokból kiindulva, szabatos részletességgel fejti ki az egyes hangtani jelenségeket. Gondos megfigyelés és kritikai szellem jellemzi az értekezést, mely a szegedi nyelvjárás első beható ismertetését nyújtja, s melyre mint alapvetőre az czentúl teendő megfigyelések könnyen támaszkodhatnak.

Dicsérettel említendő mellette Korda Imre a *Kiskun-halasi nyelvjárás* című értekezése (*Nyelvőr* 1886.), mely szintén hasonló tárgygyal foglalkozik, s a melyet különösen az tesz becsessé, hogy a szerző közvetlen megfigyelésén alapszik.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,

h. főtitkár.

III.

Jelentés a Bulyovszky-jutalomról.

A Bulyovszky Gyula alapítványából kitűzött 200 frt jutalomra (kivántatik ódai költemény, melynek tárgya lehetőleg a magyar nemzet hazafias küzdelmeinek érzelem- és eszmeköréből vétessék) tizenhárom pályamű érkezett. A nagyrészt gyöngye kísérletek közül leginkább kiemelkednek: az I. sz. *Óda a magyar ifjúsághoz*, a VII. sz. *Porból*, X. sz. *Battenberg Sándorhoz*, XI. sz. *Deák Ferencz szobra helyén*. De ezek sem jutalmazhatók, mert vagy hiányzik belőlök az ódaibb emelkedés, vagy ha pedig megvan, nagyon is dagályba téved, minélfogva a jutalom ki nem adása határozottatott.

A jeligés levelek felbontatlanul elhamvasztattak.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,
h. főtitkár.

IV.

Jelentés a Gorove-jutalomról.

A Gorove-jutalomra (100 arany) hat pályamunka érkezett. A pályakérdés az ethikai determinismus elméletének kifejtését kívánta. Nagyrészt csekély értékű munkák, kivéve a III. számú pályaművet, a melynek jeligéje „That virtue which requires stb.“, s mely nemcsak előadás és módszer tekintetében múlja felül összes pályatársait, hanem az alapos tájékozottságot s a szakirodalom történelmi tüneteinek méltatását tekintve, nemkülönben nyomos kutatásainál és eredeti fejtegetésénél fogva önállóan is jeles mű és philosophiai irodalmunk valóságos nyereségének mondható. Általában az egész munkát tudományos rendszeresség, eredeti felfogás, logikai következetesség, kimerítő és világos tárgyalás jellemzik. Mindezeknél fogva a jutalom kiadása határozottatott.

A jeligés levél felbontatván, abból

dr. Pauer Imre l. t.,

budapesti kir. egyetemi tanár neve tünt elő.

A többi jeligés levelek felbontatlanul elhamvasztattak.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. máj. 12-én tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,

h. főtitkár.

V.

Jelentés az Ullmann-jutalomról.

Az Ullman-jutalomból (360 arany forint) kitzűött kérdésre: „Adassék elő az italmérési jog megváltásának gazdasági és pénzügyi szempontból legcélszerűbb módja“, három pályamű érkezett be. A II. számú összesen 6 irott oldalra terjed és még ezikk gyanánt sem jöhet számba. A terjedelem csekélységének megfelel a tartalom üressége. Több figyelmet érdemel a III. számú pályamű, de ez sem bontakozik ki az általánosságból. A fenálló hazai viszonyokat alaposan nem ismeri, és ebből folyólag javaslatot sem tehet. Legtöbb értékű az I-ső számú dolgozat, a mely több tekintettel van a hazai viszonyokra, de mind a mellett nem ismeri a gazdakörben mutatkozott mozgalmat és magára a kérdésre nézve sincs kellőleg tájékozva.

Ennélfogva a jutalom ki nem adása határozottatott.

A jeligés levelek felbontatlanul elhamvasztattak.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,

h. főtitkár.

VI.

Jelentés a Bézsán-jutalomról.

A Bézsán-jutalomra (1200 frt aranyban) kitűzött pályakérdés az electro-dynamométer mechanikájának megállapítását kívánta. A kitűzött határnapig egy pályamunka érkezett be „... τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτέννει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ“ jeligével.

A szerző okszerű alapossággal és kiváló szorgalommal tárgyalja a kérdést, utal egy, az elméleti tárgyalásból kifejthető s eddig észre nem vett jelenségre: az elektrodinamikus resonantiára. A kérdés végleges megoldását azonban nem nyújtja s a végkövetkeztetéseket nem állítja úgy oda, hogy kísérletileg is bebizonyíthatók volnának. A pályamű mindamellett arról tesz tanuságot, hogy szerzője a kérdéssel beható szakszerűséggel tud foglalkozni, s ha tovább folytatja kutatásait, nevezetesen a differenciál-egyenletek megoldására új módszert talál, kitartása és fáradozása teljes sikerre is fog számíthatni, minélfogva a pályamű, mint olyan, mely által a tudományos irodalom önálló becsű művel gazdagodik, a jutalomra érdemesnek ítéltetett.

A jeligés levél felbontatván, abból

dr. Fröhlich Izidor l. t.,
egyetemi tanár neve tünt elő.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-dikén tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,
h. főtitkár.

VII.

Jelentés a névtelen mérnök jutalomdíjáról.

A névtelen mérnök jutalomdíja (1000 frt) a csekély esésű folyók szabályozásánál követendő elveket önállóan tárgyaló munkára tűzetett ki. Három pályamű érkezett be.

A III. számú pályamű legkevesebbé közelíti meg a pályakérdés kívánalmait; a csekély esésű folyók miként való szabályozásával csak mintegy öt oldalon foglalkozik, de oly módon, hogy abból azt, hogy miképen kelljen csekély esésű folyókat szabályozni, senki meg nem tanulhatja. Ennélfogva a pályadíj odaitélésénél figyelembe nem vétetett.

A más két dolgozat ellenben komolyan számba vehető.

A II. számú „Haladás“ jeligével rendkívül széles alapra van fektetve. Tervezett 75 paragrafust, abból csak 22 van kidolgozva, 53 pedig elmaradt az idő hiánya miatt. A mit kidolgozott, azt alaposan fejtegeti; előadja a szabályozási elvek megállapításához szükséges előismereteket, de a fő dologról, a tulajdonképeni szabályozásról, legalább mutatványül, kívánatos lett volna némi részlet.

Az I. számú „Zúgva, bögve törte át a gátot“ kerek egészet nyújt. Az egész tárgyaláson végig első sorban a csekély esésű magyar folyókat és magyar viszonyokat tartotta szem előtt, különös tekintettel lévén a mezőgazdaságra, de nem hagyta figyelmen kívül a többi idevágó szempontokat sem. A tárgy beosztása jó, a tárgyalás módja világos, a felsorolt adatok és idézetek csak is oly terjedelemben közöltetnek, a miöben a kérdés megvilágításához szükséges volt. Némi hátránya, hogy rajzokat nem közöl, de azért így is haszonnal olvasható.

Mindezeknélfogva a II. számú pályaművet „Haladás“

jeligével mellőzvé, a jutalom az I-ső számú pályamunkának íteltetett oda.

Felbontatván a jeligés levél, abból

Kvassay Jenő,

ministeri osztálytanácsos, az országos kulturmérnöki hivatal
főnökének neve tűnt elő.

A többi jeligés levelek felbontatlanúl elhamvasztattak.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én
tartott üléséből.

Gyulai Pál,

h. főtitkár.

VIII.

Jelentés az akadémiai választásokról.

A jelen nagygyűlésen megválasztottak:

Igazgató tagoknak:

Kautz Gyula, r. t.

Hunfalvy János, r. t.

Az I. osztályba:

Levelező tagnak:

Petz Vilmos, főgymnasiaumi tanár.

A II. osztályba:

Tiszteletli tagoknak:

Brassai Sámuel, r. t.

Báró Radvánszky Béla, l. t.

Rendes tagnak:

Schvarcz Gyula, l. t.

Levelező tagoknak:

Medveczky Frigyes, egyetemi tanár.

Báró Orbán Balázs, országgyűlési képviselő.

Pulszky Ágoston, egyetemi tanár.

Külső tagoknak:

Bodio Lajos, az olasz kir. statisztikai hivatal igazgatója.

Zakrzewski Vincze, krakkói egyetemi tanár.

A III. osztályba:

Osztályelnöknek:

Than Károly igazg. és rend. tag.

Levelező tagoknak:

Heller Ágost, főreáliskolai tanár.

Inkey Béla, földbirtokos.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 13-án tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,

h. főtitkár.

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

JUTALOMTÉTELEI.

1887.

(A cursiv betűkkel nyomtatott jutalomtételek már ki voltak
hirdetve.)

BUDAPEST.
NYOMATTA HORNYÁNSZKY VIKTOR.

1887.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA JUTALOMTÉTELEI.

(A cursiv betűkkel nyomatott jutalomtételek már ki voltak hirdetve.)

AZ I. OSZTÁLYBÓL.

1.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1887-ben vígjátékok versenyeznek. A verses forma előnyül tekintetik.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1887. szeptember 30. A jutalom 1888. márczius 19-én íteltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti Színház sajátja lesz és kiadásra a szerzőé marad.

2.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1888-ban szomorújátékok versenyeznek. A verses forma okvetetlenül megkivántatik.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1888. szeptember 30. A jutalom 1889. márczius 19-én íteltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti Színház sajátja lesz és kiadásra a szerzőé marad.

3.

A gróf Karátsongyi-jutalomért 1887-re komoly drámai művek versenyeznek, hová nemcsak szomorújátékok, hanem másnemű, u. m. történeti, regényes, polgári színművek, drámai erkölcsrajzok stb. is értetnek. A jutalom a

viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitüntetésre méltónak találhatik.

Jutalma két száz arany.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban a sajtóviszonyok oly változtával, hogy az írói tulajdon a színházak ellenében védve lenne, szerző három hónap alatt ki nem nyomtatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

4.

A gróf Karátsonyi-jutalomért 1889-re vígjátékok versenyeznek, ide értve a vígjáték valamennyi fajtát. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitüntetésre méltónak találhatik.

Jutalma két száz arany.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban a sajtóviszonyok oly változtával, hogy az írói tulajdon a színházak ellenében védve lenne, szerző három hónap alatt ki nem nyomtatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

5.

Péczely drámai jutalom.

A Péczely-pályadíjra tisztán a magyar történelemből vett színművek pályázhatnak, úgy tragédiák, mint középfajú drámák és vígjátékok, akár kötött nyelven, akár prózában írva, a melyek az 1886—1887. években megjelentek nyomtatásban, vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, valamely színpadon előadattuk, s kéziratban az Akadémiához, 1888. évi márczius hó utolsó napjáig beküldettek.

A már pályadíjat nyert színművek is pályaműveknek tekintetnek, kivéve a Karátsonyi-pályadíjjal, mint legnagyobb drámai pályadíjjal jutalmazott színműveket.

A pályadíj csak úgy adatik ki, ha a bíráló bizottság a pályaművek között jutalomra méltó színművet talál.

Ha a jutalmat nyert mű még nyomtatásban meg nem jelent, a szerző tartozik azt három hónap alatt kinyomatni, mit ha tenni elmulasztana, az Akadémia adhatja ki, mint bármely más munkáját, még pedig külön díj nélkül, és írójogi birtokában marad tíz évig.

A jutalom 1000 forint aranyban.

6.

Kívántatik az aesthetika története az ó- és középkorban.

Jutalma a Gorove-alapítványból száz arany.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

A Farkas-Raskó-alapítványból száz forint jutalom hirdettetik hazafias költeményre. mely lehet hymnus, óda, elégia, dal, ballada, beszélyke, tanköltemény vagy satira.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki. A jutalmazott mű a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt tartozik kiadni: ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

8.

Kívántatik ódai költemény, melynek tárgya lehetőleg a magyar nemzet hazafias küzdelmeinek érzelem- és eszmeköréből vétessék.

Jutalma a Bulyovszky-alapból 400 forint.

Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom csak önnálló becsű műnek adatik ki.

9.

Kívántatik elbeszélő költemény, melynek tárgya lehet történeti, mondai vagy a jelen életből vett. Szükséges azonban, hogy a mű lelemény, jellemrajz, compositió, költői tárgyalás, nyelv és versbeli technika tekintetében

költészetünk díszére szolgáljon. Ha ily önálló becsű mű nem találtatnék a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdetetik.

Jutalma az ifj. gróf Nádasdy Ferencz által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból kétszáz arany.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad, a ki tartozik azt egy esztendő alatt nyomtatásban kiadni.

10.

Fáy András életrajza s munkáinak kritikai méltatása.

Határnap 1887. szeptember 30.

Jutalma Lévay Henrik alapítványából 500 frt.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

11.

A Jordánszky- és Erdy-codex jellemző nyelvi sajátosságai. Nevezetesen mutatkozik-e köztök és miben és mily fokú rokonság? Akadhatni-e oly határozott vonásokra, a melyekből következtetést vonhatni leirójokra, keletkezésök helyére s talán idejére nézve is?

Határnap 1887. szeptember 30.

Jutalma a Marczibányi-alapítványból 40 arany.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

12.

Kazinczy Ferencz élete és munkái.

Jutalma a Lukács-alapítványból 2000 forint.

Ezen föladat megoldásására az Akadémia nyílt pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhívatnak, hogy a munka tervrajzát, és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, 1887. decz. 31-ig küldjék be.

Tervrajz alatt az Akadémia nemcsak a megírandó mű tartalmának vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek, munkája főbb szempontja s irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

A pályázók a tervrajzhoz készülő munkájokból okvetetlen mutatványt csatoljanak.

A II. OSZTÁLYBÓL.

1.

Az 1887-ik évi akadémiai nagyjutalom (200 arany) és Marczibányi mellékjutalom (50 arany) az 1881—1887. évkörben megjelent, a történelmi tudományok körébe tartozó munkák legjobbainak levén odaitélandók: figyelmeztetnek az ily munkák szerzői, hogy műveiket 1888. január végéig a főtitkári hivatalhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban e figyelmeztetésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldetett volna: hivatkozás történhetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázni kíván.

2.

A magyar műtörténelem az ó-keresztény, román, csúcsíves és renaissance korban, képző-művészeti tekintetben.

Határnap 1888. szeptember 30.

Jutalma a Péczely-alapból ezer forint aranyban.

A jutalom csak önálló becsű műnek íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Adassék elő a lengyel és a magyar közjog fejlődése összehasonlítva és kölcsönhatásában, Nagy-Lajostól a XVII. század végéig.

Jutalma Czartoryszki herceg adományából 1000 frt.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Adassék elő Magyarország egyes területei megszerzésének, elvesztésének és visszakapcsolásának története.

Jutalma a Lukács Mór-cz-alapítványból 1000 frt.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának íteltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

A nyomdászat története Magyarországon 1711-ig.

Határnap 1887. szeptember 30.

Jutalma a Gorove-alapból 100 darab arany.

A jutalom csak önálló becsű műnek íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

A karthausi rend története Magyarországon.

Határnap 1887. szeptember 30.

Jutalma az Oltványi-alapból 500 forint.

A jutalom csak önálló becsű műnek íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

A pályanyertes műből szerzője, ha kinyomatja, 3 példányt, ha pedig 2 év alatt ki nem nyomtatja, egy másolatot köteles a csanádi püspökség levéltárába beküldeni.

7.

Kivántatik a physiologiai lélektan rendszere a legújabb tudományos kutatások alapján.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Bézsán-alapítványból 1200 forint aranyban.

A jutalom csak önálló becsű műnek íteltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

8.

Kivántatik a nevezetesebb lélektani elméletek történelmi kifejlődésének kritikai ismertetése.

Határnap 1888. szeptember 30.

Jutalma a Lukács Krisztina-alapból 1000 forint.

A jutalom csak önálló becsű műnek íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

9.

Az állami vállalkozás méltatása, szemben a magán-, de különösen a részvénytársulati vállalkozással. A munka ne szorítkozzék kizárólag a pénzügyi eredményekre, hanem méltassa a különböző vállalkozási módok közgazdasági, forgalmi és humanitárius előnyeit is, a hazai tapasztalatok mellett a külföldieket is felkarolván.

Jutalma a Lukács Krisztina-alapból 1000 forint.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad; de ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

10.

Kivántatik a közgazdaság keretébe illesztett és ennek tanaival megvilágított gyakorlati mezőgazdasági kézikönyv, mely felölelje a földművelést, s ennek minden ágát, ideértve az erdészetet és állattenyésztést is. E célból a szerkesztendő műnek a hazában létező különféle gazdasági rendszerek kritikai ismertetéséből kell kiindulnia és összehasonlítva azokat egyrészt a külföldön dívó rendszerekkel, másrészt az ország különböző vidékeinek éghajlati, talaj- és népességi viszonyaival, nemkülönben kimutatnia, mely viszonyok között van helye kis-, közép- és nagy-birtokokon az intenzívebb gazdálkodásnak, a földjavításoknak, a gazdagabb felszerelésnek stb. s mennyire vehető igénybe e célból s mily mérvig a hitel?

Ezek után kimutatandó, hogy a hazai földművelés mily helyet foglal el saját és a világ közgazdaságában; mennyire hatnak rá vissza az utóbbinak termelési viszonyai és kereskedelmi versenye, s mikép kell fejlődni összes földművelésünknek, hogy egyeseknek s az országnak a lehető legnagyobb hasznot biztosítsa s egyidejűleg fejlődőképessége s állandó értéktermelése a jövőre is biztosítva legyen.

Határnap 1888. szeptember 30.

Jutalma a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület Fáy-alapítványából 3000 forint.

A jutalom csak oly munkának adatik ki, mely a tudomány európai színvonalát emeli vagy legalább föléri, és a hazai tudományosságának hasznos szolgálatot tesz.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad, köteles azonban azt egy év alatt legalább 300 példányban kinyomatni s három nyomtatott példányát a pesti hazai első takarékpénztár-egyesületnek díjtalanul átadni. A jutalom csak ezen feltételek teljesítése után fiztetetik ki.

11.

Hazánk nagyipara jelenlegi állapotának és a fejlesztésére szolgálható intézményeknek tárgyalása, egyuttal kimutatása az országban hol és miféle iparágoknak volnának meg természetes előfeltételei. E kérdés utolsó részének tárgyalásánál, bár a kézi (esetleg házi) ipar figyelembe vétele okvetlenül megkívántatik, a fősúly mégis a nagyiparra fektetendő.

Jutalma a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület Fáy-alapítványából 1000 forint.

Határidő 1888. december végeig tervrajz benyújtására nyílt pályázat útján.

Tervrajz alatt az Akadémia nemcsak a megírandó mű tartalmának vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek, munkája főbb szempontja s irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

12.

Fejtsék ki, statisztikai adatokkal bizonyítva, a szeszés italokkal való visszaélésnek befolyása a bűntettek szaporodó számára. Adassanak elő e társadalmi körállapot megszüntetésének, vagy legalább enyhítésének legcélszerűbb módjai, törvényhozás útján és azon kívül.

Határnap 1887. szeptember 30.

Jutalma a Sztrókay-alapból 100 arany.

A jutalom csak önálló, tudományos becsesel bíró munkának íteltetik oda.

A jutalmazott munkát szerző tartozik kiadni; ha ezt egy év lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

13.

Erdély mezőgazdaságának termelési viszonyai az utolsó két évtized alatt, különös tekintettel a termelési költségekre és jövedelmezőségre.

Fejtsék ki a fontosabb termékek termelési költsége, tekintettel a különféle művelési rendszerekre (kisbirtok, nagybirtok, feles gazdálkodás, bérlet stb.)

Jutalma az Első magyar biztosító társaság alapjából 500 frt.

Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

14.

Fejtsenek ki Németország valuta-politikájának előzményei, pénzügyi eredményei és közgazdasági hatásai.

Jutalma a Lévay Henrik alapítványából 500 forint.

Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom csak önálló, tudományos beccsel bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona, de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

15.

Magyarország közegészségi állapotának ismertetése, a bajok okai és a javulás föltételei.

Jutalma az *Ullmann*-alapítványból 360 frt aranyban.

Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

A III. OSZTÁLYBÓL.

1.

Tárgyaltassék a szarvasmarha-istállózás kérdése, mező- és nemzetgazdasági tekintetben.

Részletesen körülírva e mű a következő három részre osztandó:

A) Bevezetés.

Statisztikai alapon röviden elmondandó, hogy szarvasmarha-tenyésztésünk a közelebbi időkben mennyire csökkent, és hogy mily hátrányos ez nemcsak közvagyonossági, hanem magán mezőgazdasági tekintetben is, a mennyiben különösen a kiviteli baromkereskedés hasznától nagy mértékben elestünk. belföldön pedig úgy a hús (állati termék), mint az igásmarha nagyon megdrágult. Megvitatandók az állattenyésztés csökkenésének leglényegesebb és legközvetlenebb okai, kapcsolatban a tagosítással, legelőfelosztással és a szemtermelés túlhajtásával; kimutatandó, hogy a tagosításnak és legelőfelosztásnak nem szükséges következménye az állattenyésztés csökkenése, hogy mily nagy a szemtermelés túlhajtásának veszedelme, sok egyéb, de már csak a földerő-kimérülés és a trágyahiány szempontjából is, és hogy mily hasznos az állattenyésztés összefüggése a földmiveléssel még a szemtermelés tekintetében is; végre kifejtendő az istállózás előnye a legeltetés fölött, valamint általánosságban, azonkép az egyenlő földterületen tartható állatmennyiségre és jobb hasznosításra nézve.

B) Az istállós szarvasmarha-tenyésztés.

1. A szarvasmarha-tenyésztés különböző célja: hús-, tejelő- és igásmarhanevelés; — a tenyésztendő állatok szükséges megválasztása a cél különfélesége szerint, s az istállózásnak a különböző célú tenyészmarha részére való berendezése.

2. A tejelő marha istállózása, a tejjgazdaság berendezése és kezelése.

3. Iga alá szánt fiatal marha istállózása s az ehhez célszerű gazdasági berendezés.

4. Az igásmarha istállózása.

Minden tételnél kifejtendő, hogy melyik tenyésztés és használat milyen helyen, micsoda gazdasági viszonyok között ajánlatosb, melyikhez milyen épület, eszköz, berendezés,

takarmánytermelés vagy beszerzés kívántatik; — kifejtendő a különféle czélhoz képest a téli s nyári takarmányozás rendszere, — a különféle eledel és takarmány értéke, — az eledel különféle elkészítése, — az ehhez szükséges gépeszköz s előkészület ismertetése, magának a takarmányozásnak tetteleges vezetése, — végre a különféle tenyésztés hasznosítása s annak eredménye.

C) A szarvasmarha-istállózáshoz szükséges takarmány termelése, beszerzése s eltartásmódja.

1. A természetes kaszálók gondozása, javítása és készítése.

2. Az istállózáshoz leggyakrabban használni szokott szálas takarmányfélék termesztése: *a)* Luczerna. *b)* Veres lóhere. *c)* Takarmány-kukoricza. *d)* Bükköny. *e)* Baltaczim. *f)* Muhar. *g)* Takarmányrozs. *h)* Különféle kevert termelés, eltartás.

3. Gyök- és gumós takarmány-növény: *a)* Burgonya. *b)* Burgundi répa. *c)* Murok- vagy Sárgarépa. *d)* Csicsóka-termelés, eltartás.

4. Vásárolható takarmányhulladék: *a)* Sörmaláta. *b)* Pálinkamoslék. *c)* Olajpogácsa. *d)* Korpa.

5. A különféle szalmafélék becse az istállózás körül; használás.

6. A szemes eledel takarmányozási használhatósága.

7. Egész és félistállózási vetésforgás buzatermő agyagos földön, azután könnyebb középtalajon, végre ritkás homokon.

Jutalma a Lévay Henrik alapítványából 1000 forint.

Határnap 1887. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsü műnek ítéltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad; de ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

2.

Kívántatik az 1831-ig, a Magyar Tudományos Akadémia tényleges megalapításáig, magyar nyelven megjelent

természettudományi munkák és értekezések beható tárgyi és nyelvi megismertetése és önálló becsű irodalomtörténeti méltatása, különös tekintettel a műnyelv fokozatos fejlődésére.

Jutalma a Lukács Krisztina nevére, Lukács Móricz által tett alapítványból 1000 ft.

Határnap 1890. december 31.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Határozottassanak meg a közetalkotó ásványoknak főtörési együtthatói, legalább a natrium-fénnyre.

Jutalma a Vitéz-alapítványból 40 arany.

Határnap 1889. december 31.

A jutalom csak önálló, tudományos becsű munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munkát a szerző kiadni tartozik; ha ezt egy év lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

PÁLYÁZÁSI SZABÁLYOK.

1. Minden rendű pályáirat, a fönnt kitett *határnapokig*, az Akadémia **főtítkári hivatalához** (és így nem a főtítkár neve alatt) küldendő; azokon túl semminemű ily munka el nem fogadtatván.

2. A pályamű *idegen kézzel, tisztán írva, lapszámozva, kötve* legyen.

3. A *szerző nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétetes levelen ugyanazon jelige álljon, mely a pályamű homlokán. A pecsétetes levélben netalán följegyzett kikötések, föltételek vagy a versenyügy körül régtől fogva bevett szokásos eljárástól netán kivánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Álnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jeligés levél felbontása után kitetszenék, hogy a munka saját kezeírása a szerzőnek, műve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályáiratok kézíratai* az Akadémia levéltárában maradnak, s csak engedély mellett másolhatók le.

7. A gróf Teleki-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb műnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az absolut becs határoz.

8. Mindezen föladatakra, minden rendű akadémiái tagok is pályázhatnak.

Egyébiránt *bármely*, ha csak *formai szabálynak is elhanyagolása*, elejti a szerzőt a jutalomtól.

Kelt Budapesten, 1887. máj. 12.

GYULAI PÁL,
h. főtítkár.

JELENTÉS

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

MUNKÁLÓDÁSÁRÓL

ÉS

PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL

1887/88-ban.

BUDAPEST

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1888.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

JELENTÉS

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

MUNKÁLÓDÁSÁRÓL

ÉS

PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL

1887/88-ban.

BUDAPEST,
HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA
1888.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

I. A Magyar Tudományos Akadémiának 1887. május 16-ikától 1888. április 30-ikaig bezárólag 26 osztályülése és 12 összes ülése volt, összesen: 38.

1. Az I-ső vagyis **Nyelv- és Széptudományi Osztály** ülésein: 1887. június 6-ikán TELYFY IVÁN l. t. előadta «Jelentését új hellén munkákról» és PUTNOKY MIKLÓS mint vendég fölolvasta «Az Etymologicum Magnum Romaniae és az összehasonlító nyelvészet Romániában» című értekezését, továbbá bejelentetett Tüzberki Kóczán Ferencz 12000 forintnyi alapítványa magyar történelmi színművekre s a pályázati pontok formulázására bizottság küldetett ki. Október 3-ikán BUDENZ JÓZSEF r. t. «Alaktani magyarázatok» című értekezését adta elő s MAJLÁTH BÉLA l. t. «A sorsvető könyvekről» értekezett. Október 24-ikén SZINNYEI JÓZSEF l. t. székét foglalt «A birtokos személyragozásról» című értekezésével s HUNFALVY PÁL r. t. ismertette «Herman Ottó magyar halászlati könyvét nyelvészeti, néprajzi és régészeti tekintetben». Ugyanez ülésen a Csurgón tartott Csokonai-ünnepélyen az Akadémia képviseltetése elhatároztatott. November 21-ikén BAKSAY SÁNDOR l. t. székfoglaló értekezését olvasta fel ily czímen: «Fordítási kísérletek az Iliászból alexandrinekben», SIMONYI ZSIGMOND l. t. pedig «A nyelvújítás történetéhez» czímen értekezett.

Az 1888. évi január 2-ikán tartott ülésen LEHR ALBERT l. t. fölolvasta BRASSAI SÁMUEL t. t. «A szórend és accentus» című értekezését: VOLF GYÖRGY l. t. pedig jelentést tett a Jordánszky és Érsekújvári-codexek kiadásáról. Január 23-ikán PETZ VILMOS ujjonnan választott l. t. fölolvasta «Az antik tragikum s a három nagy görög tragikus jelentősége» című székfoglaló értekezését, BARNA FERDINÁND l. t. pedig «A mordva nép lakodalmi szokásainak részletezése és egyeztetése

a magyar nép hason szokásaival» című értekezését adta elő. Február 20-ikán PONORI THEWREWK EMIL r. t. «József főherczeg cigány nyelvtana s a cigányokra vonatkozó egyéb kutatások» című székfoglaló értekezését terjesztette az osztály elé. Márczius 19-én TÉLFY IVÁN l. t. «Három francia hellenista» cím alatt tartott értekezést. Április 23-ikán VOLF GYÖRGY l. t.: «A legrégebb magyar protestáns énekeskönyv. (A Batthány-codex kora és jelentősége)» című értekezését adta elő; PONORI THEWREWK EMIL r. t. pedig bemutatta dr. KASSAI GUSZTÁVNAK mint vendégnek «Platói tanulmányok» című értekezését.

2. A II. azaz **Bölcsélet-, Társadalom- és Történet tudományi Osztály** ülésain: 1887. június 13-án KÖVÁRY LÁSZLÓ l. t. székfoglaló értekezését «Történetünk eszmememete és nyugpontjai» felolvasta Csontos János l. t., WESZELOVSKY KÁROLYNAK mint vendégnek értekezését pedig: «Magyarország népességének idő előtt való elhalálózása, s mikép lehet e bajon segíteni?» Kőrösi József l. t. ismertette. Október 10-ikén SCHVARCZ GYULA r. t. olvasta fel székfoglaló értekezését: «Lucius Cornelius Sulla a római alkotmányjog történelmében» cím alatt, azután Hunfalvy János r. t. mutatta be ifj. JANKÓ JÁNOS «A Kongó vidékének hegy- és vízrajza» című dolgozatát. November 7-én CONCHA GYÖZŐ l. t. foglalt székelt «Egyéni szabadság és parlamentarismus» című értekezésével s ugyancsak székfoglaló értekezést olvasott CSAPLÁR BENEDEK l. t. is ilyen címen: «A magyar irodalomnak három előkelő Maecenása II. József korában». Deczember 5-ikén WCLASSICS GYULA l. t. olvasta föl székfoglaló értekezését ily cím alatt: «A bizonyítás tana a bünvádi eljárásban». SZILÁGYI SÁNDOR r. t. ismertette «A forradalmi országgyűléseket 1657—1661». DOMANOVSKY ENDRE l. t. pedig «Dante mint politikai író» című értekezését olvasta föl.

1888. január 9-ikén TÓTH LÖRINCZ r. t. fölolvasta következő értekezését: «A feyházokról. Fegyházi tanulmányok». KÖRÖSI JÓZSEF l. t. bemutatta a dr. Jekelfalussy József és dr. Vargha Gyula által szerkesztett s a nemzetgazdasági bizottság által kiadott statistikai Évkönyvet 1887-re. Az osztály KELETI KÁROLY r. tagnak köszönetet szavazott az e munka

létesítésében tanúsított fáradozásáért. DOMANOVSKI ENDRÉ l. t. ily című értekezését olvasta föl: «Paduai Marsiglius tana az államról és egyházzól.» Végre PULSZKY FERENCZ t. t. bemutatta TÉGLÁS GÁBORNAK mint vendégnek ily című értekezését: «A krásznai aranyrudak s azok bélyegei». Febr. 6-án PULSZKY ÁGOST l. t. «A jog- és állambölcsészet feladatai» című székfoglaló értekezését olvasta. SZÁDECZKY LAJOS pedig mint vendég előadta «Izabella királyné és János Zsigmond Lengyelországban (1552—1556)» című tanulmányát. Márczius 5-ikén báró ORBÁN BALÁZS mint ujonnan választott l. t. széket foglalt «A székely nemzet eredetéről» című értekezésével. LÁNG LAJOS l. t. «Magyarország népesedési mozgalmáról 1880—1885-ben» értekezett. Végre PIKLER GYULA mint vendég «Az objectiv létben való hit lélektana» című értekezését olvasta fel. Április 9-ikén SCHVARCZ GYULA r. t. «Tudomány és társadalom» című értekezését terjesztette elő s HAJNIK IMRE r. t. «Az örökös főispánság a magyar alkotmánytörténetben» című értekezését olvasta.

3. A III. azaz a **Mathematikai és Természettudományi Osztály** ülésén 1887. május 16-ikán KONKOLY MIKLÓS t. t. bemutatott «Egy új photographáló universal camerát. égi testek fölvételére», ugyancsak ő KÖVESLIGETHY RADÓ részéről «A szaggatott spectrumok elméletét» ismertette. HUNFALVY JÁNOS r. t. bemutatta THIRRING GUSZTÁV «Adalekok a kínai birodalom égalji viszonyainak ismeretéhez» című értekezésének II. (befejező) részét. KÖNIG GYULA l. t. VÁLYI GYULÁNAK ily című értekezését ismertette «A négyzetes alakok tanához». SZILY KÁLMÁN r. t. bemutatta Bolyai Farkas eredeti arczképét oly czélból, hogy arról a képes-terem számára másolat vétessék. Junius 20-án FODOR JÓZSEF r. t. fölolvasta ily című értekezését: «A vér hatása a lép-fene-bacillusokra». SZABÓ JÓZSEF r. t. «Az egyetemi ásványtani intézet euklasz-kristályáról» értekezett. JENDRASSIK JENŐ r. t. REGÉCZI NAGY IMRE egyetemi rk. tanár részéről bemutatta a következő értekezéseket: *a)* Egy újabb eljárás az áramerőt mutató foksor készítésére a bevezető Du-Bois-féle szánkakészüleken. — *b)* Az ingerület kiindulási helyének megállapítása az izomban bevezetett áramokkal való ingerlés-

kor. — c) Az ingerület látszólagos lappangási időszaka az izom közvetlen ingerlésekor». JURÁNYI LAJOS r. t. DIETZ SÁNDOR egyetemi tanársegéd részéről fölolvasta «A növények talajtálló irányának okairól» szóló értekezését. ANTAL GÉZA egyetemi tanár részéről «Egy új electrouethroskopot» mutatott be HÖGYES ENDRE l. t. LENGYEL BÉLA l. t. három savanyú-víz-elemzést tárgyaló értekezést mutatott be: a) MOLNÁR ENDRE budapesti gyógyszerész részéről: «A szántói savanyú-víz újabb vegyelemzése», b) SOLYMOSI LAJOS székelyudvarhelyi főreáliskolai tanár részéről: «A szepsi borvíz chemiai elemzése», c) HANKÓ VILMOS részéről: «A bodoki hideg savanyú ásványvizek elemzése». KÖVESLIGETHY RADÓ részéről: «Lockyer spectrál-módszerének elmélete és a spectrálvonalak rokonsága» című értekezést megismertette b. EÖTVÖS LORÁNT r. t. Végre KÖNIG GYULA l. t. az Értesítő számára bejelentette DAMECZKY MIHÁLYNAK «A felsőbb fokú congruentiák elméletéhez» című értekezését. Október 17-ikén HÖGYES ENDRE l. t. értekezett ily czímen: «Új módszer a veszettség megelőzésére harapás előtt». Ugyanő TANGL FERENCZ általános kór- és gyógytani gyakornok részéről előterjesztette a következő két dolgozatot: a) «Kísérleti kór- és szövettani tanulmányok a szív-túltengésről», b) «Szövettani tanulmányok a sejttest és mag közti viszonyról a misoticus oszlás alatt». MIHALKOVICS GÉZA r. t. PERÉNYI JÓZSEFNEK «A gyík amniosa és Wolf-féle csatornája» című értekezését adta elő. THANHOFFER LAJOS l. t. ANTAL GÉZA egyetemi tanárnak «A cystoskopikus képek a hólyag különböző bántalmairól» című értekezését ismertette. KÖNIG GYULA l. t. SCHLESINGER LAJOS részéről: «A Fuchs-féle függvények elméletéhez» című dolgozatot terjesztett elő. NEUMANN ZSIGMOND részéről «Eudiometrikus vizsgálatok vegyes ammoniak elegyekkel» című dolgozatot az egyetemi chemiai intézetből megismertette THAN KÁROLY r. t. Végre az osztálytitkár bejelentette BORBÁS VINCZE tanár dolgozatát: «A lemergi egyetem herbariumában levő Schur-féle erdélyi szegfűvekről». November 14-ikén KÖNIG GYULA l. t. Bolyai Farkas arithmetikai rendszeréről» értekezett. KOCH ANTAL l. t. részéről: «Coelestin és baryt új előfordulása Torda közelében» című értekezést előterjesztette

KRENNER JÓZSEF r. t. THIANHOFFER LAJOS l. t. olvasta «Újabb módszerek az idegsejtek kikészítésére» című értekezését. Az osztálytitkár bejelentett az Értesítő számára egy dolgozatot, melyet WARTHA VINCZE l. t. adott át ASBÓTH SÁNDOR kereskedelmi akadémiai tanár részéről ezen cím alatt: «Van-e a gabonaneműekben cukor?» Dr. LIEBERMANN LEÓ prioritásának megőrzése végett egy lepecsételt levelet adott át az akadémiai irattárban leendő megőrzés végett. Deczember 12-ikén FRÖILICH ISIDOR l. t. «Az elektro-dynamikus inductió differentiál-egyenleteinek integrációjáról» értekezett. KÖVESLIGETHY RADÓ részéről: «Michelson spectrálméletét» bemutatta FRÖILICH ISIDOR l. t. THIAN KÁROLY r. t. ily című dolgozatot mutatott be: «Közlemények az egyetemi chemiai intézetből».

1888. január 16-án LENHOSSÉK MIHÁLY részéről: «Összehasonlító bonczani vizsgálatok a velős hűvelyek fejlődéséről a középponti idegrendszerben» című értekezést bemutatta MIHALKOVICS GÉZA r. t. DADAY JENŐ részéről pedig «A magyarországi branchipus fajok átnézetét» HORVÁTH GÉZA l. t. ismertette. Február 13-ikán SCHULLER ALAJOS l. t. következő értekezéseit olvasta: *a)* «Az arzennek sárga illékony módosulásáról». — *b)* «A senurmontit és valentinít chemiai alkotásáról». KRENNER JÓZSEF r. t. «A piseki bertrandit optikai viszonyairól» értekezett. LENDL ADOLF műegyetemi tanársegéd részéről: «A pókok, különösen a kerekhálós pókok természetes osztályozásának megkísérlése» című tanulmányt előterjesztette KRIESCH JÁNOS l. t. LIEBERMANN LEÓ részéről: *a)* «A nuclein mesterséges előállítása». *b)* «Embryo-chemiai vizsgálatok» című dolgozatokat ismertette THIAN KÁROLY r. t. Márczius 12-én THIAN KÁROLY r. t. «A molekulasúlyok térfogatának egysége a gázoknál» című értekezését olvasta s ez előadás kapcsán SZILY KÁLMÁN r. t. indítványozta, hogy a felolvasó által tárgyalt egységek internacionális hírű tudósok nevére neveztesse el (Promt. Dalton, Gay-Lussac stb.). Azután LENGYEL BÉLA különféle ásványvizek chemiai elemzéséről értekezett, azokat főbb eredményeikben ismertetvén; végre ugyanő előterjesztette HANKÓ VILMOS budai reáliskolai tanár részéről: «Néhány új ásvány-

víz elemző készülék ismertetését». Április 16-ikán ENTZ GÉZA l. t. olvasta föl székfoglaló értekezését: «Tanulmány az Amoeba verrucosáról, különös tekintettel testének finomabb szerkezetére». Székfoglalót tartott HELLER ÁGOST l. t. is ily czímen: «A XIX. század physikai kutatásának mozgató eszméiről». THAN KÁROLY P. t. «Közlemények az egyetemi chemiai intézethől» czím alatt bemutatta WINKLER LAJOS tanársegéd ily czimű dolgozatát: «A vízben oldott oxigén meghatározása». Végre SZILASI JAKAB tanársegéd részéről: «A zöld ultramarin» czimű értekezést előterjesztette WARTHÁ VINCZE l. t.

II. Az **Állandó Bizottságok** működését a következő jelentések tüntetik elő:

1. A *Nyelvtudományi Bizottságnak* A) folyamathan levő munkálatai:

a) A *Magyar Nyelvtörténeti Szótár* szerkesztése lényegében be levén fejezve, tavaly óta a munka revisiója foly. pótlékok beiktatása s az egésznek lehetőleg egyöntetűvé tétele végett. De ez alatt a szótár kinyomatásának módzatai is megállapítatván, jelenleg az első 5 iva már ki van szedve.

b) Az új *Magyar Tájszótár*ra való anyag-gyűjtés egészben be van fejezve, s még ez évben a tulajdonképi szerkesztés fog elkezdetni.

c) A magyar *Mesterműszótár* szerkesztője a II. rész vagyis a tulajdonképi szótár kidolgozásához ért: de az I. rész ez évben költség hiánya miatt még ki nem adható.

d) A *Votják szótár*nak, melyet dr. Munkácsi Bernát 1885-iki tanulmányújáról hozott nyelvanyagból kidolgozott, teljesen elkészült kézírata kinyomatásra vár: terjedelme több mint 30 iva tehető.

B) A Bizottság kiadásai:

a) A *Nyelvtudományi Közlemények*ből megjelent a XX. kötet III. füzeté: sajtó alatt van a XXI. köt. I. füzeté (Dr. Munkácsi B. «Csuvas nyelvészeti jegyzetei»-vel). Egy-szersmind mint különnyomatok a XX. kötetből: «Három Karagöz-játék» dr. Kúnos Ignácztól; «Az ugor nyelvek összehasonlító alaktana» II. füz. Budenz J -tól; Ugor füzetek, 8-ik szám: «Svéd-lapp szövegek. II. Jemtlandi nyelv» dr. Halász Ignácztól.

b) Ugor füzetek, 9-dik szám: *Svéd-lapp nyelv*, III

«Ume- és Tornio-lappmarki nyelvmutatványok», gyűjtötte és fordította dr. Halász Ignác.

c) Dr. Kúmos Ignác *Oszmán-török népköltési gyűjteményének* elkészült és megjelent az I. kötete: «Oszmán-török népmesék» XLV és 328 l. 8-adr. (74 mesével); sajtó alatt van a II. köt. (eddig kinyomatva 6 iv: 75—90 mese).

d) A *Nyelvemléktár*ból még sajtó alatt van a XV. köt.: de megjelent, az előszók elkészültével, a IX., X. kötet (Érsekújvári codex) meg a «Régi Magyar Nyelvemlékek» V. kötete (Jordánszky-codex a Csemesz-töredékkel).

Végül még megemlítendő, hogy a Nyelvt. Bizottság *nyelvészeti tanulmányútra a vogulok* földére küldte ki dr. Munkácsi Bernátot, a kihez ethnographiai tanulmány végezt dr. Pápai Károly csatlakozott, kit a Bizottság szintén segélyezésben részesített.

2. Az *Irodalomtörténeti Bizottság* kiadásában:

A) Megjelent:

Bayer Józsefnek «A magyar játékszín története» című pályadíjat nyert munkája két kötetben.

B) Közelebb meg fog jelenni:

1. A külföldön tanult magyarok névsorából két füzet.

2. A régi magyar költők tárából a VI. kötet.

3. Pesti Gábor Évangelisták fordításának. és

4. Dévai B. Mátyás magyar nyelven írt hittudományi művének új kiadása.

C) Sajtó alatt:

1. A régi magyar költők tára VII. kötete.

2. Az Irodalomtörténeti Emlékek II. kötete.

D) Előkészítették:

a) Kazinczy Ferencz összes műveinek.

b) Szabó Károly Bibliographiája III. kötetének.

c) Az egyetemi könyvtár 98. sz. codexének kiadása.

3. A *Classica-Philologiai Bizottságnak* «Görög és latin remekírók» című fordítási gyűjteménye, mely kétféle, úgymint bilingvis és tisztán magyar kiadásban jelenik meg, s melynek eddigi kötetei Anakreon, Cicerónak a kötelességekről szóló munkáját s Gaius római jogi institutióinak négy könyvét foglalják magukban, folyó évben a következő munkákkal gyarapodik:

1. A teljes Thukydides bilingvis és magyar kiadásával. Ford. Zsoldos Benő. első és második kötete már megjelent, III. kötete szedés alatt van.

2. A Görög Anthologia bilingvis és magyar kiadásával. Ford. Pónori Thewrewk Emil. Szedés alatt van.

3. Dr. Barna Ignác magyar Aeneisével, mely ez év leforgása alatt fog megjelenni.

A bizottság szövegkiadási vállalatából: a Pindar-scholionok Ábel-féle kiadásából. 28 ív van kinyomatva. A teljes munka még ez évben elkészül.

4. *Történelmi Bizottság* következő munkákat adott ki 1887. folyamában és 1888. évben a jelen nagygyűlésig: Dr. Wenczel Gusztáv. A magyar mezőgazdaság története. Gelcich-Thallóczy. Ragusai oklevéltár.

Marczaly Henrik. II. József és kora. III. köt.

Szilágyi Sándor. Erdélyi országgyűlési Emlékek. XII. köt.

Pesty Frigyes. Magyarország helynevei. I. köt.

Gergelyi. Alvinczy Okmánytára. III. köt.

Sajtó alatt van:

Nagy Imrétől. A hazai Okmánytár VII. köt.

Anjoukori Okmánytár VI. köt.

Index az Árpádkori új Okmánytárhoz.

A defterek II. kötete.

Szilágyi Sándor. Erdélyi Országgyűlési Emlékek. XIII. köt.

Beke János. II. Rákóczy György portai levelezése.

Sajtó alá kész:

Acsády Ignác. A magyar pénzügy I. Ferdinánd alatt. A Corpus statutorum municipalium II. kötete.

Segélyezések:

A Történelmi Tárnak évi 1000 fittal.

Másolatokat szerzett a herceg Lobkovitz raudnitz-i levéltárából.

5. Az *Archaeologiai Bizottság* folytatta 1887-ben kiadási működését.

Az *Archaeologiai Értesítő* megjelent bő, az archaeologia minden mezejét elfoglaló tartalommal. Hosszabb és jelentékenyebb czikkei ezek:

A magyar viselet az Árpádok és Anjouk alatt. Dr. Boncztól.

Egy fejezet hazai ötvösségünk történetéből, Dr. Hampeltől.

A bácskai u. n. római sánczok, Fröhlich Róberttől.

Nürnbergi mesterpoharak, Radicsics Jenőtől.

Bel- és külföldi érmek magyarázata, Réthy Lászlótól.

Trencsén vára, Könyöki Józseftől.

Az ó-budai papföldi ásatások Kusinszkytól.

Régi sírkövek, Csergheő Csomától.

Különféle leletek (bélyeges aranyrudak).

Mátyás király trónszőnyege, Lubóczitól.

Építész emlékeink osztályozása, Henszlmantól.

Az *Archaeologiai Közlemények* számára sajtó alá adattak Téglás (Gábornak több rendbeli cikkei, melyek többnyire az erdélyi bányászatra, a rómaiak korában, vonatkoznak. Téglás első, ki erre különös figyelmét fordította.

• 6. A *Nemzetgazdasági és Statistikai Bizottság* működése a következő három irányban folyt:

I. Irodalmi működés. a) Nemzetgazdasági írók tára.

Smith «A nemzetek jólété»-nek I. kötetéből az első ívek a nyomdába adattak.

Sismondi «a politikai gazdaságtan új alapelvei» című művének fordítása *Enyedi Lukácsra* bízott.

b) Kereskedelmi műszótár. E vállalat állapotáról a múlt évben részletesebb jelentést tettünk. Hozzáteszük, hogy e mű 1887 őszével 48 ívnyi terjedelemmel két kötetben *Dr. Ballagi Mór és György Aladár* szerkesztése mellett megjelent.

c) A nemzetgazdasági és statistikai évkönyv IV. kötete az országos statistikai hivatal közreműködése mellett *Dr. Jekelfalussy József és Dr. Vargha Gyula* szerkesztése alatt, mint az új folyamnak I. kötete megjelent, és a mellett, hogy a hazánk megismertetésére szolgáló legújabb adatokat tartalmazza, még hosszabb visszapillantásokat, nemzetközi összehasonlításokat és magyarázó szöveget is nyújt. A nem kevesebb mint 36 ívből álló mű előállítására csakis 300 frrtal terheli az Akadémia költségvetését, míg többi költségét az országos statistikai hivatal fedezi. Jelenleg az V. évfolyam már is munkában van.

d) Nemzetgazdasági Szemle. E vállalat valamint az előbbi évben úgy a jelenben is 1800 frrtal segélyeztetett a

bizottság részéről. *Dr. Heltai Ferencz* szerkesztése alatt. 12 havi füzet 60 ívnyi terjedelemben, megjelent.

e) *A Budapesti Szemle* valamint az előbbi években úgy a mostaniban is 1200 frrtal segélyezett azon kötelezettséggel, hogy 20 ív társadalmi, nemzetgazdasági vagy statisztikai tartalmú értekezéseket közöljön.

f) *Honismertető*. Ezen vállalathól, mely a haza legkülönfélébb részeiről összegyűjtött munkatársak közreműködésével készül, az első kötet még ez év vége felé fog kiadatni. Jelenleg már is ki vannak szedve Zólyom ismertetése *Grünwald Béla*, Pozsonyváros ismertetése *Dr. Pisztóry Mór* és Liptó ismertetése *Szmrecsányi Aristid* tollából. Ezekhez még a folyó tavaszi idényben fog csatlakozni *Plachy Bertalantól* Hont megyének, valamint *Sváby Friggyestől* Szepes megyének ismertetése.

II. *Felolvasások*. Az 1887. évi december hó 13-án TREFORT ÁGOSTON elnök úr megnyitó beszédével megkezdett felolvasások a következők:

December 13-án, DR. BERNÁT ISTVÁN, fogalmazó a földm. és keresk. ministeriumban, mint vendég: «A magyar malomipar állásáról a világpiaczon, különös tekintettel az amerikai versenyre».

Ugyanazon napon KÖRÖSI JÓZSEF I. t. észrevételei amerikai útvjáról, különösen a magyar kivándorlásról.

1888. január 28-án, BOSSÁNYI ENDRE, a szesztermelők országos egyesületének titkára, mint vendég: «A szeszadó-törvényhozásról és annak befolyásáról az alkoholizmusra».

Február 25-én, DR. JEKELFALUSSY JÓZSEF, bizottsági tag, osztálytanácsos az országos statisztikai hivatalban: «A nemzetiségek befolyásáról az erdélyrészi megyék népnövekvésére».

Márczius 24-én, DR. NEMÉNYI AMBRUS, orsz. képviselő, mint vendég: «Az állam határaitól».

Április 7-én, SZMRECSÁNYI ARISTID, a liptómegyei erdészeti bizottság elnöke, mint vendég: «Liptó megye gazdasági és művelődési állapotának ismertetése».

Április 28-án, BEDŐ ALBERT I. t.: «Az árvizek és az erdőpusztítás;» továbbá: SVÁBY FRIGYES: Szepesmegye gazdasági s művelődési állapota.»

A fölolvadásokhoz ismételten hosszabb viták is fűződtek.

III. Folyó ügyek. A bizottság e jelentés szerkesztéseig 11 ülést tartott, u. m.: 1887. november 29-én, deczember 13-án. 1888. jan. 3-án és 21-én, február 10-én és 25-én, ugyanakkor felolvasó ülés is; márczius 24-én, ugyanakkor felolvasó ülés is; április 7-én, ugyanakkor felolvasó ülés is. 39 tárgy nyert elintézését.

A bizottság az osztály megbízásából véleményt adott az «Oesterreichisch-ungarische Revue» támogatásáról, és Wachtel Aurélnak az európai adórendszeréről írt munkájáról: továbbá fogalmazta a Dóra-, valamint az első magyar biztosító-társaság díjára kitézendő kérdéseket.

Kültagokul megválasztottak: *Dr. Kovács Gyula*, a miskolczi kereskedelmi kamara titkára, *Dr. Pisztóry Mór*, pozsonyi akadémiai tanár, és *Dr. Vargha Gyula*, ministeri titkár az országos statisztikai hivatalban.

7. A *Mathematikai és Természettudományi Bizottság* kiadásában megjelentek a következő dolgozatok:

1. Dr. Roth Samu «A hajdani jégárak nyomai a magas Tatra déli oldalán» 3 táblával.

2. Dr. Örley László «A magyarországi pióczák faunája» 1 rajzzal.

3. Lendl Adolf «A magyarországi Tetragnatha-félékről» 5 táblával.

4. Dr. Daday Jenő «A Tintinnodeák szervezeti viszonyai» 2 táblával.

5. Dr. Lovassy Sándor «Adalékok Magyarország ornithológiájához vonatkozólag a fészkelési és elterjedési viszonyokra».

6. Dr. Lovassy Sándor «Adalékok Gömörmege madárfaunájának ismeretéhez».

7. Dr. Simonkai Lajos «Hazánk és a Földkerekség Hársfajainak bíráló átnézete» 2 táblával.

8. Simonkai Lajos «Magyarország és környékének zanótjai».

A bizottság részéről tudományos kutatásokra segílyt nyertek:

1. Gotthard Jenő, spektral-kutatásokra.

2. Dr. Hankó Vilmos, a karbolsav festőanyagának megvizsgálására.

3. Dr. Szádeczky Gyula, a tokaj-eperjesi hegyláncban ryolithok gyűjtésére.

4. Dr. Lenhossék Mihály, az agyvelő fejlődésének kutatására.

5. Dr. Daday Jenő, a hazai Myriopodák tanulmányozására.

6. Dr. ifj. Apáthy István, a piócák fejlődéstani bűvarlatára.

7. Mocsáry Sándor Bács- és Torontálmegyékben rovarok gyűjtésére.

8. A kir. magy. Természettudományi Társulat Hermann Ottónak a madarakról szóló népszerű munkájának elősegítésére.

8. A *Hadtudományi Bizottság* 1887-ik évi dotációját a «Magyar Katonai Évkönyv» első kötetének költségei teljességgel fölemésztették s így a bizottság a lefolyt 1887-ik év második felében tervbe vett vállalatai egyikét sem indíthatta meg.

A bizottság mindazonáltal megtette az előkészületeket a «*Magyar Katonai Évkönyv*» második kötetének kiadására. miután azonban a költségek fedezésére vonatkozó kérelme az igazgató-tanács által nem teljesítettett, a kiadást elejteni volt kénytelen.

Hasonló kedvezőtlen megoldást nyert a bizottság által kezdeményezett *magyar hadi műszótár* ügye is, a mennyiben a szótár költségeire vonatkozó tárgyalások eredményre nem vezettek, a bizottság pedig szerény dotációja mellett egy ily nagy és költséges vállalatba nem foghatott.

Az *1888-ik évre* a bizottság abban állapodott meg, hogy mellőzve egyelőre a költségek hiánya s más akadályok miatt meg nem valósítható vállalatokat, arra fog törekedni, hogy a magyar történeti és katonai irodalom egyik, eddig legkevésbé művelt ágának, a magyar hadtörténelemnek fejlesztését előmozdítsa s e célból egy *magyar hadtörténeti folyóiratot* alapít.

Az előkészületek erre részben még az 1887-ik év második felében, részben ez év elején megtétetvén, a folyóirat «*Hadtörténelmi Közlemények*» cím alatt ez évben valósággal megindult s első, $10\frac{3}{4}$ nyomtatott ivre terjedő és több melléklettel ellátott füzete az 1888-ik év márczius havában megjelent; második füzete pedig szintén oly módon van előkészítve, hogy az tervszerűleg, az az június hóban, szintén meg fog jelenni.

E vállalat, melyben a bizottság tagjai is tevékeny részt vesznek, általában úgy szellemileg mint anyagilag elegendőképen biztosítva van s a bizottság reméli, hogy az úgy a magyar hadtörténelem iránti érdeklődés fölébresztésére, mint nemkülönbén a magyar irodalom ez eddig mostohán kezelt ágának fölvirágoztatására is alkalmas eszköz leend.

Az anyagi biztosítást nagyban megkönnyebbitette a honvédelmi minister úr ő nagyméltóságának bőkezűsége, ki a honvéd csapatkönyvtárak számára a folyóirat 100 példányát megrendelte, mint nemkülönbén a honvéd tisztikar, melynek tagjaiból az előfizetők túlnyomó nagy része áll.

Bárha ezek szerint a bizottság tevékenysége a folyó év első felére nézve csupán a megnevezett folyóirat megalapításából s megindításából állt is, mégis hiszi, hogy vállalatával a magyar hadtudományi irodalomnak fontos szolgálatot tett, melynek hatása a jövőben el nem marad.

9. *A Könyvkiadó Bizottság* öt ülésben intézte el (1887. márcz. 7., október 31., november 24., 1888. febr. 20. és ápril 14.) a Könyvkiadó Vállalat folyó ügyeit. Munkásságát főkép az 1887-tel megindult ötödik cyclus berendezése vette igénybe. Ennek tervrajzát a bizottság elkészítette, szétküldte s az első évi folyamat is közrebocsátotta. Határozatai között nevezetesebb, hogy a Révai testvérek budapesti könyvkiadó céggel szerződésre lépett a vállalat minden egyes kötetének azonnal megjelenése után, de az előfizetésnél jelentékenyen magasabb áron, könyvárusi forgalomba bocsátása iránt. E szerződés értelmében az új, ötödik cyclus megjelent kötetei már egyenkint is kaplatók voltak. A régiebb cyclusokból fennmaradt csonka példányok felhalmozódása is szükségessé tette

azt az intézkedést, hogy e példányok, esetleges kiegészítések céljából, antiquáriusi úton és olcsóbb áron forgalomba hozassanak.

Az első vagy történelmi sorozatból 1887 őszén megjelentek a következő munkák:

1. Mac Carthy művének, *Anglia története korunkban*. harmadik és befejező kötete. (Ford. Szász Béla.)

2. Thierry Amadé ötödik századi római elbeszéléseiből: *Aranyszájú Szent János és Eudoxia császárné, a keresztény társadalom keleten*. (Ford. Öreg János.)

3. Ratzel Fridrik anthropogeográfiája: *Az ember és a föld*. (Ford. Simonyi Jenő.)

Sajtó alatt van: Soreltól *Európa és a forradalom*. (Ford. Szathmáry György.)

A második vagy irodalmi sorozatból megjelentek:

4. Beöthy Zsolt ily című munkájának: *A szépprózai elbeszélés a régi magyar irodalomban* második kötete.

5. Villemain *Pindarja* (az ó és középkori lyrai költészet története. Ford. Csiky Gergely) egy kötetben.

Sajtó alatt van: Sainte-Beuve *Irodalmi és történelmi arcképeiből* (ford. Wohl Janka) egy kötet.

A harmadik sorozatból megjelentek:

6. Medveczky Frigyesztől *Társadalmi elméletek és eszmények*, egy kötetben.

7. Berryer *Válogatott törvényszéki beszédei* (ford. és bevezette Tóth Lőrincz) egy kötetben.

Sajtó alatt vannak: Concha Győző *Ujkori alkotmányok* című munkájának második, Angliát tárgyzó kötete, s Leroy-Beaulieutól a szociális elméletek jelen állása, *Collectivismus* címmel. (Ford. Sasvári Ármin.)

Mind a három sorozatból az évi illetmény ez idétt is ősszel fog szétküldetni a vállalat aláíróinak, kik a régibb köteteket is mind leszállított áron kaphatják meg.

III. **Az összes akadémiai ülésekben** emlékbeszédeket tartottak: 1887. október 31-én KONKOLY MIKLÓS tiszteleti tag OPPOLZER TIVADAR kültag fölött, ugyanakkor SZABÓ KÁROLY rendes tag LADÁNYI GÉDEON levelező tag fölött; november

28-án GÁLGÓCZY KÁROLY levelező tag KORIZMICS LÁSZLÓ tiszteleti tag fölött; 1888. január 30-án GÁLGÓCZY KÁROLY levelező tag ZLAMÁL VILMOS levelező tag fölött; február 27-én ZICHY ANTAL tiszteleti tag FÁBIÁN GÁBOR rendes tag fölött; április 30-án TÓTI LŐRINCZ rendes tag TANÁRKY GEDEON levelező tag fölött.

1887. május 23-án Bolyai Farkas lev. tag arcképének a képes teremben elhelyezése határozatott.

Június 27-én Kóczán Ferencz drámai jutalom-alapítványának szabályai állapították meg.

Bejelentetett, hogy az Akadémia fölterjesztésére, a vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter úr Gruber Lajos egyetemi magántanárt a központi meteorológiai intézet igazgatójává nevezte ki.

Az Akadémia elnöke megbízott, hogy Brassai Sámuel r. és Kacskovics Lajos l. tagnak, kik a szünet alatt akadémiai tagságuk félszázados jubileumát ünnepelik, az Akadémia szerencsekívánatait fejezze ki.

Október 3-án bemutatattak a beérkezett pályamunkák és szabályszerű megbirálás végett az osztályokhoz tétettek át.

Október 31-én bejelentetett, hogy az Akadémia ajánlatára, a vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter úr Soltész Árpád bölcsészethallgatónak ösztöndíjat engedélyezett, oly czélból, hogy magát a bécsi egyetem mellett főnnálló történet-tudományi intézetben kiképezze.

November 28-án elhatározatott, hogy gróf Széchenyi István iratai III. kötetében a hírlapi czikkek gyűjteménye fog közzététetni.

A könyvtári bizottság ajánlatára, több hazai intézet részére az akadémiai kiadványok megküldése határozatott.

Deczember 19-én az osztályok és bizottságok jövő évi munkaterveiket és költségelőirányzataikat terjesztették elő.

1888. január 9-én br. Sennyei Pál ig. tag, elhunytá alkalmából elhatározatott, hogy özvegyéhez részvétírat intézesség és emlékezete emlékbeszéddel ünnepeltessék meg.

Január 30-án a költségvetés benutattatott. Ezzel kapcsolatban Pauler Gyula és Thaly Kálmán r. tagok indítványai

alapján, a költségvetés tárgyalásának módjára nézve, javaslat előterjesztése végett bizottság küldetett ki.

Bemutattattak a nagyjutalomért és Marczibányi mellékjutalomért versenyző munkák.

Február 20-án bemutattattak az osztályok és bizottságok véglegesen megállapított költségvetései.

Dr. Rózsay József orvos és természettudományi jutalom-alapítványának szabályai állapították meg.

Márczius 19-én a Teleki drámai jutalom Gerő Károly «Eladó leány» című vígjátékának ítéltelet oda.

Márczius 26-án felolvastatott a Karátsonyi-jutalom tárgyában a bíráló bizottság jelentése, melynek javaslatára a jutalom ki nem adása határozottatott.

Április 30-án bemutattattak a Péczely drámai jutalomért versenyző munkák és a tagajánlások.

Felolvastatott a Farkas-Raskó-pályázatról szóló jelentés, mely szerint a jutalom ki nem adása határozottatott.

Az Akadémia a következő ünnepélyeken és tudományos gyűléseken volt képviselve:

Flórenczben a dóm új homlokzatának leleplezése és Donatello születése 500-ik évfordulójának ünnepélyén.

A közművelődési egyesületek budapesti congressusán.

A Deák-szobor leleplezésénél.

A budapesti kir. orvosegylet félszázados jubileumán.

Az Ipolyságon tartott Ipolyi-émlékünnepen.

A Csurgón tartott Csokonai-émlékünnepen.

Stoczek József akad. másodelnök a negyvenéves tanári pályájának betöltése alkalmából a műegyetem által rendezett ünnepélyen.

IV. Az Akadémia által kiadott munkák, folyóiratok és időszakos nyomtatványok sora (ide nem számítva a csupán segélyzettek) a következő:

M. T. Akadémiai Almanach 1888-ra. (Szerkeszti dr. FRAKNÓI VILMOS főtitkár).

A M. T. Akadémia Évkönyvei. XVII. 4 drb. (Szerkeszti dr. FRAKNÓI VILMOS főtitkár.)

A M. T. Akadémia Értesítője. XXI. évf. (1887.) 4., 5., 6., 7., 8. XXII. évf. (1888.) I. sz. (Szerkeszti a főtitkár).

*Emlékbeszéd*ek a M. T. Akadémia elhunyt tagjai fölött.
(Szerkeszti a főtítkár.)

- IV. köt. 6. sz. JOANNOVICS GYÖRGY. Emlékbeszéd Pom-
péry János I. t. fölött.
— » 7. » SZILÁGYI SÁNDOR. Emlékbeszéd Gyárfás
István I. t. fölött.
— » 8. » VADNAY KÁROLY. Emlékbeszéd Kovács
Pál I. t. felett.
— » 9. » SZABÓ KÁROLY. Emlékbeszéd Ladányi
Gedeon I. t. felett.
— » 10. » GALGÓCZY KÁROLY. Emlékbeszéd Koriz-
mics László t. t. felett.

I. Osztály és bizottságai.

- Dr. ÁBEL JENŐ. Az ó- és középkori Terentius biographiák
(Nyelvtud. Ertek. XIV. 1. sz.)
- BARNA FERDINÁND. A mordva nép házassági szokásai. (Nyelv-
tud. Ért. XIV. 3. sz.)
- BUDENZ JÓZSEF. Az ugor nyelvek összehasonlító alaktana.
II. füz. (Külön lenyomat. Nyelvt. Bizotts.)
- JOANNOVICS GYÖRGY. Szórendi tanulmányok. II. rész. — Szék-
foglaló. (Nyelv. Ért. XIV. 2. sz.)
- JÓZSEF FÖHERCZEG. Czigány nyelvtan. Románo Csibákero
sziklaribe.
- KÁLMÁNY LAJOS. Mythologiai nyomok a magyar nép nyelv-
ben és szokásaiban. A hold nyelvahagyományainkban.
(Nyelvt. Ért. XIV. 5. sz.)
- Dr. KUNOS IGNÁCZ. Három karagöz-játék. (Külön lenyomat.
Nyelvt. Bizottság.)
- Dr. KUNOS IGNÁCZ. Oszmán-török népköltési gyűjtemény. I.
köt. Oszmán-török népmesék.
Nyelvtudományi közlemények. XX. 3. füz. (Nyelvtud. Bizotts.)
Nyelvemléktár. IX., X. köt. (Nyelvt. Bizottság.)
- PUTNOKY MIKLÓS. Az etymologicum magnum Romaniae. (Nyelvt.
Ért. XIV. 6. sz.)
- Régi magyar nyelvemlékek. IV. k. 2. osztály. V. köt.

- SIMONYI ZSIGMOND. A magyar határozók. I. köt. 1. fele.
 SIMONYI ZSIGMOND. A magyar szótók. Általános rész. (Nyelvt.
 Ért. XIV. 7. sz.)
 Ugor füzetek. 8. sz. (Külön lenyomat. Nyelv. Bizottság.)

II. Osztály és bizottságai.

- Archaeologiai Értesítő. Uj folyam. VII. 3., 4., 5. VIII. 1., 2.
 sz. (Arch. Bizottság.)
 BALLAGI ALADÁR. Colbert. I. rész.
 BAYER JÓZSEF. A nemzeti játékszín története. I., II. köt. (Iro-
 dalomtört. Bizottság.)
 BUNYITAY VINCZE. Szilágymegye középkori műemlékei. (Tör-
 ténettud. Érték. XIII. 6. sz.)
 DOMANOVSKI ENDRE. Dante mint politikai író. (Társadalmi
 Érték. IX. 5. sz.)
 Erdélyi országgyűlési Emlékek. XII. köt. (Tört. Bizottság.)
 GELCICH JÓZSEF. Ragusa és Magyarország összeköttetéseinek
 oklevéltára. Diplomatarium relationum Reipublicae Ragusa-
 sanae cum Regno Hungariae). (Történ. Bizotts.)
 LÁNG LAJOS. A közép oktatás hazánkban. (Társad. Érték.
 IX. 3.)
 Magyar történelmi Emlékek. (Monumenta Hungariae Historica.)
 I. oszt. 28. kötet. Alvinczy Okmánytára. III. köt. (Tört.
 Bizottság.)
 MARCZALI H. Magyarország története II. József korában. III.
 köt. (Tört. Bizottság.)
 Név- és tárgymutató MARCZALI HENRIK «Magyarország tör-
 ténete II. József korában» című munkája I., II., III.
 kötetéhez. (Tört. Bizottság.)
 PÉCH ANTAL. Alsó-Magyarország bányamivelésének története
 II. köt.
 PESTY FRIGYES. Magyarország helynevei történeti, földrajzi és
 nyelvészeti tekintetben. I. köt. (Tört. Bizottság.)
 DR. PULSZKY ÁGOST. A jog- és állambölcsészet feladatai. (Szék-
 foglaló. Társad. Ért. IX. 7. sz.)
 SCHVARCZ GYULA. Az athenei állam és társadalom jelentő-
 sége az emberi haladásra nézve Kleisthenestől Ephial-
 tesig. (Társ. Ért. IX. 2. sz.)

- SCHVARCZ GYULA. Lucius Cornelius Sulla a római alkotmány-
jog történelmében. (Székfoglaló. Társ. Érték. IX. 4. sz.)
- Dr. SZÁDECZKY LAJOS. Izabella és János Zsigmond Lengyel-
országban. 1552—1556.
- TÓTH LÖRINCZ. Fegyházi tanulmányok. (Társ. Érték. IX. 6. sz.)
- WENZEL GUSZTÁV. Rosztizlav galicziai herceg IV. Béla
magyar királynak veje. (Tört. Érték. XIII. 8. sz.)
- WENZEL GUSZTÁV. Magyarország mezőgazdaságának törté-
nete. (Tört. Biz.)
- ZSILINSZKY MIHÁLY. Az eperjesi tanácskozmány 1647/8-ban.
(Tört. Érték. XIII. 7. sz.)

III. Osztály és bizottságai.

- Dr. DADAY JENŐ. Új adatok Erdély denevér faunájának ismer-
tetéhez. (Természettud. Érték. XVI. 7. sz.)
- Dr. DADAY JENŐ. A tintinnódeák szervezeti viszonyai. (Mathem
és természettud. közl. XXII. 4. sz.)
- Dr. DIETZ SÁNDOR. A sparganium Tourn és typha Tourn
virág és termés fejlődése. (Természettud. Ért. XVII. 2. sz.)
- Dr. FODOR JÓZSEF. A vérnek bacterium-ölő képességéről.
(Természettud. Érték. XVII. 4. sz.)
- JENDRÁSSIK JENŐ. Dolgozatok a kir. m. tud. Egyetem élettani
intézetből: Dr. Regéczi Nagy Imrétől. I. Egy újabb
eljárás az áramerő mutató foksor készítésére a beve-
zető du Bois-féle szánkakészüléken. II. Az ingerület
kiindulási helyének megállapítása az izomban. beveze-
tett áramokkal való ingerléskor. III. Az ingerület lát-
szólagos lappangási időszaka az izom közvetlen inger-
léskor. (Természett. Érték. XVII. 5. sz.)
- Dr. KOCH ANTAL. A brassói hegység földtani szerkezetéről és
talajvíz viszonyairól. (Természett. Ért. XVII. 3. sz.)
- KONKOLY MIKLÓS. 855 állócsillag spectruma a déli öv átku-
talásának III-ik része 0°-tól 15°-ig. Hora XII—XVIII.
(Mathem. Értekez. XIII. 3. sz.)
- KÖNIG GYULA. A dinamika alapegyenleteinek jelentéséről (Math.
Érték. XIV. 1. sz.)
- LENDL ADOLF. A magyarországi tetragantha-félékről. (Math.
és természettud. közl. XXII. 3. sz.)

- Dr. LOVASSY SÁNDOR. Adalékok Magyarország ornithológiájához. (Vonatkozólag a fészkelési és elterjedési viszonyokra.) (Math. és természettud. közl. XXII. 5. sz.)
- Dr. LOVASSY SÁNDOR. Adalékok Gömörmegye madárfaunájának ismeretéhez. (Math. és természettud. közl. XXII. 6. sz.)
- Mathematikai és természettudományi Értesítő V. 6., 7., 8., 9. VI. 1. (Szerkeszti König Gyula.)
- Dr. ÓRLEY LÁSZLÓ. A magyarországi pióczák faunája. (Math. és természettud. közl. XXII. 2. sz.)
- Dr. ROTH SAMU. A hajdani jégárak nyomai a magas Tátra déli oldalán. (Math. és természettud. közl. XXII. 1. sz.)
- Dr. SIMONKAY LAJOS. Hazánk és a földkerekség hársfajainak biraló átnézete. (Math. és természettud. közl. XXII. 7. sz.)
- Magyarország és környékének zanótjai. (Math. és természettud. közl. XXII. 8. sz.)
- THANHOFFER LAJOS. Adatok a közp. idegrendszer szerkezetéhez.

V. A könyvkiadó vállalat kiadványai:

- BEÜTHY ZSOLT. A szépprózai elbeszélés a régi magyar irodalomban. II. köt.
- BERRYER válogatott törvénytudományi beszédei. Ford. Tóth Lőrincz.
- Mc CARTHY JUSTUS. Anglia története korunkban. III. köt. Ford. Szász Béla.
- MEDVECZKY FRIGYES. Társadalmi elméletek és eszmények.
- RATZL FRIGYES. A föld és az ember. Ford. dr. Simonyi Jenő.
- THIERRY AMADÉ. Elbeszélések a rómaiak történetéből. III. köt. Aranyaszájú szt. János és Eudoxia császárné. Ford. Öreg János.
- VILLEMMAIN. Pindar szelleme és a lantos költészet. Ford. Csiky Gergely.

VI. Sajtó alatt vannak:

- Értesítő. 1888. 2. sz.
- Emlékbeszéd Fábian Gábor r. t. felett. (Emlékbeszédek. V. 1. sz.)
- Simonyi Zsigmond. A nyelvújítás történetéhez. (Nyelvstud. Érték. XIV. 8. sz.)
- Nyelvemléktár. XIV. és XV. köt.

- Nyelvtud. Közlemények. XXI. köt. 1. füz.
 Ugor füzetek. 9. sz.
- Dr. Kúnos Ignác. Oszmán - török népköltési gyűjtemény.
 II. kötet.
- Festus-codex. Sajtó alá rendezte Ponor Thewrewk Emil.
 Régi magyar költők tára. VI. és VII. kötet.
- Ábel Jenő. Pindar. (Classica philolog. Bizottság.)
- Concha Győző. Az egyéni szabadság és parlamentarismus
 Angliában. (Társ. Érték. IX. 8. sz.)
- Láng Lajos. A középoktatás hazánkban. (Társ. Ért. IX. 9. sz.)
- Orbán Balázs. A székelyek származásáról és intézményeiről.
 (Tört. Értekez. XIII. 9. sz.)
- Nagy Imre. Index Cod. diplom. Árpádiani.
- Levelek és okiratok I. Rákóczy György keleti összeköttetései
 történetéhez. II. köt.
- Rentmeister Antal. Lex Falcidia.
- Pisztóri Mór. A nemzetgazdaság-tudomány haladása.
- Irodalomtörténeti emlékek. II. köt.
- Régi magyar nyomtatványok. Novum testamentum.
- Régi magyar nyomtatványok. Tíz parancsolat magyarázata.
- Mágócsi Dietz Sándor. A növények talajáról és irányának
 okairól. (Természett. Érték. XVII. 6. sz.)
- Lendl Adolf. A pókok, különösen a kerékhalós pókok termé-
 szetes osztályozásának kísérlete. (Természett. Ért. XVIII.
 2. sz.)
- Fröhlich Izor. Környezet hatása a hőmérőkre. (Természettud.
 Érték. XVIII. 1. sz.)
- Téglás Gábor. Erdélyi barlangok. (Mathem. és természettud.
 közl. XXIII. 1. sz.)
- Istvánfy Gyula. Tőzegképletek. (Math. és természettud. közl.
 XXIII. 2. sz.)
- Fröhlich Izor. Electrodynamometer.
- Bólyai Farkas. Tentamen.
- Concha Győző. Újkori alkotmányok. II. köt. (Vállalat.)
- Leroy-Beaulieu. Az új socialismus. Fordítja Sasvári Ármín.
 (Vállalat.)
- Sorel A. Európa és a francia forradalom. Ford. Szathmáry
 György. (Vállalat.)

VII. A M. Tudományos Akadémia megbízásából és segélyezésével megjelent:

A) *Munkák:*

- Ballagi Mór és György Aladár. Magyar-német és német-magyar kereskedelmi műszótár.
 König Gyula. Analysis.
 Zichy Antal. Gróf Széchenyi István beszédei.
 Thukydides I. és II. kötete.

B) *Folyóiratok:*

- Budapesti Szemle.
 Magyar Nyelvőr.
 Nemzetgazdasági Szemle.
 Hadtörténelmi Közlemények.

A M. T. Akadémia segélyezésével megjelent:

A) *Folyóiratok:*

- Philologiai Közöny.
 Figyelő.
 Magyar Könyvszemle.
 Földrajzi Közlemények.
 Philosophiai Szemle.
 Történelmi Tár.
 Ungarische Revue.
 Naturwissenschaftliche Berichte.

B) *Könyvkiadó vállalatok:*

- Philosophiai Irók Tára.
 Nemzetgazdasági Irók Tára.
 A Természettudományi Társulat könyvkiadó vállalata.
 Az orvosi egyesület könyvkiadó vállalata.
 Az ötvösség remekei Magyarországon.

VIII. A M. T. Akadémia könyvtárának rendezett tudományos szakjai 51-re szaporodtak, s összesen 41.274 munkát tartalmaznak, a következő kímutatás szerint:

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
1. Történelem	Octavo	3748
	Quarto	914
	Folio	502
	Összesen :	5,164
2. Magyar Történelem	Octavo	1659
	Quarto	611
	Folio	132
	Összesen :	2,402
3. Életrás	Octavo	1441
	Quarto	364
	Folio	71
	Összesen :	1,876
4. Politika	Octavo	1853
	Quarto	142
	Folio	8
	Összesen :	2,003
5. Magy. Politika	Octavo	937
	Quarto	15
	Folio	1
	Összesen :	953
6. Jogtudomány	Octavo	572
	Quarto	140
	Folio	53
	Összesen :	765
7. Magy. jogtudomány	Octavo	875
	Quarto	138
	Folio	146
	Összesen :	1,159
8. Magy. Országgyűlés	Folio	95
	Összesen :	95
9. Földrajz	Octavo	626
	Quarto	140
	Folio	84
	Összesen :	850

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
10. Magy. Földrajz	Octavo	311
	Quarto	33
	Folio	11
	Összesen :	355
11. Térképek	Octavo	746
	Quarto	
	Folio	179
	Összesen :	925
12. Utazás	Octavo	935
	Quarto	126
	Folio	14
	Összesen :	1,075
13. Statisztika	Octavo	318
	Quarto	166
	Folio	15
	Összesen :	499
14. Anthropologia	Octavo	180
	Quarto	29
	Folio	1
	Összesen :	210
15. Természettudomány	Octavo	98
	Quarto	15
	Folio	5
	Összesen :	118
16. Physika	Octavo	378
	Quarto	154
	Összesen :	532
	17. Vegytan	Octavo
Quarto		19
Folio		5
Összesen :		271
18. Matematika	Octavo	614
	Quarto	238
	Folio	19
	Összesen :	871

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma</i>
19. Természetráajz.....	Octavo	77
	Quarto	11
	Folio	6
	Összesen :	94
20. Állattan	Octavo	271
	Quarto	101
	Folio	28
	Összesen :	400
21. Növénytan	Octavo	238
	Quarto	60
	Folio	57
	Összesen :	355
22. Ásványtan.....	Octavo	308
	Quarto	48
	Folio	8
	Összesen :	364
23. Orvostudomány.....	Octavo	1904
	Quarto	200
	Folio	61
	Összesen :	2,165
24. Hadtudomány	Octavo	456
	Quarto	81
	Folio	45
	Összesen :	582
25. Philosophia	Octavo	969
	Quarto	78
	Folio	8
	Összesen :	1,055
26. Paedagogia	Octavo	986
	Quarto	81
	Folio	5
	Összesen :	1,072
27. Széptudomány	Octavo	367
	Quarto	43
	Folio	7
	Összesen :	417

<i>Szak.</i>	<i>Atak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
28. Nyelvtudomány	Octavo	971
	Quarto	186
	Folio	41
	Összesen :	1,198
29. Magy. Nyelvtudomány . . .	Octavo	291
	Quarto	11
	Összesen :	302
30. Régi Magy. Irodalom . . .	Octavo	329
	Quarto	272
	Folio	28
	Összesen :	629
31. Magy. Irodalom	Octavo	1744
	Quarto	42
	Összesen :	1,786
32. Külföldi folyóirat	Octavo	132
	Quarto	43
	Folio	14
	Összesen :	189
33. Magyar folyóirat	Octavo	79
	Quarto	93
	Folio	139
	Összesen :	311
34. Görög irodalom	Octavo	516
	Quarto	64
	Folio	58
	Összesen :	638
35. Latin irodalom	Octavo	644
	Quarto	88
	Folio	39
	Összesen :	771
36. Class. philol.	Octavo	464
	Quarto	64
	Folio	2
	Összesen :	530

<i>Szak</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma</i>
37. Uj latin irodalom	Octavo	416
	Quarto	134
	Folio	5
	Összesen :	555
38. Régészet	Octavo	446
	Quarto	307
	Folio	219
	Összesen :	972
39. Éremtudomány	Octavo	84
	Quarto	73
	Folio	18
	Összesen :	175
40. Keleti irodalom	Octavo	565
	Quarto	119
	Folio	34
	Összesen :	718
41. Olasz irodalom	Octavo	168
	Quarto	27
	Folio	2
	Összesen :	197
42. Francia irod.	Octavo	603
	Quarto	7
	Folio	2
	Összesen :	612
43. Germán irod.	Octavo	1158
	Quarto	16
	Összesen :	1,174
	44. Szláv irodalmak	Octavo
Quarto		28
Folio		4
Összesen :		406
45. Külf. és hazai Akad. és társulatok kiadványai	Octavo	145
	Quarto	107
	Folio	7
	Összesen :	259

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
46. A M. T. Akad. kiadv.	Octavo	163
	Quarto	23
	Összesen:	186
47. Gazdaszat	Octavo	1001
	Quarto	240
	Folio	90
Összesen:	1.331	
48. Theologia	Octavo	892
	Összesen:	892
49. Encyclopaedia	Octavo	50
	Quarto	75
	Folio	14
Összesen:	139	
50. Incunabulum	Quarto	85
	Folio	270
Összesen:	355	
51. Bibliographia	Octavo	322
	Összesen:	322

Az 1888. április 15-ig rendezett munkák összes száma : 41,274.

A czédula-katalogusok köteteinek száma : 88.

A könyvtár gyarapodása a járulék-napló kimutatása szerint :

	mű	kötet	fűzet	
161 külföldi akadémiák- kal, külföldi és hazai tud. társulatokkal folytatott ese- re utján	322	431	250	8 térkép
Magánosok ajándékából	169	113	81	1 térkép és 4 fénykép
29 nyomda köteles pél- dányaiából	731	224	629	
Az Akadémia saját kiad- ványaiából	37	52	62	
Vétel utján	819	1302	132	

Az 1887-ki összes gyarapodás: 2071 mű, 2122 kötetben, 1154 füzetben és 9 kézirat, 9 térkép és 4 fénykép. Ehhez járul 128 külföldi és hazai folyóirat.

A könyvtár olvasó termében 1887. évben 8807 egyén 10.807 munkát használt. Házon kívül 144 egyén 588 munkát kölcsönzött ki. Összesen tehát 8951 egyén 11,395 könyvet használt.

A kézírattárban a történelmi szak az idén gyarapodott a *magyarországi czéhek* I—VI. ívrétű rendezett kötetével.

A Bossányiak levéltárából 1 köt. történeti adattal. a Szomorú jelentések 1 kötetével, úgy a vegyes történelmiek 1 kötetével ívrétben.

Lovassy László bűn-perirataival 1 ívrétű kötetben.

A Kronosz című gyűjtemény 2 ívrétű kötetével.

Mircse János életiratára tartozó egy ívrétű kötet.

A francia nagy forradalmat illető egy 4-rétű kötet.

Caraffa *Theatrum Sanguinarium* című 4-rétű kötet.

Synopsis brevissima Historiae Regni Hungariae című 4-rétű kézirati kötet.

A Diplomatikai szak: Nemeslevelek 1 ívrétű kötet a Bossányi-levéltárból.

A levelezések szaka: Kazinczy Fer. Sárközy Istvánhoz írt eredeti leveleivel 4-rétben.

A Bossányi levéltárból szintén 1 ívrétű kötet.

A nyelvészeti szakban rendezettek Reguly Antal levelezései két ívrét kötetben.

A jogi szak a Bossányi-kézírattárból gyarapodott 3 kötet, ívrétben.

A vegyesek szaka Tumler Ferencz ajándékából gyarapodott 1 ívrétű kötet.

A régi és újabb írók eredeti kéziratai című szak szintén az ő ajándékából, 1 ívrétű kötet.

Rendezés állá jött a *Podhraczkgyűjtemény*, mely 50—60 kötetben mutatta ezt a címet. s a rendezéskor kitünt, hogy oda voltak betéve a gr. Teleki József nagy művéhez tartozó műveltségtörténeti és földrajzi oklevelek s előkészületi adatok is.

Ekkor annak félbenhagyása s a rendezett szakoknak a

könyvtárban levő rendszer szerinti megjelölése rendeltetett, hogy bárki föltalálhassa, a mit keres. A *nyelvészeti szak* teljesen elkészült, a hiányok kipótoltattak, a czédula katalógusok is újra irattak. Most a *magyar és latin codexek* szaka van ily megjelölés alatt s folytattni fog, míg elvégződik: csak az újabb gyarapodások rendeztetnek azonnal.

Kéziratot használt benn az Akadémiában 93, kivül 55 egyén.

Ajándékozás történt 9, kéziratvásárlás kettő.

IX. Az **Igazgató Tanács** öt ülést tartott. Jelentékenyebb határozatai a következők:

1887. október 23-án a Zsivora-hagyaték és a széphalmi Mauzoleum ügyében történtek intézkedések.

Az akadémiái palota pinczehelyiségei az országos horászati szövetkezetnek adattak bérbe.

Zsigmondy Gusztáv főmérnök az Akadémia épületeinek építészeti fölügyeletével bizatott meg.

1888. január 5-én br. Sennyey Pál ig. tag. elhunyt alkalmából, részvétének kifejezésére, rendkívüli ülést tartott.

Január 28-án az Akadémia költségvetését állapította meg. Az építési bizottság javaslatára az Akadémia épületeiben többféle javítási munkálatok rendeltettek el.

Mezőssy Menyhért sátoralja-ujhelyi ügyvédnek a Kazinczyalaphoz tartozó ingatlanok felügyelőjének, ezen tisztról, tekintettel előhaladó korára, bejelentett lemondása, az Akadémia elismerésének kifejezése mellett, elfogadtatván, a felügyelői tiszt elvállalására dr. Chyzer Kornél főorvos, lev. tag kéretett föl.

Bejelentetett, hogy néhai Szőnyi Pál akad. tag régóta per alatt levő hagyatékának ügye véglegesen elintéztetvén, az Akadémiának 12500 forint befizettetett.

Márczius 4-én a M. Földhitelintézetnek a megvizsgált 1887-ik évi számadásokra a fölmentvény megadatott.

Tárgyaltattak a Zsivora-, Román-, Kiszely-hagyatéki ügyek.

A m. k. miniszterelnökhöz az Akadémia házbér-adó mentessége tárgyában a képviselőház ülésén tett nyilatkozatáért köszönőirat intézése határoztatott.

Ápril 5-én az Akadémia ügyészének jelentése tárgyalatott. Bemutattatott Szemennyei János akad. ügyész lemondása az ügyési tisztról. Az ügyési teendők ideiglenesen dr. Fejérpataky Kálmánra, a Magyar Földhitelintézet ügyvédjére bízattak.

Tárgyalatott a nagyterem falfestményei ügyében kiküldött bizottság jelentése a munkálatok folyamáról és a költségek állásáról.

Ipolyi Arnold hagyatéki ügyében a rokonokkal egység létesítése határoztatott.

Az Igazgató Tanács ezen ülésein a következő új alapítványok és hagyományok jelentettek be:

Kóczán Ferenc jutalom-alapítványa 14000 forint 5% -os papíráradék-kötvényekben. (Befizettetett.)

Bukovinszky József, budai lakos hagyományja	4200 frt
Danielik János tiszt. tag hagyományja	1000 »
Schneider József	500 »
Nánásy Lipót	400 »
Dr. Goldberger Adolf	100 »
Tamásy József	100 »
Haliczky József	50 »

X. **Halál által** az Akadémia 1887. május 15-én KÉRY Imre l. t., július 5-én POTT Ágoston Frigyes k. t., július 28-án ARÁNYI Lajos l. t., augusztus 19-én SPENCER F. Baird k. t., szeptember 14-én VISCHER Frigyes Tivadar k. t., ismeretlen napon SCHMIDT Adolf k. t., október 17-én KIRCHHOF Gusztáv k. t., november 23-án TANÁRKY Gedeon l. t.; december 30-án WIEDEMANN Ferdinand k. t.; — 1888. január 3-án báró SENNYEY Pál ig. t., január 23-án DANIELIK János t. t., febr. 10-én FLEISCHER Henrik k. t., márczius 5-én PANÉÉ József k. t., márczius 20-án SOMOGYI Károly l. tagját vesztette el.

PÉNZTÁRI KIMUTATÁS

1887-RŐL ÉS AZ 1888. ÉVI

KÖLTSÉGVETÉS.

Az 1888. évi akadémiai

Folyó sz.	B e v é t e l	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Alapítványok kamatai	10.000	—		
2	Értékpapírok után	46.200	—		
3	Házbér	40.000	—		
4	Könyvek eladásából	3.300	—		
5	Ingtalanokból	1.500	—		
6	Követelések kamatai	3.000	—		
7	Országos dotatió :				
	<i>a</i>) Történelmi és irodalomtört. czél.	15.000	—		
	<i>b</i>) Természettud. kutatásokra	5.000	—		
	<i>c</i>) Könyvtárra	5.000	—		
	<i>d</i>) Műemlékek kiadására	5.000	—		
	<i>e</i>) Philologiai bizottság	1.500	—		
		135.500 —			

költsgvetés.

Folyó sz.	K i a d á s	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Személyi járandóságok :				
	a) Rendes tagok fizetése	2,500	—		
	b) Főbb tisztviselők fizetése	6,800	—		
	c) Többi » »	10,000	—		
	d) Szolgák fizetése és ruházata	4,460	—		
	e) Nyugdíjak és segélyezések	1,840	—	25,600	—
2	Évkönyv és Értesítő kiadása			2,000	—
3	Az I. osztály és bizottságai részére			15,000	—
4	A II. osztály és bizottságai részére			28,150	—
5	A III. osztály és bizottságai részére			14,950	—
6	Könyvkiadó Bizottság, az akad. k. k. vállalat segélye			5,000	—
7	Gr. Széchenyi István levelei kiadására			800	—
8	Jutalmakra			5,000	—
9	«Budapesti Szemle» segélyezése			2,800	—
10	Előfizetés az «Ungarische Revue» példányaira			1,500	—
11	Előfizetés a «Naturwissenschaftliche Berichte» példányaira			1,500	—
12	A könyv- és kéziratára			7,200	—
13	Akad. épületeire; fentartás, javítás, fűtés stb.			5,000	—
14	Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra			4,000	—
15	Adó			11,500	—
16	Kamatok az Akadémia által kezelt alapok után			4,000	—
				134,000	—

A Magyar Tudományos Akadémia

Folyó sz.	A c t i v u m	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Értékpapírok:				
	a) Magy. földhitelintézeti záloglev. 600,200 frt 5%-os, 185,500 frt 4 $\frac{1}{2}$ %-os, 3600 frt érczértékű al pari és kamatok 1887. decz. 31-ig	796,448	55		
	b) 75,000 frt 4%-os magyar aranyjárdék al pari és kamatok 1887. december 31-ig	76,889	50		
	c) 43,200 frt 5%-os p. é. magyar járadék al pari és kamatok 1887. december 31-ig	43,321	66		
	d) 1 darab első hazai takarékpénztári részvény à 4000 frt	4,000	—		
	e) 5 drb Pannonia v. bizt. részvény à 700 frt	3,500	—		
	f) Sorsjegyek értéke	600	—	924,759	71
2	Az Akad. épületei, könyvtára, könyvkészlete és egyéb fölszereléseik értéke			1,000,000	—
3	Kivülfekvő alapítványok:				
	a) 6%-os alapítványok	91,651	—		
	b) 5%-os alapítványok	107,440	—		
	c) 4%-os alapítványok	84	—		
	d) kamatnélküli alapítványok: frt 48,422.33				
	e) ingatlanok:				
	aa) Kazinczy-alapítvány széphalmi és felsőregmeczi ingatlanai			frt 24,000.—	
	bb) Román Ferencz alapítványa. munkácsi és beregmegyei ingatlanai			frt 6,054.85	
	cc) pacséri birtok			frt 38,000.—	
	dd) illinyi birtok			frt 14,000.—	
		130,477	18	329,652	18
4	Hátralékos kamatok a fennebbi alapítványok után			7,435	56
5	Követelések				
	a) Magyar Földhitelintézet	12,161	—		
	b) Többi követelések	74,812	36	86,973	36
6	Előre kifizetett 1888. évre eső illetmények			1,127	13
7	Künnlevő előlegek			1,253	—
8	Házbér-hátralék			2,481	26
				2,353,682	20

Budapesten, 1887.

Lukács.

vagyonmérlege 1887. december 31 én.

Pozíció	P a s s i v u m	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Külön alapok az Akadémia kezelése alatt :				
	a) Székely kivándorlási alap	7,411	70		
	b) Herczeg Czartoryski-alapítvány	1,042	66		
	c) Az akadémiai nagyterem kifésztésére képzett alap	6,209	49		
	d) Reguly-alap	1,794	83		
	e) Udvardy Cherna János jubiláris alapítványa	251	37		
	f) Kazinczy-alap :				
	aa) ingatlanokban . . . . . frt 24,000.—				
	bb) készpénzben . . . . . frt 3,629.48	27,629	48	44,339	53
2	Az Akadémia tartozásai :				
	a) Arany János emlékszobor-alap : gyűjtött összeg . . . . . frt 71,843.04 kamat . . . . . frt 13,478.59 frt 85,321.63				
	lejár költség . . . . . frt 1,284.29	84,037	34		
	b) Különféle tartozások	11,149	41	95,186	75
3	Előrefizetett házbér, mely az 1888. évet illeti			1,906	36
4	Vagyonmérleg :				
	Vagyon 1887. január 1-én	2,123,647	91		
	1887. évi tiszta eredmény	88,601	65	2,212,249	56
				2,353,682	20

december 31-én.

Trebitsch.

A Magyar Tudományos Akadémia veszteség- és

Melyik év.	K i a d á s	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	a) Rendes tagok fizetése	2,500	—		
	b) Főbb tisztviselők fizetése	6,800	02		
	c) Többi tisztviselők fizetése	10,041	49		
	d) Szolgák fizetése és ruházata	4,678	60		
	e) Nyugdíjak	1,216	—		
	f) Segélyezések	680	—	25,916	11
2	Évkönyv és Értesítő kiadása			2,020	12
3	Az I. osztály és bizottságai részére:				
	a) Osztályi kiadások	3,507	60		
	b) Nyelvtudományi Bizottság	5,015	87		
	c) Irodalomtörténeti Bizottság	2,999	—		
	d) Philologiai Bizottság	2,000	—	13,522	47
4	A II. osztály részére:				
	a) Osztályi kiadásokra	6,200	—		
	b) Történelmi Bizottság	11,000	—		
	c) Archaeologiai Bizottság	5,000	—		
	d) Nemzetgazdasági Bizottság	3,137	36	25,337	36
5	A III. osztály részére:				
	a) Osztályi kiadásokra	6,753	10		
	b) Természettudományi Bizottság	5,000	—		
	c) Hadtudományi Bizottság	1,200	—	12,953	10
6	Könyvkiadó Bizottság, az akadémiai, természettudományi és orvosi könyvkiadó vállalatok segélye			5,000	—
7	Gróf Széchenyi István beszédei kiadására			500	—
8	Jutalmakra			7,246	46
9	Budapesti Szelele segélyezésére			2,800	—
10	Előfizetés az Ungarische Revue példányaira			1,500	—
11	Előfizetés a Naturwissenschaftliche Berichte példányaira			1,500	—
12	A könyv- és kéziratára			8,000	—
13	Az Akadémia épületeire; fentartás, javítás, fűtés stb-re			8,796	76
14	Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra			4,478	55
15	Adó			11,668	84
16	Kamatok és pedig alapítványok és alapok után			4,400	95
17	Leírásra, rendkívüli építkezés még 1885-ben 15,508 frt 05 kr., házbérleírás 100 frt			15,608	05
				151,248	77
18	Tiszta eredmény, mely az akadémiai vagyont szaporítja			88,601	65
				239,850	42

Budapesten. 1887.

Lukács.

nyereményszámlája 1887. december 31-én.

1887. évi	B e v é t e l	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Bevételezett kamatok :				
	a) Alapítványok kamatai	11,153	59		
	b) Különféle kamat		380 05		
		11,533	64		
2	Értékpapírok után	45,450	18		
3	Házbér	40,085	24		
4	Könyvek eladásából	3,276	60	100,345	66
5	Országos dotatió :				
	a) Történelmi és irodalomtörténeti célokra	15,000	—		
	b) Műemlékek kiadására	4,000	—		
	c) Természettudományi kutatásokra	5,000	—		
	d) Könyvtára	5,000	—		
	e) Philologiai bizottság	1,500	—	30,500	—
6	Ingotlanokból			350	—
7	Hagyományok			94,654	76
8	Adomány határozott rendeltetéssel . .			14,000	—
				239,850	42

december 31-én.

Trebitch.

Kimutatás

a Magyar Tudományos Akadémia javára 1887-ben tett adományok és hagyományokról.

Hagyományok határozott rendeltetés nélkül:

1. Néhai Falvay Antal (tőke 20 frt. kamat 22:08 frt)	42:08
2. Néhai dr. Rózsay József (5 ⁰ / ₀ -os m. papirjárdék 4200 frt, készpénz 44:17 frt)	4244.17
3. Néhai báró Bésán János 100 drb arany	585.—
4. Néhai Lovassy Ferencz	1000.—
5. Néhai Zsivora György hagyatéka (tőke és kamat)	88783.51
	94654.76

Új alapítvány:

1. Tüzberki Kóczán Ferencz 5⁰/₀-os m. papirjár. 14000.—

Budapest, 1887. december 31.

Magyar Földhitelintézet,
mint a M. Tud. Akadémia vagyonának kezelője

Lukács.

Trebitsch.

K i m u t a t á s

a bevételek állásáról 1887. december 31-én.

Költségvetés száma	M e g n e v e z é s	Mérleg tételszáma	Bevételezések 1887. évben		Költségvetés 1887. évre	
I.	Alapítványi kamatok	1 a	11,153	59	10,000	—
II.	Értékpapírok jövedelme	2	45,450	18	46,000	—
III.	Házbér	3	40,085	24	40,000	—
IV.	Könyvek eladásából	4	3276	60	4000	—
V.	Ingatlanokból	6	350	—	700	—
VI.	Időközi kamatokból	1 b	380	05	500	—
VII.	Országos dotatió	5 a-e	30,500	—	31,500	—
	Az 1887. évre készített költségvetésnek főösszege				132,700	—
	Bevétel		131,195	66		
	Hagyományok	7	94,654	76		
	Adományok határozott rendeltetéssel	8	14,000	—		
	Bevételezések 1887. évben illetve a veszteség- és nyereményszámlának főösszege		239,850	42		
	több vétetett be				107,150	42
			239,850	42	239,850	42

Budapest. 1887. december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet,

mint a Magyar Tud. Akadémia vagyonkezelője.

Lukács.

Trebitch.

AZ AKADÉMIA DÍSZTERME.

Az akadémiái palota építkezéseinek befejezésével a nagyterem díszítése elhalasztatván, készületlen, ideiglenes állapotában szolgált ekkor a közülések színhelyéül.

Azonban már br. Fötvös József, mint az Akadémia elnöke, foglalkozott a terem díszítésével. Skalmiczky építész által színes tervrajzot készíttetett. És nehogy a költségek az Akadémiát terheljék, azok fedezésére a magán áldozatkészséget kívánta igénybe venni. Legelsőben is báró Sina Simonnak gyakorta tapasztalt bőkezűségéhez fordult. Az 1867. június 3-ki akadémiái ülésen bejelentetett a nemes főúrnak 1000 forintnyi adománya.

A nagynevű elnök korán bekövetkezett halála után, Horváth Mihály karolta föl az ügyet. A főpapság körében indított meg actiót a költségek beszerzésére. Haynald Lajos kalocsai érsek és dr. Samassa József, akkor szepesi püspök voltak az elsők, kik egyenkint 1500 frtot ajánlottak föl «egy-egy festményre». Csakhamar hozzájuk csatlakoztak Bartakovics Béla egri érsek és Kovács Zsigmond pécsi püspök, egyenkint 1500 forinttal; Bonnáz Sándor csanádi püspök és Ipolyi Arnold besztercebányai püspök, egyenkint 1000 forinttal; Peitler Antal váci püspök 750, Rezsűsek Antal zirczi apát 300 forinttal.

A gyűjtés ezen kedvező eredményének hatása alatt az Igazgató Tanács 1873. tavaszán a II. osztályt a történeti képek tárgyainak kijelölésére hívta föl. Az osztály, Horváth Mihály elnöklete alatt, Henszlmann Imre, Ipolyi Arnold, Römer Flóris és Toldy Ferencz rendes tagokból álló bizottságot küldött ki. Ez május 21-én tartott ülésében Ipolyi Arnold javaslatát magáévá téve, a következőkben állapodott meg:

«1. Nyíltan hagyva mindenen előtt azon még eldöntetlen kérdést, hogy a teremnek mely faltérei s ezeknek hány mezőnye lennének akár nagyobb, akár kisebb vagy mellékes fest-

ményekkel feldisznítendők, mit végleg csak akkor lesz lehetséges megállapítani, ha az illető építész, festész s más díszítő művészekkel együtt a díszítés neme, berendezése s elosztása iránt határozand, igyekezett mindamellett a képsorozatra nézve eleve is ennek szemmel tartásával, oly tervezetet felvenni és kifizetni, mely a falterek és mezőnyök számához és nagyságához képest, bármikép állapíttassék meg az, könnyen alkalmazható legyen.

II. Az alkalmazandó festmények neme és sorozatára nézve abban állapotott meg a bizottság, hogy tekintve azt, miszerint az akadémiai terem faltérein a hazai művelődéstörténet legfőbb mozzanatainak történeti festményképekben előállítása a legméltóbban s legmegfelelőbben foglalhat helyeit, ennél fogva készséggel járul az eszme kiviteléhez.

De tekintve azt, hogy hazai művelődéstörténetünk legnevezetesebb mozzanatai s jelenetei ábrázolásának egész kimerítő sora már is a nemzeti múzeum falfestményei képsorában készül, mint a mely helyet teljesen megilleti; és ennél fogva tekintve azt, hogyha ezen főbb mozzanatok előállításához ragaszkodunk, úgy azok jelenetei most egymásután ismételve fognak előjönni az akadémiai teremben: nem is említve, hogy újabb szerencsésb lendületet vett művelődési előhaladásunknál fogva, a maholnap netán építendő törvényhozási palota, országos képcsarnok, vagy iparmű-múzeum termei és csarnokai díszítésénél újra nemzeti művelődésünk ezen mozzanatai és jelenetei ismételve igénybe véve fognak előállíttatni: mindezen indoknál fogva az Akadémia terme falfestményei számára művelődéstörténetünknek azon sajátosabb, specialisabb részletei volnának csupán igénybe veendőek, melyek az Akadémiát, mint magyar irodalmi és tudományos intézetet különösen megilletik. Ez pedig itt a magyar irodalomtörténet lenne, melynek köréből lennének ennél fogva veendőek falfestményei számára a képek.

III. Tekintve azonban továbbá azt egyrészt, hogy a magyar irodalomtörténet csak kevés oly jelenetet és mozzanatot szolgáltat, nevezetesen a régibb korból, mely egy nagyobb egységes történeti képnél tárgyát képezhetné, vagy hogy csak ily egyes képekben jól és megfelelően előállítani alig lehetne:

másrészt pedig tekintve azt, hogy az Akadémia terme fal-téreneinek összes, akár felső, akár alsó emelete mezőnyei, mind előnytelen helyzetöknél, mind felosztásuknál fogva, alig engednek elegendő megfelelő tért több és nagyobb ily historiai képek előnyös előállítására, melyeken nagyobb előterek mellett, dúsbabb historiai jelenetek jól kivehetőleg alkalmazhatók lennének: ennél fogva ezen irodalomtörténeti nevezetesebb alakzatok és mozzanatoknak historiai képekben előállítására nézve a *csoportosítás elvét* kívánja létesíteni. Eszerint egy bizonyos korszak íróinak, vagy irodalmi szakok képviselőinek alakjai egy fő személy körül volnának csoportosítandók, jelentőségük és fontosságuk szerint az elő-, hát- vagy melléktereken is. E miatt nemcsak a nevezetes főalakok életnagyságban s egészben ábrázolva, de a kisebb mezőnyökön is és medaillo-nokban egyes alakok tökéletesen kivehetőn előállítva lennének. Míg e nagyobb tereken csoportosan előállítottak, a rájuk vagy korukra vonatkozó hát- s előtér mellett, az alakok állása és elhelyezése, itt-ott netalán élénkebb cselekvésben egymáshoz viszonyítva, a costume, viselet és más jelzők által, nemcsak jellemzőn, hanem a historiai festészeti compositionnak is megfelelőleg ábrázolhatók.

Ennek indokolásául, hogy ezen csoportosítás a régibb s újabb történet-festészet legnagyobb remekeiben hasonlóan alkalmazva előfordúl, nem szükség egyebet, csak néhány ismeretes ily példát felemlíteni. Rafael egyik legjelesebb művében, a vatikáni stanzák disputájában, így látjuk a legkülönbözőbb korszakok főalakjait gyönyörű s nagyszerű csoportokban előállítva, viszonyítva s egyesítve. Valamint Van Eyknak az előbbi előképeül vehető híres és remek genti oltárán az «adoratio agni» előállításában ily legeltérőbb korok alakzatai csoportosítva egyesítvék egy nagy egészet képező s mégis elváló külön mezőnyökre és szakaszokra osztott nagy festményében. De nemcsak a közép kornak szent történeteket ábrázoló festményeiben találjuk e felfogást. Az újabb kor egyik leghíresebb festője is, Kaulbach, éppen így adja és pedig hasonlóan művelődéstörténeti nagy mozzanat ábrázolásául, a berlini új múzeum lépcsőháza nagy festményén a renaissancet és reformatiót annak főbb alakjai egyszerű csoportosítása által állítva elő.»

Habár ezen megállapodás úgy az Akadémia, mint az Igazgató Tanács körében helyesléssel fogadtatott, a munkálatok megindítása évről-évre halasztatott.

Az 1881-ik év őszén az Akadémia és Igazgató Tanács által vegyes bizottság alakított az ügy újabb tárgyalására.

Ez december 13-án tartott ülésében az Ipolyi által kidolgozott tervet ujlag elfogadta. Egyszersmind fölkérte a legkiválóbb magyar művészeket; első sorban Benczur Gyulát, Lotz Károlyt és Munkácsy Mihályt, hogy egy-egy festmény elkészítésére vállalkozzanak, mit azok hazafias készséggel megígértek.

Azonban előbb egy nehézséget kellett elhárítani. A fölkért művészek mind úgy nyilatkoztak, hogy a terem, színház dísztelen állapotában, a történeti festmények befogadására nem alkalmas, miért is szükséges azok megfelelő környezetéről, decoratív falfestés és arányozás alkalmazása, valamint a mennyezetnek átalakítása által, gondoskodni.

Ennek következtében az Igazgató Tanács a rendelkezésre álló alaphól tizezer forintot szavazott meg a decoratív munkálatokra, melyeknek keresztülvételére Schickedanz Albert műépítész urat bízta meg.

Ugyanakkor megbízást adott Lotz Károly festőművésznek, hogy az emelvény fölött levő felső faltér három mezejét összefoglalva, egy nagy falfestményen a magyar irodalom és cultura legkiválóbb munkásait, szent István körül csoportosítva állítsa elő; míg később a szemközt álló faltéren, Corvin Mátyás körül a renaissance és reformáció korának alakjait fogná csoportosítani. Egyszersmind a decoratív munkálatok folyamán a nevezett művész fölkérte, hogy a mennyezetet és az ablakok feletti lunette-mezőket a tudományt és költészetet, valamint ezeknek egyes irányait jelező alakokkal díszítse.

Mindezen munkálatok 1888. ápril havában befejeztettek, és az Akadémia most először tarthatja közülését méltó módon díszített termében.

A Magyar Tudományos Akadémia

1888. évi május hó 6-án vasárnap délelőtt 10 órakor saját dísztermében tartandó

48-ik közülésének előrajza.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

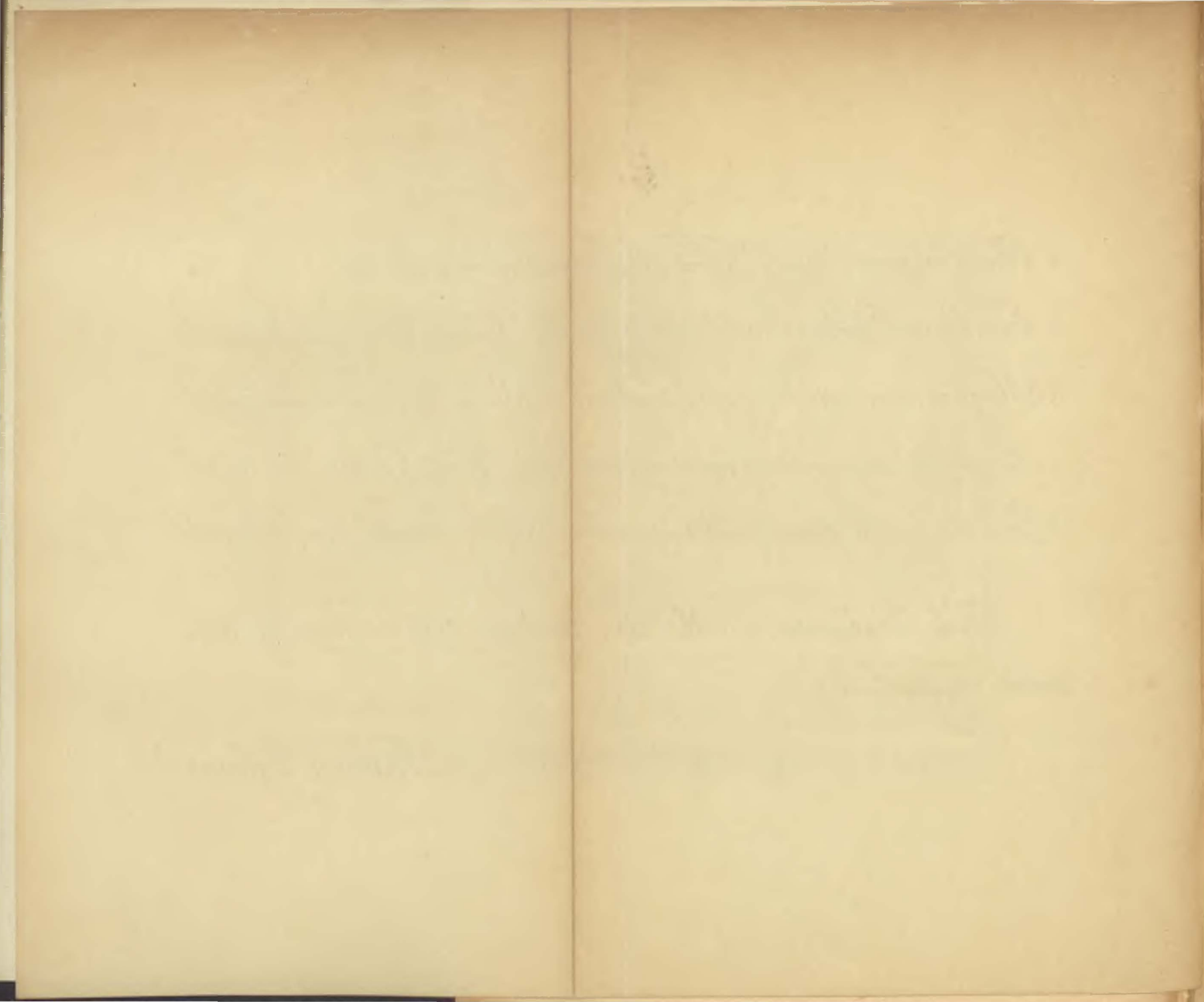

1. Elnöki megnyitó beszéd, Tresort Ágoston akadémiai elnöktől.
2. Emlékbeszéd Tpolyi Arnold rendes tag fölött, Frahnói Vilmos rendes tagtól.
3. Magyar természettudósok száz évvel ezelőtt, Szily Kálmán rendes tagtól.
4. Az akadémiai nagyterem művészi díszítéséről, Keleti Gusztáv lev. tagtól.
5. Jelentés az Akadémia munkásságáról az 1887/88 esztendőben, a Sötthkártól.

Kelt Budapesten, a M. Tud. Akadémia 1888. évi május hó 3-án
tartott nagygyűléséből.

Frahnói Vilmos

fsttkár.

JELENTÉSEK

A

MAGYAR TUD. AKADÉMIA

1888. MÁJUS 3—4.

XLVIII-ik NAGYGYŰLÉSÉN

ELDÖNTÖTT

JUTALMAZÁSOKRÓL

S TÖRTÉNT

ÚJ VÁLASZTÁSOKRÓL.

BUDAPEST

HORNÝÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA

1888.

JELENTÉSEK
A
MAGYAR TUD. AKADEMIA

1888. MÁJUS 3—4.

XLVIII-ik NAGYGYÜLÉSÉN

ELDÖNTÖTT

JUTALMAZÁSOKRÓL

S TÖRTÉNT

ÚJ VÁLASZTÁSOKRÓL.

BUDAPEST
HORNÝANSZKY VIKTOR SAJTÓJA
1888.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

I.

Jelentés az akadémiai nagyjutalomról és a Marczibányi mellékjutalomról.

Az akadémiai nagyjutalomra és a Marczibányi-mellékjutalomra a jelen évi nagygyűlésen, a történettudomány körébe tartozó, s az 1881—1887. évkörben megjelent munkák pályáztak.

Az Akadémia örömmel győződött meg a felől, hogy a jelzett cyclusban több oly történelmi munka jelent meg, mely az Akadémia elismerésére igényt tarthat.

Ezek sorából első helyen megnevezi *Fraknói Vilmos*: „Pázmány Péter, 1570—1637.“ című, 1886-ban megjelent munkáját, mely multunk egyik nagynevű alakjának életét, beható, fél Európára kiterjedő kutatások alapján, higgadt, helyes felfogással, jó ízlésű, helyenként plasticitásig emelkedő előadásban, teljesen megvilágítja. E mellett az Akadémia a munka jutalmazásával egy negyedszázados nagy érdemű tudományos munkásság, fáradhatatlan kutatás, gondos kiadás, jó ízlésű feldolgozás, lelkes kezdeményezés iránt is fejezi ki elismerését.

Továbbá kiválóan magára vonja a figyelmet *Salamon Ferencz*: „Magyarország a török hódítás korában“ című, 1886-ban második javított kiadásban megjelent munkája alapvető mű a maga idejében; mély, helyenként genialis felfogás, helyes compositio, gyönyörű előadás által mindenba disze irodalmunknak. A munka első kiadása 1864-ben jelent meg. A második kiadás bevezető fejezeté-

ben szerző tetemesebb módosításokat, változtatásokat, stylaris simításokat, szóval javításokat tett, és kivált a mohácsi esatát közvetlenül megelőző helyzettel foglalkozó fejezetek bővültek, legtöbbszörre igen helyes, mindig szellemes fejtegetésekkel.

Az Akadémia ezen két munka között a nagyjutalom megosztását határozta el.

A Marczibányi mellékjutalomra pedig, több jeles és számbavehető munka közül, legméltóbbnak találta *dr. Károlyi Árpád*: „Buda-Pest visszavívása 1686-ban“ című, 1886-ban megjelent művét, mint a mely történetünk egy nagyjelentőségű eseményét, előzményeit, különösen pedig — úgy szólván először — helyi mozzanatait alapos kutatással, csinos előadásban, teljesen tisztába hozza.

Kelt Budapesten, a M. Tud. Akadémia 1888. május 3-ikán tartott nagygyűléséből.

Stoczek József,
másodelnök.

II.

Jelentés a Nádasdy-jutalomról.

A gróf Nádasdy Tamás nevét viselő alapítványból kitűzött jutalomra tizenkilencz elbeszélő költemény pályá-
zott, de a bírálók egyező véleménye szerint egy sem ta-
lálatott jutalomra érdemesnek. Némi figyelmet is csak négy
mű keltett. Ilyen a IV. sz. *Mahir útja*, melyet jó verse-
lése, nyelvének tisztasága, itt-ott költői emelkedettsége
tüntet ki, de nem elbeszélés, hanem allegorikai tanköltemény
A XVI. sz. *Kinizsi Arany Toldi*-jának utánzata, cselek-
vénye és jellemrajza egyaránt gyöngé. Érdeme előadásá-
nak egyszerűségében van, mesterkéletlen, magyaros ízében.
Egy-két leírása hangulatos, plasztikai s az egésznél többet
érő. Nagyobb igényű a VIII. sz. *Csaba királyfi*. Arany
technikájának utánzását, tagadhatatlanul jeles verselő tehet-
ségével, az affectatióig viszi. Keresett rímei, chorijambusai,
inversiói között azonban feltűnő nyelvi gondatlanságokra
is akadunk. Conceptiójának legnagyobb baja, hogy tárgyá-
nak tragikai fensége nem hatotta át a szerzőt, hogy a
jellemek és a cselekvény alkotásában hű maradt volna hozzá.
Úgy szólva a hősmonda és lovagregény szálaiból szötte
meséjét, melynek katasztrófája, mikor a küzdő erők szét-
morzsoló összecsapását várnók, a sentimentalismus vizenyős
talajába süllyed. Motivumai, s épen a döntő motivumok,
tekintetében különösen zavaros. A szándék és tett kapaso-
lata, az érzés és szó gyökere meséjének egyetlen nevezete-
sebb fordulójánál sem tiszta és világos.

Ennélfogva az I. osztály javaslatára, a jutalom ki nem adása határoztatott.

A jeligés levelek felbontatlanul elhamvasztattak.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1888. május 3-kán tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

III.

Jelentés a Gorove-jutalomról.

A Gorove-jutalom ezuttal az aesthetikának ó- és középkori történetére volt kitűzve. Érkezett két pályamű, melyek közül az I. sz. egy összesen hét irott ivre terjedő vázlat, egyáltalában nem érdemel figyelmet. A II. sz. pályamű szintén nem nagy terjedelmű. Összesen százötven lapon adja elő tárgyát — az igaz, hogy csak tulajdonképi tárgyáig — Aristotelesig. A szerzõtől nem lehet elvitatni se a gondolkodást, se az olvasottságot, de a dolgozatban mind kettő meddőnek mutatkozik. Rendszerében egy physiologiai hypothesis furcsasága egy gyümölcstelen és tartalmatlan dialectika szórszálhasogatásával keveredik. A szép objectiv jelenségeinek és subjectiv érzéseinek viszonya a kültény, beltény, osztény, abstract és obiectívált szemlélet stb. kábitó és nem ritkán érthetetlen szóáradatában kavargó elöttünk. A görög aesthetika eszméinek, tételeinek, töredékes nyilatkozatainak teljesebb, behatóbb megismertetésére nem ér reá, mert tárgya anyagát csak a maga zavaros fejlődési elméletének példázására és igazolására használja. Csak annyiban foglalkozik vele, a mennyiben okoskodhatik fölötte, holott a pályakérdés főként ismertető munkára czélt.

Ennek következtében, az I. osztály javaslatára, a jutalom ki nem adása határozottatott.

A jeligés levelek felbontatlanul elhamvasztattak.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1888. május 3-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

IV.

Jelentés a Lévay-jutalomról.

A Lévay Henrik-alapítványból másodizben kitűzött pályakérdésre „Fáy András életrajza s munkáinak kritikai méltatása“ négy pályamű érkezett be.

A IV. sz. kevés becsű; adatai nincsenek elég számmal, a mit Pestmegye levéltárában nem talál, alig ismeri, a mi ott megvan, egész terjedelmében közli, elannyira, hogy némely fejezetek a föladat szempontjából merőben fölöslegesek. Az író rajzára kevés gondot fordít. Munkái tartalmának kivonatát nyújtja méltatásuk helyett. Fáy előzőit, kortársait, ezeknek reá való hatását stb. szóval sem említi. A III. sz. gyakorlott írókat mutat, a ki simán tud előadni és folyékonyan elbeszélni, de sehol mélyebbre nem száll, csak embereket és eseményeket lát, nem eszméket és mozgalmakat is. E mellett feladatának csak egy negyedét oldja meg, a többit csak vázlatban adja. Az I. sz. mű közép a könyv és tanulmány között, de annak részletekre kiterjedő alapossága, emennek tartalmas általános szempontjai nélkül; ítéletei csak ritkán épülnek valamennyi vagy csak minden lényeges adat biztos alapján, s az előadásbeli könnyedség helyébe gyakran lép a pongyolaság. E mellett a szerző nem magyaráz, nem fejteget, nem vizsgál, csak elbeszéli a mit tud. és nem tud eleget, különösen nem a a közügy emberéről.

A II. sz. minden tekintetben felülmulja társait. A Fáyra vonatkozó adatokat úgy látszik teljesen felkutatta

és összehordta s a családi levéltárból és Fáynak igen gazdag kézirati hagyatékából számos ismeretlen adatot először hoz napfényre. A szerző ez adatgyűjtő buzgalmát kiegészíti kutatásának sokoldalúsága; épen úgy érdeklődik hőseiben az író, mint a nyilvános élet és egyházi ügy bajnoka iránt, mindeniket érti és méltatja, több-kevesebb szerencsével jellemzi. Előadása mind végig gondos, bár egyenlőtlen és terjengős. A sok részlet nem egyszer, a helyett, hogy a hőst kidomborítaná, elnyomja; máskor meg az alap túlszéles Fáy-alakjához képest. De egyforma szeretettel vázolja Fáy kiváló és sokoldalú munkásságát a közügyek terén, s bár a túlbőség itt is nehezíti az áttekintést, a munkában újabb irodalom- és műveltségtörténetünk becses adalékot nyer. Az I. osztály jutalomra érdemesnek ítéli a művet; s megvárja a szerzőtől némely hézagok kiegészítését.

Az I. osztály javaslata elfogadtatván, a II. számú pályamű jeligés levele felbontatott és

Dr. Badies Ferencz

ujvidéki kir. kath. főgymnasiumi tanár neve tűnt ki.

A többi jeligés levelek felbontatlanul elhamvasztattak.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1888. május 3-ikán tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

V

Jelentés a Sámuel-díjról.

Az 1887-ik évre szóló 15 arany az ugyanazon évben megjelenő szorosan nyelvészeti értekezések közül Alexics Györgynek *Magyar elemek az oláh nyelvben* (Magyar Nyelvőr 1887) című értekezése íteltetett jutalomra a legérdemesebbnek. E terjedelmes dolgozat a magyar nyelvnek az oláhra gyakorolt hatását tünteti föl. Kimutatva az utóbbiban találtató magyar eredetű vagy a magyarság révén odakerült idegen elemeket, teszi ezt oly teljességgel, melyet az eddigi ugyane tárgygyal foglalkozó dolgozatok még nem érthettek el. Mind a két nyelvnek alapos ismerete mellett a szerző helyesen alkalmazza a szókölcsönzés nyelvészeti kritériumait s általában kitünteti őt elfogulatlan kritikai szelleme, melylyel sok egyes vitás esetet behatóan tárgyal. Végre még az összes magyar-oláh kölesönszóknak fogalomkörök szerint való átnézetét is nyújtja, mely a kölesönvétel műveltség-történeti jelentőségét világítja meg.

Ezen kívül, még mint jeles szakismeretet tanusító és nagy szorgalommal készült tanulmányok, dicséretet érdemelnek: 1. *A perfectum kettőzetének hangzója az indogermanban* (Philologiai Közlöny, V. VI. f.) Fodor Gyulától. 2. *A magyar igenév, név- és igejelző használata* (Nagy-Szeben 1887) Veres Ignácztól.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1888. május 3-ikán tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

VI.

Jelentés a Fekésházy-jutalomról.

A vallás- és közoktatásügyi m. k. Miniszter kezelése alatt álló Fekésházy-alapítvány rendeltetése: a hazában divatozó, bármely nyelven (a magyaron kívül) írt oly munkák jutalmazása, melyek a magyar nyelv és irodalom megismertetését előmozdítják.

A versenyző munkáknak, részint azért, mivel még befejezve nincsenek, (mint Bojnisič Ivánnak horvátok számára írt nyelvtana), részint mivel a tudomány követeléseinek meg nem felelők, az Akadémia a jutalmat oda nem ítélhette.

Ellenben a beérkezett ajánlatok között többet talált, melyek kellő biztosítékot nyújtanak aziránt, hogy a tervezett munkák az alapító nemes szándékának megfelelően, a magyar nyelv és irodalom ismeretét elő fogják mozdítani.

Ezen ajánlatok a következők:

1. *Critian János* és *Putnoky Miklóstól*, Arany János Toldyjának magyarázatos kiadása, a gymnásiumi IV. osztálybeli román tanulók számára.

2. *Kloesz Viktortól*, német nyelvű magyar nyelvtan és gyakorló könyv szerkesztése.

3. Az újvidéki szerb gymnásium tanáraitól (Szandics. Derra, Gresits, Krecsárevits és Brantsits uraktól) magyar-szerb szótár készítésére.

Az Akadémia, hogy az ajánlott munkák létesítését biztosítsa, oly föltétel alatt, hogy kéziratban bemutatván,

a birálatot kiállják és nyomtatásban közrebocsáttatnak, a Fekésházy-alapítványból utólagos jutalmazásukat határozta el; az első és második helyen említett munka jutalmát egyenkint 250 forintban, a magyar-szerb szótárét pedig ezer forintban állapítván meg.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1888. május 3-ikán tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

VII.

Jelentés a Sztrokay-jutalomról.

A Sztrokay-jutalomra (100 arany) kitűzött kérdésre („Fejtsék ki statisztikai adatokkal bizonyítva, a szeszes italokkal való visszaélésnek befolyása a büntettek szaporodó számára“) öt pályamunka érkezett be.

A pályázók komolyabb tanulmány nélkül, nem ismerve a kitűzött kérdésnek irodalmi és törvényhozási állását, mellőzve a szeszes italokkal való visszaélés és a büntendő cselekmények egyes fajainak elkövetése között létező okbéli kapcsolat tárgyalását, és ennek megfelelő statisztikai adatokból levont következtetésekkel való megvilágítását, nem is érintve ama nagyobb szabású praeventív intézményeket, melyek különösen Angliában, Svéd- és Norvégországban a kérdéses kórállapot enyhítésére oly jótékony befolyást gyakorolnak, a legnagyobb felületességgel szólnak a kérdéshez. Sőt, kivéve a IV. számú pályamunkát, mely különben a szerző által megnevezett három német munkának egyszerű compilatiója, a többinek tárgyalási modora az irodalmi színvonalon is messze alul marad.

Nemcsak hogy önálló tudományos becses bírósági munka nincs tehát e pályaművek között, hanem azokban nem található fel egyetlen gondolat vagy eszme, mely az alkoholizmus tovatérjedésének meggátlására vonatkozó törvényhozási és társadalmi feladatok megoldását csak némi részben is elősegítené.

Ennélfogva a II. osztály javaslatára, a jutalom ki nem adása határoztatott.

A jeligés levelek felbontatlanul elhamvasztattak.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1888. május 3-ikán tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

VIII.

Jelentés az Oltványi-jutalomról.

Az Oltványi-jutalomért („A karthausi rend története Magyarországon“) két pályamunka versenyzett.

Az I. számú gyakorlott író műve, ki tárgyát jól fogja fel, és bizonyos melegséggel, sőt emelkedettséggel tudja előadni. Alapos kútfő-tanulmányokat is tett, de feladatát teljesen nem oldja meg. Mint maga mondja: a munkának csak mintegy en miniature képét adja, s azután fogná teljesen kidolgozni, ha a pályadíjat esetleg megkapná. Nem kételkedhetni, a beadott rész után, hogy kidolgozva jó munkát nyújtana, mely vonzó olvasmányná is válhatnék; de jelen *csonka* alakjában nem jutalmazható.

A II. számú pályamű szárazabb és nehézkesebb. Nyelvben nem ritka a magyartalanság. De feladatát, kiadatlan kútfőket is használva, alaposan és helyes itélettel dolgozza fel s a pályázat által kívánt „abszolút tudományos becsű“ munkának tekinthető. Ennélfogva a II. osztály ajánlja, hogy a jutalom a II. számú, „*Ne memoria beneficiorum ac fama moriatur*“ jeligéjű munkának adassék ki azzal a figyelmeztetéssel, hogy az Akadémia a fennemlített alaki fogyatkozások kijavítását kívánatosnak tartja; az I. számú pályamunka pedig az Akadémia dicséretében részesíttessék, és jeligés levele — a mennyiben a szerző ezt kívánná — fölbontassék.

Az osztály javaslata elfogadtatván, a II. számú pályamunka jelíges levele felbontatott és abból

Dedek Crescenc Lajos

kath. segédlelkész Budapesten

neve tűnt ki.

Az I. számú pályamunka jelíges levele felbontatlan az Akadémia levéltárába helyeztetett.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1888. május 3-ikán tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

IX.

Jelentés a Lévay-jutalomról.

A Lévay Henrik alapítványából, 1000 forint jutalomdíjjal, kihirdetett mezőgazdasági feladatra három pályamunka érkezett.

A pályázati feltételeknek legjobban megfelel az I. számú pályamunka; szerkezetére, beosztására, sőt még a főszakok czimeire nézve is a pályakérdés szövegének beosztását követi. Előnyére szolgál a tartalomjegyzékben az egyes fő címzeteknek megkülönböztető tételekre osztása is, mi az áttekintést lényegesen könnyíti. Csak kár, hogy ez a tételekre osztás a tárgyalási szövegben már nincs fogantatva. A mű szövege sem az egyes részek arányára, sem a tárgyalat ismeretek és tanácsok gyakorlati értékére, nézve nem mérkőzik a tartalomjegyzék helyességével. Sok hiányzik vagy csak felületesen érintetik, mit a pályakérdés kintűz, vagy az olvasó a tartalomjegyzék után megvárna.

Az írásmódor sok szóhalmozással és ismétléssel hosszadalmas. A tárgy feldolgozása a magasabb szakismeretű közönség részére sokban kevés, az alsóbb osztály részére pedig még többen felesleges. A legtöbb érdeklődést kelthető tervelési számításoknál az alapot nem valóban előforduló tapasztalati tények, hanem csak feltételezések képezik. A gyakorlati tapasztalásra alapított pozitív jó tanács kevés.

A pályakérdést tehát nem fejti meg, a szakirodalom terén hiányt nem pótol, annak a színvonalát nem emeli, nem önálló becsű munka.

A II. számú pályamunka inkább elmefuttatás s a pályázati feltételeknek oly annyira nem felel meg, hogy számbavehető versenyzőnek nem tekinthető.

A III. számú pályamű a pályakérdésnek csak egy részét öleli fel. Egész dolgozatának legjobb része a Bevezetés, de ez sem ment a hiányoktól. Elsiet egyes nevezetesebb pontok felett, több állítása a conjuncturák változása által megrázkódtatott; „Az istállószarvasmarha tenyésztés”-ben szerző a tenyésztési alapelvekkel nem foglalkozik, egyenesen a célok megjelölésére tér át; felületesen tárgyalja a lóerőnek összehasonlítását a szarvasmarháéval. A tenyésztési való állatok kiválasztását ismertető, hibát követ el, sőt elárulja, hogy a fajta ismerete gyengébb oldalát képezi. A tejelő marha istállózását, különösbbe a tejgazdaságot magát helyes érzkkel tárgyalja. A tejbő fajta leírását mellőzi. A tejről szóló fejezet kielégítő, fel dolgozása alapos készülségre mutat. A többi fejezetek felületesek, nem nyúlnak be eléggé a gyakorlati életbe, jóllehet a szerző olvasottságáról tanúskodnak.

Ezen dolgozat sem valóítja a pályakérdéssel elérni kívánt czélt. Ennélfogva, a III. osztály javaslatára, a jutalom nem adása határozottatott.

A jeligés levelek felbontatlanul elhamvasztattak.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1888. május 3-ikán tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtítká.

X.

Jelentés az akadémiai választásokról.

A jelen nagygyűlésen megválasztottak :

Elnöknek :

Trefort Ágoston ig. és tiszt. tag.

Igazgató tagoknak :

Gróf Apponyi Sándor.

Szabó József, rend. tag.

Az I. osztályba :

Tiszteleti tagnak :

(1) Fensége József főherczeg, igazg. tag.

Levelező tagoknak :

Berczik Árpád, miniszteri tanácsos.

Dr. Halász Ignác, főreáliskolai tanár Székesfehérvárott.

Külső tagoknak :

Ilninszky Miklós, a kazáni seminárium igazgatója.

Dr. Radloff Vilmos, a szent-pétersvári Akadémia tagja.

A II. osztályba :

Tiszteleti tagoknak :

Tisza Kálmán, igazg. tag.

Gróf Andrássy Gyula, igazg. tag.

Rendes tagnak :

Kállay Béni, levelező tag.

Levelező tagoknak :

Grünwald Béla, országos képviselő.
Jékelfalussy József, miniszteri osztálytanácsos.
Téglás Gábor, főreáliskolai igazgató Déván.
Ballagi Géza, főiskolai tanár Sárospatakon.
Dr. Acsády Ignác, a „Pesti Napló“ munkatársa.
Dr. Szádeczky Lajos, a budapesti egyetemi könyvtár tisztviselője.

A III. osztályba :

Levelező tagoknak :

Rónai Horváth Jenő, a Ludovika Akadémia tanára.
Lóczy Lajos, a geológia tanára a műegyetemen.
Paszlavszky József, főreáliskolai tanár Budapesten.

Külső tagnak :

Atkinson E. T., az Asiatic Society of Bengal elnöke.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1888. május 4-én
 tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
 főtitkár.

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

JUTALOMTÉTELEI.

1888.

BUDAPEST.

NYOMATTA HORNÝÁNSZKY VIKTOR.

1888.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
JUTALOMTÉTELEI.

AZ I. OSZTÁLYBÓL.

1.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1888-ban szomorújátékok versenyeznek. A verses forma okvetetlenül megkivántatik.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1888. szeptember 30. A jutalom 1889. márczius 19-én ítéltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti Színház sajátja lesz s kiadásra a szerzőé marad.

2.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1889-ben szomorújátékok versenyeznek. A verses forma okvetetlenül megkivántatik.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1889. szeptember 30. A jutalom 1890. márczius 19-én ítéltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti Színház sajátja lesz s kiadásra a szerzőé marad.

3.

A gróf-Karátsonyi-jutalomért 1889-re vigjátékok versenyeznek, ide értve a vigjáték valamennyi faját. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitüntetésre méltónak találtatik.

Jutalma két száz arany.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban három hónap alatt ki nem nyomatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

4.

A gróf Karátsonyi-jutalomért 1891-re szomorújátékok versenyeznek, ide értve a történeti, regényes, polgári színműveket, drámai erkölcsrajzokat is. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így ki-tüntetésre méltónak találattik.

Jutalma négy száz arany.

Határnap 1891. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban három hónap alatt ki nem nyomatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

5.

Kivántatik színmű (akár dráma, akár tragédia), melynek tárgya a hun vagy magyar hősmondák köréből veendő.

Jutalma Tüzberki Kóczán Ferencz alapítványából 100 arany.

Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom az aránylag legjobb műnek kiadatik. A színszerűség és a verses forma előnyül tekintetik.

6.

(Másodsor.)

Kivántatik az aesthetika története az ó- és középkorban.

Jutalma a Gorove-alapítványból száz arany.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

A Farkas-Raskó-alapítványból száz forint jutalom hirdettetik hazafias költeményre, mely lehet hymnus, óda, elégia, dal, ballada, beszélyke, tanköltemény vagy satíra.

Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki. A jutalmazott mű a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt tartozik kiadni; ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

8.

Kivántatik ódai költemény, melynek tárgya lehetőleg a magyar nemzet hazafias küzdelmeinek érzelm- és eszme-köréből vétessék.

Jutalma a Bulyovszky-alapból 400 forint.

Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki.

9.

Kivántatik elbeszélő költemény, melynek tárgya lehet történeti, mondai vagy a jelen életből vett. Szükséges azonban, hogy a mű lelemény, jellemrajz, compositió, költői tárgyalás, nyelv és versbeli technika tekintetében költészetünk díszére szolgáljon. Ha ily önálló becsű mű nem található a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdetetik.

Jutalma az ifj. gróf Nádasdy Ferencz által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz arany.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad, a ki tartozik egy esztendő alatt nyomtatásban kiadni.

10.

(Másodszor.)

A Jordánszky- és Erdy-codex jellemző nyelvi sajátosságai. Nevezetesen mutatkozik-e köztök és miben és mily fokú rokonság? Akadhatni-e oly határozott vonásokra, a melyekből következtetést vonhatni leírójokra, keletkezésök helyére s talán idejére nézve is?

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Marczibányi-alapítványból 40 arany.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

A II. OSZTÁLYBÓL.

1.

A magyar műtörténelem az ó-keresztény, román csücs-ives és renaissance korban, képző-művészeti tekintetben.

Határnap 1888. szeptember 30.

Jutalma a Péczely-alaphól ezer forint aranyban.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltek oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

2.

Adassék elő a lengyel és a magyar közjog fejlődése összehasonlítva és kölcsönhatásában, Nagy-Lajostól a XVII. század végéig.

Jutalma Czartoryszki herczeg adományából 1000 frt.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Adassék elő Magyarország egyes területei megszerzésének, elvesztésének és visszakapcsolásának története.

Jutalma a Lukács Móríc-alapítványból 1000 frt.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának ítéltek oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Kivántatik a Szent-Domokos szerzetének, vagyis a prédikátor-rendnek magyarországi története a mohácsi vész előtt.

Határnap 1890. szeptember 30.

Jutalma a Pór Antal akad. tag adományából 600 frt.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

Kivántatik a magyar könnyű lovasság (huszárság) fejlődésének története a XVII. és XVIII. században, s e csapatnem meghonosításának vázlata Európa más államainak hadseregeiben.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Lévy-alapítványból 500 frt.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

Kivántatik Magyarország három részre osztásának története, egy pontos földabroszszal, mely hazánk akkori képét ábrázolja.

A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot 1889. decz. 31-ig küldjék be.

Tervrajz alatt az Akadémia nemcsak a megírandó mű tartalmának vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek, munkája főbb szempontja s irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

A pályázók a tervrajzhoz készülő munkájokból okvetetlen mutatványt csatoljanak.

Jutalma a Bükk László-alapítványból 1000 frt.

7.

Kivántatik a physiologiai lélektan rendszere a legújabb tudományos kutatások alapján.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Bézsán-alapítványból 1200 frt aranyban.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

8.

Kivántatik a nevezetesebb lélektani elméletek történelmi kifejlődésének kritikai ismertetése.

Határnap 1888. szeptember 30.

Jutalma a Lukács Krisztina-alapból 1000 frt.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

9.

(Másodsor.)

Fejtsék ki, statisztikai adatokkal bizonyítva, a szeszest italokkal való visszaélésnek befolyása a büntettek szaporodó számára. Adassanak elő e társadalmi kórállapot megszüntetésének, vagy legalább enyhítésének legcélszerűbb módjai, törvényhozás útján és azon kívül.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Sztrokay-alapból 100 arany.

A jutalom csak önálló, tudományos beccsel bíró munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munkát szerző tartozik kiadni; ha ezt egy év lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

10.

Figyelemmel a jogtörténetre és összehasonlító jogra, fejtsenek ki azon elvek, melyek alapján a hazai viszonyainknak leginkább megfelelő örökösödési eljárás és az annak vezetésére hivatott hatóságok és hatósági közegek szervezete alkotandó volna.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Sztrokay-alapítványból 100 arany.

A jutalom csak önálló beccsel bíró munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munkát szerző tartozik kiadni; ha ezt egy év lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

11.

Kivántatik a közgazdaság keretébe illesztett és ennek tanaival megvilágított gyakorlati mezőgazdasági kézikönyv, mely felölelje a földművelést, s ennek minden ágát, ideértve az erdészetet és állattenyésztést is. E célból a szerkesztendő

műnek a hazában létező különféle gazdasági rendszerek kritikai ismertetéséből kell kiindulnia, és összehasonlítva azokat egyrészt a külföldön dívó rendszerekkel, másrészt az ország különböző vidékeinek éghajlati, talaj- és népességi viszonyaival, nemkülönben kimutatnia, mely viszonyok között van helye kis-, közép- és nagy-birtokokon az intenzívebb gazdálkodásnak, a földjavításoknak, a gazdagabb felszerelésnek stb. s mennyire vehető igénybe e czélból s mily mérvig a hitel?

Ezek után kimutatandó, hogy a hazai földművelés mily helyet foglal el saját és a világ közgazdaságában; mennyire hatnak reá vissza az utóbbinak termelési viszonyai és kereskedelmi versenye, s mikép kell fejlődni összes földművelésünknek, hogy egyeseknek s az országnak a lehető legnagyobb hasznot biztosítsa s egyidejűleg fejlődőképessége s állandó értéktermelése a jövőre is biztosítva legyen.

Határnap 1888. szeptember 30.

Jutalma a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület Fáy-alapítványából 3000 frt.

A jutalom csak oly munkának adatik ki, mely a tudomány európai színvonalát emeli vagy legalább föléri, és a hazai tudományosságnak hasznos szolgálatot tesz.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad, köteles azonban azt egy év alatt legalább 300 példányban kinyomatni s három nyomtatott példányát a pesti hazai első takarékpénztár-egyesületnek díjtalanul átadni. A jutalom csak ezen föltételek teljesítése után fizettetik ki.

12.

Hazánk nagyipara jelenlegi állapotának és a fejlesztésére szolgálható intézményeknek tárgyalása, egyúttal kimutatása az országban hol és miféle iparágaknak volnának meg természetes előfeltételei. E kérdés utolsó részének tárgyalásánál, bár a kézi (esetleg házi) ipar figyelembevétele okvetlenül megkivántatik, a főszűly mégis a nagyiparra fektetendő.

Jutalma a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület Fáy-alapítványából 1000 frt.

Határidő 1888. december végéig tervrajz benyújtására, nyílt pályázat útján.

Tervrajz alatt az Akadémia nemcsak a megírandó mű tartalmának vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek munkája főbb szempontja s irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

13.

Erdély mezőgazdaságának termelési viszonyai az utolsó két évtized alatt, különös tekintettel a termelési költségekre és jövedelmezőségre.

Fejtsék ki a fontosabb termékek termelési költsége, tekintettel a különféle művelési rendszerekre (kisbirtok, nagybirtok, feles gazdálkodás, bérlet stb.)

Jutalma az Első magyar biztosító társaság alapjából 500 frt.
Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

14.

Fejtsenek ki Németország valuta-politikájának előzményei, pénzügyi eredményei s közgazdasági hatásai.

Jutalma a Lévy Henrik alapítványából 500 forint.

Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom csak önálló, tudományos beccsel bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona, de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

15.

Fejtsenek ki az északamerikai valuta-kérdés előzményei s pénzügyi eredményei.

Jutalma az Első magyar biztosító társaság alapjából 500 forint.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló, tudományos beccsel bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona, de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

16.

Magyarország közegészégi állapotának ismertetése, a bajok okai és a javulás föltételei.

Jutalma az *Ullmann*-alapítványból 360 frt aranyban.

Határnap 1888. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

17.

Fejtsék ki a gabona-határidő-üzlet gazdasági jelentősége és befolyása a gabonakereskedésre.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a *Dora*-alapítványból 50 arany.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

A III. OSZTÁLYBÓL.

1.

Az 1887-ik évi akadémiai nagyjutalom (200 arany) és Marczibányi mellékjutalom (50 arany) az 1882.—1888. évkörben megjelent, a természet-tudományok körébe tartozó munkák legjobbjainak lévén odaitélelendők: figyelmeztetnek az ily munkák szerzői, hogy műveiket 1889. január végéig a főtítkári hivatalhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban e figyelmeztetésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldetett volna: hivatkozás történhetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázni kíván.

2.

Kivántatik az 1831-ig, a Magyar Tudományos Akadémia tényleges megallapításáig, magyar nyelven megjelent természettudományi munkák és értekezések beható tárgyi

és nyelvi megismertetése és önálló becsü irodalomtörténeti méltatása, különös tekintettel a műnyelv fokozatos fejlődésére.

Jutalma a Lukács Krisztina nevére, Lukács Móricz által tett alapítványból 1000 frt.

Határnap 1890. deczember 31.

A jutalom csak önálló becsü műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Határozottassanak meg a közetalkotó ásványoknak főtörési együtthatói, legalább a natrium-fényre.

Jutalma a Vitéz alapítványból 40 arany.

Határnap 1889. deczember 31.

A jutalom csak önálló, tudományos becsü munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munkát a szerző kiadni tartozik; ha ezt egy év lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Kivántatik a matematika vagy a matematikai physika egy oly fejezetének monographia-jellegü tárgyalása, melynek az utolsó évtizedek tudományos haladásában fontosabb szerep jutott.

Az Akadémia az új eredmények bemutatását nem kívánja, hanem súlyt helyez a tárgynak egységes szempontból, kimerítő és önálló becsü előadására.

Jutalma a Lukács Krisztina nevére Lukács Móricz által tett alapítványból 1000 frt.

Határnap 1890 deczember 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munkát a szerző kiadni tartozik; ha ezt egy év lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

PÁLYÁZÁSI SZABÁLYOK.

1. Minden rendű pályairat, a fönnt kitett *határná-pokig*, az Akadémia **főtítkári hivatalához** (és így nem a főtítkár neve alatt) küldendő; azokon túl semminemű ily munka el nem fogadtatván.

2. A pályamű *idegen kézzel, tisztán írva, lapszá-mozva, kötve* legyen.

3. A *szerző nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétetes levelen ugyanazon jelige álljon, mely a pályamű homlokán. A pecsétetes levélben netalán följegyzett kikötések, föltételek vagy a versenyügy körül régtől fogva bevett szokásos eljárástól netán kívánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Álnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jeligés levél felbontása után kitetszenék, hogy a munka saját kézírása a szerzőnek, műve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályairatok kézíratai* az Akadémia levéltárában maradnak, s csak engedély mellett másolhatók le.

7. A gróf Teleki-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb műnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az abszolút becs határoz.

8. Mindezen föladatokra, minden rendű akadémiai tagok is pályázhatnak.

Egyébiránt *bármely*, ha csak *formai szabálynak is elhanyagolása*, elejti a szerzőt a jutalomtól.

Kelt Budapesten, 1888. május 3.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

JELENTÉS

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

MUNKALÓDÁSÁRÓL

ES

PÉNZTÁRA ÁLLÁSÁRÓL.

1888/89-ben.

BUDAPEST

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA.

1889.

JELENTÉS

A

MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA

MUNKÁLÓDÁSARÓL

ÉS

PÉNZTÁRA ÁLLÁSARÓL.

1888/89-ben.

BUDAPEST

HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA.

1889.

I. A Magyar Tudományos Akadémiának 1888. május 7-ikétől 1889. április 29-ikéig bezárólag 25 osztályülése és 12 összes ülése volt, összesen : 37.

1. Az I-ső vagyis **Nyelv- és Széptudományi Osztály** ülésein : 1888. június 4-ikén SZILÁDY ÁRON r. t. felolvasta gróf KUÚN GÉZA t. tagnak «Az Ephthalitákról» írt értekezését, GOLDZIHNER IGNÁ CZ I. t. pedig bemutatta dr. SCHREINER MÁRTON-nak, mint vendégnek «Az iszlám vallásos mozgalmái az első négy században» című értekezését. — Október 1-én BUDENZ JÓZSEF r. t. jelentést tett «Munkácsi Bernát nyelvészeti tanulmányutjáról a vogulok között». Október 22-én SIMONYI ZSIGMOND I. t. «A kombináló szóalkotásról» értekezett s PONORI THEWREWK EMIL r. t. bemutatta dr. NÉMETHY GÉZÁ-nak mint vendégnek «Euhemeri reliquiae» című értekezését. Ugyanezen ülésen az osztály a Deák-mausoleum országos bizottsága kérelmére megállapította a mausoleumra alkalmazandó feliratokat. November 19-én BARTALUS ISTVÁN I. t. felolvasta : «A magyar palotás zene eredete és fejlődése» című nagyobb munkájának egy újabb részletét, BEŐTHY ZSOLT r. t. pedig bemutatta HARASZTI GYULÁ-nak, mint vendégnek «André Chenier» című értekezését.

Az 1889. január 7-ikén tartott ülésen HEINRICH GUSZTÁV I. t. «Argirusról» értekezett, VIKÁR BÉLA pedig mint vendég «Gáti István stenographiáját» ismertette s felajánlotta az Akadémia könyvtára számára Gáti Istvánnak ma már igen ritkává vált «A stenographia I-ső könyve: A Tachygraphia vagy szapora írás módja» című 1820-ban megjelent füzetkójét. A február 4-ikére kitézött ülés a RUDOLF trónörökös

ő fensége tiszteleti tag elhúnytával bekövetkezett országos gyász miatt nem tartatott meg. Márczius 4-ikén HALÁSZ IGNÁCZ l. t. fölolvasta «A svédországi lapp nyelvjárásokról» írott székfoglaló értekezését s HUNFALVY PÁL r. t. «Thukydidesről» értekezett. Április 1-én BUDENZ JÓZSEF r. t. «Az ugor nyelvek harmadik személynévmásáról» értekezett, PECZ VILMOS l. t. pedig dr. BOROSS GÁBOR-nak, mint vendégnek «Az attikai komédia kardaljai» című értekezését olvasta fel.

2. A II. azaz **Bölcsélet-, Társadalom- és Történet-tudományi Osztály** ülésein: 1888. május 7-ikén ZSILINSZKY MIHÁLY l. t. «Az 1708. évi országgyűlés történetéhez» című értekezését olvasta fel, míg dr. HAVASS REZSŐ mint vendég «Magyar földrajzi könyvtár» című értekezését adta elő. Június 11-ikén SCHVARCZ GYULA r. t. következő című értekezését olvasta föl: «Adalék a római alkotmánypolitikához és államjogokhoz»; JAKAB ELEK l. t. «Dr. Duka Tivadar könyve Kőrösi Csoma Sándorról» című értekezésében indítványozta, hogy Balint Gábor hazahívására, ki a magyarok ősnymait szintén kutatta, tegyen az Akadémia lépéseket. Az indítvány tárgyalása későbbre halasztatott. Ezután OVÁRY LIPÓT mint vendég «Bethlen Gábor diplomáciai összeköttetéseiről» értekezett. Végre ugyanez ülésen bejelentetett, hogy dr. GÜNDELY ANTAL, prágai egyetemi tanár és akad. kültag levelet intézett az Akadémiához, melyben azon tapasztalatának ad kifejezést, hogy a Bethlen Gáborra vonatkozó velencei követjelentések a bel- és kültörténetre nézve a legnagyobb becstiek és teljesen megbízhatók; fölkeri ennél fogva az Akadémiát, hogy azon velencei követjelentések kiadásáról is gondoskodjék, melyek I. Rákóczy György korára vonatkoznak. — Október 8-ikán ACSÁDY IGNÁCZ l. t. tartotta székfoglaló értekezését: «A magyar jobbnépesség a mohácsi vész után» czímen és SZILÁGYI SÁNDOR r. t. «II. Rákóczy György és a szászok» viszonyáról értekezett. November 5-ikén PULSZKY FERENCZ t. t. adta elő «Tanulmányait a népvándorlás korának emlékeiről» s HAMPEL JÓZSEF l. t. «Az araviscus nép emlékeit» ismertette. Deczember 3-ikán SCHVARCZ GYULA r. t. olvasta föl «A magyar társadalom irodalma» című ér-

tekezését, míg KÖRÖSI JÓZSEF I. t. «A szülők korának befolyása a gyermekek életére» czímen értekezett.

1889. január 14-ikén MEDVECZKY FRIGYES I. t. tartotta székfoglaló értekezését: «A normatív elvek jelentősége az etikában», TÓTH LŐRINCZ R. T. pedig «A visszaesés óvszereiről» értekezett. Február 11-ikén VÁMBÉRY ÁRMÁN R. T. tett jelentést konstantinápolyi útjának tudományos eredményéről s ennek kapcsán az osztály a következő határozatokat hozta: a) hogy az Akadémia intézzen magyar és török nyelven köszönő iratot Abdul Hamid szultán ő felségéhez; b) hogy a történelmi bizottság a Corvina-kérdés és történelmi források állásáról Konstantinápolyban értesítsék; c) hogy ugyanezen bizottság a tudományos kutatásra engedély kieszközléséről és a küldöttség összeállításáról részletes javaslatot dolgozzon ki; végre d) hogy VÉMBÉRY ÁRMÁN R. T., kinek az osztály közbenjárásáért köszönetet szavaz, fölkéretik, hogy annak idején e küldöttséghez csatlakozzék. Ezután FRANKÓI VILMOS R. T. olvasta fel következő czímű értekezését: «Carvajal pápai legatus Magyarországon 1456—1462», MAJLÁTH BÉLA I. T. pedig «Gróf Széchenyi István leveleiből» mutatott be több érdekes darabot. Márczius 11-én TÉGLÁS GÁBOR I. T. «Tanulmányok a rómaiak daciai aranybányászatáról» szülő székfoglaló értekezését adta elő és LUBRICH ÁGOST I. T. «A böleselők empirismusáról» elmélkedett. Ugyanezen ülésen elhatároztatott, hogy a nagyváradi jogakadémia százados fennállásának márczius 17-iki emlékűnépen az Akadémia képviselőit Török József R. és BUNYITAY VINCZE I. tagok kéretnek föl. Április 8-ikán VÁMBÉRY ÁRMÁN R. T. bejelentette, hogy a szultán magántitkára értesítése szerint a szultán ő felsége a M. T. Akadémia köszönő iratát a legnagyobb megelégedéssel tudomásul vette s az Akadémia tagjaiból álló küldöttséget a lehető legkegyesebb s barátságosabb fogadtatásban öhajtja részesíteni. Ugyanezen ülésen két újonnan választott levelező tag foglalt széket, u. m. JEKELFALUSSY JÓZSEF: «A fonó- és szövőipar szerepe áruforgalmunkban és teendők», és SZÁDECZKY LAJOS: «A czehek történetéről Magyarországon» czímű értekezésével.

3. A III. azaz a **Mathematikai és Természettudo-**

mányi Osztály ülésein 1888. május 14-ikén UDRÁNSZKY LÁSZLÓNAK «A furfurool reakcióiról» szóló értekezését bemutatta THAN KÁROLY r. t., UHLYÁRIK FERENCZ tanársegéd és TÓTH LAJOS intézeti praeparator részéről: «Vizsgálatok a vékonybélbolyhok szövettani szerkezetéről és a zsir felszívódásáról» czimű közleményt az állatorvosi élettani intézetből megismertette THANHOFFER LAJOS l. t. DADAY JENŐ részéről: «A heterogenezis egy érdekes esete a rotatoriáknál» czimű közleményt az egyetemi állattani és összehasonlító bonczttani intézetből előterjesztette MARGÓ TIVADAR r. t. Június 18-ikán THAN KÁROLY r. t. előterjesztette a tudományegyetemi chemiai intézetben készült következő dolgozatokat: *a*) SCHWICKER ALFRÉD részéről: «Adatok a sulfitok és thiosulfátok asszimetrikus szerkezetéhez»; *b*) FAUSER (ÉZA részéről): «A vízben feloldott kénhidrogén meghatározásáról». JENDRASSIK JENŐ r. t. bemutatta az egyetemi élettani intézetben REGÉCZY NAGY IMRE által végzett három rendbeli munkálatot: *a*) «Kísérleti adatok a Porret-féle izomtünemény jelentőségének kérdéséhez»; *b*) «Az izomáram nemleges változata által egy másik izomban közvetlenül kiváltott másodlagos rángásról»; *c*) «Ujabb adatok a bevezetett villamáram bipolar ingerlő hatásának bebizonyításához». KRENNER JÓZSEF r. t. bemutatta egy prehnitnek kristálytani optikai vizsgálatát, melyet WARTHA VINCZE l. t. Montafonban, Vorarlbergben talált; ugyan ő megvizsgálta a HLAVACSEK úr által Szomolnokon talált ásványokat s azok között egy újat talált, a kornelit, melynek chemiai szerkezetét LOTZKA úr állapította meg. SZABÓ JÓZSEF r. t. HANKÓ VILMOS részéről három dolgozatot terjesztett elő: *a*) «Kolozsmegye ásványvizeiről»; *b*) «A nagyági Silvanit és Nagyágít chemiai elemzéséről»; *c*) «A carbolsav megvörösödéséről». KÖNIG GYULA l. t. benyújtotta RADOS GUSZTÁV «Az elliptikus függvények elméletéhez» czimű értekezését. — Október 15-ikén HÖGYES ENDRE l. t. olvasta föl következő értekezéseit: *a*) «Kísérleteim eredményei az antirabicus védőoltások értékére vonatkozólag ragályozás előtt és után»; *b*) «A párizsi Pasteur-intézetben eddig gyógykezelt magyarországi veszettkutya-marottakról». FÉNYI GYULA S. J. beküldötte Kalocsáról a Haynald-observatoriumban észlelt érdekes tüneme-

nyek leírását ezen czímmel: «A nap fokozott tevékenysége az 1887. évben». HORVÁTH GÉZA l. t. benyújtotta ATKINSON E. T., az Asiatic Society of Bengal elnöke két munkáját, melyeket ez külső taggá megválasztatásáért való hálája jeléül küldött be az Akadémiának. November 12-ikén KORÁNYI FRIGYES l. t. adta elő székfoglaló értekezését: «Kórodai adatok a vegyes fertőzeti betegségek ismeretéhez» czímmel. BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND r. t. «Vizsgálatok a gravitáció jelenségeinek körében» című értekezését olvasta föl. UDRÁNSZKY LÁSZLÓ részéről: «A furfurol reactióiról II.» bemutatta THAN KÁROLY r. t., MIHALKOVICS GÉZA r. t. bejelentett értekezése közbejött akadályok miatt elhalasztott. Deczember 10-ikén FRÖHLICH IZIDOR l. t. «Zárt elektromos vezető lengése homogen magnesi térben» című értekezését olvasta fel. TÖRÖK LAJOS részéről: «A vörös véresejtek oszlása kétéltűeknél», bemutatta THANHOFFER LAJOS l. t. BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND r. t. benyújtotta ifj. APÁTHY ISTVÁN következő munkálatát: «A piócák fejlődéstanára vonatkozó vizsgálataim».

1889. január 21-ikén RÓNAI HORVÁTH JENŐ újonnan választott l. tag «Gróf Zrinyi Miklós (a költő és hadvezér) hadtudományi elveit» ismertette székfoglaló értekezésében. ÓNODI ADOLF egyetemi magántanár részéről: «Adatok a gége élettanához és kórtanához» előterjesztette az osztálytitkár. HÖGYES FERENCZ részéről: «Új eljárás a vörös véresejtek szöveti szerkezetének feltüntetésére» bemutatta THANHOFFER LAJOS l. t. Február 18-ikán LENHOSSÉK MIHÁLY egyetemi h. tanár részéről: «A pyramis pályáról némely emlősállat gerinczvelejében» előterjesztette HÖGYES ENDRE l. t. THAN KÁROLY r. t. «A volumetrikus normál oldatok készítéséről» értekezett. Márczius 18-ikán INKEY BÉLA újonnan választott l. tag felolvasta székfoglaló értekezését: «Az erdélyi havasok geotektonikai vázolata az Olt-szorostól a Vaskapuig». SZILY KÁLMÁN r. t. «Adalék a pontmozgás tárgyalásához» című értekezését olvasta fel. KORDA DEZSŐ részéről (Párisból) «A fény hatása a selenre» bemutatta SZILY KÁLMÁN r. t. BALLÓ MÁTYÁS l. t. «A phytochemia egy új feladatáról» értekezett; ugyanő bemutatta NEUMANN ZSIGMOND következő című dolgozatát: «A chininum tannicum elemzéséről». Április 15-ikén HUNYADY

JENŐ r. t. mint ilyen széket foglalt: «Az orthogonál substitutio együtthatóinak paraméteres értékei» című értekezésével, hasonlóképp széket foglalt MOCSÁRY SÁNDOR l. t. is: «A Föld fémdarázsai» című dolgozatával. HÖGYES ENDRE l. t. előadta: «Kísérleti adatait a veszettség némely függőben levő kérdésének tisztázására.» KÖVESLIGETHY RADÓ részéről: «A kis-kartali observatorium» című értekezést előterjesztette SZILY KÁLMÁN r. t. UDRÁNSZKY LÁSZLÓ «Adatok a glicerinnek képződéséhez a szeszes erjedéskor» című dolgozatát THAN KÁROLY r. t. ismertette. ÖNODI ADOLF «További adatok a gége élettanához és kórtanához» című közleményét bemutatta THANNOFFER LAJOS l. t. Ugyanezen ülésen KRENNER JÓZSEF r. t. két értekezést nyújtott be az Osztályértésítő számára, u. m. a) LOCZKA JÓZSEFTŐL: «Hazai bronzkori tárgyak vegyelemzése» és b) FRANZENAU ÁGOSTONTÓL: «A buda-örsi út mellett feltárt márga foraminifera faunája». Végre KÖNIG GYULA l. t. terjesztette elő SCHLESINGER LAJOS következő dolgozatát: «A Fuchs-féle függvények elméletéhez».

II. Az **Állandó bizottságok** működését a következő jelentések tüntetik elő:

1. A *Nyelvtudományi Bizottságnak* A) folyamatban levő munkálatai:

a) *Magyar Nyelvtörténeti Szótár*. Megindult tavaly a szótár közzététele, a két szerkesztő gondozása alatt, a kik e közben a munka revízióját is folytatják. Eddig megjelent hat 10-ives füzet (*aba*-tól — *fejedelem* szóig); ez év folytán még öt füzet fog kiadatni.

b) Az új *Magyar Tájszótár*-ra való anyaggyűjtés, újabban került kézírati anyag földolgozása után, most be van fejezve s mintegy 50 ezer adatot eredményezett. Az immár megkezdendő szerkesztésnek részletes tervrajza is megállapított.

B) A Bizottság kiadásai:

a) A *Nyelvtudományi Közlemények*-ből megjelent a XXI. kötet I, II. füzete, sajtó alatt van a III. füzete. Ezekből különnyomatképen: «Orta-ojunu, török népszínjáték (török szöveg és fordítása)» dr. Kúnos Ignácztól.

b) Dr. Kúnos Ignác *Oszmán-török népköltési gyűj-*

teményé-nek elkészült a II. kötete (25 ív: az első 9 íven még népmesék; a többiben népdalok, fordítással).

c) A *Nyelvemléktár*-ból legközelebb meg fog jelenni a XIV. kötet (Batthyányi-, Lobkovitz-cod); sajtó alatt van, a gyűjtemény befejezőjéül, a XV. köt. (első darabja a Székelyudvarhelyi codex).

Költség hiánya miatt még kiadatlanok: dr. Munkácsi Bernát *Votják szótára* és a magyar *Mesterműszótár* I. kötete.

C) Nyelvészeti tanulmányút.

Dr. Munkácsi Bernát tavalyi tavasz óta a *vogulok* közt nyelvészeti tanulmányt folytatván, jelentései szerint igen szép eredményt ért el: jelesen gazdag szótári anyagot gyűjtött különböző dialektusokból és változatos tartalmú népköltészeti hagyományokat; egyszersmind Regulynak kiadatlan deli-vogul szövegeit is sikerült neki megfejteni, illetőleg a mostani nyelvre fordítani. Hogy nyomozásait a vogulság összes dialektusaira terjeszthesse ki s mihamarább a gyűjtött anyag kidolgozásához hozzáfoghasson, a Bizottság öt ez évre is ellátta a megkívántató költséggel. — Szintűgy részesítette némi segélyezésben útítársát, dr. Pápai Károlyt is, ki ethnographiai tanulmány végett hozzácsatlakozott.

Végül megemlítendő, hogy a Nyelvt. Bizottság a megbízásából megjelenő folyóiratokat, a *Magyar Nyelvőrt* és a *Philologiai Közönyt* úgy mint eddig is, segélyezte.

2. Az *Irodalomtörténeti Bizottság* kiadásában az 1888/9. év folyamán semmi sem jelent meg.

Közelebb meg fog jelenni:

1. A külföldön tanult magyarok névsorából két füzet.
2. A régi magyar költők tárából a VI. kötet.
3. Pesti Gábor Evangyelisták fordításának, és
4. Dévai B. Mátyás magyar nyelven írt hittudományi művének új kiadása.
5. Az *Irodalomtörténeti Emlékek* II. kötete.

Előkészítettik:

- a) Kazinczy Ferencz összes műveinek,
- b) Szabó Károly Bibliographiája III. kötetének,
- c) Az egyetemi könyvtár 98. sz. codexének kiadása.

Tervben van:

A magyarországi latin irodalomtörténet megírása.

3. A *Classica-philologiai Bizottságnak* «Görög és latin remekírók» című fordítási gyűjteménye, mely kétféle, úgymint bilingvis és tisztán magyar kiadásban jelenik meg s melynek eddigi kötetei Anakreont, Cicerónak a kötelességekről szóló munkáját, Gaius római jogi institutióinak négy könyvét s a mult nagygyűlés óta teljesen megjelent Thukydideszt foglalják magukban, folyó évben még a következő munkákkal gyarapodik:

A Görög Anthologia bilingvis és magyar kiadásával. Ford. Pónori Thewrewk Emil. (Sajtó alatt van.)

Dr. Barna Ignác magyar Aeneisének bilingvis és magyar kiadásával. (Sajtó alatt van.)

Dr. Simon Józsefnek Platon Theaitetosa bilingvis és magyar kiadásával. (Szedés alatt van.)

A Bizottság szövegkiadási vállalatából a Pindarscholionok Ábel-féle kiadása az év leforgása alatt fog megjelenni.

A Bizottság ez évben feladatai közé tartozó új vállalatot, t. i. a görög és római irodalomtörténeti munkák sorozatát Pecz Vilmosnak «A görög tragédia» című művével indítja meg.

4. A *Történelmi Bizottság* tevékenységét a nemzeti történelem egész körére terjesztette ki.

Az Árpád-korszak oklevél-készletének felhasználásához jelentékeny segédmunkát nyújt az Árpádkori Új Okmánytárhoz készített kimerítő Indexben, mely Nagy Imre r. tag felügyelete alatt, Kovács Nándor által szerkesztve, imént készült el. Az Indexhez bő «Archontologia» csatlakozik.

Az *Anjoukori Oklevéltár* folytattatik, és jelenleg a VI. kötet van sajtó alatt.

Zsigmond király uralkodási kora történetéhez Oklevéltárának két sorozatban kiadása imént határozottatott el. A külügyi (diplomatiai) résznek szerkesztése Wenzel Gusztáv r. tagra, a belügyi rész szerkesztése Fejérpataky László bizottsági tagra bízott.

A «*Hunyadiak Kora*» című gróf Teleki József által megindított, de befejezetlenül maradt nagy munka kiegészí-

tésével, névszerint hazánk azonkori földrajzának kidolgozásával dr. Csánki Dezső foglalkozik.

A *Corvina-könyvtár* Konstantinápolyban lappangó maradványainak felkutatása a Bizottság több ülésében képezte a tanácskozások tárgyát.

A Bizottság levéltárában felhalmozott másolatoknak, a mohácsi vést megelőző korból, regista-alakban ismertetését Övály Lipót készítette el.

Acsády Ignác lev. tagtól kiadatott «Magyarország pénzügyei I. Ferdinánd korában». És ezen munka folytatása elhatároztatott.

A XVI. és XVII. századbeli török hódoltság történetéhez dús anyagot tartalmaz a Defterek II. kötete, mely Kammerer Ernő és dr. Velics Antal szerkesztése mellett elkészült és sajtó alá adatott.

Ugyanazon kor helyhatósági jogi életének felderítésére van hivatva a Kolosvári Sándor és Övári Kelemen által szerkesztett Corpus Statutorum Municipaliium, melyből a II. kötet szintén nyomdában van.

A XVII. század első éveinek magyar országgyűléseit tartalmazza a Magyar Országgyűlési Emlékek X. kötete, mely sajtó alatt van, Károlyi Árpád l. t. szerkesztése mellett.

Az Erdélyi Országgyűlési Emlékek sorozatából megjelent Szilágyi Sándor r. tag által szerkesztve a XIII. kötet, mely az 1661—1664. évek gyűléseit tartalmazza.

Megjelent Beke Antal és Barabás Samutól *I. Rákóczy György és a porta.*

A *Thaly Kálmán* által kiadott Archivum Rakocziannum kilencz kötetéhez kimerítő Index készítettett, melyhez oklevél-pótlékok járúlnak.

A Bizottság másolásokat rendelt el a spanyol kir. állami levéltárban és a Lobkovicz hercegek raudniczi levéltárában.

A Bizottság segélyezésben részesítette a Történelmi Társulat két kiadványát: a Történelmi Tárt és a Történelmi Életrajzokat.

5. Az *Archaeologiai Bizottságot* az elmúlt évben súlyos csapás érte: előadója dr. Henszlmann Imre hosszantartó betegség után, múlt évi december hó 5-dikén meghalt. Ez volt

azon pangás szomorú oka, mely legutóbb a bizottság működésében beállott.

Az egész évben csak háromszor jött össze a Bizottság: ülése volt 1888. évi december 10-dikén, a mikor megválasztotta jelen előadóját; második ülésében december 15-dikén megválasztotta külső tagjának dr. Fröhlich Róbert tanárt és dr. Szendrei János min. fogalmazót; harmadik ülése volt ez évi április hó 12-ikén, melyen folyó ügyeket intézett el a Bizottság.

Javadalmából a Bizottság az elmúlt évben is úgy, mint a megelőző három esztendőben, hozzájárult a Budapesten és Párisban megjelenő díszműhöz «Az ötvösművesség remekeiről Magyarországon», mely ez idő szerint mindkét kiadásban teljesen befejezve előttünk fekszik. A nagy munka hazánk régi ötvösségét a világirodalomban díszesen képviseli. E díszmunkára adott költség miatt szünetelt egy darabig az Arch. Bizottság egyik kiadványa az «Arch. Közlemények», mely a legközelebbi akadémiai évben ismét megindúl.

A Bizottsági javadalom tetemes részét igénybe vette a bizottság ötfüzetes folyóirata: az Arch. Értesítő. Utolsó jelentésünk óta megjelent az új folyam VIII. kötetéből a 2., 3., 4. és 5. füzet s a IX. kötethől megjelent februárius 15-dikén az első füzet.

E füzetek ismét arról tanuskodnak, hogy a szerkesztő iparkodott ez irodalmi központ köré gyűjteni a hazai szakértőket és szakírókat. Az elmúlt évben is több mint negyven hazai író működött közre száznál több közleménnyel és különös gond volt arra fordítva, hogy a szaktudománynak lehetőleg minden ága jusson érvényre. A hazai műemlékek bemutatását rendszerint sikerült rajzok és műmellékletek kísérték, melyeknek köszönhető, hogy e folyóirat a külföldi irodalomban is számbavett jelentőségre emelkedett. A jelzett öt füzet félszáznál több képes táblát és száznál több szövegbe rakott ábrát közölt.

A folyóiratban 1888. évi áprilistól 1889. februárius közepéig a következő fontosabb czikkek jelentek meg:

I. Őskor.

BELLA LAJOS. A Sopron melletti Purgstall praehistorikus földvára és sírhalmairól.

FENICHEL SÁMUEL. A sz.-újfalusi és paczalkai katlan-sirokról.

KUBINYI MIKLÓS. A komjáthnai bronzlelet.

DR. KUZSINSZKY BÁLINT. Délvidéki és erdélyi múzeumok.

LEHÓCZKY TIVADAR. A Borsán és Hetében talált bronz-régiségek — továbbá sztánfalvai és árdánházai bronzkardok.

MIHÁLIK JÓZSEF. A rohácskai őstelep; őskori telep Liptó-megyében; őskori telepek a Vág mentén.

MÜNICH SÁNDOR. A mahalfalvai Hradiskórol.

RAKOVSZKY FERENCZ. Nyitramegyei ásatások.

DR. SZENDREI JÁNOS. Csoma József régiséggyűjteménye.

SZENTMÁRTONI DARNAY KÁLMÁN. Ujabb kutatások Süsmeghi vidékén.

TÉGLÁS GÁBOR. Rézkori tárgyak az erdélyi medence területén. — Kőbuzogányok az erdélyi medence területén. — Hátszegvidéki aranyleletek.

TÉGLÁS ISTVÁN a kolosvári bronzlelet.

DR. VÁSÁRHELYI IMRE a gyermeli bronzlelet.

WOSINSZKY MÓR. A kölesdi őstelep. — A Sires-féle nagyfontosságú munkának a spanyolországi kő- és fémkorról bíráló ismertetése.

II. Ókor.

BELLA LAJOS. Három római emlékkő.

DR. FRÖHLICH RÓBERT. Két római mértföldmutató kő, adalék Pannonia helyrajzához; bírálat Hübner Emil római fölíráttanáról; Bötticher Die Akropolis von Athen ismertetése.

DR. KUZSINSZKY BÁLINT. Az aquincumi mithraeum; az aquincumi Medea-szobor.

MASNER KÁROLY. Ezüstsisak a n. múzeumban.

DR. SÖTÉR ÁGOST. A mosonmegyei római leletekről.

DR. ZIEHEN GYULA. Salonai sírláda a n. múzeumban; Medea-szobor a n. múzeumban.

III. Középkor.

ADÁM IVÁN. Románkori pálos épület-maradvány Bakony-Szent-Jakabon.

DR. BALLAGI ALADÁR. Magyar tárgyú emlékek Orosz- és Lengyelországban.

CSOMA-CSERGHEŐ. A Perényiek középkori síremlékei. — Sirokay László síremléke.

DUDÁS GYULA. A zentai régi romokról.

HAMPEL JÓZSEF. Ötvösművek Nagy Lajos korából és az erdélyi ötvösiskola. Első közlemény.

DR. HENSZLMANN IMRE. Honi műemlékeink hivatalos osztályozása.

MISKOVSZKY VIKTOR. Két régi síremlék a kassai domban; felsővidéki műemlékek.

B. ORBÁN BALÁZS. Dézs városa régi emlékei.

IV. Újkor.

CSONTOSI JÁNOS. Mátyás és Beatrix arczképei a Corvin-codexekben, három közlemény.

EBENHÖCH FERENCZ. A győri ó-flandriai kárpit.

DR. FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ. Brassó városának régi számadáskönyvei 1503—1526.

MISKOVSZKY VIKTOR. Régi városi ürmérezék; régi mozsarakról.

DR. PULSZKY KÁROLY. A győri alakos kárpit.

DR. RÉTHY LÁSZLÓ. Az úgynevezett hún-székely irás.

DR. THALLÓCZY LAJOS. Az Ujlakyak síremlékei.

V. Heraldika.

DR. BOJNICIČ. A Gara-féle síremlék Zágrábban

CSERGHEŐ GEIZA. Garay Radosláv sírköve; a régi magyar heraldikáról; családi címerek régi hazai ötvösműveken.

DR. TAGÁNYI KÁROLY. Garay Radosláv sírkövéről.

Azonkívül könyvismertetések, bírálatok, különfélék és könyvészet.

Végül szomorú kötelessége a Bizottságnak jelenteni, hogy dr. Henszlmann Imre előadón kívül három érdemes tagját vesztette el az elmúlt évben: Paur Ivánt, Römer F. Ferenczet és legújabbán Rónay Jácintot.

6. A *Nemzetgazdasági és Statisztikai Bizottság* ez év folyamán elvesztvén érdemes elnökét, Dr. Trefort Ágostont, helyébe Dr. Kautz Gyula rendes tagot választá elnöknek.

A Bizottság működése a következő három irányban folyt:

I. Irodalmi működés.

a) *A nemzetgazdasági írók tára.* Ezen vállalatban Ricardo: Nemzetgazdasági alapelvei — Láng Lajos fordításában — és Sismondi: A politikai gazdaságtan alapelvei című művének I. és II. kötete — Enyedi Lukács fordításában — elkészült s immár a kiadó nyomdának átadatott.

b) *A nemzetgazdasági és statisztikai évkönyv* V-ik kötete az országos statisztikai hivatal közreműködésével Dr. Jekelfalussy József és Dr. Vargha Gyula szerkesztése alatt mint az új folyamnak II-ik kötete megjelent és pedig ismét gazdagabb tartalommal, mint a megelőző kötet; míg ugyanis az előbbi években az évkönyv tartalma 20 és 32 ív közt ingadozott, az új folyam első kötete 36, a második pedig 46 ívet foglal magában. Daczára ennek az évkönyv segélyezése ez évben is csak 300 frtot vett igénybe.

c) *Nemzetgazdasági Szemle.* Ezen vállalat a bizottság részéről ez évben is 1800 frttal segélyeztetett; tekintettel azonban az Akadémia pénzügyi helyzetére, kénytelen volt a Bizottság ezen vállalat segélyét 1889. január 1-étől 1000 frtra leszállítani, illetve a megyei monographiák számára felvett 150 frt beszámításával 1150 frtban megállapítani. Az 1888. évfolyam 12 füzetben 60 ívnyi terjedelemben jelent meg. A Szemle szerkesztésétől Dr. Heltai Ferencz megválván, azt január elejével Dr. Jekelfalussy József vette át.

d) *A Budapesti Szemle* valamint az előbbi években, úgy most is 1200 frttal segélyeztetett, azon kötelezettséggel, hogy 20 ív társadalmi, nemzetgazdasági vagy statisztikai tartalmú értekezéseket közöljön.

e) *Honismertető.* Ezen vállalat szintén folytattatott, azonban az illető anyag beszerzésével járó nehézségek következtében ez év derekáig újabb monographia el nem készült; várható azonban, hogy az őszre egynehány közzé fog tétethetni.

f) Boldogult Trefort Ágoston bizottsági elnök indítványa következtében a Bizottság foglalkozott azon kérdéssel, nem kellene-e gondoskodni oly tankönyv létesítéséről, mely az iparos és a magasabb leányiskolákban a nemzetgazdaságtani elvek

tanításának vezérfonalául szolgálhasson. Az iparos iskoláknak szánt vezérfonal szerkesztésével Dr. Gerlóczy Gyula bizottsági kültag bizatván meg, az időközben ezen megbízatásnak annyiban meg is felelt, hogy a munka «A nemzetgazdaságtan alaptana» czim alatt már közre is bocsátott.

g) A Fáy-alapítványból díjazandó és a mezőgazdasági válságot tárgyzó pályakérdés kidolgozásával megbízott Pólya Jakab úr ezen munkát befejezte és annak kézírata jelenleg bírálat alatt van.

II. **Felolvasások** tartattak márczius 27-én és április 10-én: az első napon Dr. Herich Károly «A takarékpénztárak reformjáról», az utóbbi napon Dr. Matlekovics Sándor «Üzleti törekvések a versenyben» czim alatt értekezett.

III. **Folyó ügyek.** A Bizottság e jelentés szerkesztéséig 7 ülést tartott, úgymint október 31-én, december 5-én, január 2-án, márczius 9-én, márczius 27-én és április 10-én: a két utóbbi napon egyúttal felolvasó ülés tartatott. Összesen 29 tárgy intéztetett el.

A Bizottság az Osztály megbízásából fogalmazta az első magyar biztosító társulat díjára kitiizendő pályakérdést. és a főtitkári hivatal felhívására javaslatot tett a Parisban tartandó szegényügyi kongresszus ügyében.

7. a) *A Matematikai és Természettudományi Bizottság* kiadásában megjelentek:

1. Téglás Gábor. Ujabb barlangok az erdélyrészi érczhegység övéből.

2. Dr. Istvánffi Gyula. Jelentés a felsőmagyarországi tőzegképletek algologiai megvizsgálásáról.

3. Dr. Daday Jenő. A magyarországi branchypus-fajok átnézete.

b) Tudományos kutatásokra segélyt kaptak:

1. A magyarhoni földtani társulat földrengések megfigyelésére.

2. Franzenau Ágoston a hontmegyei foraminiferák tanulmányozására.

3. Téglás Gábor a déli Kárpátokban újonnan megnyitott barlangok kutatására.

4. Borbás Vinceze növényntani kirándulásokra.

5. Lovassy Sándor az ecsedi lap tanulmányozására.
 6. Chyzer Kornél hazánk Arachnyda faunájának gyűjtésére.
 7. Kalecsinszky Sándor a bánsági hegység szerpentinjeinek vizsgálatára.
 8. Br. Eötvös Loránd a gravitáció jelenségeinek vizsgálatára.

8. A *Hadtudományi Bizottság* a lefolyt 1888/89-ik évben munkásságával végre rendes kerékvágásba jutott, s a szerencsés kezdet után remélhető, hogy tevékenységéről ezentúl évről évre kedvezőbb jelentéseket tehet.

I. Irodalmi munkásság.

A magyar hadtörténelmi irodalom fejlesztésére a Bizottság a lefolyt évben egy évnegyedes folyóiratot alapított, mely «*Hadtörténelmi Közlemények*» cím alatt 1888. márczius havában indult meg, s már első évfolyamával igazolta, hogy a magyar történelmi irodalomban hézagot tölt be, a mennyiben annak egy eddig teljesen mellőzött ágában hasznos munkásságot indított meg.

Az első évfolyam 4 — egyenkint 10—11 ívnyi — füzetben jelent meg s 42 nyomtatott ív szöveget, 4 arczképet, 7 térképet és rajzmellékletet tartalmaz, számos szövegbeli rajzzal és ábrával.

A munkálatokban a bizottság tagjai tevékenyen résztvettek, a mennyiben a szerkesztő-előadón kívül a Bizottság 6 tagja szolgáltatott hadtörténelmi dolgozatokat; örvendetes, hogy a munkálatokban a történészeken kívül a katonák is osztoztak s a füzetekben 10 történész mellett 8 katonai író munkája foglaltatik.

A vállalat nemcsak a sajtó, de a közönség elismerését is kiérdemelte, s ennek köszönhető, hogy a nyomtatás, kiadás és a rajzmellékletek költségei teljesen az előfizetési pénzekből kerültek ki, sőt még fölösleg is maradt; a vállalat tehát nemcsak erkölcsi, hanem anyagi sikert is eredményezett.

A Bizottság ennél fogva a vállalat folytatását határozta el s a f. év márczius havában kiadott füzettel annak *II. évfolyama* is megindult; a második évfolyam az elsőhöz hasonló sikert ígér s pártolónak száma — bár az aláírások

még bezárva nincsenek — a mult évit már is megközelítő sőt remélhető, hogy azt meg is fogja haladni

Különös köszönet illeti a honvédelmi miniszter úr Ő Nagyméltóságát, ki a vállalatot úgy a múlt, mint a folyó évben 100—100 példány megrendelésével támogatta s nagy elismerés a magyar honvédség tisztikarát, mely a vállalatot szintén lelkesen támogatja.

A folyó 1889-ik évre a bizottság, a fenti folyóirat II-ik évfolyamán kívül, még *gróf Zrinyi Miklós (a költő és hadvezér) hadtudományi munkáinak* új, korszerű s magyarított kiadását határozta el. E munka már folyamatban van s öszre sajtó alá kerül.

II. Egyéb tevékenység

a) A Bizottság egy «*Magyar Hadtörténelmi Múzeum*» föllállítására kezdeményező lépéseket tett s e tárgyban a vallás és közoktatásügyi miniszter úrhoz emlékiratot terjesztett föl: miután e tervet a Magyar Nemzeti Múzeum régiségi osztálya is pártolja, az ügy kedvező elintézése legközelebb remélhető.

b) A Bizottság lépéseket tett az iránt, hogy a Ludovika Akadémia — mint az ország egyetlen magyar katonai intézete — könyvtárának az Akadémia eddig megjelent összes kiadványai megküldessenek.

c) A Bizottság a «Hadtörténelmi Közlemények» szerkesztő bizottságát meghízta, hogy a hadtörténelmi irodalom előmozdítására pályakérdést tűzzön ki s azt a folyóirat jövődelméből díjazza. A pályakérdés kitűzetett s jutalmazására 20 drb arany rendeltetett.

d) Különféle ügyeinek elintézésére a Bizottság az 1888/89-ik évben 6 ülést tartott.

9. A *Könyvkiadó Bizottság* a lefolyt évben is folytatta munkásságát. A könyvkiadó vállalat 1887-tel megindult ötödik cyclusának második évi folyamát bocsátotta közre. Ugymint:

Az első vagy történelmi sorozatból 1888. őszén megjelentek a következő munkák:

1. Thierry Amadé ötödik századi római elbeszéléseiből *Szent Jeromos, a keresztyén társadalom nyugaton.* (Ford. Öreg János.)

2. Sorel: *Európa és a francia forradalom.* (Ford. Szathmáry György.)

Sajtó alatt van: Ranketől *A római pápák, egyházuk és államuk a XVI. és XVII. században.* II. kötet. (Ford. Lehr Albert.)

A második vagy irodalmi sorozatból megjelentek:

3. Sainte-Beuve Károly Ágoston: *Irodalmi és történelmi arcképek.* (Ford. Wohl Janka).

4. Boyesen Hjalmar Hjorth és Heinrich Gusztáv: *Goethe Faustja.*

Sajtó alatt van: Simonyi Zsigmondtól *A magyar nyelv eredete, története és jelen állapota.*

A harmadik sorozatból megjelentek:

5. Concha Győző: *Ujkori alkotmányok* II. kötet.

6. Leroy-Beaulieu Pál: *Az új socialismus és annak bírálata.* (Ford. Sasvári Ámin.)

III. **Az akadémiai összes üléseken** emlékbeszédeket tartottak: 1888. október 29-ikén GOLDZIHNER IGNÁCZ levelező tag FLEISCHER HENRIK kültag felett; november 26-ikán HAYNALD LAJOS tiszteleti tag BOISSIER PÉTER EDMUND kültag felett; december 17-én SZILÁGYI SÁNDOR rendes tag HORNYIK JÁNOS levelező tag felett; 1889. január 28-ikán BÁNÓCZY JÓZSEF levelező tag GREGUSS ÁGOST igazgató és rendes tag felett; február 25-én BATIZFALVY SÁMUEL levelező tag RÓZSAY JÓZSEF levelező tag felett.

Az összes ülések egyéb tárgyai között kiemelendők a következők:

1888. május 28-dikán: az akadémiai költségvetés tárgyalásának új eljárási módja állapított meg; a Szőnyi-féle jutalmi alapítvány kezelése iránt hozott határozat.

1888. június 25-dikén: a Péczely jutalmi alapítvány szabályzata módosított; Szabó József r. t. jelentést tett a bolognai egyetem nyolczszázados fennállásának emlékünnepeyeről, melyen az Akadémiát képviselte.

1888. augusztus 23-dikán: (a szünidő alatt tartott rendkívüli ülésben) Trefort Ágoston akadémiai elnök elhunytá bejelentetvén, az Akadémia fájdalmanak és kegyeletének kifejezésére többrendbeli határozatok hozattak.

1888. október 1-jén bemutattattak a beérkezett pályamunkák és szabályszerű megbíralás végett az illető osztályokhoz tétettek át; Beöthy Zsolt rendes tag felolvasta jelentését a Péczely-drámai jutalomról, mely *Bartók Lajos* «Thurán Anna» drámájának íteltetett oda.

1888. október 29-dikén a Deák-mausoleumon és sarkofagon alkalmazandó feliratok állapították meg; elhatározott, hogy az akadémiai nagyobb alapítók névsora az Akadémia Almanachjában évenként közöltessék.

1888 november 26-dikán Berczik Árpád lev. tag felolvasta jelentését a Kóczán-drámai jutalomról, mely *Szász Károly* rendes tag «Attila halála» című drámájának íteltetett oda.

1888. december 17-dikén *Zichy Antal* tiszt. tag jelentést olvasott föl a törvényhatóságok által az Akadémia használatára beküldött újabbkori országgyűlési aktákról.

1889. január 24-dikén az akadémiai költségvetés tárgyalatott.

1889. január 28-dikán elhatározott, hogy az akadémiai palota oszlopcsarnokában a nagyobb alapítók névsorának befogadására hivatott emléktáblák állittassanak föl, és a költség fedezésére az akadémiai tagok között gyűjtés rendeztessék; a vallás- és közoktatásügyi Miniszteriumhoz, a meteorológiai közp. intézet üresedésben levő igazgatói állásának betöltése ügyében, fölterjesztés intéztetik; az orientálisták Stockholmban tartandó nemzetközi kongresszusán az Akadémia képviselteti magát.

1889. február 25-dikén, Vámbéry Armin r. tag azon jelentése alapján, hogy a szultán ő felsége az Akadémia által választandó küldöttségnek a török könyv- és levéltárak átkutatását megengedte, köszönő-irat küldése határozott; a Röck Szilárd-féle alapítvány kamatainak fölhasználására módzat állapított meg.

1889. márczius 19-dikén Szász Károly rend. tag felolvasta jelentését a Teleki-drámai jutalomról, mely *Somló Sándor* «Nagyravágyó» című tragoediájának íteltetett oda.

1889. április 29-dikén Vadnai Károly l. t. felolvasta

jelentését a Farkas-Raskó-pályázatról. A jutalom ki nem adása határoztatott. Tárgyaltattak a vallás- és közoktatásügyi Miniszterium leiratai: a meteorologiai intézet igazgatói állásának betöltése és a vasutaknál életbeléptetendő új időszámítás tárgyában. A levelező tagok ajánlásánál és választásánál követendő eljárás szabályoztatott.

Az 1889. február 1-jén tartott rendkívüli elegyes ülésen Rudolf trónörökös tiszt. tag elhúnyta alkalmából, az Akadémia fájdalomnak és kegyeletének kifejezésére többrendbeli határozatok hoztak.

IV. Az Akadémia által kiadott munkák, folyóiratok és időszakai nyomtatványok sora (ide nem számítva a csupán segélyzetteket) a következő:

Almanach 1889-re. (Szerkeszti Dr. FRAKNÓI VILMOS főtitkár.)

A M. Tud. Akadémia Évkönyvei. XVII. kötet. 6. sz. (Szerk. Dr. FRAKNÓI V. főtitk.).

A M. T. Akad. Értesítője. XXII. évf. (1888.) 2. 3. 4. 5. 6. szám; XXIII. évf. (1889.) 1. sz. (Szerk. Dr. FRAKNÓI V. főtitk.).

Emlékbeszédek a M. T. Akad. elhunyt tagjai fölött. (Szerk. Dr. FRAKNÓI V. főtitk.).

V. köt. 1. szám. ZICHY ANTAL t. t. Emlékbeszéd Fábián Gábor r. t. felett.

— » 2. » TÓTH LŐRINCZ r. t. Emlékbeszéd Tanárky Gedeon l. t. felett.

— » 3. » GALGÓCZY KÁROLY l. t. Emlékbeszéd Dr. Zlamál Vilmos l. t. felett.

— » 4. » GOLDZIHNER IGNÁCZ l. t. Emlékbeszéd Fleischer Leberecht Henrik k. t. felett.

— » 5. » SZILÁGYI SÁNDOR r. t. Emlékbeszéd Hornyik János l. t. felett.

V. köt. 6. szám. KÁNITZ ÁGOST l. t. Emlékbeszéd Reichardt Henrik Vilmos kültag felett.

— » 7. » Dr. HAYNALD LAJOS t. t. Emlékbeszéd Boissier Péter Edmund külső tag felett.

— » 8. » BÁNÓCZI JÓZSEF l. t. Emlékbeszéd Greguss Ágost r. t. felett.

Első osztály és bizottságai.

- BRASSAI SÁMUEL t. t. Szórend és accentus. (Nyelvtud. Értekezések. XIV. köt. 9. sz.)
- Dr. FINÁLY HENRIK l. t. Hogyis mondják ezt magyarul? A magyar helyesírás elvei és szabályai. IV-ik változatlan kiadás.
- Nyelvtudományi Közlemények. XXI. köt. 1. 2. füzet.
- SIMONYI ZSIGMOND l. t. A nyelvújítás történetéhez. (Nyelvtud. Érték. XIV. köt. 8. sz.)
- Dr. TÉLFI IVÁN l. t. Három francia hellenista és a volapük. (Nyelvt. Érték. XIV. 10. sz.).
- (Ugor füzetek. 9. sz. Külön lenyomat. Nyelvt. Bizottság).

Második osztály és bizottságai.

- Archaeologiai Értesítő Új folyam. VIII. köt. 3. 4. 5. sz. IX. 1. 2. sz. (Szerkeszti Hampel József)
- Dr. ACSÁDY IGNÁCZ l. t. Magyarország pénzügyei I. Ferdinánd uralkodása alatt. (Történelmi Bizottság)
- Dr. ACSÁDY I. l. t. A magyar jobbágy-népeesség száma a mohácsi vész után. Székfoglaló értekezés. (Történettud. Értekez. XIV. 3. sz.)
- CONCHA GYÖZŐ l. t. Egyéni szabadság és parlamentarismus Angliában. Székfoglaló. (Társadalmi Értekezések. IX. 8. sz.)
- Erdélyi Országgyűlési Emlékek. XIII. köt. Szerkeszti Szilágyi Sándor. (Történ. Bizotts.)
- FRANKÓI VILMOS r. t. Carvajal János bibornok magyarországi követségei 1448—1461. (Tört. Ért. XIV. 4. sz.)
- HAJNIK IMRE r. t. Az örökös főispánság a magyar alkotmány-történetben. (Tört. Érték. XIII. 10. sz.)
- JAKAB ELEK l. t. Dr. Duka Tivadar könyve Körösi Csoma Sándorról. Ismertető Értekezés. (Tört. Ért. XIV. 2. sz.)
- LÁNG LAJOS l. t. Magyarország népmozgalma 1880—1885. (Társad. Érték. IX. 9. sz.)
- MEDVECZKY FRIGYES l. t. A normatív elvek jelentősége az etikában. Székfoglaló. (Bölcsészeti Ért. III. 1. sz.)

- ORBÁN BALÁZS I. t. A székelyek származásáról és intézményeiről. Székfoglaló. (Történettud. Ért. XIII. 9. sz.)
- ÓVÁRY LIPÓT. Bethlen Gábor diplomáciai összeköttetéseiről. Tanulmány az «Oklevéltár Bethlen Gábor diplomáciai összeköttetései történetéhez» című munkájához (Tört. Ért. XIII. 12. sz.)
- DR. PISZTÓRY MÓR. A nemzetgazdaságtan haladása és iránya az utolsó tizenöt év alatt.
- PULSZKY FERENCZ t. t. Tanulmányok a népvándorlás korának emlékeiről. (Tört. Ért. XIV. 1. sz.)
- I. Rákóczy György és a porta. Levelek és okiratok. Szerkesztették Beke Antal és Barabás Samu. (Tört. Bizotts.)
- (II. Rákóczy György felelete az «Innocentia Transylvaniae»-ra. A fejedelem megbízásából írta Dr. Bazire Izsák. A durhami káptalan levéltárából közli Kropf Lajos. Külön lenyomat a Történelmi Tárból.)
- RENTMEISTER ANTAL. Lex falcidia és quarta falcidia.
- SCHVARCZ GYULA r. t. Tudomány és társadalom. (Társ. Ért. IX. 10. sz.)
- SCHVARCZ GYULA r. t. Adalék a római alkotmánypolitikához és államjoghoz. (Társ. Ért. X. 1. sz.)
- SCHVARCZ GYULA r. t. Adalék a magyar állampolgári társadalom egységes természetének elméletéhez. (Társ. Ért. X. 2. sz.)
- TÓTH LŐRINCZ r. t. A visszaesés okairól s óvszereiről. (Társ. Ért. X. 4. sz.)
- ZSILINSZKY MIHÁLY I. t. Az 1708-iki pozsonyi országgyűlés történetéhez. (Tört. Ért. XIII. köt. 11. sz.)

Harmadik osztály és bizottságai.

- DR. DADAI JENŐ. A magyarországi branchipus-fajok átnevezete. (Mathematikai és Természettud. Közlem. XXIII. köt. 3. sz.)
- DR. FRÖHLICH IZIDOR I. t. Az electrodynamometer általános elmélete.
- HEGYFÖKY KÁBOS. A környezet hatása a hőmérőkre. (Természettud. Ért. XVIII. 1. sz.)

- HELLER ÁGOST. A XIX. század physikai kutatásának mozgató eszméiről. (Termtud. Ért. XVIII. 3. sz.)
- Dr. HÖGYES ENDRE I. t. A veszettség gyógyításáról. (Természettud. Értek. XVIII. 5. sz.)
- Dr. ISTVÁNFFI GYULA. Jelentés a felső-magyarországi tőzegképletek algologiai megvizsgálásáról. (Mathemat. és Természettud. Közlemények. XXIII. köt. 2. sz.)
- Dr. KORÁNYI FRIGYES I. t. Kórodai adatok a vegyes fertőzeti betegségek ismeretéhez. (Természettud. Értek. XVIII. 4. sz.)
- Dr. LENDL ADOLF. A pókok (araneina), különösen a ke-rekhálós pókok (epeiridae) természetes osztályozásának kísérlete. (Természettud. Értek. XVIII. 2. sz.)
- Dr. MAGÓCSY-DIETZ SÁNDOR. A növények talajálló irányának okairól. (Természettud. Értek. XVII. 6. sz.)
- Mathematikai és természettudományi Értesítő. Szerkeszti König Gyula. VI kötet $\frac{2}{3}$, $\frac{4}{5}$, $\frac{6}{7}$, $\frac{8}{9}$, VII. 1. és $\frac{2}{3}$. füzet.
- TÉGLÁS GÁBOR. Ujabb barlangok az erdélyrészi érc-hegység övéből. (Mathem. és Természettud. Közlem. XXIII. 1. sz.)

V. A könyvkiadó vállalat kiadványai:

- CONCHA GYÖZŐ. Ujkori alkotmányok. II. köt.
- Goethe Faustja. Tanulmányok. Irták Boyesen Hjalmar Hjorth és Heinrich Gusztáv.
- LEROY-BEAULIEU PÁL. Az új socialismus és annak bírálata. Fordította Sasvári Ármin.
- SAINTE-BEUVE. Arczképek a francia újabbkori társadalomból. Fordította Wohl Janka.
- SOREL-ALBERT. Európa és a francia forradalom. I. rész. Fordította Szathmáry György.
- THIERRY AMADÉ. Szent Jeromos, a keresztyén társadalom nyugaton. (Elbeszélések a rómaiak történetéből az V-ik században. IV. köt.). Fordította Dr. Öreg János.

VI. Sajtó alatt vannak :

Értesítő. 1889. 2. sz.

NÉMETHY GÉZA. Euhemeri reliquiae. (Nyelvtud. Érték. XV. 1. sz.)

Dr. KÜNOS IGN. Oszmán-török népmesék. II. köt.

Régi magyar költők tára. VI. köt.

Nyelvemléktár. XIV. XV. kötet.

Nyelvtudományi Közlemények. XXI. 3. füz.

Festus Codex. (Sajtó alá rendezte Ponori Thewrewk Emil.)

Régi magyar nyomtatványok. Novum testamentum.

» » » » Tíz parancsolat magyarázata.

ÁBEL JENŐ. Magyar tanulók külföldön.

Irodalomtörténeti Emlékek. II. köt.

ÁBEL JENŐ. Pindar. (Classica-philolog. Bizotts.)

KÖRÖSY J. Demologiai tanulmányok. (Társ. Ért. X. 3. sz.)

Index Codicis Árpádiani. (Szerk. Nagy Imre.)

Magyar országgyűlési Emlékek. X. köt.

Törvényhatósági jogszabályok. II. köt.

Archivum Rákócianum. I. oszt. X. köt.

Magyarországi török kincstári defterek. II. köt.

INKEY BÉLA. Az erdélyi havasok az Olt-szorostól a Vas-kapuig. (Természettud. Értekez. XIX. köt. 1. sz.)

REGÉCZI NAGY IMRE. Dolgozatok a m. kir. tud. egyetem élettani intézetéből. (Természettud. Értekez. XVIII. 6. és 7. sz.).

BOLYAI FARKAS. Tentamen.

APÁTHY ISTVÁN. A magyarországi piócák faunája. (Természettud. Közlem. XXIII. 4. sz.)

SZABÓ JÓZSEF. Selmech geológiája.

MOCSÁRY SÁNDOR. Literatura Chrysididarum.

SIMONYI ZSIGMOND. A magyar nyelv. (Vállalat.)

RANKE. A római pápák az utolsó négy században. II. köt.
Ford. Lehr Albert. (Vállalat.)

VII. A Magyar Tudományos Akadémia megbizásából és segélyezésével megjelent munkák és folyóiratok.

A) Megbízás :

a) *Munkák* :

Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond MAGYAR NYELV-TÖRTÉNETI SZÓTÁR.

b) *Folyóiratok* :

BUDAPESTI SZEMLE.
MAGYAR NYELVÖR.
NEMZETGAZDASÁGI SZEMLE.
HADTÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK.

B) Segélyezés :

a) *Folyóiratok* :

EGYETEMES PHILOLOGIAI KÖZLÖNY.
FIGYELŐ.
MAGYAR KÖNYVSZEMLE.
FÖLDRAJZI KÖZLEMÉNYEK.
PHILOSOPHIAI SZEMLE.
TÖRTÉNELMI TÁR.
NEMZETGAZDASÁGI ÉS STATISZTIKAI ÉVKÖNYV.
UNGARISCHE REVUE.
MATHEM. UND NATURWISSENSCHAFTLICHE BERICHTE.

b) *Könyvkiadó vállalatok* :

NEMZETGAZDASÁGI IRÓK TÁRA.
A Természettudományi Társulat KÖNYVKIADÓ VÁLLALATA.
AZ ORVOSI EGYESÜLET KÖNYVKIADÓ VÁLLALATA.

c) *Munkák*.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN LEVELEI. I.
MAGYAR TÖRTÉNELMI ÉLETRAJZOK.
AZ ÖTVÖSSÉG REMEKEI MAGYARORSZÁGON.

VIII. A M. T. Akadémia könyvtárának rendezett tudományzakai 51-re szaporodtak s összesen 43,330 munkát tartalmaznak a következő kimutatás szerint:

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
1. Történelem	Octavo	3801
	Quarto	931
	Folio	505
	Összesen :	5,237
2. Magyar történelem	Octavo	1661
	Quarto	611
	Folio	132
	Összesen :	2,404
3. Életírás	Octavo	1441
	Quarto	364
	Folio	71
	Összesen :	1,876
4. Politika	Octavo	1853
	Quarto	142
	Folio	8
	Összesen :	2,003
5. Magy. politika	Octavo	1199
	Quarto	41
	Folio	21
	Összesen :	1,261
6. Jogtudomány	Octavo	756
	Quarto	181
	Folio	72
	Összesen :	1,009
7. Magy. jogtudomány	Octavo	947
	Quarto	143
	Folio	157
	Összesen :	1,247
8. Magyar Országgyűlés . . .	Folio	95
	Összesen :	95

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
9. Földrajz	Octavo	626
	Quarto	140
	Folio	84
	Összesen :	850
10. Magy. földrajz	Octavo	311
	Quarto	33
	Folio	11
	Összesen :	355
11. Térképek	Octavo	} 746
	Quarto	
	Folio	179
	Összesen :	925
12. Utazás	Octavo	935
	Quarto	126
	Folio	14
	Összesen :	1,075
13. Statisztika	Octavo	318
	Quarto	166
	Folio	15
	Összesen :	499
14. Anthropologia	Octavo	180
	Quarto	29
	Folio	1
	Összesen :	210
15. Természettudomány	Octavo	112
	Quarto	18
	Folio	5
	Összesen :	135
16. Természettan	Octavo	378
	Quarto	154
	Összesen :	532
17. Vegytan	Octavo	247
	Quarto	19
	Folio	5
	Összesen :	271

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
18. Matematika	Octavo	614
	Quarto	239
	Folio	19
	Összesen :	872
19. Természetráajz	Octavo	77
	Quarto	11
	Folio	6
	Összesen :	94
20. Állattan	Octavo	271
	Quarto	101
	Folio	28
	Összesen :	400
21. Növénytan	Octavo	238
	Quarto	60
	Folio	57
	Összesen :	355
22. Ásványtan	Octavo	392
	Quarto	92
	Folio	19
	Összesen :	503
23. Orvostudomány	Octavo	1991
	Quarto	211
	Folio	91
	Összesen :	2,293
24. Hadtudomány	Octavo	456
	Quarto	81
	Folio	45
	Összesen :	582
25. Philosophia	Octavo	969
	Quarto	78
	Folio	8
	Összesen :	1,055
26. Paedagogia	Octavo	1138
	Quarto	88
	Folio	23
	Összesen :	1,249

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
27. Széptudomány	Octavo	378
	Quarto	44
	Folio	7
	Összesen :	429
28. Nyelvtudomány	Octavo	971
	Quarto	186
	Folio	41
	Összesen :	1,198
29. Magy. nyelvtudomány . . .	Octavo	338
	Quarto	16
	Összesen :	354
30. Régi magy. irodalom	Octavo	329
	Quarto	272
	Folio	28
	Összesen :	629
31. Magy. irodalom	Octavo	1947
	Quarto	80
	Folio	3
	Összesen :	2,030
32. Külföldi folyóirat	Octavo	132
	Quarto	43
	Folio	14
	Összesen :	189
33. Magyar folyóirat	Octavo	117
	Quarto	116
	Folio	139
	Összesen :	372
34. Görög irodalom	Octavo	516
	Quarto	64
	Folio	58
	Összesen :	638
35. Latin irodalom	Octavo	644
	Quarto	88
	Folio	39
	Összesen :	771

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma</i>
36. Class. philologia	Octavo	465
	Quarto	64
	Folio	1
	Összesen :	530
37. Uj latin irodalom	Octavo	416
	Quarto	134
	Folio	5
	Összesen :	555
38. Régészet	Octavo	446
	Quarto	307
	Folio	219
	Összesen :	972
39. Eremtudomány	Octavo	84
	Quarto	73
	Folio	18
	Összesen :	175
40. Keleti irodalom	Octavo	565
	Quarto	119
	Folio	34
	Összesen :	718
41. Olasz irodalom	Octavo	168
	Quarto	27
	Folio	2
	Összesen :	197
42. Francia irodalom	Octavo	603
	Quarto	7
	Folio	2
	Összesen :	612
43. Germán irodalmak	Octavo	1158
	Quarto	16
	Összesen :	1.174
	44. Szláv irodalmak	Octavo
Quarto		28
Folio		4
Összesen :		406

<i>Szak.</i>	<i>Alak.</i>	<i>Munkák száma.</i>
45. Külf. és hazai Akad. és társ. kiadványai	Octavo 153 Quarto 108 Folio 7	
	Összesen :	268
46. A M. T. Akad. kiadványai	Octavo 324 Quarto 23	
	Összesen :	347
47. Gazdászati	Octavo 1001 Quarto 240 Folio 90	
	Összesen :	1,331
48. Theologia	Octavo 892	
	Összesen :	892
49. Encyclopaedia	Octavo 50 Quarto 75 Folio 14	
	Összesen :	139
50. Incunabulum	Quarto 85 Folio 270	
	Összesen :	355
51. Bibliographia	Octavo 662	
	Összesen :	662

Az 1889. április 1-ig rendezett munkák összes száma : 43,330.

A M. T. Akadémia könyvtári bizottsága múlt év december havában elhatározta, hogy a könyvtár könyveiről a szakkatalogusokon kívül egy generalis betűrendes címjegyzék is készíttessék, mely az összes könyvek czimeit betűrendben foglalja magában. E határozat értelmében a czédulázás február havában két másoló segítségével megkezdett, április 15-ig mintegy 4,500 könyvről körülbelül hatodfélezer czédula készült.

Ezenkívül a rendes folyómunka is tovább haladt.

A szak-katalogusok köteteinek száma 86.

A könyvtár gyarapodása a járulék-napló kimutatása szerint a következő:

	mű	kötet	füzet	
178 külföldi akadémiák- kal, külföldi és hazai tud. társulatokkal és testületek- kel folytatott csere útján .	380	363	250	és 6 térkép
Magánosok ajándékából	387	233	231	
30 nyomda köteles-pél- dányaiból	918	268	736	
Az Akadémia saját kiad- ványaiból	57	40	77	
Vétel útján	489	884	359	

Az 1888-ki összes gyarapodás: 2231 mű, 1788 kötet, 1653 füzet, 6 térkép és 163 iskolai értesítő 199 füzetben. Ehhez járul 138 külföldi és hazai folyóirat és ujság.

A könyvtár olvasótermében 1888-ban 8831 egyén 11,899 munkát használt. Házon kívül való használatra 145 egyén 688 munkát kölcsönzött ki. Összesen tehát 8,976 egyén 12,587 munkát használt.

A *kézirattárban* a rendezés főtárgyai ez év nagy részében az Akadémia főtitkári hivatalától 15 év időköreből beküldött kéziratok, pályaművek stb. voltak, melyekből a szakok következőleg gyarapodtak:

Levelezés 4-rétű 1 kötettel

Régi és újabb írók kézirati művei 12 különböző alakú kötettel.

Történelem . . . . . 11 » » »

Nyelvtani szak . . . . . 8 » » »

Színművészeti szak . . . . . 16 4-rétű kötettel.

A kézirattár gyarapodott Mircse János hagyatékából két kézirati kötettel, 41 képpel, 6 térképpel.

Ajándékozás útján Dr. Borovszky Samu, Tompa Imre, Dobos Kálmán, Halbik Cyprián uraktól több eredeti levéllel, apróbb kézírral s a honfoglalás hadjáratát mutató kézirati művek.

Vétel útján: Benkő József Specialis Transsylvania című kézírata eddig hiányzott kötetével.

A kézírattart használta benn és künn 33 író és akadémiai tag; csak benn 65 egyetemi ifjú.

IX. Az **Igazgató Tanács** hét ülést tartott.

1888. június 24-ikén: az akadémiai tisztviselők nyugdíj-alapjának létesítése; az akadémiai bérházban a csatorna-rendszer átalakítására vonatkozó munkálatok keresztülvitele határozatott el; a Nyelvtörténeti Szótár kiadása tárgyában a Hornyánszky-kiadóczéggel kötött egység jóváhagyatott.

1888. október 28-ikán: az akadémiai palota második emeletén levő magán-lakásnak az országos képtár részére bérheadása és jókarba helyezése határozatott el; az akadémiai tisztviselők nyugdíj-alapjának létesítése tárgyában kiküldött bizottság javaslata tárgyalatott.

1888. december 13-ikán a Rudics-hagyaték tárgyában létesítendő egység ügye tárgyalatott.

1888. december 30-án a Rudics-hagyaték tárgyában az érdekelt felek által tervezett osztályos egység elfogadtatott.

1889. január 27-ikén: az akadémiai költségvetés állapított meg; az építési bizottságnak az Akadémia épületeiben eszközlendő munkálatokra vonatkozó előterjesztése tárgyalatott.

1889. márczius 10-ikén a M. Földhitelintézetnek a megvizsgált 1888-ik évi számadásokra fölmentvény adatott; az akadémiai ügyésznek az akadémiai jogügyek állásáról bemutatott jelentése tárgyalatott, és annak alapján több határozat hozatott; a Hornyánszky-nyomda intézettel a nyomdai helyiségekre vonatkozó bérleti szerződés hat esztendőre meghosszabbítatott.

1889. márczius 14-ikén akadémiai alapítványok biztosításáról történt intézkedés.

Ezen ülésekben következő új hagyományok jelentettek be:

Néhai özv. Bezerédj Istvánnénak elhunyt férje emlékére tett alapítványa 2000 darab cs. és k. arany.

Néhai Röck Szilárd alapítványa 10,000 forint 4 % -os földhitelintézeti záloglevelekben.

Dr. Brenesán Sándor kassai jogakadémiai tanárnak, szülői emlékére tett alapítványa 1000 frt magyar járadék-kötvényben.

Néhai Halász Géza lev. tag hagyománya 500 frt.

Néhai Hertelendy Gyulának drámai jutalomdíjra rendelt hagyománya 500 frt.

Néhai Kovacsóczy István hagyománya 200 forint.

Néhai Grecsenek Lajos hagyománya 100 frt.

Néhai Siskovics Lajosné szül. Majzik Charitas végrendelete, mely szerint tornamérai és sülyi birtokait, ha Majzik Viktor törvényes örökösök nélkül múlt ki, az Akadémiának hagyományozza.

Budapest, 1889. május 1-én.

Fraknói Vilmos

főtitkár.

PÉNZTÁRI KIMUTATÁS

1888-RÓL ÉS AZ 1889. ÉVI

KÖLTSÉGVETÉS.

Előirányzat 1889-re.

Bevétel:

I. Alapítványok kamatai.....	10,000	
II. Követelések >	2,500	
III. Értékpapírok >	46,400	
IV. Egyéb ingatlanokból	1,000	
V. Házbér	39,500	
VI. Könyvek eladásából	3,000	
VII. Országos dotáció:		
a) Történelmi és irodalom-történeti célokra	15,000	
b) Műemlékek közzétételére....	5,000	
c) Természettud. kutatásokra	5,000	
d) Classica-philologiai célokra.....	1,500	
e) Könyvtárra	5,000	
f) Az Akadémia szabad rendelkezé- sére (kárpótlás a házbér-adóért)..	8,500	40.000 frt
		142,400 frt

Kiadás:

I. Személyes járandóságok.....		25,800 frt
II. Általános kiadások:		
a) Évkönyv	400	
b) Értesítő.....	700	
c) Almanach.....	800	
d) Akad. kiadványok jegyzéke.....	500	
e) Helyesírási szabályok.....	100	2,500 frt
III. I. Osztály és bizottságai.....		16,830 > ¹
IV. II. > > >		29,990 > ²
V. III. > > >		16,780 > ³
VI. Könyvkiadó vállalatok segélyezésére:		
a) Az Akadémia vállalata részére	2,000	
b) A Természettud. Társulat részére..	2,000	
c) Az Orvosi vállalat részére (Dr. Kaj- dácsy alapítványából)	1,000	5,000 >
VII. Gróf Széchenyi István levelezésének kiadá- sára járulékok.....		500 >
VIII. Jutalmakra		4,000 > ⁴
IX. Budapesti Szemle segélye		2,800 >
X. Előfizetés az Ungar. Revue példányaira ...		1,500 >
XI. Előfizetés a Naturwissenschaftliche Berichte példányaira		1,500 >

¹ Ezenfelül a múlt évről fennmaradt 1824 frt 24 kr. és a Kazinczy-alapból 1000 frt.

² Ezenfelül a múlt évről fennmaradt 762 frt 48 kr.

³ Ezenfelül a múlt évről fennmaradt 1958 frt 45 kr.

⁴ Ezenfelül külön alapokból 1200 frt.

XII. Könyvtára :			
a)	Vásárlásokra	3,510	
b)	Könyvkötésre	1,300	
c)	Szekrények készítésére	640	
d)	Czédula-catalogus készítésére	1,000	
e)	Kisebb kiadások	150	
f)	A kéziratár rendezéseért tiszteletdíj	400	
g)	A Szilágyi Dániel-féle kéziratgyűjtemény megvásárlásáért törlesztési részlet	1,000	8.000 frt
XIII. Akadémia épületeire, rendes kiadások :			
a)	Fűtés	} 2,400	
b)	Világítás		
c)	Vízfogyasztás	670	
d)	Kéménysöpítés, bádogosmunkák, mes- teremberek	1,400	
e)	Tisztítás és apróbb kiadások	530	
f)	Rendkívüli kiadásokra ¹	1,700	6.700 >
XIV. Vegyes kiadásokra :			
a)	Akad. kiadványok expeditiója	900	
b)	A földhitelintézet főkönyvvivőjének tiszteletdíja	600	
c)	Ügyvédi költségek	800	
d)	Kisebb nyomtatványok	700	
e)	Irodai kiadások	850	
f)	Biztosítási díj	350	
g)	Trefort Á. arczképe	300	4,500 >
XV.	Adó		11,500 >
XVI.	Kamatok az Akadémia által kezelt alapok után		3.000 >
XVII.	A nagyterem díszítésére tett túlkiadások törlesztésére		1,500 >
			142.400 frt

¹ A 3673 frtra előirányzott rendkívüli kiadások törlesztésére.

A Magyar Tudományos Akadémia

Folyó sz.	A c t i v u m	Osztrák értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Ertékpapírok :				
	a) Magy. földhitelintézeti záloglev. 572.200 frt 5%-os, 185.500 frt 4½%-os. 10.000 frt 4%-os. 3600 frt érczértékű al pari és kamatok 1888. december 31-ig.....	778,281	87		
	b) 100,000 frt 4%-os magyar aranyjárdék al pari és kamatok 1888. december 31-ig.....	102,413	58		
	c) 79.200 frt 5%-os p. é. magyar járadék al pari és kamatok 1888. december 31-ig.....	79,530	—		
	d) 5 drb Pannonia v. bizt. részv. á 700 frt.....	3,500	—		
	e) Sorsjegyek értéke.....	600	—	964,325	45
2	Az Akadémia épületei, könyvtára, könyvkészlete és egyéb felszereléseinek értéke.....			1.000.000	—
3	Kivülfekvő alapítványok :				
	a) 6%-os alapítványok.....	88,651	—		
	b) 5%-os alapítványok.....	106,840	—		
	c) 4%-os alapítványok.....	84	—		
	d) kamatonkívüli alapítványok : frt 48,972 33				
	e) ingatlanok :				
	aa) Kazinczy-alapítvány szépművészeti és felsőregmeczi ingatlanai..... frt 24,000.—				
	bb) Román Ferencz alapítványa, munkácsi és beregmezei ingatlanai..... frt 4425 44				
	cc) pacséri birtok frt 38,000.—				
	dd) illinyi birtok. frt 14,000.—	129,397	77	324,972	77
4	Hátralékos kamatok a fennebbi alapítványok után.....			6.606	62
5	Követelések :				
	a) Magyar Földhitelintézet.....	1,859	40		
	b) Többi követelések.....	86,691	63	88,551	03
6	Előre kifizetett 1889. évre eső illetmények.....			1,352	12
7	Künnlevő előlegek.....			681	—
8	Házbér-hátralék.....			490	31
				2.386,979	30

Budapest. 1888.

Lukács.

Magyar föld-

vagyommérlege 1888. december 31.

Ford. sz.	P a s s i v u m	Osztrák értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Külön alapok az Akadémia kezelése alatt:				
	a) Székely kivándorlási alap.....	7,738	97		
	b) Herczeg Czartoryski-alapítvány.	910	45		
	c) Reguly-alap	319	31		
	d) Udvardy Cherna János jubiláris alapítványa	261	42		
	e) Magyar mester-műszótár alap ..	100	—		
	f) Tisztviselők nyugdíjalapja.....	2,455	17		
	g) Kazinczy-alap:				
	aa) ingatlanokban frt 24,000.—				
	bb) készpénzben . frt 3,350.04	27,350	04	39,135	36
2	Az Akadémia tartozásai:				
	a) Arany János emlékszobor-alap:				
	gyűjtött összeg. . . frt 71,843.04				
	kamat				
	frt 16,157.98				
	frt 88,001.02				
	lejár költség és előleg a szobrásznak frt 16,484.29	71,516	73		
	b) Különféle tartozások	12,163	83	83,680	56
3	Előrefizetett házbér, mely az 1889. évet illeti			1,876	05
4	Vagyommérleg:				
	Vagyon 1888. január 1-én	2,212,249	56		
	1888. évi tiszta eredmény.....	50,037	77	2,262,287	33
				2,386,979	30

december 31-én.

hitelintézet.

Trebitsch.

A Magyar Tudományos Akadémia veszteség- és

Tulajd. sz.	K i a d á s	Oszt. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	a) Rendes tagok fizetése.....	2,500	—		
	b) Főbb tisztviselők fizetése.....	6,799	94		
	c) Többi tisztviselők fizetése.....	9,949	80		
	d) Szolgák fizetése és ruházata...	4,398	80		
	e) Nyugdíjak.....	1,216	—		
	f) Segélyezések.....	530	—	25,394	54
2	Évkönyv és Értesítő kiadása.....			2,173	98
3	Az I. osztály és bizottságai részére:				
	a) Osztályi kiadások.....	4,297	28		
	b) Nyelvtudományi Bizottság.....	5,198	20		
	c) Irodalomtörténelmi Bizottság.....	3,500	43		
	d) Philologiai Bizottság.....	2,004	09	15,000	—
4	A II. osztály részére:				
	a) Osztályi kiadásokra.....	7,207	70		
	b) Történelmi Bizottság.....	12,000	73		
	c) Archaeologiai Bizottság.....	4,533	89		
	d) Nemzetgazdasági Bizottság.....	4,407	68	28,150	—
5	A III. osztály részére:				
	a) Osztályi kiadásokra.....	8,440	71		
	b) Természettudományi Bizottság.....	4,909	29		
	c) Hadtudományi Bizottság.....	1,600	—	14,950	—
6	Könyvkiadó Bizottság, az akadémiai, természetudományi és orvosi könyvkiadó vállalatok segélye.....			5,000	—
7	Gróf Széchenyi István beszédei kiadására.....			691	67
8	Jutalmakra.....			3,704	70
9	Budapesti Szemle segélyezésére.....			2,800	—
10	Előfizetés az Ungarische Revue példányaira.....			1,500	—
11	Előfizetés a Naturwissenschaftliche Berichte példányaira.....			1,500	—
12	A könyv- és kéziratárra.....			7,376	56
13	Az Akadémia épületeire; fentartás, javítás, fűtés, stb-re.....			16,076	59
14	Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra.....			4,286	78
15	Adó.....			11,689	60
16	Kamatok és pedig alapítványok és alapok után.....			3,549	61
17	Leírás házbérhátralékokból.....			519	25
				144,363	28
18	Tiszta eredmény, mely az akadémiai vagyont szaporítja.....			50,037	77
				194,401	05

Budapesten, 1888.

Lukács.

Magyar föld-

nyereményszámlája 1888. december 31-én.

Folyó sz.	B e v é t e l	Osztr. értékben			
		frt	kr	frt	kr
1	Bevételezett kamatok				
	a) Alapítványok kamatai	11,084	42		
	b) Különféle kamat	3,387	37		
		14,471	79		
2	Értékpapírok után	56,405	68		
3	Házbér	39,639	10		
4	Könyvek eladásából	2,657	06	113,173	63
5	Országos dotatió:				
	a) Történelmi és irodalomtörténeti czélokra	15,000	—		
	b) Műemlékek kiadására	4,000	—		
	c) Természettudományi kutatásokra	5,000	—		
	d) Könyvtára	5,000	—		
	e) Ókori classikusok két-nyelvű kiadására	1,500	—	30,500	—
6	Ingatlanokból			1,050	—
7	Hagyományok	2455	18	38,677	42
8	Adomány határozott rendeltetéssel . .	36,222	24	1,000	—
9	Uj alapítványok			10,000	—
				194,401	05

december 31-én.

hitelintézet.

Trebitsch.

Magyar Tudományos Akadémia.

	Osztr. érték.	
	frt	kr
Hagyományok határozott rendeltetéssel :		
Néhai Bukovinszky József		
tőke	frt 2,000.—	
kamat	» 455.18	
tisztviselők fizetésének növelésére.		2,455.18
Uj alapítvány :		
Lévay Henrik 10,000 frt 5%-os magyar papíráradék	10,000	—
Adományok határozott rendeltetés nélkül :		
Dr. Brencsán Sándor, mint Brencsán József és neje szül. Balogh Borbála alapítványa 5%-os magyar papíráradékban.....		1,000 --
Budapest, 1888. december 31-én.		
<i>Magyar Földhitelintézet,</i>		
mint a Magyar Tudományos Akadémia vagyonának kezelője		
Lukács. Trebitsch.		

K i m u t a t á s

a bevételek állásáról 1888. december 31-én.

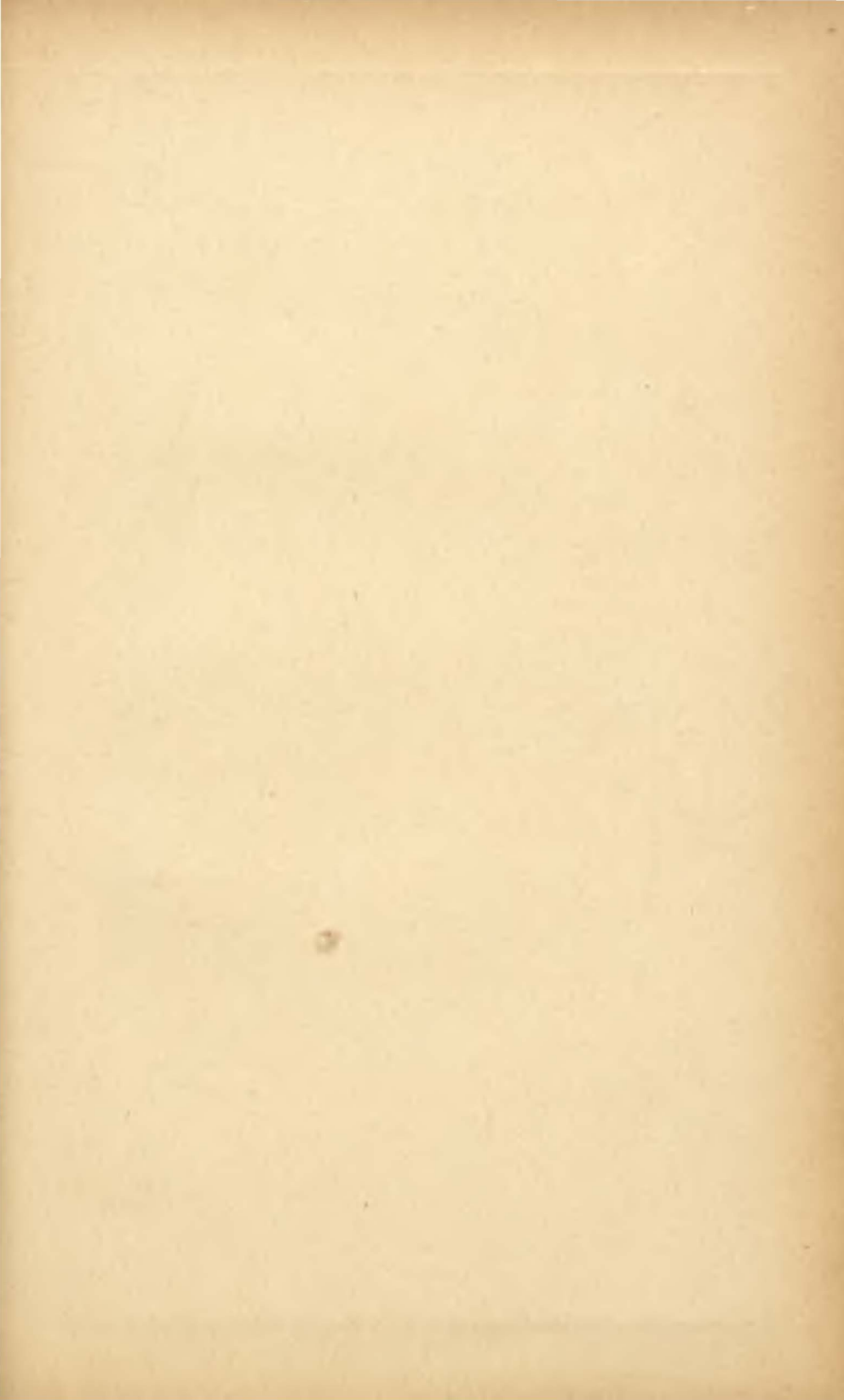
Költségvetés száma	Megnevezés	Mérleg szám	Bevételezések 1888. évben		Költségvetés 1888. évre	
I.	Alapítványi kamatok	1 a	11,084	42	10,000	—
II.	Értékpapírok után	2	56,405	68	46,200	—
III.	Házbér	3	39,639	10	40,000	—
IV.	Könyvek eladásából	4	2657	06	3300	—
V.	Ingatlanokból	6	1050	—	1500	—
VI.	Követelések kamatai	1 b	3387	37	3000	—
VII.	Országos dotatió	5 a—e	30,500	—	31,500	—
	Az 1888. évre készített költségvetésnek főösszege				135,500	—
	Bevételek		144,723	63		
	Hagyományok	7	38,677	42		
	Adományok határozott rendeltetéssel	8	1000	—		
	Új alapítvány	9	10,000	—		
	Bevételezések 1888. évben illetőleg a veszteség- és nyereségnyeszámlának főösszege		194,401	05		
	több vettett be				58,901	05
			194,401	05	194,401	05

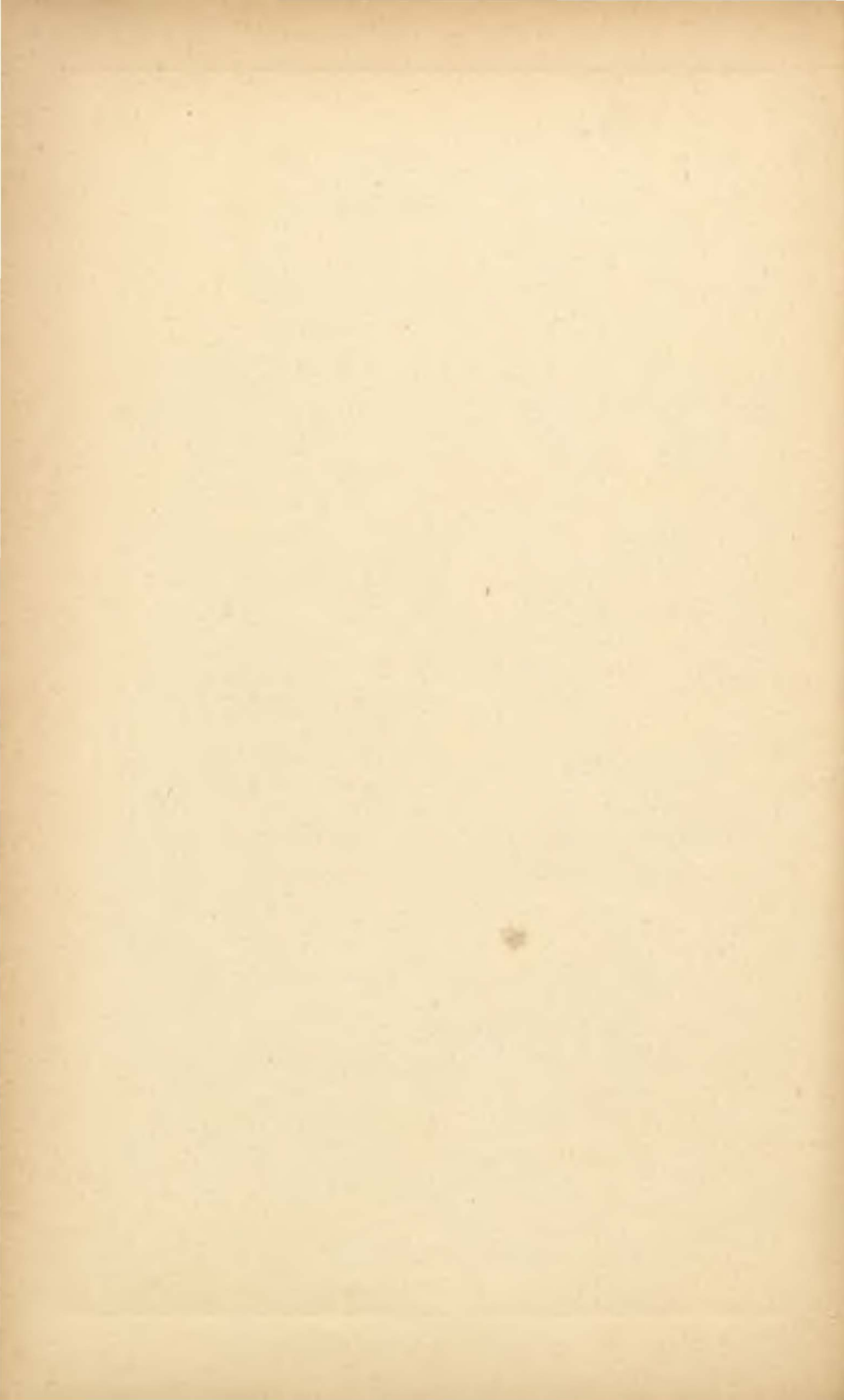
Budapest, 1888. december 31-én.

A Magyar Földhitelintézet,
mint a Magyar Tud. Akadémia vagyongazdálkodója.

Lukács.

Trebitsch.

A

Magyar Tudományos Akadémia

1889-dik évi május hó 5-én vasárnap délelőtt 10 órakor saját dísztermében tartandó

49-dik közülésének előrajza.

1. Pulszky Ferencz mint legrégebb tiszteleti tag megnyitja az ülést és felolvassa Stoczek József akadémiai másodelnök beszédét.
2. Jelentés az Akadémia munkásságáról az 1888/9. esztendőben. A főtitkártól.
3. Emlékbeszéd Trefort Ágoston akadémiai elnök fölött. Keleti Károly rendes tagtól.
4. A velencei lidón. Trefort Ágoston emlékezete. Költemény Szász Károly r. tagtól.
5. Emlékbeszéd Rudolf főherczeg trónörökös tiszt. tag fölött. Jókai Mór tiszt. tagtól.

Kelt Budapesten, a Magyar Tud. Akadémia 1889. évi május 2-ikán tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

Az
AKADÉMIA HALOTTJAI

az 1888/89. esztendőben.

ELNÖK :

Trefort Ágoston, vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter, ő cs. és apost. kir. Felsége val. belső titkos tanácsosa, a cs. vaskoronarend I oszt. lovagja, az államtudományok tudora, s országgyűlési képviselő.

Meghalt 1888. augusztus 22-én.

TISZTELETI TAGOK :

Rudolf (Ferencz, Károly, József) cs. és magyar-s csehországi kir. herceg és trónörökös, ausztriai főherceg, sat.

Meghalt 1889. január 30-án.

Báró Kemény Gábor, volt m. kir. földmivelési, ipar- és kereskedelmi, majd közmunka- és közlekedési miniszter, a cs. vaskoronarend első oszt. lovagja, a m. történelmi társulat másodelnöke. országgy. képviselő.

Meghalt 1888. október 23-án.

RENDES TAGOK :

Balogh Kálmán, orvostudor, a vaskoronarend III. oszt. lovagja, a gyógyszer-tan és gyógyszerészeti törvények ny. r. s az általános kórtan helyettes tanára,

a gyógyszerintézet igazgatója, a m. kir. természet-tudományi társulat pártoló tagja és alelnöke, a magyarországi gyógyszerészek általános egyletének tiszteletbeli, a budapesti kir. orvosegylet rendes és választmányi tagja, az országos közegészségügyi tanács rendes tagja stb.

Meghalt 1888. július 15-én.

Deák Farkas, m. kir. nyug. osztálytanácsos, a történelmi társulat jegyzője, a vaskorona-rend III. oszt. lovagja.

Meghalt 1888. június 4-én.

Henszlmann Imre, orvostudor, a budapesti m. kir. egyetemen a műtörténelem ny. r. tanára, a magyarországi műemlékek országos (ideiglenes) bizottságának előadója, a Kisfaludy-Társaság tagja.

Meghalt 1888. december 5-én.

Hunfalvy János, kir. tanácsos, az összehasonlító földrajz ny. r. tanára a budapesti tudomány-egyetemen, a m. földrajzi társulat elnöke, a k. m. természettudományi és földtani társulatok rendes, a genfi és antwerpeni földrajzi társulatok tiszteletbeli, a berlini, párisi és belga földrajzi társulatok lev. tagja.

Meghalt 1888. december 6-án.

Lenhossék József, kir. tanácsos, az osztr. csász. vaskorona-rend III. oszt. lovagja, és számos külföldi rendtulajdonosa orvos-, sebésztudor, szemész- és szülészmeszter, a budapesti m. kir. tud. egyetemnek 1878–79. tanévben volt rectora; a leiró és tájboncztan ny. r. tanára és az I. boncztani intézet és annak gyűjteménytára igazgatója; a budapesti régészeti és embertani társulat ősrégészeti és embertani szakosztály elnöke; számos külföldi tudományos társulat tagja.

Meghalt 1888. december 2-án.

Rómer Flóris Ferencz, jánosii cz. apát, nagyvárad kanonok, kir. tanácsos, a vaskoronarend III. oszt. valamint a portugalli sz. Jakab-rend lovagja: sz. mm. és bölcseleti tudor, a krakkói tud. akad. és több külföldi tudományos társulat tagja.

Meghalt 1889. márczius 18-án.

Rónay Jácint János, bölcselettudor. valós. belső titk. tanácsos, a sz. István-rend lovagkeresztese, szkodári vál. püspök, pozsonyi prépost, több bel- és külföldi tudományos társulat tagja.

Meghalt 1889. április 17-én.

LEVELEZŐ TAGOK :

Halász Géza, orvos-sebésztudor, Budapest főváros törvényhatósága bizottságának tagja, Budapest főváros nyugalmazott s több törvényhatóság tiszt. főorvosa, az első m. ált. bizt. társ. központi orvostanácsosa: Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegye közegészségi bizottságának elnöke, a magy. orvosok és természetvizsgálók nagyülésének alapító és több tudományos egyesület rendes tagja.

Meghalt 1888. augusztus 22-én.

Kriesch János, kir. József-műegyetemi ny. r. tanár.

Meghalt 1888. október 21-én.

Ökröss Bálint, kir. tanácsos, kir. közjegyző, megvizsgált bíró, köz- és váltóüggyvéd.

Meghalt 1889. január 4-én.

Paur Iván, kir. tanácsos, a Széchenyi grófok nemzetségi levéltárnoka; a római Instituto di Corres-

pondenza Arch. lev. : az építészeti műemlékek
fentartására ügyelő bécsi és kir. központi bizottság
magyarországi levelezője.

Meghalt 1888. december 17-én.

Zsigmondy Vilmos, bányamérnök, országgyűl.
képviselő.

Meghalt 1888. december 21-én.

KÜLSŐ TAGOK :

Dr. Clausius Rudolf, a természett. tanára Bonnban.

Meghalt 1888. augusztus 24-én.

Jireček József, a csehországi tud. akad. elnöke
Prágában.

Meghalt 1888. november 25-én.

Schott Vilmos, a porosz kir. akad. rendes tagja
és egyetemi tanár.

Meghalt 1889. január 21-én.

JELENTÉSEK
A
MAGYAR TUD. AKADÉMIA

1889. MÁJUS 2—3.

XLIX-ik NAGYGYŰLÉSÉN

ELDÖNTÖTT

JUTALMAZÁSOKRÓL

S TÖRTÉNT

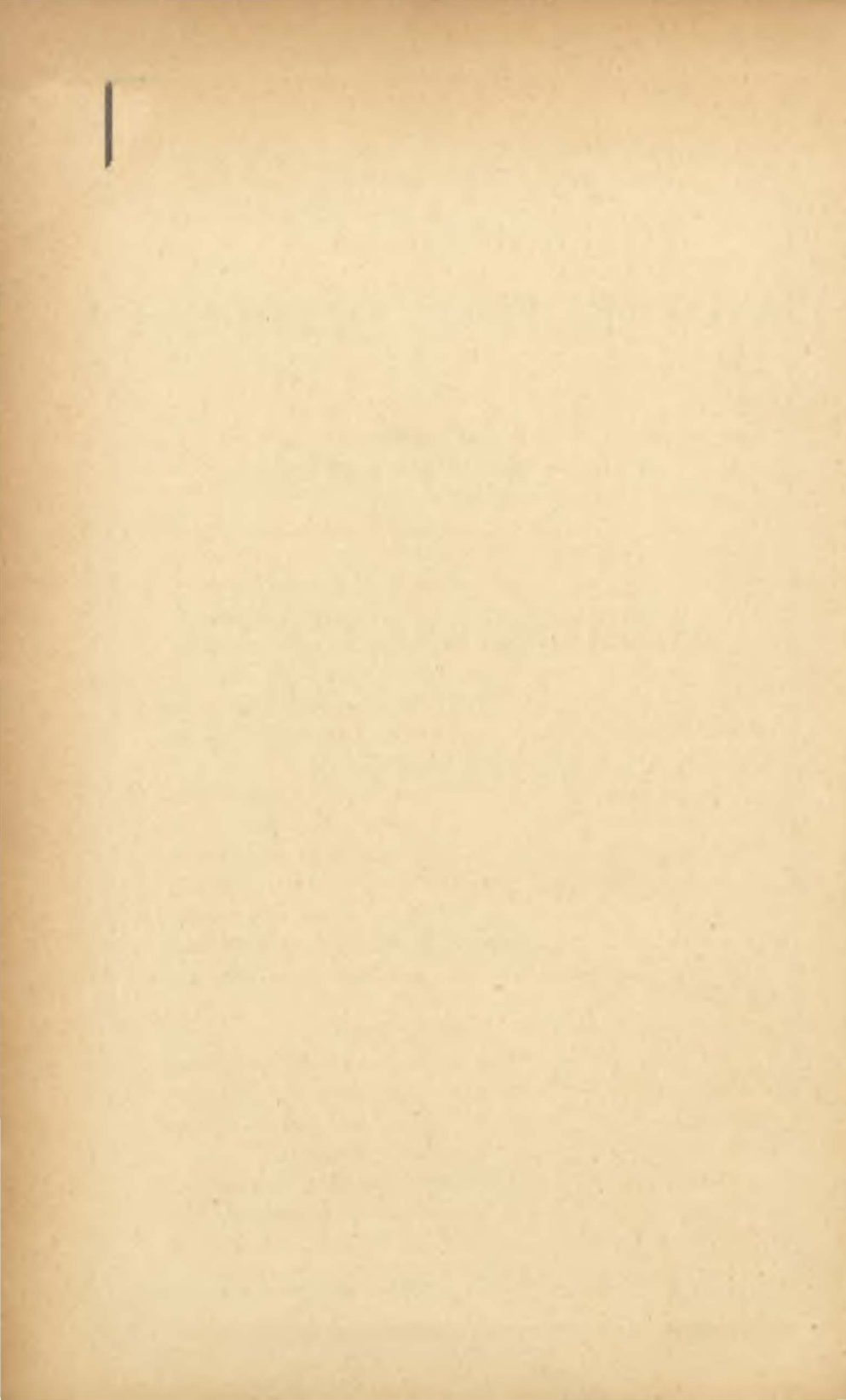
ÚJ VÁLASZTÁSOKRÓL.

BUDAPEST

HORNÝÁNSZKY VIKTOR KÖNYVNYOMDÁJA

1889.

Jelentés az akadémiai nagyjuttalomról és a Marczibányi mellékjuttalomról.

Az akadémiai nagyjuttalomra és a Marczibányi-mellékjuttalomra a jelen évi nagygyűlésen az 1882—1888. hét évi időközben megjelent természettudományi munkák pályáztak.

Ezek sorában az Akadémia legjelentékenyebbnek:

Dr. *Högyes Endre* l. t. munkáját: «A veszettség gyógyításáról, kísérleti és statisztikai tanulmány, tekintettel különösen a Pasteur-féle propylacticus gyógyításra.» (Megjelent a Természettudományi Értekezések során. XVIII. kötet, 5. szám. 1888.) ítélte.

Vizsgálataiban a Pasteur által megvetett alapon indulva, részint elméleti, részint gyakorlati czélok felé halad: az elméleti részben a veszettség fertőző anyagának természetére, hatására és általános tulajdonságaira nézve számos kísérletet tett, melyeknek nagybecsű önálló eredményei vannak. A gyakorlati részt illetőleg a Pasteur-féle védőtásoknak Magyarországhban meghonosítására vonatkozólag a kormánynak javaslatot terjesztett elő.

A Marczibányi-mellékjuttalomra pedig:

Dr. *Entz Géza* l. t. munkáját «Tanulmányok a véglények (protisták) köréből» (Irtta a k. m. Természettudományi Társulat megbízásából, mely azt magyar és német nyelven kiadta. 1888.) találta legméltóbbnak az Akadémia.

Az eddig megjelent első rész a véglények ismeretének fejlődésével, történeti és kritikai szellemben foglalkozik. Minden egyes szakaszban feltűnik a hosszú évek munkája, az

óriási irodalom valódi áttanulmányozása s az önálló buvárlatok minden részletet megvilágító fénye. Az ismereteket a legrégebb kortól kezdve a tudomány jelen állásáig tárgyalja, felölelvén mind azon szempontokat, a melyek a modern tudományos zoologia terén irányadók; az egyes buvárok eredményeit egymással összehasonlítja, kritikailag méltatja, s a jelenleg tényekül ismert adatokat saját vizsgálatai alapján állapítja meg. A szorgalom és kitartás, melylyel e kiváló munka készült, rendkívülinek mondható.

Kelt Budapesten, a M. Tud. Akadémia 1889. május 2-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

II.

Jelentés a Sámuel-díjról.

Az 1888-ik évre szóló Sámuel-díj az ugyanazon évben megjelent szorosan nyelvészeti értekezések közül dr. Pecz Gedeonnak *Grimm törvénye*, nyelvtudományi tanulmány, (Budapest, 1888.) című értekezésének íteltetett. Szerző a germán nyelvek történeti fejlődésében az explosiv mássalhangzókat illetőleg mutatkozó sajátos hangváltozással foglalkozik, melynek rendszerességét először Grimm derítette fel, de a melynek tulajdonképi magyarázatán Grimm óta a nyelvészeknek egész három nemzedéke fáradozik teljesen kielégítő eredmény nélkül. Szerző tárgyának nagy szakirodalmát lelkiismeretesen és helyes kritikával feldolgozván, először pontosan összeállítja a teljes anyagot, mely a törvény alapját teszi, s a reá vonatkozó, sokban eltérő. nézeteket szabatosan előadja. Minthogy az érintett hangváltozást történeti lefolyásában akarja feltüntetni, kénytelen a germán hangok fejlődésének rendszerét is összeállítani, s ezzel egyszersmind a germán nyelvek összehasonlító hangtanához értékes adalékot nyújt. Saját magyarázata különösen abban sarkallik, hogy e változás egyes processusainak egymástól való független voltát mutatja ki s arra utal, hogy e jelenségnek első mozzanatai magában az indogermán ős nyelvben keresendők. Így feladatát, a német nyelvészet egyik igen bonyolult kérdésének megoldását, a terjedelmes anyag krit. tárgyalásával és fejtegetésével mindenestre lényegesen előmozdította.

Kelt Budapesten, a M. Tud. Akadémia 1889. május 2-ikán tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

III.

Jelentés a Bulyovszky-pályázatról.

A Bulyovszky-alapból kitűzött jutalomra húsz pályamű érkezett, mind ódai költemény, melyeknek tárgya a magyar nemzet hazafias küzdelmeinek eszme- és érzelmköréből vétett. A nagy rész kritikán alúl van; a többiek is, ha egyes versszakokban vagy sorokban mutatnak is némi emelkedést vagy nyomát a tehetségnek, egészben eszméjökre, verselésökre és szerkezetökre nézve a kiforratlanság, készületlenség bélyegét viselik magokon. Eszméik zavarosak, menetök kapkodó, nyelvök szintelen vagy darabos. Legnagyobb bajuk az igazi lelkesedés hiánya. — Némi figyelmet érdemelnek, de dicséretet egyáltalában nem, a XIX. sz. *Az aradi vértanúk*, a XV. sz. *Jeltelen sírok*, a X. sz. *Délvidék magyarságához*, a XVI. sz. *Batthyány temetése* és a VI. sz. *Trefort emlékezete* címűek. Ezek általában jobban vannak verselve, fegyelmezettebb képzelet szülöttei, s akad bennök egy-egy hangzatosabb, sőt eszmeileg is szerencsésebb versszak, de egyik sem emelkedik a közészerűségen fölül.

Ennélfogva a jutalom ki nem adása határozottatott, és a jelítség levelek felbontatlanul elégettettek.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1889. május 2-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

IV.

Jelentés a Fáy pályázatról

A pesti hazai első takarékpénztár Fáy-alapítványából 3000 forint volt kitűzve egy gyakorlati mezőgazdasági kézikönyv megírására, mely feladatra csak egy pályamunka érkezett be.

Sok jeles tulajdonnal bír ugyan, de még sem üti meg a mértéket és nem felel meg a pályakérdés igényeinek. Szerző kizárólag a létező helyzet leírására szorítkozik, és nem mondja: mi a teendő? Más fontos dolgokról csak elvétve szól, a munka aránytalanul van beosztva: sok fejezet csak vázlat, ellenben több dolgot ismétel. Igen fontos kérdéseket inkább megkerül, mint megold, a szőlőművelésről és állattenyésztésről csak általánosságokat mond, melyekből okulást senki sem merithet. A munka hiányai daczára, annak szerzőjétől nem lehet megtagadni minden érdemet, jelen alakjában azonban jutalomra érdemesnek nem találtatott.

Jeligés levele felbontatlanul elhamvasztatott.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1889. május 2-án tartott nagygyűléséből.

Fraknoi Vilmos,
főtitkár.

V.

Jelentés a Fáy-alapítványból hirdetett nyílt pályázatról.

A pesti hazai első takarékpénztár Fáy-alapítványából 1000 frt volt kitűzve nyílt pályázatra: «Hazánk nagyipara jelenlegi állapotának és fejlesztésére szolgálható intézményeinek tárgyalására, és egyúttal annak kimutatására, az országban hol és miféle iparágaknak volnának természetes előfeltételei.»

A beérkezett három pályamű közül egyik sem felel meg a várakozásnak. Az egyik alig több mint rövid ajánlat: a másik fontos iparágakat nem is említ, vagy az állami teendők határaitra nézve nincs eléggé tisztában. Mutatványt csak a II. sz. dolgozat közöl, de ez is keveset részletez, a kézműipar kérdését egészen elveszti szem elől. Az Akadémia II. osztálya a pályázók egyikének sem adhatta a munka kidolgozására a megbízást.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1889. május 2-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

VI.

Jelentés a Lévay-pályázatról.

Kisteleki Lévay Henrik alapítványából 500 firt volt kifizetve oly pályamunkára, mely a német valuta-rendszert és közgazdasági behatásait ismerteti.

A beérkezett három pályamunka az akadémiai pályázat színvonalát igen megközelíti s úgy tudományos és irodalmi, mint gyakorlati szempontból értékes, maradandó hecsű szellemi terméket képez.

Különösen áll ez az I. és III. sz. munkákról, melyek mindegyike óvakodik ugyan a tárgyilagosságot szem elől tévesztteni, de bármennyire méltányolja mindkettő a Németországban behozott, noha csak félig érvényesült arany-valuta által elért eredményeket, nem hűny szemet azon károk és veszélyek előtt sem, melyeket e kérdés hatalmi megoldása okozott. A pályázók egyike a bimetallistikus iskolához tartozik, a másik a monometallistikus iskolához: mindketten az illető rendszerben teljesen otthonosak és azt hatásibau ügyesen ismertetik.

Az Akadémia az I. sz. (jelige Göthéből: Nach Gold drängt, dem Golde hängt doch Alles) és III. sz. (jeligéje Ricardoból Gold and silver stb.) pályaművek között a pályadíj megosztását határozta el.

A II. sz. pályaművet pedig (jelige Thurmanntól: Avec les deux metaux), mely különösen az ezüstkérdést tüzetesen jellemzi és az ezüst demonetisatio következeit hangsúlyozza, dicsérettel tüntette ki.

A jutalmazott pályaművek jeligés levelei felbontatván,
az I. számúnak szerzője gyanánt

Dr. Pisztory Mór
pozsonyi jogtanár,

a III. számúnak szerzője gyanánt pedig

ifj. Jankovich Béla

neve tünt ki.

A II. számú pályamunka jeligés levele a pályázó jelent-
kezése után felbontatván,

Gróf Wickenburg Márk

neve tünt ki.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1889. május 2-ikán
és 3-ikán tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

VII.

Jelentés az Ullmann-pályázatról.

Az Ullmann-alapítványból 360 arany forint jutalom volt kitűzve «Magyarország közegészségi állapotának, a bajok okai és a javulás föltételei» előadására.

Három pályamű érkezett be, melyek közül az I. sz. csak néhány köznapi tapasztalást említ fel, és tudományos beccsel nem bír.

A II. sz. munka nagyobb figyelmet érdemel. A bajok orvoslására főleg a kormány intézkedéseit veszi igénybe, p. külön államtitkárt az egészségügy számára, több körorvost, az állam költségén több kórházat követel. De nem felel meg az Akadémia által kívánt tudományos magasltnak.

A III. sz. pályaműben (Jeligéje: Még jönni fog egy jobb kor) sok helyes észrevétel található, a melyek közzététele tisztázná a közvéleményt és előkészíthetné a közegészségi reformokat. Szerző értékes gyakorlati felfogásával kellemetlenül ellenkezik elméleti felfogásában gyakrabban tanúsított kezdetlegessége, és az a tény, hogy a kérdés sok forrását nem ismeri. A bírálók a munkát viszonylag legjobbnak ítélik, de mai alakjában jutalmazhatónak nem tartották.

Az Akadémia a jutalom ki nem adását és a jeligés levelek elégetését határozta el.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1889. május 2-án tartott nagygyűléséből.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

VIII.

Jelentés az 1888/9. év folyamán eldöntött pályázatokról.

Az 1888/9. év folyamán a következő pályázatok döntettek el:

1. Péczely-drámai pályázat.

Az 1888. október 1-én tartott összes ülésen, az 1000 aranyforint jutalom, Bartók Lajos *Thurán Anna* történeti drámájának íteltetett oda.

2. Kóczán-pályázat.

Az 1888. november 26-án tartott összes ülésen, a 100 arany jutalom Szász Károly *Attila halála, tragédia öt felvonásban* című pályaművének íteltetett oda.

3. Gróf Teleki-pályázat.

Az 1889. márczius 19-én tartott összes ülésen a 100 arany jutalom Somló Sándor *Nagyravágyó, tragédia öt felvonásban* című pályaművének íteltetett oda.

4. Farkas-Raskó-pályázat.

Az 1889. április 29-ikén tartott összes ülésen a 100 frt jutalom ki nem adása határozottatott, s a jeligés levelek felbontatlanul elhamvasztattak.

IX.

Jelentés az akadémiai választásokról.

A jelen nagygyűlésen megválasztottak:

Elnöknek :

Báró Eötvös Loránd rendes tag.

Másodelnöknek :

Fraknói Vilmos rendes tag, akadémiai főtitkár.

Az I. osztályba :**Elnöknek :**

Hunfalvy Pál igazgató és rendes tag.

Levelező tagoknak :

Mikszáth Kálmán országos képviselő, beszélyíró.

Vajkay Károly a m. kir. tábla elnöke, regényíró.

Külső tagoknak :

Misteli Ferencz egyetemi tanár Baselben, német nyelvész, ki a magyar nyelvészettel tüzetesen foglalkozik.

Schuchardt Hugó egyetemi tanár Grácban, híres romanista, a ki a magyar irodalommal is behatóan foglalkozik.

Mahésachandra Nyayaratra sanscritt collégium igazgató-tanára Calcuttában.

A II. osztályba :**Elnöknek :**

Pulszky Ferencz igazgató és tiszteleti tag.

Tiszteleti tagnak :

Báró Nyáry Jenő levelező tag, a praehistorikus régiségtudomány művelője.

Rendes tagoknak :

Vécsey Tamás levelező tag, jogtudományi író.
Pauer Imre levelező tag, bölcsészettudományi író.
Károlyi Árpád levelező tag, történetíró.
Jakab Elek levelező tag, történetíró.

Külső tagnak:

René de Maulde a Société d'Histoire Diplomatique főtitkára Párizsban, történetíró.

A III. osztályba :**Elnöknek :**

Than Károly igazgató és rendes tag.

Tiszteletli tagnak :

Báró Podmaniczky Géza, a kiskartali csillagászati intézet meg-
alapítója.

Rendes tagoknak :

Högyes Endre levelező tag, természettudományi író.
König Gyula levelező tag, mennyiségtudományi író.

Levelező tagoknak :

Antal Géza egyetemi rendkívüli tanár Budapesten, orvos-
tudományi író.

Daday Jenő egyetemi magántanár és múzeumi őrsegéd Buda-
pesten, állattudományi író.

Schenek István bányász-akadémiai tanár Selmecezen, természet-
tudományi író.

Schulek Vilmos egyetemi rendes tanár Budapesten, orvos-
tudományi író.

Külső tagnak :

Hoffmann Ágost Vilmos egyetemi tanár Berlinben.

Kelt Budapesten, a M. T. Akadémia 1889. május 3-án
tartott nagygyűléséből.

Fraknoi Vilmos,
főtitkár.

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

JUTALOMTÉTELEI.

1889.

BUDAPEST.

NYOMATTA HORNYÁNSZKY VIKTOR.

1889.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
JUTALOMTÉTELEI.

AZ I. OSZTÁLYBÓL.

1.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1889-ben szomorújátékok versenyeznek. A verses forma okvetetlenül megkivántatik.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1889. szeptember 30. A jutalom 1890. márczius 19-én ítéltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti Színház sajátja lesz s kiadásra a szerzőé marad.

2.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1890-ben szintén szomorújátékok versenyeznek. A verses forma okvetetlenül megkivántatik.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1890. szeptember 30. A jutalom 1891. márczius 19-én ítéltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a nemzeti színház sajátja lesz, s kiadásra a szerzőé marad.

3.

A gróf Karátsonyi-jutalomért 1889-re vigjátékok versenyeznek, ide értve a vigjáték valamennyi faját. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitüntetésre méltónak találják.

Jutalma két száz arany.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban három hónap alatt ki nem nyomtatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

4.

A gróf Karátsonyi-jutalomért 1891-re szomorújátékok versenyeznek, ide értve a történeti, regényes, polgári színműveket, drámai erkölcsrajzokat is. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kiüntetésre méltónak találhatik.

Jutalma négy száz arany.

Határnap 1891. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban három hónap alatt ki nem nyomatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

5.

Kivántatik színmű, melynek tárgya a honfoglalás, általában a vezérek korából veendő. A színművek lehetnek tragédiák, vígjátékok és középfajú drámák: a mondai alapon írt színművek ép úgy nincsenek kizárva a pályázatból, mint a csak történeti háttérűek.

Jutalma tűzberki Kóczán Ferencz alapítványából 100 arany.

Határnap 1889. május 31. A jutalom 1889. november 25-én ítéltetik oda s december 3-án utalványoztatik ki.

A jutalom a viszonylag legjobb műnek is mindig kiadatik, még pedig megosztatlanul. Súly fektetendő a színszerűségre, a verses forma előnyéül tekintetik a műnek, hasonló vagy közel hasonló társak fölött.

A szerzőnek jutalmat nyert színműve tulajdona marad s így ki is adhatja bármikor; azonban tartozik azt a később megindítandó «Magyar történeti színműtár a Kóczán-alapítványból» című gyűjtemény számára díj nélkül átengedni.

6.

Kivántatik színmű, melynek tárgya a magyar királyság és keresztyénség megalapítása korából (Szent-Istvántól I. Bélaig) veendő. A színművek lehetnek: tragédiák, vígjátékok és középfajú drámák: a mondai alapon írt színművek ép úgy nincsenek kizárva a pályázatból, mint a csak történeti háttérűek.

Jutalma tűzberki Kóczán Ferencz alapítványából 100 arany.

Határnap 1890. május 31.

A jutalom a határidőt követő novemberi összes ülésen ítéltetik oda s december 3-án utalványoztatik ki.

A jutalom a viszonylag legjobb műnek is mindig kiadatik, még pedig megosztatlanul. Súly fektetendő a színszerűsége; a verses forma előnyéül tekintetik a műnek, hasonló vagy közel hasonló társak fölött.

A szerzőnek jutalmat nyert színműve tulajdona marad, s így ki is adhatja bármikor, azonban tartozik azt a később megindítandó «Magyar történeti színműtár a Kóczán-alapítványból» című gyűjtemény számára díj nélkül átengedni.

7.

(Másodszor.)

Kivántatik az aesthetika története az ó- és középkorban.

Jutalma a Gorove-alapítványból száz arany.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

8.

A Farkas-Raskó-alapítványból száz forint jutalom hirdettetik hazafias költeményre, mely lehet hymnus, óda, elégia, dal, ballada, költői beszélyke, tanköltemény vagy satira.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki. A jutalmazott mű a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt tartozik kiadni; ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

9.

Kivántatik ódai költemény, melynek tárgya lehetőleg a magyar nemzet hazafias küzdelmeinek érzelem- és eszme-köréből vétessék.

Jutalma a Bulyovszky Gyula nevére tett alapítványból 200 forint.

Határnap 1890. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki.

10.

Kivántatik elbeszélő költemény, melynek tárgya lehet történeti, mondai vagy a jelen élethől vett. Szükséges azonban, hogy a mű lelemény, jellemrajz, compositió, költői tárgyalás, nyelv és versbeli technikai tekintetében költészetünk

díszére szolgáljon. Ha ily önálló becsű mű nem találatnék a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdettetik.

Jutalma az ifj. gróf Nádasdy Ferencz által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz arany.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad, a ki tartozik egy esztendő alatt nyomtatásban kiadni.

11.

Gróf Zrinyi Miklósnak, a költőnek, élete s munkái.

Jutalma a Lukács-alapítványból 1000 forint, mely csak önálló becsű műnek adatik ki.

E föladat megoldására nyílt pályázat hirdettetik. A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot 1890. jan. 31-ig küldjék be.

Tervrajz alatt az Akadémia nemcsak a megírandó mű tartalmának vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek, munkája főbb szempontja és irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

A pályázók a tervrajzhoz készülő munkájukból okvetetlenül mutatványt csatoljanak.

12.

(Másodsor.)

A Jordánszky- és Érdy-codex jellemző nyelvi sajátosságai. Nevezetesen mutatkozik-e köztök és miben és mily fokú rokonság? Akadhatni-e oly határozott vonásokra, a melyekből következtetést vonhatni leírójokra, keletkezésök helyére s talán idejére nézve is?

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Marczibányi-alapítványból 40 arany.

A jutalom csak önálló becsű műnek íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

13.

Kivántatik egy tüzetes magyar hang- és alaktan nyelvtörténeti alapon. Részletesen tárgyalandók a hang- és alaktan történeti változásai, a legrégebb nyelvemlékektől egész a mai

korig, mindig az eredeti források felhasználásával; kitüntetendő végül, hogyan fejlődött s állapotott meg a mai nyelvnek hang- és alaktana.

Jutalma a Lukács-alapítványból 1000 forint, mely csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

Határnap 1892. szeptember 30.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

A II. OSZTÁLYBÓL.

1.

Adassék elő a lengyel és a magyar közjog fejlődése összehasonlítva és kölcsönhatásában, Nagy Lajostól a XVII. század végéig.

Jutalma Czartoryszki herczeg adományából 1000 frt.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

2.

Adassék elő Magyarország egyes területei megszerzésének, elvesztésének és visszakapcsolásának története.

Jutalma a Lukács Móricz-alapítványból 1000 frt.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Kivántatik a Szent-Domokos szerzetének, vagyis a prédikátor-rendnek magyarországi története a mohácsi vész előtt.

Határnap 1890. szeptember 30.

Jutalma Pór Antal akad. tag adományából 600 frt.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Kivántatik a magyar könnyű lovasság (huszárság) fejlődésének története a XVII. és XVIII. században, s e csapatnem meghonosításának vázlatát Európa más államainak hadseregeiben.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Léway-alapítványból 500 frt.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

Kivántatik Magyarország három részre osztásának története, egy pontos földabroszszal, mely hazánk akkori képét ábrázolja.

A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot 1889. decz. 31-ig küldjék be.

Tervrajz alatt az Akadémia nemcsak a megírandó mű tartalmának vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek, munkája főbb szempontja s irányának behatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését.

A pályázók a tervrajzhoz, készülők munkájukból, okvetetlen mutatványt csatoljanak.

Jutalma a Bükk László-alapítványból 1000 frt.

6.

Kivántatik a physiologiai lélektan rendszere a legújabb tudományos kutatások alapján.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Bézsán-alapítványból 1200 frt aranyban.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, de ha egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

Kivántatik a hazai és külföldi iskolázás története a XIV. és XV. században.

Jutalma a Gorove-alapítványból száz arany.

Határnap 1890. szeptember 30.

A jutalom csak önálló, tudományos beccsel bíró munkának íteltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

8.

Kivántatik a magyar államjog mai érvényében. A magyar államjog az 1848-iki törvényekben érvényre emelt állameszme s ennek tovább fejlődése alapján, megfelelő rendszerben, dogmatica adandó elő. Az alkotmánytörténet mint ilyen ezen pályamű köréhez nem tartozik. Csak az érvényben levő államjogi intézmények megértéséhez okvetlenül szükséges fejlődési főbb vonalak illesztendőek be. A közigazgatási jogból csak az államjogi természetű kérdések veendőek be.

A pályamű a nyugateurópai publicistica tudományos színvonalának megfelelő könyv legyen, a források irodalmi feldolgozásával, a polémiák mellőzésével, tanulságos olvasmányul, az eredmények kiemelésével, úgy készítve, hogy esetleg a főbb culturnyelvek valamelyikére lefordítható s ekként a külföldi irodalomba is átültethető legyen.

Határnap 1891. szeptember 30.

Jutalma a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület Fáy-alapítványából 3000 ft.

A jutalom csak oly munkának adatik ki, mely a tudomány európai színvonalát emeli vagy legalább föléri, és a hazai tudományosságnak hasznos szolgálatot tesz.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona marad, köteles azonban azt egy év alatt legalább 300 példányban kinyomatni s három nyomtatott példányát a pesti hazai első takarékpénztár-egyesületnek díjtalanul átadni. A jutalom csak ezen föltételek teljesítése után fizettetik ki.

9.

(Másodsor.)

Fejtessek ki, statisztikai adatokkal bizonyítva, a szeszves italokkal való visszaélésnek befolyása a büntettek szaporodására. Adassanak elő e társadalmi kórállapot megszüntetésének, vagy legalább enyhítésének legcélszerűbb módjai, törvényhozás útján és azon kívül.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Sztrokay-alapból 100 arany.

A jutalom csak önálló, tudományos beccsel bíró munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munkát szerző tartozik kiadni; ha ezt egy év lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

10.

Figyelemmel a jogtörténetre és összehasonlító jogra, fejtsenek ki azon elvek, melyek alapján a hazai viszonyainknak leginkább megfelelő örökösödési eljárás és az annak vezetésére hivatott hatóságok és hatósági közegek szervezete alkotandó volna.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Sztrokay-alapítványból 100 arany.

A jutalom csak önálló beccsel bíró munkának ítéltetik oda.

A jutalmazott munkát szerző tartozik kiadni; ha ezt egy év lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

11.

Fejtsenek ki az északamerikai valuta-kérdés előzményei s pénzügyi eredményei.

Jutalma az Első magyar biztosító társaság alapjából 500 forint.

Határnap 1889. szeptember 30.

A jutalom csak önálló, tudományos beccsel bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona, de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

12.

Fejtsenek ki az olasz valuta-kérdés előzményei s pénzügyi eredményei.

Jutalma az Első magyar biztos. társaság alapjából 500 frt.

Határnap 1890. szeptember 30.

A jutalom csak önálló, tudományos beccsel bíró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona, de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

13.

Fejtsék ki a gabona-határidő-üzlet gazdasági jelentősége és befolyása a gabonakereskedésre.

Határnap 1889. szeptember 30.

Jutalma a Dora-alapítványból 50 arany.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

A III. OSZTÁLYBÓL.

1.

Az 1888-ik évi akadémiai nagyjutalom (200 arany) és Marczibányi mellékjutalom (50 arany) az 1883—1889. évkörben megjelent, a matematikai tudományok körébe tartozó munkák legjobbainak lévén odaitéleendőek: az Akadémia figyelmezteti az ily munkák szerzőit, hogy műveiket 1890. január végéig a főtítkári hivatalhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban e figyelmeztetésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldetett volna: hivatkozás történhetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázni kíván.

2.

Kivántatik az 1831-ig, a Magyar Tudományos Akadémia tényleges megalapításáig, magyar nyelven megjelent természettudományi munkák és értekezések beható tárgyi és nyelvi megismerttetése és önálló becsű irodalomtörténeti méltatása, különös tekintettel a műnyelv fokozatos fejlődésére.

Jutalma a Lukács Krisztina nevére, Lukács Móricz által tett alapítványból 1000 frt.

Határnap 1890. deczember 31.

A jutalom csak önálló becsű műnek ítéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomtatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Határozottassanak meg a közetalkotó ásványoknak főtörési együtthatói, legalább a natrium-fényre.

Jutalma a Vitéz-alapítványból 40 arany.

Határnap 1889. december 31.

A jutalom csak önálló, tudományos becsű munkának ítélte-
tik oda.

A jutalmazott munkát a szerző kiadni tartozik; ha ezt egy év
lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Kivántatik a matematika vagy a matematikai physika
egy oly fejezetének monographia-jellegű tárgyalása, melynek
az utolsó évtizedek tudományos haladásában fontosabb szerep
jutott.

Az Akadémia az új eredmények bemutatását nem kívánja,
hanem súlyt helyez a tárgynak egységes szempontból, kimerítő
és önálló becsű előadására.

Jutalma a Lukács Krisztina nevére, Lukács Mórícztól által tett
alapítványból 1000 ft.

Határnap 1890. december 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának ítélte-
tik oda.

A jutalmazott munkát a szerző kiadni tartozik; de ha ezt egy
év lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

A nyugati piacokon, úgy mint hazánkban, mindinkább
elterjed az a nézet, hogy a magyar buza sikértartalma lassan
bár, de folytonosan csökken.

Kivántatik ezért a következő kérdés eldöntése: fogyott-e
buzánkban sikértartalma az utolsó évtizedekben, különösen
mily vidékeken s mily művelés mellett mennyire? Ha fogyott,
minő eszközökkel lehetne azt ismét régi értékére emelni?

Tekintettel a kérdés terjedelmére, az Akadémia a díjat
esetleg oly munkának is kiadja, mely annak megoldását ha
nem is egészében, de legalább valamely fontosabb részében
előmozdítja.

Jutalma a Lévy-alphól 500 forint.

Határidő 1892. december 31.

A jutalom csak önálló, tudományos beccsel bíró munkának
adatik ki.

A jutalmazott munka a szerző tulajdona, de ha azt egy esz-
tendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

PÁLYÁZÁSI SZABÁLYOK.

1. Minden rendű pályairat, a fönnt kitett *határnapokig*, «az Akadémia **főtítkári hivatalához**» czímezve (és így nem a főtítkár neve alatt) küldendő; azokon túl semminemű ily munka el nem fogadtatván.

2. A pályamű *idegen kézzel, tisztán írva, lapszámozva, kötve* legyen.

3. A szerző *nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétetes levelen ugyanazon jelige álljon, mely a pályamű homlokán. A pecsétetes levélben netalán följegyzett kikötések, föltételek vagy a versenyügy körül régtől fogva bevett szokásos eljárástól netán kivánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Álnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jeligés levél felbontása után kitetszenék, hogy a munka saját kézírása a szerzőnek, műve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályairatok kéziratai* az Akadémia levéltárában maradnak, s csak engedély mellett másolhatók le.

7. A gróf Teleki- és Kóczán-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb műnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az abszolút becs határoz.

8. Mindezen föladatokra, minden rendű akadémiái tagok is pályázhatnak.

Egyébiránt *bármely*, ha csak *formai szabálynak is elhanyagolása*, elejti a szerzőt a jutalomtól.

Kelt Budapesten, 1889. május 2.

Fraknói Vilmos,
főtítkár.

